

ROBERT ENGHIBARIAN

O, Mari!

Tiểu thuyết

Dịch giả:

NGUYỄN THỊ NHƯ NGUYỄN - LƯƠNG NGHĨA - HOÀNG THÚY TOÀN

Nguồn: matthoigian2001@gmail.com

Biên tập, tạo eBook:
LÊ THANH MINH

NHÀ XUẤT BẢN
VĂN HỌC

vh

Thông tin Ebook:

O, MARI !

Tác giả: **ROBERT ENGHIBARIAN**

Dịch thuật: **NGUYỄN THỊ NHƯ NGUYỄN - LƯƠNG NGHĨA**

HOÀNG THÚY TOÀN

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC

HÀ NỘI - 2016

Dịch từ nguyên bản tiếng Nga

O MAPII

của **Robert Enghibarian**

Nhà xuất bản **HOPMA, Moskva 2013**

Copyright © Tác giả

Bản quyền tiếng Việt © **Người dịch**

Biên tập, tạo eBook: **LÊ THANH MINH**

Trình bày: **nguyenthanh-cuibap**

Tiểu sử

Robert Enghibarian - Giám đốc viện Quốc tế điều hành (Đại học tổng hợp) MGIMO thuộc Bộ Ngoại giao Nga, Tiến sĩ khoa học luật pháp, Giáo sư, Nhà hoạt động công huân các khoa học của Liên bang Nga, Tiến sĩ Danh dự của Viện Hàn lâm khoa học nước cộng hòa Armenia và nhiều nước ngoài (Serbia, Sloveniya, Canada), nhiều trường cao đẳng Nga và nước ngoài.

ROBERT ENGHIBARIAN

Trong cuốn tiểu thuyết tâm lý - bi kịch: những sự việc bi thảm của cuộc sống những người đương thời của tác giả đã diễn biến trên nền rất nhiều sự kiện xã hội - chính trị, nhiều biến thái của các quan hệ xã hội.

Con người và thể chế, tình yêu và tình cảm, nghĩa vụ, tình bạn và sự phản bội, sự nóng vội của tuổi trẻ và sự sáng suốt của tuổi trưởng thành, những mô típ của các hành động con người, những sự thất thường của số phận luôn thay đổi - đó chỉ là một ít vấn đề mà tác giả suy nghĩ tới. Các hoạt động được miêu tả trong cuốn tiểu thuyết, đều được dựa trên các sự việc có thật, tất cả các nhân vật đều có nguyên mẫu của mình và nhiều khi mang tên họ thật.

Cốt truyện sinh động, các nhân vật sáng rõ mạnh mẽ, sự thật chường tai gai mắt về sự không giới hạn trên bình diện quốc gia tái hiện lại bức tranh sống động của quá khứ vừa qua - mặt trái của thời kỳ băng tan(1) - thời kỳ Khorusốp, được tiểu thuyết hóa.

Lời giới thiệu

Nhận được cuốn tiểu thuyết O, Mari! của tác giả Robert Enghibarian từ tay bà Raisa Vardanyan, Đại sứ Armenia mới nhận nhiệm vụ ở Việt Nam, với đề nghị tôi sớm tổ chức dịch ra tiếng Việt để có cơ hội sắp tới giới thiệu với đông đảo bạn đọc chúng ta thêm hiểu về đất nước của bà, tôi thấy có cảm tình ngay với cuốn sách. Sách dày dặn, in ấn chắc chắn, bìa các tông cứng, mặt bìa trang nhã với gương mặt xinh đẹp hiền hậu của một cô gái phương Tây bên cạnh ngọn tháp Epphen Pari quen thuộc. Linh cảm mách bảo tôi cuốn sách hẳn nói đến một mối tình có dính líu giữa chàng trai Armenia - xứ sở thuộc châu Á, vốn là một nước Cộng hòa Xô viết nằm ở cực Nam Liên xô trước đây, và cô gái bên trời Âu - cô gái Pari chăng?

O, Mari! Bất giác tôi nhớ ngay tới khúc hát quen hình như đã được nghe ở đâu đó chỉ một hai lần mà cứ nhớ mãi: “Ô, Mari! Đóa hoa hồng. Trên đồng nội nơi em đi qua hoa cỏ ngả rạp mình đón chào em...”. Có lẽ trong bộ phim đạo diễn điện ảnh Liên xô nổi tiếng Rôman Karmen quay những ngày cuối chiến dịch Điện Biên Phủ có cảnh nhiều gương mặt các sĩ quan Pháp bị bắt làm tù binh buồn rầu ngẫm nghĩ trong tiếng hát của ca sĩ giọng teno da diết “Ô, Mari! Đóa hoa hồng...” Về nhà, tôi đã bắt tay vào đọc cuốn sách O, Mari! và càng đọc càng thấy hấp dẫn. Đúng là câu chuyện về một tình yêu sét đánh, say đắm giữa chàng trai người bản địa, sinh viên năm thứ hai khoa Luật trường Đại học Tổng hợp Erevan Armenia và cô gái "tóc sáng màu, cao không dưới một mét bảy lăm, dáng thể thao,.... gợi nhớ hình ảnh một nữ diễn viên nước ngoài...với một sự khác biệt chưa từng thấy, hoàn toàn nổi bật so với các khuôn mẫu sắc đẹp địa phương...Một thân hình được luyện tập, một bộ ngực

nhỏ nhắn gần như không lộ ra, cặp chân dài, cần cổ cao, mái tóc vàng, ánh bạch kim chấm vai..." Chàng tên là David, con trai một cán bộ cao cấp- tổng biên tập phụ trách một tờ báo lớn của một nước cộng hòa, từ bé đã luyện tập thể thao, đã đạt tới danh hiệu cấp quốc gia về môn vật tự do, là một trang nam nhi tuấn tú, học giỏi, nghĩa hiệp, được bạn bè cùng trường kính nể. Còn tên nàng chính là Mari, như trong bài hát quen thuộc, sinh ra ở Pari, bố là người gốc miền tây Armenia đã phải lưu lạc sang sống ở Pari từ sau Đại chiến thế giới thứ nhất, mẹ là một phụ nữ Pháp. Lên chín tuổi Mari theo cha mẹ hồi cư theo lời kêu gọi chiêu hồi của chính phủ Liên xô vào năm 1948, nay là sinh viên khoa Ngữ văn cùng một trường Đại học Tổng hợp Erevan.

Một lần làm nhiệm vụ đội trưởng đội tự quản sinh viên ở cổng trường, David đã tình cờ để ý thấy Mari...lập tức hình ảnh của Mari gây ấn tượng mạnh cho David và chàng trai đã mê mẩn tìm cách làm quen với nàng. Chàng đã có cơ hội tự nguyện giúp nàng từ việc nhỏ nhất, mua hộ bữa ăn trưa cho nàng đến việc giải thoát cho nàng khỏi sự quấy quả hăm dọa của bọn côn đồ đường phố. Từ những sự quan tâm và nghĩa hiệp ấy dần dần nàng có cảm tình lại với David. Mặc cho sự can ngăn chân thành của người bạn "nổi khố" ngay từ sau những rắc rối đầu tiên xảy ra khi David bắt đầu "dính" Mari, anh chàng Rapha hơn tuổi nhưng cùng khoa Luật: "tớ không khuyên cậu lãng nhãng với con búp bê đó. Quanh nó có cả trung đoàn bọn lượn vè vè, lại thêm một số cậu nghiêm túc nữa. Cậu sẽ vất vả, sẽ nhận được là: "vĩnh biệt, chàng trai, au revoir!". Cô ta không dành cho cậu. Cô ta cần một chàng trai trí thức chững chạc, có tương lai chứ không phải một sinh viên năm thứ hai, dù là nhất đẳng môn vật tự do..."

Bố mẹ David cũng can ngăn con trai. Bố David khuyên: "...Mari - không nghi ngờ gì, là một cô gái tốt, nhưng nó đã biết nó cần gì trong cuộc đời này, còn con thì chưa. Người vợ tương lai của con hiện đang học cấp một. Đấy, con xem mẹ con lấy bố trẻ hơn bố đến tám tuổi...Mari là người đồng niên với con nhưng trong cuộc sống nó già dặn và thông minh hơn con nhiều, phải đến bảy - tám năm. Con có thể là người đàn ông yêu quý của nó, nhưng không bao giờ là uy tín thực sự. Con cứ đi lại với con bé, làm bạn, nếu có thể có tình bạn đơn thuần, đừng ngu ngốc, đừng làm hỏng đời của con và của nó".

Nhưng tình yêu giữa đôi trai gái vẫn cứ mỗi ngày một khăng khít gắn bó. David và Mari quấn quýt bên nhau như hình với bóng, như đôi sam bể... Vượt qua biết bao trở ngại thử thách trong bối cảnh xã hội có nhiều vấn đề phức tạp của lịch sử thời kỳ “băng tan” những năm 50, 60 thế kỷ trước ở Liên xô. Tình yêu khăng khít kéo dài suốt hơn bốn năm trời ăn học cho đến khi cả hai người cũng đã nhận được bằng tốt nghiệp, bắt đầu thu xếp công ăn việc làm... David và Mari lại phải chia tay... Tình yêu không trọn vẹn mặc dù cả hai phía đều có thiện chí... Mari theo bố mẹ một lần nữa đi tái định cư ở Pari. Còn David kiên quyết ở lại đất nước, quê hương với những người thân: cha mẹ, em trai mình, bạn bè, đồng nghiệp, kể cả những người bạn cùng học không tốt đẹp gì. David đã từng khẳng định suy nghĩ và quyết định đúng của mình. Phản đối lại cái nhìn của ông Varugian, chuyên gia hóa học cũng là người hồi hương, luôn thất vọng từ khi trở về nước, David khẳng định: “Chú cứ yên tâm, cháu ở đất nước của mình cảm thấy mình là người chủ!”

Điều chia cắt mỗi tình không phải hai người cùng lứa tuổi, không phải những ghen tuông hờn giận thỉnh thoảng lại bột phát ở anh ở chị, cái thói thường của bất cứ đôi trai gái yêu nhau nào, không phải ở những hiểm nguy xã hội luôn rình rập... mà là ở cái nhìn một hiện thực xã hội khác nhau xuất phát từ môi trường văn hóa giáo dục của mỗi người, như có lần chính David cũng đã nhận thức ra...

David và Mari chia tay nhau một cách đau đớn đầy nước mắt: “trước khi ra máy bay cùng cha mẹ trở lại Pari, Mari òa khóc nức nở. Không e ngại những người chung quanh, nàng ôm chặt lấy tôi, ghì sát vào ngực tôi”. Và chàng trai cũng: “Mái tóc sáng của Mari vừa mất hút không còn thấy, tôi mặc cho tình cảm bùng ra. Lấy cổ áo bành tô che đi, tôi nức nở khóc tức tưởi”.

Một câu chuyện tình yêu, rất chân thật, được kể lại với những bối cảnh xã hội chân thật, được viết ra bởi tác giả, gần như tự sự cuộc tình duyên của chính mình. Những điều tác giả, một nhà khoa học dày dặn kinh nghiệm trong cuộc đời hoạt động sôi nổi của mình, trên cương vị với trách nhiệm của một nhà hoạt động xã hội có uy tín, hiện giữ các trọng trách trong giới trí thức đương đại ở Liên bang Nga, đưa ra trong cuốn tiểu thuyết đem cho người đọc nhiều hiểu biết, nhiều suy nghĩ như những bài học trong cuộc sống đang đi lên, hướng đến cái thiện, cái đẹp, hạnh phúc của con người.

Đối với riêng tôi, như một người đọc, tôi vô cùng biết ơn tác giả. Có lẽ tôi hân hạnh được là người cùng thế hệ với tác giả, tuổi đời sắp xỉ hơn kém nhau chút ít. Tôi may mắn được sống ở Liên xô những năm tác giả miêu tả trong sách. Tôi cũng đã có lần từng được đến Erevan thủ đô của quê hương Armenia của tác giả, đến thăm ngôi trường Đại học Tổng hợp quốc gia Erevan, quảng trường Lênin, nơi nhân vật của cuốn sách đã ăn học, đã sinh sống...

Cám ơn tác giả đã cho tôi sống lại tuổi trẻ của tôi, cho tôi thấy rõ thêm quê hương của ông, cho tôi thấy rõ hơn những bước đường tôi đã đi qua và hướng đi tiếp tới tương lai trên đoạn đường đi tiếp cùng với nhân dân, đất nước quê hương của mình. Và hy vọng rằng cuốn sách cũng để lại cho không ít bạn đọc khác ở Việt Nam có được những trải nghiệm như bản thân tôi...

Dịch giả: THÚY TOÀN

Chương

1

Ở mọi thời đại, con người ta vốn có phẩm giá, tính độc lập, khát vọng tự do và hạnh phúc, tình yêu, lòng can đảm, sự cao thượng, sự cả tin, tính hào phóng, lòng cảm thông và nhân hậu, đồng thời người ta cũng có lòng căm thù, nỗi sợ hãi, tính ích kỷ, đê tiện, thù hận, phản bội, ngu xuẩn, gian dối, thờ ơ, độc ác, nghi kỵ, tỵ hiềm, ghen tuông, keo kiệt và nhiều thuộc tính khác. Những tính chất đó của bản chất con người vốn được thiên nhiên ban tặng và chúng hầu như không thay đổi hàng ngàn năm nay. Nhưng mỗi lúc, mỗi thời đại đem đến cho chúng ta những sắc thái mới, mở ra những tầng đáy mới, tìm thấy những hình thức xã hội mới và khả năng xuất hiện mới.

Vấn đề ở chỗ những tính cách này hòa trộn ở mức độ nào trong mỗi chúng ta? Chúng ta kiểm soát chúng thế nào, trí tuệ và lòng yêu tự do, phẩm giá và lòng trắc ẩn của chúng ta phát triển đến đâu? Đó chính là thứ vận hành chúng ta. Liệu con người ta có thể cố tình gây hại cho người khác mà trong thâm sâu tâm hồn không thấy cháy bỏng cảm thông? Liệu có thể thản nhiên đi qua khi thấy người ta làm nhục kẻ yếu, tàn tật, một cô gái, một đứa trẻ hay một kẻ hèn nhát? Liệu anh ta sẽ nghĩ gì về bản thân, sẽ an ủi lương tâm nổi loạn bằng những biểu hiện gì?

Tôi đang nói về những người tâm lý khỏe mạnh, trí tuệ bình thường và tâm hồn phát triển. Còn có những hạng khác - những sinh vật kỳ cục, ích kỷ, thô thiển, cả đời chỉ tuân theo bản năng sinh tồn. Họ không có xu hướng phân tích trí tuệ các hành vi của mình cũng như những gì diễn ra xung quanh và chẳng bao giờ suy nghĩ về sự tồn tại của những cảm xúc cao cả nào. Với một người như vậy, chỉ cần ăn no, mặc ấm, đủ khả năng thỏa mãn nhu cầu cơ bản, sử dụng những tiện ích tối thiểu của nền văn minh (điện, nước, tivi) và thêm nữa là không cần làm việc nhiều. Dĩ nhiên, đó là một thái cực. Trong cuộc sống, chúng ta gặp hàng trăm, hàng ngàn những thể loại làng nhàng của bản chất con người: Từ thô thiển nhất đến phức tạp nhất, trí tuệ cao nhất. Tất cả những

người ấy có thể sống cùng một thời đại, trong cùng một thành phố, trong những ngôi nhà, căn hộ láng giềng, nói chung một thứ tiếng. Nhưng sự khác biệt thật to lớn! Sự mệnh của xã hội, luật pháp, đạo đức, tư tưởng là loại bỏ sự khác biệt ấy và trong chừng mực có thể, tạo ra một dạng cá nhân trung tính nhất định - chỗ dựa chính của mọi chính thể. Trong một xã hội ổn định, những cơ chế xã hội và pháp lý vận hành ở mức độ chấp nhận được và sự khác biệt giữa những biểu hiện cực đoan của cá nhân con người có thể không rõ rệt. Nhưng nếu cơ chế kìm giữ xã hội - hệ thống bảo vệ công lý mà yếu và chèo lái kém thì những mặt cực đoan trong con người ta, nhất là những mặt tiêu cực, sẽ có không gian rộng lớn để thể hiện. Tình trạng này đã xảy ra ở Liên Xô thời kỳ tiền khủng hoảng và đang xảy ra ở nước Nga hiện nay. Con người ta phải hao tổn sức lực, nghị lực và nhiều phẩm chất khác để gìn giữ phẩm giá và quyền lợi khác của mình, bởi nhà nước và chính quyền không phải là đối tác của anh ta và không hề giúp đỡ, ngược lại, họ chây ì và thờ ơ. Còn nói gì đến những tình huống căng thẳng đầy rẫy trong cuộc sống của người dân Xô Viết (và cũng đầy trong cuộc sống của công dân Nga trung lưu hiện nay) nhất là khi anh ta còn trẻ, nhiệt huyết và không chần chừ, sẵn sàng bước qua ranh giới cho phép, hơn nữa nếu câu chuyện lại liên can đến thứ tình cảm đặc biệt như tình yêu. Ai có thể giải thích được bằng cách nào, hôm qua còn là anh chàng xa lạ, không quen biết bỗng trở thành nhân vật chính trong cuộc đời ta - quan trọng đến mức vì người đó, ta có thể có những cử chỉ, hành động mà chỉ trước đó không lâu, ta thấy là điên rồ và không thể.

Sự hình thành nhân cách của mỗi người theo một con đường riêng, phụ thuộc vào thời người ta sống, đặc điểm môi trường xã hội và những phẩm chất cá nhân. Ngoài ra còn vấn đề như tình huống xảy ra thế nào - thuận lợi hay không - thường là không thể đoán định được. Thời thế, thể chế chính trị, xã hội và kinh tế thay đổi, nhưng quan hệ giữa người với người về cơ bản vẫn như đã thiết lập từ hàng ngàn năm trong lịch sử loài người. Tình yêu, lòng chung thủy, lòng chung thành, dũng cảm, đê tiện, ghen tuông vẫn sẽ tồn tại. Bề ngoài chúng có thể có bộ dạng khác, được thời gian, vị trí, môi trường văn hóa, xã hội tu chỉnh, nhưng bản chất vẫn không thay đổi, chúng thú vị cũng bởi lẽ đó.

*

* *

Câu chuyện mà tôi muốn kể với các bạn bắt đầu vào tháng 9 năm 1959. Năm học mới vừa mới bắt đầu. Tôi được chuyển từ hệ ban đêm sang hệ chính quy ban ngày, năm thứ hai và được ghép vào lớp học quân sự lùi một năm. Chính sách cải cách giáo dục đại học của Khorupsốp cấm thí sinh vào thẳng các khoa khoa học xã hội ngay sau khi tốt nghiệp phổ thông. Phải làm việc hai năm hoặc phục vụ trong quân ngũ. Ngoại lệ chỉ dành cho các học sinh đạt huy chương vàng. Vì là tôi chẳng thuộc loại nào trong những tiêu chí kể trên, nên phải nộp đơn vào hệ ban đêm và danh chính ngôn thuận là công nhân xưởng in - nơi ấn hành tạp chí mà bố tôi là tổng biên tập. Cái kẻ hở về mặt pháp lý này thời ấy được khối người sử dụng. Riêng chỉ một chữ “nhưng”: Nếu sau một năm mà không chuyển được lên hệ chính quy thì không thoát được giấy gọi nghĩa vụ quân sự - và trong trường hợp đó thì sẽ mất tôi không chỉ ba năm (mà nếu vào hải quân thì bốn năm) mà còn phải đối mặt với đủ loại hiểm nguy liên quan đến quân ngũ.

Còn có bốn người nữa được chuyển lên hệ chính quy cùng tôi. Trong đó có Raphael - con trai của ông bộ trưởng công nghiệp nước cộng hòa địa phương. Đó là một gã trai đô con cao hơn bình thường, khoảng một trăm ký, vóc dáng như một cỗ máy nhà binh, đô vật và võ sĩ quyền Anh, kẻ hay gây gỗ, trên mặt và cổ đầy sẹo, học trường Nga, tính khí vô cùng thất thường, sẵn sàng lao vào ẩu đả đẫm máu chỉ vì một câu không vừa tai hay cái nhìn đều - đồng thời cậu ta cũng lại là người có khiếu hài hước tuyệt vời, tốt bụng và nhiệt tình. Chúng tôi cùng học thể thao (vật tự do) ở chỗ thầy Norair Myseghian, nhà vô địch châu Âu và thế giới, một huấn luyện viên trẻ tài năng, hơn chúng tôi khoảng mười, mười hai tuổi. Bố mẹ chúng tôi quen biết nhau lâu, dù công việc khác nhau. Bố mẹ Rapha - mọi người đều gọi bạn tôi như vậy - đã yêu cầu tôi để mắt đến cậu ta những khi có thể, dù con trai họ hơn tôi tới ba tuổi. Cả mấy năm sinh viên của tôi qua đi trong tình bạn thân thiết với Rapha. Quảng đời đó của tôi gắn với cậu ta không rời. Thời điểm nhập trường tôi mười bảy tuổi còn cậu ta hai mươi - khoảng cách đáng kể ở độ tuổi ấy. Chúng tôi biết rằng Rapha có vấn đề với pháp luật - trong một trận ẩu đả với cậu ta, một tay anh chị đường phố đã bỏ mạng và khi phiên tòa xét xử diễn ra, bố mẹ cậu sợ sự trả thù đã đem cậu con trai giấu ở đâu đó. Sau hai năm xét xử, cậu được minh oan

theo điều khoản “phòng vệ bắt buộc”, cậu học một năm ở một trường quân sự nào đó rồi được chuyển về đây và chúng tôi cùng học luật. Các bạn cùng khóa đã được nghe về Rapha nên lảng tránh cậu và e ngại cậu một cách không giấu giếm.

Ngày đầu tiên của năm học mới đã bắt đầu bằng một sự cố bất ngờ với lớp trưởng - một người gầy gò, xấu xí có bộ mặt độc ác và khó chịu. Tôi vẫn còn nhớ anh ta từ hôm thi vào trường: khi đó anh ta mặc quân phục có quân hàm thượng sĩ và đi đôi ủng giả da bóng lộn. Chủ tịch hội đồng bộ môn lịch sử, một người đàn ông luống tuổi, đầu hói, có cái mũi khổng lồ, đã quay sang chúng tôi, lũ học sinh vừa rời ghế nhà trường bước vào đại học: “Các cô các cậu xem đây, người ta hoàn thành nghĩa vụ với tổ quốc, còn các cô, các cậu thiếu kinh nghiệm sống mà lại muốn thành luật gia, quyết định số phận con người.” Cái gã mặc quân phục đó đã lắng nghe ông ta với vẻ đắc thắng, đầu ngẩng cao trên cái cổ yết hầu gà trống và nhìn lướt qua chúng tôi với vẻ độc ác và khinh miệt.

- Này cậu, anh chàng trẻ tuổi kia, tên cậu là gì? - Vị chủ tịch hội đồng hất hàm về phía tôi

- David

- Tại sao anh không muốn thực hiện nghĩa vụ công dân một cách trung thực đối với tổ quốc, phục vụ trong quân đội Xô Viết? Đó là niềm vinh dự to lớn! Hay là làm việc ở nông trang - với ưu thế thể chất của cậu! Ái chà, cậu là dân thành phố cơ? Vậy thì vào nhà máy, công xưởng! Hay là xin vào trường thể thao. Nhưng cậu lại vào đại học cơ! Lại còn vào khoa cạnh tranh nhất. Cậu yêu môn lịch sử và khoa học xã hội à? Vậy thì cậu phải chứng tỏ điều đó và đừng có cười khẩy: Tôi e rằng sau một tiếng nữa thì cậu chẳng cười nổi...

Cũng xin lưu ý là, thực tế, sau một tiếng thi căng thẳng, khi mà cả hội đồng đã ngả sang phía tôi, trước sự ngạc nhiên vô biên của ông ta, ông ta đã buộc phải cho tôi điểm xuất sắc.

Và thế là sau một năm, chúng tôi gặp lại cái gã trẻ tuổi mặc quân phục mà vị chủ tịch hội đồng đã nêu gương cho tôi. Hẳn có cái tên kì cục: Knhiaz1(1) thời đó nhiều bậc phụ huynh, đặc biệt là những người trình độ văn hóa không cao, hay đặt tên con cái những cái tên kỳ thú: Prins 2(2), Knhiaz, Ferrdinand, Macxel, Xtalin, Lênin, Puskin, Babel 3(3) v.v... “Công tước” rất ra vẻ, luôn

luôn mặc com lê sáng màu bất kể trời nóng nực - chắc là để che giấu cái vai xo, và luôn đeo cà vạt đỏ, túi áo ngực luôn lấp ló một mẫu khăn mùi soa. Trước giờ học, khi bước vào giảng đường, tôi vừa ngồi xuống chỗ trống gần cửa sổ thì anh ta lên giọng từ góc kia của giảng đường

- Ê, cậu kia, chỗ đó là của tôi!

Nếu không phải vì cái giọng xấc xược của anh ta, rõ ràng là để hạ nhục lính mới trước mặt mọi người, thì tôi đã nhường.

- Chỗ nào đề tên anh? Mà đằng nào thì tôi cũng đã ngồi rồi, anh tìm chỗ khác đi, đến giờ nghỉ tính sau, xem ai ngồi ở đâu.

- Mà mày là thằng nào mà dám nói với tao như vậy? Xéo ngay không tao vạt cổ bây giờ.

Rõ là sự hung hăng, mà lại là từ một kẻ thấp hơn tôi đến một cái đầu và nhẹ hơn khoảng hai mươi, hai năm ký.

Tôi lập tức hiểu ngay mưu đồ của hắn. Hắn muốn hạ nhục lính mới, một chàng trai thành phố cao to, thể thao trước mặt các cô gái (cả khóa chỉ có hai cô, một cô thậm chí còn có thể được coi là dễ thương). Và cũng thấy rõ là hắn ta vẫn nhớ rõ từ hôm thi vào. Tôi không thể nhịn được và nhập cuộc.

- Nghe này, thằng hề đeo cà vạt kia, thể bộ quân phục và đôi ủng mà mày vin vào để xin điểm đâu rồi? Đến lúc nghỉ giải lao, mày kể cho tao xem mày giấu đâu rồi. Còn cái khăn mùi soa thò ra ở túi áo mày, sẽ có ích đấy!

- Ê, thằng bù nhìn, cậu ta nói đúng đấy. - Rapha vừa bước vào lớp với nụ cười thường trực trên môi để vào.

“Công tước” lần đầu tiên gặp cậu ta và không hề hay biết gì về cậu, quay phắt lại và không nói không rằng tát vào mặt Rapha. Cậu ta phản ứng ngay tức thì, máy móc giáng một đòn trí mạng vào trán “Công tước” - mấy năm ròng rã trong phòng tập thật không uống công. Gã lớp trưởng bay vèo hai mét vì đòn trời giáng, rơi ục xuống cạnh cửa, bất tỉnh nhân sự. Cả khóa đứng bật dậy, sững sờ.

- Rapha! Cậu làm gì vậy, thằng ngốc? Nhờ thằng hề này lăn ra chết thì sao? Các cậu, giúp tớ một tay, khiêng hắn vào nhà vệ sinh, làm cho hắn tỉnh dậy. Không có gì ghê gớm đâu, chỉ là các gã trai làm quen nhau thôi mà, phải vậy không?

- Vâng. - Hai, ba gã cùng chuyển từ hệ ban đêm lên với chúng tôi đồng tình. Những người còn lại im lặng, hiểu rằng có một sự thay đổi đang diễn ra cùng với sự xuất hiện của mấy gã lính mới này.

- Giữ chặt, đừng để hăn nuốt mất lưỡi, khéo không “nàng Bạch tuyết” lại ngừng thở, hăn đang bị nốc ao. - Rapha bình thản với nụ cười hơi ngượng ngùng, nói: - Đây Đav, - cậu ta hướng sang tôi, - cậu theo dõi nếu cần thì gọi cấp cứu, kéo nhờ hăn lại nghèo, cái gã khốn ấy, mà tớ thì đâu có cần thế...

Mấy cô gái khóc thút thít, mấy chàng trai cúi xuống và nâng gã lên, khiêng vào nhà vệ sinh. Tôi vào theo họ. Ở đó chúng tôi giữ đầu “Công tước” dưới vòi nước lạnh một hồi lâu. Dần dần hăn ta tỉnh lại nhưng chưa thể đứng vững được và chưa hiểu gì cả. Ai đó trong khóa chúng tôi đi tìm taxi. Xe đến, mọi người dìu gã ra xe, một trong số bạn của hăn đi cùng hăn đến trạm xá.

Hai tuần liền “Công tước” không đi học, khi đến lớp, việc đầu tiên, hăn xia vào tôi:

- Mà sẽ biết tay tao... Nó là ai? Thằng nhãi ranh hỉ mũi chưa sạch! Tao sẽ tính sổ với mày.

- Thôi đi, đủ rồi! Chúng ta hãy làm lành! Cái gì qua thì cho qua đi, chính anh bắt đầu trước mà. Nếu anh muốn, tôi nhường chỗ cửa sổ nhé? Cửa đáng tội, như vậy thì anh sẽ phải ngồi cùng bàn với Rapha... Tôi nghĩ, cậu ta sẽ rất vui được kết bạn với anh, anh khỏe thể cơ mà...

- Đây cút đi, đồ nhãi ranh!

- Thôi nào, tôi hiểu mà, anh đang giận. Mọi chuyện sẽ qua, ta quên đi...

- Không đời nào! Mày sẽ không quên được tao đâu! Mày sẽ hối hận cả trăm lần, rằng đã xúc phạm tao...

Và thực vậy, Công tước đã không chém gió. Nhiều năm sau, khi đường đời của chúng tôi có lúc giao nhau, hăn ta đã không mệt mỏi viết hàng trăm lá thư và đơn nặc danh, gửi đi đủ các cấp, buộc tôi đủ mọi thứ tội, chủ yếu là phản bội lý tưởng cộng sản và hăn tiếp tục làm trò đó ngay cả khi tôi đã rời nước cộng hòa từ lâu. Từ đó tới giờ, tôi đã nhiều lần tiếc rằng mình đã gây cho mình một kẻ thù ác như vậy - một tên thần kinh phân lập rành rành mà lại còn lắm mưu kế và dai dẳng.

Công tước là một kẻ thất bại, độc ác và chẳng hiểu sao, hờn giận cả thế giới. Tuy nhiên lại tham vọng vô biên. Hăn bị cách chức thẩm phán một cách

nhục nhã vì gian lận và hiềm khích, rồi sau đó còn bị tổng khởi công tác giảng dạy - cũng không phải không có sự tham gia của tôi. Những lá đơn nặc danh của hắn, nhiều người, những kẻ có quyền lực xấu bụng, cũng sử dụng để chống lại tôi. Sự vụ khổng độc địa, mọi lúc, mọi nơi nói chung là rất đặc trưng của thời ấy, nhưng hoan lạc thực sự của lũ nặc danh vô danh tiểu tốt bắt đầu từ thời điểm Constanchin Ternhenco, được cử phụ trách Vụ Tổng hợp và Bí thư Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô. Dưới cái cờ đấu tranh với đủ loại vi phạm pháp luật, đầu tiên người ta kiểm tra bất cứ một đơn nặc danh nào, dù là điên rồ nhất - (“các khiếu nại của quần chúng lao động” - những kẻ cầm quyền như nhuốc của đất nước khi ấy đã gọi hiện tượng này như vậy, cho rằng mọi người sợ ký tên của mình, lo sợ bị các quan chức trả thù). Đã có lúc, “Công tước” và một số bè bạn của hắn, những kẻ cũng độc ác, bị đuổi khỏi các cơ quan bảo vệ luật pháp như hắn, đã trở nên nổi tiếng trong nước cộng hòa: một số nhà chức năng đã sử dụng chúng vào cuộc chiến chống những nhà chức năng khác và thường là không phải không thành công. Cũng có lúc tôi hỏi hắn, kẻ run lên vì cảm hận, rằng hắn muốn gì, bởi suy cho cùng thì hắn đã bị xã hội và cuộc đời trừng phạt, câu trả lời khiến tôi choáng: “Mày đã chiếm chỗ của tao trong đời này...”

*

* *

Nhưng hãy quay về những ngày tháng xa xôi của tuổi thanh xuân tôi. Vào tháng 11 năm ấy, một tòa nhà mới của trường Tổng hợp Erevan được hoàn thành và khoa Luật được chuyển đến đó. Điều kiện học tập ở đó tốt hơn nhiều so với khu trường cũ. Sinh viên khoa Luật được bố trí ở tầng một, tầng hai là khoa Ngữ văn, còn tầng ba và bốn là khoa Ngoại ngữ. Tầng năm là thư viện khoa học - nơi học tập lớn của trường, có tới tám trăm chỗ. Đó là một nơi sạch sẽ, tiện lợi để đọc sách, mà được sử dụng làm chỗ hẹn hò.

Việc sắp xếp để khoa Luật của chúng tôi, rất lũ đực rửa, ngay cạnh hai khoa Ngữ văn toàn những cô gái xinh đẹp nhất trường, dĩ nhiên là rất vừa ý chúng tôi, tuy nhiên điều này cũng gây cho chúng tôi không ít phiền toái.

Vào những năm 1956 - 1958, sau khi có lệnh ân xá rộng rãi, hơn nửa triệu tù hình sự được thả khỏi các nhà tù và trại cải tạo. Đất nước với lực lượng an ninh chính trị rất hùng mạnh, nhưng lực lượng công an dân sự kém cỏi, èo uột,

hoàn toàn chưa sẵn sàng với sự hòa nhập vào đời sống công dân của chừng đó kẻ vi phạm pháp luật, bỗng nhiên được tự do mà trong tay không nghề nghề, nhà cửa gì (theo luật pháp, nếu một người bị xử hơn ba năm tù, anh ta bị cắt hộ khẩu đuổi ra khỏi nơi ở), những người đầy thù hận vì sự bất công và thụ động của chính quyền, bắt đầu cuộc chiến tội phạm chống lại dân lành. Phần lớn những tên tù hình sự được ân xá này là trẻ mồ côi, cha anh bị chết trận, thế hệ này kịp thời lớn lên.

Cả đất nước bị ngập trong làn sóng của nạn côn đồ đường phố. Thậm chí ngay tại các đường chính của các thành phố, từng nhóm quậy phá có thể ngay giữa ban ngày chặn một học sinh, sinh viên, một cô gái, một cặp trai gái, lục soát, hạ nhục, cướp đoạt mọi thứ, trong trường hợp chống đối còn đánh đập dã man. Trong cái sự vụ không lấy gì làm đẹp đẽ này, những kẻ cầm đầu lại có vẻ đặc biệt “thành công” hơn.

“Tầng thượng” của thế giới tội phạm do những tên trộm cắp “được đăng quang” và tay chân của chúng trấn giữ. Bọn chúng chia nhau từng quận của thành phố. Thậm chí đến các bà nội trợ cũng biết ai là chủ khu nào. Người ta nhắc đến tên tuổi của các nhân vật “máu mặt” đó với sự sợ hãi và vị nể. Mà thực ra những tên tội phạm lớn lại chẳng được người dân thường đặc biệt để ý, nhưng lũ lưu manh, như tôi đã nói, lại không để ai yên và ngang nhiên trước mặt mọi người. Người đi đường có thể trở thành người chứng kiến những cuộc ẩu đả khốc liệt giữa các nhóm của các khu, các quận khác nhau có trang bị gậy gộc, khí giới, thậm chí cả vũ khí. Người ta sợ ra phố vào buổi tối, sợ đi phương tiện công cộng, sợ để trẻ em, đặc biệt là các cô gái, đi học một mình.

Chúng tôi sống ở trung tâm một thành phố được coi là khá ổn. Nhưng nếu vô tình mà vào một khu lạ, nhất là ở vùng giáp ranh, không hiếm khi có kết cục buồn: nếu chống đối có thể bị giết chết. Tình trạng như vậy xảy ra cả ở Matxcơva và các thành phố khác của đất nước.

Ở những trung tâm công nghiệp lớn - Đonbas, Novocugionhesk, Rostov trên sông Đông - mọi thứ còn khốc liệt hơn. Đường phố đầy công an với sự hộ tống của hai, ba người lính có vũ trang súng máy. Nhưng việc đó không cứu vãn được tình thế, bởi không thể bố trí xuể các đội tuần tra bên ngoài các trường học, rạp chiếu phim và các địa điểm công cộng khác, hơn nữa công việc của họ cũng chẳng hiệu quả gì.

Ngày 2/5/1959, Ban chấp hành trung ương đảng Cộng sản Liên Xô và Hội đồng Bộ trưởng Liên Xô thông qua Nghị quyết “Về sự tham gia của quần chúng lao động vào việc giữ gìn trật tự xã hội của đất nước”. Nghị quyết này trở thành văn bản chính trị và pháp lý xác định nhiệm vụ quyền hạn và hình thức của việc tổ chức các đội tình nguyện nhân dân (TNND) cho đến tận những năm 1970. Giới lãnh đạo thực sự thú nhận sự bất lực của mình trong việc bảo vệ công dân khỏi tội phạm. Ở Leningrat, một số tổ chức, nhà máy, trường học lớn đã dọa đình công, bãi khóa nếu không có những biện pháp hiệu lực để ngăn chặn sự lộng hành của bọn côn đồ. Chính vì vậy mà những đội dân phòng tình nguyện được thành lập chính ngay tại Leningrat, chẳng bao lâu con số lên tới mười lăm nghìn người tập hợp sức mạnh tản mạn của giới trí thức, sinh viên, viên chức của vô số các viện nghiên cứu, các nhà máy, công xưởng, các đội dân phòng đã nhanh chóng thay đổi cán cân lực lượng trong cuộc đấu tranh với bọn du côn đường phố. Trong mỗi cơ quan đều có đội dân phòng, thậm chí kể cả những cơ quan nhiều nữ. Mỗi đội được củng cố một sĩ quan tác chiến. Các đội viên dân phòng được cấp giấy căn cước đặc biệt, còn trụ sở các đội dân phòng thì thường đóng ở tầng dưới của các tòa nhà hành chính. Những căn phòng chật chội của vô số các ban đoàn thanh niên Comsomôn, vào các buổi tối càng trở nên đông đúc hơn bởi trụ sở của các đội dân phòng cũng đóng tại đó luôn, và tiến hành các hoạt động sôi nổi.

Khoa Luật của chúng tôi được tính theo đầu người vào đội của trường, đồng thời cũng thành lập đội độc lập mà tôi và một số bạn cùng khóa được bầu vào. Một giai đoạn nhận thức cuộc sống mới bỗng nhiên xảy ra với tôi. Thực chất, các hoạt động của chúng tôi khi đó là bạo lực được hợp pháp hóa đối với một bộ phận đồng bào của chúng tôi, có điều là khi ấy chúng tôi không ý thức được điều này. Mà cũng không thể không công nhận rằng trong nhiều trường hợp, sự tàn bạo không phải là vô căn cứ. Ở một đất nước vô luật muôn đời như vậy thì người ta không hiểu ngôn ngữ khác.

Những đội dân phòng mới thành lập được trao quyền hạn lớn - cụ thể là họ có quyền bắt người, giải đến đồn công an, lập biên bản về việc bắt giữ. Tuy nhiên, rất tiếc là trong một xã hội không biết về truyền thống dân chủ và không quen tôn trọng luật pháp và các cơ quan công quyền, các đội dân phòng đã nhanh chóng vượt qua giới hạn cho phép.

Những kẻ chưa sẵn sàng về tâm lý, đạo đức, dưới khẩu hiệu đấu tranh chống bọn côn đồ và lũ ăn bám, đã thực hiện vô số những hành động trái luật, đôi khi còn là tội ác. Cùng với bọn côn đồ, bọn họ bắt đầu bắt nạt những kẻ đua đòi, đom đóm, các cô gái mặc váy ngắn, hoặc đơn giản là ăn mặc kệch cỡm, những họa sĩ để râu, những nhà văn trẻ. Bọn họ đặc biệt tàn bạo với những người đồng tính: đánh đập họ đến bất tỉnh, chế nhạo và nhục mạ họ. Khi có điện thoại trình báo của hàng xóm, các đội công tác đập cửa xông vào các gia đình đang có tiệc “xanh” - điều đó có nghĩa là ở đó, dưới ánh sáng của cây đèn có chao màu xanh (vì sao lại màu xanh, cho đến tận bây giờ tôi cũng không hiểu), các đôi ôm nhau khiêu vũ, trên bàn có mấy chai rượu vang, rượu mùi, rượu mạnh rẻ tiền. Những thanh niên bị tóm trong những buổi tiệc như vậy sẽ bị lôi ra các cuộc họp của ban chấp hành đoàn thanh niên, có thể bị cảnh cáo, thậm chí bị khai trừ khỏi Đoàn thanh niên cộng sản Lênin. Mà điều này có thể gây ra những hệ lụy khi phân công công tác, chưa nói đến chuyện vào đảng.

Những tên côn đồ và đám du thủ du thực đường phố bị các đội công tác bắt giữ cũng bị nện ra trò. Vì hung khí tìm được trong túi (dao không gấp), chúng có thể bị đánh đến thành tật, có khi mất mạng. Bọn côn đồ, lũ kẻ cướp, lũ nghiện (khi ấy heroin và các loại ma túy nặng có nguồn gốc hóa chất chưa được sử dụng, từ Trung Á vào Armenia chủ yếu là các mẻ hashis và cần sa) tìm cách bỏ trốn hoặc nộp mình cho cảnh sát. Nhưng chúng lại bị các công an viên tổng cho các đội dân phòng, vừa cười vừa giải thích rằng những chuyện này phải do các đội dân phòng giải quyết. Nếu người nhà và người quen không nhanh chân chạy đến các đội công tác và xin xỏ các đội viên dân phòng thả con cái hay bạn bè ra thì “tác động về mặt thể chất” đối với kẻ vi phạm pháp luật sẽ xảy ra là cái chắc, và hiếm có ai muốn bị rơi vào trụ sở của các đội dân phòng lần thứ hai.

Một trong những nhiệm vụ chúng tôi được giao là quét sạch lũ phò mã đông vô kể ngấp nghé đời các cô gái quanh khu vực trường - chúng tôi đặc biệt nhiệt tình với nhiệm vụ này. Vấn đề là những nữ sinh viên đẹp nhất, nổi bật nhất thì lại bị lũ thanh niên ngoài phố để ý nhanh nhất và bây giờ chúng ra sức loại bỏ các đối thủ. Thậm chí khi cô gái đang hẹn hò ai đó rồi, gã côn đồ “lựa chọn” cô ấy vẫn có thể “cắm” anh chàng gặp gỡ cô ấy, trong trường hợp

kháng cự, anh chàng bị đe dọa, thường là bị nện cho nhừ tử. Quả đáng tội, cũng có khi họ hàng anh chàng đó nổi giận và “hành hình kiểu Linso” chính gã côn đồ ấy. Các nhân viên công an thì không coi việc can thiệp vào lĩnh vực đời sống này của các công dân là cần thiết. Có gì đâu cơ chứ! - Chỉ tóm tay cô gái, dọa bằng con dao trong túi, bắt cô ấy nghe lời tỏ tình, giữ cô ấy một vài tiếng, đánh đuổi “bạn”, nện anh chàng không đến nỗi thương vong nghiêm trọng. “Chả lẽ đó là việc của công an ư?” - Những người bảo vệ pháp luật ưu tú nói. Thì họ cũng lấy chữ ký, cảnh cáo vớ vẩn. Còn việc cuộc đời của anh thanh niên bị đốn gãy thì họ - những người đại diện cho chính quyền - không quan tâm, họ còn có việc khác quan trọng hơn. Đặc biệt khó khăn đối với con em những người hồi hương - vì họ không có dây mơ, rễ má địa phương, không có bà con trong quân đội, không có cha là thủ trưởng, người quen là công an. Bọn côn đồ không dám đụng đến các cô gái con nhà có thế lực - chúng biết sự rắc rối là không tránh khỏi.

Và thế là đội công tác của chúng tôi ra tay. Chúng tôi nhanh chóng đóng chặt cái cổng phụ thứ hai của trường, còn ở cổng chính, chúng tôi phân công nhau trực: hai người trực một giờ học, giờ sau lại thay bằng đôi khác. Bằng cách đó, việc bỏ giờ học hay hội thảo được hạn chế tối đa. Ở các sân vận động của trường cũng có các đội viên - sinh viên tình nguyện trực, họ tổng cổ vô số lũ vô công rồi nghề chỉ muốn nhìn chòng chọc vào các cô gái mặc quần ngắn.

Thông thường lũ vi phạm bị giải về trụ sở, ở đây chúng bị tra hỏi, bị đập, dọa nạt, trong trường hợp chống cự hay dọa trả thù, sẽ bị ăn đòn (có lúc rất ác), sau đó lập biên bản về hành vi vi phạm, ghi lại lời khai của các nhân chứng và gọi công an. Khi ấy có thể kết thúc bằng một vụ hình sự. Việc kẻ tội đồ và gia đình chúng trích dẫn quyền công dân chỉ nhận được tiếng cười nhạo khả ố. Chúng tôi tin tưởng chắc chắn vào sự không bị trừng phạt của mình và cho rằng hoạt động của chúng tôi vô cùng hữu ích cho xã hội.

Tôi tận hưởng vai trò mới của mình chừng một tháng, tôi vẫn tiếp tục tập thể thao hàng ngày trong phòng tập, chuẩn bị bài vở, nói chung là sống cuộc sống bình thường của một sinh viên Xô Viết thời ấy.

Chúng tôi đi trực một cách vui vẻ - đối với chúng tôi, đây là khoảng thời gian dễ chịu, cơ hội ra oai với các cô gái, giành uy tín với bạn bè và cuối cùng

là khẳng định mình. Tại trụ sở, chúng tôi chơi cờ, tào lao về bọn con gái, về thể thao, âm nhạc, thỉnh thoảng ra ngoài dạo chơi hoặc đột kích vào các nhà.

Ban đầu tôi không được nhận học bổng hai mươi bảy rúp (theo giá trị mua hàng thì nó tương đương 3 - 4 nghìn rúp Nga) vì tôi sống với bố mẹ, mà bố tôi theo cái nhìn thời ấy thì có mức lương cao. Tuy nhiên một nửa số bạn cùng khóa với tôi đã xoay sở sống được cả tháng và học không tồi với số tiền này. Từ học kỳ hai, do thành tích học tập cao và công tác xã hội, tôi cũng được cấp học bổng - và tôi rất phấn khởi vì điều đó - tôi có những mối quan tâm phát sinh, cần phải chi phí.

Trong trường, đặc biệt là ở khu học xá của chúng tôi, dần dần tôi trở nên một nhân vật nổi trội. Dĩ nhiên là điều ấy đã phỉnh nịnh tôi, và tôi sẵn lòng khoe mẽ trong những chiếc áo khoác dạ, những chiếc quần bó sẫm màu và giày Moca, còn trong những giờ ra chơi, thỉnh thoảng đi đi lại lại trong hành lang, bỏ áo khoác, chỉ mặc áo sơ mi cộc tay để khoe đôi vai và cánh tay được tập luyện của mình. Những cơ bắp dẻo dai là niềm tự hào đặc biệt của tôi - phải mất bao công sức hàng ngày để đạt được sức mạnh thể chất như vậy! Nói chung thì đối với một chàng trai ở độ tuổi như tôi khi ấy, hành động như vậy cũng là bình thường - bọn con trai khác cũng ứng xử như vậy cả thôi.

Một lần, vào giờ nghỉ, đội viên trực gọi tôi từ trụ sở của đội công tác để giải quyết phải làm thế nào với một nhóm thanh niên xuất hiện trong trường mà không có thẻ sinh viên. Sau cuộc hội kiến ngắn gọn, chúng tôi cho phép tất cả đi qua - chúng tôi biết mặt họ - và cũng cảnh cáo họ rằng lần sau, nếu họ còn dăng trí thì có thể không đi học, hơn nữa, chỗ chúng tôi có lệnh nghiêm ngặt không cho phép những người không có giấy tờ được vào.

Có một cô gái hoàn toàn không giống các cô gái khác, vẻ mặt bất cần một cách cố ý, đứng tách ra một bên. Tóc sáng màu, cao không dưới mét bảy lăm, dáng thể thao, cô gái gợi cho tôi hình ảnh một nữ diễn viên nước ngoài. Tôi chưa từng thấy một sự khác biệt, hoàn toàn nổi bật so với các khuôn mẫu sắc đẹp địa phương như vậy. Một thân hình được tập luyện, bộ ngực nhỏ nhắn gần như không lộ ra, cặp chân dài, cần cổ cao, mái tóc vàng, ánh bạch kim, chấm vai.. Tôi thầm nghĩ: “Người Nga hay Ba Lan? Mà cũng có thể là người Pháp. Tò mò thật, cô ta là ai và làm gì ở đây nhỉ?”

- Cô gái, cô muốn gì? - Tôi hỏi cô ta bằng tiếng Nga.

- David, đây là Mari, cô ấy học năm thứ hai khoa ngoại ngữ. - Một trong các sinh viên nói.

Mari kiêu hãnh đi qua tôi, mắt không thèm nhìn về phía tôi.

- Xin lỗi cô, cô tên là gì?

- Người ta đã nói với anh rồi, nhưng tôi có thể nhắc lại, Mari...

Chương

2

Vài ngày qua đi. Hình ảnh Mari không thoát khỏi đầu óc tôi. Tôi hình dung đủ mọi kịch bản làm quen. Hay là mời cô ấy đi xem phim? Không, vào quán cà phê tốt hơn...Không, vào rạp chiếu phim, và len lén nắm tay cô ấy...Trời đất ạ! Thật cứ như là cậu học sinh phổ thông vậy! Tôi là phụ trách đội công tác cơ mà, tôi là vận động viên vật hạng nhất hẳn hoi...Tôi đưa mắt tìm Mari khắp nơi và cuối cùng thì nhìn thấy cô ấy ở căng tin trong giờ nghỉ.

Cái căng tin duy nhất nằm ở tầng một và phục vụ sinh viên toàn tòa nhà. Trong phòng có một số dãy đứng và một số chỗ ngồi. Dĩ nhiên là với một số lượng khách như vậy thì sự chộn rộn và xếp hàng là không tránh khỏi. Nhưng ai mà để ý tới chuyện đó cơ chứ! Vì cả nước vốn đã thiếu thốn mọi thứ: từ bao diêm, giấy vệ sinh đến quần áo, giày dép có chất lượng, thậm chí cả nước có ga và báo chí. Đâu đâu cũng phải xếp hàng, chen lấn, toát mồ hôi hột, bị hạ nhục, cãi cọ mà món hàng mong ước có khi vẫn không mua được. Bác Avô, người bán căng tin tội nghiệp gọi vợ, con gái và cả ai đó nữa ra giúp đỡ để có thể kịp bán được trong những giờ nghỉ ngắn ngủi dù là chút gì đó trong số mặt hàng đơn sơ của mình: xúc xích, bánh mì kẹp, bánh ngọt, giò.

Trông thấy đám đông, Mari ngại ngần và toan bỏ đi, nhưng tôi gọi cô ấy:

- Mari! Lại đây, vừa lúc cậu này sắp ăn xong rồi!

Một trong số lũ bạn của tôi nhanh chóng hiểu ra vấn đề, bê đĩa xúc xích của mình, đặt miếng bánh mì lên đó và nhường chỗ cho tôi.

- A, David...

Tôi thấy ngạc nhiên một cách dễ chịu khi thấy Mari biết tên tôi. Cô ấy phát âm theo kiểu Pháp - David.

- Không sao, David, tôi ăn sau cũng được, sau hai tiếng nữa, khi không còn ai. Hôm nay tôi có diễn tập ở nhóm kịch và tôi muốn ăn nhẹ chút gì đó. Cảm ơn bạn, đừng lo...

- Đợi đã, Mari! Bạn ngồi xuống đây đã, nói xem bạn muốn gì.

Sau một thoáng phân vân, cô ấy ngồi xuống.

- Thôi được rồi, cho tôi bánh rom baba và trà.

- Đây các cậu! Ai đang đứng đầu hàng, đặt bác Avô giùm mình hai bánh rom baba, một thanh sôcôla, trà, mà nhanh nhanh lên chút nhé! Cả khăn giấy nữa!

- David, tôi thấy ngại quá..

Lần đầu tiên mắt chúng tôi gặp nhau. Đôi mắt hiếng, xanh đến khó tin, chiếc mũi thẳng, có vẻ “đồng đánh”, cặp môi đầy đặn, xinh đẹp, gò má hình oval dịu dàng, vàng trán cao, mái tóc sáng màu bông bênh đến tận vai. Một khuôn mặt lạ lẫm nhưng đồng thời vì sao đó lại thân thuộc đến nhường ấy... Mọi người nhanh chóng mang món gọi đến cho tôi.

- Bác Avô, cháu sẽ thanh toán sau nhé. Đây các cậu, nhìn cái gì vậy? Các cậu sắp đến giờ học rồi đấy.

- David, thế bạn không ăn gì à? Lấy cái bánh rom baba này đi, mình ăn một cái là đủ rồi. Cầm cả sôcôla đi!

- Không, Mari, mình đã ăn xúc xích và uống trà rồi. Mình gọi sôcôla cho bạn đấy chứ.

Rõ ràng là Mari ngại ăn trước bao nhiêu cặp mắt tò mò của lũ con trai. Cô ấy chỉ ăn một cái bánh, cái kia gói vào khăn giấy, cầm thanh sôcôla “Tháng Mười Đỏ”, đứng dậy và vội vã bước ra, cảm ơn tạm biệt tôi.

- Thế nào, anh bạn, xơi nốc ao rồi hả? - Tôi nghe giọng Rapha bên tai

- Cậu làm gì ở đây vậy? Đi thôi, Rapha, sắp đến giờ học rồi.

- Không, tớ với Luisa đi về ký túc xá, bọn nó đưa chìa khóa phòng cho tớ rồi.

Luisa, cũng hồi hương từ Pháp, là cô gái phốp pháp, ngực to, học khoa ngoại ngữ, ngành tiếng Pháp và biết tất cả mọi thứ đang diễn ra xung quanh.

- Rapha, - Tôi không kiềm chế được. - Hãy hỏi Luisa về Mari xem cô ấy có hẹn hò với ai không. Và nói chung, cô ấy là ai? Và nói chung là tớ cần biết tất những gì liên quan đến cô ấy.

- David, để tớ nói cho cậu biết nhé, tớ không khuyên cậu lằng nhằng với con búp bê đó. Quanh nó có cả trung đoàn bọn lượn vè vè, lại thêm một số cậu nghiêm túc nữa. Cậu sẽ vật vã, sẽ chiến đấu vì cô nàng, và tớ với cậu, tất nhiên, cuối cùng sẽ nhận được là “Vĩnh biệt, chàng trai, au revoir!”. Cô ta

không dành cho cậu. Cô ta cần một chàng trai trí thức, chững chạc, có tương lai chứ không phải một sinh viên năm thứ hai, dù là hạng nhất về môn vật tự do. Với cái đó, anh bạn thân mến à, cậu chẳng đi đến đâu. Xung quanh đây các cô gái bình thường, còn nàng này...biết giá của mình.

*

* *

Trong giờ học cuối cùng tôi ngồi nhìn lơ đãng lên bảng, bỏ ngoài tai những lời thầy giảng. Mọi ý nghĩ đã bị Mari chiếm đoạt. Mà quả thực cô ấy đã là một thiếu nữ trưởng thành, mà lại còn xinh đẹp đến thế! Trong cả thành phố này chẳng có ai sánh bằng. Còn tôi là ai? Chỉ là một cậu sinh viên năm thứ hai. Ừ thì là vận động viên, tuy nhiên - chả lẽ chỉ có thế thôi? Tôi còn là phụ trách đội dân phòng! Và ngoài đường phố, trong trường, ai cũng biết tôi, kính trọng, nhiều kẻ thậm chí còn sợ tôi và muốn làm thân.

- David, cậu nghĩ gì vậy? Chuông đã réo từ lâu rồi. - Cậu bạn tốt bụng Gheorghi của tôi nói. Tôi có nghe nói rằng ở Erevan này người ta biết rất nhiều về nhau, rằng mẹ cậu ta là người theo phái Molokan⁴⁽¹⁾, rồi sau đó gia đình nhà ông thẩm phán đã nhận cậu làm con nuôi. Bề ngoài Gheorghi đúng là giống người Nga: da trắng, mắt to, xanh, tóc vàng, vai rộng, hơi mập. Nhân tiện: cậu ta là gã chơi gái có hạng. Cậu còn lập danh sách các cô gái, ghi số điện thoại đầy đủ và tóm tắt lý lịch, trong tất cả các giờ nghỉ chỉ nói chuyện với bọn con gái, mời họ đi đâu đó, tổ chức các bữa tiệc nhỏ, thỉnh thoảng gợi ý giới thiệu với cô này, cô kia nếu hẵn không quan tâm cô ấy lắm, hoặc không với tới cô ta.

Tôi nhanh chóng thu dọn và bước ra khỏi giảng đường, chợt nhớ ra là tôi có buổi tập. Giữa đường, tôi đổi ý và quay lại. Ý nghĩ rằng Mari vẫn đang ở trường đã buộc tôi vào chỗ ấy.

Tôi đứng ở cổng, nói chuyện với mấy cậu trực nhật, sau khoảng mười lăm phút, tôi cương quyết đi về nhà. Cứ thấy bất tiện thế nào ấy. Mari sẽ nghĩ gì về tôi? “Đồ nhu nhược, vừa nhìn đã chết mê, chết mệt ngay!” Đi được một nửa đường, tôi nhanh chóng quay lại. Đúng lúc ấy Mari xuất hiện ở cửa, vai đeo cái túi to tướng.

-Ồ, David, cậu vẫn còn ở đây à? Cậu bảo cậu phải đi tập cơ mà...

- Thì, phải. Nhưng cậu biết không, tớ đã có hạng nhất cho người lớn môn vật tự do rồi, mà tớ thì cũng không định thành vận động viên chuyên nghiệp.

Những lời này của tôi có vẻ như không mấy gây ấn tượng với Mari. Cô ấy chìa cho tôi gói giấy:

- Cậu muốn ăn cái bánh rom-baba không? Mình chưa kịp ăn, mà lại sắp về nhà rồi - mình sẽ ăn tối bình thường. Tạm biệt, David...

- Mari. - Cô gái quay về phía tôi. Dường như cô ấy đã biết tổng tôi sẽ nói gì. - Mình tiền bạn được không?

Mấy cô nàng sinh viên quen đi qua. Chắc là vẻ mặt tôi rất căng thẳng nên liếc nhìn chúng tôi mấy cô rúc rích cười và bước nhanh.

- Cũng được, nếu cậu có thời gian, tiền mình đến bến xe buýt điện. Cậu chắc chắn không muốn ăn bánh chứ?

- Không, Mari ạ, tớ không muốn.

"Chả lẽ cô ấy lại không hiểu?" - Tôi nghĩ, - "làm sao có thể vừa đi cùng một cô gái vừa ăn bánh rán cơ chứ? Bọn bạn bè sẽ nghĩ gì! Thật nực cười!"

*

* *

Đầu tháng Mười. Mùa tuyết vời ở Erevan! Tất cả chìm trong đủ sắc màu của lá thu, trời không nóng, không lạnh, rau quả được bày bán khắp nơi. Chúng tôi đi xuyên qua công viên và ra tới bến xe. Xe vừa đến và Mari chuẩn bị bước lên bậc lên xuống của xe.

- Tạm biệt David.

- Tớ đi với cậu, Mari! Tớ sẽ tiền về tận nhà.

- Không cần đâu. Nhà tớ xa, mà tớ cũng không muốn...

- Nghe này, cậu thật là cô gái lạ kỳ! Liệu có sao, nếu tớ đi cùng cậu về đến nhà? Nhân tiện thì cậu trả tiền chuyển đi cho tớ, và như vậy là cậu đã thanh toán tiền cái bánh rom - baba.

- Không được, David.. Đấy, thế là tớ lỡ mất chuyến xe rồi. Không cần tiền tớ..

- Thế cậu có ai rồi à? Một anh chàng ghen tuông? Và cậu không muốn để ai nhìn thấy chúng ta đi cùng nhau? Mọi người bảo tớ là cậu đang hẹn hò với một anh chàng cao, đeo kính, một nghiên cứu sinh...

- Không quan trọng. Đơn giản là không cần tiền tớ.

Một chiếc xe khác đến bến, Mari bước lên xe và tôi bước theo. Trong xe gần như vắng không - giờ này đang yên ả vì mọi người chưa đi làm về.

- David, nhà tớ ở phố Cômitas. Từ bến về nhà tớ gần một kilômet, phải đi qua mấy phố nhỏ. Ở đấy nhiều bọn côn đồ. Bọn chúng biết tớ, còn cậu là người lạ, sẽ rắc rối.

- Không có gì đáng sợ, tớ sẽ tự giới thiệu rằng mình học cùng và cũng chả quen biết gì nhiều.

- Không đâu, David ạ. Ở đó có một tên, Giôra, Giôko, hắn vừa ra tù được mấy tháng. Hắn là người lớn. Thủ lĩnh băng địa phương, ai cũng sợ hắn. Nhờ đâu bè đảng của hắn tấn công cậu, đánh cậu thì sao? Tên Giôko này còn có cả súng lục. Nói chung là hắn rất nguy hiểm.

- Thế cái gã người lớn ấy cần gì ở cậu?

- Nói về chuyện ấy chẳng dễ chịu gì...Nói chung, gã quấy rầy, không để mình yên.

- Chà chà, nghe có vẻ hay đây. Hay là cậu định dọa tớ để mọi người không mách với chàng nghiên cứu sinh của cậu rằng có ai đó tiễn cậu về nhà? Nếu vậy tớ sẽ dõi theo cậu từ xa. Nếu có chuyện gì thì tớ sẽ đến.

- David, tớ nghiêm túc đấy. Cậu đi về đi! Đừng đi theo tớ. Nếu không tớ sẽ không ra khỏi xe. Tớ xin cậu, hãy làm như tớ nói đi...

Cô ấy nhìn tôi vẻ cầu khẩn, bàn tay với những chấm tàn hương vàng óng trên mu từ cổ tay nắm chặt lấy tay tôi.. Phải khó khăn lắm tôi mới bắt được mình ở lại trên xe. Tôi bị xúc phạm, sỉ nhục và tự hổ thẹn với mình. Từ trong tâm khảm tôi đã thấy căm thù cái gã Giôko đó. Được rồi, thẳng khốn, để xem mày can đảm đến đâu, lại còn cái đồ chơi để hù dọa nữa...Tao sẽ bẻ gãy xương mày, cho mày thành phế nhân, mày sẽ đi ăn mày ở góc phố - mà thế cũng phải được tao cho phép đã!

Đứng lại dưới bến, Mari ngược nhìn theo xe. Biết bao dịu dàng, cầu khẩn trong cái nhìn của nàng khiến tôi không chịu nổi. Sau một bến, tôi nhảy xuống, kiểm một xe tư nhân và quay lại. Chẳng thấy Mari mà cũng chẳng thấy đám thanh niên khả nghi đâu cả. Sau khoảng hai mươi phút lượn lờ vô mục đích trên mấy con phố nhỏ, bác tài lo lắng:

- Này chàng trai, cậu có thể cho biết chúng ta tìm cái gì đây? Tôi sẽ giúp!

- Anh bạn, tôi tìm một nhà, nhưng lại quên mất địa chỉ! Đừng lo, anh sẽ nhận tiền của anh...

Chúng tôi còn lượn thêm vài vòng qua mấy ngõ nhỏ, - chẳng tích sự gì. Đành phải về nhà. Mẹ mở cửa:

- Con sao vậy? Có chuyện gì vậy? Trông con có vẻ lo lắng.

- Không có chuyện gì đâu mẹ, con hơi bị đau lưng khi tập. Nói chung, con hơi mệt.

- Được rồi, con vào bếp, ăn đi, mẹ nấu món Adgianscandan(5(1)) đây

- Con không đói, con ăn hai cái bánh rom baba thay cho bữa trưa rồi.

- Con bắt đầu ăn rom baba khi nào vậy? Thế mẹ nấu bữa trưa cho ai ăn đây?

- Thôi được rồi, mẹ, để con nghỉ một tẹo rồi con sẽ ăn sau.

Một phút sau mẹ quay lại với túi đồ thể thao của tôi.

- David, con nói dối! Con không hề đi tập. Tại sao cái khăn vẫn khô nguyên? Tại sao quần áo thể thao vẫn không nhàu nhĩ?

Hàng sáng mẹ thay khăn tắm và đưa quần áo thể thao mỏng cho tôi - mẹ có mấy bộ liền. Tôi im lặng một cách lì lợm, chẳng biết nói gì. Tôi thật muốn nói về Mari với ai đó. Dĩ nhiên là kể với mẹ không phải là phương án tối ưu, nhưng tôi không nhịn được.

- Mẹ à, cô bạn quen của con, Mari, gặp chuyện rắc rối. Lũ côn đồ nào đó quấy đảo cô ấy, không để cô ấy yên.

- Lại còn Mari nào? Lần đầu tiên mẹ nghe nói về nó. Hồi hương à? Con quen nó thế nào? Nó làm gì?

- Mẹ này, cô ấy là sinh viên, chơi bóng chuyền. Vâng, là người hồi hương...

- Thế sao tự nhiên nó lại quyết định chia xẻ các vấn đề của nó với con?

- Thì mẹ biết đấy, - con là phụ trách đội công tác

- À, vâng,... thủ trưởng... Thôi đi ăn đi, thủ trưởng, rồi tính sau. Bố về, có thể bố sẽ gọi cho ai đó ở công an, để người ta giúp đỡ cái cô hồi hương vận động viên bóng chuyền của anh, nếu như chỉ có thế, như anh nói. Thế nó không có bố mẹ, người quen gì à?

- Mẹ này, bố thì liên quan gì ở đây? - Tôi phẫn nộ. - Mẹ muốn làm nhục con, biến con thành trò cười chắc? Con là người phụ trách đội công tác mà lại chạy đến nhờ công an như thằng thò lò mũi? Các chú ời, giúp với! Có cô gái bị bắt nạt! Vì cháu không bảo vệ được cô ấy, cháu gầy gò, cháu chỉ kéo đàn

violong... à, mà không, đàn hạc! Mẹ đừng có mà nghĩ đến việc ấy! Nếu mẹ mà nói gì với bố là con bỏ nhà đi đấy! Thôi, xong việc, mẹ ạ, mẹ đừng có lo, con sẽ báo cáo với cấp trên của con và mọi việc sẽ theo kênh chính thống. Mọi việc sẽ đâu vào đấy, chúng con sẽ tự giải quyết, chúng con có những hơn bốn mươi người cơ mà! Mà mẹ đừng có quên là trong số chúng con có một số vận động viên.

Tôi cố trấn an mẹ một cách tốt nhất có thể, tuy nhiên khi bố về, tôi không rời ông nửa bước. Nhỡ đâu bỗng nhiên mẹ lại đi nói gì đó với bố về Mari, về công an.. Khi ấy thì liệu Mari sẽ nghĩ gì? Nàng đã tin tưởng chia sẻ vấn đề của mình với tôi. Vậy mà tôi lại chạy đi nỉ non với bố mẹ? Mọi người sẽ cười tôi, còn Mari sẽ khinh bỉ tôi. Đấy, thế nào gọi là tin cậy mẹ một cách ngu xuẩn. Mẹ sẽ có phản xạ tức thời: bảo vệ tôi khỏi những gì mà theo mẹ, có vẻ gây nguy hiểm, và với mẹ không quan trọng rằng tôi đã không còn là cậu bé nữa.

*

Đêm nặng nề qua đi. Tôi có cảm giác là nó kéo dài bất tận. “Nhỡ bọn chúng bắt cóc Mari, hãm hiếp cô ấy rồi?” - tôi tưởng tượng tất cả những thứ đó một cách sinh động và màu sắc đến nỗi tôi gần như không ngủ được, cứ vật vờ trên giường, thỉnh thoảng lại chồm dậy và đi lại trong phòng. Sáng ra, tôi phóng đến trường sớm đến nửa tiếng so với thường ngày. Tôi đợi ở cổng. Cuối cùng Mari cũng xuất hiện - như thường lệ - hơi muộn. Tôi thở phào nhẹ nhõm và bước về phía nàng.

- Chào David! Có chuyện gì vậy? Cậu lo lắng cái gì vậy?

Tôi có cảm giác là cô ấy đoán được về tâm trạng của tôi.

- Mình cần nói chuyện với cậu.

- Nếu không có gì khẩn cấp, mình gặp nhau sau giờ học nhé, nhưng không được lâu, mình có việc...Mà nói chung, cậu có gì quan trọng không?

- Được, Mari ạ, chúng mình sẽ bàn sau.

Trong suốt giờ học tôi thử các phương án nói chuyện với Mari. Như thường lệ, cô ấy bước ra khi tất cả các sinh viên khác đã kịp rời tòa nhà. “Các phò mã” cũng không còn ở quanh sân trường, chỉ có những chàng mà các cô gái tự tiến đến và một số sinh viên của mấy trường khác, đặc biệt là trường Bách khoa, đến để ngắm các cô gái, có thể là để làm quen. Với các cậu ấy, chúng tôi

đối xử bình thường, chúng tôi còn quen biết nhiều người trong bọn họ, kết thân và cùng đi tập thể thao và các trò khác.

Chúng tôi lặng lẽ ra bến xe điện. Mari khơi chuyện trước.

- Mình nghe đây, David.

- Cậu biết không, Mari, bọn mình lập kế hoạch xử lý tên Giôko ấy rồi...

- Chuyện ngớ ngẩn gì vậy? Các cậu đi khỏi, bọn nó lại tấn công chúng tôi. Nhờ chúng đánh ba, mẹ thì sao? Hay là đốt nhà? Cậu đơn giản là chưa biết gã Giôko ấy. Hắn là con quỷ, hai lần ngồi tù, mới được thả ra ba tháng nay, hắn không sợ ai, cả đám đường phố dưới tay hắn...

- Thôi đi, Mari, lũ ấy chỉ là nhãi ranh, hèn nhát! Bọn như vậy luôn sợ vũ lực. Thấy chúng tớ là bọn nó bỏ chạy tán loạn ngay, và cậu sẽ không bao giờ thấy mặt chúng nữa.

Tôi phải thuyết phục Mari rất lâu. Lúc cô ấy đồng ý, lúc lại thôi. Rõ ràng là cô ấy muốn thoát khỏi áp lực không chịu nổi, nhưng lại vẫn sợ.

- Thôi được rồi, David, nhưng cậu phải biết là công an chẳng giúp gì chúng tôi cả. Hắn cứ rình tớ sau bến xe, tóm tay tớ, làm nhảm rất lâu cái gì đó, định hôn tớ. Tất nhiên là đứng hàng tiếng đồng hồ dưới nắng và hít mùi thuốc lá, hành và răng thối thật không chịu nổi. Tớ sẽ rất vui nếu cậu giúp được tớ. Nhưng nên nhớ là hắn có súng... và lũ lâu la tuân lệnh hắn vô điều kiện.

- Ê này David, các cậu sắp xong chưa đấy? - Rapha đứng từ xa cùng một hội lớn đám đội viên đội công tác gọi tôi.

- Đi thôi Mari. Họ sẽ đến trước chúng ta và vào vị trí. Tớ sẽ tiễn cậu về tận nhà, khi Giôko đến gần, bọn mình sẽ nói chuyện với hắn... một cách nhẹ nhàng, thân thiện. Đừng lo, sau vụ này cậu sẽ chẳng thấy mặt hắn nữa đâu...

- Hắn sẽ không đến đâu.

- Tại sao vậy?

- Cậu không giống người vẫn tiễn mình về nhà

- À, nhân tiện, thế anh chàng nghiên cứu sinh ấy đâu rồi?

- Anh ấy học ở Matxcova. Thịnh thoảng cũng... viết thư.

- Hừ, ở đó, ở Matxcova ấy, các cô gái rất chi là...

- Ủ, thì mình cũng hiểu cả mà, David. Mình thì là ai cơ chứ? Kẻ hồi hương, công dân hạng hai, con nhà thợ may. Còn các cậu toàn con cán bộ đảng, cán

bộ Trêca, bộ trưởng... Cậu biết không, David, cậu cứ sống cuộc sống của mình, để kẻ tự giải quyết các vấn đề của tớ.

- Đừng nói vớ vẩn nữa, Mari. Đi thôi, giải trí thôi. Tớ hứa là sẽ rất vui, nhất là bọn mình!

Chúng tôi xuống xe và tiến về phía nhà Mari. Các bạn đã đứng rải rác ở đó thành từng nhóm nhỏ, kể chuyện gì đấy cho nhau và cười hô hố. Nhiều cậu trong tay có những cây gậy dài cuộn trong giấy báo.

- Cười đi Mari! Mặt cậu căng thẳng quá, cứ như là cậu đi đưa đám ấy. Thậm chí cậu sẽ gây chú ý đấy.

- Nghe này, David, cậu đưa cái cậu Rapha đến đây làm gì? Cậu ta là kẻ cướp, đã giết người, chỉ dăm câu, ba điều là vung nắm đấm! Tất cả các cô gái đều biết về cậu ta, chỉ mỗi Luisa là vênh váo vì hãnh.

- Mari ạ, cậu ấy không phải là kẻ cướp, Rapha là bạn thân của tớ. Cậu ta không tấn công, cậu ta chỉ phòng vệ - ừ thì có thể là hơi hăng hái hơn mức cần thiết. Còn cái thằng bị chết ấy mới chính là kẻ cướp và đốn mạt, ức hiếp cả phố, không để ai yên! Mà chỉ va vào Rapha và nằm vật xuống mặt đường.

- Thì mọi người kể cho mình như vậy. Rằng gã đó không chia phần cướp được cho Rapha, họ cãi nhau và Rapha giết chết hắn ta.

- Đó là dối trá, Mari ạ. Điều ấy là không thể! Rapha là một người rất hiền hậu... mà này, cái anh chàng Romeo của cậu đâu rồi? Ngoài phố vắng tanh, chả có ma nào.

- Mình nghĩ bọn họ đang quan sát chúng ta từ đâu đó, chúng không đến gần cậu đâu. Trông cậu rõ ràng là nhà thể thao: chàng trai cao to, dáng thoải mái, không lo sợ.

Chúng tôi đã đến sát nhà Mari, nhưng chả gặp ma nào. Tôi đề nghị quay trở lại bến xe và đi lại vòng nữa. Mari miễn cưỡng đồng ý:

- Nào thì đi, tuy nhiên khó có khả năng chúng mình gặp bọn họ. Chúng thường đứng ở góc cửa hàng mua bán, thỉnh thoảng uống bia và nước Kvas...

Các bạn tôi nhao nhao phản đối:

- Này David, bọn tớ đến đây để đi dạo chơi đấy à? Thế lũ mất dạy ấy đâu rồi? Bét ra cậu cũng phải đãi chúng tớ nước Kvas chứ, còn bia bọt tính sau..

Tôi làm bộ không nghe thấy và không quen biết gì họ. Chúng tôi đi đến bến xe và quay lại nhà Mari. Có một phụ nữ tuổi khoảng bốn lăm, đang đứng cạnh

hàng rào, trông trẻ trung, rất giống Mari - cũng cao, tóc sáng màu, mặc bộ quần áo thoải mái, màu sáng.

- Me à, đây là David.

Người đàn bà chìa tay cho tôi và nhìn tôi chăm chú:

- Tên cô là Xilvia. Mari có kể về cậu, nhưng trông cậu cao và trẻ hơn tôi hình dung.

Bà nói với giọng lạ lùng - với âm “kh” của tiếng Armenia bị nói chại đến mức tôi gần như không hiểu, và âm “r” rất rung.

- Me là người Pháp. Me học tiếng Armenia ở đây, nhưng cậu thấy đấy, hiện me vẫn chưa nói tốt. - Mari giải thích

- Mời cậu vào nhà! - Madame Xilvia mời. - Tôi vừa nướng bánh gatô ngon lắm, ta sẽ dùng cà phê kiểu phương Đông⁶⁽¹⁾.

- Me à, David là vận động viên và không uống cà phê đâu ạ. Cậu ấy uống sữa - điều này rất có lợi cho thanh niên ở độ tuổi của cậu ấy.

- Cháu phải đi rồi ạ, thưa madame Xilvia, xin tạm biệt, xin cảm ơn vì lời mời. Còn cậu, Mari, chúng ta nhất định sẽ trao đổi ý kiến sau về vấn đề tác dụng của sữa. Hy vọng nhận được lời khuyên chân thành!

Tôi rất muốn nhận lời mời và vào nhà họ. Nhưng làm sao nói được với madame Xilvia rằng ngoài phố có hai chục người đang sốt ruột đợi tôi? Tôi bước ra khỏi cổng. Các bạn đang đứng với vẻ thất vọng, ai đó hút thuốc.

- Cậu chuẩn bị chiến dịch kém quá, - một cậu nói - hay là bảo cô ấy chỉ nhà cái thằng khốn ấy và chúng mình đến tóm hắn ở đó?

- Bọn mình không nhử được con mồi. Mà thực ra, cậu hình dung đi: tự dưng nó thấy trên con phố nhỏ của nó xuất hiện các thanh niên không quen biết, trong tay cầm gậy sắt quấn trong giấy báo. Bọn chúng đâu phải lù ngu, chúng hiểu chứ. Mà các cậu lại còn rống ầm cả phố. Có gì đâu! - chỉ là hai mươi gã đàn ông đến và vui vẻ thôi mà! Thế nên, có thể là bọn chúng đã nhìn thấy chúng ta, mà cũng có thể là hôm nay thực sự chả có ai ra khỏi nhà, họ nghỉ ngơi tại gia, biết đâu đấy! Bây giờ tờ đề nghị thế này: giờ là ba giờ chiều, chúng mình sẽ tập trung ở đây khoảng bảy rưỡi tối. Chỉ đi khoảng tám, chín người thôi, còn lại đợi ở trụ sở. Thế có vẻ đúng đắn hơn. Rapha, cậu có thể nghỉ ngơi.

- Đó không phải là việc của cậu, thủ trưởng ạ. Thích thì tớ đến, không thích thì tớ kiếm trò khác, hay hơn là dọa bọn du côn hè phố - bạn tôi cười khẩy.

Chương

3

Đúng bảy giờ tối tôi đã đứng ở cổng vườn nhà Mari. Qua chấn song hàng rào có thể nhìn rõ vườn rau được chăm sóc cẩn thận và những luống nho có giàn đỡ bằng gỗ tạo thành cổng vòm xanh hai mươi mét. Dưới cổng vòm có bộ bàn, ghế dựa và ghế đầu nhỏ, bên trên có ngọn đèn điện, phía xa có một bộ bàn bóng bàn, có những tấm rèm làm bằng vải dày để có thể che khỏi những con mắt người lạ. Tất cả đều nói lên một điều rằng gia đình Mari chiều chuộng tập trung tại đây.

Sau một thoáng chần chừ, tôi bấm chuông. Yên lặng. “Không lẽ Mari không có nhà, vậy mà mình lại lồi lõm bạn đến một lần nữa? Thật không may!”

Tôi bấm chuông lần nữa. Em gái Mari ra mở cửa - cô gái tóc đen, cân đối, e thẹn, trông không quá mười lăm, rất dễ chịu, nhưng còn lâu mới rục rờ như chị gái, dù là nét mặt nhang nhác giống nhau.

- Xin chào! Chắc em là Tereda?

- Vâng ạ. Còn anh là David?

- Em đoán đúng rồi. Chị Mari có nhà không? Mari đã bước ra hiên nhà trong chiếc váy xoa mỏng, ngắn trên đầu gối. Dưới chân nàng đi dép cao su đi trong nhà. “Cô ấy thật xinh và đáng người thật đẹp”, - tôi thoáng nghĩ.

- Chắc cậu đến để chào tớ “buổi tối tốt lành”à?

- Cậu biết không, tớ rất sốt ruột đàm đạo với cậu về công dụng của sữa. Tớ đã uống sữa như lời cậu khuyên và tớ thấy có thêm can đảm. Nhân tiện, mẹ cậu hôm nay đã mời tớ. Lúc ấy tớ từ chối cà phê, còn bây giờ tớ thấy có gì không phải, vì vậy tớ đã đổi ý và quay lại.

Rõ ràng là nàng rất cố nén để không bật cười.

- Còn nếu nghiêm túc... Thì cậu có thấy là cậu... kiểu như hơi bầy hầy?

- Còn nếu nghiêm túc, thì có thể nhà cậu đã hết bánh mì? Cậu khoác tạm cái gì đó, tớ với cậu ra cửa hàng đi. Còn về chuyện bầy hầy thì - cậu xúc phạm tớ

đấy, Mari. Đơn giản, tớ là người nhất quán. Tớ quen việc gì cũng đến nơi, đến chốn.

- Nhưng tớ không bao giờ đi mua bánh mì cả, toàn là ba tớ mua.

- Thì đã sao, cũng phải đến một lúc nào là lần đầu tiên chứ. Cậu thử đi. Nếu nhà cậu không cần bánh mì thì cho tớ vậy, không thể lãng phí của trời được.

- Rapha có ở đây không? - Có thể...

- Cần thận đấy, David, mình không muốn phức tạp. Có thể, chúng mình thuyết phục Giôko không quấy rầy tớ nữa?

- Không có gì đâu, đừng lo. Chỉ là cuộc trò chuyện chân tình với các bạn thơm tho của cậu. Thì cũng phải biết cậu có hàng xóm, láng giềng thế nào chứ! Tớ đảm bảo là sau cuộc nói chuyện với tụi mình, Giôko sẽ quán triệt rằng mối quan hệ của hai người là vô vọng!

Mari quay đi, khuất sau cánh cửa. Một phút sau cô ấy bước ra, trên người diện chiếc váy mùa hè trang nhã, bên ngoài khoác chiếc áo len mỏng màu hồng.

- Cứ đi tự nhiên, Mari, đừng nhìn ngó xung quanh. Đừng sợ, bọn tớ theo sát cậu.

Bên ngoài cửa hàng không có ai, chỉ có đám bạn trong đội của tôi, đứng rải rác thành từng tốp khoảng hai, ba người, canh chừng cách đó không xa. Mari bước vào trong, tôi đứng chờ cô ấy. Khoảng mười hay mười lăm phút qua đi nhưng không hiểu sao cô ấy vẫn chưa ra. Tôi bước lên hiên, đang định mở cửa bỗng thấy Mari ngay cạnh cửa ra vào: cô ấy lặng lẽ giăng ra khỏi đôi tay của một người đàn ông xa lạ chừng ba mươi tuổi, cao nhảnh, mũi khoằm. Tên côn đồ ngậm điếu thuốc lá đang bốc khói. Có thể thấy đó chính là gã Giôko có tiếng tăm đáng đáng buồn! Trong cửa hàng còn có khoảng năm, sáu thanh niên đang tu mấy chai bia, vừa theo dõi cảnh đang diễn ra, vừa cười đều.

Không nói một lời, tôi dang tay hết cỡ, nện thẳng vào mặt Giôko. Tên khốn bị đòn trời giáng bất ngờ, bay ngược vào trong cửa hàng và rơi ngửa xuống nền xi măng. Tôi xốc hắt khỏi sàn và ném hắt vào cửa, làm vỡ cả kính. Mảnh kính vụn phủ lên hắt và mấy cậu trong đội đang chạy vào cửa hàng. Một trong đám bạn của Giôko vung chai bia, trúng vào một trong số bạn tôi, làm cậu ấy bị thương ở đầu, nhưng các bạn không bối rối và lao vào lũ côn đồ.

Bọn kia sợ quá đến nỗi không chống cự. Cô bán hàng rúm người sau quầy và trở mắt vì khiếp đảm, gào lên man dại.

- Im đi, đồ ngốc, chúng tôi là đội công tác! Giấy tờ đây! ..

- Tôi xin các anh đừng động đến thằng bé kia, nó là con trai tôi, Asốt, nó không liên quan gì đến lũ côn đồ kia.

- Thế không phải mày đã ném chai bia vào tao chứ? - Tôi túm ngực áo cậu ta

- Không, chú ạ...

“Đúng là thằng ngu, - tôi nghĩ - cùng độ tuổi mà nó gọi mình là chú”.

- Thôi đi, đồ núp váy mẹ, chính là mày!

- Nó kia, Asốt chỉ vào gã đen nhánh, mặt sạm đi vì khiếp sợ.

- Thôi được, giữ lấy thằng tung hứng kia, kéo nó chạy mất, chúng mình còn phải làm việc với nó.

Chúng tôi xô lũ côn đồ đang run rẩy và tơi tả ra ngoài phố và dồn chúng ra sau cửa hàng. Lũ thanh niên kêu la ầm ĩ và van lạy xin được thả, đến nỗi quanh chúng tôi người đi đường bắt đầu xúm lại.

- Mọi người không thấy à, đội công tác đang làm việc! Chúng tôi xua họ - đi đi, đừng đứng lại!

Mọi người nhanh chóng bỏ đi, chỉ một người đàn ông trung niên dám vài lần ngỏ lời với chúng tôi:

- Các cậu, bọn họ cũng còn trẻ, cùng trang lứa với các cậu, không nên làm họ tàn tật, đủ rồi...

- Còn ông, con chồn hôi kia, - Aik, anh chàng người lớn, mới giải ngũ rít qua kẻ rặng - thế ông đã ở đâu khi bọn chúng khủng bố cả phố? Đi đi, bố già ạ, bà già nhà bố đang đợi đấy. Kéo không tôi lại nổi giận bây giờ. Rapha và Gheorghi làm việc với Giôko đang mếu máo. Túm lấy hai tay và chân gã, họ lấy đà đập hấn vào tường. Xem ra có vẻ họ lặp lại chiến thuật này không phải là lần đầu.

Cách đó khoảng mười mét, Mari đứng với khuôn mặt biến dạng vì sợ hãi. Trông thấy tôi bước ra khỏi cửa hàng, cô ấy lao về phía tôi:

- Xin mọi người, hãy thả anh ta ra, anh ta sẽ không như thế nữa! David, hãy giúp đi, bọn họ giết chết Giôko mất, anh ta sẽ chết mất... Đủ rồi đấy, đáng đời anh ta rồi. Anh ta sẽ không dám nữa đâu...

- Thôi, các cậu! Ai đó mang ít nước đến đây đi, thằng ăn hại đang giả vờ chết.

Mọi người hắt hai xô nước vào Giôko và khó khăn lắm mới làm hắn tỉnh lại. Cạnh đó Rapha và năm, sáu chàng trai trong đội đang “giáo dục” đồng bọn của hắn, nhưng không hăng hái lắm.

- Giôko, cậu bé của tôi, cậu tỉnh chưa? Giỏi lắm, thằng chó con thông minh, - Gheorghi giả giọng ngọt ngào, - Cậu biết chúng tôi là ai chứ?

Giôko hé một con mắt về phía tôi (con mắt kia hoàn toàn biến thành cục máu):

- Thằng kia đánh tôi đầu tiên... Ara7(1), sao anh lại thế? Trời, Mẹ kính yêu - hắn nhổ ra mấy chiếc răng gãy, - mẹ chúng mày, vì sao, vì sao chúng mày đánh tao như vậy? Các người là ai?

- Giôko,- tôi tham gia câu chuyện,- cậu thật vô giáo dục! Tự nhiên lại chửi tôi.

- Ara, mày nói cái con khi gì thế? Mày không phải là đàn ông, mày là đồ rác rưởi, ông cốp...

- Không, Giôko ạ, tao chưa phải là ông cốp, tao là phụ trách đội công tác dân phòng.

- Tao đã làm gì chúng mày? Tại sao mày giết tao?

- Tao sẽ giải thích ngay bây giờ. Mày có biết cô gái kia không? Mari, lại đây!

Mari dè dặt lại gần, cô ấy run rẩy.

- Ủ, có biết, cô ấy là hàng xóm của tao.

- Giôko, lẽ nào lại dọa nạt hàng xóm bằng dao, rồi lại súng lục? Lẽ nào hàng xóm, láng giềng mà lại dọa rạch mặt, cắt mũi, xẻo vú phải hoặc vú trái, rồi lại nói lựa một phát đạn dành cho mắt phải của bố cô ấy?

- Thủ trưởng, cô ấy nói dối đấy. Tôi chỉ đùa thôi, tôi làm gì có súng!

Một cái đá mạnh vào sườn khiến Giôko mất khả năng nói một lúc.

Trước mặt tôi là một sinh vật bần thiêu, máu me, run rẩy một cách đáng thương hại, chẳng còn biết có chuyện gì xảy ra với mình. “trời ạ, người ta có thể trở thành một con vật quẩn quại vì đau, chỉ tồn tại vì bản năng sinh tồn nhanh đến thế nào, - tôi thầm nghĩ - Lạy trời đừng bao giờ rơi vào địa vị hắn ta...”

- Tôi sắp chết... - Giôko thều thào, máu trào ra khỏi miệng hẳn - xin gọi xe cấp cứu...

Mari, mặt tái nhợt vì kinh hãi, mắt mở to nhìn cảnh ấy. Tôi cảm tưởng rằng chỉ thêm một chút nữa - cô ấy sẽ không chịu đựng được và sẽ hoảng loạn.

- Gheorghi, hãy đưa Mari về nhà, tớ và Giôko sẽ xong việc ngay đây. Các cậu, thêm nước nữa. Ê, lũ nhóc, con chuột này giấu súng ở đâu?

Lũ bạn của Giôko bị nện như tử, đang khiếp hãi ngơ ngẩn nhìn nhau.

- Thăng Đầu đen kia, mày vẫn còn sống, ta sẽ bắt đầu từ mày! - Tôi xĩa tay về phía thăng tóc đen đã liệng chai bia vào chúng tôi trong cửa hàng.

- Chú ơi, cháu có nhìn thấy súng, nhưng không biết nó cất ở đâu.

- Được rồi, còn mày thì nói gì, thăng ăn hại kia? - Tôi quay sang đứa khác. - Gào khóc thế đủ rồi đấy, mày đâu phải là gái đồng trinh vừa mất phẩm giá!

- Tôi cũng có nhìn thấy, nhưng không biết...

- Ê, đồ chó, - Rapha lại quay sang Giôko, - mày nghe thấy rồi chứ? Mày có nhìn thấy cái thắt lưng này không? Tao sẽ treo mày lên cái cây kia!

Giôko không trả lời, chỉ rên lên và khóc. Hẳn bốc mùi phân và nước tiểu. Rõ là hẳn không còn khả năng tự kiểm soát được cơ thể của mình. Chạm vào hẳn thật gớm ghiếc.

Vào thời điểm ấy, viện binh từ trụ sở cũng vừa đến: năm người ngồi trên xe mô tô ba bánh. Một trong số chúng tôi đã đợi ngoài bến xe điện để đưa họ đến hiện trường. Chúng tôi ngại rằng người nhà của bọn đối thủ của chúng tôi sẽ kéo ra tiếp viện cho chúng từ các nhà quanh đây, - khi ấy chắc không thoát khỏi đánh nhau to.

Bàn bạc xong, chúng tôi quyết định kéo đến nhà Giôko với hai tên bạn hẳn, những kẻ còn khả năng chuyển động, tuy nhiên vẫn phải có sự hỗ trợ của chúng tôi. Giôko bị bỏ nằm dưới đất. Cô bán hàng được lệnh gọi xe cấp cứu và chúng tôi, kẻ đi xe mô tô, kẻ đi bộ, kéo về phía nhà hẳn.

*

* *

Gia đình Giôko chiếm hai căn phòng nửa tầng hầm trong một khu nhà ba tầng tám tối, giống như cái lều ván hay là một cái nhà tạm. Tôi và thăng Đầu đen bước vào đầu tiên.

- Bác Anus - Đầu đen khai mào, - Giôko bảo đưa khẩu súng cho bạn nó. Công an có thể đến nên phải đem đi giấu chỗ khác.

Trước mặt tôi, đứng giữa căn phòng bừa bộn, ánh sáng nhờ nhờ là một người đàn bà không xác định được tuổi, xồ xề, ăn mặc lôi thôi. Có vẻ như trước khi chúng tôi đến, bà ta đang uống trà và xem tivi từ chiếc màn hình tí xiu.

- Tao chưa thấy thằng này bao giờ, mà trông nó cũng không giống bạn thằng Giôko! Thế nó đâu rồi?

- Bác à, hoặc là đưa súng hoặc là chúng cháu sẽ lục tung nhà và tự tìm ra khẩu súng, khi đó bác sẽ ngồi tù vì tàng trữ, - tôi nói.

Chị gái Giôko từ phòng bên bước vào. Mấy cậu nói chị ta chỉ ở nhà, không đi làm ở đâu cả, làm gái, chủ yếu là với các lái xe đường dài. Bố Giôko đã chết trong tù mấy năm trước vì ho lao.

- Tao biết súng ở đâu. Cầm lấy và xéo đi.

- Chị ta đến bên tủ, lật đám sách giáo khoa cũ nằm trong đó. Một trong đám bạn tôi gạt chị ta ra, lôi tuột tất cả mớ sách ra và tìm thấy khẩu súng gói trong mảnh vải bẩn thỉu.

- Đưa súng đây, đồ rác rưởi! - Cô gái bỗng thét lên và toan giật lấy khẩu súng từ tay cậu ta. Một cú đánh mạnh từ một bên quật chị ta xuống sàn và khẩu súng chuyển sang tay Rapha.

- Súng không nạp đạn! Đồ chó cái, định dọa chúng tao hả? Bây giờ tao sẽ nạp đạn, còn mày, đồ điểm bẩn thỉu, sẽ xơi một viên vào mồm! Phải bắn hết lũ chuột cống hôi thối này!

Rapha bắt đầu run lên. Tôi hiểu rằng cơn giận dữ mất kiểm soát đang mạnh nha: mọi cuộc ẩu đả đổ máu của bạn tôi đều bắt đầu y như vậy.

- Rapha, đưa khẩu súng đây, tớ sẽ trả lại cậu sau! Đi thôi các cậu, ta còn có nhiều việc.

Phải khó khăn lắm chúng tôi mới làm dịu được Rapha và bước ra, để lại trong nhà mấy người phụ nữ đang khóc lóc. Tôi cảm thấy thương hại mấy người bất hạnh, hung hãn, thù hận chúng tôi, những người xa lạ. Mà cũng có lý - bởi thay vì giúp đỡ, chúng tôi lại chỉ đem thêm cho họ nỗi khổ và sự sỉ nhục.

Lầm lì, thiếu hẳn sự hưng phấn thường có sau mỗi chiến dịch thành công, chúng tôi đi trên phố. Tới chỗ cửa hàng, được biết rằng người ta đã chở Giôko đi cấp cứu và hẳn vẫn còn sống. Đó chính là người tôi sẽ không thấy thương hại. Chỉ một mớ bất hạnh cho người thân, mà cuộc đời hẳn chắc cũng sẽ kết thúc sau song sắt nhà tù như bố hẳn. Nhưng hẳn sẽ còn gây bao đau khổ cho mọi người.

Chúng tôi dừng ở bến xe điện:

- Chà, David, thật là một mớ lộn xộn cậu gây ra vì cô búp bê Pari của cậu, - Rapha thở dài nói, - có điều là kiểu gì thì cô ta vẫn không rủ rỉ với cậu đâu, những người như vậy chỉ biết một phương án: lấy chồng. Cậu là cái gì với cô ta? Tất cả bọn họ đều muốn trở lại Pari, còn cậu thì hãy sống ở đây, với các cô ả chất phác và hãy mừng là cậu không giống họ. Cậu may mắn sinh ra trong một gia đình bình thường, không quái thai và không điên, lại còn được các cô gái yêu nữa.

Những lời lẽ của cậu ta khuấy động tận sâu thẳm tâm hồn tôi. Tôi hiểu rằng trong đó nhiều phần sự thật và khó khăn lắm mới tìm được nước mắt. Tôi làm gì? Tôi muốn gì? Tôi đã thành con thú, sẵn sàng bẻ gãy, đập phá, giết chết bất cứ ai chạm tới cô gái ấy. Đầu óc tôi có bình thường không đây?

- Nghe này, cậu chàng, cậu đang yêu như một nghệ sĩ ca kịch, - bạn tôi tiếp tục, - chuyện gì đang diễn ra với cậu vậy? Cô ta có cuộc sống riêng của mình, còn cậu cũng có cuộc sống của cậu. Gặp nhau trong một khoảnh khắc trên đường đời. Cậu nghe thấy không, người anh em? Cứng rắn lên, nếu không cậu sẽ rơi vào thảm họa...

Xe mô-tô đến và Rapha đi mất, còn chúng tôi leo lên xe điện và ai đi đường này, đa số phải về ký túc xá. Đến trung tâm, tôi tạm biệt họ, xuống xe, bắt taxi và lại đến nhà Mari. Tôi nói người lái xe đợi, hứa là sẽ quay lại nhanh. Trong nhà Mari chỉ sáng đèn trong một phòng ở phía xa nhất. Dù chưa muộn mà tôi cảm thấy như xung quanh đều như chết. “Không biết Mari đang làm gì nhỉ? Có thể cô ấy đã quên phắt những gì xảy ra một tiếng trước đây. Có thể, cô ấy thờ ơ với mình, và với cô ấy, quan trọng chỉ là thoát khỏi cái thằng điên dai nhách ấy. Ngộ nhỡ nó ra viện và giết chết Mari? Đốt nhà cô ấy? Không thể, Giôko phải một, hai tháng nữa, nếu không nói là hơn, phải nằm trong bệnh viện. Sau vụ “matxa” như vậy, nó thậm chí đối với con chuột nhắt cũng không

dám bắt nạt, lấy đầu ra can đảm. Còn mình, nếu rơi vào tình cảnh ấy, chịu đòn không thương tiếc của hàng chục người đang sẵn sàng đánh thành tật hoặc giết chết chỉ vì một lời bất cần? Ồ không, mỗi người có một số phận, và Giôko đáng bị như vậy... Tất nhiên, hãn đáng bị như vậy. Hãn hành hạ cô gái tội nghiệp lâu như vậy, đe dọa bằng dao và súng! Liệu có ai giúp đỡ Mari? Công an ư? Thật nực cười. Trong trường hợp tốt nhất thì họ nói chuyện với Giôko vài lần ư, lập biên bản ư, bắt viết giấy cam đoan rằng hãn sẽ không quấy rầy cô hàng xóm nữa ư? Hãn sẽ chỉ càng khẳng định thêm vào sự không bị trừng phạt của mình, hãn chỉ càng láo lếu hơn..” Tất cả những ý nghĩ ấy láo nháo trong đầu tôi, khi tôi đứng trước nhà Mari và nhìn vào những cái cửa sổ tối om nhà nàng.

- Này chàng trai, - người lái xe gọi tôi, - ta đã đứng đây nửa tiếng rồi, đi thôi chứ?

Chương

4

Hai mươi phút sau tôi đã ở nhà. Trông cổng nhá nhem của tòa nhà, tôi chỉnh lại quần áo, khẽ mở cửa và rón rén lỉnh vào phòng mình. Bố, như thường lệ, đang ngồi trong phòng làm việc và viết. Ông nói chung luôn luôn viết hay đọc gì đó, thậm chí còn bắt đầu học tiếng Anh và bố cảm thấy thích thú. Mẹ đang chuẩn bị bữa trưa cho ngày mai. Em tôi, đã là một vận động viên đấm bốc nổi tiếng, vô địch quốc gia hạng thiếu niên - cũng là học trò của vận động viên nổi tiếng thế giới Vladimira Enghibarian, - không có nhà.

- David, sao về muộn thế con? - tôi nghe giọng mẹ nói. - Con có ăn gì không?

- Không mẹ ạ, con không đói!

Tôi nhanh chóng cởi quần áo, khoác áo khalat mặc ở nhà và bước ra ban công, nơi tôi làm sán tập thể thao. Ở đó có lắp vòng đu và bao đấm bốc, có mấy quả tạ đôi, và mấy quả tạ nặng hai pút 8(1).

Trời se lạnh. Tôi ngồi xuống bên đèn với tập tiểu thuyết của Draider - tôi bắt đầu đọc cuốn “Nhà tài phiệt” cách đây không lâu. Chuông điện thoại réo “Chả lẽ đó là Mari gọi từ đâu đó? Nhà họ làm gì có điện thoại... Có thể có chuyện gì đó xảy ra rồi, họ bị tấn công?”

Mẹ nhắc máy.

- Vâng, bà Axmic, David có nhà, để tôi gọi nó..

Trong máy vang lên giọng đầy lo lắng của bác Axmic, mẹ của Rapha:

- David, có chuyện gì vậy, cháu nói thật đi? Rapha đầy máu me: quần, áo, giày, thậm chí tay cũng có máu.

- Bác Axmic, chúng cháu tập, luyện trên sàn thôi. Cả cháu, cả cậu ấy, đều học máu mũi mà...

- Thế còn giày? Các cậu đấm bốc mà vẫn đi giày à? Không, David, cháu không nói thật... vậy mà bác đã hy vọng vào sự khôn ngoan của cháu... Thôi được rồi. Xin chào.

- Chúc bác ngủ ngon, bác Axmic.
- Bà ấy muốn gì, David? - Mẹ tôi hỏi vẻ nghi ngờ.
- Dạ, không có gì đặc biệt đâu ạ. Bác ấy hỏi thăm Rapha độ này thế nào thôi.
- Con trai ạ, con cẩn thận đấy, cái thằng ấy không kiểm soát được mình.
- Mọi chuyện ổn mà... Mẹ, bố, con đi ngủ đây!
- Sao hôm nay con có vẻ đi ngủ sớm! - Ba tôi bước ra khỏi phòng làm việc.
- Kể đi, học hành thế nào? Có thể con cần giúp làm khóa luận?

Ba tôi có thể sáng tác cả tập dày cho bất cứ đề tài nào. Ông có kiến thức bách khoa toàn thư và có trí nhớ đáng ngạc nhiên, tàng trữ một khối lượng khổng lồ các con số, ngày tháng, tên tuổi, các trích dẫn tràng giang đại hải từ các tác phẩm kinh điển.

- Không, ba ạ, mọi sự bình thường, không cần giúp đâu ạ. Hôm nay con hơi mệt, con đi nằm đây. Chúc ba mẹ ngủ ngon.

- Gut bai!

Tôi tỉnh giấc lúc một giờ đêm. Nhớ người ta vẫn cho cái thằng điên Giôko ấy ra viện hoặc lũ bạn bè bị ăn đòn của hắn lấy lại chí khí và kéo đến phá nhà Mari? Khó có khả năng? Không, không thể! Nhưng nhờ ra? ..

Tôi nhanh chóng mặc quần áo, giắt vào thắt lưng chiếc rìu nhỏ chặt thịt, mặc áo khoác và khe khẽ ra khỏi nhà. Tôi để cửa hé mở để khi quay về tiếng chốt cửa không đánh thức bố mẹ. Ngoài đường, tôi vấy được một xe tư nhân và lại đến nhà Mari. Tôi dừng xe cách nhà khoảng hai mươi mét, người lái xe từ chối đợi, tôi chửi anh ta, trả tiền, anh ta làu bàu rồi lái xe đi.

Xung quanh yên tĩnh và tối mò. Cảm giác như lần đầu tiên tôi ở đây. Nhà Mari sáng đèn vẫn ở căn phòng phía xa ấy. “Liệu đó có phải là phòng của Mari không? Hay là mình đến gần hơn? Sẽ ra sao nếu cô ấy thấy mình và gọi mình vào nhỉ? Nhớ bỗng nhiên bố mẹ cô ấy thấy mình ở đây và nghĩ mình là thằng tâm thần? Mình mới quen cô ấy chưa được một tháng, mới tiễn về nhà hai, ba lần mà bây giờ, vào lúc hai giờ đêm, lại lượn quanh nhà cô ấy với cái rìu giắt lưng... Phải, David ạ, cậu bị làm sao rồi... mà ai ở đây nói đến chuyện yêu đương? Ừ thì cô ấy đẹp, thì đã sao? Chúng tôi còn chưa hề hôn nhau. Phải đi về thôi. Nhớ đâu ba mẹ tự nhiên tỉnh dậy, không thấy mình đâu, lại làm ầm lên. Lại còn đi bộ đến tận phố chính nữa chứ. Thôi, mình giấu cái rìu ở đâu

đây, ngày mai sẽ đến lấy, kéo không nhỡ công an tuần tra lại chặn mình lại: “Anh chàng trai trẻ này đi đâu một mình vào giờ này, lại còn có rìu giắt lưng?”. Tôi quay lại nhà Mari và khe khẽ thả chiếc rìu vào bụi cây sau hàng rào.

“Thế ngày mai mình lấy lại cái rìu bằng cách nào nhỉ. Đây là địa phận nhà họ, thật là phiền phức quá... Thôi kệ, mình cứ vút luôn nó ở đây, mua một cái mới, chắc mẹ sẽ không nhận ra”.

Bốn giờ sáng tôi về đến nhà, rón rén vào phòng mình, sẽ sàng cởi quần áo và chui vào chăn. Em trai tôi tỉnh giấc - chúng tôi ngủ chung phòng.

- Sao về muộn thế? Sao, kiếm được một cô rồi hả? Anh ngủ với cô ấy à?

- Ngủ đi, không phải việc của chú. Chú còn quá non để nói những chuyện này.

Tám rưỡi sáng tôi đã có mặt ở trường. Đến giờ nghỉ tôi hỏi mấy cậu trực nhật xem có thấy Mari đi học không.

- Không, không thấy cô ấy... Nghe nói vì cô ta mà cậu đã tổ chức một cuộc chém giết ra trò hôm qua à? Khá lắm! Thế sao các cậu không rủ bọn tớ?

- Lần sau nhé, các cậu. Nếu cô ấy đến, báo cho tớ biết nhé, tớ cần bảo cô ấy cái này...

Sau giờ học tôi đứng ở cổng, giả bộ trực nhật, nhưng vẫn không thấy Mari. Tôi chạy lên tầng trên. Thật bối rối khi phải tìm và hỏi Mari ở đâu trước nhiều cái nhìn đa nghĩa và những nụ cười khẩy của bọn con gái. Chắc là đã đến tai tất cả mọi người rằng giữa chúng tôi có gì đó.

- David, bạn gái của cậu đang ở thư viện, - Yvetta, một cô gái quen mà trước đây tôi có cảm tình, vừa cười nhạo vừa nói.

Tôi bước vào phòng. Mari ngồi ở phía cửa sổ, lật mấy trang sách vẻ lơ đãng. Tôi đến gần kệ sách, cũng vớ đại một cuốn và ngồi xuống cạnh cô gái. Tôi nhận thấy mặt cô ấy đỏ bừng, bàn tay lật sách run rẩy... Chúng tôi ngồi yên lặng mấy phút liền...

- Tôi không nghĩ rằng cậu lại tàn bạo như vậy, - Mari phá vỡ sự im lặng. - Cậu và lũ bạn - luật gia đã đánh mấy người đó thật dã man! Nhờ có ai đó chết thì sao? Cậu thậm chí có thèm quan tâm xem cái người bất hạnh đó ra sao không? Nhờ các cậu đã khiến anh ta bị tàn tật, nhờ anh ta không qua khỏi thì sao? Tôi đã gọi đến bệnh viện... anh ta tỉnh lại rồi.

- Đừng lo, bọn ấy sẽ sống sót. Hay là cậu cũng thích hẳn? Sao, cậu phải lòng hẳn à?

- Tôi không có tâm trạng để trả lời những câu đùa ngu ngốc của cậu. Nếu cậu có thể đối xử với một người, dù là tên côn đồ khốn nạn như vậy, có nghĩa là cậu cũng có thể đối xử với những người khác như vậy. Cậu hãy vui lên đi, cả trường đã biết về vụ hôm qua. Cậu đã là người hùng sẵn sàng xả thân vì một cô gái, ai cũng chỉ bàn về chuyện ấy. Đám bạn bè của cậu khoe khoang cứ như là đã chiến thắng cả đám kẻ thù hung bạo chứ không phải là một dùm bọn lưu manh nhãi nhép. Các vị thẩm phán, chánh án tương lai đã đánh đập tàn nhẫn mấy đứa trẻ ranh đáng thương, không tự bảo vệ! Cậu nghĩ rằng sau vụ này chúng sẽ rút ra bài học ư? Chúng sẽ căm thù tất cả và cũng sẽ đánh đập kẻ yếu tàn bạo như vậy.

- Mari, cậu thật vô ơn! Tớ lo cho cậu như thế mà cậu lại gần như là căm thù tớ! Cảm ơn nhiều, nhà nhân đạo, người bảo vệ lũ lưu manh, côn đồ!

- Thế tớ phải nói gì? Cảm ơn, người hùng của em, em rất biết ơn anh, xin hứa sẽ yêu anh trọn đời, hãy mang em đi trên con bạch mã à?

- Cậu thật là một thi sĩ vĩ đại, Mari! Cậu nói mới hay ho làm sao! Quan trọng là - thật độc đáo! “Hãy mang em đi trên con bạch mã” - thật là thiên tài! Tớ chưa hề được nghe câu này ở bất cứ đâu... Hoan hô! Tớ đã rất bị ấn tượng đấy.

Tuy nhiên, có thể thấy rõ là Mari rất lo lắng và không hề để ý đến những câu cạnh khóe của tôi.

- David, tớ cũng không ngủ. Tớ và mẹ ngồi bên cửa sổ, nhìn thấy cậu đi xe đến và loay quanh rất lâu quanh nhà tớ. Mẹ muốn ra và gọi cậu, nhưng tớ không cho. Rồi cậu bỏ đi, khoảng hai, ba tiếng sau cậu lại đến. Tớ khi ấy ngồi một mình, tớ cảm được là cậu sẽ lại đến. Tớ muốn gọi cậu, nhưng kìm được, tớ hiểu rằng đã xảy ra chuyện không thể sửa chữa được. Trong sâu thẳm tâm hồn, tất nhiên, tớ biết ơn cậu, nhưng... tất cả những cái đó thật tàn nhẫn và vô nhân đạo.

- Mari... té ra là... Cậu... nói chung... Cậu, có vẻ như, không hoàn toàn thờ ơ với tớ?

- Mình không thích như vậy, David ạ. Chúng ta có cuộc sống khác nhau. Cậu sống trong đất nước mình, tất cả với cậu ở đây thật tự nhiên. Cậu nghĩ

xem - đánh đập người ta gần chết! Ừ thì một kẻ ghê tởm, đê tiện, nhưng đối với cậu và các bạn cậu, đó là chuyện bình thường. Hẳn có chết - chả việc gì đến ai! Còn mình thì không cảm thấy ở nhà, nhiều thứ thật xa lạ với mình. Mình thấy thương ba mẹ mình biết bao! Mẹ khóc thầm hàng đêm, buồn nhớ tổ quốc mình, nhớ cha mẹ, anh chị em, nhớ bánh mì Paris, nhớ đường phố Paris. Ba thì cảm thấy có lỗi vì đã kéo cả nhà về đây. Nói chung, cuộc sống của chúng tôi ở đây không ổn. Mình cũng mong cảm thấy như mọi người, nhưng không được. Chắc là ở bên trong, mình là người khác...

- Mari... - tôi không biết nói gì, - Mari, mình đi đâu đó đi? Đi xem phim hay là vào quán cà phê...

- Không, mình không muốn gì cả. Mình đi về nhà đây, ba mẹ sẽ lo lắng.

- Thì mình gọi điện!

- Nhà mình không có điện thoại, ba xin mãi mà không được...

- Vậy để tớ tiễn cậu. Hơn nữa mẹ cậu hứa đãi tớ bánh nướng, mà cũng có thể, tớ sẽ thử cả cà phê nữa.

- Thôi được, mình đi đi, - cô ấy mệt mỏi trả lời, - Tôi đã vướng vào ai đây? Lẽ ra cậu nên đá bóng ở sân nhà chứ không nên đi tán tỉnh một cô gái đã trưởng thành...

- Ê, cô gái trưởng thành, cả hai ta đều mười tám nhé! - Tôi phá lên cười. - Thôi được, cậu già hơn khoảng một - hai tháng - thử nghĩ xem, sự khác biệt to lớn quá nhỉ!

- Phải, rất tiếc, đó là sự khác biệt rất lớn. Rồi cậu sẽ chóng hiểu ra thôi..

Rapha đuổi kịp chúng tôi ở ngoài phố.

- Chào Mari! Anh bạn, mình muộn buổi tập rồi, cậu bắt đầu bỏ tập rồi đấy.

- Không, Rapha ạ, hôm nay tớ không thể. Tớ phải tiễn Mari.

- Ái chà! Mari, cậu ta làm sao thế? Đăng ký làm chú rể của cậu à?

- David, Rapha nói đúng đấy. Cậu đi tập đi. Còn trả lời câu hỏi của cậu, Rapha, tôi xin trả lời: các cậu còn cần phải lớn đã. Việc các cậu luyện cơ bắp và học được đánh nhau không có nghĩa là các cậu đã lớn.

Mari quay đi và nhanh nhẹn đi ra bến xe.

- Rapha, - tôi chạy theo nàng - cậu đi việc cậu đi, tớ không đến đâu..

Khi tôi đuổi kịp Mari, xe điện vừa đến. Chúng tôi cùng lên xe, nói với nhau mấy câu vô nghĩa.

- Mari, tại sao cậu sáng nào cũng đi học muộn thế?

- Mình bỏ qua những chuyến xe đầy người. Chen chúc, đứng suốt chuyến đi sát cạnh các hành khách khác thật khó chịu. Mà thỉnh thoảng có những đàn ông bốc mùi. Có lúc mình đi bằng taxi xuyên tuyến, có lúc taxi thường. Hầu như toàn bộ học bổng của mình chi cho đi lại...

Ra khỏi xe, cách bến khoảng hai mươi mét, chúng tôi nhìn thấy Đầu đen, mắt còn thâm tím. Nó đang sôi nổi kể gì đó với hai đứa khác.

- Chào Đầu đen!

- Xin chào, người anh em. David. Tôi là German, gọi là Ghera.

- Ghê nhỉ, cậu còn biết cả tên tôi nữa cơ đấy... Ghera.

- Thì các anh gọi tên nhau còn gì... Tôi nhớ tên anh, Rapha và còn người nữa.

- Tốt nhất là quên đi, Ghera. Sẽ khỏe hơn đấy. Còn nếu cậu thấy ai ngoài phố bắt nạt Mari, lột da nó ra, nếu không tôi sẽ buồn lắm... Cậu là uy tín ở đây. Được không?

- Đừng lo, người anh em,- Đầu đen ngoác miệng ra cười.- Sẽ không ai dám động một ngón tay đến Mari, tôi sẽ xẻo tai!

- Cậu tìm được tiếng nói chung với bọn họ nhanh thật, tôi không ngờ đấy - Mari trầm ngâm nói - hay là cậu cũng sẽ uống bia với họ trong cửa hàng nữa?

-Tại sao không chứ? Không nên xa rời quần chúng. Nhưng cậu biết rồi, tớ chỉ uống sữa!

Câu đùa của tôi hoàn toàn là sự thật. Tôi thực sự chưa hề thử một giọt chất cồn trong đời, thậm chí cả bia,và ở nhà cũng chẳng bao giờ thấy ba tôi nhấp môi. Vẫn một chai cô nhắc mà mẹ cứ nâng lên, đặt xuống trên bàn đãi khách suốt mấy tháng. Thật là lạ bởi Gavar, vùng núi cao, lạnh, nơi xuất thân của ba tôi, vốn nổi tiếng chính vì dân nhậu của mình. Tất cả các câu chuyện tiếu lâm về sâu rượu ở Armenia - là về dân Gavar. Nhưng ba tôi, và theo ông là anh em tôi, nói chung không động đến chất cồn. Chỉ mấy năm sau, khi đã ở Nga, tôi dần dần quen với việc sử dụng hạn chế chất cồn.

Khoan đã, Mari, làm sao mà tớ lại lần đầu đến nhà cậu với hai tay trắng được? Xem kìa, ở cửa hàng trên phố có bán dưa hấu, dưa bở - hay là mua nhé?

- David, không ai chính thức mời cậu cả.

- Thế đấy. Không lẽ tất cả người Pháp đều không hiểu khách như vậy? Nhưng cậu một nửa là người Armenia, vậy thì cậu ít ra là năm mươi phần trăm phải là người hiểu khách chứ! Mà nhờ me cậu gặp chúng ta ở cổng và mời tớ thì sao?

- Không đâu. Hay là cậu muốn để ba me tớ đón cậu với bánh mì và muối, vỗ tay chào đón, cảm ơn rồi rít vì cậu đã cứu cô con gái ngu ngốc, bất hạnh, kẻ hời hươu yếu đuối, khỏi lũ maphia đáng sợ?

Nhưng tôi đã mua xong khoảng chục cân vừa dưa hấu vừa dưa bở.

- Nghe này, anh bạn, - tôi nói với người bán hàng - anh có trợ tá không? Bảo họ đem hộ tôi dưa...

- Tôi biết ông Azat⁹⁽¹⁾ sống ở đâu, - người bán hàng mỉm cười. - Chúng tôi sẽ đem đến ngay.

- Cảm ơn anh bạn! Tôi không biết là bố của Mari tên là Azat. Đây, anh cầm lấy một rúp¹⁰⁽²⁾ này đi

- Phải, phải, tên là Azat. Bỏ đi, chàng trai, không cần tiền đâu.

Mari, đi vượt lên khoảng mười mười lăm bước, dừng lại.

- Cậu sao thế, David, muốn cả phố biết cậu à? Nếu ngày mai có ai khác tiễn tớ, sẽ là tin mới cho tất cả mọi người. Ai cũng sẽ hỏi: thế còn cái chàng anh hùng trẻ tuổi đeo ba lô ấy đâu rồi?

- Người khác - ý cậu là gã nghiên cứu sinh ấy à? Nhân tiện, anh ta có tắm hơi gì không?

- Thế cậu không thấy là không phải việc của cậu à?

- Không, Mari ạ, tớ không thấy thế. Anh ta có đến hay không đến, chuyện ấy còn chưa rõ, nhưng hiện tớ đang ở đây. Mà này, thế quan hệ của anh ta với Giôko thế nào? Hay là họ đã kết bạn?

- Anh ấy không bao giờ tiễn tớ quá bến xe. Theo đề nghị của tớ.

- Và cậu có thể thích một gã như vậy?

- Tại sao không? Anh ấy rất trí thức và thông thái.

- Ủ, ừ, trí thức đến mức không quan tâm xem tại sao không thể tiễn cậu đến tận nhà, không hỏi xem liệu bọn du thủ đường phố có bắt nạt cậu không? Không khó để đoán ra rằng một cô gái như cậu không thể không thu hút sự chú ý của đám “hiệp sỹ” ấy!

Hai má Mari đỏ bừng, nhưng cô không nói gì. Chúng tôi yên lặng đi về nhà cô ấy. Tôi đã đứng: madame Xilvia ra mở cổng, tay cầm điều thuốc lá:

- Ô, David! Thật vui lại gặp cậu. Vào đi, hôm nay tôi không cho cậu về nếu chưa thết đãi cậu.

- Madame Xilvia, thế có cần sự đồng ý của Mari không ạ?

Bà phá lên cười:

- Không, tất nhiên rồi, nhưng ta biết, nó cũng vui là cậu ở đây!

- Có vẻ như cô ấy giấu rất kỹ niềm vui sướng của mình. - tôi thở dài.

Vừa lúc đó, người trợ tá của ông bán hoa quả chở dưa hấu và dưa bở đến bằng xe mô tô.

- Cảm ơn con trai, vì đã giúp đỡ. Không biết ông Azat kịp đặt hàng lúc nào nhỉ - Madame Xilvia thắc mắc.

- Me à, không phải ba đâu, David mua đấy. - Mari nói vẻ bất cần, nhưng trong giọng cô ấy, tôi cảm thấy chút tự hào vì tôi.

- Cảm ơn cậu, David! Vào đi, vừa hay chúng tôi đang có khách: Aida, em họ của ông Azat và con gái cô ấy, Cristina. Và Tereda cũng có nhà.

Tôi cảm ơn madame Xilvia và bước vào. Khách khứa ngồi quanh chiếc bàn to dưới giàn nho và họ đang bàn luận gì đó rất sôi nổi. Thấy tôi, họ im bật. Rõ là Tereda đã kịp thì thầm gì đó với bà cô và đưa em họ, khi chúng tôi còn ở ngoài cổng.

- David, cậu có thể vào nhà rửa tay, - madame Xilvia nói. - Mari sẽ dẫn cháu.

- Để Mari thay đồ, con sẽ dẫn anh ấy, - Tereda nhập cuộc

Ngay từ phút đầu tôi đã cảm thấy rằng qua Tereda, tôi đã có một đồng minh trong nhà này. Đặt ba lô xuống hiên, tôi bước theo cô bé.

Phòng tắm rất rộng rãi và sạch sẽ. Bồn cầu sáng bóng - cạnh đó là bồn bide (của hiếm thời ấy), cái bồn tắm bằng gang, rất nhiều khăn tắm, trên cửa sổ là ô cửa nhỏ nhìn xuống sân. Tôi đã biết là nhà Mari có người giúp việc dọn dẹp (khi ấy cũng là chuyện hiếm), đó là một người phụ nữ trung niên khiêm nhường.

Rửa tay xong, tôi bước ra sân nhà đầy nắng. Đã là những ngày cuối tháng Mười, cái nóng mùa hè đã qua đi, trời ấm áp và dễ chịu. Trên đầu tôi, hàng

trăm chùm nho vàng, đen và trắng trong những túi vải xô nhỏ. Xa hơn một chút là cây dẻ khổng lồ vươn cành, quả đã chín.

- David, đây là Cristina, con gái của cô em họ Aida. Cristina học nghề diễn viên, đang học năm thứ nhất trường cao đẳng sân khấu, Và đây là Aida và chồng cô ấy, Varugian, chú ấy là kỹ sư hóa, cũng từ Pháp về, nhưng mà từ thành phố Lion, - madame Xilvia giới thiệu chúng tôi với nhau.

Mari bước tới, cô mặc đồ thể thao trắng, đỏ, rất hợp. Tôi khó khăn lắm mới rời được mắt khỏi cô ấy, cảm thấy mọi người đều đang quan sát chúng tôi.

- Mari, David, - madame Xilvia tiếp tục, - chúng ta vừa ăn món dolma hè11(1). Ngon lắm! Thế nào, có ăn không?

- Có ạ, - Mari quyết định thay tôi.

- Anh học ở đâu, David? - Cristina kháu khỉnh, nhanh nhẹn, tò mò hỏi

- Ở trường Tổng hợp, khoa Luật.

- Anh học năm thứ mấy?

- Năm thứ hai, - tôi miễn cưỡng trả lời

- Thế mà em cứ tưởng anh học năm thứ tư hoặc thứ năm

- Rất tiếc là không phải. Đa số bạn bè của Mari là nghiên cứu sinh..nhưng cũng có lúc cô ấy nói lỏng thớt ngấm.

- Mari, thế bạn nghiên cứu sinh của chị là ai? - Cristina hỏi.

- Các con, món dolma xong rồi,! David, cháu muốn mấy miếng? - bà chủ cắt ngang câu chuyện của chúng tôi.

- Cảm ơn madame Xilvia, mỗi thứ một miếng ạ.

- Ít thế thôi à? Để cô bỏ thêm...

Tereda đem đến phomat, bánh mì def ravas, rau xanh, một âu súp và cuối cùng là nước chanh ‘tarkhun” và một chai rượu vang trắng.

- Ôi, các vị làm gì thế này! - Mari thốt lên kinh hãi đầy vẻ kịch sỹ. - Vị khách này của chúng ta, một luật gia tương lai, vận động viên cấp một - xin nhớ cho, vận động viên vật! - Chỉ uống sữa. Xin đừng làm hỏng chàng trai trinh bạch!

Mọi người vui vẻ cười phá lên. Tôi nuốt hận và cũng ngoác miệng ra cười:

- Cristina, cô thấy câu lạc bộ kịch sinh viên của chúng ta đã khai mở những tài năng như thế nào? Hay là nhận thêm một cô nàng tóc vàng, dáng cao nữa

vào trường cô? - Các con, thôi, trêu nhau thế đủ rồi, thật là tìm được trò, - mẹ Mari can thiệp.

Tôi cảm thấy lúng túng khi bị là trung tâm chú ý của ngần ấy phụ nữ, vì vậy tôi im lặng và tập trung vào món dolma. Nhận thấy sự bối rối của tôi, madame Xilvia quay sang tôi:

- David, cháu không thể tưởng tượng được Paris đẹp thế nào vào cuối thu đầu, nhất là bên bờ sông Xen! Hàng ngàn người bơi thuyền, đi tàu thủy trên sông. Âm nhạc khắp nơi, vô số quán cà phê và nhà hàng, đầy hải sản - tôm hùm, ốc, cua bể. Và mọi người thật lịch sự, thanh lịch! Mỗi khi nhớ đến những điều đó và nghĩ rằng mình sẽ không được thấy những thứ đó nữa, cô thấy buồn lắm.

- Thôi mẹ, mẹ lại nói chuyện đó rồi... Mari xua tay, - Khách của nhà ta ốc còn chả biết là gì chứ đừng nói đến tôm hùm.

- Cháu có đọc trong sách, nhưng chưa được thử bao giờ. Tôi thật thà thú nhận. - Còn cậu, Mari, thế cậu đã thử ăn món ếch chưa? Thử ấy ở đây đây trong các hang hốc! Tớ rất gồm bọn ếch nhái, nhưng vì cậu, tớ có thể bắt và mang đến. Sẽ hay lắm khi thấy cậu xơi chúng!

- David, thử ếch mà người Pháp ăn, khác cơ, ở đây không có đâu.

Ngoài cửa có tiếng chuông reo.

- Ba về đấy, - Tereda reo lên và chạy ra mở cửa. Một người đàn ông cao, tóc sáng màu, khoảng năm mươi tuổi, dáng gầy, vẻ nghệ sĩ, bước vào cùng với một người tóc đen, tầm thước, hơi mập và đeo kính.

- Đây là ông Azat và Varugian. - Madame Xilvia hoan hỉ.

Theo tôi hiểu thì người đeo kính là chồng của cô Aïda.

- Xin chào lớp trẻ, - ba của Mari vui vẻ, - hẳn là chàng trai trẻ này là David...

- Xin chào bác Azat, chào chú Varugian, - tôi bắt tay hai người đàn ông mới vào.

- Tôi định mua dưa hấu, nhưng Ghêvorg, người bán hàng nói là có anh chàng đi cùng Mari đã mua cả dưa hấu lẫn dưa bở rồi. Thế nào, David, bây giờ chúng ta sẽ thưởng thức dưa hấu và dưa bở của cậu, nhưng trước tiên - hãy làm món gì đó chắc dạ hơn. Xilvia, bà có gì đãi chúng tôi đấy?

- Món dolma hẹ rất ngon, cũng như tất cả các món ông thấy trên bàn đây. Tôi có thể đem thêm rượu vang đỏ. Mọi người chúng tôi đã ăn rồi.

Đồng hồ chỉ bảy rưỡi tối.

- Xin cảm ơn vì đã thết đãi, - tôi đứng dậy. - Cháu đã ở đây hơn một tiếng rồi, cháu về đây ạ.

- Sao thế, David! - Ông Azat phản đối (khác với mấy người phụ nữ, ông phát âm tên tôi chính xác, không thay chữ “a” thành “ê”). - Ngồi xuống đã, chúng ta còn phải ăn dưa hấu của cháu! Xilvia sẽ mời cháu caphê và đồ ngọt. Hãy ở lại thêm khoảng bốn mươi phút nữa, nhiều nhất là một tiếng, không hơn.

Trong thâm tâm, tôi không muốn rời khỏi đây. Tôi thấy những con người này thật dễ chịu, và tất nhiên, muốn ở lại thêm với Mari, người đang yên lặng và trầm ngâm điều gì đó. Nhưng mấy lần tôi bắt được cái liếc nhanh của cô ấy và đoán ra rằng cô ấy đang dò xét tôi - rõ là cô ấy chú ý hành vi của tôi trong gia đình cô ấy.

Ông Varugian từ chối bữa tối và quay sang tôi:

- Theo như tôi hiểu, David, cậu học với Mari. Cậu chuyên ngoại ngữ gì? Cũng tiếng Pháp à?

- Không ạ, cháu học luật

- Luật - một ngành rất tốt và lợi nhuận cao ở nước ngoài. Còn ở đây thì luật pháp gì? Các cơ quan đảng đã quyết định hết các mức trừng phạt, tòa án và thẩm phán thực tế chỉ còn phải tuyên án thôi. Còn luật sư... vai trò của anh ta thực nực cười: ai thèm nghe anh ta cơ chứ! Mà thôi, cậu phải biết rõ hơn... Trong gia đình cậu có ai làm luật gia không?

- Dạ, có bố cháu theo chuyên ngành luật, nhưng không hành nghề ngày nào. Ông ấy là nhà báo, tổng biên tập tạp chí ạ.

- A ha, - ông Azat thốt lên, - ông ấy là người có vai vế! Và rõ là rất thông minh, một khi ông ấy được trao chức vụ như vậy, - ông lịch thiệp nói thêm.

- David, - madame Xilvia quay sang tôi, - Mari không biết bố mẹ cháu là ai. Thế mẹ cháu làm gì, cháu có anh chị em không? Nhà cháu sống ở quận nào?

- Nhà cháu sống ở ngay cạnh quảng trường Lênin ạ. Mẹ cháu lúc đầu cũng học khoa luật, nhưng sau đó chuyển sang sư phạm - bác của mẹ làm hiệu trưởng ở đó. Bây giờ mẹ cháu phụ trách tổ hợp một số vườn trẻ. Cháu có một

em trai, em cháu mười lăm tuổi, nhưng nó đã là nhà vô địch quốc gia hạng cân trung bình, lứa tuổi thiếu niên ạ.

Tôi đá mắt thấy Mari đang nghe câu chuyện của tôi rất chăm chú.

- Mà David này, cháu có biết cái anh chàng mà cháu và các bạn trường phạt nặng nề hôm qua bây giờ tình trạng thế nào không? - ông Azat hỏi. - Mà tôi cũng chỉ mới được biết qua Mari rằng hẳn ta đã quấy rầy con bé lâu rồi, không để nó yên. Con gái không hề nói gì với chúng tôi cả. Chúng tôi cứ nghĩ: chuyện bình thường, cậu thanh niên chỉ không có học cho nên mới đeo bám như vậy, thậm chí có thể thể hiện tình cảm một cách thô bạo.

- Không thể không phải lòng Mari được, - cô Aida tham gia. - Con bé xinh đẹp như thế, đàn ông nào trụ nổi. Nhưng nó rất kiêu hanh và biết giá trị của mình.

- Dù sao thì, David ạ, - ông Azat tiếp tục, - nếu cậu ta, tên hẳn là gì ấy nhỉ...

- Giôko, - tôi nhắc

- Ủ... nếu cậu ta gặp tai họa và lạy trời, chết, thì cháu sẽ bị trừng phạt. Cháu có nghĩ về việc đó không?

- Dĩ nhiên là có ạ. Nhưng hẳn là tên khốn. Mari, chắc là chẳng kể rằng hẳn khủng bố cô ấy, đe dọa bằng dao và súng.

- Cháu nói gì vậy?! Đúng là thằng khốn! - cô Aida và chú Varugian phản nộ.

- Thật là tin mới, - ông Azat ngạc nhiên, - Con gái, tại sao con không nói gì về việc này?

- Ba à, hẳn dọa rằng sẽ giết chết ba nếu ba can thiệp, và con quyết định bằng cách nào đó tự thu xếp cho ổn...

- Nhưng như vậy thật nguy hiểm! Thế nếu hẳn ra viện và làm điều không hối kịp thì sao? Nhất là hẳn lại có súng.

- Thứ nhất là, - tôi giải thích, - ít nhất nửa năm nữa hẳn chẳng ra khỏi bệnh viện, thứ hai là, con chó bao giờ cũng sợ người đã đánh đòn, và cuối cùng là khẩu súng đang ở trong tay cháu ạ.

- Ở tay cháu nghĩa là thế nào? Madame Xilvia nhường mày, - Khẩu súng đang ở chỗ cháu? Tại sao thế?

- Thì tất nhiên là để bảo vệ Mari, bởi vì một cô gái như vậy ở thành phố này không thể không có súng mà bảo vệ được.

- Cậu ấy làm trò đấy, - Mari đỏ mặt.

- Còn nếu nghiêm túc, - tôi tiếp tục, - thì khẩu súng ở trụ sở, chúng cháu đã lập biên bản về việc thu súng. Nếu có chuyện gì với cái đồ mạt hạng ấy và nảy sinh vấn đề trách nhiệm của chúng cháu, cháu cháu sẽ trình ra khẩu súng lục như là tang chứng và trình bày rằng không thể tước được hung khí của gã kẻ cướp này bằng cách khác được, còn nếu hấn ra viện và cư xử biết điều, chúng cháu sẽ nộp súng cho công an như là nhật được ở ngoài phố thôi. Cháu nghĩ rằng bài học khắc nghiệt này có lợi cho Giôko và hấn sẽ không dám cư xử như vậy nữa với mọi người - không chỉ với Mari mà với cả những người khác. Thành thực mà nói, cháu cảm thấy rằng trừng phạt như vậy và bỏ tù hấn nữa thì hơi quá. Hấn sẽ còn phải chữa chạy lâu, nhưng cũng không loại trừ rằng hấn sẽ bị tàn tật suốt đời.

- Thực sự, David ạ, - Ông Azat trầm ngâm - cậu có nhiều năng khiếu để trở thành một công tố hay là cán bộ an ninh. Nhưng một sự tàn nhẫn làm sao trong một con người Xô Viết đối với kẻ khác! Cậu thấy không - ông tiếp tục - tôi là một nhà tạo mẫu, một thợ may về nước để khởi nghiệp, tạo dựng cơ nghiệp rồi sẽ lại đi. Nhưng tôi bị sa bẫy. Chúng tôi đã trải qua những ngày tháng thật nặng nề! Ổn Chúa, chúng tôi đã sống sót, xoay xở được rồi để xem cái gì tiếp theo. Nhưng tâm lý của cậu - mà cậu là một thanh niên xuất thân từ một gia đình trí thức! - Tôi không sao hiểu nổi. Trên thực tế những gì cậu đã làm là luật rừng, là tòa án Lin-sơ¹²(1). Thế công an đâu? Cả nửa đất nước này là cộng tác viên của họ. Chả nhẽ không thể giải quyết được những chuyện này bằng pháp luật hay sao? Sẽ ra sao nếu ai đó mạnh hơn cũng đối xử như vậy với cậu hay những người thân của cậu?

- Thưa bác Azat, về lý thuyết, bác hoàn toàn đúng nhưng trên thực tế toàn bộ cơ chế ấy - công an, tòa án - bận làm những việc khác. Chính vì vậy mà đã có những đội dân phòng được thành lập để đấu tranh với bọn lưu manh đường phố. Khi mà không còn cần thiết nữa, tự các đội này sẽ biến mất.

- Như vậy là - Ông Varugran vào cuộc - nhà nước vốn có một số lượng khổng lồ các cơ quan trừng phạt như vậy mà không thể bảo vệ các công dân của mình khỏi bạo lực và đặt việc bảo vệ họ lên vai của một bộ phận khác của xã hội. Đó chính là nội chiến ở dạng thu nhỏ. Hợp pháp hóa bạo lực của một số công dân đối với số khác.

- Cháu không đồng ý với chú - Mari phản đối bằng giọng lạnh lạnh - chú cứ thử một lần ở địa vị của nạn nhân, khi thằng kẻ cướp ngoáy dao vào mặt chú và cười khẩy “Hay là tao xẻo mũi? Hay là xẻo vú? Nào con chó cái, đừng động đây, nếu không tao móc mắt” và cứ như vậy một vài tiếng đồng hồ ta cứ đứng đó và run rẩy, trong đầu phỏng đoán chuyện gì tiếp theo... Mọi người cứ đi qua, vờ như không thấy gì đang diễn ra, và ta hiểu rằng mình hoàn toàn đơn độc, không trông chờ sự giúp đỡ từ bất cứ đâu. Mỗi lần cháu ra khỏi nhà là một cực hình: Liệu Giôko có tóm mình hay không? Liệu ba có bị nguy hiểm không? Lũ côn đồ có thể đánh đập ba đến chết! David và các bạn cậu ấy hàng ngàn lần đứng khi đã không để cháu một mình trong hoạn nạn! Mà cháu không hề nhờ họ. Họ cố tình giúp cháu. Cháu rất cảm ơn cậu ấy vì tấm lòng! Cháu khó nói lên điều này với riêng cậu ấy... David là người đàn ông chân chính và bây giờ cháu không còn cảm thấy mình gặp nguy hiểm nữa. Cảm ơn David. Cuộc sống của tôi giờ đã khác và tôi lại cảm nhận được vẻ đẹp của mùa thu...

Tôi ngượng ngừng im lặng, tất cả mọi người quanh bàn cũng im lặng. Madame Xilvia lặng lẽ khóc. Chẳng ai động đến dưa hấu, dưa bỏ trên bàn.

Bỗng có tiếng động cơ xe máy rít lên rất to phá vỡ sự yên tĩnh ngoài phố và giọng đàn ông: “Nhà này à? Có nhầm không? Bấm chuông đi” - mọi người cảnh giác

- Ê David, cậu ở đây không? - Tôi nhận ra giọng Rapha - Trả lời đi!

Tereda ra mở cửa. Rapha đứng sau cô bé, ngoài ra còn hai cậu nữa trong đội của tôi

- Xin chào, David có ở đây không? A ha cậu đây rồi. Tên cháu là Rapha, bạn của cậu ấy. Cháu xin lỗi đã quấy rầy, nhưng vào lúc chín giờ, mẹ cậu ấy gọi điện và hỏi xem cậu ấy có ở chỗ chúng cháu không, bởi bình thường, cậu ấy gọi điện về nhà khi có việc. Các bạn nói là cậu ấy đi tiễn Mari. Mẹ cậu ấy lo lắng, vậy mà cậu ấy ngồi đây ăn dưa hấu. Anh bạn của tôi, cậu có nhìn đồng hồ không đấy? Cậu biết mấy giờ rồi không? Mười một rưỡi? Thôi, đứng lên đi.

Tôi đứng dậy và chào mọi người. Madame Xilvia hôn tôi, và còn đáng bối rối hơn nữa là bất chấp sự phản đối của tôi, đã ấn vào tay tôi cả đĩa bánh nướng to tướng.

- Đã lần thứ mấy cháu chưa đựng đến bánh bác làm! Cháu cầm lấy đĩa bạn bè đi! Mari, con ra tiễn David đi.

Mari bước ra phố cùng với tôi, tôi chìa bánh cho lũ bạn, trả Mari cái đĩa. Cô ấy chìa tay, không nhìn tôi. Tôi nắm tay cô ấy và cảm thấy sự run rẩy của những ngón tay cô ấy truyền sang tôi.

- Cảm ơn cậu đã ủng hộ mình, Mari.

- Cần thận nhé David, mình lo cho cậu

- Các cậu - Rapha khề nổi - chỉ mấy ngày mà chàng trai này bị đột biến! Liệu có phải cảm giác của tớ hay cậu ấy thực sự trông giống chú rể nhỉ?

Mọi người phá lên cười. Tôi và Mari làm ra vẻ không nghe thấy Rapha.

Cuối cùng tôi cũng về đến nhà.

- David, vào chỗ ba - Ba tôi cất giọng. Ông ngồi đợi tôi bên bàn, trong phòng làm việc của ông. Mẹ ngồi cạnh ba trong hiếc ghế bành. Có thể thấy là không thoát được một cuộc nói chuyện nghiêm túc.

- David, mấy giờ rồi? - mẹ nghiêm giọng. - Con ra khỏi nhà từ sáng sớm, nửa đêm mới mò về, cả ngày không gọi điện, không nhắn tin. Mà con biết ba mẹ sẽ lo lắng, nhưng con không thèm để ý. Đó là ngày hôm nay. Còn tối hôm qua, khi con về nhà, quần áo đầy máu, con nói dối là đi tập, có chuyện gì vậy? Tại sao con không nói cho biết vì sao quần áo con lại dính máu? Cô gái ấy là ai mà bạn bè cô ta lại tìm ra con? Con có thể giải thích cho bố mẹ một cách trung thực và rành rẽ được không? Và rồi còn việc đàn đúm của con với Rapha. Bố mẹ biết bố mẹ nó, họ là những người tốt, nhưng ai cũng biết rằng Rapha - một thanh niên tính tình rất không ổn định, rằng nó đã có vấn đề với pháp luật, mà là vấn đề nghiêm trọng. Tính cách hay nổi cơn thịnh nộ như nó cộng với hành vi vô trách nhiệm có thể dẫn tới bị kích, giết người, còn ai biết những chuyện gì nữa!

- David, - ba tôi tiếp lời mẹ, - đã đến lúc trưởng thành rồi con ạ, chỉ cần một bước sai - toàn bộ cuộc sống tương lai của con sẽ thành vấn đề lớn. Ba có thể giải thích sự hung hăng, nông nổi của con là do độ tuổi, ước muốn của chàng trai trẻ muốn tự khẳng định mình. Ba cũng không thể cấm con chơi với Rapha, các con là bạn cùng khóa, hơn nữa cậu ta cũng có những điểm tốt, cậu ta có thể là một chàng trai nhân hậu, vui tính. Nhưng con hãy biết: lòng can đảm cũng đòi hỏi trí tuệ. Có thể tấn công một con voi hay mấy chục kẻ có vũ trang,

- nhưng đó không phải là lòng can đảm, đó là sự ngu xuẩn! Nếu xét theo câu chuyện đầy sự khâm phục của con, thì con chẳng sợ gì cả. Nhưng như thế có phải là bình thường không? Làm sao một người với tâm lý bình thường lại không sợ điều gì cả, cứ như anh ta là đấu sĩ? Còn bây giờ con hãy trả lời ba mẹ cho cụ thể: vì đâu mà quần áo con hôm qua dính máu và cô gái xuất hiện trong đời con đó là ai? Theo lời mẹ thì ba hiểu rằng cô gái ấy là vận động viên bóng chuyền hay bóng rổ gì đó, rằng cô ấy đẹp, thậm chí rất đẹp, rằng cô ấy là người hồi hương. Ba khuyên con nói thật, con trai ạ. Nếu con nói dối như tối qua, ba sẽ cân nhắc nghiêm túc khả năng gửi con vào trường quân sự. Con là một thanh niên khỏe, không ngu dốt, ở đó sẽ có những người nghiêm túc hơn chăm lo đến việc giáo dục con một cách căn bản hơn là bố mẹ. Con sẽ gây dựng binh nghiệp, - cũng có thể, đó là tương lai của con? Trong họ nhà mình, như con đã biết, không thiếu gì quân nhân.

Trong suốt thời gian đó tôi cuống cuống nghĩ câu trả lời cho có sức thuyết phục.

- Máu trên quần áo của con, - tôi bắt đầu - bị giầy vào ở trụ sở, khi chúng con khống chế một tên côn đồ bị đánh trong một cuộc ẩu đả ngoài phố, còn cô gái - là sinh viên khoa tiếng Pháp, khoa Ngoại ngữ của trường con, cô ấy giúp con học tiếng Pháp.

- Hay nhỉ, ở đâu bỗng xuất hiện cô gái tốt bụng, chuyên gia tiếng Pháp thế? Theo như mẹ hiểu thì cô ta đồng thời lãnh luôn trách nhiệm giáo dục con, - mẹ tham gia. - Cũng muốn biết xem cha mẹ cô ta nhìn nhận sự nỗ lực hết mình này thế nào?

- Ba mẹ ơi! sao ba mẹ cứ bắt bẻ từng lời của anh ấy thế nhỉ - thằng em tôi vừa về đến nhà đã tham gia luôn, - Có gì đâu, anh ấy chỉ ở chỗ cô gái hơi muộn!

Em trai tôi học lớp chín. Sau khi nó trở thành vô địch Liên Xô môn đấm bốc cho lứa tuổi thiếu niên, huấn luyện viên của nó, nhà vô địch Olympic và là một nhân vật có uy tín lớn trong nước cộng hòa, Vladimira Enghibarian đã rất nhiệt tình và bền bỉ thuyết phục bố mẹ tôi đồng ý chuyển nó từ hệ ban ngày sang hệ ban đêm - để nó có cơ hội tập thể thao tích cực hơn. Thoạt đầu ba mẹ tôi phản đối, nhưng không thể khuất phục được em tôi và đành phải đồng ý.

- Còn con nữa! Tốt hơn là im nghe, chứ không phải nói, - mẹ tôi kêu lên. - Gia đình gì đây không biết! Như là trường Nghệ thuật quân sự! Đến khi nào thì các con mới coi nhiệm vụ hàng đầu của mình là học tập, như mọi đứa bình thường khác? Thôi được rồi, David, thế tại sao con không gọi điện từ nhà con bé - hình như là Mari? - và sao không báo trước là con sẽ về muộn?

- Nhưng nhà họ không có điện thoại, họ đã nhiều lần làm đơn xin đủ các cấp rồi, nhưng lần nào họ cũng bị từ chối dưới đủ lý do. Nhân tiện, bố có giúp được họ không ạ?

- Theo như ba hiểu thì là để đền bù cho sự tiến bộ ngôn ngữ của con?

- Ba à, con xin ba đấy! Họ là những người trí thức, nhân hậu. Ba của Mari là một nhà tạo mốt, một thợ may tuyệt vời, còn mẹ cô ấy - một phụ nữ Pháp chính hiệu, giúp đỡ chồng, bác ấy may cũng rất đẹp, họ có nhiều khách hàng, trong đó có nhiều nghệ sỹ, nhạc sỹ nổi tiếng. Việc không có điện thoại rất cản trở việc thu xếp công việc một cách bình thường.

- Thế tại sao những nghệ sỹ, nhạc sỹ nổi tiếng ấy không giúp đỡ nhà tạo mốt, thợ may trí thức ấy? Họ chờ đợi sự xuất hiện của một sinh viên dốt môn tiếng Pháp và ra tay làm điều thiện à?

- Cũng có thể họ không nhờ ai? Con tự quyết định giúp họ, chứ không phải họ nhờ, đây là ý tưởng của con. Con muốn làm gì đó tốt đẹp cho những con người ấy.

- Ba hiểu, đặc biệt là con muốn làm điều này cho Mari.

- Tại sao không? Đó là một cô gái đặc biệt cao quý.

- Thôi được, ba chỉ còn biết vui mừng rằng con có thể xác định được phẩm giá con người nhanh và chính xác như vậy, - Ba tôi kết thúc câu chuyện.

Chương

5

Những ngày lễ tháng Mười Một sắp đến. Cả tháng nay trong khu vực của trường diễn ra các cuộc tập dượt của sinh viên: nhiệm vụ của chúng tôi là phải đi đều bước trước khán đài của chính phủ, phải đồng thanh hô, to nhất có thể, các câu khẩu hiệu. Đội diễu hành thể dục, thể thao được đặc biệt chú ý. Các cô gái và các chàng trai mặc đồ thể thao ngắn, gần như là để trần, mặc dù vào thời gian ấy của năm đã khá lạnh, đi qua quảng trường, biểu diễn các bài tập. Hai bên đoàn diễu hành là các đội viên dân phòng đi kèm để ngăn chặn mọi người từ đám đông chen lấn vào đội diễu hành.

Mỗi tổ chức phải đóng góp một cái gì đó mới mẻ, rực rỡ cho “đầu tàu” - một xe tải trang hoàng cờ quạt, biểu ngữ, quốc huy và biểu tượng của tổ chức của mình. Các nam nữ sinh viên được phát đồng phục thể thao mới, hoa giấy đủ màu, những băng biểu ngữ với những khẩu hiệu gì đó và ảnh. Phía trước của từng khối có ô tô chở hoặc mọi người vác những hình ảnh của Mac, Anghen, Lênin và chân dung những nhà lãnh đạo đang còn sống - kích cỡ nhỏ hơn.

Thưa ấy, một số trong chúng tôi, dù còn ngây thơ về chính trị, đã tự hỏi mình: một đất nước không lấy gì làm giàu có, còn đang thiếu thốn mọi thứ, lại tiêu phí một khoản khổng lồ nhường ấy cho một sự vô bổ, kịch cỡm, thần kinh như vậy để làm gì? Ngoài ra, cả đồng đồ lễ hội như vậy sẽ phải được cất ở đâu đó để bảo quản, nhưng theo lẽ thường, sau một năm kiểu gì cũng thành vô dụng. Vậy là nảy sinh ra đất làm ăn bao la cho cái gọi là “lao động” của các cán bộ quản lý vật tư, nghĩ ra ngày càng nhiều trò mới để moi các tư liệu của khổng lồ của quốc gia.

Hình thành cả một đội ngũ các họa sỹ trang trí, chuyên vẽ chỉ Lênin, Mac, Enghen, và các nhà lãnh đạo hiện hành. Ai cũng biết, ai là người vẽ Khorusop giỏi, ai vẽ Mac tốt. Một số hội viên hội Họa sỹ cả đời chỉ vẽ một lãnh tụ, trường hợp khá hơn thì vài lãnh tụ và nhận khoản tiền khổng từ nhà nước.

Các vị lãnh đạo ở các cấp khác nhau ganh đua với nhau, xem ai tổ chức ngày lễ tháng Mười vĩ đại to hơn, từng bừng hơn. Nếu ngân sách không đủ thì các đơn vị làm ăn, nhà máy, công xưởng đóng trên lãnh thổ đó phải “tìm kiếm nguồn lực” của mình. Các trường đại học kêu gọi sinh viên, các trường phổ thông thì kêu gọi phụ huynh. Ai cũng phải giúp những gì có thể để “hỗ trợ bộ mặt” của cơ quan mình. Sau đó, trong các cuộc họp chi bộ, công đoàn và đoàn thanh niên, sẽ bàn về thành tích của việc tiến hành lễ hội, làm rõ khiếm khuyết, trừng phạt các nhân viên không biết điều. Sự trừng phạt có thể theo ngạch đảng và cũng có thể theo đường hành chính, có người thậm chí còn bị cách chức. Biết bao số phận con người bị dồn gục vì mấy trò vớ vẩn đó!

Trường đại học Tổng hợp của chúng tôi thi đua với trường đại học Bách khoa, trường đại học lớn thứ hai ở Erevan với hai mươi lăm nghìn sinh viên. Trong nội bộ trường cũng có thi đua: khoa Luật, khoa Sử, khoa Ngôn ngữ và các khoa khác. Các thành phố, các nước cộng hòa thi đua với nhau trong việc thu hút đông đảo quần chúng, sự hoành tráng, rực rỡ của các cuộc diễu hành. Đặc biệt nỗ lực là Grudiaz, Agiecbagian và các nước cộng hòa Trung Á: ai huy động được đông người hơn? Ai trưng diễn được những bức chân dung to nhất, rực rỡ nhất của các lãnh tụ đang sống? Ai chứng tỏ một cách thuyết phục hơn về lòng trung thành với Matxcơva và lý tưởng cộng sản?

Trong dân chúng thông thường kỷ niệm mấy ngày lễ tháng Mười Một khác nhau, hoặc ở nhà với gia đình, bạn bè hoặc ở ngoài trời, tùy khả năng. Mỗi phương án, đối với chúng tôi, những sinh viên năm thứ hai đều có điểm cộng và trừ. Cuối cùng thì chúng tôi quyết định tổ chức dạ tiệc tại nhà bạn của chúng tôi, cậu Xérgây, sinh viên khoa Ngôn ngữ: bố mẹ cậu đi nghỉ ở Kislovodsk và để cậu ta và em gái, cũng là sinh viên, ở nhà - một căn hộ ba phòng cách trường không xa. Chúng tôi - nghĩa là tôi, Rapha, Xérgây, Gheorghii và khoảng mười, mười hai bạn nữa - trong suốt mấy ngày liền cố gắng tổ chức sự kiện này. Chúng tôi kiếm được đĩa nhạc nhảy, mua phomat, rượu vang và rượu mùi “phương Nam” (thực thà mà nói, thứ đồ uống thật kinh khủng, nhưng khi đó rượu mùi đang là mốt mà lại rẻ bèo nữa), một ít đồ ngọt. Cần phải nói rằng tôi đã chuẩn bị rất kỹ càng cho buổi dạ tiệc sinh viên đầu tiên của mình: bởi tôi muốn gây ấn tượng thật “khủng” với Mari. Sau một

lúc im lặng, trong thời gian rõ ràng là trong nhà diễn ra tranh luận sôi nổi, cô gái đã chấp nhận lời mời của tôi.

Sau cuộc tuần hành, Mari đợi ở cổng trường, trong khi tôi nộp lại các biểu ngữ và các dụng cụ linh tinh khác cho người phụ trách vật tư để bảo quản. Cô ấy không thể về nhà: mọi ngã đường đều bị cấm, giao thông công cộng, kể cả taxi cũng không hoạt động, và phải chờ đến tận chiều, giao thông trên phố mới được cho phép trở lại. Sau khi đi lại rất lâu và vô chủ đích ngoài đường, tôi và Mari đến gần nhà tôi và tôi, bất ngờ với chính mình, đã mời cô ấy vào nhà. Tôi rất muốn để ba mẹ tôi gặp cô ấy. Thoạt đầu Mari cương quyết từ chối, nhưng rồi cô ấy xuôi theo đề nghị của tôi - tôi rất dai dẳng, mà cô ấy chắc cũng tò mò muốn làm quen với ba mẹ tôi. Tuy vậy cô ấy vẫn ngần ngại.

- Liệu ba mẹ cậu sẽ nghĩ gì David? - Cô ấy cứ khẳng khẳng

- một cô gái không quen biết, không báo trước, không được mời, tự nhiên đến... Thôi, mình không đi đâu. Đừng có đòi nữa. Điều này là không thể! Tôi không thể...

- Nghe này, Mari, bây giờ mới có gần một giờ, chúng mình sẽ làm gì hơn bốn tiếng nữa? Tất cả các quán đều đóng cửa, xung quanh toàn đám đông, chen chúc, bọn mình biết đi đâu? Thôi vào nhà mình đi, cậu nghỉ ngơi. Ba mẹ mình là những người hiện đại.

- Không, cậu đi đi, tớ chờ

- Cậu không thấy là cậu nói vớ vẩn à?

- Không thấy

- Đi thôi, đi thôi!

Tôi gần như túm lấy tay Mari kéo đi trước những cái nhìn ngạc nhiên của mọi người qua đường. Mất năm phút thuyết phục cô ấy ở dưới cổng. Rồi chúng tôi đi tiếp, khi lên cầu thang, tôi lại dừng lại, lại thuyết phục Mari đang cố nín lại khi đi lên nhà tôi. Cuối cùng chúng tôi cũng leo đến tầng tư, nơi có căn hộ của nhà tôi. Nắm chặt tay Mari, tôi cũng ngạc nhiên về sự can đảm của mình, bấm chuông. Còn phải nói! Lần đầu tiên tôi đưa một cô gái về nhà và tôi cảm thấy thiếu tự nhiên thế nào ấy.

Mẹ ra mở cửa và sững sờ nhìn chúng tôi. Tuy nhiên mẹ nhanh chóng không chế được nỗi ngạc nhiên, lại biến thành một bà chủ hiếu khách.

- Vào đi, vào nhà đi các con. Mari, bác rất vui được làm quen với cháu. Cháu xinh quá, cao thật! Bác vẫn nghĩ người phụ nữ cao nhất ở thành phố này là bác, té ra cháu chả kém gì!

- Chào bác ạ! Đây là David cứ bắt cháu vào, thật bất tiện quá, bác đâu có đợi khách - Cô bạn đồng hành của tôi ngượng ngùng. Ba cũng từ phòng làm việc bước ra để chào chúng tôi.

- Chào các bạn trẻ! David, Mari còn đẹp hơn là con mô tả, đúng là một minh tinh màn bạc, bước ra từ bìa tạp chí nước ngoài! Làm sao mà cô ấy lại để mắt đến con nhỉ?

- Chào bác ạ! Bác cứ nói thế, David là một người rất được nể trọng trong các sinh viên ạ.

- Sao, David là người được nể trọng à?

- Các bạn trai nể trọng bạn ấy, còn nhiều bạn gái của cháu thích bạn ấy ạ.

- Kỳ diệu thật! Một tin đáng ngạc nhiên như vậy thì phải ăn mừng thôi.

Mẹ nhanh chóng bày bàn tiệc, bốn chúng tôi ngồi quanh bàn. Mari toàn từ chối các món ăn, nhưng mẹ rất cương quyết. Dần dần, cùng với đồ ngọt và hoa quả, câu chuyện rôm rả.

- Cháu có nhớ Pari không? - Mẹ hỏi

- Dạ, tất nhiên là có ạ! Khi đến đây, cháu mới bảy tuổi, nhưng cháu vẫn nhớ rõ mọi thứ. Khi ấy cháu học lớp ba - ở Pháp trẻ con đi học từ năm tuổi.

- Mẹ cháu, theo như bác biết từ lời kể của David, không phải người Armenia.

- Vâng, mẹ cháu là người Pháp. Mẹ tự học tiếng Armenia khi đi nhà thờ vào các ngày Chủ nhật, mẹ cháu nói chuyện với mọi người.

- Sao, mẹ cháu theo đạo à?

- Vâng, mẹ cháu theo đạo Thiên Chúa. Mẹ cháu đi lễ cùng với mọi người. - Vì theo lời mẹ, chúng ta có một Chúa Christô và cũng chỉ có một Kinh thánh.

- Mẹ cháu không thấy có sự khác biệt đặc biệt giữa hai giáo phái

- Thế còn cháu, Mari, cháu cũng tin Chúa à? - Ba tôi hỏi

- Cháu chưa xác định. Tuy nhiên đôi khi cháu cũng cầu nguyện.

- Bằng tiếng gì?

- Bằng tiếng Pháp ạ. Cháu không biết cầu nguyện bằng tiếng Armenia, cháu không được dạy.

- Sao thế này, ta không để cho con bé ăn uống gì à? - Mẹ can thiệp. - Mari, cháu lấy bánh rán đi, ngon lắm, còn đây là bánh ngọt “Mikado” để bác cắt cho cháu một miếng.

- Cháu biết không, Mari, bác làm việc nhiều với những người nhập cư. - Ba tiếp tục. - Thế nhà cháu đến đây thế nào? Ba cháu không có cơ nghiệp riêng à?

- Ba cháu có hiệu may đồ nam, ba nghĩ có thể gây dựng ở quê hương một chuỗi hiệu may, mở rộng sự nghiệp, sau đó lại quay về Pháp, nhưng không thành. Nhà cháu đã trải qua một con đường khó khăn, nhưng ba nhanh chóng lấy lại tinh thần, ba cháu vốn là một nhà tạo mẫu và một thợ cả tuyệt vời. Bây giờ ba được bố trí là nhân viên xưởng may nhà nước, nhưng ở đó ba chỉ làm mấy tiếng một ngày, còn lại ba làm việc ở nhà, ba cháu có nhiều khách hàng.

Tôi nhìn Mari và nghĩ: cô ấy thông minh biết bao, cư xử thật tự nhiên và đáng hoàng... Và nàng thật thân thương! Vậy mà tôi biết nàng mới vòn vẹn một tháng...

- Mari, thế nếu có cơ hội, liệu cháu có quay về Pari không? - Mẹ hỏi

Rõ là Mari không chờ đợi câu hỏi này. Cô ấy yên lặng cắt miếng bánh ngọt ra thành những miếng nhỏ, lần lượt đưa lên miệng, sau đó đặt nĩa lên đĩa và yên lặng nhìn xuống.

- Chỉ một tháng trước đây, câu trả lời cho câu hỏi ấy chỉ có một - và câu trả lời đó là - Dĩ nhiên, có - cuối cùng nàng lên tiếng - Còn bây giờ cháu không thể trả lời dứt khoát như vậy được.

- Có gì thay đổi trong tháng qua?

Mari không trả lời. Một sự im lặng bao trùm quanh bàn.

- Thế nào các bạn, không ai ăn gì ư? - Ba tôi phá vỡ sự im lặng bất tiện - Bánh ngọt ngon tuyệt vời! Mari, cháu biết không, bác hy vọng sau này sẽ có dịp được làm quen với ba mẹ cháu...

Mari bỗng ngẩng đầu, nhìn mẹ tôi, sau đó nhìn ba tôi:

- Bác hỏi có gì thay đổi trong tháng này ư?... là có David xuất hiện

Những lời giản dị của Mari đúng là như sét đánh. Không một ai chờ đợi những lời thú nhận như vậy từ một cô gái mười tám tuổi, lần đầu tiên cùng với chàng trai cô mới quen hơn một tháng bước vào nhà của những người thực sự hoàn toàn xa lạ. Ông bố thông thái của tôi đã phản ứng, theo quan điểm của tôi, bằng một cách duy nhất đúng:

- Bác rất hy vọng, Mari ạ, rằng tình bạn với con trai bác sau này không làm cháu thất vọng. Nó có nhiều khiếm khuyết, nhưng có một điều bác tin tưởng chắc chắn: nó là một thanh niên nhân hậu, nó có tư cách của một người đàn ông thực thụ.

- Cháu cũng nghĩ thế - Mari đáp.

Câu chuyện chuyển sang những đề tài khác và giờ thì chủ yếu là giữa mẹ và Mari.

Tôi đi thay quần áo. Tôi diện bộ comple sẫm màu đẹp nhất của mình, áo sơ mi trắng, giày đen, vuốt tóc bằng gôm như một hiện hành và bước vào phòng khách trong vẻ đom đóm nhất.

- Các con chuẩn bị đi đâu, David? Đi dạ hội hay hòa nhạc? - Mẹ hỏi

- Chúng con đi dạ tiệc, ở đó sẽ có nhiều bạn của con, mà cả họ hàng nhà ta nữa, Rina và Iroma

Rina là con gái của em gái mẹ, còn bố của Iroma, ông Aram Aroian, là chú của mẹ. Cả hai cô gái học ở nhạc viện và nhiều người trong thành phố biết họ. Iroma đã kịp đóng vai chính trong một bộ phim, Rina - một ca sĩ mới khởi nghiệp - đã có những bước đầu thành công. Sau này cô ấy trở nên rất nổi tiếng trong nước cộng hòa của chúng tôi và khắp cả nước, nhận danh hiệu nghệ sĩ nhân dân Liên Xô.

Bố mẹ nồng nhiệt tạm biệt Mari. Có thể thấy rõ là họ rất thích cô ấy.

- Mari, cô bé của ta - Mẹ nói với cô - Khi có dịp ở gần đây, cháu ghé vào chơi nhé, bác rất vui!

Chúng tôi bước ra khỏi nhà.

- Cậu biết không David, mình hình dung bố mẹ cậu gần như thế - Mari mỉm cười - Những con người trí thức, rất dễ chịu. Vậy mà sao cậu lại mọc ra hung hãn và hay ấu đả như vậy?

- Đó là do cậu tác động xấu đến tớ. Trong cuộc sống thường ngày tớ là cậu bé ngoan - tôi đùa lại

Giao thông thành phố đã trở lại. Chúng tôi bắt ngay chiếc xe “Matxcôvich” tư nhân đầu tiên. Mari ngồi ghế sau, khó khăn lắm mới thu xếp được cặp chân dài, tôi ngồi cạnh tài xế và chúng tôi đến phố Cômitas. Mari cũng cần phải thay quần áo. Trong nhà của họ đang có khách: cô Aida và chồng, chú

Varugian, con gái Kristina và một phụ nữ có tuổi nào đó cùng con trai, một người đàn ông khoảng ba mươi tuổi, đã béo bụng, miệng ít cười.

Tất cả những người có mặt đều là người hồi hương - tôi có thể phân biệt họ với người địa phương không mấy khó khăn. Mà thực ra cũng không khó nhận ra họ; thậm chí cả những người đã sống ở đây một thời gian dài: phong cách nói năng, ăn mặc, vẻ ngoài châu Âu của họ đã làm lộ họ. Dân địa phương trông đơn giản hơn, có thể ăn mặc không nghèo hơn, nhưng theo cách khác: trong những đồ may vụng, rộng thùng thình, mà thường tối và xấu xí, được mua sẵn trong các cửa hàng tự chọn bình thường. Những người hồi hương thì ngược lại, họ luôn thích quần áo nhiều màu sắc sỡ, mới và may đo vừa người.

Trong mỗi người trẻ tuổi vây quanh Mari tôi đều nhìn thấy đối thủ của mình. Linh tính mách bảo rằng trong trường hợp này những nghi ngờ của tôi không phải là vô căn cứ, tôi có cảm tưởng rằng ba mẹ Mari không chờ đợi tôi, tuy nhiên họ chào hỏi nhiệt tình.

- Mời làm quen, đây là David, - madame Xilvia giới thiệu tôi, - cậu ấy học cùng trường đại học với Mari.

- Thế nào, các cháu có đi điều hành không? - Ông Azat hỏi. - Mọi việc thành công chứ? Có hay không?

- Nói chung là có ạ, cháu nghĩ thế, chúng cháu đã gây ấn tượng tốt. Các phóng viên truyền hình cứ quay chúng cháu suốt, khối trường đại học Tổng hợp luôn luôn thu hút sự chú ý đặc biệt. Thế nên trong chương trình thời sự, nhất định mọi người sẽ nhìn thấy Mari! Cô ấy đi ở hàng đầu và vẫy bông hoa giấy to, tóc cô ấy tung bay trong gió và có thể nhìn rõ cô ấy từ xa cả cây số! Sau đó chúng cháu về nhà cháu, Mari đã làm quen với bố mẹ cháu. Cháu tin tưởng là bố mẹ cháu rất thích cô ấy ạ...

- Hừ, điều hành, - chú Varugian nhăn mặt. - Cơ quan tôi cũng tham gia, tôi và các đồng nghiệp cũng phải... .

Tôi có cảm giác là ông ấy lại bắt đầu phê phán tất cả mọi người và tất cả mọi thứ. Và tôi đã không nhầm.

- Bắt mọi người rời bỏ công việc, nghỉ ngơi, bắt người ta đi quanh thành phố với những biểu ngữ ngớ ngẩn, hô những khẩu hiệu ngu xuẩn, - nhà hóa học phẫn nộ. - Tôi đã phải mang cái biểu ngữ "Thực hiện kế hoạch năm năm trong bốn năm!" Biết nói gì đây chứ? Nước Pháp, nước Anh, nước Mỹ và các

nước bình thường khác vẫn sống khỏe đâu cần mấy kế hoạch Năm năm đó! Thì có sao? Họ có tồi tệ hơn chúng ta không? Hoàn toàn không có chuyện đó! Người ta sống hàng trăm lần tốt hơn và đàng hoàng hơn, không hoang phí vô ích hàng triệu và không đi hàng đoàn trên phố với biểu ngữ. Xem các vị đến từ Pari đây, người ta đi du lịch khắp thế giới, hưởng thụ cuộc sống, còn chúng ta thì sao? Chúng ta làm ra vẻ tin tưởng vào mấy câu khẩu hiệu ngu xuẩn ấy, còn lãnh đạo thì thấy rằng chúng có thể giúp họ lừa phỉnh chúng ta. Mà thực ra thì cũng có vô khối những gã ngốc thực lòng tin tưởng: lần nào họ cũng bị lừa mà họ vẫn cứ tin tưởng những tuyên bố rỗng tuếch và những kẻ lãnh đạo vô dụng.

Khách khứa lắng nghe với vẻ cảnh giác. Rõ ràng là họ không ngờ rằng ở đất nước này, nơi mà theo sự hình dung của họ, cơ quan an ninh lỏng lẻo, lại có thể có những câu chuyện như vậy.

- Nghe này chú Varugian, - madame Xilvia can thiệp, - hãy để thằng bé ăn uống yên lành. Sao chú cứ lôi chính trị ra thế! Và cậu sinh viên tội nghiệp này có thể trả lời gì cho chú cơ chứ?

Không hiểu sao tôi lại không thích sự ủng hộ này của madame Xilvia. Có thể lý do là bởi sự có mặt của mấy người khách từ Pháp sang - dù họ là người Armenia, nhưng lại là công dân một quốc gia khác. Bài phát biểu của chú Verugian, tôi nghĩ, bằng cách nào đó càng khẳng định lòng tin của họ vào sự vượt trội của họ đối với chúng tôi. Và tôi còn cảm thấy rằng những người này không phải ngẫu nhiên xuất hiện ở nhà Mari. Ví dụ như tại sao madame Xilvia, trước mặt tôi, lại tán dương cái ông Đasan bụng phệ, một thợ kim hoàn thành đạt, tương đối trẻ, đi cùng với bà mẹ? Tất nhiên trong mắt tôi, ông ta còn lâu mới trẻ - hơn nữa, mặc dù vẻ khá điển trai của ông ta, ông Đasan thực sự thuộc tip người dù ở độ tuổi nào thì cũng không hề trẻ.

- Ở nước Pháp và ở các nước khác người ta cũng xuống đường với biểu ngữ, nếu người ta đòi cái gì đó, ủng hộ điều gì đó hoặc không đồng tình cái gì đó, - tôi miễn cưỡng phản ứng.

Ý nghĩ của tôi đang tập trung vào buổi dạ tiệc sắp tới và chủ đề chính trị hoàn toàn không hấp dẫn tôi. Chính vì vậy mà tôi tự vệ uể oải, đơn giản chỉ là để tiếp chuyện.

- David, - Madame Xilvia đứng dậy, - cô không muốn cháu bị xúc phạm, có gì thì xin lỗi cháu nhé. Lại đây cô hôn cháu nào. Cháu tha lỗi nhé.

Bà bước đến, ôm và hôn vào má, vào trán tôi.

- David là bạn tốt của Mari, - Bà Xilvia quay sang khách và tiếp tục, - chúng tôi rất yêu quý cậu ấy.

“Sao bác ấy lại đối xử với mình như với trẻ con vậy?” - tôi nghĩ.

Mari bước vào. Cô ấy đã thay quần áo, trang điểm nhẹ và lập tức khiến tôi cảm thấy xa lạ, không phải là một nữ sinh viên mà là một cô gái trưởng thành, già hơn tôi đến năm tuổi, không với tới được đối với tôi. Nàng ngồi xuống bên tôi, không hiểu sao, rất gần một cách cố ý, gần như là ngả vào tôi.

- Các cháu đi đâu thế? - cô Aida hỏi.

- David mời cháu đến dạ tiệc tại nhà của một người bạn là Xergây, cậu ấy cũng học cùng chúng cháu, nhưng ở khoa Ngôn ngữ Armenia. Cậu ấy đã viết báo, nghe nói cậu ấy sẽ là một nhà báo giỏi trong tương lai.

Trong suốt thời gian đó gia đình nhà Đasan - một quý bà đứng tuổi và ông con trai bệ vệ, điển trai mà không hiểu sao tôi thầm đoán là “chú rể”, - ngồi yên lặng. Bỗng nhiên người đàn ông hỏi Mari:

- Hình như khoảng hai, ba năm nữa là cô tốt nghiệp đại học? Cô sẽ làm nghề gì?

- Nhà sư phạm, nhà báo. Có thể được bố trí làm phiên dịch viên ở cơ quan “Du lịch quốc tế”, mà cũng có thể tiếp tục làm nghiên cứu sinh.

- Thế lương bổng sẽ thế nào?

- Ở đây người ta không nghĩ đến những việc ấy, - ông chú Varugian tham gia câu chuyện, - họ là những người lý tưởng. Còn chuyện lương bổng, họ sẽ không nói cho cậu đâu: họ xấu hổ...

- Chúng tôi sẽ không chết đói. Sẽ sống được, thậm chí còn vui vẻ, - Mari xằng giọng.

- Dĩ nhiên rồi - ông chú Varugian châm chọc, - bố là thợ may có tiếng, ông ấy sẽ kiếm tiền cho cháu, mà cũng có thể, cho cả chồng tương lai nữa.

- Không sao, chú Varugian, vẫn còn thời gian. Chúng cháu sẽ nghĩ đến việc sống ra sao sau. - Mari quay sang mẹ. - Mẹ à, hôm nay con sẽ về muộn, có thể là gần sáng. Mẹ đừng lo, David đi cùng con.

Tất cả mọi người ngạc nhiên im lặng.

- David, Mari, hay là cho tôi đi với? Chắc tôi sẽ vui hơn với các cháu, - Cristina đề nghị.

- Mari, sao? Hay mình cho cả Cristina đi?
- Thế còn em? - Tereda phật ý. - thế em ở nhà một mình với toàn người lớn à?
- Nếu vậy thì không cho ai đi cả, - Mari tuyên bố, - Đi thôi, David.
- Chúng tôi đứng dậy và chào tạm biệt. Mẹ của Mari tiễn chúng tôi tới cổng
- Mari, - madame Xilvia khẽ khàng đề nghị, - hay là con nói gì đó tạm biệt khách nhé? Thật không hay vì người ta đã đi một chặng xa như vậy.
- Mẹ à, con không mời họ. Họ là khách của ba mẹ, vậy thì mẹ chăm sóc họ đi. Phần con, con đã hoàn thành rồi.
- Madame Xilvia, dường như ngại sự có mặt của tôi, nên im lặng. Bố Mari bước tới.
- David, cháu cần trọng nhé, đây là buổi dạ tiệc đầu tiên của con bé.
- Sao lại đầu tiên hả ba? Con đã đi dự nhiều tiệc sinh nhật.
- Không, con gái ạ, đó là họ hàng, người quen. Còn đây là lần đầu tiên con đi đâu đó buổi tối với một anh chàng thanh niên, mà con lại còn tuyên bố gần sáng mới về. Cố về trước nửa đêm, ba mẹ sẽ chờ đấy.
- Chúng tôi tới phố chính để bắt taxi.
- Mari, tại sao cậu nói gay gắt như vậy? - tôi hỏi. - Rồi lại bỗng dừng lại diễn trò ngồi sát vào tớ, suýt thì ôm lấy tớ như vậy. Thế là thế nào? Khi chỉ còn chúng mình thì cậu lại không cho tớ đến gần dưới một mét.
- Sao? Thế cậu không thích à? - Mari nhấm nhẩn.
- Đừng ngớ ngẩn thế. Sao cậu lại có tâm trạng gay gắt như vậy?
- Cô ấy không trả lời. Tôi bắt được taxi và mười lăm phút sau chúng tôi đã tới nơi.
- Chả lẽ cậu không đoán được ra à? Cậu đã là người lớn cơ mà! - Mari phá vỡ sự im lặng.
- Cậu nói gì vậy?
- Những người khách du lịch từ Pari ấy đến đây là để giới thiệu cái người đàn ông trẻ, khá giàu có, ra vẻ quan trọng đó cho mình. Hiểu chưa?
- Ra là thế! Cậu thật là diễn viên tài ba, Mari! Sau khi cậu cư xử như vậy thì những người ấy chắc còn không muốn nghe đến tên cậu.
- Chắc thế.

Chương

6

Xergây sống trong ngôi nhà lớn, ốp đá granit, ngay đối diện trường Đại học Y. Ngay từ cổng vào đã nghe thấy tiếng nhạc vọng từ tầng trên cùng, tầng năm. Khách khứa mới vừa lục tục đến. Rapha và Xuren, em họ cậu ta, ngồi bên bàn đã bày biện và đang say sưa bàn luận gì đó. Em gái Xergây, Angiêla và hai cô gái vẻ ngoài dễ thương đem các chai nước chanh, nho, món salat “olivie”, phomat đã thái lát... từ bếp ra. Hai cô chị, em họ của tôi Rina và Iơma vừa tới, rồi Gheorghi và cậu em họ Ovanes- tên gọi theo kiểu Nga là Vanhia cũng đã đến. Vanhic13(1) là một tay đua xe máy nổi tiếng, nhiều lần vô địch nước cộng hòa. Anh ta hơn chúng tôi khoảng mười- mười hai tuổi, một người dễ thương và khôn ngoan. Xergây đứng bên máy hát và thực hiện vai trò DJ- quả đáng tội, thừa ấy không một ai trong chúng tôi biết từ này. Mọi thứ thật vui vẻ, nhộn nhịp. Mấy cô chị, em họ của tôi dò xét nhìn Mari và chỉ nhoáng sau họ đã chuyển trò với Mari như với bạn cũ lâu năm.

Rina kịp thì thảo vào tai tôi:

- David, cô gái thật đúng là minh tinh màn bạc, cứ như là từ bìa tạp chí! Nhưng trông cô ấy già và quá sang trọng đối với anh, một cậu bé sinh viên.

- Đồ ngốc, em thì biết cái gì chứ!

Tôi quý Rina, tôi và cô ấy rất thân nhau. Hầu như các giờ piano của mình cô ấy đều học ở nhà tôi. Trong căn hộ hai phòng, nơi Rina sống với bà, không có nhạc cụ cũng chả có điều kiện phù hợp cho việc học đàn. Vì vậy cô em họ hầu như sáng nào cũng chạy đến nhà tôi, khi cả nhà đã ai đi việc nấy, cô em bật bông trên cái đàn piano hiệu Ronisch của nhà tôi. Nhạc cụ quý hiếm này bố tôi “kiếm được” (thời ấy mọi thứ đều phải “kiếm” mới có được), theo sự hối thúc của mẹ tôi- mẹ hy vọng rằng đến một ngày nào đó các ông con trai của mẹ sẽ học được. Nhưng vào thời chúng tôi khi ấy, giữa các bạn cùng trang lứa, nhạc nhẽo không đáng coi trọng, nếu không nói là đáng hổ thẹn. Còn chơi thể thao,

đặc biệt là các trò võ thuật mà anh em tôi theo học một cách say sưa và thành công- lại là chuyện khác: bạn bè nể trọng, dân đường phố e sợ.

Tất cả mọi người có mặt đều biết rằng Rina đã bắt đầu sự nghiệp ca sỹ chuyên nghiệp và sẽ có một tương lai rực rỡ. Còn Iơma thì sau vai diễn điện ảnh đầu tiên, cô tính tiếp tục sự nghiệp của một diễn viên điện ảnh, còn hiện tại thì đang học tại nhạc viện. Chân dung cô ấy nhiều lần được đăng trên bìa của nhiều tạp chí khác nhau, trong đó có cả tạp chí “Liên xô”- tương tự như tờ “Amêrica”.

Ngoài vận động viên mô tô Vanhic, tất cả đều là sinh viên cùng khóa từ các trường đại học khác nhau. Mọi người vui vẻ trò chuyện, vui đùa với nhau. Theo lời đề nghị của mọi người, Rina đang chuẩn bị hát thì bỗng có chuông cửa reo. Xergây ra mở cửa và một phút sau quay lại với hai người đàn ông, khoảng ba mươi tuổi, ăn mặc chải chuốt, đứng một. Mọi người đều nhận ra một trong số họ là Lêonid Vartanova, một diễn viên nổi tiếng của nhà hát kịch Nga, kẻ được “giới trẻ vàng”, đặc biệt là phái yếu, ái mộ. Xergây giới thiệu người kia là đồng nghiệp lớn của mình, một nhà báo, nhà phê bình sân khấu, điện ảnh Xergây Babyrian.

Thế nào, các anh em- sinh viên, chúng tôi không làm phiền các bạn chứ?- Lêonid nói với chúng tôi.- Ồ, Iơma cũng ở đây à? Minh tinh trẻ của chúng ta!

Đưa mắt nhìn quanh, anh ta dừng ở Mari và nói thêm:

- Thật là tuyệt kỳ! Vậy mà tôi đã không muốn đến. Khá lắm, Xergio¹⁴(1), vì đã kéo tôi đến đây.

Tôi có cảm giác là anh ta đã kịp dùng chất còn ở đâu đó rồi.

- Rapha, tuyệt kỳ - “suvikha” nghĩa là gì? Gái điếm hay sao?- tôi thì thảo hời.

- Không đâu! Ở trường Armenia của cậu, tất nhiên là cậu không nghe thấy những từ như vậy. Nó kiểu như là một cô gái nhanh nhẹn, giản dị và vui vẻ, không có gì hơn. Nói chung là một từ lóng, nhưng không có ý xúc phạm.

- Nào, ta làm quen chứ nhỉ,- Lêonid nói to, tự tin như đang trên sân khấu.

Tiến đến gần từng cô gái, anh ta hôn tay, và với các chàng trai thì gật đầu.

- Sao trước đây tôi chưa thấy cô em nhỉ? - anh ta hướng về Mari.- Cô em chưa vào nhà hát Nga à?

- Tôi thích nhà hát Armenia hơn.

- Không sao, khi thấy tôi trên sân khấu- cô em sẽ không đi đâu nữa cả. Đây, cầm lấy mấy cái vé mời này và hãy ghi số điện thoại của tôi. Từ nay cánh cửa nhà hát luôn mở với cô em.

- David, - Mari quay sang tôi,- mình không có chỗ nào để cất vé, cậu cầm giùm nhé.

- Thì cứ giấu dưới áo lót, nếu không có chỗ cất!- Léonid thô tục phì ra. - Thế đây là ai? Người giúp việc của cô em à?

Mari đỏ mặt đến tận chân tóc. Một sự im lặng bất tiện bao trùm.

-Đây là bạn thân của tôi, mà nếu nói đúng hơn- bạn trai của tôi.

- Ra thế đấy, bạn trai! Nghe này, cậu trai, cậu phải học bài chứ không phải là thờ dài vì các cô gái lớn.

Tôi suýt mất cả tiếng vì phần nộ.

- Nghe này, anh diễn viên, -anh chàng đưa xe mô tô cao lớn, cơ bắp Vanhic lên tiếng- anh đang làm khách, hãy cư xử tử tế. Và tốt hơn hết là hãy đi đi!

Vanhic là nhân vật nổi tiếng của địa phương. Hàng đêm anh ta biểu diễn các động tác chông cây chuối, làm xiếc trên xe mô tô với tốc độ điên cuồng quanh các phố trung tâm dưới tiếng ồ à thán phục của đám thanh niên tụ tập. Dĩ nhiên, các trò mạo hiểm không hề dễ dàng:- Vanhic nhiều lần bị tai nạn, có lần bị chấn thương nặng. Trong thành phố mọi người yêu mến và tôn trọng anh.

- Thế cậu sao? Cũng là sinh viên à? Chắc là tại chức? Nói chung cậu làm gì ở đây, vận động viên mô tô?

- Tôi nói với anh lần nữa, anh Léonid gì đó! Các bạn ở đây đều là những người có văn hóa, nhưng, hãy biết, là không phải loại vừa đâu. Tôi khuyên anh- bước đi, khi còn lành! Còn nếu cứ tiếp tục cư xử như thế, chỉ năm phút nữa anh sẽ được khẳng định điều ấy, tuy nhiên khi ấy sẽ là quá muộn.

- Xergior,- gã diễn viên quay sang bạn,- tôi không hiểu, cậu ta đang dọa tôi hay sao thế, cái anh chàng đạp xe đạp, lái mô tô, có qui mới biết anh ta là ai ấy...

- Lêônia15(1), ngồi đây năm phút, Xergior chỉ cái ghế cạnh bàn,- ta chúc mừng các bạn trẻ nhân ngày lễ rồi đi, để các bạn ấy vui vẻ.

Buổi dạ tiệc thoát đầu vui vẻ giờ đây đang có nguy cơ bùng nổ. Xergây với quyền chủ nhà ra sức cứu vãn tình thế.

- Các bạn, bật nhạc “điệu vanxơ trắng”¹⁶⁽²⁾ lên đi! Các cô gái mời các chàng trai.

Các cô gái bắt đầu mời các chàng trai. Mari bước về phía tôi, em gái Xergây chọn Xergior- nhà phê bình sân khấu- điện ảnh, một em họ của tôi khiêu vũ với Gheorghi, người kia nhảy với Xuren, em họ của Rapha. Tôi cố ám thị mình rằng không đáng phải để ý đến thái độ xác xược của gã diễn viên. Mọi người còn lại cũng cố làm ra vẻ đang vui vẻ và không có gì đặc biệt xảy ra, tuy nhiên, rõ ràng là ai cũng căng thẳng. Quanh bàn còn lại Lêonid, Rapha và Vanhic. Hai người này rót cho mình chút rượu, chạm ly và uống cạn

- Cậu chủ, - Lêonid lớn tiếng gọi Xergây,- liệu trong nhà này có đồ uống nào ra hồn không? Cônhắc, Vôtca? Chứ không thì trên bàn chả hiểu có cái quái gì. Nước giặt quần áo gì đó.

Xergây lấy từ trong tủ ra nửa chai cônhắc. Lêonid rót vào cốc của mình đầy đến tận mép và uống cạn một hơi, nhắm một lát pho mat và chanh.

- David, đừng để ý, anh ta uống nhiều,-Mari cố trấn an tôi,- anh ta ngộ nhận mình là ngôi sao. Anh ta tưởng là được giao tiếp với anh ta là niềm sung sướng cho mọi người xung quanh.

Tôi lơ đãng nghe Mari và nghĩ: ”Nếu bây giờ mình không đập vỡ mũi lão diễn viên này, nếu không làm cho hãn học máu, thì chắc là cả tuần lễ mình sẽ không ngủ, không ăn nổi”. - Mặc kệ anh ta đi, - cô gái tiếp tục.- Chắc gì mình còn gặp lão nữa.

Tôi nhận thấy Rapha ngừng nói chuyện với Vanhic và khòm lưng, nhìn chăm chăm vào Lêonid. Thân hình to lớn, cường tráng của cậu ta bắt đầu chuyển động, hai vai, cơ mặt giật giật, trên mặt cứng một nụ cười gằn. "Ôi trời, chắc là tai họa sắp đến rồi,- tôi cảnh giác.- Rapha sẽ lên cơn giận giữ và sẽ không kiểm soát nổi".

- Ê, cậu chủ, bật nhạc gì đó bình thường đi: Twit, Roc- and -roll ấy! Chứ không thì cứ như là nhạc đưa đám ấy,- Lêonid lại lớn tiếng ra lệnh.

- Đi thôi, Liônhia, đi thôi.- Xergio lại can,- thôi để đám thanh niên tiếp tục tiệc tùng của họ. Cảm ơn các bạn, xin lỗi đã đường đột.

- Tôi nhảy một điệu Rock, cho mọi người xem đàn ông chân chính nhảy thế nào, rồi tôi sẽ đi- gã diễn viên cố nín lại.

Hắn ta nhảy một mình khoảng một phút, chuyển động thoải mái, nhịp nhàng theo điệu. Lêonid là một người đàn ông cao, điển trai, dáng hình cân đối, vẻ ngoài trí thức. Trong các chương trình truyền hình và radio địa phương về đề tài sân khấu, người ta nhiều lần nói rằng anh ta đóng các vai bi kịch rất tuyệt, đặc biệt là vai Hămlet, vì vậy mà được giải thưởng Đoàn thanh niên Côm-xô-môn Lê-nin.

Tiếp tục nhảy, Lêonid tóm lấy tay Mari và kéo cô ấy vào giữa phòng. Sau một thoáng chần chừ, cô ấy bắt kịp anh ta và một phút sau, họ đã nhảy nhịp nhàng và hòa điệu. Nhìn họ thật dễ chịu. “Ừ, mình cũng phải học nhảy đẹp như vậy mới được,- tôi thầm nghĩ.- Chỉ với mỗi điệu Tango và Phô-ctrô-t thì không thể hấp dẫn các cô gái được”.

Bỗng Lêonid ngả bạn nhảy của mình ra sau và hôn chặt vào môi cô ấy. Mari cố thoát ra và suýt nữa thì ngã ngửa. Các cô gái đỡ lấy cô ấy. Lêonid lại toan kéo Mari ra giữa phòng, nhưng thay vì tóm tay lại tóm vai chiếc váy lụa taphta của cô và làm rách toạc.

Tôi không thể nhịn được nữa. Bằng cả hai tay, tôi túm lấy ve áo khoác của Lêonid, nhấc bổng hắn ta lên khỏi sàn và lôi ra cửa. Theo phản xạ, hắn gấp đùi và ngã ra phía trước, định thúc vào giữa háng tôi, tôi lôi giật hắn về phía mình và bằng một động tác thuần thục, đánh đầu thật mạnh vào mặt hắn. Tiếng gãy rắc của sống mũi chứng tỏ tôi đã nện trúng đích. Cú đánh đầu thứ hai té ra nện vào không khí vì gã diễn viên lúc đầu gục vào tôi, rồi sau đó khi tôi buông tay, gã đổ vật xuống sàn.

- Mẹ mày, mày làm gãy mũi tao rồi! - Hắn ta thều thào bằng cặp môi nhoe nhoét máu.

- Tao sẽ còn đâm vỡ hàm mày ra, để mày đọc độc thoại Hămlet cho hay hơn, đồ công tử bột,- Rapha phấn khích và khoái trá thốt lên. Cậu ta cảm thấy đã đến thời điểm của mình- kéo cậu đang ngồi trong quên lãng, không ai để ý tới cậu.

- Thôi đi, các cậu, thôi đi, - bọn con gái hét lên.- thôi mà, anh ta là nghệ sỹ nổi tiếng, uống nhiều một tí, có gì đâu, thôi chúng mình bỏ quá cho anh ta.

- Anh ta cư xử không như một nghệ sỹ mà như một thằng lưu manh đường phố và cặn bã,- I-rô-ma, cô em họ của tôi vào chuyện,-nhưng mà thôi, hắn bị thế là đủ rồi, các cậu.

Em gái Xergây đưa Mari sang phòng khác để khâu lại vai váy bị rách. Xergior và Xergây chặt vật nhấc gã diễn viên đang rên rỉ và rửa xả lên, đưa anh ta ra cửa. Đến chính giữa cửa, Léonid bỗng nổi điên.

- Mẹ mày, mày là thằng làm vỡ mũi tao! - Hăn rít lên, quay về phía tôi và lôi từ trong túi trong của áo khoác ra một khẩu súng Brauninh nữ nhỏ.- Tao sẽ bắn thủng đầu mày ngay bây giờ, thằng sinh viên! Đồ cặn bã!

Mari bước ra từ phòng bên. Ngay tức khắc đánh giá được tình hình, cô nói với Léonid đang rên rỉ vì đau đớn:

- Léonid, ta đi thôi! Tôi sẽ tiễn anh... Anh bình tĩnh lại đi, chàng trai này đâu có liên can gì! Cậu ta chỉ muốn bảo vệ tôi...

Léonid không để ý tới cô. Hăn ta rõ ràng là khó khăn lắm mới hiểu được hăn đang làm gì và mọi chuyện diễn ra xung quanh. Hăn ta đứng cách tôi khoảng ba mét, chĩa thẳng khẩu súng ngang tầm đầu tôi.

- Hừ, đồ pê-đê, mày tiêu rồi!

- Thôi đi, Léonid! - Tôi can đảm nói. - Làm sao tôi biết được, có khi anh chỉ có đồ chơi và muốn dọa tôi?! Anh là diễn viên mà!

- Im đi, David, đừng có nói gì với anh ta! Léonid, cậu ta là họ hàng của tôi. Thôi đủ rồi, anh bạn, hãy bỏ qua cho cậu ấy, đi với tôi nào,- Xergây, chủ nhà lên tiếng.

Bất thành lình Vanhic dùng hết sức lực lật tấm thảm dẫn ra hành lang dưới chân Léonid. Hăn ta loạng choạng, nhưng không ngã. Bằng một cú nhảy, Rapha phóc đến bên hăn ta, rút từ bao đeo ở thắt lưng con dao săn mũi cong-vật bất ly thân của cậu ta ra và rạch bụng Léonid. Gã đàn ông kêu thét lên vì đau đớn và bất ngờ, hăn gập người xuống theo phản xạ và Rapha bật ngựa hăn ra bằng một quả đấm móc tay trái. Léonid vẫn nắm chặt khẩu súng trong tay, nhưng Vanhic ghì chặt cổ tay của hăn xuống sàn bằng chân và đoạt lấy súng. Chủ nhà Xergây và nhà báo Xergior nhấc Léonid dậy, còn tôi quay đi và bước về phía mấy cô gái, tiện đường, hỏi Vanhic:

- Thế là súng thật hay đồ hù dọa? Ái chà, thậm chí đã lên đạn rồi cơ à? Vậy thì cậu hãy tạm giữ nó và đừng có đưa cho hăn trong bất cứ trường hợp nào. Rồi bọn mình sẽ tính sau xem phải làm gì.

- David, lại đây,- Xergây hét lên từ ngoài hành lang.- Léonid bị chảy máu rất nhiều từ bụng!

- Cậu có chắc không? Hay là từ mũi?

Tôi biết quá rõ hậu quả của cú đánh đầu có thể thế nào. Trong tháng tới hoặc thậm chí hai tháng, gã diễn viên sẽ phải đi lại với những vết bầm tím dưới mắt và củ khoai tây không định dạng thay vì cái mũi. Với bộ dạng như vậy ai người ta cho hẳn đóng vai Hămlet.” Chắc là phải nhường ai đó vai này rồi”,- tôi không khỏi khoái trá nghĩa bụng.

Vanhic và Xergior đặt Lêonid lên chiếc divăng và mở khuy áo khoác. Lốp da theo vết rạch dài ngang bụng như là bị lộn ra, từ vết thương, mỡ và những dải thịt vụn lòi ra. Máu chảy đầm đìa từ vết thương. Chúng tôi nhanh chóng tìm một cái khăn, ga trải giường và quấn bụng Lêonid lại.

- Hãy nghe tôi thật kỹ đây,- tôi nói rành rọt, nhìn thẳng vào mắt gã diễn viên.- Bây giờ chúng tôi sẽ gọi xe cấp cứu. Anh nói với các bác sỹ rằng anh bị lũ côn đồ ngoài phố tấn công. Chính anh, đồ khốn, đã gây hành động côn đồ, chính anh đã tấn công chúng tôi!

- Mẹ mày, thằng sinh viên nhãi ranh, chúng mày mà chưa trả lại tao khẩu súng, tao sẽ không đi đâu cả.,-Lêonid rên rỉ.

Chúng tôi sợ để anh ta lâu thêm mà không có sự trợ giúp y tế, anh ta có thể chết vì mất máu, nhưng tranh luận với Lêonid thật uổng công. Chúng tôi bàn bạc qua và quyết định đưa cho hắn khẩu súng nhưng giữ lại ổ đạn.

- Lêonid,-Vanhic nói-đây, súng của anh đây, bây giờ mình đi xuống đi, ra xa khỏi tòa nhà này khoảng trăm mét để không lộ liễu là anh bị đâm tại đây, rồi chúng tôi sẽ gọi cấp cứu qua điện thoại công cộng.

- Nếu anh kể chuyện gì đã xảy ra, tự anh sẽ xơi lấy cận bã của mày. Anh đã tấn công chúng tôi, công an sẽ đến ngay bệnh viện,- tôi bồi thêm.- Người ta sẽ tìm thấy khẩu súng trong người anh, tất cả chúng tôi sẽ làm chứng, và thế là tạm biệt Hămlet trong nhiều năm. Chúng tôi đưa súng cho Xergior bạn anh, khi nào ra viện, khi ấy ta tính tiếp.

- Khi tao ra viện, tao sẽ cho tất cả chúng mày thành tôm luộc, lũ cận bã! Chúng mày sẽ còn phải hối hận vì đã đối xử với tao như vậy, lũ nhãi ranh!

- Anh giỏi lắm, một chàng trai quả cảm,- Vanhic nhận xét.- Tôi đã chứng kiến nhiều tai nạn, nhiều cái chết.. Nhưng Lêônia ạ, vấn đề của anh bây giờ là-sống được. Và đừng có ngu ngốc nữa.

Chúng tôi gần như là khiêng hân trên tay đi xuống cầu thang, sau đó ra xa nhà. Xe cấp cứu tới, chở Lêônid và Xergio đi bệnh viện.

Chúng tôi quay về nhà. Các cô gái dùng giẻ lau, khăn tắm, tất cả những gì vớ được, lau chùi căn hộ, cầu thang, cổng, hết vết máu của gã họa sĩ. Trông cảnh tượng có cảm tưởng như vừa có cả đàn cừu bị cắt tiết.

- Rapha, thằng đàn, cậu nện gã diễn viên bằng dao để làm gì cơ chứ? Tí nữa là giết chết hân rồi! sao, chả lẽ cậu không thể quật hân bằng tay à? Bôcxơ cái con khỉ!- tôi vặc thẳng bạn.

- Còn cậu - thằng đàn gấp đôi, thằng éo lá! Thế ngộ nhờ hân bắn vào đầu cậu? Vào những thời điểm như vậy không thể câu nệ, thà nó nghèo còn hơn là cậu! Cậu dù sao cũng là bạn tớ, còn nó chả là gì! Và nói chung, các cậu xéo hết đi, tớ về đây. Nhưng hãy nhớ, David: mọi sự bắt đầu từ cô búp bê của cậu. Cô ta ở đâu là ở đấy có đổ máu! Cô ta không phải dành cho cậu, chàng trai ạ. Cậu phải sống cuộc sống của mình, chuẩn bị bài vở, nhồi nhét điều luật chứ không phải dính lấy cô nàng Pari. Đẳng nào thì cô ta cũng sẽ đi mất, còn cậu chỉ còn các tút trong quần thôi,- Rapha quát lại.

- Nếu cậu thông thái như vậy, sao lại lôi dao ra? Đang yên, đang lành, thành ra vấn đề lớn. Vứt ngay cái đại đao của cậu vào hố rác, có điều là nhớ rửa sạch cán đi!

Quay khỏi Rapha, tôi nhìn thấy Mari đang nghe cuộc nói chuyện của chúng tôi, mắt đắm lệ.

- Các cậu, các cô, chúng ta hãy ngồi xuống một lúc đi, chúng mình bình tĩnh lại, uống trà đã,- em gái Xergio nói với mọi người.

* *

Phải sau nửa đêm. Chúng tôi cùng Mari và các cô chị, em họ bước ra phố. Trời thật ấm áp, êm dịu lạ thường đối với thời tiết đầu tháng Mười Một. Ngoài phố thật dễ chịu và yên tĩnh. Thật khó mà tin được rằng chỉ cách đây không lâu chúng tôi đã tham gia vào một tấn kịch đẫm máu.

- Mari, Iơma và Rina sống gần đây, hay mình đi dạo tới nhà các cô ấy nhé? Mình tiễn họ và hít thở không khí một chút, rồi mình bắt xe và tớ đưa cậu về nhà.

- Mari lặng lẽ gật đầu, chúng tôi tiến về phía nhà các cô gái.

- Chuyện chả ra làm sao,- tôi khơi chuyện.-gã ngốc ấy đã phá hoại ngày lễ của chúng ta.

- David, ngộ nhờ Lêonid chết thì sao?- Iơma quay sang tôi.

- Hy vọng là chuyện đó sẽ không xảy ra. Dĩ nhiên là hẳn ta đáng bị trừng phạt, nhưng không đến mức phải chết. Nếu chuyện đó xảy ra, Rapha sẽ không thoát khỏi nhà tù, lần thứ hai theo khoản “phòng vệ bắt buộc” thì không tha được đâu. Có thể, cả mình cũng sẽ bị trừng phạt. Có thể bị ngồi tù vì phòng vệ quá mức- hạn sẽ không dài, một hoặc hai năm- mà cũng có thể là không. Nhưng bị đuổi khỏi trường đại học thì là cái chắc. Có khi bố cũng bị mất việc, ai lại cán bộ tư tưởng mà lại có con dính líu đến giết người, dù là có tình tiết giảm nhẹ? Chắc phải chuyển nghề sang làm nhà sử học, mình vốn thích sử, thậm chí còn nhiều hơn là luật học.

- Cậu làm sao thế? Giả ngốc à?! Hay là thực như vậy?- Mari nhận xét.

- Cả nọ, cả kia.

- Lão Lêonid đê tiện! Đồ công tử bột, Lão Hămlet chết tiệt, mà tự nhiên lão ở đâu mọc ra thế cơ chứ!

- Cậu biết không, tớ tin vào số phận. Nếu tớ có thiên thần hộ mệnh, người sẽ không để tớ và gã bạn thiếu não của tớ phải khốn khổ vô tội. Cái thằng cha diễn viên xác xược đó gây ra tất cả. Rapha tội nghiệp chả liên can gì! Cậu ấy là thằng ngốc, tất nhiên- biến một cuộc ẩu đả bình thường thành một vở kịch đầm máu. Tớ rất thương cậu ấy, tớ hình dung cậu ấy giờ đang dằn vặt thế nào. Nhưng các cô, các cô chứng kiến đấy: chúng tớ chỉ phòng vệ.

- Ừ, thì có vẻ thế, David ạ. Nhưng cậu phòng vệ quá hung hãn.

- Đây các cô, không được nói với ai một lời nào nhé! Đặc biệt là em, Rina, em là hay ba hoa lắm. Giữ mồm, giữ miệng đấy, kéo không là không còn cả mồm lẫn miệng đâu. Nghe này, đây không phải là trò đùa và cũng không phải là trò chơi trẻ con. Quên hết đi nhé, các cô em. Các cô không nhìn thấy gì và không nghe thấy gì và nói chung là các cô đã ở nhà. Thôi, đi thôi, Mari.

Chúng tôi tạm biệt họ và đi tìm taxi.

- David, trước khi lên xe, mình muốn nói chuyện với cậu,- Mari giữ tôi lại.

- Có muộn quá không? Bố mẹ cậu sẽ lo lắng?

- Khi tớ đi với cậu, họ không lo.

- Đa tạ vì được tin cậu như vậy, nghĩa là tớ xứng đáng.

Chúng tôi đứng trước nhà hát opera và balê, nơi đối diện có tòa nhà mà mẹ tôi từng sống- mẹ mồ côi từ năm sáu tuổi, chú của mẹ, ông Aram Aroan, đã đưa mẹ về nuôi. Bây giờ Iơma sống ở đó với bố mẹ.

- David, chúng mình quen nhau gần hai tháng rồi. Biết bao nhiêu sự kiện đã xảy ra trong thời gian ấy, bao nhiêu là máu đã đổ, và tất cả chỉ vì mình.

- Cậu kết tội tớ vì chuyện ấy à? Tớ đã cố hết sức gạt mọi nỗi đe dọa ra xa cậu! -tôi lên mặt.

- Thì có thể thật. Cũng có thể, cậu thậm chí phải lòng tớ. Bản thân tớ không ngại ngừng thực chất là đã bày tỏ tình cảm của mình với bố mẹ cậu ngày hôm nay,- Mari tiếp tục.

- Thành thực mà nói, tớ đã rất choáng.

- Cảm ơn. Tớ muốn nói về chuyện khác. Phải, ban đầu cậu đã liều gần như tất cả vì một cô gái không quen biết. Nhưng hoàn cảnh bây giờ đã khác. Giữa chúng ta đã xuất hiện tình cảm nhất định... tình cảm lớn. Mình thực sự khó hình dung chuyện gì tiếp theo với mình, nếu bỗng dưng không có cậu ở bên.

- Thế cậu muốn được nghe điều gì, Mari? Anh là của em mãi mãi! Mình hãy cưới nhau đi...

- Chà, David... Ừ, mà cũng phải thôi, cậu mới mười tám. Vì thế, có lẽ có thể tha thứ được khi cậu nói vậy. Mình đang nói về chuyện khác...nhưng chắc gì cậu đã hiểu.

Một nhóm thanh niên đi qua chúng tôi. Hai người nhìn thấy Mari và dừng lại:

- Ái chà, nhìn kìa, một cô gái nhường này!

Tôi bước lên. Đây là khu của tôi, tôi biết hầu hết mọi người ở đây.

- À, ra là cậu đấy à, David. - Một trong hai người nhận ra tôi,-Thôi đi đi các cậu, không có gì mà phải há hốc miệng ra như vậy.

- Vậy cậu định nói chuyện gì đại phức tạp mà tớ không hiểu được vậy, Mari?

- Cậu biết không, David, cậu và các bạn cậu có một thái độ thật sắt đá, thậm chí tàn bạo đối với mọi người. Có thể các cậu không có lỗi, bởi các người có nền giáo dục như vậy, nhưng điều này khiến mình hoảng sợ. Mình không muốn thấy cậu như vậy. Cậu phải đi nhà thờ, phải cầu nguyện và xin tha thứ.

- Cậu làm sao, đùa à? Định rửa tội cho tớ à? Hình như bà đã giấu bố đặt tên thánh cho tớ, nhưng tớ không đi nhà thờ đâu.

- Không, mình không đùa đâu. Thôi được, Giôko là tên khốn đáng ghê tởm. Vừa ra khỏi tù đã khủng bố cả mình và cả khu phố. Nhưng đó không phải là cố để hành xử như vậy với một con người! Giá chỉ dọa hấn ta, trừng phạt nhẹ, nhưng làm lòi mắt anh ta... Người ta bảo với mình rằng anh ta sẽ không thể nhìn bằng con mắt ấy nữa. Anh ta thực sự là bị tàn tật, Vậy cậu có nghĩ lẽ ra anh ta có thể hoàn lương, lấy vợ, đẻ con, sống một cuộc sống bình thường? Bây giờ anh ta sẽ sống thế nào? Hôm nay, các cậu có thể chỉ cần tước vũ khí của gã diễn viên ngang ngược ấy, tổng cổ hấn về nhà, nhưng cậu lại làm vớ mũi anh ta, còn bạn cậu thì suýt giết chết anh ta. Và cũng còn chưa biết mọi sự sẽ kết thúc thế nào. Từ lâu mình đã nhận thấy rằng ở cái đất nước này mọi người không yêu thương nhau. Các người sẵn sàng hủy hoại cuộc sống, đánh thành tật, nhục mạ một con người chỉ vì cái gì cả. Cầu trời để cậu không phải vào tù hay lâm vào tình cảnh tương tự. Vì người ta cũng sẽ đối xử với cậu như vậy! Cậu không nghĩ tới khả năng này à?

- Thôi được, thế nếu tớ, Rapha và các bạn của tớ đi nhà thờ, cầu nguyện và xin Chúa tha thứ, cậu nghĩ mọi sự được cứu vãn à? Người ta chỉ coi bọn mình là lũ điên. Còn nếu tớ vừa là tên không cải tạo được lại vừa yếu hèn, người ta sẽ trừng phạt tớ, có thể còn hơn cả Giôko. Nếu tớ yếu ớt, tớ dễ bị hăm hại, khi ấy thì cả Chúa lẫn pháp luật đều không về phía tớ. ở đây người ta thích những kẻ mạnh, còn phận của những kẻ yếu là cầu nguyện và than thở vì số phận bất công. Ở cái đất nước này, vốn thế và sẽ như thế lâu nữa. Làm người đúng đắn, tất nhiên là tốt, nhưng thế không đủ. Phải đúng và mạnh, chỉ khi ấy, có thể, người ta mới được bảo vệ. Trong trường hợp với Giôko hay với gã diễn viên, chúng tôi đối xử như với bọn tội phạm, cũng không nói là rất tàn bạo. Thôi được, với lão diễn viên, ta tạm bỏ qua, hấn ta tự gây ra. Cũng có thể, anh ta gặp may. Chính thế đấy, anh ta gặp may, đừng ngạc nhiên! Giả sử anh ta kịp nổ súng, anh ta đã có thể giết chết tớ rồi. Khi ấy anh ta sẽ phải ngồi lâu trong tù. Nhưng gã diễn viên ấy, dù sao thì cũng là thành viên bình thường của xã hội. Giôko- đó lại là chuyện khác. Ai cần anh ta? Có anh ta hay không, ai quan tâm? Anh ta là cỏ dại, là căn bã của loài người! Tin tôi đi, hấn ta sẽ còn làm đổ máu nhiều người và gây đau khổ cho đến khi cuối cùng nếu không chết rục

trong tù như bố hăn thì cũng chết vật đầu đó dưới chân hàng rào, hoặc sẽ bị
thăng khôn như hăn giết chết.

- David, bây giờ thì cậu nói như một người xa lạ, độc ác và tàn nhẫn! Mình
bắt đầu thấy sợ cậu. Không ai cho cậu cái quyền quyết định ai được sống, ai
phải chết, ai là tội phạm, ai chỉ là người bất hạnh. Cảm ơn vì đã nghĩ đến tôi,
không để tôi bị xúc phạm, nhưng không phải bằng giá ấy! Vẫn có những biện
pháp khác cơ mà!

- Cậu biết không, nếu cậu không thay đổi quan điểm của mình về cuộc
sống, về thế giới xung quanh, cậu sẽ rất khó khăn, nếu không muốn nói là
không thể sống ở đây.- Tôi diễn thuyết,- Tốt nhất là khi ấy hãy xếp vali và đi
đến đất nước của những người nhân ái và có đức tin. Hay là hãy cưới cái anh
chàng thợ kim hoàn bụng phệ trời cho ấy đi, cái gã Đasan thì phải! Cậu sẽ
thành một người vợ gương mẫu, mọi sự an lành, mọi sự được đoán định trước,
cười lên và vào nhà thờ đi!

- Đấy chính là điều tôi muốn nói tới đấy! Bây giờ cậu còn muốn quyết định
cả số phận của tôi nữa... Thôi, bắt taxi cho tôi đi, tôi muốn về nhà...

Tôi vẫy một chiếc taxi chạy ngang, trả tiền trước và cảnh cáo người lái xe
rằng tôi đã ghi lại số xe của anh ta và sau ba mươi phút, nếu cô gái không có
mặt ở nhà, tôi sẽ gọi cho công an. Người lái xe đứng tuổi ngạc nhiên nhìn tôi
và trấn an:” Mọi việc sẽ ổn”.

Không chào Mari, tôi quay đi và đi bộ về nhà. Tôi vào cổng, leo lên tầng
hai, đứng khoảng năm phút, rồi nhanh chóng chạy xuống cầu thang, bắt chiếc
xe đầu tiên vớ được và lao đến nhà Mari. Cô ấy đợi tôi ở cổng hàng rào.
Không nói một lời, cô đi về phòng mình, tôi bước theo sau...

Khi tôi tỉnh dậy, trời đã sáng. Mari ngồi trong chiếc ghế bành trong góc
phòng và làm ra vẻ như đang soạn quần áo. Cô ấy không nhìn về phía tôi và rõ
ràng là đang rất sượng sùng.

- Mấy giờ rồi?

- Mười một giờ rồi. Vào nhà tắm đi, trong đấy có đủ mọi thứ, rửa mặt rồi
xuống vườn, cả nhà đang ở đó.

- Thế tớ biết nói gì với bố mẹ cậu? hay là tớ lên đi nhé?

- Không, không thể được đâu, mọi người biết là cậu ở đây rồi.

- Chết tiệt, còn bố mẹ tớ chắc là đang phát điên lên!

- Bình thường mà. Sớm nay em cậu đến đây. Mẹ bảo chúng mình về muộn và cậu ngủ lại nhà mình.

- Nghe này, mình thấy bất tiện kinh khủng!

- Mà nói chung, chả có gì đặc biệt xảy ra. Đơn giản chỉ là cậu ngủ lại nhà một cô gái.

- Sao, bên Pháp nhà các cậu đơn giản với chuyện ấy thế à?

- Bên Pháp chúng tôi mọi chuyện đều đơn giản. Đây là bên các người vì một sự cón con bất kỳ có thể giết nhau.

- Ba mẹ cậu có thể nghĩ có quỉ mới biết những chuyện gì.

- Thôi nào, cậu là thanh niên đã lớn. Cách đây không lâu cậu còn xin cưới mình, bây giờ lại xấu hổ. Cũng phải có lúc thành người lớn chứ. Và đây chính là lúc cậu đã lớn.

- Không, Marija, cậu đúng là điên. Bây giờ tôi xuống nhà-làm sao tôi có thể nhìn vào mắt bố mẹ cậu?

- Có thể xin lỗi và xin được cưới tớ. Nói chung, tớ không khuyên cậu đâu. Tớ không có ý định lấy một gã sinh viên mới mười tám tuổi, người tin rằng mọi vấn đề trong cuộc sống có thể giải quyết bằng vũ lực.

- Cậu nghĩ rằng sau đêm vừa rồi, cậu thông minh hẳn ra à?

Tôi có cảm giác rằng Mari sắp bật khóc. Cô ấy im lặng một lúc rồi cất giọng bình thản:

- Cả nhà ở dưới sân rồi, mình xuống ăn sáng thôi.

- Nghe này Mari, đã xảy ra điều mà một lúc nào đó sẽ phải xảy ra, nhưng chuyện đó của em diễn ra với tôi.. một người sẽ yêu em hơn chính cuộc đời mình...tôn thờ em...

- David, cậu là nhà thơ dở tệ. Cậu đánh đầu còn khá hơn như thế.

- Chà, thật cay độc! Chả hiểu có phải tất cả các cô nàng nửa Pháp, nửa Armenia đều như thế hay không?

-Thôi, đủ rồi, rửa ráy đi và ta xuống nhà.

Năm ấy mùa thu thật ấm áp, dài đến ngạc nhiên, vì vậy mọi người vẫn dọn bàn ngoài sân như trước.

- David, cậu bé của ta!- Madame Xilvia mỉm cười với tôi.- Bác mừng là cháu ngủ lại nhà bác, vì ban đêm ngoài phố rất nguy hiểm! Cháu ăn sáng với chúng ta chứ?

Tereda ngượng ngùng hết nhìn Mari lại nhìn tôi. Mari vẫn mặc bộ đồ thể thao trắng - đỏ, ngồi xuống mép ghế và máy móc trả lời các câu hỏi của mẹ và em gái. Ông Azat khuôn thực phẩm từ chợ vừa về.

- Sao, David, dạ tiệc hôm qua thế nào? Có vui không?

- Dạ, rất vui ạ! Em họ cháu đã hát. Cô ấy sẽ trở thành ca sỹ nổi tiếng. Khi có dịp cháu sẽ mời hai bác dự hòa nhạc của cô ấy.

- Các anh chị có khiêu vũ không?- Têrêda hỏi.

- Dĩ nhiên rồi, Mari nhảy nhiều nhất.

Mấy phút sau tôi đứng dậy.

- Xin cảm ơn và chúc mừng hai bác nhân ngày lễ. Cháu về đây ạ. Mari, hẹn gặp ngày mai ở trường nhé. Tạm biệt madame Xilvia, bác Azat, tạm biệt Têrêda!

- Tạm biệt David! Các bác gửi lời chào bố mẹ nhé.

Mari lơ đãng ngồi yên, mắt không nhìn tôi.

Chương

7

- Liệu con có cảm thấy là con bắt đầu cuộc sống của người lớn quá sớm không? - Mẹ nghiêm khắc hỏi khi tôi vừa bước vào nhà.

Ba tôi, như thường lệ, ngồi trong phòng làm việc, trên chiếc ghế bành lớn.

- Con là loại người gì mà hàng đêm mất hút ở đó thế? Họ nhử một con bò đực trí tuệ chưa phát triển như con đến chỗ mình nhanh thật! - Mẹ tiếp tục.- Có thể, họ biết rằng bố con là người nổi tiếng trong nước cộng hòa, còn con- một thanh niên có triển vọng, sống trong căn hộ bốn phòng ở trung tâm thành phố? Con không nghĩ về hậu quả à? Thế nhỡ có con thì sao? Liệu cô vận động viên bóng chuyền tóc vàng của con có chăm sóc nó không? Vậy mà mẹ lại tưởng rằng con bé ấy là một cô gái tử tế, chân thành và chín chắn... Đúng là không thể trông mặt mà bắt hình dong được!

- Mẹ à. Mari là một cô gái đặc biệt, bố mẹ cô ấy là những người nhân hậu, giàu lòng trắc ẩn, và đối với họ thì chức vụ của bố và điều kiện nhà cửa của bố hoàn toàn chả có ý nghĩa gì. Họ có ngôi nhà riêng tuyệt đẹp, có cả vườn, mà nhà ta mơ cũng chả được. Còn ở Pari họ cũng vẫn còn một căn hộ lớn bên bờ sông Xen, trên đại lộ Thống chế Foch¹⁷⁽¹⁾ và họ ước mong có ngày được về lại đó.

- Đem theo con như chiến lợi phẩm,- mẹ chen vào.

- Ai người ta cần con với cái vốn tiếng Pháp học trò nực cười, với những kỳ vọng riêng của con? Con thậm chí làm phụ việc cho thợ may còn không xong, chắc chỉ có thể là bảo vệ hay là người giao hàng đã may xong.

- Nhưng lại được đi dạo bên bờ sông Xen, điều mà con mơ ước,- ba tôi góp chuyện,- lái xe cho mẹ Mari, mà cũng có thể là cho Mari, nếu con bé bớt chút thời giờ giữa các buổi tập. Con sẽ không phải là con người thuộc đẳng cấp của cô ấy- chỉ là vệ sỹ, lái xe, kẻ ăn bám mà thôi.

Tôi đã toan nổi giận, nhưng thay vào đó lại phá lên cười thành tiếng, sống động hình dung cảnh mình quì một chân, đo kích thước của khách hàng theo

lệnh của ngài Azat; rồi vừa huýt sáo vừa đi dạo bên bờ sông Xen, cảnh mình ngồi sau tay lái, đầu đội mũ tài xế, tôi chở madame Xilvia và Mari khắp thành phố, cảnh tôi nhảy ra khỏi xe, mở cửa xe và Mari ra lệnh cho tôi, nhưng mắt nhìn sượt đi đâu đó. Tất cả những cảnh đó tôi vừa cười vừa thể hiện bằng lời nói và điệu bộ cho bố mẹ xem. Một chốc sau cả bố và mẹ cũng phá lên cười cùng với tôi. Mẹ cố gắng làm mặt giận, nhưng không thành công.

- Phải, con ạ,- ba tôi tiếp tục,-cái chính là con hiểu được sự vô vọng và lỗ bịch của cuộc sống tương lai của mình ở Pari. Cha ông chúng ta là những chiến binh quả cảm, họ đã chiến đấu, bắn trả, và đem được vợ con, gia súc của mình từ vùng Baiadid già cỗi, bị quân Thổ chiếm đóng đến hồ Xêvan trên núi cao lạnh giá. Trên cổ mỗi người chỉ vền vện sợi dây đeo cây thanh giá giản dị làm bằng đồng hay sắt, họ tin vào đức Chúa và hy vọng vào sự công bằng của người. Vậy mà bỗng dưng, một hậu duệ xa xôi của họ-lại là một thợ phụ cho thợ may ở Pari ư! Thôi được rồi, Liux, hãy để thẳng bé nghỉ ngơi, rõ là nó đã có một đêm vất vả.

- Thật là một câu chuyện ngớ ngẩn! Nó phải học chứ không phải là ngồi bên xe đẩy trẻ con với bình sữa và núm vú cao su! Mà cái cô người Pháp đó nhất định sẽ bắt nó làm như vậy.

- Thôi đi, Mari là cô gái tốt, khôn ngoan và không nghi ngờ gì, rất đẹp nữa, đẹp quá mức khó được chấp nhận. Và con sẽ gặp nhiều vấn đề. Vấn đề lớn đấy. Con hãy nhớ, con trai ạ, vẻ đẹp như vậy thường sẽ trở thành tài sản xã hội chung, hoặc là con sẽ phải lo mà canh giữ.

- Ba nói gì vậy? Ba muốn nói rằng cố ấy sẽ là gái điếm à?

- Diễn giải không sáng suốt, đơn giản là ngu ngốc. Đơn giản là nó phải hiểu được rằng vẻ đẹp như vậy có thể có hiệu ứng hơn trên sân khấu, truyền hình v.v. Với sắc đẹp như vậy mà ngồi nhà, nuôi con, đợi anh chồng trẻ gây dựng cơ đồ thì thật là xuẩn ngốc. Mà cũng có thể, sếp của chồng bị quyến rũ bởi sắc đẹp của vợ và sẽ thăng chức cho kẻ dưới quyền? Nếu mọi sự tốt đẹp, đến năm bốn mươi, anh luật gia trẻ, triển vọng, có thể, sẽ thành thẩm phán quận, với mức lương chính thức là hai trăm - hai trăm tám mươi rúp, còn không chính thức, như con hiểu, thì là nhận hối lộ. Bằng con đường nhận hối lộ thì có thể kiếm được nhiều tiền, nhưng con đường ấy cũng có thể kết thúc bằng nhà tù và ô nhục, khi ấy người vợ đẹp như vậy sẽ thực sự trở thành tài sản chung của

xã hội. Làm sao mà chờ chồng mười - mười lăm năm ra tù và chặt vật kiếm mẫu bánh mì! Nếu con đi theo con đường khoa học, khoảng ba mươi, ba hai tuổi, có thể sớm hơn, con sẽ thành phó tiến sỹ, phó giáo sư, lương khoảng hai trăm tám mươi- ba trăm hai rúp, và vợ con sẽ kiếm được khoảng một trăm, trăm rưởi. Khi ấy cuộc sống yên bình, tử tế được đảm bảo. Khoảng bốn mươi, bốn lăm- sẽ là giáo sư, lương bốn trăm- năm trăm rúp. Còn một thợ may thượng hạng như ông Azat, - bố đã tìm hiểu- một bộ comple ông ấy tính một trăm hai, trăm rưởi rúp. Ông ấy đầy khách hàng. Bản thân bố thì không cho phép mình, nhưng khách của ông ấy chủ yếu là những người sống bằng những đồng tiền không trong sạch, mà những người như vậy không hiếm.. Một tuần ông ta có ba, có khi bốn đơn hàng, ông ta chỉ đo, còn những kẻ khác may thuê với đồng tiền rẻ mạt, và họ cũng là những người hoàn thành nốt toàn bộ công việc. Con, David ạ, chả cần cho họ cả ở đây lẫn ở bên đó. Con và Mari đều còn trẻ, cả hai đều đầy cảm xúc. Nhưng sau đó, con ạ, sẽ đến lúc của cuộc sống hiện thực tàn nhẫn. Con hãy nhớ rằng những người hồi hương này đã trải qua chặng đường vất vả nơi đất khách nên họ thực dụng hơn chúng ta, những người macxit. Con hãy suy nghĩ nghiêm túc về tương lai của mình! Con có đầu óc, nhưng cái đuôi tóc dài vàng óng trên mái đầu xinh đẹp của con bé ấy có thể dẫn con đến không đúng nơi con cần. Khi ấy sẽ là quá muộn để thay đổi, năm tháng trôi đi vùn vụt, và con sẽ là một kẻ thất bại vô phương cứu đỡ.

Tôi hiểu rằng ông bố sáng suốt, học rộng hiểu nhiều của tôi nói sự thật - cũng có thể hơi ngoa lên một chút để gây ấn tượng với tôi, nhưng là sự thật. Tuy nhiên trái tim tôi phản đối những gì ông phán xét về Mari.

- Mari - là ngôi sao dẫn đường của con, con muốn được cùng cô ấy và chỉ với cô ấy, con không thể hình dung bất cứ một cô nào khác là vợ con. Vấn đề đó với con đã xong, - tôi bướng bỉnh tuyên bố.

- Thế ngộ nhờ ngôi sao dẫn đường ấy của con sinh con thì sao? Chẳng phải nó là một người đàn bà trần tục sao? Liệu có quá sớm để một sinh viên năm thứ hai như con trở thành bố không?- Mẹ can thiệp.

- Thôi cũng được, suy ra cho cùng thì mọi con trẻ đều là quà của thượng đế, mà cũng có thể đứa trẻ này sẽ thay thế người em trai bất hạnh của tôi bị giết chết trong chiến tranh khi còn trẻ tuổi,- bố phản đối mẹ,- Sự mất mát trong gia

đình chúng ta, và nói chung của người Armenia quá nhiều, thậm chí mỗi gia đình có mười đứa trẻ cũng không bù đắp được.

- Những gì bố nói, có thể là đúng, nhưng không liên can gì đến Mari, cô ấy hoàn toàn khác.

- Con ạ, những gì con nói hoàn toàn là tự nhiên với một chàng trai mười tám đang yêu chết mê, chết mệt. Cầu Chúa để chúng ta sai,- mẹ kết thúc cuộc nói chuyện.

* *

Đến tận chiều tối, tôi loay hoay ở nhà, cố lật sách, vở, nhưng toàn bộ tâm trí chỉ nghĩ về Mari, về chuyện vừa xảy ra giữa chúng tôi đêm ấy. Có thể, cô ấy không được khỏe, có thể ba mẹ cô ấy trừng phạt cô ấy vì việc đêm qua, ai mà biết được? Mà không, họ là những người theo văn hóa châu Âu, đâu phải là dân châu Á...

- Bố à, mẹ à, buổi tối đẹp quá! Con đi dạo một lúc với bọn bạn đây.

Ngay dưới cổng nhà, tôi bắt được một chiếc taxi và lao đến nhà Mari. Bà giúp việc Aikanus ra mở cửa, sau bà là Tereda.

- Chào anh David!

- Chào Tereda, Mari đâu?

- Ngồi với ba mẹ dưới gốc cây dẻ, đang nói chuyện.

Cả Mari lẫn mẹ đều không tỏ vẻ ngạc nhiên khi thấy tôi:

- Chào bác, cháu... cháu có chút việc với các bạn ở gần đây và quyết định ghé qua xem gia đình ta thế nào, có thể học tiếng Pháp một lúc với Mari.

Trông Mari có vẻ vừa khóc xong, dù gì, mắt cô ấy cũng đỏ.

- Thôi được, các con, mẹ đi làm việc nhà đây,- mẹ nàng đứng dậy- các con ngồi đi, ông Azat sắp về rồi, ta sẽ ăn tối, uống trà.

-Có chuyện gì vậy, tại sao mắt đỏ? – tôi hỏi khi mẹ Mari đi khỏi.

- Không có gì, cậu tưởng thế thôi.

Tôi nhặt mấy hạt dẻ óc chó rơi dưới đất. Vào thời điểm này trong năm, chúng đã chín. Để thu hoạch, người ta dùng gậy cứng dài rung cành, nếu không quả sẽ bị khô dưới nắng và vị tươi mát sẽ không còn. Dấu hiệu của sức mạnh đàn ông được cho là cầm hai quả dẻ óc chó và bóp vỡ bằng ngón tay mà không cần lên gân cốt. Nếu quả vẫn còn lớp cùi, tay sẽ bị nhựa màu đen, rửa

mấy ngày mới sạch... Tôi cố gắng để Mari nhận thấy tôi bóc tách hạt cho nàng dễ dàng thế nào.

- Thôi được rồi, được rồi, tớ biết là cậu rất khỏe, đã nhiều lần khẳng định vào điều ấy rồi. Đủ rồi, không cần tay đấy. Bố mẹ cậu nói gì? Chắc là họ nghĩ tớ là cô gái Pari hư hỏng, dùng hết mọi thủ đoạn mà ngay đến cả mộ Milêdy trong “ Ba chàng ngự lâm” cũng phải xanh mặt, để bầy cậu sinh viên thơ ngây vào lưới phải không?

- Cậu nói vớ vẩn gì thế! Tớ là người lớn và tự quyết định cái gì là tốt cho mình.

- Thế cụ thể hơn? Cậu, dĩ nhiên là nhất trí với bố mẹ, rằng với mình, tương lai của cậu chỉ có thể là ở nước ngoài, mà đi đến đó thì cậu không thể và không muốn.

- Gớm, sao ai cũng triển vọng với tương lai thế nhỉ! Tất cả của chúng ta mới chỉ bắt đầu. Vậy hãy suy nghĩ xem làm thế nào sống bình thường, vui chơi, tốt nghiệp đại học thành công và trở thành các chuyên gia giỏi đã chứ.

- Bố cậu dạy à? Thế thì hãy bổ sung thêm:trở thành những người thợ xây dựng chủ nghĩa cộng sản, hoàn thành xuất sắc kế hoạch Năm năm vân vân và vân vân các thứ dớ dẩn nữa...

- Mairi ạ, cậu đang nhắc lại những lời của ông Varugian đấy. Mà người ta tin vào những thứ dớ dẩn như cậu nói đấy và vẫn sống bình thường, co cậu lại không tin. Cậu nghĩ cậu thông minh hơn người à?

- Cậu sống trong dối trá, David ạ. Còn mình không thể sống như vậy được.

- Thế cậu bảo thế nào? Bỏ đi à? Đấy là sự thật của cậu à? Thế còn bố mẹ mình, em trai, bạn bè? Suy ra cho cùng đây là đất nước của mình. Tớ sẽ biết làm gì nơi xa lạ?

- Có thể cậu đúng, David ạ, đơn giản là mình sợ mất cậu.

- Mari, thôi mình dẹp chuyện ấy đi. Trong cuộc sống có nhiều phương án. Đối với tớ, một điều rõ ràng: tớ không muốn di cư.

- Còn tớ, David ạ, chỉ có thể tưởng tượng cuộc sống của mình ở Paris, nơi tớ sinh ra, nơi bắt đầu đến trường và học mấy năm. Suy cho cùng, mẹ mình là người Pháp. Nhưng mình chỉ đi đến đó với cậu.

- Mari, thôi đủ về chuyện đó rồi, mới quen nhau hai tháng mà đã bắt đầu tính chuyện sau năm, mười năm à?

Giọng tôi và Mari ngày càng to hơn, tưởng như chúng tôi sắp cãi nhau, nhưng đúng lúc ấy, Tereda bước vào.

- Chị Mari, anh David, đi ăn tối thôi!

- À này Mari, tớ quên hỏi: khi tớ đến nhà cậu, thấy có một phụ nữ nhếch nhác thoáng qua. Trông bà ta quen quen. Có vẻ bà ta từ cổng vườn nhà cậu đi ra. Cậu có nhớ ai đấy không?

- Cậu nhầm đấy. Chắc là bà ta chỉ là khách qua đường.

- Không, khoan đã, tớ nhớ ra rồi! Đó là mẹ Giôko. Bà ta làm gì ở đây? Dọa nạt à? Tớ sẽ cử ngay các bạn đến chỗ con mụ kẻ cắp đó, mụ sẽ phải kêu khóc ở đồn công an vì đe dọa.

- David, bà ta không dọa nạt ai, ba tự cho tiền bà ấy. Phải tiếp tế cho Giôko, chỉ ăn đồ bệnh viện thì chả kéo dài được bao lâu. Tớ đã nói rồi, một mắt của hăn ta rất tệ, gần như không nhìn thấy gì, hăn ta thực tế là tàn phế, và tất cả là do lỗi tại tớ.

- Cậu nói gì vậy, Mari? Cậu làm gì? Liếc mắt, đóng danh với hăn à? Lỗi của cậu ở đâu?

- Không buồn cười đâu. Hăn ta là tên khốn, nhưng tên khốn cũng có quyền sống. Người ta không đánh đập, chèn ép, đánh thành thương tật chỉ vì thế. Ba và me, như những người theo đạo Thiên Chúa, giúp đỡ gia đình hăn ta chút ít. Vì những người ấy đơn độc, không ai giúp đỡ họ, trong đó có cả nhà nước yêu quý của cậu.

- Hãy nhớ, Mari, mỗi ngày họ sẽ đòi hỏi nhiều và nhiều thêm. Những người này rất trơ trẽn, họ sẽ làm tất cả chỉ để khỏi phải làm việc. Còn sự giúp đỡ của chính phủ, chính là ở chỗ cái gã côn đồ độc ác và bạo dâm ấy được chữa bệnh không mất tiền ở bệnh viện.

- Các con, trà nguội hết rồi!

- Cảm ơn bác Xilvia. Cháu xin lỗi, để lần khác ạ. Cháu đang vội. Hẹn ngày mai.

* *

Ra khỏi nhà Mari, tôi lao thẳng tới cửa hàng, nơi bọn du thủ du thực đường phố tụ tập. Bên trong không có ai.- Này bà, bà còn nhớ tôi không?- Tôi hỏi người bán hàng.

- Vâng, vâng, tất nhiên, có nhớ. Có chuyện gì vậy? Tôi có thể mời bia mới.

- Bà gọi giúp cái thằng đầu đen ấy... Ghêra hay là thằng gì gì ấy? Bà nhờ ai gọi nó đến đây, tôi chờ ở bên ngoài.

Hai mươi phút sau Đầu đen đến.

- Vâng, người anh em, có chuyện gì vậy? Không ai đụng đến Mari cả.

- Khá lắm, chuyện về việc khác. Cậu biết là khẩu súng của Giôko tôi đang giữ, nếu tôi giao nộp cho công an và các nhân chứng, trong đó có cả cậu, khẳng định rằng ta tìm thấy súng ở chỗ Giôko, hẳn sẽ không nằm ở bệnh viện thành phố mà là ở trong tù, phải không?

- Phải.

- Vậy hãy đến nhà Giôko và nói với mẹ nó rằng nếu bà ta hay bất cứ ai từ bà ta mà còn đến gần nhà Mari hơn một trăm mét, Giôko sẽ vào tù. Nếu bố mẹ Mari tự ý tiếp tục giúp đỡ, tuyệt đối không được nhận. Hiểu chưa?

- Dĩ nhiên, hiểu rồi.

Chúng tôi bắt tay nhau và chia tay.

* *

Tôi đến được trường đúng giờ. Cả nhóm đã tụ tập đông đủ.

- Chào các cậu, thật là kỷ luật!

- Chào David, ngày lễ thế nào?

- Chẳng có gì đặc biệt, chủ yếu tớ ở nhà với gia đình, người thân.

- Thế mà nghe nói Rapha vì Mari của cậu đã rạch bụng một diễn viên nổi tiếng nào đó, anh ta sắp chết, đang nằm viện.

- Ai nói chuyện ngu xuẩn ấy?

- Có một cô gái, bạn của em gái Xêriôgia ở khoa Ngôn ngữ.

Tôi chạy ra khỏi giảng đường và bỏ đi tìm Xergây.

- Xêriôgia, tìm ngay em cậu đi, nó ba hoa như cái máy hát đã bật. Cậu có hiểu được thế nghĩa là gì không? Cậu là người tổ chức buổi tiệc, là đồng phạm chuyện đã xảy ra, và nếu chuyện đến tai công an thì nếu không Rapha thì chính tớ sẽ bẻ gãy xương cậu. Mà cậu cũng sẽ ngồi tù! Bỏ giờ học và chạy đi tìm em gái cậu ngay đi, bảo nó nói với bạn rằng nó chỉ đùa thôi. Nếu không hiểu tử tế, lù ngu, lù ba hoa, - thì hãy tự trách mình nhé.

Xergây trí thức tội nghiệp, bối rối vì những lời lẽ thô bạo của tôi, hoảng hốt chạy ngay.

Lớp trưởng chặn tôi ở bên dưới - vẫn đóng bộ comple sáng màu như thường lệ, đeo cà vạt đầy đủ.

Có tin đồn rằng Rapha suýt giết chết một diễn viên nào đó? Cừ thật, các tay tài tử ấy cư xử huênh hoang đến nỗi bất kể người thường nào cũng muốn trừng phạt bọn họ.

- Ái chà, mày, thằng khiêu khích! Té ra ai là kẻ tung tin về chúng tao!

Tôi sẵn sàng tóm lấy cà vạt của Công tước và găm vào mặt hắn:

- Tao sẽ dìm mày vào bồn cầu ngay bây giờ! Mày sẽ biết thế nào là khiêu khích, thằng chỉ điểm khốn khổ kia!

- Thả tao ra, tao sẽ báo lên chi đoàn, chi bộ.

- Các cậu, thằng công tử này làm nhảm cái gì vậy? Chả lẽ chi đoàn của chúng ta chuyển vào nhà vệ sinh à? Xử lý hắn đi, có điều nhẹ tay, kéo cái thằng thối phôi này bỗng nhiên lại lăn ra nghèo.

Ba cậu cùng khóa, đều ít hơn Công tước mấy tuổi và căm thù hắn vì chỉ điểm và mối quan hệ của hắn với ban chủ nhiệm khoa, lời xềnh xệch hắn vào nhà vệ sinh. Chuyện này đã xảy ra với hắn không phải lần đầu tiên.

Hắn bị đập, bị đánh tã tơi, đôi khi bị xé rách cả áo sơ mi, áo khoác, cà vạt, nhưng hắn vẫn chỉ điểm, tâu hót một cách khoái trá, cẩn thận vào sổ tất cả những ai nghỉ học, đặc biệt những ai hắn không ưa, báo cáo lên ban chủ nhiệm khoa về mọi thứ diễn ra trong giới sinh viên, ai nói gì, ai chê trách giáo viên. Mà theo qui định sinh viên, những việc như thế có thể dẫn đến hậu quả bị cắt học bổng, khoản này đối với các bạn nhà nghèo có ý nghĩa rất lớn- mất học bổng với họ nghĩa là mất khả năng được tiếp tục học.

Từ phía xa thấp thoáng đuôi gà màu sáng của Mari. Không thấy Rapha đâu. Ngộ nhỡ cậu ta bị bắt rồi, và họ sẽ đến tóm mình? Ngộ nhỡ gã diễn viên nghèo rồi và chúng tôi là người có lỗi! Thằng khốn! Lao vào chúng tôi, sỉ nhục, gây sự, vậy mà chúng tôi lại thành những kẻ có tội! Công tước đi qua, tã tơi, không còn cà vạt, áo khoác phanh ra, chả còn cái cúc nào. Một trong mấy cậu đã trừng trị hắn trong toilet, cũng là đội viên dân phòng, trong tiếng cười hô hố của đám sinh viên, đang đánh chiếc giày của mình bằng chiếc cà vạt của Công tước, và mời các cậu khác noi gương. Sinh viên các khoa khác nhìn mọi sự diễn ra với vẻ đồng tình cố ý Mọi người sợ các đội viên dân phòng, cố không dây vào các trò đùa, ẩu đả thô tục của họ. Hơn nữa đám sinh viên luật

thậm chí trông vẻ ngoài cũng khác các sinh viên ngôn ngữ, triết, sử. Các thẩm phán, chánh án, các cán bộ an ninh tương lai trông thô lỗ, kém văn hóa và cộc cằn hơn. Nhiều người trong số họ đã phục vụ trong quân đội, một số có bố mẹ làm việc trong các cơ quan thực thi pháp luật. Ở khoa này, sức mạnh và cơ bắp được đánh giá cao hơn so với ở các khoa khác. Lựa chọn của tôi được xác định bởi bằng cấp về luật của bố và nguyện vọng của mẹ được nhìn thấy con trai trong vai trò người thực thi công lý.

Đến gần cuối giờ nghe giảng, cửa giảng đường bỗng mở và Rapha, xin lỗi thầy giáo, vẫy tôi ra hành lang.

- Có chuyện gì vậy? Tay diễn viên chết rồi à?

- Không, bọn khốn ấy sống dai lắm. Mình ra sân đi, có chuyện đấy.

Trường đại học nằm ở khu nhiều cây xanh của thành phố và được bao bọc từ hai phía bởi hai công viên không lớn lắm. Thường thường lũ sinh viên gặp gỡ nhau, giao tiếp và nhai bánh mì kẹp ở ngoài đó. Mỗi người có những chỗ yêu thích của mình, và khi cần tìm ai đó, chúng tôi biết cần tìm người ấy ở đâu.

- Các cậu, chúng tớ có chút việc, nếu có thể, phiền các cậu nhường cái ghế này.

- Tất nhiên, Rapha, xin mời!- mấy sinh viên lập tức đứng dậy và bỏ đi. Cả tòa nhà ai cũng biết tôi và Rapha.

- Đừng câu giờ nữa, Rapha, cậu có thông tin gì vậy?

- Còn cậu thì mặc xác, phải không? Cậu chả thèm quan tâm! Tớ đang ngập tận cổ trong đồng phân, mà đầu cậu chỉ bận mỗi cái cô búp bê Pháp tóc vàng ấy! Vì cô ta mà tớ suýt giết chết một mạng, mà lần này thì không một tác động nào có thể cứu vãn tớ!

- Giỏi! Té ra cậu giải thích hành động ngu xuẩn của cậu như vậy đấy! Mà cậu đâm hấn ta để làm gì? Cơ bắp của cậu còn không nhét nổi vừa tay áo cơ mà! Hay là cậu không bình thường, hay là một thằng hèn, hơi tí đã lôi dao ra? Bất kỳ ai trong chúng ta cũng hạ được cái gã diễn viên ấy trong một giây, bằng tay không, vậy mà cậu, con thú nặng trăm ký, võ sĩ đấm bốc, vận động viên vật tự do hạng nhất, lại đánh bằng dao. Hay là cậu là đồ tể? Nào, nói đi, cậu làm thế để làm gì? Uống rồi, có hơi men hả?

- Thế ngộ nhớ hần bắn lủng đầu cậu? Khi ấy cô nàng tóc vàng của cậu sẽ vào tay kẻ khác! Ái chà, nhà thơ nói thật hay ho về lòng từ bi, còn chính mình thì nện bằng đầu như thế, suýt nữa thì biến con người ta thành tàn tật! Con chim cánh cụt si tình, cậu là thế đấy!

- Cái gì? Tớ là con chim cánh cụt si tình ư? Cậu nói thế phải không, đồ tê giác không não?

- Thôi được rồi, được rồi, đừng khùng lên nữa, không muốn là chim cánh cụt thì thôi.

- Cậu biết không, Rapha, nếu tớ là chim cánh cụt thì cậu là, như tớ đã nói- con tê giác khùng. Có thể thậm chí điên khùng. Nhưng tâm trạng cậu có vẻ không tệ như tớ thấy?

- Tớ và Vanhic đến bệnh viện. Anh ta nói chung giỏi lắm, một người đàn ông kinh nghiệm, đẳng cấp. Tớ đợi ở dưới, còn Vanhíc ở đó ai cũng biết nên họ cho vào. Anh ta tìm được ông bác sĩ quen và đến chỗ cái thằng cha diễn viên, cái thằng lại gái ấy. Người ta đã phẫu thuật cho hần. Vết thương sâu, vết cắt rộng, mất nhiều máu, hần sẽ phải nằm viện ba, bốn tháng nữa, nhưng hy vọng không nguy hiểm đến tính mạng. Thằng cha sống với một bà mẹ già mù dờ, có một anh trai, kiến trúc sư hay thợ vẽ gì đó. Điều tra viên đã đến chỗ hần hai lần. Về khoản này thì gã diễn viên đáng mặt đàn ông, không nói gì thừa, nhưng nếu chúng ta không trả lại hần khẩu súng, hần dọa, sẽ khai hết. Đó là yêu cầu của hần.

- Hần chỉ dọa vớ, dọa vẩn! Hần sẽ bị tệ hơn đấy.

- Có một chuyện tế nhị ở đây. Hần nói súng không phải của hần, mà là hần mượn của Misa, chỉ định khoe mẽ trước mấy cô gái thôi.

- Cổ tích dành cho học sinh lớp một!

- Gượm đã, đừng hấp tấp. Misa- một gã nghiêm trọng, một trùm sò đấy.

- Misa nào vậy? Huấn luyện viên môn giudo à?

- Không, giám đốc nhà máy sản xuất đồ thể thao, chủ tịch liên đoàn quyền Anh nước cộng hòa, một người giàu có, bạn thân của thủ trưởng đội điều tra hình sự Xanô Bagđaxarian. Mà về lão Bagđaxarian thì cậu biết rồi, một gã khốn và bạo dân. Nói ngắn gọn là đó không phải tội lưu manh đường phố để có thể nhờ đội dân phòng giúp một tay, tốt nhất là phải kết thúc trong hòa bình.

- Thế gã diễn viên là gì với bọn họ? Gã là ai đối với tên trùm sò Misa và lũ bạn công an kẻ cướp ấy?

- Vanhic đã chính thức nói rằng, thứ nhất, Misa, Lêonid- là bạn học, thậm chí còn là bà con. Thứ hai, Lêonid luôn dẫn gái cho Misa và Xanô: các cô nàng hâm mộ sân khấu đủ loại và lũ con gái say mê hẳn. Nói chung thế này nhé, cậu sinh viên ạ, cậu tuy là đội trưởng đội dân phòng, nhưng tớ biết rõ đường phố hơn cậu. Mấy tay này nghiêm trọng đấy, họ không chơi trò thiếu niên tiền phong như kiểu ấu dả đường phố và đánh đầu đầu. Họ sẽ cắt đầu và khi ấy con búp bê của cậu sẽ mặc áo tang đôi ba tuần. Chà, thật lãng mạn! Sẽ đặt bó hồng trắng lên ngôi mộ còn tươi rói của chàng dân phòng quả cảm... Đưa ngay khăn đây, tớ sắp nức nở lên rồi... Cậu hiểu chưa, anh chàng si tình, suýt nữa lỡ lời- con chim cánh cụt?

- Này cậu, đồ tê giác, đồ tể, cậu dọa gì vậy? Cậu đã chôn cất tớ rồi, Mari đang thối thức trong áo tang... mà kìa, cô ấy đang tìm, thấy chưa, đang đi về phía chúng mình.

- Chào các cậu! David, tớ đi tìm cậu, muốn biết xem Lêonid thế nào.

- Rapha đã tìm hiểu rồi, cơn nguy kịch đã qua, nhưng chàng diễn viên sẽ phải ba tháng, có thể là hơn, nằm ở bệnh viện. Có mấy vấn đề liên quan đến pháp luật phải dàn xếp.

- Các cậu, tớ rất mừng vì mọi thứ có thể kết thúc êm đẹp. Tất nhiên là rất tiếc rằng anh ta bị chấn thương nặng. Cậu, Rapha ạ, không cần phải hành động như vậy, không nên.

- Cô bé, đây không phải là việc của cô và không liên can gì đến cô.

- Cái gì liên can đến David thì liên can trực tiếp đến tôi.

- Ái chà! Tài thật! Các cậu bí mật kết hôn rồi à? Giỏi thật, đội trưởng! Các bạn sẽ cười ...

- Phương án ấy trong cuộc đời chúng tôi cũng là có thể, tuy nhiên còn hơi sớm- Mari điềm tĩnh nói.

Tôi kinh ngạc nhìn Mari.

- Sao, cậu sinh viên trở mặt làm gì?- Rapha cay độc,- hay là cô cậu thông đồng để nhạo tôi? Không, xem ra cô ấy có vẻ nghiêm túc quyết định thay cậu! Pằng -pằng -pằng, thật tẻ! Thế là mình mất một người bạn chiến đấu, đội trưởng đội công tác, thay vào đó là một gã liếm giày... Đầu tiên phải hỏi ý

kiến bạn gái, à không, vị hôn thê, đúng hơn-vợ tương lai, rồi sau đó nói gì mới nói gì thì nói!

- Thôi đủ rồi đấy, nhà hài hước, cậu hôm nay bốc đấy. Tiếp tục đi, Mari biết hết các chuyện của mình.

- Nói chung là thế này nhé. Léonid gọi điện cho anh trai, chúng tớ đợi ở dưới. Họ bàn bạc rất lâu, rồi ông anh ra và nói là gã diễn viên chỉ làm hòa với hai điều kiện: Đầu tiên - trả lại khẩu súng.

- Được thôi, gã ra viện thì mình trả. Giữ lại ổ đạn.

- Cậu nghe đã, đó chưa phải là tất cả. Hay nhất là hẳn yêu cầu chúng ta trả hẳn năm nghìn rúp, nếu không hẳn sẽ viết thư lên ban bí thư, lên Matxcơva. Đây, chính chỗ này, anh bạn si tình của tôi ạ, phải nghĩ kỹ và vô cùng thận trọng. Ông anh gã diễn viên bóng gió rằng họ thậm chí đã thuê một nhà báo. Cậu có biết hậu quả sẽ như thế nào không? Bố tớ, thành viên chính phủ, sẽ bay khỏi chỗ, bố cậu - tổng biên tập tạp chí của đảng- cũng sẽ bay vèo. Tớ, một lần được tòa tha, sẽ bay khỏi trường đại học, còn cậu, con chim cánh cụt si tình, cũng sẽ phải bay. Nhưng điều đáng buồn nhất là cậu mất tương lai trở thành ông cốp to. Và đặc biệt buồn- thật khó cất được nên lời-Mari sẽ không lấy cậu, một kẻ không có tương lai như vậy làm chồng.

Tôi im lặng lắng nghe, choáng váng vì con số quái khủng mà gã diễn viên yêu cầu để đổi lấy sự im lặng của hẳn. Với khoản tiền như vậy có thể mua được một căn hộ bốn phòng ở Erevan, ba phòng ở Matxcơva, một xe "Volga".

- Và khi ấy - Rapha tiếp tục, sắc vì cười - cậu, tớ không thể không nói từ "chim cánh cụt", sẽ phát điên và sẽ trở thành nhà thơ! Sẽ hát khúc ca yêu dấu của mình "Ô, Mari! Ô, Mari!"

Sự vui vẻ của cậu ta thật dễ lây đến nỗi tôi cũng phá lên cười như một thằng điên. Mari, vốn điềm tĩnh là vậy mà cũng nước mắt dàn dụa vì cười:

- David- nhà thơ điên, vò đầu, bứt tai, còn cậu, Rapha, sẽ trở thành thầy giáo dạy thể dục cho lũ học sinh đặc biệt khó giáo dục, chỗ của cậu là ở đó. David, sao cậu ấy gọi cậu là chim cánh cụt?

- Vì nó là thằng đàn, gã đồ tể và còn là con tê giác!

Các sinh viên ngồi ở các ghế cạnh đó ngạc nhiên nhìn chúng tôi, rồi sau đó cũng bắt đầu cười phá lên.

- Nghe này, Rapha, hay là chúng mình dọa hăn?- ngớt cơn cười, tôi nói- chúng mình xác nhận rằng hăn bắt đầu gây gổ, cưỡng ép đòi hôn cô gái, đe dọa bằng súng...

- Tội nặng nhất trong số tội kể trên là anh ta hôn cô gái một cách cưỡng ép. Ôi, cô gái tuyệt vời nhường ấy đã khiến tôi phát điên, đã làm tan nát trái tim tôi,...Rapha hát lời một ca khúc thịnh hành. Sau đó tiếp tục: khẩu súng, như bây giờ hăn nói- rõ là có người đã dạy hăn- hăn nhặt được ngoài phố, hăn tưởng là đồ giả. Khi cậu quật nốc out hăn bằng đầu, hăn nhớ ra mình có món đồ giả ấy và quyết định tự cứu mình khỏi hội thù địch. Rút súng ra, và thế là suýt nữa thì thiệt mạng. Chỉ có kết quả là thực, còn chuyện còn lại chỉ là bịa đặt. Nếu tớ không bị phốt rồi, thì ta có thể chiến đấu. Nhưng chiến đấu bây giờ ư? Tớ- là kẻ tái phạm, cậu là kẻ gây chuyện. Nếu vì mỗi cái hôn mà hạ gục người ta, lại còn bằng đầu nữa... Một nửa thế giới sẽ bị nôc-ao. Không, tớ hiểu mà, nụ hôn của Mari đáng giá như vậy! Quả đáng tội, không phải ai cũng có cái đầu rắn như của cậu.

- Cậu hôm nay đúng là bốc thật. Được rồi, nhưng, có lẽ mình có thể mặc cả?

- Hăn cho chúng ta thời hạn một tuần. Sau đó tiền phải trong tay ông anh, còn bây giờ hăn đang chuẩn bị thư- Rapha cự lại.

- Thế nhờ mình trả tiền rồi mà hăn vẫn gửi thư?

- Tớ không nghĩ thế. Chúng ta sẽ lấy giấy biên nhận rằng hăn ta nhận tiền của chúng ta để chữa chạy và anh trai hăn cũng sẽ phải ký vào.

- Xem này, té ra nào cậu cũng có làm việc. Bao nhiêu năm chúng ta chơi với nhau, mà tớ không ngờ rằng cậu lại là nhà tư tưởng như vậy! Đúng là Vưsinxki!18(1)

- Nói tóm lại, cách ta năm mươi mét, có nhà hàng “KrunK”19(2), ở đấy có món khinkali20(3) rất ngon, tiện thể, rất bổ não,- bạn tôi kết luận.- tớ mời các cậu, gần như một cặp, vào nhà hàng. Ta sẽ ăn và suy nghĩ, lạy thánh Alla vĩ đại, có thể sẽ tìm ra lối thoát nào đó cho chúng ta, những kẻ chính giáo. Mà này, những hành động của gã diễn viên khẳng định mỗi lo ngại của tớ rằng hăn đang chuẩn bị giáng trả, vì vậy phải nhanh lên. Đồ rác rưởi ấy sẽ không quên chúng ta đã trừng trị hăn thế nào. Những kẻ ích kỷ được nuông chiều bởi

cuộc đời và sự chú ý của mọi người như vậy rất hay thù dai. Hẳn tưởng rằng ai cũng phải ngưỡng mộ hẳn và chịu đựng mọi trò đồng danh của hẳn.

- Nhưng chúng ta lấy đâu ra khoản tiền khổng lồ như vậy hả Rapha? Chỉ khi tớ gom tiền học bổng của tớ trong mười lăm năm. Đó gần như là lương cả năm của bố, tớ biết nói gì với bố mẹ bây giờ?

- Nói gì là thế nào? Thì cứ kể là cậu đã dùng đâu tốt thế nào.

- Còn cậu thì đã rạch bụng khéo ra sao.

- Vậy đấy, David- Rapha nghiêm mặt- tớ hiểu là từ cuộc ẩu đả vất vãnh tớ đã biến thành cuộc đụng độ bằng dao. Gã diễn viên có nổ súng hay không, đó là thứ yếu. Chắc là hẳn sẽ bắn, bởi hẳn là thằng hèn. Hơn nữa sau khi bị một đòn như vậy hẳn đang ở trong trạng thái sốc và không hoàn toàn kiểm soát được hành động của mình. Nhưng tất cả những điều đó chỉ là giả thuyết, còn kết quả thì thế này: một người bị chấn thương sọ não và một vết thương nặng ở bụng đang nằm trong phòng hồi sức. Những người hâm mộ phái đẹp đang thốn thức, các vở diễn bị đình trệ, một mối quan tâm âm ỉ: chàng Hămlet của chúng ta ẩu đả vì nàng Ophelia nào vậy? Cả thành phố sẽ đồn thổi:-ai cũng muốn biết chuyện gì đã xảy ra với diễn viên bi kịch yêu quý của họ vậy. Té ra rằng một sinh viên năm thứ hai với một kỹ thuật được luyện tập thành thạo đã đánh đầu để bảo vệ một nữ sinh viên, nhưng không phải một nữ sinh viên bình thường, mà là tóc vàng, người Pháp, khỏi chàng Hămlet con cứng. Và ai là kẻ xúc phạm Hămlet? Đại diện lớp “thanh niên vàng”, những người tổ chức các buổi dạ tiệc xanh, con cái các nhà chức trách cao cấp. Tại sao lại không phải là đề tài lớn của đài BBC cơ chứ!

- Cậu mỗi lúc lại làm tớ kinh ngạc hơn vì trí tuệ của mình. Thế nó đã ở đâu khi cậu rút con dao nhì Thôi được rồi, không kết tội nhau nữa. Thực tế là thực tế: phải tự cứu thôi.

* *

Chiều tôi tiễn Mari rồi nhanh chóng về nhà.- Sao con trông âm ỉ vậy, con trai?- Mẹ lo lắng hỏi.- Mọi sự ổn mẹ ạ, đơn giản là nhiều việc thôi: học hành, đội dân phòng, lên lớp, thể thao. Sắp tới lại có các cuộc thi thể thao sinh viên...

- David, vào đây, - bố gọi khi thấy tiếng tôi,- địa chỉ chính xác nhà Mari là gì?

- Ba hỏi làm gì?

- Làm gì là thế nào? Ba quan tâm về việc lắp điện thoại ở nhà họ. Người ta bảo ba rằng ở khu vực ấy, hình như phải một hai năm nữa mới kéo đường dây cáp, nhưng có thể lắp theo đường trên không. Con bảo Mari ngày mai viết đơn đề tên ba nó và viết rõ rằng ba hay mẹ bị đau tim, ốm nặng, cần phải liên lạc thường xuyên, đại loại thế. Ít ra là chủ tịch quận bảo ba thế. Mari thế nào? Con có gặp nó không?

- Có, trong giờ nghỉ ạ.

- David, bố nhắc lại những gì đã nói với con: Mari- không nghi ngờ gì, là một cô gái tốt, nhưng nó đã biết nó cần gì trong cuộc đời này, còn con thì chưa. Người vợ tương lai của con hiện đang học cấp một. Đấy, xem mẹ con đấy: trẻ hơn bố tám tuổi. Tuổi tác và kinh nghiệm đem lại cho người đàn ông giá trị, anh ta có trách nhiệm với gia đình, trong đó có vợ. Việc của người vợ là cai quản gia đình, gìn giữ mái ấm, sinh con, chăm sóc, dạy bảo chúng. Đó là trách nhiệm chính của người vợ, nếu có làm việc - có thì tốt, không có - không phải là bi kịch, bởi người chồng phải tính hết mọi phương án. Mari là người đồng niên với con, nhưng trong cuộc sống nó già dặn và thông minh hơn con nhiều, phải đến năm- tám năm. Con có thể là người đàn ông yêu quý của nó, nhưng không bao giờ là uy tín thực sự. Con cứ đi lại với con bé, làm bạn, nếu có thể có tình bạn đơn thuần, tất nhiên, nhưng đừng xuân ngốc, đừng làm hỏng cuộc đời của con và của nó.

- Vâng, bố ạ, vậy thì con tạm hoãn đám cưới một ngày vậy.

- Đừng vớ vẩn, ba hy vọng là con hiểu câu chuyện. Ba đợi đơn của Mari. À mà họ của nó là gì?

- Họ ấy à? Bố tên là Azat, mẹ là Xilvia, còn họ thì ...

- Phải, bố thấy rõ là con đã sẵn sàng thậm chí ngày mai cưới một cô gái, nhưng đến họ của cô ấy cũng không thèm hỏi...- ba cười khẩy.

* *

Ngày hôm sau, sau giờ học tôi hỏi Mari họ cô ấy là gì.

- Cậu hỏi với tư cách là đội trưởng đội công tác à?- Cô ấy vắn.- Tớ tưởng đúng ra phải nói: “ Nữ công dân, hãy xuất trình hộ chiếu!”

- Thôi được rồi, quí bắt cái họ của cậu đi, hãy viết đơn xin lắp điện thoại, dưới danh nghĩa bố cậu nhé, nói rõ là trong nhà có người bị đau tim và phải

liên lạc thường xuyên với bệnh viện.

- Người đau tim trong nhà thì không có, chỉ có người bị điên thôi.

- Tớ đoán đây là cậu.

- Tớ hoàn toàn có cơ sở để ngưỡng mộ óc phán đoán của cậu!

- Nhưng cậu vẫn quên chưa nói họ của mình. Tớ không thể nộp đơn xin giá thú mà không đề rõ tên cô dâu.

- Thôi được rồi, đồng chí thủ trưởng, đồng chí đã thuyết phục được tôi. Có điều hãy làm ơn, trước hết hãy xuất trình hộ chiếu của mình: tôi muốn chắc chắn rằng mình sẽ không phạm tội hình sự khi quyến rũ trẻ vị thành niên. Hình như phải nói thế theo ngôn ngữ luật của cậu? Xin tiết lộ một bí mật khủng khiếp- họ của tôi là Tönhikian.

- Họ gì mà kỳ quái thế? Mà nói chung, ở cậu cái gì cũng kỳ quái.

- Đây cũng lại thêm một lý do để cậu cân nhắc xem mình đang dính líu tới ai, David..., Cậu biết không, tớ thấy rất bất tiện trước bố mẹ cậu. Tớ rất biết ơn rằng cậu và bố cậu đã tự làm một việc rõ ràng là quan trọng như vậy cho nhà tớ. Nhưng tớ thấy thật ngại quá. Hay là cậu bảo họ rằng tớ và gia đình không nhờ cậu, được không?

- Đó là một yêu cầu khó, tớ nghĩ, vậy đổi lại tớ được gì?

- Bánh rán, bánh rom-baba ở căng tin và tiếng Pháp miễn phí cho sinh viên dốt nát!

- Vẫn ít.

- Khi nào thành thẩm phán, giống các bạn cậu, khi ấy sẽ ăn hối lộ dày hơn.

Chương

8

Vài ngày trôi qua, trời đổ lạnh đột ngột. Thành phố trở nên dơ dáy, người ngoài phố giảm hẳn, các quán cà phê mùa hè đóng cửa. Bắt đầu từ nửa sau tháng 11, Erevan mất đi vẻ duyên dáng của mình. Có những năm mùa đông lạnh lẽo, không có tuyết, những năm khác, ngược lại, tuyết rơi rất nhiều. Nhưng thông thường trời mùa đông không lạnh lắm, có tuyết rơi kèm với mưa.

Trong trang phục áo măng tô dài đến gối, với chiếc ba lô thể thao trên vai, buổi sáng tôi ra khỏi nhà và hoạt động ở trường cho đến 3 giờ chiều. Vào giờ giải lao giữa các tiết học và nhất là giờ nghỉ dài giữa buổi, tôi thường gặp Mari, cùng nhau đi căng-tin hoặc chuyện trò với các bạn. Tất cả đều biết tôi với Mari là cặp đôi sam. Tự hào có cô sinh viên khác lạ và đẹp nhất trường hện hò với mình, tôi bắt đầu để ý hơn tới ngoại hình của bản thân. Tôi cảm thấy tất cả quần áo vẫn mặc lâu nay là cũ và lỗi mốt. Bà mẹ tội nghiệp của tôi cố gắng hết sức để kiếm cho con trai những thứ hợp chuẩn bánh bao ngày đó từ các cửa hàng đồ cũ hoặc từ tay của hội đầu cơ. Mẹ hiểu rằng tôi cố gắng bằng vai phải lứa với Mari nên không cho bố biết về những khoản chi phí này. Bộ dạng ăn diện của tôi đối với mọi người, nhất là các sinh viên khóa lớn và đoàn viên tích cực - thường là các chàng trai tầm tầm từ tỉnh lẻ lên- trông rất khiêu khích. Hừm, ông mãnh ra vẻ, lấy tiền của bố ăn mặc đã đành lại còn đánh bạn với con bé người Pháp. Một số nghĩ như vậy, nhưng tiếng tăm của một vận động viên quyền Anh và đô vật cừ khôi mà lại là bạn của Rapha, không cho phép những kẻ ganh tỵ thể hiện sự khó chịu đó ra ngoài. Chuyện mưu toan dù nhỏ nhất cũng kết thúc bởi việc gọi nhau ra ngoài sân để làm rõ quan hệ đã mang đến cho Rapha sự khoái trá vô hạn.

- Ê thằng người Pháp kia, nếu ngay bây giờ cậu không dán nó xuống mặt đường qua đường nông hay cho nó gục luôn, thì tớ phải tự làm lấy đấy!

- Rapha, đừng nóng nảy thế! Mới trao đổi vài câu không hay lắm thôi, chưa phải có để đánh nhau đâu!

- Còn gì nữa! Nó làm nhục bạn tớ, rõ chưa? Tớ không để yên đâu! Hay mày với nó là anh em? Hay cậu là người của Hội bảo vệ động vật? Cậu là đàn ông cơ mà! Hay chưa chi đã thả ra quần? Chơi đi, chàng rể người Pháp ời, không thì ngày mai sẽ có bọn muốn cuỗm Mari của cậu đó!

Thành thử đôi lúc tôi bắt buộc phải thể hiện sự hung hăng để giữ uy tín của mình.- Nghe này ông già (hoặc “nông trường viên”, nếu anh ta từ quê lên) - tôi nói với địch thủ của mình, - ông rút đi, ở đây không ai thích ông đâu. Và nếu ông một lần nữa còn xúc phạm tới cô bé tóc vàng này bằng những lời lẽ ngớ ngẩn và cười nhạo thì bà mẹ nông trường viên của ông sẽ rất buồn vì ông sẽ phải chạy chữa rất lâu và tăng cường bổ dưỡng. Vậy ông biến đi !... Thế nhé, tạm biệt, đừng giận, ông bạn già!

- Cậu lại còn nói câu “Tạm biệt!” với nó? - Rapha nổi đóa, - Ê, bạn ời, đi đâu? Anh chàng cao này muốn xin lỗi bạn, và có thể nhường lại cô người Pháp đấy!

- Rapha, đi ra chỗ khác, đồ khùng! Còn ông, nông trường viên, xéo ngay đi không tôi nghĩ lại đấy!

Do những hành vi như vậy nên trong những người quen biết cũ, sau bao nhiêu năm, vẫn có người không thích, có đứa ghét tôi, còn một số thì trở thành kẻ thù công khai. Nhưng cũng có đường khác: chúng tôi cùng nhau nhớ lại những trò nghịch ngợm thời trẻ, trêu đùa rồi chia tay nhau mà quên đi mọi chuyện không hay ngày trước. Nhiều bạn tôi cũng phải xin lỗi vì đã hành xử ngốc nghếch đối với các bạn đã bị tôi làm tổn thương nghiêm trọng. Tuy vậy có những kẻ thù dai vẫn giữ thái độ thù địch rất lâu. Tôi nhận thấy rằng những người độc địa và ganh tỵ thường ốm nặng hơn và chết sớm hơn những người hiền lành và biết tha thứ. Sự độc địa và ganh tỵ gặm nát tâm hồn và thể xác, không cho ta sống thanh thản và tự do.

Các bạn dân thành thị trong khoa Luật không nhiều, phần lớn là dân tỉnh lẻ không chỉ từ Armenia mà còn từ các nước cộng hòa lân cận, trong số đó từ vùng Kraxnôđã của Cộng hòa Xô viết Liên bang Nga. Những gia đình ít nhiều khấm khá hơn thì gửi con cái đi học ở Mátxcơva và Leningrat. Trường đại học tổng hợp quốc gia Erevan nằm ở trung tâm thành phố, nơi tôi với Raph sinh ra

rồi lớn lên. Từ 8 tuổi chúng tôi đã học quyền Anh và đấu vật. Những đợt tập luyện kết hợp thường xuyên, mặc dù tuổi tác chênh nhau, đã gắn kết chúng tôi với phần lớn các vận động viên mà trong số đó chủ yếu là các bạn đường phố thích chọn các môn thể thao sức mạnh. Hậu quả sau này là nhiều người bị lĩnh án với các thời hạn khác nhau, một vài kẻ “thăng tiến” và trụ lại trong thế giới tội phạm. Số không ít trở thành dân kinh doanh thành đạt của nền kinh tế ngầm, thực chất là làm chủ các nhà máy, xí nghiệp quốc doanh tuy trong biên chế chính thức chỉ là công nhân, thợ cả bình thường hoặc phân xưởng phó. Ngay từ ngày đó, vào những năm 60 thế kỷ trước, cả thành phố triệu rưỡi dân đã biết nhà máy kẹo karamen thuộc về ai, xí nghiệp dệt và thực phẩm của ai, ai là chủ cây xăng ở phố này và ai - ở phố kia. Dĩ nhiên, các nhà máy công cụ và quốc phòng lớn vẫn nằm dưới sự kiểm soát của chính phủ, nhưng dịch vụ sinh hoạt và công nghiệp địa phương thì đã được “tư nhân hóa” hoàn toàn rất lâu trước khi cải tổ.

Một số người quen cũ đã trở thành những công dân lương thiện, đúng mực và là người cha gia đình giữ gìn các nền tảng đạo đức và coi trọng tình bằng hữu; các mối quan hệ hình thành giữa chúng tôi thuở niên thiếu và thời thanh niên vẫn tiếp tục nhiều năm về sau, mặc dù theo sự phát triển của xã hội và đời sống chúng tôi đã đi những con đường rất khác nhau.

Tôi với Rapha hay biết mọi luật lệ đường phố và có quan hệ tốt với các vận động viên đáng kính trong thành phố cũng như nước cộng hòa, điều này mang lại cho chúng tôi một cái giá đặc biệt trong hội cùng học. Ba mẹ Mari vừa may cho nàng một bộ quần áo đúng mốt, vào các giờ nghỉ giữa tiết học các cô gái xúm đến hỏi làm thế nào và từ đâu nàng có thể kiếm ra bộ váy áo như vậy, nhiều cô xin may đúng y như thế cho bản thân. Sau này tôi hiểu ra rằng đây là một kiểu quảng cáo về tài nghệ của gia đình họ, một cách để tăng lượng khách hàng. Trong trường không ít các sinh viên là con em của các gia đình khá giả theo tiêu chuẩn ngày đó.

Sự phân hóa xã hội đã diễn ra mạnh mẽ. Xuất hiện các triệu phú ngầm đầu tiên, những kẻ buôn bán vàng, trang sức quý và đồ cổ - tất cả những thứ đó được mang tới từ Matxcơva, Lêningrat và các thành phố khác, rồi được buôn đi bán lại với giá cao như trong truyện cổ tích. Nhiều thứ trong số này lại quay về Matxcơva dưới dạng của hối lộ cho các quan chức liên bang trong chính

phủ, tòa án, Ủy ban kế hoạch nhà nước để nhận những thứ thậm chí là được phân bổ hợp pháp cho nước cộng hòa như thép, than, máy móc và các dụng cụ y tế. Theo bình diện này Armenia không thể nào đua chen với các nước cộng hòa lân cận - Gruzia và Aderbaigian - rất giàu các sản phẩm nông nghiệp và tài nguyên thiên nhiên. Thêm vào đó các quan hệ đã hình thành theo truyền thống trong dân chúng và tầng lớp trên ở các nước cộng hòa này cho phép lãnh đạo sử dụng rộng rãi hơn tiền tội phạm để mua chuộc các quan chức liên bang.

Như đã biết, trong chuyện này đặc biệt tích cực là người đứng đầu cơ quan KGB của Aderbaigian Geidar Aliev. Trong một chuyến đi của Leonid Bregionhep về Aderbaigian, Aliev - nguyên là tướng, sau đó là Bí thư thứ nhất Trung ương Đảng của nước cộng hòa - đã tặng Tổng Bí thư bức tượng bán thân của ông ta làm bằng vàng ròng nặng 17 kg và chiếc kiếm nạm bằng kim cương 5 kara. Tất cả những cái đó là thể hiện rõ ràng trong xã hội đã hình thành tình trạng gắn kết giữa tội phạm và chính quyền. Quá trình thối rữa bên trong đất nước to lớn tăng dần theo năm tháng. Chúng ta đã nhìn thấy điều này, hiểu ra chuyện gì đó, nhưng sự sụp đổ nhục nhã xảy ra sau đó vài thập kỷ, hiển nhiên là không ai trông đợi.

Cần phải ghi nhận rằng, các bạn tỉnh lẻ đã cùng học với tôi trong trường tổng hợp khác nhiều so với các bạn thành phố cả về tính cách lẫn hành vi. Họ dễ dàng phục tùng quyền lực, sức mạnh, uy tín chính đáng lẫn không chính đáng. Những đứa trẻ của áp bức, có tuổi thơ thường là nghèo khổ, khó khăn, đôi khi ghen tỵ một cách vô thức với chúng tôi, những đứa trẻ thành đạt hơn ngay từ khi sinh ra, tương đối tự do và sung túc hơn. Tất nhiên, cả tôi, Rapha và một số bè bạn của chúng tôi - những đứa trẻ từ các gia đình quan chức - không thể gọi là giàu có, nhưng đối với những bạn phải ở trong ký túc xá, sống bằng học bổng, năm, sáu người trong một phòng, xếp hàng dài buổi sáng để vào các toa-let lạnh lẽo và bẩn thỉu, thì chúng tôi, thiếu chút nữa là trở thành kẻ thù giai cấp: vì, còn gì nữa, chúng tôi được sống với bố, mẹ trong nhà giữa thành phố, và hàng ngày có bữa sáng ấm, nước tắm nóng. Còn một nguyên nhân tức giận nữa là tôi và nhiều người bạn của mình không phục vụ trong quân đội, không làm việc trong nông trường hoặc nhà máy trước khi vào trường đại học, mặc quần áo tốt và đúng mốt, và hơn nữa, lại gặp gỡ hẹn hò

với các cô gái đẹp nhất. Hội trai tỉnh lẻ hiểu rằng họ không có cửa đối với các cô gái này. Thế giới bất công làm sao! Cha của họ đã hy sinh trong chiến tranh, thế mà cái bọn hay gây lộn này lại tận hưởng cuộc sống, đùa giỡn, đi đứng như đàn le le, kiêu căng và hợm hĩnh, mà thế còn ít, chúng xử sự càn rỡ, sẵn sàng bất kỳ lúc nào, không cần lý do đặc biệt, đâm đá hay mắng chửi. Chúng đúng là bọn giặc, quân đều cang, và có lẽ, căm thù chính quyền xô viết.

Tất cả những điều đó tôi cảm nhận được theo bản năng. Những kẻ trung nông này sẽ vui mừng khi nghệ sỹ Leonhid kêu lên các cơ quan chính quyền, khi tôi và Rapha bị bỏ tù, tổng cổ ra khỏi trường đại học. Họ sẽ công phần biết bao khi phát biểu yêu cầu khai trừ chúng tôi ra khỏi Đoàn Thanh niên Cộng sản, loại bỏ ra khỏi trường đại học, bắt giam và đày đi Xibiri! Đẹp xa những đũa may mắn và thành đạt này đi để không cảm thấy mình bị thua thiệt, không may...

*

* *

Vanhik vất vả mới thuyết phục được Leonhid và người em của anh ta kéo dài thời gian giao tiền thêm hai tuần. Như chúng tôi đã tính, gã nghệ sỹ đã kể với Misa - một người có thẩm quyền và là bạn cùng lớp - về chuyện bị thương và làm mất súng trong trường hợp nào. Misa qua trung gian yêu cầu Vanhik trả lại khẩu súng với điều kiện là sau đó sẽ rửa tay gác kiếm và không xen xía vào quan hệ của chúng tôi với Leonhid. Đến lượt mình, Leonhid vẫn chưa biết ai là người đã xử sự một cách tàn bạo với anh ta như vậy. Anh ta nhớ lảng máng các chi tiết tối hôm đó, nhưng chúng tôi hiểu rằng ngay khi tỉnh ra, anh ta sẽ nói với Misa và tay này sẽ buộc phóng viên Xergia kể hết không giấu giếm, ở đâu và khi nào sự cố xảy ra.

Điều làm tôi đặc biệt lo lắng là Mari đứng ở trung tâm mọi sự xem xét vì theo dòng sự kiện, thực chất cuộc đánh nhau xảy ra là do nàng. Sau khi trao đổi, chúng tôi quyết định không trả lại khẩu súng: nó là tang chứng có trọng lượng trong tay chúng tôi. Nếu bỗng nhiên Leonhid quay ra kiện chúng tôi thì sẽ phải sử dụng chứng cứ này. Thêm nữa, khi khẩu súng còn trong tay chúng tôi, Leonhid sẽ sợ không dám khởi kiện. Chúng tôi cũng muốn hoàn tất theo pháp luật việc giao tiền cho tay nghệ sỹ để khi có chuyện sẽ trình chứng cứ này là hành động đe dọa tổng tiền. Theo chúng tôi suy xét, điều đó sẽ bắt anh

ta im lặng. Đối với kẻ có thẩm quyền Misa việc xem xét vụ việc cũng có nguy cơ xuất hiện câu hỏi không thể né tránh: Leonhid lấy súng ở đâu ra.

Tôi với Rapha bàn tính với nhau rất nhiều lần, lật hết các văn bản kiểm được về tội phạm có chút ít tương tự dù xa xôi với trường hợp của chúng tôi, cân nhắc tất cả các luận cứ thuận, nghịch, nhưng rồi cũng đi đến kết luận là phải trả cho tay nghệ sỹ số tiền yêu cầu để có thể thoát hiểm. Tôi vẫn lên lớp, tập luyện, gặp gỡ với Mari, nhưng trong đầu quay cuồng các phương án diễn biến sự việc. Mẹ không vô tâm với sự lo lắng của tôi, nhưng giải thích mọi chuyện là liên quan tới Mari.

Mari mang giấy xin lắp điện thoại đến, qua vài ngày sau có quyết định lắp đường dây trần cho nhà họ. Tôi vô cùng sung sướng vì sẽ có thể gọi cho người yêu bất kỳ lúc nào.

- David, ngày kia là chủ nhật, mẹ định làm một bữa trưa ngon miệng. Anh đến nhé, chúng mình sẽ cùng ăn trưa, nghe nhạc, và nếu trời không lạnh lắm, mình sẽ chơi bóng bàn ngoài sân.

Mọi chuyện dường như vẫn bình thường, nhưng mỗi đe dọa từ phía Leonhid không cho phép an tâm. Tôi suy tính ráo riết lấy đâu ra tiền, và vẫn chưa quyết định nói với bố, mẹ. Hàng ngày tôi trì hoãn cuộc nói chuyện bằng các lý do vớ vẩn nhất, nhưng hiểu rằng, cuối cùng rồi cũng phải nói ra.

Chủ nhật bắt đầu như thường lệ: tôi tới nhà Mari, mang theo một cái bánh ngọt hiệu “Sữa chim”. Têrêda không ở nhà, chúng tôi ngồi vào bàn, nói những chuyện vặt vãnh. Tôi có cảm giác, bố mẹ Mari hơi căng thẳng và muốn nói với tôi chuyện gì đó.

- David, - ông Azat nói với tôi khi uống trà - bác biết, cháu đang rơi vào một tình huống phức tạp và cháu đang cần tiền để trả cho người bị nạn. Cháu không phải là người xa lạ đối với gia đình bác, mọi người trong gia đình đều lo lắng cho cháu, vì vậy chúng ta quyết định đưa cho cháu số tiền cần thiết. Tất nhiên số tiền không nhỏ nhưng điều quan trọng bây giờ là uốn nắn lại tình hình. Nếu có khả năng, lúc nào đó sau năm- mười năm trả lại cho bác cũng được. Nếu không - thì cũng chẳng có gì ghê gớm, chúng ta sống qua được.

Mari căng thẳng, mặt đỏ bừng, nhìn vào một điểm nào đó trong cốc trà của mình.

“Cô bé yêu thương của tôi, - tôi nghĩ thầm, - em đã trần trở như thế nào, tổn bao nhiêu thần kinh khi cả gan nói chuyện này với bố mẹ! Không biết các đấng sinh thành đã chấp nhận tin này ra sao và làm thế nào mà họ lại quyết định như vậy?” Tôi không biết phải trả lời cái gì và như thế nào. Những con người tội nghiệp, tôi đã đặt không những bản thân và gia đình mình mà còn bố mẹ của Mari vào tình huống dở hơi! Vì con gái của mình họ có thể làm bất cứ cái gì! Đạo lý nào cho phép tôi cầm tiền của họ? Không đàn ông và không chính đáng gì cả! Tự tôi mời cô gái tới buổi chiều liên hoan đó, có ai ngờ sẽ xảy ra chuyện máu me đó đâu? Thế mà, cuối cùng gia đình này lại phải trả giá... Tôi nhìn madame Xilvia trắng bệch, lo âu, khuôn mặt căng thẳng của ông Azat và Mari sắp khóc nức lên. Những người này dường như là thân thuộc của tôi, nhưng điều đó không làm cho tôi nhẹ nhõm hơn. Tôi tiếp tục im lặng. Không biết tôi trông thế nào trong con mắt họ?

- David này, - Mari bắt đầu, - số tiền này không ràng buộc anh gì đâu.

- Sao thế? Em định nói cái gì?

- Nghĩa là anh có thể không gặp em nữa cũng được.

- Gì vậy, đây là cái giá để anh đi khỏi đây à? - tôi có cảm tưởng Mari phát khóc lên vì tức. - Được, nếu có một triệu, không, mười triệu, thì có thể anh sẽ đồng ý, còn chừng này thì chưa phải giới hạn trí tưởng tượng của anh đâu.

Bố mẹ Mari phá lên cười nhẹ nhõm.

- Nay, anh đùa vớ vẩn thế, - Mari thì thầm.

- Cô bé thông minh ơ, nghe này, chẳng nhẽ nói đùa những chuyện ngốc nghếch không tốt hơn là thông báo những chuyện tốt lành nhưng với vẻ đưa đám của em à?

- David, em làm thế là vì trong mọi chuyện này là có lỗi của em nữa.

- Lỗi em ở chỗ nào, Mari? Em giải thích được không?

- Ở chỗ em đã đồng ý nhảy với tay nghệ sỹ đó.

- Anh có cảm giác là bằng việc đó em định giải tỏa tình hình lúc ấy. Nói chung là cháu không cầm tiền của các bác đâu.

- Sao thế?- Madame Xilvia hỏi, - Phải chăng chúng ta là người lạ? Các bác biết cháu không dám nói với bố mẹ. Rốt cuộc, không loại trừ việc kiếm được số tiền như vậy đối với gia đình cháu là tương đối phức tạp.

- Cháu phải công nhận Mari đã đúng. Chính ra phải kể hết mọi việc với bố mẹ. Cháu biết sẽ đưa họ vào tình thế khó, nhưng như vậy vẫn lương thiện hơn là lấy tiền của các bác, những người không liên quan gì đến việc đã xảy ra. Cháu sẽ vất vả, nhưng lương tâm cháu trong sạch.

- Thế thì đừng nói gì với bố mẹ anh là gia đình em đã đề nghị đưa tiền cho anh nhé! - Mari yêu cầu.

- Tại sao? Đây là một nghĩa cử của gia đình em mà!

- Không, không, họ không cần biết chuyện này. Bỗng dưng họ lại nghĩ em muốn buộc chặt anh thêm thì sao?!

- Chặt hơn thế nào nữa! Chẳng phải ngày nào anh cũng ở nhà em, hơn hai tháng rồi anh có ăn trưa ở nhà mình đâu!

- Họ có thể nghĩ là em định lấy anh làm chồng.

- Ý hay đấy! Tại sao lại không? Anh đồng ý! Làm sao mà anh lại từ chối lời đề nghị như vậy!

- Ba mẹ ơi, con đã nói rồi đấy, anh chàng này non nớt lắm, còn trẻ con mà, - Mari thở dài. - David, cho anh biết nhé, dù em có tình cảm thế nào đối với anh thì em cũng sẽ không bao giờ lấy anh. Hãy nhớ lấy lời này: không bao giờ!

- Thế em biết câu châm ngôn: “đừng bao giờ nói không bao giờ”, chứ?

- Thôi, các con, kết thúc cãi vã đi, - ông Azat tuyên bố. - Chúng ta không quan tâm, ai và khi nào lấy chồng hoặc cưới vợ. Cuộc đời các con chỉ mới bắt đầu, các con còn nhiều lần thay đổi quyết định của mình. David, con cứ biết rằng số tiền này ở chỗ ta con có thể lấy bất cứ lúc nào, chúng ta đưa cho con không có ý gì cả. Ta và Xilvia, trời không cho con trai, chúng ta thực lòng yêu con như con đẻ, còn Mari tự quyết định số phận của mình.

Tối hôm đó tôi loay hoay trong bếp cho đến khi mẹ đi.

- Con có chuyện gì à, David?

- Không, mẹ à, bình thường mà!

- Bố sắp về ăn tối đấy! Mẹ thấy hình như con đang lo lắng phải không?

- Mẹ ơi, con cần hai nghìn rúp, - tôi thốt ra luôn.

- Hai nghìn! Con muốn mua ô tô à?

- Không. Nói chung... con đang mắc nợ.

- Sao, con đánh bạc à? Chơi với ai? Thua lớn thế à? Thằng cướp đấy là ai? Bố sẽ bỏ tù nó! Mà không, con sẽ không bao giờ chơi những trò như vậy

nếu... Hay chuyện này liên quan tới Mari?

- Mẹ làm sao thế! - Tôi hét lên. - Đừng động tới Mari, đó là thiên thần! Mà chính họ sẵn sàng đưa con số tiền đó, thậm chí lại buộc con phải cầm!

- Buộc con!? Chuyện gì thế, David, sao họ lại buộc con cầm? Ba về bây giờ đây, chúng ta sẽ xem xét hết mọi chuyện! Muốn giúp người khác mắc điện thoại, tưởng con bé đoan trang và thông minh, thế mà thực ra là cái quái gì đây? Nó xuất hiện mới có đôi tháng mà mọi thứ đã lộn nhào cả lên!

- Mẹ à, những người này không có liên quan gì đến vấn đề của con cả, họ chỉ đơn giản muốn giúp con thôi!

- Mấy người này mới biết con hai tháng, con ngủ ở nhà họ một đêm. Rồi sau đó họ đưa cho con số tiền lớn, gần bằng hai năm lương của mẹ! Cái quái gì vậy, người Pháp có thông lệ thế à? Mẹ phải ngạc nhiên hay không đây? Hay con thấy đây là hoàn toàn bình thường, hợp lý, hả?

Ba tôi bước vào, sau khi mở cửa bằng chìa của mình.

- Mọi người ở nhà hết? Võ sĩ trẻ của chúng ta đâu? A, đang tiêu tích- kê vào chế độ tăng cường dinh dưỡng... Có chuyện gì vậy? Mặt mũi trông căng thẳng đấy.

- Ba thay quần áo và rửa tay đi, mẹ bày bàn đây! - Mẹ nói một cách kiềm chế.

- Có chuyện gì à?

- Chuyện vật ấy mà, con trai đang cần gấp hai nghìn rúp. Mà mấy người Pháp lại buộc con trai phải lấy số tiền đó.

- Không phải thế, mẹ à! Để con nói! - Tôi bùng lên.

- Luxia, em lo cái gì? Điều làm anh kinh ngạc - chính là sự tích cực của những người họ hàng tương lai tiềm năng của chúng ta.

Ba tôi đang trong tâm trạng vui vẻ, nói chung ba tôi hay thích đùa và luôn thực hiện được việc này.

- Có lẽ, - ba tôi tiếp tục, - họ muốn mua cho đôi bạn trẻ một căn hộ nhỏ, giả sử, kiểu phòng đơn, để con trai của chúng ta khỏi phải hôm nào cũng lang thang suốt ngày ngoài phố. Để chúng cùng đến trường, cùng về nhà... Bữa trưa, tất nhiên cũng dễ hiểu thôi, chúng sẽ không nấu lấy, mà cứ ngày nay đến ăn với chúng ta, ngày khác lại về với họ. Bọn trẻ sẽ rất bận bịu việc tạo ra nòi giống... Viễn cảnh đó có gì không hay hả Luxia?

- Ba ơi, con không có lòng nào mà đùa đâu. Con muốn ba mẹ biết là con đã rơi một tình huống phức tạp.

- Sao lại phức tạp? Con đâu phải không có mái nhà trên đầu? Chúng ta có bốn buồng, các con cứ lấy một, và bố nghĩ, một chỗ trong bếp cho cô bé Pari tóc vàng của chúng ta cũng có thể thu xếp được! Tất nhiên cô bé xuất hiện ở đó chỉ để ăn thôi! Bố sẽ bỏ tiếng Anh và quay sang học tiếng Pháp. Mọi việc tiến triển có vẻ hay là chẳng khác.

- Bố à, người ta có thể đuổi con ra khỏi trường, trừng phạt và thậm chí cho vào tù đấy!

- Chuyện gì vậy? - trong phút chốc ba tôi đã chuyển sang rất nghiêm túc.

Tôi kể hết mọi chuyện bằng những nét chung khái quát, cố gắng ít nhắc tới Mari.

- Và bây giờ tay nghệ sỹ đang ở trong bệnh viện à? Có nguy hiểm đến tính mạng không?

- Các bác sỹ nói, vết thương nghiêm trọng nhưng nguy hiểm qua rồi!

- Thế nó đòi các con năm ngàn rúp à? Tất nhiên, đấy không phải là ít. Nhưng nguy hiểm nằm ở chỗ khác - đó là cất giấu súng đạn phi pháp, đấy đích thị là tội phạm rồi.

- Con biết, nhưng khẩu súng là tang chứng chắc chắn duy nhất của bọn con. Nếu sự việc chuyển hướng, có thể bỏ tù tay nghệ sỹ vì tội cất giữ súng đạn phi pháp.

- Các con được cái gì nếu người ta tổng giam tay nghệ sỹ? Hãy bắt đầu từ việc trong tất cả chuyện này duy nhất anh ta là người bị thương tổn. Công chúng yêu mến anh ta, và trường hợp này sẽ quảng cáo thêm cho anh ta cũng như cho cô bé Pari, mà vì cô ta hai vận động viên cân nặng một tạ lao vào tay nghệ sỹ nốc rượu, chân nam đá chân chiêu. Một trong số đó sử dụng miếng đòn ưa thích của bọn lưu manh ngoài phố, bằng cái đầu búa tạ của mình húc gãy sống mũi người được công chúng sùng ái, còn kẻ khác, đã từng mang án giết người tuy dường như là hành động trong khuôn khổ tự vệ cần thiết, lại đâm sâu vào bụng người ta. Đừng cựa quậy, nghe cho hết đã! Tất cả những người có mặt ở đó cũng bị phạt vì không thông báo tội ác. Nhưng cân nhắc đến việc họ là sinh viên và đây là lần đầu nên chỉ bị xử phạt hành chính vì thực tế họ là nhân chứng tội ác mà không chịu thông báo. Hiểu chưa? Các luật

sư, công tố viên sẽ phát biểu như thế, báo chí cũng tuyên truyền như vậy, con ạ! Tất nhiên ta cùng với bố của Rapha trong trường hợp này sẽ không còn yên trên vị trí của mình! Làm sao ta có thể là người lãnh đạo mặt trận tư tưởng được một khi con ta, một thằng võ sĩ- du côn lại đánh bị thương một diễn viên bi kịch của Nhà hát Nga? Có thể, về toàn cục, hẳn ta chống lại việc để cho các cơ sở văn hóa tiếng Nga hoạt động trên đất Armenia? Còn các chú, bác của hẳn nữa cũng tỏ ra xuất chúng: một chú theo chủ nghĩa dân tộc Armenia, ám sát cảnh sát trưởng, còn bác kia là sĩ quan Nga hoàng, chiến đấu chống chính quyền xô viết. Chưa nói đến gia đình bên mẹ cũng còn lâu mới là vô sản. Và giờ đây con cái của họ lại đánh trọng thương không phải ai khác mà là người truyền bá ngôn ngữ của Lênin vĩ đại, tại đất nước Armenia xa xôi đang mơ ước được độc lập và phục thù lịch sử. Đấy, con ơi, câu chuyện này có thể được giải thích như thế! Người của Trung ương Đảng Cộng sản Liên xô hay của cơ quan Kiểm tra Đảng sẽ lập ngay một cái báo cáo mà chính con sẽ khinh bỉ bản thân và yêu cầu được trừng phạt nghiêm khắc nhất. Và nếu như KGB được đưa vào vụ này nữa, mà chắc chắn KGB sẽ nhảy vào vì họ cũng không có việc gì lắm, thì Mari sẽ không là Mari nữa mà là Mata Hari (một nữ điệp viên Pháp nổi tiếng) được gửi tới đất nước xã hội chủ nghĩa thân yêu của chúng ta để làm gián điệp và tha hóa thanh niên xô viết. Cô ta đã dùng sắc đẹp hiếm thấy của mình tạo ra được một mạng lưới gián điệp với hai võ sinh gốc nghệch, các luật sư, con cháu của các quan chức cao cấp. Thế đấy, con ạ! Trước đây những người bị đi đày ở Magađan và Koluma²¹⁽¹⁾ có chứng cứ ít hơn các con hàng trăm lần!

- Ba ơi, Giuyn Véc-nơ²²⁽¹⁾ và các nhà văn viễn tưởng chỉ xứng đáng là cháu con của ba thôi! Thế mới là tưởng tượng chứ!

- Con à, ba là nhà báo - đảng viên, lại còn nhà báo ưu tú nữa, chứ các viễn tưởng gia siêu hạng mới đang ngồi ở KGB và Trung ương Đảng, vả lại những gì ba nói hợp lý hơn nhiều so với tất cả các lý do mà dựa vào đó người ta bị đưa đi Magađan thu hoạch nho và chuối. Cách đây không lâu mọi người còn bị buộc những tội mà chỉ kẻ điên độn nhất mới có thể cho là hợp lý và có cơ sở.

- Thế con phải làm gì? Có lẽ không cần đợi đến Tòa và nhận án, mà mua ngay vé đi Magađan và tổ chức đám cưới kiểu đoàn thanh niên với Mari?

- Không ăn thua, muốn thế đầu tiên phải kết nạp cô gái vào Đoàn đã!
- Vâng, nhưng Mari không muốn vào Đoàn...

Chuông điện thoại reo. Tôi đi nhắc máy - bỗng các bạn từ trụ sở gọi thì sao?

- David, em Mari đây, cuộc gọi đầu tiên cho nhà anh đấy! Hãy cảm ơn ba mẹ cho em và ba mẹ em nhé! Em rất vui và biết ơn nhiều! Em gọi ngay cho chú Varugian và cô Aida, các bạn gái và người quen khác nữa đây! Ghi số điện thoại đi, sau tiếng nữa em gọi lại! Cảm ơn lần nữa nhé!

- Mari thay mặt ba mẹ và chính mình cảm ơn về việc lắp điện thoại.

- Con bé hay thật, - bố gật đầu, - chỉ tiếc là không phải người chúng ta.

- “Không phải người chúng ta” là thế nào? Một công dân Xô viết, một phụ nữ nửa Armenia. Mari không có lỗi khi sinh ra ở đó.

Không phải dân tộc và không phải quốc tịch quyết định trạng thái nội tâm của con người, mà là sự ưa thích của nó. Mari và gia đình con bé không thấy ở đất nước này cái mà họ tìm kiếm, - đó là tình người và lòng nhân từ. Có cơ hội là họ sẽ ra đi ngay. Hãy nhớ lấy lời ba, con ơi: họ sẽ không ở lại đây đâu! Ba rất tiếc, nhưng hãy nghe ba, đừng dính líu số phận mình với cô bé đó, sau này chia tay khó lắm. Cả cuộc đời còn lại con sẽ phải sống với vết sẹo trong tim.

* *

Ba mẹ tôi chạy được món tiền cần thiết để trả nợ cho tôi. Thu gom từng khoản từ họ hàng và người thân với cố mua bộ đồ gỗ gia dụng nước ngoài. Vanhik chuyển tiền cho người anh của tay nghệ sỹ và lấy được giấy có chữ ký của cả hai cam đoan không khiêu nài và kiện cáo gì hết. Ngoài ra hai anh em còn xác nhận với công an kiến giải chủ yếu của sự cố rằng bọn côn đồ không quen biết tấn công Leonhid ngoài đường và đâm dao gây thương tích, rằng anh ta say rượu và không nhớ được các chi tiết. Vanhik và Rapha đã hứa trả lại khẩu súng, nhưng khi nhận được tờ giấy cam đoan của Leonhid, Rapha bỗng nghĩ lại và quyết định giữ khẩu súng. Những lời khuyên của tôi nộp súng cho công an dưới lý do nhặt được ngoài đường không lay chuyển được Rapha. Tôi biết là cậu ta rất thích khẩu Braoninh nhỏ nhắn kiểu phụ nữ và luôn mang theo người - ngay cả khi trời nóng nực cũng rút dưới áo sơ mi bỏ ngoài quần hoặc trong bao dưới chân. Nói chung, kể từ lúc biết nhau, tôi chưa bao giờ thấy Rapha ra khỏi nhà mà không mang vũ khí - trước khi có khẩu Braoninh cậu ta

luôn đeo con dao sẵn mà chút nữa đã biến sự cố với Leonhid thành thảm kịch không chữa được.

Dần dần những cuộc gặp gỡ thường xuyên với Mari và cuộc sống sôi động của sinh viên đã đẩy chuyện tai vạ ra xa. Phải nửa năm sau Leonhid mới quay lại sân khấu. Một lần tôi và Mari thấy anh ta trên phố trông có vẻ nặng nhọc và không được tươi tắn lắm. Anh ta làm ra vẻ không thấy chúng tôi, và chúng tôi cũng đi ngang qua với bộ dạng không nhìn thấy gì. Vanhik, bất chấp tuổi tác đã tương đối - lúc đó khoảng ba mươi năm tuổi - vẫn tiếp tục đánh bạn với chúng tôi. Anh ấy đặc biệt kết chặt với Rapha và biến dần nó thành một tay chơi mô tô sành sỏi. Lần cuối cùng, theo lời khuyên của anh ấy, tôi cố thuyết phục Rapha mang trả khẩu súng và quên cái tên Leonhid đi với cảnh báo là cho đến khi nào mình không trả thì vẫn còn khả năng bị chơi đùa từ phía Misa. Nhưng cuộc nói chuyện đã kết thúc bởi tranh cãi gay gắt. Bọn mình đã phải trả quá nhiều tiền cho khẩu súng này rồi! - Rapha tuyên bố cứng rắn. - Nếu cậu không thích thì nó là của tớ. Cậu có thể chuyển lời tới Misa là chính tớ đang giữ. Ai muốn trả súng thì cứ thử đến lấy. Xong! Tớ nói hết lời rồi!

Chúng tôi không bao giờ quay lại chủ đề này nữa. Bố mẹ tôi dần dần trả hết nợ.

Chương

9

Những ngày lễ tháng Giêng đã đến gần. Vào những năm tháng thanh xuân của tôi mọi người thường tích cực chuẩn bị cho sự kiện chính này của năm. Trong những tháng trước đó mỗi gia đình, theo khả năng của mình, tích lũy một lượng lớn đồ hộp, đồ uống, đồ ngọt, rau quả khô và nhiều thứ khác nữa. Mọi người trao đổi với nhau những khoản thực phẩm dư thừa với tính toán sẽ mở rộng được chủng loại các thực phẩm đang có.

Trong những ngày lễ, mọi người thân hoặc chỉ quen biết ít- nhiều đều tới thăm làm khách của nhau. Nếu ai đó không xuất hiện, mọi người sẽ nhớ: ông, bà này nợ năm ngoái không tới thăm chúng ta, nghĩa là họ không muốn làm bạn với chúng ta. Đặc biệt có nhiều khách là những người có vị trí xã hội cao hơn. Đôi khi việc chúc mừng năm mới mang dáng dấp của sự a dua, nịnh nọt, khi mà sáng mồng một cả tập thể, chính xác hơn là ban lãnh đạo của tập thể, đi chúc thủ trưởng của mình. Thông lệ sinh hoạt xã hội là như vậy, bắt đầu từ trường phổ thông và kết thúc ở Trung ương Đảng và Hội đồng Bộ trưởng của nước cộng hòa. Nhân viên của các Quận ủy, Thành ủy, Trung ương buổi sáng đi chúc Phó Trưởng ban rồi sau đó cùng với vị này đi chúc Trưởng ban. Đến lượt mình, Trưởng ban lại cùng các vị phó của mình đi chúc Bí thư ngành. Ông này cùng với các Ủy viên Bộ Chính trị khác xuất hành đi chúc Bí thư thứ nhất và bày tỏ lòng biết ơn vô hạn đối với người này vì từ lúc sinh ra, bằng tất cả các hoạt động của mình, người đã bảo vệ lợi ích của dân tộc và nhân dân, và những người cấp dưới rất vinh hạnh được là chiến hữu và lính tráng của người. Ở đây tôi hoàn toàn không tô vẽ gì cả mà thậm chí làm dịu đi vì, ví dụ như trong các nước cộng hòa Hồi giáo, sự nịnh nọt, tâng bốc đã chấp nhận các hình thức thời trung cổ kiểu quan hệ của các chư hầu với hoàng đế Thổ- nhĩ- kỳ.

Việc thăm chúc kéo dài cho tới tận 13 tháng Giêng. Lúc đó lại kỷ niệm Năm mới Âm lịch rồi dịp lễ mới kết thúc. Để ý là trước thời xô viết không có

những chuyện đó. Tại sao dân chúng không giàu có của đất nước giàu có lại kỷ niệm Năm mới sang trọng như vậy. Đó gần như là một nghi thức đa thần giáo, có thể gọi là quốc thiêu của sự no đủ và trù phú. Nhân dân, trong cuộc sống của mình thường xuyên phải nhìn thấy cảnh đói kém và mất mát, mong muốn vào những ngày lễ đó để lại hết tất cả những kỷ niệm tiêu cực trong quá khứ. Chỉ có trong những ngày đó mọi người bất kể tuổi tác múa, hát và vui chơi hết mình. Người ta tính bao nhiêu khách đã tới thăm chủ nhà theo số chai cô- nhắc khách mang đến, nếu mang rượu gần mức càng được nể trọng. Ngoài đường phố, dân chúng mặc lễ phục đi thành gia đình từ nhà người thân hoặc quen này đến nhà người khác.

Gia đình tôi, trong nhiều chuyện, không giống như mọi người. Ba tôi chỉ tới nhà bà khi bà còn sống, và tới các chị, em, mà chỉ đi một mình không có mẹ - mẹ ở lại nhà. Cái thứ hai là ba không bao giờ hút thuốc, còn uống rượu thì chỉ chạm tý, mà cũng chỉ sau khi đã nói lời chúc rượu. Mẹ đôi khi cũng cho phép mình dùng sâm- banh và rượu vang nhẹ. Ông ngoại tôi Aruchiun, theo truyền thống dân gian Danghedur nơi ông sinh ra, thường tự nấu vodka 40 độ từ quả dâu lấy ở vườn nhà. Một lượng nhỏ vodka được làm mạnh hơn, cỡ 60 độ - ông gọi là “bom khinh khí”. Loại rượu này có tác dụng trị liệu, chẳng hạn, trong dân gian hay dùng chữa bệnh loét dạ dày và một số bệnh khác nữa. Vài chai ba lít vodka này ông thế nào cũng mang làm quà cho chúng tôi. Ba tôi rất thích thú dùng nó chiêu đãi khách, nhất là khách từ Matxcơva hoặc các nước cộng hòa khác, khen ngợi nó hồi lâu và kể về các tính chất chữa bệnh của nó. Ở loại rượu này còn có một tính chất tuyệt vời nữa là: rất nhanh, khoảng sau một giờ, cảm giác nặng đầu và say xỉn hoàn toàn biến mất.

Ở nhà tôi ngự trị sự sùng bái thể thao, sức mạnh thể chất, nam tính do ba tôi rèn giũa cho chúng tôi từ thưở bé. Ba thường nhắc nhở rằng chúng tôi là con cháu của những chiến binh dũng cảm và con chiên ngoan đạo, nhưng ba không bao giờ đi nhà thờ và không mê tín cũng như mẹ. Tuy nhiên mẹ tôi có lý do khác. Nếu như ba là người làm công tác Đảng và nhà lý luận chính trị, thì mẹ luôn nhắc đi nhắc lại một câu: “Nếu như có Chúa Trời thì tại sao trên trái đất lại nhiều sự dã man và bất công như vậy, nhất là đối với mảnh đất nhỏ nhoi như Armenia và dân Cơ- đốc nhỏ bé?”.

Ngày mồng một tháng Giêng bà tôi và các cô luôn đi nhà thờ cầu nguyện cho những người thân đã mất - chồng, con và họ hàng đã hy sinh. Mari trong bộ đồ đen và đầu trùm khăn, cũng đi lễ nhà thờ cùng với thân sinh, nhưng vào ngày 25 tháng 12 - theo truyền thống Cơ đốc giáo. Lần tiếp theo gia đình Tonhikian viếng nhà thờ vào ngày 6 tháng giêng - đúng dịp người Armenia làm lễ Giáng sinh. Họ cầu nguyện rất thành tâm, đầy cảm xúc.

Truyền thống trao đổi quà cáp chưa phổ biến rộng rãi như hiện nay. Kẹo, bánh ngọt, cô- nhắc, nước hoa và khăn choàng cho phụ nữ - đó là tất cả, không hơn. Và lại cũng chẳng có gì đặc biệt để tặng vì trong nước đang thiếu thốn mọi thứ. Tuy vậy nghèo đói đã hết từ lâu, trên đường phố có thể thấy không ít người béo tốt, điều trước đây không gặp. Xuất hiện các cửa hàng ngoại tệ mà hồi đó chúng tôi gọi là “cửa hàng séc”. Chuyển ghé đầu tiên vào cửa hàng này của đội bảo vệ chúng tôi đã bị phá hỏng một cách thô bạo và trắng trợn bởi các nhân viên an ninh trong trang phục công an, không cho phép ai xâm phạm lãnh địa của họ.

Mẹ biết tôi đang tìm quà cho Mari nên qua người quen kiếm cho tôi một con búp bê to mang từ Matxcơva trông rất giống cô bé của tôi, còn tôi mua được với giá phải chăng từ mấy tay buôn lậu trẻ một cây thuốc lá More - loại dài, đen rất một lúc đó - cho cô Xilvia - và mấy hộp kẹo cao su cho Mari và Tereda.

Chúng tôi đón Giao thừa hai lần: theo giờ Erevan sớm hơn một tiếng so với Matxcơva, và theo giờ Matxcơva cùng với tiếng chuông điện Kremli. Theo truyền thống Giao thừa được đón tại gia cùng với người thân trong gia đình, nên tôi ngồi ở bàn với bố, mẹ và em trai. Tiếng chuông điện thoại đầu tiên là từ Mari, nàng vui vẻ và thành tâm chúc mừng bố mẹ tôi nhân dịp năm mới đã đến. Sau 30 phút tôi đã ở chỗ nàng. Năm 1960 đã điểm - Năm mới đầu tiên kể từ khi tôi quen với Mari.

Cả hai chúng tôi bước vào tuổi mười chín.

* *

-David, con không tưởng tượng được chúng ta đã đón mừng Năm mới ở Pari như thế nào đâu! Chúng ta cùng với Mari chơi đu quay. Sau đó cùng vào quán cà phê đón Giao thừa. Tất cả mọi người đều hát, múa.

Cả ba người - ông Azat, madame Xilvia và Mari - đưa nhau kể đi kể lại cho tôi nghe các tình tiết kỷ niệm đáng nhớ của họ về sinh hoạt đón năm mới ở Pari, đưa tôi xem các thiệp mừng năm mới mang về từ đó. Tôi cố ra vẻ thích thú nhưng thật lòng thì càng lúc càng buồn. Tôi hiểu rằng, họ vẫn đang thuộc về cuộc sống đó và âm thầm mong được trở lại nơi ấy. Còn cuộc sống của tôi khác, và đường đời của chúng tôi dường như chạy song song, không kết lại với nhau mà bỗng nhiên một bên rẽ trái còn bên kia ngoặt phải, và cả hai biến mất sau chân trời.

- David, sao tự nhiên con buồn thế, có chuyện gì sao? - madame Xilvia hỏi.

- Không sao ạ! Mấy người ở khoa con rất kỳ, mới mồng 3 tháng giêng mà đã bắt thi môn luật tài chính.

Mari nhìn lâu và chăm chú vào tôi, không chớp và không rời mắt, dường như thấu hiểu tôi vừa mới nghĩ gì.

- Tiện thể, David này, - ông Azat tươi tỉnh lại, - ta có một khách hàng cùng cỡ đáng với con nhưng không hiểu sao lại vắng bóng ở thành phố, mà ta lại đã hứa may mắn-tô cho anh ta đúng thời hạn. Để ta lấy số đo của con vậy, xem được không.

Tôi hờ hững đồng ý và một lúc sau, lấy cớ phải chuẩn bị thi, xin phép mọi người ra về. Mari không ra tiễn tôi giống như mọi khi nàng vẫn làm. Ngoài đường trời ướt át, lạnh lẽo. Trong lòng tôi như ai xát muối.

- Sao về sớm thế con? - mẹ ngạc nhiên khi tôi mở cửa. - mẹ tưởng con phải ở đấy khoảng hai tiếng nữa chứ.

- Không mẹ à, họ có khách nên con quyết định về nhà luôn. Nghỉ ngơi để sáng đi chúc ông, bà, các cô và thăm hỏi mọi người nữa.

- Mình sẽ cùng đi chúc ông, còn bây giờ kịp thăm bà và các cô. Bố và em con đã ở đấy rồi. Đi đi con, mọi người sẽ rất vui khi con tới thăm đấy! Đừng quên mang sô-cô-la và sâm-banh nhé!

* *

Chúng tôi thi học kỳ theo một cách thức thuần thực. Tất cả các tiểu luận đều được tôi thực hiện cho bản thân và cho Rapha. Hai phương án từ bản nháp viết tay được đánh máy từ phòng biên tập của bố. Tất nhiên, cũng có chút nghi ngờ vì sao chúng tôi nộp bài dưới dạng chữ in. Nhưng các giáo viên đều biết bố tôi là ai, nhiều người được in ấn trên tạp chí ở chỗ bố (là điều tự hào), vì vậy

không có chuyện gì nghiêm trọng xảy ra. Lúc vào thi chúng tôi luôn đi cùng nhau hoặc sớm nhất hoặc muộn nhất. Rapha đọc to phiếu thi, làm bộ phân vân chưa hiểu hết đề, tôi nhanh chóng viết ra các đáp án và bằng nhiều cách tuồn vào cho nó, và Rapha chỉ việc đọc ra. Tất nhiên đôi khi cũng có sự cố, ví dụ khi Rapha quên đọc lớn tiếng đề thi. Lúc đó phải xoay ra nhắc bài cho nó. Đối với giáo viên sừng sốt ngạc nhiên chúng tôi giải thích là vì đã cùng nhau chuẩn bị thi.

Tất nhiên, Rapha còn lâu mới dần, cậu ta đọc khá nhiều và sắc sảo, nhưng chỉ làm những điều mình thích. Cậu ta đọc chủ yếu là truyện trinh thám, hiểu biết tốt kỹ thuật. Thường bỏ giờ học. Cậu ta có thể xuất hiện vào giữa buổi học, ngủ gật trên lớp, nhưng say mê tập luyện thể thao, có phần hơi quá hăng. Đối với cậu ta, cũng như trong nhiều thứ đối với tôi, thể thao là phương pháp để tự khẳng định bản thân, giải tỏa năng lượng tích lũy, cơ hội gặp gỡ với bạn bè bên ngoài trường đại học. Tôi là thành viên của đội tuyển trường môn vật tự do, còn Rapha - môn quyền Anh, vì cậu ta là vận động viên hạng nhất của cả hai môn. Khác với Rapha tôi sợ làm gãy mũi, hỏng mặt và chú ý nhiều hơn tới diện mạo bên ngoài của mình. Cố gắng làm sinh viên ưu tú, thực hiện công tác xã hội của đội trưởng đội bảo vệ, để đến năm thứ ba hoặc cùng lắm là năm thứ tư, gia nhập Đảng Cộng sản Liên xô. Đó là điều kiện cần thiết để thành đạt trong tương lai: mở ra khả năng nhận được phân bổ công tác thuận lợi - chẳng hạn như về Văn phòng Công tố viên, Quận ủy hay Quận đoàn, Xô viết Quận, Ủy ban Nhân dân Quận hoặc KGB. Trong trường hợp ngược lại, tương lai đợi tôi là công an, văn phòng luật sư nào đó, phòng pháp lý của nhà máy hoặc xí nghiệp, cuối cùng là luật sư hoặc công chứng viên. Dĩ nhiên, tôi không định ở lâu trong bất kỳ cơ quan nào kể trên vì mục tiêu chính là làm nghiên cứu sinh chính khóa ở Matxcơva, nhưng cũng cần phải công tác ba, bốn năm. Như tôi đã nói, việc gia nhập Đảng Cộng sản Liên xô chỉ được xem xét chủ yếu ở năm thứ ba hoặc thứ tư, rất hiếm - năm thứ hai, chỉ nếu như ứng cử viên đã có thâm niên lao động hoặc phục vụ trong quân đội. Tổ chức Đảng của trường phân cho mỗi khoa 3 - 5 chỉ tiêu hàng năm. Các sinh viên học tập xuất sắc, các nghiên cứu sinh, các sinh viên từ năm thứ hai đến năm thứ năm, các cộng tác viên trẻ của biên chế giáo vụ đua tranh các chỉ tiêu này. Sự cạnh tranh rất lớn

và gay go do mỗi người từ tuổi này đã phải chiến đấu cho chỗ đứng của mình trong xã hội.

Các ứng cử viên gia nhập Đảng Cộng sản Liên xô đầu tiên là trường lớp Công tước và hai bạn lớn tuổi đã phục vụ trong quân đội, nghiêm túc và học khá. Điều này là bình thường: sau vai họ đã có mấy thâm niên lao động, còn tôi với các dữ liệu lý lịch của mình ứng cử vào Đảng ở năm thứ hai là quá sớm.

Tổ chức Đoàn xem xét danh sách các ứng cử viên của sinh viên khoa tôi. Tính nghiêm túc của vấn đề thì ai cũng rõ, ai cũng muốn được chọn vì các nguyên nhân khác nhau, nhưng khả năng thực tế thì chỉ có ở một số rất ít. Điều kiện đầu tiên - kết quả học tập cao, thứ hai - hoạt động xã hội tích cực và cuối cùng là sự tán thành của khóa. Tôi tự tin là đáp ứng được tất cả các điều kiện này.

Năm đó chúng tôi chỉ nhận được hai chỉ tiêu. Công tước ủng hộ và khen ngợi tôi trong danh sách ứng cử viên: nào là tôi học giỏi, tự rèn luyện bản thân, thực hiện công tác xã hội và còn đại diện cho trường trên những cuộc thi thể thao giữa các trường đại học. Tuy nhiên tôi còn trẻ, trong khi các bạn khác đã có thâm niên lao động, từng trải qua quân đội, xuất thân gia đình công nhân lao động, cũng là những điểm cộng. Vì vậy anh ta cho rằng các bạn ấy xứng đáng hơn, còn tôi thì để xét vào năm sau là hợp lý. Có thể anh ta đã đúng, nhưng động cơ của anh ta thì không là bí mật đối với bất cứ ai cả.

Cuộc họp do một phó giáo sư gầy gò, nhu nhược làm Bí thư Chi bộ của Khoa, hướng dẫn. Bắt đầu phần phát biểu ý kiến. Các bạn tinh lễ với thâm niên công tác và phục vụ trong quân đội chiếm phần lớn số sinh viên của khóa, và cán cân dần dần nghiêng về phía các ứng cử viên của họ. Tất cả đều khen ngợi tôi, nhưng lại ủng hộ người khác. Có lẽ lần này Công tước đã tập hợp được một nhóm gồm mấy người, tuy nhiên họ lại là thành viên trong đội bảo vệ của tôi. Rapha, vẫn ngồi im cho đến lúc đó, đứng dậy quay mặt về phía hội trường.

- Tôi đồng ý là sau lưng anh bạn này có mấy năm trong quân đội, nhưng anh ta đã thể hiện như thế nào ở đây, trong trường này?! Học được, nhưng kém David, đó là sự thật, và lại không tham gia hoạt động xã hội nào cả. Vậy là đủ rồi, kết thúc phiên chợ thôi! Tôi sẽ tự tiến hành biểu quyết! Ai ủng hộ

David? Tôi bắt đầu đếm từ hàng thứ nhất. Bạn? Bạn?... Ai chống? Không ai chống cả? Các bạn cừ lắm, thông minh lắm, chọn đúng người rồi đấy, thôi tiếp tục họp đi, - và ngồi xuống chỗ của mình.

Mọi người biết rằng, thậm chí khi tôi nổi giận cũng không bao giờ đánh ai cả. Ngoài ra, những quan hệ kiểu như vậy chỉ xảy ra ở năm thứ nhất, ít khi ở năm thứ hai là lúc đã quen biết nhau kỹ càng. Bây giờ khi tất cả đã là bạn bè thì việc giải quyết những quan hệ này bằng quả đấm không ai nghĩ tới nữa. Nhưng Rapha thì khác, rất khó trao đổi với cậu ta một chuyện gì, hậu quả không lường trước được. Tất cả đều sợ hãi trước sự hung hăng điên cuồng của cậu ta. Uất ức và hờn giận tuy đạt kết quả, tôi rời khỏi cuộc họp. “ Thế đấy - tôi nghĩ - bạn bè yêu thích mình, nhưng đến khi quyền lợi xung đột nhau thì lại quên hết những gì tốt đẹp và khách quan”. Mari sốt ruột đợi tôi ngoài hành lang.

- Bạn gái, hãy nhận lấy người Đảng viên của mình này! - Rapha nói với nàng. - Đi đánh dấu thành công của chúng ta thôi! Rồi tớ còn phải gặp Yulia nữa.

Chúng tôi kéo nhau vào chỗ yêu thích của mình nằm cạnh trường Tổng hợp, gọi như thường lệ các món xúp gà, xalat rau, hincali, nước chanh rau thơm, pho mat, sữa chua. Bạn gái mới của Rapha, cô gái Nga tên Yulia từ Hạ Novgorod, cũng đến. Yulia học năm thứ ba trường đại học thể thao và đã có danh hiệu kiện tướng thể thao môn ném đĩa. Sống trong ký túc xá có điều kiện tương đối tốt, nên Rapha hay tới làm khách. Cô gái cao lớn, cùng cỡ như Rapha, và có thể quật ngã nhẹ nhàng hai chàng trai khỏe mạnh, trong khi đó vẫn cân đối lạ thường, thậm chí duyên dáng nữa. Như vẫn thường thấy, hai tính cách đối ngược khi gặp nhau dễ dàng hòa hợp. Yulia mạnh mẽ, nam tính và Mari mềm mại, nữ tính nhanh chóng tìm thấy tiếng nói chung và thậm chí còn kết bạn với nhau nữa.

- Mari, sao em không vui vậy?

- Không, David, mọi thứ bình thường mà.

Một lúc sau chúng tôi vui vẻ chia tay với Rapha và Yulia và đi về nhà Mari.

* *

- David, uống trà nhé? Hôm nay ta có bánh ngon lắm, - madame Xilvia mời, - ăn xong hãy về nhà.

- Mẹ ơi, anh ấy vào đảng.

- Đảng nào?

- Còn đảng nào nữa ở cái đất nước u ám này? - Mari thốt lên với nước mắt trong giọng, - David, anh cần đảng làm quỷ gì? Anh thế nào, định sống hết đời trong cái đế quốc hà khắc, bất công, nơi người với người là kẻ thù, này à?

- Mari, anh với em cảm nhận thế giới mỗi người một khác. Em quá nhạy cảm và phóng đại các khía cạnh tiêu cực của cuộc sống ở đây.

- Vâng, tất nhiên, đối với anh, con của cán bộ đảng, và bây giờ là người của đảng rồi, thì con đường tới biên chế nhà nước tốt đẹp theo tiêu chuẩn của các anh đã rộng mở. Nhưng anh nói xem, người hồi hương có được vào đảng không?

- Hiếm lắm, chỉ nếu như đó là nghệ sỹ hay bác sỹ nổi tiếng.

- Thế trong số các cán bộ đảng, nhân viên an ninh, các sỹ quan công an có lấy một người hồi hương không?

- Không, điều đó em biết rõ quá rồi.

- Còn anh có biết, ai là công an khu vực anh chứ? Thanh tra tài chính? Chưa chắc. Vậy mà phải nuôi sống bọn họ, những người này với đồng lương còm cõi không được nhà nước nuôi đủ, ở nước các anh nhà nước đổ hết mọi thứ lên vai nhân dân mình. Thế nên nuôi sống bọn họ chính là những người thợ thủ công cá thể, bác sỹ răng miệng, thợ may, thợ đóng giày, nhân viên thương mại và ngay cả kẻ đầu cơ. Và cuối cùng là thế giới tội phạm. Em xét cho bố em. Em không muốn để ông phải luôn run sợ trước những người này. Không muốn mãi là người loại hai ở ngay tổ quốc mình. Ở nước Pháp tư bản chúng tôi hoàn toàn bình đẳng, tất cả chúng tôi: có đảng phái, không đảng phái, người Pháp, người Do thái, ngay cả quỷ nữa, không quan trọng, tất cả đều như nhau trong mọi chuyện. Còn ở đây ngay cả giữa các đại diện của cùng một quốc gia cũng phân biệt - người địa phương và người nơi khác đến, người Nga và phần người còn lại, dân tộc chính trong các nước cộng hòa và các nhóm người thiểu số. Cứ thế, David, đến lúc nào đó các anh sẽ đi đến chỗ nội chiến. Em không thể nào cảm thấy mình kém hơn những người khác và trong thâm tâm em bác bỏ chuyện chúng ta kém hơn người Nga, rằng em kém hơn anh chỉ vì anh là dân địa phương và có đảng.

- Xuất hiện Roza Luxemburg²³⁽¹⁾ mới rồi đây. Chắc chắn, ông chú Varugian đã quá nhiệt tình. Em đang nhắc lại lời của ông chú đấy.

- Anh có thể đi tố giác Varugian đi, người của đảng phải hành động như vậy. Anh có kém gì Pavlik Marozov²⁴⁽²⁾đâu? Có thể anh được công điền đấy!

- Anh không tin là được tính công nên sẽ không tố giác. Phiên bản này làm vừa lòng em chứ? Cái hay là ở chỗ khác. Tại sao hôm nay em lại nói với anh tất cả những thứ vô nghĩa đó? Dầu sao hôm nay đối với anh cũng là ngày thành công, và em cũng nóng lòng đợi kết quả biểu quyết. Chẳng nhẽ em không mừng cho anh sao?

- Không, không mừng.

- Tại sao thế?

- David ơi, em sợ những cái đó sẽ chia tách chúng ta. Điều đó đối với em quan trọng hơn là thành công ảo của anh.

- Anh không muốn cãi nhau nữa. Có thể, mình đi đâu đi? Hay ngồi ở nhà?

Ngày mai sẽ có buổi hòa nhạc của Xtravinxki²⁵⁽¹⁾ theo vé đặt dài hạn. Thế nên tốt hơn là hôm nay học bài.

Trong trường đại học chúng tôi người ta bán vé đặt dài hạn xem các buổi hòa nhạc giao hưởng, và tôi theo lời khấn khoản của Mari, một tháng hai lần đi nghe. Dần dần tôi cũng đam mê và đi dự hầu hết các buổi hòa nhạc với sự thích thú. Thoạt tiên tin mới này đã gây sững sốt cho Rapha và một số bạn của tôi bởi sự lạ thường và kỳ quặc của nó. Nhưng sau đó bọn họ cho rằng, đơn giản là tôi thích đi cùng Mari thôi vì một chàng trai “bình thường” với tư chất như tôi không thể ưa âm nhạc cổ điển, và hơn nữa lại tự nguyện đi dự các buổi hòa nhạc như vậy.

* *

Mồng 5 tháng Giêng, trước lễ Giáng sinh Chính thống, như thường lệ có buổi liên hoan thanh niên. Thông thường các hoạt động kiểu này do một người bạn của chúng tôi Gheorghi, hay còn được chúng tôi gọi là Gioóc Mắt xanh, đứng ra tổ chức. Cậu ấy có được niềm vui thực sự từ những cuộc gặp gỡ đó, có nhiều bạn bè trong các trường đại học khác nhau, đặc biệt trong trường sân khấu và học viện âm nhạc, do khả năng bắt bạn mới, thú vị ở những nơi đó. Các cô gái rất thích nhận lời mời của Giooc. Cậu ấy biết tìm tiếng nói chung

với tất cả mọi người, luôn kiếm ra được những nhân vật hay ho mới trong số các nghệ sỹ, ca sỹ và nhà văn. Cậu ấy có căn hộ ba buồng và đã biến nó, như cậu ấy nói, thành ốc đảo đồ ăn phi chuẩn và đồ uống phi thường, nơi đến của những kẻ quái gở - ý nói những nhạc công, nghệ sỹ và nhà văn tóc dài mà nhiều khi không thể phân biệt được đâu là trai hay gái từ cái nhìn ban đầu. Giooc yêu thích hội họa và có một bộ sưu tập lớn các tác phẩm của các họa sỹ xuất sắc. Cậu ấy giấu giếm và nói mọi người rằng căn hộ là thuộc về ông chú thần bí mà chúng tôi chưa một lần nhìn thấy. Sự cẩn thận này được giải thích bởi việc bố của Gheorghi là thành viên của Tòa án tối cao Armenia, và có lẽ, cố giữ bí mật về các khả năng tài chính thật sự của mình. Ngoài ra ông biết con mình kết bạn với chúng tôi, quen biết với bố mẹ chúng tôi và rõ ràng không muốn ở nhà chúng tôi kể lại về căn hộ, bộ đồ bát đĩa bằng bạc và bộ sưu tập tranh.

Khách khứa tụ tập ở bữa tiệc chủ yếu từ trường đại học Y, Nhạc viện và trường Sân khấu, tất cả là trí thức và tất cả, giống như được lựa chọn, đều là những người nói tiếng Nga, tốt nghiệp các trường Nga và sinh viên của các khoa dạy học bằng tiếng Nga. Trong Nhạc viện, trường Bách khoa và trường Y, tiếng Nga được sử dụng thường xuyên hơn so với trường tổng hợp Erevan: ở chỗ chúng tôi các giờ lên lớp được tiến hành bằng tiếng Armenia, ngoại trừ một khoa ngôn ngữ Nga.

Yvetta tới - cô ấy là người quen cũ của tôi. Yvetta giống Elizabet Taylor một cách lạ kỳ: không cao lắm, thể hình tuyệt vời, với đôi mắt lá râm to, làn da mịn màng, bộ ngực đẹp, căng đầy không tương xứng với thân hình kiêu diễm, mái tóc mảnh đen sang trọng, hàng lông mày rậm. Yvetta được tất cả các chàng chết mê chết mệt - trong đó còn do tính tình vui vẻ và phong cách tự do. Cô ấy sinh ra và đến từ Baku, sống ở nhà bố mẹ Lila. Tôi biết bố của Yvetta là giáo sư trường đại học kinh tế - tài chính Baku, và người con gái lớn cùng hai đứa con hiện sống với bố mẹ, hình như đã ly dị hoặc trong quá trình ly hôn. Yvetta là một trong số đầu tiên đề nghị đội bảo vệ giúp cô ấy tránh khỏi các “chàng rẽ” quấy rầy, và chúng tôi đã xử lý nhanh chóng hội này. Khác với Mari, Yvetta sống ở khu vực trung tâm yên ả của thành phố, gần nhà của những người nổi tiếng, và ở đó hầu như không có lũ trẻ choai choai. Có một

thời gian tôi đã giao lưu với hội bạn của cô ấy, giữa chúng tôi có mỗi cảm tình lẫn nhau, nhưng sự xuất hiện của Mari khiến tôi quên hết mọi thứ xung quanh.

Có vẻ dường như không gì đặc biệt đã xảy ra. Yvetta lúc nào cũng được vây quanh bởi sự chú ý khác thường, nhưng cô ấy không thích Mari, trước tiên là do tính cách, do sự lịch thiệp lạnh lùng kín đáo và không muốn giao tiếp của nàng. Các cuộc thi sắc đẹp lúc đó chưa có, nhưng theo ý kiến chung, trong cuộc đua của hai kiểu bề ngoài nữ giới Bắc Âu và Nam Âu, chiến thắng có lẽ thuộc về Mari tóc vàng lấp lánh.- Vậy đấy, cậu bạn của tôi, cô bé Pari đã mê hoặc đảng ấy tới mức không nhìn thấy ai bên cạnh hay sao?- Nếu cậu có ý nói về bản thân, thì sau cậu là một dãy dài như xếp hàng vào Lãng - làm sao lọt qua được.

- Thì đảng ấy cứ thử xem! Đảng ấy vốn là anh hùng, người bảo vệ những kẻ yếu đuối và bị bắt nạt mà.

- Thế nhưng, như được biết, cậu không thuộc về bọn họ mà.

- Chỉ còn thiếu thể thôi đấy!

- Vậy cậu cần sự chú ý của tớ làm gì?

- Vì mục đích thể thao. Cô bé Pari của đảng ấy nghĩ rằng, chỉ có duy nhất một mình trên thế giới này và có thể làm hoa mắt và quay cuồng bất cứ ai. Tớ muốn cho đảng ấy mừng nhé: Ở chỗ chúng tớ vừa mới xuất hiện một anh chàng nghiên cứu sinh từ Matxcơva, con của giám đốc hãng “Intourist” Genrich. Hôm qua anh ta đã chọc được cô bé Pari của đảng ấy tới mức làm cho cô bé phá lên cười một cách tự nhiên không để ý tới ai cả. Thêm nữa, trên tay cô bé có một cái hộp rất to - hình như quà từ Matxcơva.

- Cảm ơn vì đã thông báo. Nhưng, cậu biết là Mari được tự do hành động theo ý muốn của bản thân mà.

- Vì vậy đảng ấy giờ mới trắng bệch ra chứ gì? Có lẽ, mang cho đảng ấy vài viên thuốc nhé? Khéo đột quy mất.- Cảm ơn, không cần.

- Chàng trai khốn khổ ời, giọng đảng ấy lạc hẳn rồi! Không ngờ đảng ấy nhạy cảm thế, vậy mà tỏ ra vẻ hiệp sỹ dũng cảm... Có thể cho tớ hay sao hôm nay đảng ấy lại có một mình thôi? Sao tự nhiên cô bé lại thả đảng ấy thế?

- Gia đình Mari hôm nay có lẽ, vì vậy tớ chỉ đi một mình. Với lại cô ấy có thể tùy thích ở một mình mà.

- Chẳng thấy chuyện đó đâu. Hai người đăng ấy như cặp sinh đôi người Thái ý, lúc nào cũng bên nhau. Có cảm giác rằng cô bé canh gác mọi lối tới chỗ đăng ấy.

- Hôm nay cậu có vẻ đang thích chế nhạo. Có thể, cậu ghen với Mari?

- Tớ ghen? Lúc nào tớ cũng có thể quyến rũ đăng ấy và bất kỳ ai nếu tớ muốn.

- Thôi được rồi, Yvetta, hôm nay cậu khêu gợi trí tò mò của tớ, Tớ sẽ làm rõ chuyện với Mari- và có thể, là lần cuối cùng.

- Đợi đã. Còn tay nghiên cứu sinh nham hiểm, trí thức đeo kính ấy? Đó mới là kẻ đáng trừng trị. Hắn cuồn lấy cô bé của đăng ấy mà chẳng sợ gì cả! Thậm chí cũng chẳng sợ cả Rapha, mặc dù biết đăng ấy và Rapha là bạn thân của nhau.

- Ái chà, bạn gái ơi, tớ bây giờ mới hiểu ra: cậu muốn tớ vỗ vai thân mật tay nghiên cứu sinh ấy, làm cho anh ta xấu hổ: “Ái chà chà, cuồn bạn gái của sinh viên là không hay chút nào”. Thế cậu được cái gì?

- Tớ thương hại đăng ấy.

- Ôi, lý lẽ của cậu làm tớ ngạc nhiên đấy. Tuy vậy, đầu sao cũng cảm ơn vì sự thông cảm nhé!

- Tớ nhân hậu mà, có thể an ủi...

- Này, Yvetta! Cậu hành động chỉ vì không thích Mari thôi, không hơn! Thế mà tớ đã nghĩ cậu là cô gái dễ thương đấy!

* *

Khó lắm mới thoát khỏi Yvetta, tôi đi ngay tới chỗ điện thoại và gọi cho Mari. Mẹ nàng nhắc máy.

- Alo, chào cô Xilvia, cháu David đây. Cháu có thể nói chuyện với Mari được không ạ?

- David, hai tiếng trước Mari đến nhà con chúc mừng bố mẹ con nhân dịp Năm mới. Có chuyện gì xảy ra à, con trai?

- Không, không, cô Xilvia, mọi chuyện ổn cả, cảm ơn cô.

Tôi bước nhanh ra ngoài phố, tóm được ta- xi chạy về nhà. Mở cửa bằng chìa riêng. Từ trong phòng đã nghe thấy giọng của mẹ và Mari.

- David đây rồi! - Mẹ thốt lên khi bước ra về phía tôi. - Mẹ với Mari vừa nói chuyện rất thú vị. Lúc này Yrma và Rina ghé thăm, cùng ngồi với nhau khoảng một tiếng và về rồi. Mà sao con lại đi dự tiệc mà không có Mari?

- Con biết, có một nghiên cứu sinh ở Matxcơva cần chúc mừng Mari.
- Thế thì sao, rất lịch sự từ phía anh nghiên cứu sinh đấy.

Mẹ mang từ bếp ra cho chúng tôi thêm nước chè và... , sau đó vào phòng của mình, để lại tôi đối diện với Mari.

- Anh nghĩ là mình sắc sảo lắm à?
- Không, anh nghĩ, mình là thằng ngốc bị lừa.
- Ngốc thì có thể. Nhưng ai lừa anh - em không biết. Anh nghĩ, em không biết tại sao hôm Giao thừa anh bỗng buồn rầu và vội bỏ đi không?
- Thế tại sao nào?
- Tại vì anh nghĩ rằng một lúc nào đó em sẽ ra đi về Pari và chúng ta sẽ xa nhau.

- Đúng, anh nghĩ vậy đấy. Làm sao em đoán được?- Điều đó không khó. Tất cả hiện trên mặt anh hết.

- Nhưng, Mari này, chính em cũng biết lúc nào đó nó sẽ xảy ra cơ mà.
- Anh với em lúc này cần phải chuẩn bị cho kỳ thi.
- Thôi được rồi, bà bảo mẫu! Thế còn anh chàng nghiên cứu sinh mà em cười rất to với anh ta giống như định đánh thức người nằm trong Lãng tỉnh dậy?
- Thứ nhất, người nằm trong Lãng “sống hơn những người đang sống”, không ngủ nên không cần đánh thức ông ấy. Thứ hai, Genric tới đưa quà cho em. Và anh biết, anh ta mang cái gì không? Cũng con búp-bê giống y của anh tặng em. Em nói là đã nhận được cũng món quà như thế từ người yêu, và quan hệ đã dứt từ lâu của chúng ta đã kết thúc rồi.

- Thế anh ta có quan tâm ai được gọi là người yêu của em không?
 - Anh ta nói, Yvetta đã đúng.
 - Cừ lắm, Yvetta quả là người bạn chân chính. Thế mà anh lại mắng cô ấy.
- Thế còn búp- bê?

- Em trả, anh ta lấy lại. Điều đó thật giống với anh ta...

Chương

10

-David, - Yvetta, mặt đỏ bừng vì khoái chí, chạy đến chỗ tôi, - tất nhiên, nếu đăng ấy quan tâm, thì Mari cả ngày hôm nay và hôm qua, trên các giờ nghỉ giải lao dài, đã tán chuyện rất vui và sống động với Arex Atoian!

Phó Giáo sư Atoian, một người đàn ông đẹp trai, tương đối trẻ với ngoại hình nghệ sỹ, đã mấy năm nay hướng dẫn các bài học tiếng Anh trên đài truyền hình của nước cộng hòa và có được sự nổi tiếng rộng rãi, nhất là đối với các cô luống tuổi và các nữ sinh viên. Sự nổi tiếng của anh ta còn tăng lên rất nhiều sau vụ xì- căng- đan liên quan tới chuyện tình ái với một cô dẫn chương trình TV xinh đẹp của Đài truyền hình Erevan. Phó Giáo sư Atoian cũng là người từ nơi khác đến nhưng là từ Anh quốc, đã ly dị và để lại hai người con cho vợ, rồi sống cuộc đời độc thân sôi nổi. Bằng hành động phiêu lưu gần đây của mình, anh ta dường như khắc họa sự sẵn sàng thực hiện những chiến công khác cùng loại, và do đó tăng cao đột ngột lượng người hâm mộ mình trong số nữ giới yêu thích tiếng Anh. Cả nước cộng hòa biết tiếng anh ta. Lối sống của Atoian, cách anh ta mặc và chải đầu được bắt chước ngay lập tức bởi số đông người sùng mộ, cơ bản là những người trẻ thuộc môi trường nghệ thuật và khoa học.

Cơn giận làm tôi nghẹt thở. Đồ đều cáng! Kiếm được cho mình một búp- bê yếu đuối, muốn mê hoặc cô bé tội nghiệp đang đi tìm đường sống. Nhưng tôi có gì để chống lại anh ta? Tuổi trẻ? Hai bắp tay? Khả năng trừng trị vô can bọn trẻ đường phố? Tôi có gì để mời nàng? Mua vé xem phim, xem kịch? Chiêu đãi, mà cũng không được thường xuyên, súp gà, bánh nhân thịt khinkali, kem? Ngay cả bộ đồ mới ôm sát người và măng-tô len tuyết xoắn do ông Azat may cho miễn phí tôi cũng không dám mặc: Rapha và các bạn sẽ nổi lên cười với lý do trong trang phục này tôi sẽ giống như thầy giáo dạy nhảy hoặc nghệ sỹ operet. Mari và mấy cô gái nữa thì đảm bảo rằng tôi sẽ rất tuyệt vời trong bộ đồ hợp mốt, nhưng điều đó chưa đủ, và tôi, để tránh khỏi bị bẻ

bạn cười nhạo, nhanh chóng quay lại với áo len thể thao, com- le vải và quần ống bó của mình.

“Mari không lâu nữa sẽ kết thúc học hành và lao về Pari, - tôi quay lại với những suy nghĩ của mình, - về với lối sống phương Tây, còn mình là ai? Một chàng trai bình thường không đủ vốn ngoại ngữ, nếu như không kể tiếng Nga là ngoại ngữ, với tương lai không chắc chắn. Trở thành điều tra viên của Tòa án với lương 120 rúp? Nhận tiền hối lộ vặt? Không hơn được vì khả năng và chức vụ không đủ. Dây bẩn tay và, nếu không ngủ ngáy trong tù, thì cũng làm ô danh bản thân, đánh mất tương lai của mình?. Không, David, mày không trở thành ngài Đêvid được đâu, cuộc đời của mày khác. Và không quấy rầy cô bé tội nghiệp nữa, hãy để nàng tìm lấy con đường của mình, lập thân tùy sức lực. Dù có làm gì đi nữa, cuộc sống cũng sẽ chia ly chúng ta”.

Tôi đứng trong góc hành lang trên tầng của mình, đáp lại một cách máy móc các lời chào hỏi và nghĩ ngợi. Tôi không thể nghe giảng trong trạng thái tinh thần như thế này, tôi phải ra ngoài, ngồi trong vườn, tĩnh tâm một lúc. “Mari, hóa ra em là thế! Em thề thốt không ngại: “Anh là người đàn ông đầu tiên và duy nhất của em, anh là những gì quan trọng nhất mà em có được”, - thế mà đã ngay lập tức phản bội khi mới lần đầu gặp mặt với cái thằng cha có tên tuổi, cái lão già thiêu thân ấy!”. Vị phó giáo sư mới khoảng 37 tuổi, nhưng lúc đó tôi có cảm tưởng là người cao tuổi rồi. “Vâng chỉ nửa giây là mình cho hấn ta dấn mặt xuống đường và vạt hết chân tay như gà con!”.

- Nay, anh bạn, cho mình điếu thuốc với!

Một sinh viên lớn tuổi, hình như đã phục vụ trong quân đội, với khuôn mặt hơi quen, đi ngang qua rút ra bao thuốc “Rạng đông”:

- Xin lỗi, David, tớ không có cái khác. Nhưng cậu không hút thuốc cơ mà?
- Người anh em, xin lỗi, mình không tiện nói.
- Chuyện gì xảy ra à? Tớ giúp được không?
- Cảm ơn, không cần đâu...

Khói thuốc rẻ tiền kinh tởm rơi vào họng làm tôi ho sặc sụa đến chảy cả nước mắt.

- Chuyện mới mẻ gì vậy, David? - tôi nghe thấy tiếng Mari, - anh bắt đầu hút thuốc à?

- Em cần gì?

- Tìm anh.

- Để làm gì?

- Hiểu rồi, những kẻ thiện chí đã truyền tới. Nghe này, Atoian vừa đề xuất với em một chuyện thú vị: làm người dẫn chương trình truyền hình dạy tiếng Pháp, tuy không được vào giờ cao điểm nhưng cũng là giờ thuận tiện, vào khoảng năm, sáu giờ chiều, vì tiếng Pháp là tiếng mẹ đẻ của em và phát âm của em cực chuẩn. Và ngoại hình, ý chừng, cũng thích hợp, - nàng kết thúc không quên kèm theo một chút đồng danh. - Ngày mai sẽ quay thử buổi đầu tiên, em muốn nó diễn ra tốt đẹp.

- Đầu tiên lên giường, sau đó quay thử? Hay ngược lại?

- Không thèm trả lời những câu hỏi ngu ngốc như vậy. Em có một người yêu trẻ, và hình như, anh biết người đó là ai. Tiện thể Atoian bảo em chuyển lời cho những chiến binh Spactaquet, như anh ấy nói, là chỉ có đề nghị chuyện công việc với em thôi.

- Anh chả tin được cái loại phóng đảng như Atoian đâu. Làm sao mà anh ta không thích ngủ với cô gái như em cơ chứ. - Bố anh đã phải khi nói - cô gái này có một ngoại hình phi thường và nó gây trở ngại cho cuộc sống chung của anh với cô ấy.

- Thế anh định làm gì? Chẳng nhẽ, em cần hủy hoại khuôn mặt của mình, và anh sẽ giúp em làm nhé? Hãy nghe này luật sư - đảng viên, anh nghĩ về tương lai của anh. Thế em thì sao? Sau trường đại học sẽ đi làm giáo viên ngoại ngữ ở trường phổ thông à? Tất tưởi, sáng tinh mơ lao đến lớp học, đứng đợi ở bến xe, chen lấn lên xe trolleybus, từ sáng đến ba, bốn giờ chiều vật vờ ở trường, sử dụng lén lút, sao cho học sinh không nhìn thấy, các toilet bốc mùi kinh tởm, ăn uống những thứ không tươi và không ngon ở căng tin nhà trường, và sau đó về nhà buổi tối kiểm tra bài tập - tất cả những việc đó mà chỉ được 80 rúp một tháng. Cảm ơn Đảng Cộng sản và chính phủ xô viết vì sự quan tâm tới các giáo viên đang nuôi dạy thế hệ trẻ cho đất nước trong những điều kiện như vậy! Và cứ công việc đầy ải như thế cho đến hết đời, không niềm vui, không cảm hứng. Tới lúc 50 tuổi, nếu như may mắn, thì được thêm 2, 3 chục rúp nữa. Hãy chỉ ra đi, David, một lĩnh vực sinh hoạt nào đó ở đất nước tươi sáng của anh được tổ chức theo đúng nghĩa nhân văn. Đơn giản là không có được. Vì thế bằng mọi con đường người ta tìm cách chạy khỏi đây,

mười ngày ở nước ngoài theo phiếu du lịch được coi là phần thưởng vĩ đại. Không phải thế sao? Anh muốn một cuộc sống và tương lai như vậy cho vợ, mẹ các con anh à? Tình yêu là một chuyện, người yêu quý ời, nhưng cái đầu sinh ra là để suy nghĩ chứ không phải để chải tóc. Phương án thứ hai, nghe này, nghe này: trở thành trợ lý của bố, may các đơn hàng, làm vui các khách nữ bằng các câu chuyện, cùng lật giở với họ các tạp chí thời trang và cả ngày ngồi uống cà phê. Và cuối cùng, phương án tốt nhất mà em đã mơ ước cả đời: một luật sư với tương lai sáng lạn của một điều tra viên, về bản chất là Ôtenlô - với khẩu súng lục trong tay, xin cưới em. Bằng cách đó em đã hiện thực hóa được giấc mơ màu xanh, không, màu hồng, không, tốt hơn hết là màu đỏ - vì anh là đảng viên, của mình. Sau mấy năm sống trong căn hộ thuê được ở Chêremuski cuối cùng chúng ta cũng nhận được căn nhà hai phòng. Chồng tôi - em không quên đâu - một điều tra viên, - kiếm được cái bếp điện, cái bồn cầu Tiệp, đồ gỗ Bungari, và chúng tôi sống sung sướng đến già bằng 120 rúp của anh ấy. A, em quên nói: nếu như anh ấy không nhận hối lộ, thì xin chào tạm biệt bồn cầu Tiệp và đồ gỗ Bungari. À, tý nữa thì quên thật: em phát phì do cuộc sống no đủ nên nặng tới 120 kg, ơn Giới chiều cao của em cho phép thế, bởi vì ở Chêremuski không có chỗ cho phụ nữ gầy nhỏ, không hợp mốt ở đó. Sao thế, hỡi chàng luật sư, người định cưới em đầu tiên, nghĩ gì vậy?

- Nói gì, Mari, em đã vẽ lên bức tranh hiện thực. Em không đủ trí tưởng tượng để vẽ hay hơn. Như anh hiểu, nếu em trở thành phát thanh viên, thì triển vọng mở ra tốt đẹp hơn nhiều. Mỗi ngày người chồng- điều tra viên, và còn là Ôtenlô nữa, sẽ nạp đạn vào súng và đi tới đài truyền hình. “Ê, bọn nghệ sỹ và quay phim gì đó kia! - Anh ta quát bằng giọng rè trầm khùng khiếp. - Ai đến gần phát thanh viên hơn một mét, tao sẽ hạ ngay, hạ ngay tức khắc!” Và họ tay trong tay, hạnh phúc đi về nhà ở Chêremuski. À còn nữa, cả thành phố triệu dân đều biết tiếng người điều tra viên này - chứ sao nữa, bởi anh ta phải cừ khôi lắm mới của được cô gái người Pháp như vậy. Tại sao không để anh ta làm công tố viên quận? Không, tốt hơn là công tố viên thành phố chứ!

Và cả hai chúng tôi lăn ra cười như hóa rồ.

- Thôi nào, chúng ta còn đi đâu nữa... Ở Pari cũng không có những người dẫn chương trình truyền hình vừa biết tiếng Pháp, vừa biết tiếng Nga đâu...

- Nghĩa là xong, quyết định luôn! Ngày mai em cứ đi quay thử! Anh đồng ý. Nhưng nếu có chuyện gì, anh sẽ bẻ gãy cổ phó giáo sư Atoian. Em nên biết, nhờ đó, ông ấy sẽ phát âm tiếng Anh tốt hơn! Còn hôm nay mình tới chỗ nhà anh, xem bố mẹ nói thế nào về chuyện này nhé!

* *

Khi đi cùng Mari về nhà, tôi thường bấm chuông cửa, mặc dù tôi có chìa khóa. Điều này để báo cho bố mẹ biết có khách đến. Như thường lệ, mẹ là người mở cửa. Thấy chúng tôi, mẹ thật lòng mời vào bàn:

- Hay quá, các con đến đúng lúc có bữa trưa ngon - lá nho cuốn thịt cừm.

Đây là món ăn ưa thích của bố, nên mẹ nấu ít nhất một tuần một bữa.

- Chúng ta trải bàn trong phòng khách nhé! Chẳng nhẽ ta lại ăn trong bếp với vị khách như thế này!

- Khách gì cháu, cô Liuxa? David ở chỗ cháu quen đến mức thỉnh thoảng tự đi vào phòng cháu nghỉ ngơi trước giờ học tiếng Pháp.

- Thế à? Mari này, điều đó chỉ ra sự giáo dục không tốt của con cô, nếu không muốn nói là sự trơ tráo.

- Mẹ, bố ơi! Mẹ với bố có thể vui sướng đấy! - tôi tham gia vào cuộc nói chuyện. - Không lâu nữa bố mẹ có thể thấy Mari hàng ngày!

Các bậc sinh thành ra tôi nhìn nhau đầy ý nghĩa.

- Ta nghĩ, - mẹ tôi nói dè chừng, - các con đợi đến khi tốt nghiệp đại học cơ, nhưng sớm hay muộn chuyện này cũng xảy ra. Xin chúc mừng các con! Được mấy tuần rồi, Mari?

Mari ngơ ngác nhìn mẹ, sau nhìn bố, sau nữa nhìn tôi và, khi hiểu ra chuyện, nàng thốt lên:

- Sao thế, cô Liuxia! Chuyện không phải như cô nghĩ đâu!

- Ôi mẹ, mẹ đang tưởng tượng đấy, - sau cùng tôi cũng hiểu, - Chuyện hoàn toàn khác. Mari hàng ngày, ngoài thứ bảy và chủ nhật, sẽ dẫn chương trình truyền hình bằng tiếng Pháp. Bố đến lúc phải bỏ tiếng Anh và chuyển sang tiếng Pháp rồi đấy!

- Công việc ở Đài truyền hình chắc chắn là rất thú vị, nhưng chiếm rất nhiều thời gian, mà đối với Mari, như bố cảm thấy, công việc dạy học hay nghiên cứu thích hợp hơn, - bố nhận xét. - Ngoài ra công việc của Mari ở Đài truyền hình có nghĩa là con cũng sẽ thêm bận về thời gian đấy, David à! Nếu như

phải làm cả giờ tối nữa thì tài sẽ tăng lên gấp đôi. Mà con thì phải thực tập trước khi làm luận văn ở Matxcơva. Nói chung, các bạn trẻ ơi, hãy cân nhắc đi. Đã đến lúc mỗi người phải quyết định sống tiếp thế nào.

Trên đường tới phố Comitas chúng tôi đi im lặng đến trạm dừng, im lặng ra khỏi trolleybus, mỗi người một suy nghĩ. Mari là người bắt đầu nói chuyện:

- Anh có cảm thấy không, David, hình như bố mẹ anh không ủng hộ việc em làm ở truyền hình thì phải?

- Lựa chọn cuối cùng thuộc về em, Mari à! Em tự giải quyết còn họ chỉ góp ý kiến thôi.

Sau mấy ngày, buổi dạy nửa giờ tiếng Pháp đã được truyền hình. Mari đã thể hiện hơi gò bó nhưng rất tự nhiên. Trên màn hình, vì sao đó, trông nàng không đẹp rực rỡ như trong đời thường. Một cô gái trí thức, hấp dẫn, có mái tóc sang trọng, mắt xanh da trời, dáng điệu uyển chuyển và tiếng Pháp tuyệt vời. Ở đài truyền hình đã quyết định - theo quan điểm của tôi là đúng - nếu trang điểm nàng sẽ nổi bật lên so với các dẫn viên chương trình khác và sẽ mang đến một sự lạc điệu không hay vào các quan hệ của họ. Dần dần công việc mới của Mari trở thành bình thường đối với chúng tôi, nhưng ngoài phố và ở những nơi công cộng nhiều người bắt đầu nhận ra Mari, làm cho tôi không phải lúc nào cũng vui.

* *

- David, người ta gọi cậu đến gặp trưởng khoa đấy!

Không hiểu gặp làm gì nhỉ? Hình như cũng không có sự kiện gì đặc biệt xảy ra, đội bảo vệ hoạt động bình thường, dấu sao cũng không có trận đấu nào lớn...

Trưởng khoa là một giáo sư lớn tuổi đường bệ, chuyên gia về luật quốc tế. Thông minh và hiểu biết, nhưng ông chỉ là nhà khoa học hàng tỉnh vì chỉ công bố bằng tiếng Armenia và trích dẫn toàn tác giả sử dụng tiếng Nga. Ông không nắm được ngoại ngữ nào cả nên khả năng vươn tới các đối tác rộng lớn hơn bị hạn chế.

Thời đó, tài liệu nước ngoài, đặc biệt là về luật, gần như không tiếp cận được. Mặc dù kiến thức phổ thông của tôi dựa trên tiếng Armenia, nhưng tôi chỉ dùng các sách giáo khoa xuất bản ở Matxcơva. Thông thường sau khoảng hai tháng tôi dịch và tóm tắt hết các đoạn riêng biệt, thỉnh thoảng - cả một

phần đáng kể sách giáo khoa. Thú vị là các văn bản được tóm tắt trực tiếp từ nguyên tác lại hay hơn, phong phú và đa dạng hơn các trích dẫn dài lê thê và các kiến giải giả tân của các giáo viên luôn cố gắng bổ sung một cái gì đó của mình nhưng thông thường không thành công. Người ta làm như thế trong tất cả các trường đại học hàng tỉnh - dù ở Tbilixi hay ở Alma- Ata. Khoa học nghiêm túc ít nhiều được tạo ra ở Matxcơva, một phần ở Leningrat, rất hiếm - ở Kiev. Nhưng ngay cả các sinh viên khóa trên kiểu như tôi đều hiểu rằng sự định kiến và phiến diện về lý luận không cho phép các khoa học xã hội, đặc biệt là luật, phát triển bình thường. Cứ mỗi khi phê bình quan điểm tư sản nào đó được trích dẫn dẫn có sai sót, thì tài liệu bị phê bình ngay cả dưới dạng như vậy trông vẫn lô gích, hợp lý và có căn cứ hơn bản thân sự phê bình. Sau một phút, luận điểm phê bình sẽ bốc hơi mất, còn lý luận tư sản thì mọc rễ ở trong đầu. Những suy nghĩ này của mình về các sách giáo khoa từ thủ đô và của chúng tôi và là đại diện cho trường phái luật học quốc gia, thường được tôi chia sẻ với các bạn cùng khóa, đôi lúc cũng không thiếu sự khoe khoang để khẳng định các kiến thức và công trình tự mình hoàn thành.

Tất nhiên các bạn tôi hiểu rằng, các luận điểm của tôi phần nhiều là noi theo, hay chính xác hơn là được kiểm lại với kiến thức của bố tôi, người nổi tiếng là uy tín được công nhận trong toàn nước cộng hòa về lĩnh vực xã hội học. Trong tạp chí của ông thường đăng những bài nghiên cứu nghiêm túc và sâu sắc. Tất nhiên nhiều sinh viên biết việc đó nhưng vẫn thích phần tự làm dù nhỏ bé của tôi trong việc giải nghĩa bằng cách đơn giản lặp lại những lời của bố. Cũng hay là ở nhà tôi phê bình hệ tư tưởng chính thức, kháng cự bố, nhưng đồng thời cũng hiểu lẽ phải của ông và khi ở trong phạm vi bạn bè thì lại dẫn ra các luận cứ của ông và trở nên cẩn trọng hơn nhiều trong các phát biểu.

Tôi là một trong những sinh viên giỏi nhất theo bình diện hàn lâm, và nếu không khiêm tốn thái quá, thì chính là sinh viên giỏi nhất. Học hành siêng năng, những không phải lúc nào cũng giữ mồm. Trong các cuộc tranh luận thường nóng nảy, hay nói thừa. Thường hay bức xúc khi phê phán đường lối dân tộc của Lenin, đặc biệt về việc ông cùng với đồng đội của mình đã thất bại về ngoại giao với Thổ Nhĩ Kỳ, nhượng mất những đất đai nguyên thủy của Armenia đã hơn 150 năm nằm trong thành phần của Đế quốc Nga, còn

Karabakh và Nakhichevan thì lại chuyển cho nước cộng hòa Aderbaigian mới được thành lập. Tất nhiên sự thật đó ai cũng biết nhưng nói ra thì nguy hiểm, có thể phát sinh vấn đề. Công tước cố gắng kích động chúng tôi cởi mở và ngay lập tức báo cho trường khoa hoặc chi bộ đảng về những tâm lý dân tộc không lành mạnh trong sinh viên. Tính cách bột phát, không kiềm chế đã mang lại cho tôi không ít rắc rối, tạo ra những tình huống xung đột.

Những chuyện ấy bằng cách này nọ đã đến tai an ninh vốn đã rất muốn vô hiệu hóa một nhóm dân tộc chủ nghĩa hoặc bất đồng chính kiến nào đó, nhất là có chạy ra nước ngoài. Ngoài ra, bố tôi hàng ngày khuyên nhủ rằng tôi là đối tượng rất thuận tiện cho các nhân viên an ninh dừng cảm. Mọi dấu hiệu sờ sờ: bố nhà lý luận, ông ngoại - kẻ thù chưa gục bị đi đày 15 năm, bản thân tôi kết bạn thân thiết với cô gái có bố mẹ đã chính thức đề nghị cho họ ra khỏi “thiên đường” xô viết... Đầu tôi xoay quanh những chuyện đó trên đường tới chỗ trường khoa.

Trong phòng tiếp khách ngồi bên cạnh Bí thư chi bộ là một thanh niên người Nga mắt xanh mà tôi nhận ra là một nhân viên an ninh KGB hoạt động trong trường. Chúng tôi đã quen biết, có chào hỏi bắt tay nhau. Sự hiện diện của anh ta làm tôi lo lắng, nhưng không thấy lý do gì đặc biệt. Có thể, trong lúc tranh luận, tôi đã biểu hiện một sai lầm tư tưởng thô thiển? Ít khả năng, và cũng không chứng minh được. Không ai đưa ra những bằng chứng như thế, kể cả Chỉ điểm (trong nội bộ chúng tôi gọi Công tước như vậy). Hay là chuyện liên quan tới Mari? Cũng ít khả năng. Hay người ta muốn tuyển mộ mình? Giả thiết không đứng vững trước phê phán: tất cả đều biết tôi là người bột phát, gay gắt, không né tránh xung khắc và rất cao ngạo. Tất cả những tư chất ấy chống chỉ định đối với công việc âm thầm, không thanh cao, nói thẳng ra là dễ tiện, như vậy. Với lại vắng tôi thì vẫn đầy những kẻ chỉ điểm như Công tước, họ sẽ rất nhiệt tình phấn khởi bắt tay vào công việc tới mức còn phải làm yên họ, họ sẽ tổ giác hết. Vậy thì cái gì đây? Tất cả chúng tôi từ nhỏ đã nghe nhiều về các đại diện của cơ quan an ninh quốc gia nên bất kỳ cuộc gặp nào với họ đều gây nên những cảm xúc mạnh mẽ, và tôi nghĩ đi nghĩ lại các phương án có khả năng.

Bí thư Chi bộ, một cô gái tên Liđa, là láng giềng gần nhà tôi và người quen tốt bụng - tôi học cùng với cô ấy và người chồng ở năm thứ nhất trong phân

ban buổi chiều. Đôi khi cô ấy kín đáo đưa cho tôi và Rapha chép các khóa luận tốt có được trong khoa, tất nhiên không phải tất cả, vì tôi tự thực hiện khóa luận về những môn mình yêu thích, nhưng cũng có những phần tôi không ưa như luật nông trường, luật gia đình và luật tài chính. Li đã trả lời câu hỏi không lời “tại sao tở ở đây” của tôi bằng cái nhún vai. Trong phòng trưởng khoa ngồi sau bàn là một người lạ mặt chạc 50 tuổi, có ngoại hình người Armenia. Trưởng khoa giới thiệu tôi xong rồi ra ngoài.

- Tay thế nào, gân có bị tổn thương nặng không?

Một tháng trước đây đúng là tôi bị chấn thương trong lúc đi tuần tra cùng đội bảo vệ. Không hiểu từ đâu ông ta biết về sự cố nhỏ nhặt này?

- Bình thường rồi ạ. May mắn gân chỉ bị tổn thương một phần thôi, nhưng cũng phải tiến hành ca phẫu thuật 2 tiếng đồng hồ và khâu vài đường.

- Đưa tay xem nào! Các ngón hoạt động bình thường chứ?

- Không có gì phải phàn nàn. Mọi thứ đã hồi phục lại, chỉ có ngón cái không bẻ được.

- Viết có khó không?

- Không hề gì.

- Còn cô bạn gái người Pháp cảm nhận chuyện cậu bị thương thế nào?

- Tôi nói là bị thương lúc tập thể thao, nên người ta đặt thanh nẹp.

- Sự việc đang được xem xét à?

- Vâng, nhưng đã đưa ra buộc tội gây tổn thương thân thể nhẹ, và tôi được xác nhận là người bị hại.

- Có tin tức gì mới về người bị buộc tội chưa?

- Lưu manh bình thường ngoài đường, trong tay cầm con dao mổ. Đáng tiếc là tôi không nhìn thấy nó. Tôi nghĩ đó là tình cờ thôi.

- Nhưng bạn bè của cậu đã quá tay. Tay ấy bị chấn thương sọ não nặng, xương sườn gãy.

- Tôi thông cảm, nhưng sau sự việc xảy ra anh ta, tôi nghĩ, sẽ hết ham thích thao tác các vật nhọn ở ngoài đường nữa.

- Sao cậu không hỏi, tôi là ai?

- Như thế này là rõ rồi.

- Cụ thể hơn?

- Ông đang ở trong phòng của trưởng khoa chúng tôi, nguyên là thứ trưởng Bộ Ngoại giao của nước cộng hòa, vừa khiêm tốn rút lui. Điều đó nói lên rất nhiều. Ngoài ra ở hành lang còn có nhân viên KGB Victor Lusenکو tôi quen. Có nghĩa là Ông từ một tổ chức có tiếng tăm. Tôi chỉ đang hoài nghi sao sự cố nhỏ nhặt như vậy lại thu hút sự chú ý của Ông.

- Cậu là một thanh niên thông minh đấy. Không loại trừ là trong những tình huống nhất định một nghề nghiệp không tồi và một công việc thú vị đang chờ đợi cậu. Tôi khuyên cậu hãy để lại đội bảo vệ và những trận đấu đả ngoại đường. Tôi hiểu, đối với cậu đó là niềm phấn khích, vị trí cao trong thứ bậc thanh niên, và còn là sự tiếp tục của thể thao, chỉ khác là ở ngoài phố thôi. Nhưng chỉ một lần thôi, anh bạn của tôi ơi, con dao thường hay dao phẫu thuật cũng thế thôi, đâm vào chỗ khác, thì cậu sẽ trở thành người tàn tật hoặc có thể kết thúc xấu hơn. Ngoài ra không lâu nữa cậu sẽ tốt nghiệp. Đến lúc phải suy nghĩ về cuộc sống tiếp theo rồi đấy.

“Tuy vậy, ông này muốn cái gì và định hướng đi đâu?” - tôi nghĩ.

- Cậu muốn biết, tôi là ai và muốn gì ở cậu phải không? - người đối thoại dường như đọc được ý nghĩ của tôi. - Theo lời trưởng khoa, đối với cậu, một trong số sinh viên giỏi nhất đã có kế hoạch làm luận án tại trường đại học tổng hợp Matxcơva và thực tập tốt nghiệp tại Văn phòng Tổng Công tố viên. Có thể, chúng tôi sẽ đề nghị cho cậu một kế hoạch khác thú vị hơn: nửa năm thực tập tìm hiểu tại Matxcơva nhưng ở công sở khác kính trọng không kém so với Văn phòng Tổng Công tố viên.

- Có thể biết được công sở đó là gì không?

- Ta tạm nói thế này - gần như là quân sự. Chúng tôi đã xem xét thấy rằng theo các chỉ số học tập cậu là sinh viên giỏi, nếu như không nói là giỏi nhất, đảng viên Đảng Cộng sản Liên xô, người hoạt động xã hội, bố mẹ - những người trí thức, có tiếng. Còn chuyện đánh lộn, thể thao, đùa nghịch, biểu tượng hiệp sỹ bất khuất trong con mắt của các sinh viên và đặc biệt các nữ sinh viên - những nhà ngôn ngữ học tương lai, chúng ta để lại đằng sau. Đến một lúc nào đó tất cả chúng ta đều

trưởng thành. Đây là thời gian các bạn phải gác lại đội bảo vệ, xúc tiến chuẩn bị luận án, đi thực tập và bắt đầu cuộc sống trưởng thành. Cậu thấy mình là ai? Lĩnh vực hoạt động nào cậu thích hơn?

- Tôi thích nghiên cứu khoa học, hoặc dạy học...
- Thế còn hoạt động bảo vệ pháp luật thì sao? Các cậu tích cực hoạt động trong đội bảo vệ thể cơ mà?
- Tôi cũng không loại trừ các công việc như vậy, nếu như xét thấy cần phải có ba năm chuyên môn để được làm nghiên cứu sinh chính thức. Nhưng dù sao tôi vẫn thích các cơ quan bảo vệ pháp luật dân sự hơn. Tôi có một số lý do riêng về chuyện này.
- Tốt thôi, chúng ta coi như đã làm quen với nhau. Tôi - đại tá KGB, cục trưởng cục trinh sát ngoại tuyến Grigori Arshakovich Oganezov. À, tiện thể, như tôi biết, cậu có quan hệ nghiêm túc với cô gái - phát thanh viên truyền hình. Ít nhất, theo tôi, các bạn đã kết với nhau ba năm rồi phải không?
- Vâng, thông tin của ông chính xác đấy, nhưng không chắc nó có quan hệ gì đó với cuộc nói chuyện của chúng ta.
- David, về cuộc nói chuyện của chúng ta tạm thời đừng hé gì với ai nhé, cả bố lẫn trưởng khoa. Vả chăng, chúng ta chỉ mới làm quen thôi, và không biết, cuộc làm quen có tiếp tục hay không. Tuy vậy vẫn phải giữ.
- Sau hai ngày tôi đã quên câu chuyện đó, mặc dù vẫn thỉnh thoảng nhớ tới với một thoáng lo âu trong lòng. Nhưng ngay trước khi nghỉ hè, khi tôi vừa mới thi xong môn cuối cùng và sau đó vài phút phải gặp Mari, người ta gọi tôi lên tổ chức Đoàn trường tổng hợp.
- David, - Bí thư thứ nhất Đoàn trường tổng hợp Albert Xaghikian, một người dễ thương, gầy gò, đáng tiếc là mất sớm, nói với tôi - cảm ơn bạn đã làm tốt công việc. Tất nhiên cũng có những cái hơi quá, và không phải ít, nhưng cơ bản quanh trường tình hình đã được giữ an toàn. Bọn lưu manh và trẻ em lêu lổng có bản đại bác cũng không dám đến đây nữa. Công việc tốt đẹp của đội bảo vệ và của riêng bạn là hiển nhiên. Chúng tôi đã đề nghị khen thưởng bạn bằng khen của Trung ương Đoàn nước cộng hòa.
- “Không biết, đây là do đại tá chỉ thị hay do tôi sắp nhận bằng tốt nghiệp?” - tôi thoáng nghĩ. Có lẽ phương án sau hợp lý hơn vì tôi chỉ còn hoạt động trong trường khoảng đôi tháng nữa, và sau đó là thực tập, chuẩn bị luận án và xong, kết thúc học hành.
- Rốt cuộc, thực ra Mari đã là người dẫn chương trình truyền hình, còn tôi cũng là người lớn rồi. Thật bất tiện đến bây giờ mà vẫn đánh nhau với du côn,

đi đứng với tay chân quẩn băng... Quả thật, đã đến lúc phải trở nên đứng đắn.

* *

Tất nhiên, tôi đã ngay lập tức kể hết mọi chi tiết cuộc gặp vừa xảy ra với bố. Một lúc sau mẹ tham gia vào câu chuyện:

- David, một người cấp bậc như thế - mà đây là chức vị quan trọng, ông ta đồng thời cũng là phó Chủ tịch KGB của nước cộng hòa và thành viên của Ủy ban KGB, - không đời nào đi nói chuyện cả tiếng đồng hồ với một sinh viên chỉ để làm quen đâu. Từ các câu hỏi của ông ta rõ là họ đã có đầy đủ thông tin về con. Nhưng sao Mari lại ở đây? Và tại sao lại là trinh sát ngoại tuyến? Mẹ rất không thích cái đoạn này trong cuộc gặp của con.

- Có thể, chỉ đơn giản là để cho con biết về sự am hiểu của họ? Có thể dự kiến việc chuyển sang làm việc ở chỗ họ, - bố đề xuất. - Tuy vậy không, bố không nghĩ thế. Bố không muốn lôi cuốn cô bé tội nghiệp chẳng có tội gì này vào chuyện liên quan tới KGB.

- Nhưng bố à, sau con ông ta còn nói chuyện với một sinh viên nữa từ khóa của con. À, xin lỗi, không phải từ khóa của con mà từ khóa thứ năm, và hình như, ông ta đã gặp sinh viên này hai lần.

- Thế có nghĩa là đang tiến hành tuyển chọn cán bộ. Họ chuẩn bị việc này cẩn trọng lắm.

- David, - mẹ theo luôn cuộc đua tiếp sức, - con hãy hiểu, đó là công việc đề tiện. Mẹ không bao giờ quên cảnh họ bắt cha của mẹ và các anh trai. Cảnh họ để mẹ lúc đó mới 8 tuổi, em gái 5 tuổi và em trai 2 tuổi ở lại một mình. Cả đêm hàng xóm sợ không dám vào nhà, mãi gần sáng mới phân tán bọn mẹ mỗi nhà một người. Nếu không qua ngày họ sẽ phân bố bọn mẹ theo các nơi thu nhận trẻ em trên khắp cả nước, và sẽ chẳng bao giờ có thể nhìn thấy nhau nữa. Mẹ sẽ mất cả trí nhớ về gia đình. Con biết đấy, sau đó ông con ngồi tù 15 năm, mãi đến năm 1948 mới được thả. Mẹ mất hết các anh trai. Còn mẹ, em gái và em trai đã trải qua không thiếu chuyện gì! Bọn mẹ lớn lên nhờ họ hàng, đứng vững trên đôi chân của mình nhưng vẫn không thể nào thoát hết được sự phiền phức của trẻ mồ côi. Còn bố con im lặng và không kể cho con biết bố mẹ đã lấy nhau trong hoàn cảnh nào phải không? Sau khi biết chuyện bố mẹ đăng ký kết hôn, người ta gọi bố lên Ủy ban an ninh và hỏi bố có biết là đã lấy con gái kẻ thù của nhân dân có cha và các anh trai đang ngồi trong tù không? Thực tế

là họ cảnh báo không đồng ý sự lựa chọn của bố. Mà sao cha của mẹ lại là kẻ thù của nhân dân được? Một người bị tước hết ruộng đất, nhà cửa, tài sản, một người đã bảo vệ gia đình mình và đất nước khỏi bọn kẻ cướp Hồi giáo! Sau chuyện đó sự nghiệp đảng của bố con thực chất đã dừng lại. Chính bố, người duy nhất có trình độ đại học, phó tiến sỹ, người học hành cao nhất của quận, bị đẩy đi học. Và ai là người được chỉ định làm bí thư quận ủy thay bố? Một thợ lái tàu hỏa, tốt nghiệp trung cấp. Rất buồn cười! Không, con trai của mẹ, công việc như thế không phải của nhà ta đâu. Các cơ quan bảo vệ pháp luật dân sự thì được. Nhưng ngay cả phương án đó cũng không dành cho con. Nói chung tất cả những cơ quan đó không dành cho những người trí thức. Con trai cố gắng lắm mới có thể được liệt vào hạng trí thức, nhưng con là người có suy nghĩ, đọc nhiều, chọn cho mình một bạn gái hoàn toàn trí thức mà mẹ không thể nào tưởng tượng được cô ta trong vai người vợ của một điều tra viên hay công tố viên. Có thể mẹ nói hơi nhiều nhưng đây là một cuộc nói chuyện cần thiết, con đã lớn rồi, sự lựa chọn của con sẽ động đến cuộc sống tiếp theo của gia đình chúng ta, tương lai của bố vì cũng đã chọn ngành Luật. Và cuối cùng, ta là mẹ của con, mẹ hiểu con hơn ai hết. Con không thể phục tùng vô điều kiện bất cứ ai, tính cách con không cho phép.

- Con - là một người bất đồng chính kiến bẩm sinh, - bố bổ sung, - người thích cãi, phê phán mọi thứ xung quanh: đảng viên bôn-sê-vich, Lênin, tư tưởng Mac-xít - mà giữa chúng ta với nhau - được dự tính cho những người nguyên thủy, lừa dối và vô nhân tính. Cũng may là con không có diễn đàn và chỉ hạn chế trong khán phòng gia đình và Mari. Tiện thể, bố muốn xin con đừng bỏ vào óc cô bé nữa. Mari là nhà ngôn ngữ học, mọi thứ ở cô bé đều dựa trên cảm xúc, trực giác. Một nơi nào đó cô bé nhắc lại những lời phát biểu ngu ngốc của con và làm hại đời mình vốn đã chẳng êm xuôi gì. Những người này bị đè nén, họ đến từ một đất nước khác, vượt qua biết bao khó khăn! Con phải hiểu, tư tưởng và chính trị không dành cho cô gái này, và con hãy thôi nói ngay những chuyện đó với cô ta. Hãy để Mari dùng tiếng Pháp, làm việc ở truyền hình, sinh con đẻ cháu cho con. Sau này tỉnh ra cô bé sẽ thấy, tuổi trẻ đã trôi qua, mái tóc xanh tốt đã trở bạc, sắc đẹp tàn tạ, và sẽ rất hối tiếc là đã lấy người cùng tuổi, chưa hoàn toàn trưởng thành. Giữa đàn ông và đàn bà, như ta

đã nói và sẽ nói nhiều lần, ít nhất phải cách nhau 7 tuổi. Con à, nên biết rằng - bố tiếp tục với giọng đã có vẻ đùa vui hơn, - phụ nữ là hàng chóng hỏng mà.

- Anh không lạc đề đấy chứ, người chủ kính mến của gia đình? - mẹ xoay sang bố. - Em hiểu là phần cuối của câu chuyện vẫn không mất hết tính thời sự đối với anh. Nhưng hiện giờ là câu chuyện về con của chúng ta, một chàng trai chưa hoàn toàn chín chắn, vừa mới làm cho mình bị thương tích ngay tháng trước đây thôi. Tóm lại, mẹ khuyên con: nhẹ nhàng, hết sức lịch sự từ chối không làm việc ở KGB. Không gian bao la của nước Nga - không dành cho chúng ta. Người ta sẽ điều con đi Khabarov, Mông cổ, Karelia hay, nếu may mắn, đi Hung- ga- ri, Tiệp Khắc và tương tự như thế. Lúc đó thì vĩnh biệt Mari, mái nhà thân thương và các món ăn ngon ngọt, đại bàng bay đi phục vụ. Con sẽ thấy bao nhiêu bẩn thỉu và đố kỵ, tệ nạn rượu chè và những đồ cặn bã - con sẽ ngợp thở và quên luôn bài ca “Ô, Mari, Ô, Mari!” mà con gào lên hàng sáng dưới vòi tắm.

Tôi biết, bố mẹ đã tô đậm màu. Xét theo một số bạn năm cuối đã sang làm cho KGB, thì công việc của họ cũng không tồi, ngoài ra môi trường hoạt động lịch sự hơn nhiều so với bên công tố, và hơn hẳn bên công an. Nhưng những bạn nam này là con cái của các nhân viên KGB và quân đội, những người có tính cách khác hoàn toàn với tôi: kiểm chế, thận trọng, kín đáo, kính trọng thiêng liêng cấp trên và nói thẳng, không sáng sủa gì. Nhưng quan trọng nhất - không thể nói chuyện gì về KGB hết nếu Mari sẽ không có bên tôi.

- Con hãy nhớ, David, nếu tiếp theo là lời đề nghị cụ thể, con hãy từ chối rất nhẹ nhàng, lịch sự nhé! Hãy nói là con mơ ước trở thành nhà khoa học! Làm sao để họ không nghĩ rằng con từ chối bởi các quan điểm tư tưởng, bằng không họ sẽ phá hại đời con đấy! Và không được quên: trong bất kỳ trường hợp nào cũng không được làm Mari liên lụy!

* *

- Sếp ơi, nghe đồn, cậu đi làm cho KGB à?

- Ai nói với cậu cái điều ngu xuẩn đó hả Rapha?

- Thôi mập mờ đi, chàng rể Pháp ơi! Có năm người được mời gặp trưởng khoa, nhưng cậu được giữ lâu nhất. Chỉ điểm loa hết công suất, hí hửng độc địa, muốn mình oan cho bộ mặt thấp hèn của mình, đấy, hãy xem ai đang chuẩn bị trở thành chỉ điểm thật sự nhé - chính là kẻ hăng hái, máy xay đấy!

- Và cậu, Rapha, lại tin vào cái sự xuân ngốc như thế? Không phải ai và nói chuyện gì với mình thì có nghĩa là vấn đề đã được quyết định như vậy đâu.

- Đấy, rõ rồi nhé, cậu đã thú nhận là có nói chuyện. Nghĩa là, Chỉ điểm đã đúng ít nhất 50 phần trăm.

- Thế nào, cậu muốn tớ bắt Chỉ điểm nuốt chửng cái cravat đỏ nhàu của nó à? Đó mới là đùa sắc sảo đấy!

- Hôm nay nó đeo cravat màu vàng, màu vàng hóa học hằn hoi. Mà cậu với nó là anh em đảng viên. Cậu có dám cho phép bản thân đối xử với đồng chí của mình như vậy không?

Chỉ điểm cũng đã gần 30 tuổi. Khô cằn, đen đúa, vàng vọt, so vai rụt cổ, vô duyên, cả người toát lên sự hằn học và ganh tỵ.

- Nghe này, đồ chuột, - tôi tới cạnh hần, - tao đã cố không nhìn thấy sự tồn tại thấp kém của mày, nhưng mày, đồ chó, cứ luẩn quẩn quanh chân tao. Trước mặt cô gái tao không muốn nói tiếp, vậy ra ngoài lớp đi, ta trao đổi vài câu xã giao.

- David, nếu cậu đánh Công tước, tớ sẽ báo với công an, trường khoa, hiệu trưởng nữa! - bạn gái của hần, một cô gái trông xấu xí, ốm yếu, ré lên.

Quanh chúng tôi đã có mấy bạn cùng khóa xúm lại.

- Các bạn thấy chưa, David trước mặt bạn gái của tớ đã xỉ nhục tớ, gọi tớ bằng những từ không lịch sự...

- A, mày đồ súc sinh!

- Thôi bỏ đi, David, chẳng mấy nữa chúng ta sẽ tốt nghiệp đại học, bay đi muôn phương. Làm bắn tay bây giờ, có được cái gì không? Nó sinh ra là rắn thì cũng chết như vậy, - Artashech, anh bạn cùng lớp khuyên nhủ tôi. Đây là một chàng trai điềm đạm, có ngoại hình nông dân, đã phục vụ trong Hải quân và sau đó còn học trường công nhân. Artashech sinh ra ở vùng Akhankalaki khắc nghiệt nằm trên lãnh thổ Nam Grudia, bên cạnh Armenia. Đây là vùng có thời tiết lạnh lẽo và tài nguyên thiên nhiên nghèo nàn với 90 phần trăm dân số là người Armenia, và dân cư ở đây nổi tiếng là dũng cảm và thượng võ.

Tôi hiểu rằng, Chỉ điểm muốn tôi công khai thú nhận về chuyện đề nghị làm việc cho KGB. Nếu như tôi nói là không đi vào đó thì hần sẽ báo cáo ngay tức thì và xoay câu chuyện theo ý mình - rằng tôi làm mất uy tín một cơ quan quan trọng như vậy, rằng tôi là người không chín chắn, đi nói ra ngoài

câu chuyện với một cán bộ an ninh có trọng trách. Bao nhiêu người vô tội có thể đã bị bỏ tù bởi tên khốn nạn như thế này vào năm 1937 hoặc những năm đàn áp của Xtalin sau chiến tranh? Nỗi sợ hãi trước các cơ quan nắm sâu trong chúng ta đến mức ai cũng sợ nói ra gì đó không hay về chúng. Dù tôi đã cố gắng nhưng các bạn cũng đã biết câu chuyện của tôi với cán bộ an ninh. Tất nhiên, không chắc họ đồng ý với quyết định của tôi, nhưng điều đó không có nghĩa là nếu xuất hiện cơ hội lựa chọn như vậy thì họ sẽ từ chối. Khi sự việc động chạm đến bản thân hoặc người khác thì các đánh giá đạo lý thường rất khác nhau. Và kẻ thành thật tiếc rẻ rằng tại sao người ta không đề xuất như vậy với anh ta, tất nhiên, đó là thằng cha Công tước. Đến lúc đó chắc anh ta sẽ chỉ đích xác cho tôi thấy tôm cá ngủ đông ở chỗ nào, sẽ buộc tội với những lỗi lầm vô lý nhất, ví dụ như: tôi là cháu của ông Trôtxki²⁶(1), hoặc là con ngoài giá thú của Beria²⁷(2)... Ôi, sao tôi muốn làm cho nó chảy máu đen, bẻ rụng hết đám răng vàng khắp khềnh của nó đến thế!

- Cậu làm sao mà lại ngây ra trong tư thế nhà tư tưởng vậy? - Rapha lắc vai tôi. Nỗi căm giận Công tước mạnh đến nỗi làm tôi không nhận thấy bạn mình đi vào lớp học. - Chẳng nhẽ cậu không biết, đó là răn hổ mang à? Mà không phải, răn hổ mang là răn đẹp, còn thằng này là răn lục, nếu nó không phun ra nọc độc của mình thì tự nó sẽ tắc thở. Óc của nó chỉ làm việc theo mỗi hướng - làm hại ai đây. Còn cậu, người Pháp, cậu có lẽ đã đúng khi không nói kể cả với tớ về đề nghị của người ta đối với cậu. Thông tin không cần thiết cho cả tớ và cả người khác. Nhưng công việc ở đó không dành cho cậu. Có thể, thời gian và địa điểm không thích hợp, nhưng tớ phải nói với cậu thế này: cậu là người chân thành trong tình yêu và tình bạn, chí khí mạnh mẽ, nên cả tin. Chính đấy sẽ là vấn đề của cậu trong cuộc sống sau này. Tớ là bạn cậu, chúng mình đã nhìn thấy nhiều thứ, nên tớ biết: chỉ cần ai đó cúi xuống và khóc lóc là cậu tha thứ ngay cho nó. Chỉ có kẻ đã cúi xuống thì không bao giờ tha thứ cho mình nỗi nhục đó, và nhất quyết sẽ tìm cách hạ nhục cậu hơn.

Sau đó một phút Chỉ điểm đã kể chuyện gì đó cho cô bạn gái của mình và vui mừng âm ỉ tới mức dường như vừa dành được huy chương vàng ở thế vận hội Olympic (vào những năm đó đấy là mong muốn thầm kín nhất của tôi). Và tôi nhận ra: ngay cả những bạn chuẩn bị đi làm ở các cơ quan bảo vệ pháp luật, cũng đề phòng cái KGB dữ dằn đó. Nhờ có lời khuyên và sự ủng hộ của

bố mẹ, tôi đã có quyết định, nhưng sự cố nhỏ nhặt hôm nay chỉ khẳng định thêm sự đúng đắn của lựa chọn. Bố Mẹ khôn ngoan của tôi đã nhắc đi nhắc lại nhiều lần: Không đi ngược lại trái tim. Ngay cả trí tuệ cũng có thể nhầm lẫn, chứ trái tim thì không bao giờ”.

Nhưng tôi đã không thể hình dung những khó khăn như thế nào đang đợi tôi phía trước.

Chương

11

-Mari, không lâu nữa em sẽ nhận bằng tốt nghiệp. Trong khoa chưa nói gì về chuyện phân công đi đâu à?

- Đến giờ vẫn chưa có gì cụ thể cả. Chuyện sắp xếp công tác rất phức tạp: một số người được đề nghị việc làm ở ngoại ô Erevan, số khác lại ở tận ngoại vi nước cộng hòa. Chỉ có ngoại lệ cho những người có chồng và có mang.

- Rồi, nếu tình hình trở nên quá cấp bách thì anh phải hy sinh cưới em - chỉ để em được ở lại thành phố. Anh không thể bỏ mặc bạn gái của mình trong hoạn nạn.

- Úi chà! Em biết là anh rất cao thượng, nhưng cũng không đợi ở anh hành động mãnh liệt như vậy! Nhưng sao em không cảm thấy ở anh sự thành tâm nên đành từ chối vậy. Còn nếu như nghiêm túc, David, em đã có công việc bên đài truyền hình rồi. Và nếu được ở lại trường thì cũng tốt. Lương giáo viên ít thôi, nhưng nếu kết hợp với lương bên truyền hình thì cũng đủ nuôi chồng-điều tra viên. Chúng ta, anh bạn trẻ của em ơi, đã đến lúc phải suy nghĩ nghiêm túc về cuộc sống đời thường rồi. Em là phụ nữ Âu nên không coi các vấn đề vật chất chỉ là việc của đàn ông. Tiện thể, anh không thấy gì sao?

- À, bây giờ anh mới để ý... Đôi bông tai đẹp quá! Chẳng lẽ bằng kim cương sao? Trông lóng lánh như đá quý ấy. Sao trước đây anh không thấy em đeo...

- Đúng, anh biết yêu cầu của em mà! Em chỉ đeo kim cương thôi. Nếu anh chưa thấy đôi bông tai này thì là vì trước đây chưa có.

- Thế ở đâu ra vậy?

- Quà đấy.

- Ô, em nghiêm túc đấy chứ? Ai dám tặng món quà quý giá như thế này? Chẳng lẽ là của anh Atoian lịch lãm đó?

- Anh sao vậy! Atoian có quá nhiều vấn đề với phụ nữ rồi, làm sao với tới bông tai kim cương được. Anh ấy vất vả lắm mới trả được tiền trợ cấp cho

đám vợ của mình.

- Thế thì, chắc là hôm qua em nhặt được ở thùng rác ngoài phố?

- Chàng ơi, em luôn nói là chàng có nhiều năng khiếu của thám tử! Với thời gian anh sẽ làm lu mờ cả Sherlock Holm!

- Thôi nào, ngôi sao truyền hình chưa thành ời, đừng co kéo nữa!...Được rồi, anh nghĩ, đây là nhân dịp tốt nghiệp đại học bố mẹ em mua cho em món đồ trang sức quý giá để em cảm thấy mình là ngôi sao thực sự. Nhưng sao anh có cảm giác nó hơi cũ. Không phải từ cửa hàng buôn bán trang sức.

- Anh đứng ở một điểm: em nhận được nhân dịp tốt nghiệp đại học. Còn ai tặng, anh không đoán ra... Nào, đồng chí đảng viên ơi, động não đi, nếu có! Bà Luxia đã tặng em đấy. Hôm qua bà ấy đã đến nhà em.

- Ôi đúng là bí mật cung đình Madrid...

Mẹ mới cừ làm sao! Khôi phục lại sự cân bằng. Dẫu sao tôi cũng đã 3 năm hẹn hò với Mari, nàng và thân sinh của nàng đã rất quan tâm tới tôi: tặng tôi 3 bộ đồ, áo măng-tô tuyệt đẹp và đồng hồ quý “Cartie”. Còn về phía tôi - chưa có quà gì đáng kể... Thật vậy - sinh viên có thể tặng được cái gì? Kiếm được cho bà Xilvia mấy bao thuốc lá ngoại hay kẹo cao su cho Mari, mua vé xem phim - đó là quà sao? Ước gì được làm cho nàng vui bằng những thứ đáng giá như áo khoác lông hay áo da cừu... Không sao, tôi vẫn kịp, còn cả đời phía trước cơ mà.

*

* *

- Mari, em có thể chúc mừng anh đấy! Cả khóa chỉ được hai suất thực tập ở trường Đại học tổng hợp quốc gia Matxcơva (MGU), và song song - Văn phòng Tổng Công tố Liên xô. Nhiều người đăng ký lắm, nhưng chỉ anh và một bạn nữa cùng khóa được duyệt. Anh sẽ thực tập tại Tổng cục Điều tra, còn bạn ấy - tại Trung tâm thực nghiệm khoa học hình sự.

- Thế thực tập của anh dài bao lâu?

- Ba tháng rưỡi. Em vui không?

- Lâu thế... Em chưa đến Matxcơva nhưng em biết ở đó có nhiều cô gái xinh đẹp và phong cách phóng khoáng. Ba tháng rưỡi - quãng thời gian dài đấy.

- Vậy anh sẽ nghĩ ra cái gì đó và em sẽ tới gặp anh khoảng một tháng nhé?

- Anh nói thật chứ? Thế em sẽ ở đâu? Anh thì được cấp ký túc xá rồi. Với lại, em làm thế nào mà bỏ truyền hình, thực tập ở trường được? Hơn nữa sắp tháng Giêng rồi, ở Matxcơva lạnh lắm, mà em lại không có quần áo ấm.

- Cần phải suy nghĩ... Dù thế nào anh cũng không tưởng tượng được sẽ sống xa em lâu thế. Bao nhiêu năm mình quen nhau rồi, thế mà không có ngày nào mình không nhìn thấy nhau, ngay cả lúc ốm đau. Thời gian vẫn còn, anh sẽ nghĩ ra một cái gì đó.

Ngay trong ngày hôm đó tôi bắt đầu hành động.

- Bố ơi, theo lời khuyên của bố con đã đề nghị với Khoa và được cử đi thực tập ở Matxcơva. Việc đó rất thú vị và vinh dự nhưng con không muốn phải xa Mari một thời gian lâu như vậy.

- Thế không có đề xuất của KGB à?

- Ổn giờ, họ quên mất con rồi. Mà cũng có thể họ hiểu ra là con sẽ từ chối - thứ nhất là vì Mari, thứ hai là con đã nói rằng thích cuộc sống an bình của nhà khoa học hơn. Tuy kém vinh dự hơn nhưng lại nhiều tự do và độc lập hơn - không phải đi công cán, không có chế độ nghiêm ngặt, không có quá nhiều thủ trưởng.- Thủ trưởng, con à, trong cuộc sống của chúng ta ở đâu cũng đủ, cả trong khoa học nữa. Và những người này, thông thường, lại không phải thông minh nhất. Con đang tính để Mari ở đâu phải không? Trong khách sạn thì đắt, và rất khó thu xếp chỗ ở đó. Ngoài ra các con chưa đăng ký nên người ta sẽ không cho ở chung. Như vậy, phương án này bỏ đi.

- David, - mẹ tham gia câu chuyện - mẹ hiểu con với Mari đã vượt qua giới hạn cho phép từ lâu. Mẹ ngạc nhiên làm thế nào cho đến nay cô bé vẫn không dính bầu. Có thể, bà mẹ người Pháp của cô bé nắm được bí mật mà những lao động nữ xô viết bình thường không biết?

- Mẹ muốn gì cơ? Muốn giúp hay khám phá bí ẩn sinh lý của Mari và mẹ cô ấy?

- Không thô thiển thế, con nhé! Ý kiến của bố mẹ về cô bé có ý nghĩa gì với con không? Người ta sẽ nói gì nếu ngày mai các con lấy nhau hợp pháp? Hay những chuyện đó con không quan tâm? Mẹ phản đối chuyến đi này. Hoặc Mari ở lại đây, hoặc các con đăng ký rồi mặc sức đi, tới Nam Cực cũng được!

- Đợi chút, đợi chút, Liuxia, - bố trấn an mẹ. - Về hình thức, như lãnh tụ vĩ đại của chúng ta đã nói, em đúng, nhưng về bản chất lại là sự nhạo báng. Đối

với em từ lâu đã không là bí mật, rằng người bảo vệ dũng cảm của chúng ta phần lớn thời gian trong ngày dành để học tiếng Pháp. Nếu như bố mẹ cô bé chịu đựng được thì em lại càng phải khoan dung với hành vi đã thực hiện đó chứ. Cô bé, ơn Trời, lại tốt ngoan về mọi khoản. Thật ra, đối với nhân viên KGB việc cưới vợ là người hồi hương có họ hàng phần lớn sống ở Pháp, - là phương án không được chấp nhận. Nhưng cũng may, con trai của chúng ta không định làm việc ở đó.

- Đúng đấy, người ta không tuyển nhân viên KGB có vợ như thế, - mẹ đồng ý.

- Bố ơi, mẹ ơi, bố mẹ nói cái gì vậy? Bố mẹ định đề nghị con với Mari đăng ký kết hôn để người ta không lấy con vào KGB nữa phải không? Nhưng nếu bây giờ con lấy vợ thì sẽ là trò cười cho lũ bè bạn. Sau mấy năm nữa, khoảng hai mươi sáu tuổi thì được. Bố bao nhiêu tuổi khi lấy mẹ? Hai mươi bảy? Còn mẹ, hai mươi sáu?

- Thế hóa ra con chỉ nghĩ cho mình thôi à? Rốt cuộc, cô bé cùng tuổi với con cơ mà! Và cô bé sẽ phải đính hôn ba năm nữa à?

- Các công dân bố mẹ ơi, con không muốn tranh cãi lý thuyết nữa! Nhiệm vụ của con rất rõ ràng: con sẽ đi thực tập và tích lũy kinh nghiệm ở thủ đô vang của Tổ quốc chúng ta, nhưng với điều kiện là Mari sẽ ở đó với con khoảng một tháng. Vì vậy con cần tiền - tất nhiên, càng nhiều càng tốt. Con nghĩ, bố mẹ Mari cũng không để cho cô ấy thiếu. Nhưng quan trọng nhất - mái nhà trên đầu, còn lại đều giải quyết được.

- Vâng, Liuxia à, con trai, tất nhiên, đã hơi xác xược và không giữ đúng mực thước... Tuy nhiên đề nghị của cậu chàng không phải không có lý. Thứ nhất, một mình ở Matxcơva cậu chàng buồn và đi tìm giải khuây... mẹ biết, ở ai không? Tốt, mẹ biết là tốt rồi. Thứ hai, người đẹp Mari không có người hộ tống trong diện mạo của đấu sĩ dũng cảm - đội trưởng đội bảo vệ cũng sẽ ở trung tâm của sự tăng cường chú ý. Thành ra chúng ta sẽ càng lo lắng cho cả anh lẫn ả. Thôi được rồi, bố sẽ nghĩ xem có còn phương án nào không.

Tôi mừng hân hoan. Nếu bố đã nói “sẽ nghĩ xem” thì nhất định thế nào cũng giúp.

Câu chuyện với nội dung gần như tương tự đã diễn ra ở nhà bố mẹ Mari chiều hôm đó. Vấn đề chủ yếu cũng như thế - người ngoài sẽ nghĩ như thế

nào? Việc các bạn đã hẹn hò gặp nhau ba năm rồi thì ai cũng biết, không sao cả. Nhưng đằng này là cùng đi Matxcơva xa xôi và sống cùng mái nhà trong cái thành phố lạnh lẽo, xa lạ và khắc nghiệt đó. Như thế là quá quắt rồi! Mari lắng nghe một cách bình tĩnh, không xen vào câu chuyện giữa tôi với bà Xilvia, và đột nhiên nói:

- Có sao không nếu con mang Tereda đi cùng khoảng hai tuần lễ? Em con cũng đang kỳ nghỉ mà.

Tereda đã học năm thứ hai ở khoa kiến trúc.

Như vậy, bài toán trở nên phức tạp hơn. Vấn đề chính là tôi có thể giải quyết “vấn đề căn hộ” hay không? Vì ở Matxcơva chuyện này luôn luôn vô cùng khó khăn.

Nửa đầu tháng Giêng năm 1963 trôi qua trong sự chuẩn bị ráo riết cho chuyến đi. Các cô gái thảo luận sôi nổi mang quần áo gì mặc ở thủ đô, đi chơi những đâu, xem xét cái gì. Còn tôi suy nghĩ làm sao tìm được một chỗ ở lịch sự và tiến hành đợt thực tập có kết quả vì tương lai việc làm sẽ phụ thuộc nhiều vào đó.

Cuối tháng Giêng, cả ba chúng tôi cùng bay chuyển sáng tới Matxcơva trên chiếc “TU- 134”. Tôi nhớ chuyến đi này tới tận những chi tiết nhỏ nhất - vì, rất cuộc, nó đã đóng vai trò quyết định trong việc xác định số phận tương lai của chúng tôi.

*

* *

Matxcơva đón chúng tôi bằng một đợt băng giá nhẹ và cảnh tượng tất bật, căng thẳng, lộn xộn - mà sau này tôi thấy rõ là thường xuyên. Rất lâu, khoảng hai tiếng đồng hồ đứng đợi hành lý, sau đó là người khuân vác. Sau đó người phụ nữ- tài xế taxi, trông giống như đàn ông - rắn, đưa chúng tôi đến phố Chêkhốp, chính giữa trung tâm thành phố. Một nữ nhân viên đánh máy của tạp chí “Sinh hoạt Đảng” sống ở đó - mà theo yêu cầu của Tổng Biên tập, một đồng nghiệp của bố, đã đồng ý cho chúng tôi thuê căn hộ của mình trong ba tháng và sang ở chỗ em gái. Suốt dọc đường các cô gái ngắm nghía thành phố một cách thích thú qua các cửa kính bắn động nước, còn nữ tài xế thì quát mắng liên tục với các tài xế khác. Tới lối vào, chúng tôi lên tầng năm trên

chiếc thang máy có lưới cũ kỹ, rồi lấy chìa khóa ở bà láng giềng - một phụ nữ luống tuổi trong chiếc áo bông đã sờn gập chúng tôi với vẻ nghi ngờ.

- Phụ nữ ngoại quốc à? - Bà ta hỏi. - Phải có đăng ký cư trú. Ta là người phụ trách lối vào, trong vòng ba ngày ta phải báo cáo với công an khu vực về những người mới đến trú. Còn cậu là gì với họ?

- Bà hiểu cho...

- Ta mà là bà của cậu à? Ta tên là Veronhika Vaxilevna, hãy đưa chứng minh thư đây. Mà có khi các người hoàn toàn không phải là công dân xô viết?

- Veronhika Vaxilevna, tôi sẽ đưa chứng minh thư cho bà và cho bất cứ ai muốn. Nhưng bà hãy đưa cho chúng tôi chìa khóa, để chúng tôi vào nhà thu xếp cái đã, sau đó tôi sẽ trình cho bà mọi thứ giấy tờ.

Sau mấy lần gọi đi gọi lại với chủ căn hộ và kiểm tra tên họ tôi trong chứng minh thư, bà già mới đưa chìa khóa cho tôi và cảnh báo:

- Mười giờ đêm đóng cổng vào. Không mời người lạ, không tổ chức nhảy múa, vui chơi. Sau ba ngày phải trình đăng ký cư trú. Hết! - và sập cửa.

- Thế đó, - tôi nói với các cô gái vẫn đang sửng sốt, - tạm thời thủ đô đón tiếp chúng ta không được lịch sự lắm. Nhưng mọi sự sẽ tốt đẹp thôi!

Sự bức tức vô căn cứ của bà già người Matxcơva xem ra khó hiểu đối với chúng tôi. Mãi sau này, khi đã lớn lên và có kinh nghiệm sống, tôi mới nhận ra nguyên nhân sự hằn học của người phụ nữ bất hạnh - người đã mất chồng trong chiến tranh hoặc trong những năm đàn áp của Xtalin, và có thể cả những người thân khác, rồi phải sống cô đơn với chút lương hưu, không thể chịu đựng nổi một khuôn mặt hạnh phúc mà lại còn trẻ trung và xa lạ.

Căn hộ nhỏ, tương đối sạch nhưng nghèo nàn, cần sửa sang từ lâu, có hai phòng kề nhau và bếp nhỏ xíu, hành lang hẹp, dài, phòng tắm và toilet riêng, bộ bàn ghế xếp chặt và bốc mùi cũ kỹ, không tương xứng với suy nghĩ của chúng tôi về cuộc sống thủ đô.

- Không thấy hào hứng đâu cả, các cô gái ơi! Xem này - có nước nóng, tivi nhỏ, tủ lạnh tuy cũ nhưng hoạt động tốt, không ồn. Trong một phòng hai giường, phòng khác một giường - đúng cho Tereda có thể đọc sách hàng đêm. Giường đệm sạch sẽ. Chủ nhà để lại tất cả cho chúng ta!.

- Em không ngủ trong giường đó đâu, - Mari tuyên bố. - Cũng may là mẹ đặt dự phòng hai bộ trải giường cho em và Tereda rồi.

- Còn phần anh, Mari à, em phải chia xẻ đồ vải với anh hoặc coi anh như khách, anh không thấy cách nào khác đâu... Nào, đi thôi, đi thôi, các cô gái ơi, đi chơi cái đã! Chúng ta ở ngay cạnh rạp chiếu phim “Nước Nga”! Tượng Pushkin cũng ở đó luôn!

*

* *

Đây là chuyến đi thứ hai của tôi tới Matxcơva. Lần đầu, cách đây hai năm, chúng tôi dừng ở thủ đô hai ngày để đi Ba lan theo giấy phép của Trung ương Đoàn. Lúc đó là mùa hè, tôi đi với các bạn, thành phố chìm ngập trong màu xanh cho chúng tôi cảm giác tuyệt vời. Thêm nữa, chúng tôi được xếp ở khách sạn “Tuổi trẻ” không xa bến xe điện ngầm “Thể thao”. Tòa nhà mới xây trông rất hiện đại và sang trọng.

Với tuổi tác tôi hiểu ra các điều kiện sống đời thường ảnh hưởng mạnh mẽ như thế nào đến sự cảm nhận thực tại xung quanh. Khách sạn sạch sẽ, giường đệm ngon lành và phòng vệ sinh tiện lợi, nước tắm nóng, nhà hàng ăn và cà phê ấm áp ở phía dưới - thế là thành phố trở nên xinh đẹp và thân thiện ngay. Tôi nhớ lại một trong những chuyến đi công tác đầu tiên của tôi ra nước ngoài, đến Luânđôn. Đó là năm 1971, khi mà mười hai nhân viên đại sứ quán của chúng ta vừa mới bị trục xuất một cách nhục nhã ra khỏi nước Anh vì tội làm gián điệp: hoạt động của họ không chừa chỗ cho sự nghi ngờ vì sự vụng về quá mức - tôi lưu ý, cũng giống như nhiều hoạt động khác của trinh sát ngoại tuyến chúng ta. Một số thành công có được chủ yếu là do công lao của các cán bộ trinh sát và nghiên cứu bản địa chạy sang hàng ngũ chúng ta vì các lý do tư tưởng hoặc vật chất. Tôi thấy trước sự công phẫn của những người yêu nước trong ngành an ninh. Đừng vội vàng hành hình tôi! Hãy bình tĩnh và nhìn lại với cái đầu lạnh lịch sử “vẻ vang” của trinh sát ngoại tuyến chúng ta - từ kẻ đào ngũ Shevchenko tới “nữ nhân tử vì đạo” mới đây, Anna Chapman.

Vậy nên, ở đâu đó dưới các lớp đất sâu của Lubianka trong các cái đầu của những nhân viên nửa mùa (mà như lịch sử đã cho thấy, sẵn sàng vì một ít tiền bán đứng luôn cả mạng lưới điệp viên của chúng ta cùng với các ngôi sao trên điện Kremlin) nảy ra ý nghĩ về chuyện có thể bị khiêu khích đối với chúng tôi. Để tránh chuyện đó các thành viên của đoàn đại biểu được đưa xuống tầng hầm của đại sứ quán Liên xô một ngày. Ở đây không được trang bị gì cả ngoài

những thứ tối thiểu. Chưa kịp rửa ráy và ăn mặc gì cả, chúng tôi bị lôi ra ngoài đường cùng với hai nhân viên đại sứ quán sợ hãi mọi thứ nhất là chúng tôi. Đến chiều là tôi đã căm ghét Luândôn. Tuy nhiên qua ngày hôm sau chúng tôi quay lại khách sạn bình thường, buổi sáng đứng trước gương tôi cảm thấy hài lòng với bản thân, ban ngày giao lưu với những người bình thường có diện mạo bình thường và hành xử bình thường, và thành phố trở nên thú vị đối với tôi càng lúc càng nhiều hơn.

*

* *

Matxcơva mùa đông đối với chúng tôi dường như ảm đạm và khắc nghiệt, được dọn tuyết sơ sài và không đủ ánh sáng. Việc đi lại lộn xộn, không được tổ chức, khắp nơi vang lên tiếng còi xe hơi: các tài xế cố hết sức làm cho người đi bên cạnh chú ý tới mình.

Nhìn thấy biển hàng to tướng của cửa hàng “Armenia”, tôi bỗng nhớ ra: giám đốc cửa hàng là chú của một thành viên đội bảo vệ. Cậu bạn nói với tôi về việc này khi biết chuyện tôi đi Matxcơva, và bảo tôi thế nào cũng phải ghé thăm chú Aram - mà theo lời cậu ta, có quan hệ rộng rãi trong thành phố và có thể có ích trong việc giải quyết nhiều vấn đề.

- Xem này, các cô gái, cửa hàng “Armenia”. Vào xem họ bán cái gì? Có thể, chúng ta sẽ tìm được gì đó cho bữa tối.

Chúng tôi mua một vài thứ lặt vặt, và tiện thể tôi hỏi cô gái bán hàng có Aram ở đây không? Cô gái hứa sẽ tìm và đi ra. Khi đang đứng ở quầy trả tiền, tiến đến gặp chúng tôi là một người đàn ông dễ mến trạc 40 tuổi, nặng nề, má đỏ, trông rất giống người Grudia.

- Các bạn hỏi tôi à? - Ông nói với tôi bằng tiếng Nga.

- Chào chú, cháu là bạn của cháu chú Ghêvorg. Bạn ấy nói chú làm việc ở đây.

- Xin chào, xin chào! Chú có thể giúp gì cháu không? Ghêvorg đã gọi cho chú và xin nhờ chú giúp cháu mọi thứ. Cháu đang ở khách sạn nào?

- Cháu không ở khách sạn, mà ở nhà người quen. Cảm ơn chú, mọi việc ít-nhiều tạm ổn.

- Ừ cứ xem đã, nếu cần cô- nhắc Armenia (thời đó là của hiểm) - lúc nào cũng có cho cháu, và các thứ khác nữa cũng thế: thịt hun khói, bia Tiệp, thịt

bò hong khô, giò... - Này cháu, đúng lúc chú đang định ăn tối ở quán cà phê “Lira”, ở kia kia, chỗ đối diện. Ta cùng đi nhé, ngồi với nhau, nói chuyện. Cháu kể cho chú nghe, có gì mới mẻ trong thành phố của chúng ta, còn chú sẽ bảo cháu, cách sử dụng thời gian hiệu quả ở Matxcơva.

- Cháu sẵn lòng, nhưng để lần khác chú à, vì không phải chỉ có mình cháu, - tôi chỉ về phía các cô gái.

- Sao, cô gái này đi với cháu à? Cô ta là người nước ngoài đấy! Cháu ghê nhỉ! Vừa mới bay tới đây mà đã kịp tóm được cô gái như thế à? Cừ lắm! Ghêvorg nói với chú, cháu là chàng trai trọng vọng, nhưng mà nhanh nhẹn như thế này thì chú không tưởng tượng nổi.

- Chú Aram, không tiện đâu. Họ hiểu chú nói gì đấy.

- Từ đâu cô ta biết tiếng Armenia?

- Cô ta là người Armenia. Một nửa.

- Chào chú, - Mari quay sang nói chuyện với chúng tôi bằng tiếng Armenia với dáng vẻ không nghe thấy câu chuyện của chúng tôi.

- Chào các cháu, chú không tưởng tượng được các cháu là người Armenia! Rất vui sướng được làm quen! Các bạn trẻ ơi, xin mời các bạn vào quán. Mấy ngày trước chú vừa xuất viện, cắt ruột thừa. Đừng từ chối tham gia nhé - chú muốn đánh dấu sự kiện.

- Mari, Tereda, đi nào! Chúng ta ngồi một lúc, sau đó đi xem phim buổi tối. Về nhà còn sớm.

- David, có cần không? Chúng ta vừa mới đến, chưa kịp chấn chỉnh người ngợm.

- Các bạn trẻ ơi, cũng phải ăn uống cái gì chứ! Năm giờ chiều rồi mà! Coi như buổi ăn tối sớm hay bữa ăn trưa muộn cũng được. Đi thôi, đi thôi, - Aram nài nỉ.

Chúng tôi đi theo Aram. Cắt ngang vòng xoay đại lộ Bulvar đối diện cửa hàng “Armenia “ chúng tôi đi vào quán cà phê “Lira” rất thời thượng lúc đó. Thiết kế đẹp theo tiêu chuẩn ngày đó, phòng rộng, trang trí hiện đại, cô đọng và độc đáo. Quán vừa mới chuẩn bị xong để đón khách ăn chiều, trong phòng hầu như trống không.

Nhân viên phục vụ biết chú Aram - chú là khách thường xuyên và được mong đợi. Chủ quán cà phê, một người đàn ông tương đối trẻ, trán hói, bước

ra đón. Không hỏi han câu nào, các nhân viên phục vụ xếp chúng tôi ngồi sau một bàn tròn lớn, và ngay vài phút sau trước mắt chúng tôi đã hiện ra nhiều thứ đồ nhắm, các món cá và thịt, trứng cá. Tôi hơi bối rối bởi bàn tiệc bất ngờ, ấm cúng và thịnh soạn như vậy, nhất là có một âu kích cỡ lớn chứa đầy cam, chuối - những thứ thời đó được coi là của lạ và khó kiếm. Cảm nhận được chú Aram là một người nhân hậu và hào phóng, tôi chân thành cảm ơn chú đã tiếp đón chúng tôi rất hậu hĩ. Chú còn là một người kể chuyện rất hay, biết nhiều chuyện tiểu lâm, tóm lại chúng tôi đã được tận hưởng một buổi tối tuyệt vời.

*

* *

Giữa lúc câu chuyện của chúng tôi đang ở cao trào thì có bảy thanh niên cao lớn, vạm vỡ, ăn mặc đúng mốt đi vào phòng. Xét theo ngoại hình, họ là người Grudia, cùng đi với họ là một cô gái có vẻ kém đức hạnh. Không khó đoán ra là các thanh niên này đã uống rồi. Không để ý gì đến người xung quanh, họ cười đùa ầm ĩ tới mức ở ngoài đường cũng nghe thấy tiếng họ. Cả bọn ngồi xuống cách chúng tôi một bàn, gọi nhân viên phục vụ và tranh nhau đặt món. Tôi căng người ra khi cảm thấy ý định gây gổ từ phía họ và cố gắng làm ra vẻ không nhìn thấy cái hội ồn ào náo nhiệt quá mức này. “Không sao đâu, chúng nó làm ồn một lúc rồi yên thôi, - ông Aram nói khẽ với tôi, và chúng tôi định tiếp tục câu chuyện.

Tôi đã được nghe nói là ở Matxcơva người Grudia rất nổi tiếng và được các cô gái Nga ngưỡng mộ vì họ giàu có và hầu như có ngoại hình lôi cuốn. Tôi cũng biết là họ thường hành xử ầm ĩ và khiêu khích, vì vậy chuyện đang xảy ra không phải là bất ngờ lắm đối với tôi.

Đã đến lúc không thể không để ý tới các bạn trẻ ở bàn bên cạnh. Cuộc cãi nhau với cô gái nhân viên phục vụ và với chủ quán đã lên cao giọng và lôi cuốn sự chú ý của số khách ít ỏi mới xuất hiện trong phòng. Người cãi chính (từ câu chuyện tôi biết được tên anh ta là Archi), một chàng trai dễ thương khoảng 25 tuổi, tóc sáng, với đường nét rõ, lớn trên khuôn mặt, đang bức xúc, chỉ tay về phía bàn chúng tôi:

- Tại sao có cho họ chuối và cam, mà không có cho bọn này? Thôi, cầm lấy 50 rúp và cũng mang đến như thế nhé!

Xin lưu ý là 50 rúp hồi đó được cho là không ít - như tôi đã nói, các bạn đồng học với tôi đã khéo sống được chỉ với số tiền học bổng ít hơn tới hai lần.

- Không có, không có đâu, đây là những thứ cuối cùng rồi, - cô gái phục vụ xấu hổ từ chối.

Lúc đó Archi đứng dậy và tiến tới bàn chúng tôi với bước đi không vững. Chiều cao của anh ta gần mét chín mươi.

- Này các bạn, chúng tôi trong đội tuyển bóng ném Grudia. Hôm nay chúng tôi vừa thắng đội Matxcova. Các bạn có muốn chúc mừng chúng tôi không?

- Xin chân thành chúc mừng, - Aram mỉm cười.

- Vậy, chú ơi, cháu lấy bình hoa quả nhé - đó sẽ là quà chúc mừng của bàn chú cho bàn cháu.

Cùng với những lời này chàng trai bê luôn cái bình nặng bằng đôi bàn tay to tướng của mình và quay đi.

- Được thôi, lấy đi, - Aram đồng ý miễn cưỡng.

- Đợi chút, Archi, - tôi cố gắng nhã nhặn nói với anh chàng Grudia, - mình chỉ lấy một quả chuối và một quả cam cho các cô gái, còn lại hãy mang đi. Chúc mừng chiến thắng nhé, - tôi cầm vài hoa quả.

Buổi chiều hiển nhiên là đã bị làm hỏng. Tôi cảm thấy bị xỉ nhục bởi sự xấu xược và bất lịch sự của các cầu thủ bóng ném, và có lẽ các cô gái cùng chú Aram cũng cảm nhận như vậy. Chú gọi cô gái phục vụ lại và bảo thanh toán. Tôi sôi lên vì bức xúc nhưng hiểu rằng khôn ngoan hơn cả là rút lui êm thấm. Mari làm ra vẻ không nhìn thấy gì cả. Chỉ có Tereda trông rất sượng sùng và suýt phát khóc. Cô gái đi cùng với hội Grudia chỉ tay về phía chúng tôi và cười ra tiếng chế nhạo đáng điệu phần uất của chúng tôi. Cô gái phục vụ mang hóa đơn tới, Aram chuẩn bị trả tiền, bỗng nhiên, dưới tiếng cười hô hố của đồng bọn, Archi lại tiến tới bàn chúng tôi.

- Cậu nói, các cô gái của cậu thích chuối? Phải không, các cô gái? Các cô thích chuối hả? Bọn này có chuối đây! Xin chiêu đãi các cô đây! Chuối to, tươi, mọng nước đây... Các cô sẽ rất thích, mình bảo đảm!

Các cầu thủ bóng ném suýt ngã lăn ra khỏi ghế vì cười. Chúng tôi ngồi im lặng, trắng bệch và nhục nhã. Tại sao những người này lại làm nhục chúng tôi một cách thích thú như vậy mà vẫn cảm thấy vô can hay sao? Nếu tôi có súng, tôi sẽ bắn chết luôn Archi mà không nghĩ ngợi gì cả, mặc kệ cái gì xảy ra. Một

con rắn độc vô lương tâm như thế không cần phải dạo chơi dưới ánh mặt trời và vui sống.

- Này, cầu thủ bóng ném, có thể ra chỗ để quần áo chứ? - tôi không chịu nổi. - Chúng ta nói chuyện chuối chứ?

- Dừng lại, David, chúng ta đi thôi! - Aram xen vào. - Các bạn trẻ đang vui vẻ, đừng để ý. Tanhia, - chú quay sang cô gái phục vụ, - mai chú trả, bây giờ chúng ta đang vội...

- Vâng, vâng, Aram Arxenovich, không sao đâu.

Cơ sự trông ra như cuộc trốn chạy.

- Mà định nói gì với tao à? - ngạo mạn và khiêu khích, với nụ cười mỉa, Archi văng ra. Và không đợi câu trả lời, gã túm lấy tôi qua ve áo vét và dùng hết sức lôi tôi về phía chỗ để quần áo. Gã Grudia cao hơn tôi nửa cái đầu, tôi không thể nào thoát khỏi hai cánh tay của gã. Trong giây lát tôi hình dung ra sự nhục cười và đáng thương của mình - giống như một con thú mạnh mẽ thờ ơ đang vỗ về con chó nhỏ bé cho đỡ buồn. Lòng tự trọng của tôi, phẩm giá đàn ông của tôi không có ý nghĩa gì cả đối với Archi, gã sẽ sung sướng nhấn đập tôi vào bùn, tận hưởng sức mạnh của mình và sự bất lực của tôi. Mà mọi chuyện đó lại xảy ra trước mắt cô gái của tôi và các cầu thủ bóng ném đang cười hô hố. Tôi cố gắng hết sức giữ sao cho khỏi mất mặt đồng thời không lao vào đánh nhau vì hiểu rằng, trong trường hợp đó lũ bạn sẽ xông đến giúp cho Archi - lúc đó thì cả Aram đang yếu cũng lãnh đủ và có khi, cả Mari lẫn Tereda nữa.

- Để cậu ấy yên, Archi! Cậu ta là khách, - Aram cố xen vào, - chúng ta đi đây!

- Ngồi xuống đi, cái bao tải! - Tay cầu thủ bóng ném đẩy mạnh ông Aram, làm ông ngồi phịch xuống ghế một cách nặng nề.

- Dừng động tới ông ấy, - tôi nói nghiêm khắc, - ông ấy mới ra viện, vết mổ chưa lành. Chúng ta hãy nói chuyện và giải tán. Mình không muốn cãi cò, mình đi với bạn gái. Thả mình ra!

Archi, bị kích động bởi tiếng cười hô hố và tiếng la hét của bạn bè, càng lúc càng trở nên can rở hơn.

- Tanhia, - ông Aram kêu lên, - hãy gọi công an!

- Cái gì? - Bằng tay trái Archi lại xô Aram ngã trong lúc vẫn nắm cổ áo tôi.
- Đi! - Gã kéo mạnh tôi ra ngoài cửa. Mari cản đường gã:

- Bạn trẻ ời, thả anh ấy ra, xin anh đẩy, chúng tôi chẳng có gì chống lại bạn đâu!

- Mari, tránh ra!

- Mêri? Mêri, tao bây giờ sẽ nói chuyện với bạn trai của mày, tiến hành giáo dục nó, và sau đó sẽ múa với mày, - gã làm một cử chỉ bất lịch sự. - Thôi, tránh đường ra, - và gã Grudia đẩy vào ngực Mari một cách khinh thị.

Mắt tôi hoa lên. Tôi toan đâm vào mặt gã, nhưng cú đánh trượt - chiếc áo vét bó buộc tay tôi. Archi tóm lấy tôi bằng cả hai tay và ép vào tường. Tôi vẫn còn cố tìm lời nào đó để dập tắt xung đột, nhưng qua mắt gã tôi hiểu rằng, gã đã không nghe thấy gì cả, chỉ đang tìm thế đứng thuận lợi để ra đòn. Tiếp tục giữ chặt lấy tôi, Archi quay lưng về phía tường - có lẽ sợ làm gãy tay nếu như đánh không trúng mặt tôi.

Bằng tay phải tự do lúc đó, tôi rút được từ túi áo trong con dao tự mở. Tiếng xoạch mở lưỡi dao và ánh thép lạnh của nó làm cho tay cầu thủ bóng ném lùi lại và đập gáy vào tường. Nhanh như chớp tôi dí đầu nhọn dao vào dưới cằm của gã, loại bỏ khả năng động đậy của gã, thậm chí cả thở nữa. Bất cứ cử động mạnh nào cũng có thể khiến lưỡi dao đâm vào họng.

Tôi cảm thấy rõ đầu nhọn lưỡi dao xuyên sâu vào da hơn một milimet. Một dòng máu li ti chảy ra cổ Archi, trôi xuống theo lưỡi dao và chậm chậm đọng lại trong tay tôi. Tỉnh ngay ra tức khắc, gã cầu thủ bóng ném sững lại, đứng nhón gót chân và cố gắng không cựa quậy. Không xê dịch được dù chỉ một milimet, và thậm chí không thể nói nữa.

Xung quanh im lặng như tờ chỉ có tiếng ồn ngoài đường dội vào qua cửa sổ. Sau mấy giây, áo sơ mi của tôi, ống tay áo tôi và áo trên ngực Archi đã thấm ướt máu. Từ phía bên nhận thấy kịch tính của khoảnh khắc, kể cả cô gái cười hô hố.

- David, đừng giết anh ta! Anh ta là đồ súc sinh, xứng đáng bị trừng phạt, nhưng anh đừng mang tội vào người. Đi thôi, - Mari sợ hãi nói bằng tiếng Armenia.

- Ôi, các bạn cũng là người Armenia à? Tôi cũng là người Armenia đây! Archi có mẹ là người Armenia. Đừng giết anh ta, - một trong số các chàng trai

mới vừa cười sặc sụa nói với tôi bằng giọng nói run rẩy nghèn nghệt. - Chúng tôi chỉ muốn đùa thôi.

Bọn họ hiểu rằng, bất kỳ hành động nào của họ cũng có thể khiêu khích tôi, và lúc đó thì sự cố sẽ kết thúc bằng bi kịch. Tôi thở nặng nề. Nỗi căm hờn nóng bỏng đòi hỏi khôn nguôi phải ép chặt anh ta vào tường, ấn sâu vào cổ họng đáng kinh tởm của gã cả mười centimet lưỡi dao tới tận cán, làm phun máu của kẻ xác lác làm nhục tôi bằng cái cười nhạo vô căn cứ trước mặt người yêu của tôi.

“Tại sao mình lại phải thương hại hắn? - Tôi suy nghĩ. - Đó chỉ là một động vật to, đẹp, sợ mỗi sức mạnh. Nhưng cuộc sống của nó có xứng đáng cuộc sống của mình không?” Trong khoảnh khắc tôi nhớ lại các khuôn mặt của bố mẹ tôi, tôi nhìn vào bộ mặt đã méo xệch vì sợ hãi của Mari và lưỡi dao khỏi họng Archi một chút.

- Sao, đồ súc sinh, hoảng hồn rồi à? Mẹ mày! Im lặng hạ người xuống, đồ cặn bã. Quỳ xuống, đồ pê đê! Chỉ một cử động mạnh thôi là mày bay về Tbilixi trong quan tài! Aram, chú đưa các cô gái đi, cháu sẽ ra ngay. Chú lấy luôn mạng tôi cho cháu!

Em không đi đâu! Em ở đây với anh, David! Đừng làm hại đời chúng mình, nó không xứng thế đâu! - Mari khẩn khoản.

- Mari, em đi ra đi! Để anh nói chuyện với con chó rừng hèn hạ này về tình yêu chuối của nó! Đồ đái dầm khốn kiếp! Ê, các cầu thủ bóng ném ơi, chàng pê đê này của các bạn sợ quá vãi đái rồi này! Ai tới đây lau chứ? Sao lại im thế, mấy đồ hèn kia?

- Đứng lại! Đứng im tại chỗ! Công an đây! - một thượng úy chạy đến chỗ tôi, tay đỡ cái mũ lưỡi trai đang rơi, đằng sau anh ta là hai binh nhì.

- Volôdia! Volôdia, lại đây! - ông Aram kêu lên. - Hãy bắt lấy thằng đang quỳ đấy, còn cậu này vừa tước dao của nó.

- Lấy nhân chứng không, Aram Arxenovich? - thượng úy ngập ngừng.

- Không cần. Chỉ bắt nó thôi. Nó uống say, gây sự, dùng dao hăm dọa mọi người. Còn cậu thanh niên này cừ lắm, một công dân chân chính! Tước được dao của thằng khốn kiếp, thậm chí còn bị thương! Nghe thấy không, các cầu thủ bóng ném, khu vực này là của ta! - Aram nói to lên. - Đừng để ta thấy bọn người ở đây nữa, bọn oắt con hỗn láo! - và chú chửi đồng bằng tiếng Grudia.

Các chàng cầu thủ nuốt hận và khúm núm, sợ hãi tản ra. Hai hoặc ba chàng đi cùng với các nhân viên công an, tìm cách thuyết phục họ thả Archi. Hai binh nhì giải gã đi với hai tay bị còng, chân kéo lê, nhọc nhằn, máu me bê bết, quần ướt, bộ mặt méo xệch vì nỗi khiếp sợ vừa mới trải qua.

- Aram Arxenovich, tôi tịch thu con dao để lập biên bản.

- Cầm lấy đi, xem xét đi. Con dao thuộc về các đồng chí rồi.

Ngoài phố tuyết rơi. Dưới ánh điện đường các bông tuyết lấp lánh làm cho xung quanh trở nên vui vẻ và sáng sủa. Chúng tôi chia tay với ông Aram một cách ngượng ngịu, cả hai đều cảm thấy có lỗi gì đó.

- Xin lỗi, David, quý khiến chú mời các cháu vào đó. Mặc dù - chú hàng ngày ăn trưa hoặc tối ở đây nhưng chưa bao giờ có chuyện xảy ra... Nhưng cháu cừ lắm, không để mất tự chủ, chứ không máu đã đổ. Cảm ơn, đã lo cho chú!

- Aram, hãy cẩn thận nhé! Bọn họ đã biết chú là ai và làm việc ở đâu rồi đó!

- Không sao, chuyện vặt thôi. Còn chính tay bị công an tóm sẽ phải chuộc đấy. Công an Matxcova không thả người mắc lỗi dễ thế đâu, họ sẽ đòi phạt nặng và chắc chắn thêm vào khoản chống người thừa hành công vụ. Nếu bố mẹ lại giàu có - phạt sẽ nặng thêm, có khi tới giá của một căn hộ tốt. Với dân Grudia người ta sẽ không gượng nhẹ trong những trường hợp như thế này, đây không phải là chú công nhân Nga say rượu hay dân tỉnh lẻ Riazan. Ở đây, cháu à, phải trả giá cho mọi thứ - cho cả hành động lưu manh lẫn quốc tịch, dân tộc. Về bình diện này thì dân Grudia được “vinh dự” đặc biệt, và dân Armenia và Aderbaidan thỉnh thoảng cũng được vinh dự như thế. Nói chung, chúng ta đã tặng cho công an một món quà lớn.

- Nhưng nếu như gã cầu thủ bóng ném nói là David dùng dao làm bị thương gã thì sao?, - Mari lo lắng.

- Lúc đó gã sẽ phải thuật lại mọi chuyện. Còn nhân chứng thì không những là chúng ta mà cả cô nhân viên phục vụ, chủ nhà hàng và một vài khách nữa. Gã sẽ phải chịu điều mực không chỉ vì hành động lưu manh và chống lại công an, mà còn vì mang vũ khí lạnh nữa.

- Aram, đó là dao của cháu...

- Trước đây là của cháu, còn bây giờ thuộc về gã. Vết thương của gã không đáng kể, gã tự gây ra cho mình khi kháng cự, ngoài ra gã đã say mềm với băng

chứng là quần bị ướt. Gì nữa nhỉ? À, còn phương án dự trữ nữa là trong túi quần của gã tìm thấy chất gây nghiện, và nếu như bố mẹ gã rất “vừa lòng” các đồng chí công an thì sẽ thấy thêm cả đô- la Mỹ lẫn bảng Anh nữa. Hóa ra gã còn buôn bán ngoại tệ nữa. Như vậy ít nhất gã sẽ được nghỉ mát 5 năm. Về bóng ném thì đành phải quên thôi... thật tiếc vì tay ấy là cầu thủ có triển vọng đấy. Hiện thời người ta sẽ giữ hẳn trong “chuồng khi” đến khi họ hàng của hẳn bay đến từ Tbilixi, rồi sau đó theo lệnh khởi tố sẽ chuyển hẳn vào buồng điều tra biệt lập.

- Quý tha hẳn đi, Aram, chỉ vì cái gã xác láo đó mà chúng ta mất hết cả buổi chiều. Rồi con dao ưa thích mà đã mấy năm không rời cháu, lại rơi vào tay công an. Tuy vậy, nếu thành thực, sau câu chuyện của chú, cháu lại thấy thương hại gã cầu thủ bóng ném ấy. Gã là thẳng đều, tất nhiên rồi, nhưng hình phạt quá nghiêm khắc. Mười phút trước cháu sẵn sàng giết gã, còn bây giờ cháu nghĩ, chuyện xảy ra là vừa đủ cho anh ta rồi. Aram, cháu xin chú, nếu có thể, đừng ép, đừng gây áp lực với công an, hãy để gã láo xược ấy tự xoay sở. Còn chúng ta, nếu được gọi làm chứng, sẽ khai báo nhẹ nhàng thôi.

- Người ta không gọi các cháu đâu, chú sẽ nói rằng tình cờ trong quán cà phê chú làm quen với các đồng hương thôi. David, ngày mai ghé vào chỗ chú nhé, chú sẽ tìm cho các cháu vé vào Nhà hát Lớn hoặc chỗ nào đó có đóng vở diễn mới. Hay vé xem phim ngoại quốc, buổi chiếu nội bộ... Chú vừa mới xuất viện, chưa kịp hay biết ở đâu có cái gì. Cháu thấy đấy, - Aram mỉm cười, - chú có một lượng khách hàng phong phú: chú cung cấp cho người ta - rượu cô- nhắc hiếm, vang quý, các loại giò chả, còn họ cho chú - các loại vé, buổi hòa nhạc, quần áo mới, nói chung là trao đổi xã giao ấy mà!

*

* *

Chúng tôi quay về nhà một cách im lặng dưới gánh nặng của các ấn tượng, và nhanh chóng đi ngủ.

- David, anh chưa ngủ phải không? Đừng giả vờ, em biết, anh chưa ngủ.

- Cái gì cơ, Mari?

- Em hình như bị số kiếp gì đó đeo đuổi. Có lẽ em mang đến sự bất hạnh? Bao nhiêu trận đánh nhau rồi! Bao nhiêu máu me! Em sợ rồi đến lúc sẽ xảy ra với anh. Em sẽ không bao giờ tha thứ cho mình.

- Không phải đâu, Mari, va chạm không phải do em mà do mấy thứ hoa quả thôi.

- Không, David, em với anh ta tình cờ gặp nhau bằng ánh mắt. Anh ta nhìn chăm chú vào em một thoáng, sau đó trình diễn tất cả vở bi-hài kịch đó.

- Em cả nghĩ nên tưởng tượng ra thế.

- Em cũng muốn là mình không đúng... David!

- Gì nữa, Mari? Muộn rồi, ngủ thôi!

- Em không thể... Đầu óc xáo trộn. Tại sao người ta tàn nhẫn đến thế, tại sao lại vui sướng khi xúc phạm và làm nhục người khác?

- Em nghĩ, những người như vậy chỉ có ở chỗ chúng ta thôi à? Còn ở Pháp không có những kẻ tàn nhẫn, vô lương tâm?- Tất nhiên, có, nhưng đó là bọn tội phạm, căn bã. Còn đây là những người thành đạt, đẹp đẽ, ăn mặc tươm tất, mà lại có bảy người nữa. Tại sao không một ai thức tỉnh lương tâm, lòng công bằng, ý định can ngăn bạn của mình, chấm dứt việc làm nhục những người khác hoàn toàn vô tội. Họ không quý những người thân cận, trong họ không có sự cảm thông, đó mới là cái đáng sợ. Làm sao có thể sống được giữa những người tàn nhẫn và bất tín.

- Em có ý nói cả anh nữa. Nhưng anh phải làm gì lúc đó? Để cho người ta đánh đập, làm nhục trước mặt em? Chẳng nhẽ em không hiểu, nếu điều đó xảy ra thì sau đó anh với em sẽ không bao giờ gặp lại nhau nữa sao? Rằng trong lòng anh sẽ xuất hiện sự căm giận không phải với một con người cụ thể nữa mà là cả loài người nói chung? Có thể, đến lần này chính anh vì sự oán hận của mình sẽ đi tìm và nhục mạ kẻ yếu để lấy lại sự bình an. Hay tìm lại anh ta và trừng phạt, giết, làm què quặt. Nếu khác đi thì làm sao anh có thể sống tiếp với sự nhục nhã và đau cú xuống?

- Đấy thấy chưa! Có Chúa, và Người đã giúp anh đó.

- Không phải Chúa giúp mà là con dao của anh. Phải dùng sức mạnh để chống lại sức mạnh, thế giới được giữ trên sự cân bằng của cái ác và cái thiện. Ngủ đi cô bé của tôi. Anh rất tiếc là cuộc sống không chỉ trưng bày cho chúng ta thấy bên đang cười của khuôn mặt. Đó là lời của bố anh. Anh rất biết ơn ông vì, bất chấp mong muốn trẻ con chơi bóng đá của anh, ông đã dắt anh sang phòng thể thao đấu vật.

- David... anh có cảm tưởng là Chúa chống lại sự kết hợp của chúng mình không?
- Anh không tin vào chúa, Mari. Số phận chúng ta nằm trong tay chúng ta.

Chương

12

Ngày hôm sau, để lại hai cô gái còn ngủ ở nhà, tôi đi bộ tới Văn phòng Tổng công tố viên Liên xô, nơi tôi sẽ thực tập tại Tổng Cục Điều tra. Ở lối vào trực ban kiểm tra giấy ra vào với chứng minh thư của tôi rồi hướng dẫn tôi vào phòng của Tổng Cục Phó Tổng Cục Điều tra. Má đỏ, dáng điệu trẻ trung, với hai ngôi sao to trên cầu vai, Tổng Cục Phó tập hợp các thực tập sinh đến từ các vùng và nước cộng hòa khác nhau - khoảng 40 người chúng tôi - trong một phòng không rộng lắm để chào hỏi, sau đó phân chúng tôi theo các phòng chuyên môn hoặc giao cho các điều tra viên phụ trách các vụ án đặc biệt quan trọng, thường được gọi là “quan trọng viên”. Cùng thực tập dưới quyền điều tra viên với tôi là một bạn từ Volgograd, Ivan Fomenko và bạn khác là người Matxcơva, Mark Tumarkin. Người điều tra viên tên là Arkadi Venhediktovich - còn họ của ông ta với thời gian đã bị xóa khỏi trí nhớ của tôi. Đó là một người khô cằn, không cười, khoảng 50 tuổi, thông minh, chuyên nghiệp nghiêm khắc.

Từ thứ hai đến thứ tư tôi phải thực tập tại Văn phòng. Hai ngày còn lại là tự do - được gọi là ngày thư viện. Trung tâm phối hợp thực tập là khoa Luật Hình sự và Tổ tụng của trường đại học tổng hợp quốc gia Matxcơva.

Mari và Tereda thường ra khỏi nhà sau mười giờ sáng và theo một chương trình đã soạn sẵn đi thăm các viện bảo tàng ở Matxcơva, các gian triển lãm và các cửa hàng. Chúng tôi cùng ăn tối sau giờ làm việc của tôi ở một quán cà phê nào đó, thỉnh thoảng ở nhà, rồi sau đó lại ra ngoài phố. Chúng tôi hay đi xem chiếu phim hoặc vào nhà hát, rồi trao đổi cảm tưởng với nhau. Phải nhận thấy rằng lần nào tôi với Mari cũng có cảm tưởng khác nhau về những điều đã nhìn thấy, đôi khi hoàn toàn trái ngược. Tôi không dám nói là tôi thường thuyết phục được nàng nghe lẽ phải của mình. Thỉnh thoảng Aram tham gia, và đôi lúc cùng với cả vợ mình - một người phụ nữ Matxcơva trẻ, đẹp và đầy đặn, tên là Nadezda. Mấy lần tôi mời những người bạn mới quen - Ivan và

Mark - cùng đi du hành văn hóa; bố của Mark là Giáo sư Luật dân sự và có thực tế hành nghề luật sư tư phong phú.

Sau nhà hàng cà phê “Lira” và các bảo tàng của Matxcơva Mari và Tereda, cũng như tất cả những người tới Matxcơva, tiếp tục làm quen với thành phố tại GUM (Cửa hàng Tổng hợp Quốc gia), SUM (Cửa hàng Tổng hợp Trung tâm), và Cửa hàng Tổng hợp “Matxcơva”. Tôi cùng đi với họ vào cửa hàng sau cùng. Để tìm kiếm quần áo lót và đồ trang điểm các cô gái còn ghé các cửa hàng khác nữa - khắp nơi là chen lấn và xếp hàng dài. Nhiều khi mọi người đứng xếp hàng vào quầy mà không biết bán hàng gì: cần phải mua cái đã, nếu có cơ hội như vậy, còn sau đó có thể trao đổi “vật sản được” lấy thứ cần thiết ở những người may mắn của dãy sắp hàng khác. Thấy rất rõ là tiền của mọi người nhiều hơn đáng kể so với các thứ có nhu cầu cao trong các cửa hàng, mà nhu cầu là hàng ngoại, ít nhất là từ các nước xã hội chủ nghĩa. Tốt nhất được coi là hàng hóa từ Nam tư, nhưng chúng được nhập với số lượng không lớn do quan hệ căng thẳng giữa Liên xô và Nam tư. Các sản phẩm của Liên xô sản xuất không tiện dụng, kém thẩm mỹ và không có uy tín thường được đưa về các tỉnh, các cửa hàng nông thôn. Ở Erevan có bán hàng dệt kim của Ba lan tạm được, khó hơn là hàng Đức, GDR (cộng hòa dân chủ Đức), nhưng nếu trả thêm thì hoàn toàn có thể mua được. Tuy nhiên, hàng dệt kim địa phương do tư nhân sản xuất không hợp pháp, về trình độ, không thua kém nhiều so với các nước xã hội chủ nghĩa.

Ở Matxcơva cái gây ấn tượng đặc biệt cho chúng tôi là sự cáu bẳn và thô lỗ của mọi người ngoài phố cả đối với người lạ lẫn đối với nhau. Dĩ nhiên, ở Erevan của chúng tôi cũng có côn đồ và ăn cướp, nhưng nhìn chung mọi người đối xử với nhau nhẫn nại hơn, nếu như không nói là thân thiện hơn. Có lẽ, do ảnh hưởng của việc tập trung hóa quá mức mọi thứ, trong đó kể cả hàng hóa và lương thực, đã biến thủ đô thành một cái sân trung chuyển lớn, một thị trường khổng lồ, một cái chợ đồ đặc, nơi mỗi người đều nhìn người khác như một đối thủ cạnh tranh đòi hỏi những phúc lợi xã hội đang vô cùng thiếu thốn. Đôi lúc chúng tôi có cảm giác nội chiến chưa kết thúc. Bây giờ, khi thời gian đã trôi qua, tôi càng thấy rõ hơn, ở Matxcơva những năm đó đã thống trị tinh thần chợ búa và quan hệ chợ búa khốc liệt.

Mari và Tereda đi tới kết luận rằng họ sẽ thuận lợi hơn nếu tỏ ra mình là người Pháp. Trong vai diễn này họ đạt được mọi thứ rất nhẹ nhàng - nhờ có kiến thức ngôn ngữ xuất sắc, ngoại hình hiệu quả và quần áo hợp mốt do bố mẹ may, các cô gái dễ dàng mở hết mọi cánh cửa của các nhà hàng trung tâm: “Metropol”, “Budapesh”, “Pekin”, các quán cà phê, viện bảo tàng và triển lãm. Mọi người đã quen coi người nước ngoài là hạng đặc quyền khác với công dân xô viết là cuộc xềng, như chúng ta vẫn thường tự gọi mình một cách miệt thị.

Buổi chiều, trong nhà hát hay buổi hòa nhạc, để mặng tô lại giá treo áo, chúng ta bước vào một Matxcơva khác - tri thức, tư duy, tìm kiếm những thứ giải trí tâm hồn và thẩm mỹ. Tôi ngạc nhiên rằng nhiều người Matxcơva rất ít đến xem các buổi hòa nhạc và nhà hát, và thường chỉ nghe về sự tồn tại của các hoạt động như xem chiếu kín các phim ngoại quốc với một số ít sau đó được công chiếu ở các rạp. Những phim này theo một danh sách ngắn hơn sẽ được đưa tới các thành phố lớn của các nước cộng hòa và trung tâm các vùng để cho thành phần ưu tú ở đó xem. Phim chiếu kín được kèm theo bằng lời dịch đồng bộ. Những buổi chiếu như vậy thường gây xôn xao, náo động. Xem phim ngoại quốc, tiếp xúc với văn học nước ngoài được coi là ưu tiên đặc biệt khẳng định vị thế con người, sự thuộc về thành phần ưu tú. Cả đời tôi biết ơn Aram đã cho chúng tôi cơ hội tuyệt vời để mở rộng tầm mắt, nhìn ra thế giới xung quanh bằng con mắt khác.

Vấn đề duy nhất không được giải quyết đến tận cùng làm xấu đi tâm trạng lễ hội của chúng tôi vẫn là nhà cửa. Thậm chí không phải nhà cửa - chuyện đó ít- nhiều chịu được - mà là vấn đề đi vào nhà. Tôi kiếm được chìa khóa lối vào không khó khăn lắm bằng một ít tiền ở chỗ quản trị nhà. Chúng tôi về nhà nhẹ nhàng vào bất kỳ lúc nào tiện, tuy nhiên phải im lặng đi lên gác theo những cầu thang không được chiếu sáng và hoàn toàn không được dùng cầu thang máy: nó kêu ầm ầm tới mức có thể đánh thức tất cả dân cư không những ở lối vào của chúng tôi mà còn bên cạnh nữa.

Rồi đủ thứ bất tiện sinh hoạt. Giường chiếu lung lay, dụng cụ vệ sinh phát tởm. Cái giá áo bé xíu duy nhất chỉ đủ để quần áo của tôi: mấy cái sơ mi, hai bộ vét, hai cặp quần, áo len. Quần áo của các cô gái phải để luôn xuống sàn nhà. Điều đó gây bất tiện, và trước khi ra ngoài phải mất nhiều thời gian dùng

chiếc bàn là cũ kỹ để làm cho mọi thứ thơm tất. Có lẽ, như tôi đã nói một lần với ông Aram, sự hiện diện của cái giá áo bé như vậy trong các căn nhà xô viết có nghĩa là lượng quần áo bình thường được xem như sự thừa thãi xa xỉ đối với người xây dựng chủ nghĩa xã hội tươi sáng.

Nói chung căn hộ là rất nhỏ, hình như dùng cho đôi vợ chồng không con khiếm nhường. Sau này, từ những chuyện kể của người quen, chúng tôi được biết rằng ở Matxcơva vấn đề nhà ở đã phình ra khủng khiếp, và trong tương lai gần không có cách nào triển vọng giải quyết nổi. Tất nhiên, nhà ở thiếu nghiêm trọng không chỉ tại Matxcơva mà còn trong toàn đất nước xô viết. Tuy vậy ở chính Erevan phần lớn dân cư sống rộng rãi hơn nhiều nhờ việc cho phép xây dựng nhà tư nhân là điều bị cấm nghiêm ngặt ở Matxcơva. Xây dựng nhà tư nhân không tốn kém lắm, và nhiều khu vực thành phố được dựng lên nhờ tay tư nhân. Hôm nay điều đó có vẻ lạ lùng, nhưng vào thời gian ấy một chiếc xe hơi “Volga” ngoài chợ đắt hơn một căn hộ hợp tác ba buồng.

*

* *

Về đề nghị của ông Aram bố trí chúng tôi ở khách sạn tôi chưa dám đồng ý. Thứ nhất, cần phải có hai phòng vì không có giấy đăng ký kết hôn tôi và Mari không được ở cùng phòng. Ngoài ra sinh hoạt trong khách sạn không những đắt đỏ mà còn không lường trước được: bất kỳ lúc nào người trú ở đó cũng có thể bị tổng ra ngoài đường vì lý do có đoàn khách cán bộ nông nghiệp Bungle-ri hoặc các nhà hoạt động công đoàn châu Phi, không nói đến các đoàn đại biểu khác quan trọng hơn. Quyền hạn và lợi ích của các công dân xô viết bao giờ cũng được xếp cuối cùng.

- Aram, cháu cũng làm cho chú phải lo nhiều thứ quá rồi, - tôi từ chối. - Máy hôm tới Tereda cũng đi khỏi, và sau đó ít lâu là Mari. Như vậy, vấn đề tự nó được giải quyết. Cháu sẽ chuyển sang ký túc xá và sống bên đó với các bạn. Như vậy hợp lý và đơn giản hơn.

Sáng hôm sau, vừa mới ra khỏi lối vào, tôi gặp ngay một trung úy trẻ măng. Đi được mười bước, cảm giác có chuyện không hay buộc tôi quay trở lại. Mới từ tầng một tôi đã nghe thấy tiếng nói to của viên công an:

- Mở cửa ra, công an khu vực đây! Cần kiểm tra chứng minh thư của mọi người!

Và giọng nói hốt hoảng của Mari:

- Xin lỗi, chúng tôi chưa mặc quần áo! Có thể gặp vào buổi chiều không?
- Nếu các người không mở, tôi sẽ gọi đội tuần tra và phá cửa đấy!

Tôi đã kịp chạy lên tầng của chúng tôi:

- Đồng nghiệp kính mến, không cần phải dọa các cô gái đâu.
- Anh là ai? Trình giấy tờ ra đi. Rồi, chứng minh thư, thẻ sinh viên... Thế mà nói là đồng nghiệp. Hãy bảo mấy phụ nữ mở cửa ra đi.

Mari, trong chiếc áo choàng mới đóng được một cúc, nghe thấy tiếng tôi và mở cửa. Tôi theo ngay sau viên công an khu vực bước vào hành lang bé tí của chúng tôi.

- Có người phàn nàn với chúng tôi là có hiện tượng vi phạm chế độ giấy tờ chứng minh thư. Các phụ nữ cũng trình chứng minh thư luôn đi. Rồi, các họ khác nhau. Họ là gì với anh?

- Họ hàng.

- Làm sao tôi biết được? Có thể các người mở nhà chứa ở đây. Mặc quần áo vào, đi lên đồn. Ở đó chúng ta sẽ làm rõ mọi chuyện, gọi cả người chủ nhà nữa. Sẽ xem xét, tại sao bà ta lại biến căn hộ của mình thành nhà thổ.

- Xin hãy nghe, trung úy...

- Đồng chí trung úy. Tôi không phải láng giềng và bạn học của anh.

- Thôi được rồi, đồng chí trung úy... hãy xem, thư đây, tôi được cử đi thực tập tại Văn phòng Tổng công tố viên Liên xô. Sau mấy tháng nữa tôi sẽ là điều tra viên của Văn phòng công tố viên, vì vậy tôi đã gọi anh là đồng nghiệp.

- Làm sao tôi biết được giấy chứng nhận này không phải là giả mạo? Không, thu xếp đi, chúng ta sẽ kiểm tra mọi thứ trên đồn.

Triển vọng phải mất nửa ngày cùng với các cô gái trong một đám say rượu và phạm tội tại đồn công an bắn thiêu, bốc mùi khó chịu, làm cho tôi đâm sợ. Tôi lưu ý là ngay cả hiện nay truyền thống “vẻ vang” này trong các đồn vẫn không thay đổi gì nhiều, bất chấp quá trình “dân chủ hóa” đất nước. Tôi nghĩ, điều này trước tiên có liên hệ với trình độ văn hóa và sinh hoạt thấp kém của các tầng lớp xã hội mà từ đó người ta tuyển mộ các nhân viên tương lai của công an.

- Chúng ta thử xử lý cách khác xem, - tôi cố gắng hết sức chấn chỉnh lại tình huống. - Một phút thôi... các cô gái, hãy mặc quần áo đi, nhưng đây là

lúc làm quen với đồng chí... xin lỗi, anh chưa tự giới thiệu.

- Piotr Piotrovich Eremin, công an khu vực của đồn 116 Công an thành phố Matxcơva.

- Piotr Piotrovich, hãy cho tôi biết số điện thoại và tên thủ trưởng của anh, tôi sẽ báo ngay bây giờ, để người ta gọi cho ông ấy từ Văn phòng Tổng công tố viên.

- Dù có gọi đi đâu thì các người cũng đã vi phạm chế độ chứng minh thư, các người không có dấu đăng ký lưu trú tạm thời ở Matxcơva, - viên trung úy trả lời nghiêm khắc. - Người chủ hộ lẽ ra phải viết đơn xin, cùng các người đi kiểm tra tại phòng chứng minh thư và nộp đơn xin lưu trú tạm thời. Chỉ sau khi được sự đồng ý của trưởng đồn và xác nhận trong chứng minh thư thì việc tạm trú của các người tại Matxcơva mới được Pháp luật cho phép.

Nói cũng bằng thừa rằng hy vọng nhận được giấy phép lưu trú trong đồn công an có thể phải mất vài tháng. Sau này tôi thường có cảm tưởng là tất cả mọi thứ ở Liên xô được dựng lên ngược lại lô- gich bình thường và nhằm vào sự bất tiện nhất cho con người. Người ta yêu cầu một núi giấy tờ xác nhận về mọi thứ trên đời, trong đó có chứng nhận rằng bạn đang chính thức đi phép, hoặc đi công tác, hoặc đi chữa bệnh tại thủ đô do Bộ Y tế bảo đảm. Không hối lộ và quà cáp con đường này chỉ có thể qua được bởi những người chịu đựng nhất, hoặc những người có quen biết mạnh, hoặc cuối cùng, là những người không có con đường nào khác. Chính vì vậy tất cả mọi người đều vi phạm chế độ chứng minh thư mà nhờ đó mở ra những cơ hội rộng lớn để nuôi sống phi pháp công an thủ đô.

- Piotr Piotrovich, xin đừng phức tạp hóa cuộc sống của anh và của tôi. Ngoài ra một trong số các cô gái sẽ ra đi trong vòng mấy ngày nữa, và cô ấy chẳng có lý gì để đi làm mọi thủ tục này. Tôi biết rằng trong trường hợp này mọi việc đều phụ thuộc vào anh và chỉ có anh mới có thể dàn xếp được tình huống này một cách hữu hảo. Đây, tôi có món quà đàn ông cho anh - hai chai cô- nhắc Armenia và một khoanh giò. Hãy kết thúc chuyện này nhé! Tôi sẽ giải quyết mọi việc trong thời gian gần nhất.

- Cảm ơn vì chai cô-nhắc, nhưng tôi cần "đóng" thư lại, nó được ghi lưu trong hồ sơ.

- Vậy anh cứ viết rằng chúng tôi đã rời khỏi đây. Hoặc anh đã đến hai lần nhưng chúng tôi không có nhà.

- Thôi được rồi, tôi sẽ nghĩ ra cái gì đó. Nhưng cũng đừng làm ồn lên, hãy giữ im lặng. Và sau đây, không loại trừ, có thể đơn khiếu nại sẽ lặp lại - lúc đó có thể sẽ có nhân viên khác tới, phụ thuộc vào việc thủ trưởng phân công cho ai. Đừng nói là chúng ta đã gặp nhau nhé. Bỗng dưng anh ta nói lại, biết đâu đấy!

- David, như em hiểu, trong bất cứ lúc nào: đêm, ngày, một công an khác có thể tới và đưa bọn em đi à? - Mari hỏi, khi cánh cửa khép lại sau lưng viên công an khu vực.

- Về lý thuyết thì như thế, nhưng ít khả năng lắm.

- Thế bọn em làm thế nào, nếu như anh không có ở nhà? Anh mãi đến chiều mới về cơ mà?

- Vậy phải không mở cửa hoặc cũng không có mặt ở nhà.

- Có tốt hơn không nếu em và Tereda quay về nhà? Và anh cũng yên ổn hơn.

- Tất nhiên, tùy em quyết định nhưng anh rất không muốn em đi...

- Tại đất nước này mọi thứ không phải vậy. Trong các nước bình thường mọi người sống không biết tới những điều ngớ ngẩn như đăng ký lưu trú.

- Anh rất tiếc, Mari, anh không có đất nước nào khác. Anh hiểu điều đó thật bất tiện, nhưng chúng ta không có cách nào khác. Phải chịu đựng thôi.

*

* *

- Tại sao anh đến muộn thế, thực tập sinh Arian?

- Xin lỗi, Arkadi Venedictovich, sáng nay công an khu vực tới yêu cầu chúng tôi tạm thời đăng ký lưu trú trong căn hộ.

- Phải chăng anh không ở ký túc xá của trường đại học, như những thực tập sinh khác? Anh phải đăng ký ở đó cơ mà. Và “chúng tôi” gồm những ai?

- Tôi cùng đi với bạn gái và em gái của cô ấy. Đúng hơn, với vợ chưa cưới và em gái của cô ấy. Họ rất muốn được nhìn thấy Matxcơva.

- Arian, anh nghĩ đi chơi hay sao? Hay vẫn là đi thực tập? Lãnh đạo của anh có biết về chuyện này hay không? Anh đã được tin tưởng - cử đi thực tập ở thủ đô, tại Văn phòng Tổng Công tố viên! Anh có hiểu đó là trách nhiệm và

vinh dự như thế nào không? Thế mà anh lại mời bạn gái và còn cô nào đấy nữa tới đây!

- Arkadi Venedictovich, - Mark cất giọng, - David - một người rất có trách nhiệm, còn cô gái, tôi khẳng định, là vợ chưa cưới của anh ấy.

- Tôi chưa cho anh nói, Mark Naumovich! Khi nào tôi giải quyết xong, lúc đấy anh hãy nói.

- Arkadi Venedictovich, tôi không nghĩ rằng đời tư của tôi lại là mối quan tâm của lãnh đạo và cần phải báo cho họ hay là tôi đi với ai lên Matxcơva thực tập.

- Anh đã vi phạm chế độ chứng minh thư của thủ đô, không lưu trú tại nơi quy định. Đi làm thì muộn hai tiếng, còn buổi chiều thì mới 6 giờ kém 15 đã lao ra cổng. Nói chung giờ làm việc của anh không đủ định mức.

- Thế thì cũng có gì khủng khiếp đâu? Tôi làm gì ở đây? Công việc kỹ thuật. Khuân các bộ hồ sơ hình sự từ phòng này qua phòng khác, xếp đóng và khâu lại. Ông lúc nào cũng bận, chưa lần nào giải thích cho chúng tôi nội dung thực tập là gì. Tôi, Mark và Ivan chỉ ngồi, đọc báo và bàn luận tin tức thể thao!

- Arian, người với hành vi và tâm tưởng như vậy không thể làm việc ở Văn phòng công tố. Tôi buộc phải từ chối hướng dẫn thực tập đối với anh và báo cáo lên cấp trên.

- Arkadi Venedictovich, nếu như ông làm như vậy, - Ivan Fomenko từ chỗ ngồi đứng dậy, - thì tôi cũng sẽ đề nghị với Thủ trưởng Tổng Cục Điều tra. Tôi nghĩ, Mark và David ủng hộ tôi. Chúng tôi tự mình từ chối sự hướng dẫn của ông. David nói đúng: đã hai tuần rồi chúng tôi mất thời gian vô ích. Nếu sử dụng thuật ngữ của ông thì đó là thái độ thờ ơ đối với trách nhiệm của mình.

- Ái chà, có nghĩa là các anh có âm mưu với nhau hả? Được thôi, bây giờ đến bữa trưa rồi. Sau đó tôi sẽ giải quyết làm gì với các anh tiếp theo, - ông điều tra viên rút lên, đi ra ngoài và đóng sập cửa.

- Sao lại thế nhỉ, - tôi ngờ ngàng - trông có vẻ đàn ông thông minh, bình thường mà, hôm nay ông ấy làm sao à? Và những lời buộc tội nhằm vào tớ thật ngớ ngẩn, thậm chí có thể nói là, khiêu khích làm sao... Xét cho cùng,

thực tế ông ta có thể làm hại cuộc đời của người khác. Cảm ơn các bạn đã ủng hộ. Minh tin, tự ông ấy cũng sợ và không làm những chuyện ngu ngốc đâu.

- “Đúng là một ngày không may! - Tôi nghĩ thầm, - rốt cuộc ở Erevan mọi thứ đều khác... Thật lạ lùng - một quốc gia, một chính quyền, nhưng tự do ở các vùng viễn biên nhiều hơn đáng kể, và quan hệ con người cũng khác, có thể quê mùa hơn, nhưng rõ ràng là thân thiện hơn. Còn ở đây... Tôi là sinh viên, thực tập sinh, ở một thành phố lạ, cần được sự giúp đỡ, thế mà người phụ trách của tôi, với vị trí chức vụ cao như vậy, lẽ ra phải ủng hộ tôi, thì lại đưa ra những cáo buộc vô lý như thế đối với tôi... Bao nhiêu sự hằn học trong đó! Thế mà ông ta lại được ủy quyền quyết định số phận của người khác. Tôi sẽ không ghen tỵ với người có hồ sơ hình sự do ông ta thực hiện. Đó là kẻ thù ghét con người, thích ác. Sao tôi lại không may đến thế... Chung quanh là những người lạnh lùng, vô cảm, cuộc sống của ai đó có là gì với họ đâu? Bố tôi đã đúng: Tại Liên xô Tòa án và Viện Công tố - không phải là các cơ quan Công lý mà là các cơ quan trừng phạt, làm việc thiên về buộc tội. Thậm chí nếu một vụ việc hình sự được khởi tố sai, thì không ai có dũng cảm đình chỉ lại. Lạy Giới đừng xui người ta nghĩ - chủ yếu là thủ trưởng nghĩ, - rằng điều tra viên có dính dáng, và hơn nữa, định ăn một mình, không chia xẻ với ai cả, lừa gạt, qua mặt thủ trưởng. Không, tốt hơn cả là bằng cách ép cung, hăm dọa, tác động tới thân thể người bị điều tra để nhận được thú nhận hoàn toàn hay một phần, rồi cho vào tù... ”.

Ai là người bị điều tra, đó là loại “cuộc xéng” thông thường không có quyền hành gì cả, ai đứng sau lưng người đó? Ngoài thân nhân của mình, người đó cần cho ai - cho công đoàn, tập thể lao động, các phương tiện thông tin đại chúng, hay hàng xóm? Nực cười. Não của họ cũng hoạt động với xu hướng buộc tội. Ngay cả tin tức, mới là tin tức thôi rằng phải ra làm chứng, phải giải trình một vấn đề gì đó, đã tạo xung quanh người đó một tâm lý xa lánh, đề phòng, ngờ vực. Tất cả nghi ngờ tất cả. Chẳng lẽ thiên đường của chúng ta nghiệt ngã và bất công đến thế, như bố tôi đã cảnh báo? Và có thể, trong hệ thống tòa án mọi thứ theo cách khác? Không đâu, ở đó mọi thứ cũng như vậy. Trong các tòa án xô viết hầu như không có các tuyên bố trắng án - vì điều đó, một cách tự động, sẽ dẫn đến cãi cọ, xích mích lớn giữa tòa án và công tố với việc sau đó điều tra và xem xét hồ sơ của những người có liên

quan, lúc này là do các cơ quan đang tiến hành. Mà ở đó thì người ta không đùa - ngay cả thánh Pavel người ta cũng buộc đủ thứ tội, trong đó có cả thoái hóa đạo đức... Không phải vô ích mà bố mẹ tôi đã cảnh báo cho tôi: việc phục vụ trong các cơ quan nhà nước xô viết, nhất là các cơ quan tòa án- công tố, không phải để cho những người có lòng nhân và kẻ thế tục, chưa kể đến việc phục vụ trong KGB và công an. Nhân tố con người, tính độc đáo, chính kiến của bản thân khác với của lãnh đạo, trong các cấu trúc này bị loại trừ tuyệt đối. Rất đáng tiếc, về tất cả những cái đó tôi chỉ lờ mờ đoán ra.

*

* *

Việc hiểu đầy đủ rất lâu sau mới đến. Rốt cuộc Arkadi Venedictovich, con người khép kín, xấu xí đó cũng chỉ là một trong số họ. Theo các hành lang của tòa nhà Văn phòng Tổng công tố đi lại những người ủ rũ, tập trung, ăn mặc thông thường trong bộ quần áo bạc thếp, được may kém, lỗi một với các màu tối. Đồng phục công tố viên được phát ba năm một lần, vì vậy mọi người mặc tã đến mức thùng áo. May bộ mới bằng tiền túi không dám liếc ngay cả với những người có thu nhập thêm ngoài lương - tất cả cố gắng tỏ ra nghèo khổ. Hầu như không thấy các khuôn mặt vui tươi, sáng sủa, nếu không tính các cô gái đánh máy và nữ thư ký.

Những người này sống bằng cái gì? Họ có những mối quan tâm, niềm vui sướng gì? Xét theo các câu chuyện trong nhà ăn và các hành lang, thì cơ bản là các ngày sinh nhật, các ngày lễ. Vấn đề chính là ai, đồ uống gì và uống bao nhiêu. Ai trong số lãnh đạo tới dự, ông ta có quan tâm cá nhân tới người kể chuyện hay không, có gợi ý dù chỉ là thoáng qua về cơ hội thăng tiến hay không... Các nô lệ nhút nhát, đáng thương không xa lắm với nhân vật bất tử của Gôgon - Akakia Akakievich! Không biết, họ sống trong điều kiện như thế nào? Sinh hoạt của họ được sắp xếp ra sao? Nếu xét theo chuyện ít ai trong số họ vội vã phóng về nhà sau giờ làm việc thì có lẽ không tốt. Sau khi kết thúc ngày làm việc các nhân viên thường ở lại hàng tiếng đồng hồ để chơi cờ, domino, lén lút uống vodka, gần chín giờ lại ăn lần nữa trong nhà ăn, và chỉ sau đó mới trở về nhà. Có lẽ, chẳng có buổi tối ngon lành lẫn câu chuyện bình an tha thiết sau bàn ăn được trải bằng khăn hồ trắng và những khuôn mặt vui vẻ của các thành viên gia đình chờ đón họ. Mọi thứ đều không phải: trong căn

hộ nhỏ kiểu Khorútsốp là người vợ luôn cần nhàn, kiệt sức bởi cuộc sống gia đình và không hài lòng với số phận, những đứa trẻ không được chăm sóc, các vấn đề dang dở, thiếu tiền... Và mỗi người coi người kia là có lỗi trong sự không may của mình.

Các câu chuyện trong nhà ăn và phòng làm việc cũng thường động chạm tới việc đi cota, giá cả thực phẩm, các giấy phép nghỉ dưỡng của công đoàn. Tất cả những điều đó nói lên một cách hiển nhiên rằng các nhân viên luôn luôn thiếu tiền, họ vất vả lấy chỗ này đập chỗ kia qua ngày. Trong khi đó, xét theo các phát biểu tại các buổi giao ban công việc tổ chức vào các ngày thứ hai, ở đây có rất nhiều chuyên gia thông minh, trình độ cao. Theo bình diện này thì các nhân viên của Văn phòng Công tố viên nước cộng hòa, nơi tôi thực tập hai đợt một tháng, chắc chắn kém xa về cả kiến thức lẫn trình độ chuyên môn. Còn gì nữa! Cán bộ của Văn phòng Tổng công tố thực hiện những chức năng quan trọng giám sát công tố và điều tra những vụ việc hình sự lớn trong phạm vi toàn quốc. Họ được học tập trong những trường đại học tốt nhất bằng tiếng mẹ đẻ. Họ được các chuyên gia giỏi nhất dạy dỗ là điều ước mơ đối với tôi, một sinh viên khoa Luật từ vùng dân tộc xa xôi, nơi các giáo viên vất vả mới kiếm được các sách giáo khoa xuất bản ở Matxcova, thường là muộn hơn hai ba năm.

Từ phương diện khác, sẽ là lạ lùng nếu như lương của họ đủ để bảo đảm cuộc sống bình thường. Bởi vì truyền thống nhà nước, có nền móng từ thời Đế chế Nga, đã nói rằng: không cấp cho bất kỳ ai, bất kỳ nhân viên phục vụ nhà nước nào đủ lương, để anh ta phải ăn cắp, thích ứng, để lúc cần có thể trộm cắp của anh ta - nếu không như kẻ đối lập chính trị hoặc có chính kiến khác biệt, thì cũng là kẻ ăn cắp và tham ô. Mọi người đều hiểu điều đó, sợ hãi và run rẩy trước bất cứ quan trên nào. Họ sợ cả vợ mình, láng giềng, bạn bè là những người có khả năng trong những tình huống xung đột tiết lộ các chi tiết của đời họ.

Các viên chức cao cấp nhà nước, đầy quyền lực, hay cau có, lại rất sợ những kẻ nặc danh - vì các bức thư không chữ ký có thể được dùng làm lý do để điều tra nghiệp vụ. Và ngay cả khi việc điều tra không mang lại kết quả thì về con người đã hình thành dư luận như một kẻ cắp hoặc kẻ ăn hối lộ. Không có lửa làm sao có khói, chỉ vì lúc này chưa có khả năng chứng minh được thôi,

những người xung quanh nghĩ như vậy. Và suy nghĩ của họ cũng không xa sự thật là mấy. Ai nhận được của nhà nước nhiều hơn - thì đã nhận. Ai có thể lấy gì đó của nhân dân - thì đã lấy. Kẻ thì cẩn thận, ngại ngùng, kẻ thì trơ trẽn, không giấu giếm rằng họ có thể cho phép bản thân và gia đình ăn ngon mỗi ngày, uống các loại rượu tốt, ăn mặc đẹp và đúng mốt, mua cho vợ áo lông chồn và các đồ trang sức tinh xảo, nghỉ mát ở biển. Trình độ cao hơn - mua tất cả những thứ kể trên bằng tiền ngoại tệ, có biệt thự tốt và xe “Von- ga” đăng ký tên người khác. Còn những kẻ “trơ tráo” quá đáng mà tất cả đều ghen tỵ, thì có nhân tình, thường là nghệ sỹ hay diễn viên ba- lê, bao cho họ căn hộ, nuôi ăn, nuôi mặc và bí mật ăn tối với họ tại các nhà hàng “Mêtrôpol” hay “Budapest”.

Các quan chức trung thực chiếm một phần nhỏ xíu và là những người tư tưởng cuồng tín hoặc là những người nhút nhát một cách bệnh hoạn và thụ động. Tất nhiên, tôi cho rằng, trong số họ có những người thực sự trung thực. Nhưng làm người trung thực có ý nghĩa gì ở đất nước mà nhà nước không lo nghĩ cho các công dân của mình, cho hậu thế của họ, cho cuộc sống của họ? Mọi người không suy nghĩ nhiều lắm về điều đó mà chỉ đơn giản là những kẻ lấy - đa số áp đảo các viên chức nhà nước, - và không lấy - thiếu số ít ỏi - hoặc không có cơ hội như vậy.

Nữ thư ký của Tổng cục trưởng Liuba, một cô gái vai rộng, ngực nở với hai chân béo chắc mà không mất duyên dáng, trong một lúc vô công rồi nghề ban ngày có nhận xét rằng, trung bình một công tố viên lĩnh 220 rúp, còn quan chức cao cấp - 400 rúp. Lương phụ thuộc trực tiếp vào thâm niên và hạng bậc - “quân hàm” của nhân viên. Với 400 rúp, đặc biệt có vợ cũng làm việc, có thể bảo đảm trung bình mức sống không tồi lắm theo thước đo thời xô viết. Bố tôi lĩnh 350 - 400 rúp, nhưng ông là cán bộ Đảng nên có thêm một số ưu đãi: căn hộ, xe ô tô, các giấy phép nghỉ dưỡng miễn phí cho ông và mẹ. Tuy nhiên, không một lần nào trong suốt 25 năm mẹ tôi sử dụng chúng và không muốn để tôi với em trai, những đứa trẻ rất nghịch ngợm, ở nhà một mình. Dầu sao sinh hoạt xã hội của Liên xô được xây dựng trên sự ăn hối lộ toàn diện: tất cả, bắt đầu từ hộ lý trong bệnh viện và bảo mẫu trong các vườn trẻ, và kết thúc bằng các giáo sư trường đại học, đều có “phụ cấp” thêm cho công việc của mình. Một bác sỹ chuyên môn cao nhận được mức lương ít ỏi tới mức, nếu không có

của đút của bệnh nhân (để ý là y tế miễn phí thời đó), thì không thể nào tồn tại được. Nói gì nữa về những viên chức nhà nước có các quyền hạn to lớn không bị kiểm soát!

Cứ mỗi lần trong nước có sự thay đổi chính quyền, các quan chức mới ở mọi cấp lại khám phá ra các trường hợp ăn cắp và không trong sạch quy mô lớn của êkip cũ, điều trở thành không đáng buồn bao nhiêu mà lại đáng ghen tỵ bấy nhiêu. Và êkip mới học tập êkip cũ với nghị lực gấp đôi, thậm chí gấp ba.

Có thể Mari đã đúng khi mơ ước về Pari, về các quan hệ con người và điều kiện sống hoàn toàn khác?

*

* *

- Nghĩ gì thế, David, sao lại không ăn vậy? - Ivan ngắt ngang luồng suy nghĩ của tôi, - Xúp cay ngon, cốt- lét gà không tồi... Nghe này, các bạn của tôi ơi! Tối hôm nay quyết định đưa cô bạn Liubka về ký túc xá, nên xin các láng giềng cùng nhà đi dạo vài tiếng. Các cậu nghĩ thế nào, cô ấy đồng ý chứ?

- Sao lại không đồng ý? Cô gái khỏe mạnh, phục vụ cả trung đội cũng không kêu. Đây chỉ mỗi người tình, ăn thua gì!

- Đừng chế diễu các cảm xúc lãng mạn của tớ, Mark Naumovich! Nếu có một cô gái Âu thanh cảnh mắt đen với bộ ngực đồ sộ, thì xin nói với tinh thần thẳng thắn của giai cấp vô sản - tớ sẽ không từ chối, nhất quyết không từ chối đâu! Nhưng đối với tớ, một chàng trai Nga giản dị, con của một giáo viên tỉnh lẻ dạy môn lịch sử, một quý cô thực thụ kiểu như Mari sẽ không thêm chú ý. Tớ không dùng nước hoa như mấy ai đó, không thể mời vào Nhà hát Lớn, vào nhà hàng cũng không được.

Lúc này Ivan nhìn tôi một cách nhiều ý nghĩa.

- Thôi được rồi Ivan, đừng kêu nghèo nữa! Cậu cứ ăn ít, uống ít đi, suy tính mua sắm cái gì, thì sẽ có tiền thôi. Tiện thể cậu là người Nga hay người Ukraina.

- Xét theo họ, thì có lẽ là người Ukraina, nhưng tớ không thấy gì khác biệt lớn giữa hai dân tộc này cả.

- Đơn giản là cậu lúc nào cũng nhấn mạnh thuộc tính dân tộc của bọn tớ, nên tớ mới hỏi. Mặc dù đối với tớ điều đó không có ý nghĩa gì cả - tất cả

chúng ta là công dân xô viết.

- Khoan đã, David, cậu muốn nói rằng người Armenia, người Do thái, người Uzbek và tất cả những người còn lại, nếu là công dân xô viết thì tuyệt đối bình đẳng với người Nga? Nếu cậu thực sự nghĩ như vậy thì cậu sai lầm đấy. Tớ không muốn làm các cậu bức mình, nhưng các bạn ơi, có thể theo Hiến pháp tất cả chúng ta bình đẳng, nhưng ai trong đất nước này coi trọng Hiến pháp? Đó chỉ là một mớ giấy lộn, không hơn. Bao nhiêu những lời lẽ tốt đẹp về quyền tự do con người, về các quyền lợi cá nhân và chính trị đều có trong Hiến pháp của Xtalín. Thế nhưng chỉ một năm sau khi công nhận người ta đã bắt đầu bắt hàng triệu người vào tù, đi đày, bắn giết không cần xét, xử. Hiến pháp ở đâu mất rồi? Cậu bạn của tớ ơi, đừng nhầm lẫn! Tất cả những giấy tờ đó: Hiến pháp, pháp luật - chúng sống cuộc sống của chúng. Còn đất nước, nhân dân sống cuộc sống của mình. Thì hãy xem đây: cả cậu, David, và Mark theo Hiến pháp đều có quyền như mình được giữ bất cứ vị trí nào trong bộ máy nhà nước, trong đó có thể trở thành Tổng công tố viên trưởng Liên xô. Về mặt lý thuyết tất cả đều có vẻ như thế. Nhưng thực tế, hãy đồng ý đi, tớ có nhiều cơ hội hơn trong việc nắm giữ các chức vụ nhà nước, đặc biệt theo bình diện này. Thời kỳ Xtalín đã kết thúc, bây giờ là thời kỳ củng cố của người Nga. Rốt cuộc các bạn, những dân tộc nhỏ, đoàn kết với nhau như thế, các bạn định hướng vào thành công bất cứ cái gì các bạn muốn. Chính vì vậy, như quy luật, các bạn luôn đạt được. Còn chúng tôi, người Nga, ít lo nghĩ và không khôn khéo, chỉ sống ban ngày, do bế tắc nên uống, uống và nốc, nốc, rồi cuối cùng là chết. Đó là sự phản kháng xã hội kiểu Nga. Và sau đó, vào một ngày đẹp trời, chúng tôi cầm gậy gộc, búa rìu và cào, chĩa đi giết các cấp trên của chúng tôi, bọn nhà giàu, những kẻ khác chúng tôi về ngoại hình và về cách sống, lương thiện và sạch sẽ. Cho đến lúc một người đều cáng và tàn bạo nhất - đúng hơn là thậm chí một kẻ không phải người Nga giấu mặt - chiếm ưu thế. Nhưng đây là đất nước của tớ. Dù sao đi nữa các cậu cũng kém tớ. Các cậu cần nhớ rằng, ở đây các cậu có thể thành đạt, có tiền, quan hệ, ngủ với các tiểu thư đẹp và sạch sẽ nhất, nhưng sức mạnh - quân đội, KGB và các cấu trúc quyền lực - là của chúng tớ. Vì vậy một lúc nào đó tớ sẽ trở thành Tổng công tố viên trưởng, còn các cậu sẽ là cố vấn của tớ, vì các cậu thông minh và được

tớ tin cậy. Các cậu buộc phải hạn chế trong vai trò đó thôi - không thì phải đối họ, đến đời cháu các cậu sẽ khó phân biệt với bọn tớ rồi.

- Thật lạ lùng, Vanhia, mới một tiếng trước đây cậu tỏ ra là một người không xa lạ với tình thần Công lý, - tôi ngạc nhiên. - Thế mà bây giờ cậu lại mở ra ở khía cạnh hoàn toàn khác. Trong con người cậu ẩn giấu một phần tử dân tộc chủ nghĩa. Cậu nghĩ thế nào, còn bao lâu nữa những người như tớ và Mark sẽ đồng ý phục tùng mãi mãi cho những người mà chỉ khác bọn tớ bởi mỗi một thứ - có họ người Nga? Thậm chí không bởi cả gen di truyền - vì, xét theo ngoại hình, nhiều người trong số các cậu khó được gọi là người Slavơ hay người Âu. Tuy vậy tất cả những ai mang họ Ivanôv, Petrôv, Xidorôv, vẫn coi họ là muối của đất, còn chúng tớ thì phải phục vụ họ, nịnh nọt, đút lót, cung cấp mọi dịch vụ. Nhưng, Vanhia ơi, chúng tớ không thua kém cậu cả trí tuệ, sức mạnh lẫn lòng dũng cảm. Còn về sự tổ chức, vệ sinh đời sống - thì xin lỗi, không giận nhé! - chúng tớ hơn hẳn cậu. Vào các buổi chiều ngày chủ nhật trong rạp hát, nơi tớ mời cậu bằng tiền túi của mình, cậu coi việc nhất quyết phải uống rượu trong căng tin là cần thiết và tiêu tiền vào đó thậm chí hơn cả giá vé. Trong lúc đó, cả tớ lẫn Mark đều không cho phép mình làm như vậy. Về mặt lý thuyết tớ công nhận rằng cơ hội trở thành Tổng công tố viên trưởng của cậu lớn hơn, nhưng dù sao tớ vẫn hy vọng đất nước sẽ phát triển theo con đường của các quốc gia dân chủ bình thường như Mỹ, Pháp và các nước khác.

- Cậu làm sao, tuyên truyền cho Mỹ à?

- Còn cậu - là kẻ khiêu khích hay giả bộ khờ dại?

- Thôi nào, các bạn, tớ đùa đấy, - Ivan giơ tay lên một cách vui vẻ. - Tớ đơn giản muốn chọc cù thần kinh các cậu chút thôi.

- Tớ không cảm thấy như vậy. Trong hội các nhà sử học tỉnh lẻ, các đồng nghiệp của bố cậu, những suy nghĩ như vậy được coi là bình thường và hợp lý. Nhưng uy tín và sự tôn trọng giành được trong cạnh tranh cá nhân chứ không phải do thuộc tính dân tộc. Cậu tốt hơn tớ và Mark ở chỗ nào?

- Ở chỗ tớ là người Cơ đốc giáo và theo đạo chính thống.

- Còn tín ngưỡng của Mark thì đã tồn tại hơn năm ngàn năm rồi. Cơ đốc giáo xuất hiện trên cơ sở của đạo Do thái. Ngoài ra, cậu có biết, Giê- su, Các Mac, một phần Lênin là thuộc dân tộc nào không? Cậu có biết tất cả các lãnh tụ Cộng sản còn lại của cậu là người dân tộc nào không? Tất nhiên, cậu biết.

Còn tớ có thể nói thế này: người Armenia đã chấp nhận Cơ đốc giáo làm quốc giáo vào năm 301, sớm hơn người Nga sáu thế kỷ. Tớ không khoe khoang đâu, đấy không phải là chuyện để khoe khoang, đó đơn giản là sự kiện lịch sử. Và tớ thành thật công nhận: tất cả chúng tớ, những người sống ở biên giới của các tôn giáo, trên ranh giới của Cơ đốc giáo và Hồi giáo - người Armenia, người Grudia, người Hy Lạp, người Bungari, người Xécbi, - đã được sự giúp đỡ vô giá của nước Nga, hay nói đơn giản là đã cứu khỏi sự hủy diệt. Tất nhiên, trong việc đó, nước Nga theo đuổi các mục đích quốc gia của mình đầu tiên, muốn bảo vệ các biên giới của mình khỏi sự chạm trán trực tiếp với thế giới Hồi giáo. Nhưng bằng cách như vậy nó đã kiếm được những đồng minh trung thành, thông minh và dũng cảm. Đến lượt mình, người Armenia và người Grudia, người Ukraina và Belarus đã gia nhập vào văn hóa và văn minh Âu châu qua văn hóa Nga mà tớ rất yêu quý và đã hình thành nên tớ cũng như nhiều người khác nữa. Nếu tớ được sinh ra không phải là dân tộc như bố mẹ tớ và được phép lựa chọn mình sẽ là ai, thì tớ sẽ trả lời: là người Nga, theo Cơ đốc giáo và là đàn ông.

- Tại sao lại là người Nga? Có những người hạnh phúc hơn cơ mà - người Anh, người Pháp chẳng hạn?

- Tất nhiên là có, nhưng tớ không biết họ. Vậy thế này nhé, Vanhia. Tớ cao hơn cậu, nặng hơn cậu, còn về trí tuệ - tớ đồng ý một cách rộng lượng rằng đó là vấn đề tranh cãi, về sức mạnh thể lực - lại đây chúng mình cùng thử sức, đừng sợ, tớ không gây tổn thương đâu, tớ chỉ vuốt ve tí thôi, cho đầu óc sáng ra chút ít! Nào, hãy thể hiện sự hùng tráng của mình đi!...Cậu cười à? Có nghĩa là cậu không giận. Nhưng hãy nhớ: nếu cậu cứ suy nghĩ như thế - cuộc sống sẽ chọc cậu giận đấy! Con người được kiến tạo như vậy đó: nó sẽ không bao giờ chấp thuận có ít quyền lợi hơn người khác chỉ theo dấu hiệu dân tộc.

- Tớ không giận đâu, David! Cậu cứ nói cái gì cậu muốn, nhưng qua 20 - 25 năm nữa cậu trở thành Công tố viên của nước cộng hòa, còn tớ - Tổng công tố viên của Liên xô. Cậu sẽ là cấp dưới của tớ nên bây giờ cậu đang làm đúng đấy khi mời tớ vào rạp hát, đãi tớ rượu, tóm lại là đang phục vụ... Tớ sẽ tính đến, tớ không quên đâu, - Ivan mỉm cười.

- Ái chà, cậu đùa rồi, có nghĩa là muốn lảng tránh câu chuyện. Tớ hiểu đó cũng là một hình thức chấp nhận sai lầm của mình. Đi thôi, kéo Arkadi

Venedictovich lại sẽ cảnh cáo chúng ta vì vắng mặt lâu quá.

Chương

13

- Sao muộn thế? Tám giờ rồi đấy.

- Xin lỗi các cô gái, thầy hướng dẫn thực tập hôm nay tự nhiên nổi giận, giữ bọn anh lại mà không có việc gì hết đến tận tiếng chuông cuối cùng... Hy vọng ngày mai mọi việc sẽ đâu vào đó. Bọn em không đói chứ? Này, các cô gái Pháp ơi, các cô cười gì vậy?

- Bọn em sẽ nói sau. Anh ăn tối chứ? Có pho-mát, rau xanh, bánh mì tròn, sữa chua, hoa quả khô - tất cả từ cửa hàng “Armenia”.

- Không, anh không muốn ăn, anh đã ăn trưa ở nhà ăn của Văn phòng Công tố viên rồi. Hôm nay bọn em mệt rồi chứ?

- Vâng, lượn quanh thành phố mà.

- Có thấy gì thú vị không? Lại cười! Đích thị các người có âm mưu gì rồi! Các người muốn ta quỳ xuống và van xin các người tiết lộ bí mật? Không đâu, ta sẽ đợi - lúc sau không giữ nổi, các người sẽ tự nói ra... À này, các cô gái, anh đề nghị mình đi ra nhà bưu điện trung tâm và gọi điện về nhà. Chứ ba ngày rồi không có tin tức, bố mẹ ở nhà sẽ lo.

- Thế thì mình gọi cho chú Varugian nhé? Chú ấy đang đi công tác ở đây, nếu em không nhầm, chú đang trú tại khách sạn “Rossia”. Chú muốn gặp chúng ta để trao quà của bố mẹ.

- Hay quá, Mari, em gọi cho chú ngay đi. Bảo chú ấy 8 giờ đến lối vào của nhà bưu điện trung tâm nhé! Rồi sau đó có thể ghé một chỗ ở trung tâm để ăn tối, uống trà.

- Nhà bưu điện trung tâm, hay K- 9, trước đây nằm ở phố Gorki (hiện nay là phố Tverxkaia), cạnh khách sạn “National”. Đây là chỗ gặp mặt ưa thích của những người đến từ Zakavkaz, bởi vì việc liên lạc bằng điện thoại với ở nhà được thực hiện từ đây. Đặc biệt nhiều dân Armenia và Grudia tụ tập ở đây - họ trao đổi với đồng hương thông tin, các địa chỉ ở Matxcova, gặp gỡ với những người mới đến. Hầu hết những người đến từ Erevan đều tới nhà bưu điện

trung tâm để tìm hiểu ai trong số người quen của họ đang sống tại Matxcơva. Không ít khi giữa người Armenia và Grudia xảy ra va chạm vì những chuyện vặt vãnh, nhưng như thường lệ, họ nhanh chóng thu xếp được với nhau. Các dụng độ nghiêm trọng hơn lại có cách giải quyết khác. Khi này làm trọng tài sẽ là những kẻ có uy tín nổi danh trong thế giới tội phạm, thường lớn tuổi. Sau khi xem xét họ dàn xếp quan hệ giữa các bên tranh chấp và nhiều khi trừng phạt bên có lỗi - đuổi ra khỏi Matxcơva, bắt buộc trả tiền, xin lỗi.

Tên tuổi của những kẻ đăng quang “ăn cắp trong vòng pháp luật” được nhiều người biết đến, bắt đầu từ lãnh đạo đảng của nước cộng hòa, lãnh đạo KGB và MVD (Bộ Nội vụ). Một cách không công khai hạng người này giải quyết nhiều vấn đề, đặc biệt thuộc lĩnh vực kinh tế. Họ có chân trong các nhóm vận động hành lang gần chính phủ, gần chính quyền và các nhóm khác. Đặc biệt, các tội phạm sừng sỏ kết thân chặt chẽ với giới văn nghệ sỹ: các ngôi sao tạp kỹ xô viết, các họa sỹ danh tiếng, các nhà điêu khắc và các nghệ sỹ xiếc. Khi cần thiết những người này có thể được gửi đến gặp các quan chức lớn để yêu cầu giúp đỡ, kiểm căn hộ, biệt thự hoặc khu đất. Đến lượt mình, các đàn anh uy tín trả công hoặc bảo đảm an toàn cho họ, kiếm cho họ quần áo mới và đồ trang sức tinh xảo qua hội buôn bán ngoại tệ. Đôi khi một quan chức công an nào đó được chỉ định làm người đứng đầu cơ quan OBXCC (cơ quan đấu tranh với tội phạm ăn cắp tài sản xã hội chủ nghĩa) hoặc cơ quan điều tra hình sự chỉ dựa theo sự thỏa thuận hoặc tán thành của các tay trộm cắp này.

Ở mức độ nước cộng hòa và cao hơn là mức liên bang ảnh hưởng của các kẻ tội phạm uy tín nhỏ hơn, nhưng dấu sao vẫn có. Còn ở mức địa phương, thành phố, quận thì đây là quyền lực thực sự. Người ta sợ và kính nể hội ăn trộm. Trong một đất nước bị sa lầy vào tệ nạn tham nhũng và phạm pháp, nơi phần lớn các quan hệ xã hội được thực hiện bởi con đường phi pháp, theo “hiếu biết”, giới tội phạm chiếm một chỗ đứng đặc biệt và kết liên lại với các cấu trúc chính quyền, nhất là với các bộ có sức mạnh.

Đáng tiếc, truyền thống này của đời sống xã hội cho đến nay vẫn còn lưu lại không ít. Sự dụng độ của một công dân bình thường, của một quan chức nhà nước hay ngay cả một nghị sỹ, nếu như không phải là yếu nhân được bảo vệ đặc biệt (như thông lệ, cũng có quan hệ ít nhiều với thế giới tội phạm), với tội

phạm sừng sỏ có thể kết thúc bằng thất bại hoặc thậm chí cái chết. Không ít trường hợp đơn đặt hàng giết người được thi hành không chỉ dưới sự đồng lõa của cảnh sát, mà có cả sự tham gia trực tiếp của nó nữa.

*

* *

Chúng tôi đi bộ rảo bước tới Nhà Bưu điện trung ương để không bị công lạnh ngoài đường. Tôi đặt một cuộc gọi 5 phút, còn các cô gái - 10 phút. Rồi ngồi đợi báo gọi. Thời đó còn chưa có điện thoại tự động và việc kết nối giữa các thành phố được thực hiện qua nhân viên điện thoại. Nếu là cuộc gọi quốc tế, KGB sẽ tự động thiết lập hồ sơ lưu trữ các bản ghi tất cả các cuộc gọi của đối tượng. Đồng thời sẽ tiến hành kiểm tra song song. Đầu tiên là kiểm tra công dân xô viết: có phải gián điệp của tình báo nước ngoài hay không? Sau đó qua tình báo của chúng ta ở nước ngoài kiểm tra người quen hay người thân được gọi là ai. Nếu người này đáng quan tâm, có ích cho cơ quan tình báo thì có thể “gia công” lại công dân xô viết với mục đích lôi kéo người quen ở nước ngoài của anh ta vào mạng lưới tình báo xô viết. Bộ máy KGB đồ sộ, phình ra bất thường cần phải có việc làm - các nhân viên an ninh cần phải chứng minh rằng họ ăn bánh mì không vô ích, và đêm, ngày đứng canh cho tổ quốc, bảo vệ các lợi ích của nó.

Nhận được phép tiến hành cuộc gọi quốc tế không dễ dàng.

Nếu như KGB có nghi ngờ (mà các nhân viên an ninh thì rất và rất đa nghi), thì nhân viên điện thoại luôn trả lời rằng đường dây bận hoặc không có liên lạc, và thông thường là người được gọi không trả lời. Không cần nói là cuộc gọi như vậy rất đắt. May mắn là với sự phát triển của công nghệ thông tin như hiện nay việc ngăn chặn biên giới là không thể, và tất cả mọi chuyện đã nằm lại đằng sau.

Bố rất kiên nhẫn, nhưng đúng phương pháp, giải thích cho tôi rõ trong những vấn đề như vậy và luôn cảnh báo: “Quyền lợi của gia đình và tương lai của con đòi hỏi phải cẩn thận và chu đáo. Không cần phải đụng đầu với các phiền phức làm gì. Tốt hơn vẫn là đứng trong hàng ngũ của những người chiến thắng chứ không phải chiến bại. Người vợ và những đứa con đói khát, lạnh lẽo sẽ không bao giờ hiểu, tại sao người bố không may lại không giúp đỡ và bảo vệ họ. Mà ở chỗ này cơ bắp và hội bạn bè hay thích đánh nhau không

giúp được gì cho con. Đừng phí phạm đời mình cho những lý tưởng vô bổ”. Tôi hiểu tất cả, nhưng không phải lúc nào cũng tuân thủ những nguyên lý ông đã truyền cho tôi.

Hiển nhiên, tôi biết rằng madame Xilvia thường viết thư đi Pháp, và mỗi năm vài lần từ Bưu điện Trung tâm Erevan nói chuyện điện thoại với bố mẹ và em gái, và tôi hiểu rằng mối liên hệ với Mari và gia đình nàng đã bị định vị và theo dõi bởi KGB. Trong bất kỳ trường hợp nào, tôi đã hoặc trong thời gian sắp tới sẽ trở thành đối tượng nghi ngờ và theo dõi.

- David, chúng mình đặt cuộc gọi với Pari đi! Em muốn nói chuyện với bà, ông và dì Klôtilda. - Mari thì thăm. - Lần cuối em nói chuyện với họ là khoảng nửa năm rồi. Từ Erevan khó gọi lắm! Có thể ở đây lại gọi được!?

Nói gì với sinh thể yêu quý này?...Với lại, có cần phải làm rối óc nàng không?

- Em cứ thử đi! Nhưng mất thời gian lắm đấy!

- Không sao, mình có thời gian mà, đổi lại mình sẽ làm cho mọi người một bất ngờ thú vị.

Các cô gái đi tới cửa sổ liên lạc điện thoại quốc tế, còn tôi đi quanh sảnh để tìm người quen. Vào mùa hè những người tới bưu điện, nhất là thanh niên từ thủ đô của các nước cộng hòa, tụ tập đông hàng trăm người ngoài đường, nói chuyện rất to và thường chặn mất lối vào. Dân Matxcơva không đồng tình nhìn vào cái đám ầm ĩ và thường là ăn mặc sang trọng, đúng một này, nhưng chỉ những người rất già mới dám nhận xét chỉ trích. Bây giờ là mùa đông, ngoài đường rất lạnh, và mọi người vào đầy sảnh phòng.

*

* *

Chen lẫn giữa các nhóm khách, tôi nhìn thấy trong góc một vận động viên nổi tiếng và đồng thời là một tội phạm có tiếng tên là Artak với biệt hiệu Quái vật. được vây quanh bởi một nhóm người đang lắng nghe rất tôn kính lời nói của anh ta. Vào thời của mình Artak đã nhiều lần vô địch nước cộng hòa về quyền Anh hạng nặng. Đó là một người với sức khỏe ghê gớm, sau vài giây có thể bẻ cong đinh to thành vòng tròn và nối chúng lại thành một dây xích thô, được coi là người vô giới hạn không chấp nhận các quy tắc của bọn ăn cắp. Quái vật ăn mặc rất lạ lùng - một cái gì đó giữa nghệ sỹ xiếc và công tử bột,

ăn nói cũng lạ lùng - rất văn hoa và lịch sự. Bất cứ tiếp xúc nào với anh ta cũng tạo ra cảm giác nặng nề và ngọt ngào. Tất cả chúng tôi biết rằng anh ta là một người không thích ứng, và không thể nào tiên đoán được bước tiếp theo của anh ta là gì. Vì một chuyện tiểu lâm dở Quái vật có thể nhìn vào người kể chuyện - tất nhiên cũng là người trong nhóm “bộ sáu” của mình - bằng ánh mắt không chớp và giọng nói điềm tĩnh ra lệnh một cách lịch sự bắt người đó quỳ gối xuống. Có thể thay đổi ngay tức khắc quyết định của mình hay, ngược lại, quật ngã kẻ không may bằng một đòn mạnh vào bẹn. Không đánh vào đầu vì biết việc đó có thể kết thúc bằng cái chết. Anh ta quan tâm tới cái gì, thường biến đi đâu và từ đâu trở về, không ai biết được. Nhiều kẻ buôn lậu và buôn bán ngoại tệ, những kẻ ăn nên làm ra có liên hệ với thế giới tội phạm trả ơn cho anh ta, tuy không thường xuyên. Thông thường anh ta gửi một tay chân của mình tên là Bulô tới người có liên quan và xin tiền một cách lịch sự. Tất nhiên thường là người ta đưa tiền. Nếu không, Quái vật cũng không nhất thiết trả thù ngay, nhưng không bao giờ bỏ qua cơ hội thuận tiện.

Đôi khi anh ta áp đặt lên những người giàu có liên hệ với việc làm ăn phi pháp, hay chính xác hơn là với khu vực kinh tế ngầm, nghĩa vụ “vinh dự” thanh toán nợ nần thường là vừa phải của anh ta hoặc mở tài khoản ở một nhà hàng có tiếng nào đó. Artak không bao giờ uống rượu, không sử dụng chất kích thích, ăn ít và chỉ dùng những thực phẩm đã được chọn lọc kỹ. Thịnh thoảng đặt vài cô gái điếm để phục vụ anh ta miễn phí do chủ chứa trả tiền. Nhiều lúc các chủ chứa gửi cho anh ta gái điếm từ Matxcơva và thậm chí từ Estonhi về Erevan cả tuần hay cả tháng. Những cô đã chán anh ta để lại cho người quen của mình, hay “bộ sáu”.

Mấy lần Quái vật tiến hành gây án lớn: hãm hiếp, tống tiền, đánh người, trong đó có cả công an. Anh ta luôn chỉ phải nhận những thời hạn tù ngắn, vì ngay lập tức tìm ra những nhân vật có ảnh hưởng sẵn sàng yêu cầu giúp đỡ cho anh ta, đó là các nghệ sỹ, trong đó có cả từ Matxcơva, các thành viên của Ủy ban Thể dục thể thao Liên xô, - và người ta giải thoát anh ta khỏi bị trừng phạt hoặc cho ra tù trước thời hạn. Lần nào cũng dựa vào lý do anh ta là vận động viên có tiếng, vô địch nước cộng hòa, kiện tướng thể dục cấp quốc tế. Bố của Artak là nhà kinh tế có ảnh hưởng tầm cỡ nước cộng hòa và có quan hệ lớn. Đứa em trai cũng rất khỏe mạnh nhưng điềm đạm và lịch thiệp, là bạn

phổ thông của tôi - chúng tôi cùng học chung nhau khoảng hai, ba năm, sau đó chuyển sang trường khác, tuy nhiên quan hệ nồng ấm và tôn trọng lẫn nhau giữa chúng tôi vẫn được lưu giữ.

Nhìn thấy nhóm của Quái vật, tôi định lén đi qua, nhưng Bulô đứng cạnh đó nhận thấy tôi:

- Xem kìa, thậm chí không định cả chào hỏi chúng ta nữa! Còn gì nữa, anh ta sắp trở thành điều tra viên hay đã thành rồi đấy. Lại còn hò hẹn với cô phát thanh viên xinh đẹp của đài truyền hình! Làm sao chúng ta với tới anh ta được...

- Xin chào Artak, xin chào các bạn. Các anh thế nào? Ở đây lâu chưa?

Thái độ của Quái vật đối với tôi gần như là tôn trọng. Anh ta tránh né đụng độ công khai với tôi hoặc Rapha, và cũng là vì không có những nguyên cơ đặc biệt gì cho chuyện đó. Chúng tôi tồn tại ngoài phạm vi các mối quan tâm của anh ta, hơn nữa chúng tôi có liên hệ với các cơ cấu bảo vệ pháp luật và có thể điều một đội quân bảo vệ mạnh để chống lại anh ta. Việc va chạm với chúng tôi không hứa hẹn điều gì tốt đẹp cho anh ta. Thêm nữa cuộc đánh nhau lâu ngày trước đây của Rapha với một tay lưu manh đường phố, thành viên trong “bộ sáu” của Quái vật chuyên thu tiền từ những kẻ buôn lậu và chủ tiệm nhỏ, đã kết thúc bằng cái chết của tay này, và chuyện này tên cướp vẫn nhớ.

- Thôi nhé, các bạn, mình đang có việc, xin lỗi không đứng lại được. Chúng ta còn gặp nhau mà. Tạm biệt nhé!

- Đợi chút, David! Sao thế, đến bắt tay cũng không muốn cơ à? - bỗng nhiên Quái vật lên tiếng.

Tôi nhướn cười, nhưng không giơ tay ra. Tất cả đều biết “lối đùa thân mật” ưa thích của Quái vật: trong khi tiếp tục nói chuyện bình tĩnh với bạn, anh ta bóp chặt bàn tay bạn như máy cán thép. Không thể rút tay ra được, bạn đành nhảy dựng lên tại chỗ và kêu đau trong tiếng cười của những người có mặt. Nếu xung quanh không có ai thì trò đùa trở thành vô vị.

Tự nhiên đã ban cho Artak một sức mạnh phi thường và bản năng tự vệ thấp - anh ta hầu như không cảm thấy sợ hãi. Tuy vậy nhưng anh ta hoàn toàn không điên và cố gắng thu lợi lớn nhất từ vai trò người vô giới hạn, thủ lĩnh hội thanh niên cần quấy đã được công nhận của mình. Artak nổi tiếng là một tay đánh bài máu me và tay chơi poke sành sỏi. Thịnh thoảng không trả tiền

thua, nhưng cố gắng không để điều đó xảy ra nếu như người cùng chơi cũng là người có tiếng, vì nếu khác đi thì người ta sẽ không ngồi cùng bàn với anh ta trong những ván chơi lớn tiền. Danh tiếng của Quái vật trong thế giới của hội ăn cắp và ăn cướp trên bình diện này là không chê trách được.

- Đứng lại chút, tớ chưa nói hết đâu, - anh ta tiếp tục. - Mấy anh bạn người Grudia của tớ đã tìm hiểu thông tin về cậu và Aram. Những người quan trọng hỏi han các cậu đấy.

Tôi hỏi lại xem anh ta có ý gì.

- Thăng ngục được các cậu gửi vào công an lại là em họ của một kẻ cắp có tiếng tên là Kakha Kutaiev. Bố của con lừa ấy đang hỏi các cậu là ai để sau đó quyết định: đưa Kakha vào cuộc hay tự mình nói chuyện với các cậu.

- Thế cậu nói với tớ chuyện đó để làm gì? Tớ hy vọng sau khi nói chuyện với cậu họ đã thôi quan tâm đến tớ?

- Nay cậu, hội ăn cắp không phải là hội của tớ. Bọn nó không tôn trọng tớ, nhưng tớ cũng không khóc vì chuyện đó. Tất nhiên, bọn nó là những con chó rừng hèn nhát nhưng nguy hiểm. Có thể trả thù một cách lén lút và bất ngờ... Người ta kể cho tớ nghe, cậu muốn khoe mẽ, thể hiện trước người yêu, nên nhắm tới một thanh niên, dí dao vào cổ anh ta, gây ấn tượng mạnh. Sau đó thấy chưa đủ nên cùng bạn của mình trao anh ta vào tay công an.

- Ai kể cho cậu nghe cái chuyện phi lý đấy? Cậu biết tớ đã nhiều năm, từ hồi tuổi đội viên thì phải. Chẳng lẽ tớ lại có thể xử sự một cách ngu xuẩn như vậy. Cái thằng cặn bã ấy đã hành xử rất kinh tởm, con dao xuất hiện là vì lũ đó có bảy thằng bò đực, còn đi với tớ là Aram bụng phê bệnh tật và hai cô gái. Chẳng lẽ lại có chuyện: bảy chàng trai cao to lừng lừng đi vào, tớ nhìn thấy, đứng dậy và nói: “Các cô gái, hãy nhìn vào các chàng trai to lớn này đi, bây giờ anh sẽ lãng nhục chúng, cho các em thấy anh dũng mãnh thế nào!”. Sau đó tớ rút dao và gi vào cổ một ai đó với tuyên bố “Bạn gái tao muốn tận hưởng sự nhục nhã của mày, còn tao muốn khoe khoang trước nàng”, - chẳng lẽ như thế hay sao?

- Cậu kể chuyện phim hay quá, David! Tất nhiên, có thể truyền đạt lại cho bố con lừa đó như vậy, nhưng không thể hoàn toàn “tuột xích” được đâu. Bọn họ không đè nặng cậu lắm vì biết cậu thuộc cánh công an, nhưng Aram thì phải cài số lùi - chuộc kẻ gây lộn ra khỏi đồn công an. Phải tốn một khoản thù

lao nào đó, cỡ 50, 60 vé, như thường lệ. Nói chung, cậu cứ làm theo cách của mình, tớ nói xong rồi đấy. Nếu ai đó động đến cậu, sẽ có việc với tớ. Họ biết cả rồi. Về Aram lại là chuyện khác. Ông ta không tôn trọng tớ, không xin tớ giúp đỡ. Nếu ông ấy nhờ tớ, tớ có thể cắt bớt số tiền đó và giải quyết vấn đề - phụ thuộc vào việc tớ thỏa thuận như thế nào với nhóm người Grudia, đặc biệt với Kakha. Nếu gã này muốn nhúng tay vào thì cũng sẽ có phần của mình. Còn cậu nên bay về nhà với ngôi sao truyền hình của mình thì tốt hơn, đỡ đau đầu.

- Tớ không thể, Artak à! Tớ đang đi thực tập và phải ở lại Matxcơva thêm một thời gian nữa. Còn về Aram thì chú ấy là một người đáng kính và là bạn của tớ. Tớ xin cậu đừng can thiệp vào chuyện này. Aram có kinh nghiệm, chú ấy biết cách xoay xở thế nào.

- Tốt hơn cả là thỏa thuận với hội trộm cắp, David. Chúng không bỏ miếng mồi đâu. Cảnh sát cũng sẽ lấy phần, nhưng tớ không tin là họ sẽ bảo vệ Aram. Mà không có “tiếp máu” thì cả cảnh sát lẫn kẻ trộm sẽ không rời các cậu ra đâu.

*

* *

Chia tay với Artak, tôi tìm thấy Mari và Tereda rồi lại ngó quanh. Ở phía bên kia sảnh ông Varugian đang nói chuyện với chàng trai có dáng công tử trông giống như dân buôn ngoại tệ. Loại người này rất phổ biến ở Matxcơva, không khó phân biệt họ giữa đám đông, trước tiên theo quần áo và dáng điệu đi đứng. Chúng tôi tiến đến chỗ họ.

- Xin chào! - Chàng trai chào bằng tiếng Armenia. - Tôi không thể tưởng tượng nổi rằng trong thành phố của chúng ta lại có những cô gái xinh đẹp theo kiểu Âu châu như thế này.

- Cảm ơn, - Mari trả lời, không nhìn vào anh ta. - Đi thôi, chú Varugian, muộn rồi.

- David, đây là Henrich, - ông Varugian giới thiệu cho chúng tôi. - Anh ta có biệt hiệu buồn cười - Bít- tết. Mẹ anh ta làm nhân viên thí nghiệm ở trường đại học của chú, anh ta sống ở Matxcơva nhiều năm rồi. Henrich này, - Varugian xoay sang chàng trai, - nếu chú không nhầm, cháu tốt nghiệp trường đại học kinh tế nào đó phải không? Không muốn quay trở về Erevan à?

- Vâng, không ạ! Cháu đang công tác trong vai trò nhà kinh tế tại Viện Nghiên cứu Khoa học của Viện Hàn lâm. Cháu vẫn trụ vững. Cũng có một chút kinh doanh riêng. Tiện thể, các cô gái này, nếu các cô cần kiếm thứ gì thì tôi đều có thể tìm được - áo lông thú, khăn choàng, mũ lông, ủng mùa đông. Ghi lấy số điện thoại của tôi này. Gọi vào đêm khuya hay sáng sớm thì tốt hơn. Tôi thấy các cô có những thứ đẹp, đúng một của một hãng khác lạ đối với tôi, tuy nhiên hiện nay là mùa đông mà các cô lại mặc theo kiểu giữa mùa.

- Cậu có kho chứa à? - tôi ngạc nhiên.

- Chúng tôi mua của người nước ngoài khi cần. Rẻ hơn là mua bằng séc.

- Cho mình số điện thoại của cậu, tớ có thể sẽ gọi.

- Tớ chỉ có đồ phụ nữ thôi, đồ đàn ông hiếm lắm.

- Mình nói về phụ nữ đấy chứ. Nếu cần, chính tớ sẽ gọi.

Trong suốt cuộc nói chuyện Henrich nhìn vào tôi rất chăm chú, sau đó bỗng nhiên tuyên bố:

- Tớ có cảm tưởng, hình như tớ biết cậu - cậu ở phố bên cạnh, hay tập quyền Anh hoặc đấu vật gì đó. Cũng mấy lần đá bóng trong sân trường phổ thông của chúng tớ.

- Xin lỗi, tớ không nhớ. Nhưng chắc mình chưa gặp nhau đâu. Nếu có, tớ đã nhớ.

- Vì sao thế?

- Vì cậu đơn giản là... - tôi trả lời lưỡng lự, - xin lỗi, tớ không muốn làm cậu giận... là năng động, quá lanh lợi!

- Tớ không phủ nhận, - Henrich bật cười, - Vậy tạm biệt nhé, chào các cô gái. Nếu cần gì, tớ sẽ rất vui khi các bạn gọi. Xin lỗi, bạn có thể cho biết tên không?

Mari quay đi, để lại câu hỏi không có trả lời.

Ông Varugian, liếc qua đồng hồ, hấp tấp chuẩn bị đi ra.

- Chẳng lẽ trong khách sạn mới “Rossia” căng- tin và nhà ăn cũng đóng cửa lúc 10h 30 à? - tôi hỏi.

- Khách sạn “Rossia” sau một thời gian ngừng hoạt động đã trở thành một nhà chứa lớn. Các cô gái dễ tính đi lại theo những hành lang bất tận để tìm đúng số phòng, nơi mà- cô gửi đến. Tất cả trực nhật tầng, ban quản trị khách sạn, nhân viên công an gái kèm đều có phần trăm của mình. Ở đó rất ấm ì và

bất yên, thỉnh thoảng xảy ra ăn cắp, kiểm tra, nên chú quyết định chuyển sang khách sạn khiêm tốn của Viện Hàn lâm Khoa học trên quảng trường Tháng Mười. Tiện thể, ở đó mọi thứ cũng đóng cửa vào lúc 10 giờ. Khách sạn nằm cạnh ga tàu điện ngầm, và giá phòng không cao như ở “Rossia”. Có lẽ chú sẽ ở lại Matxcơva gần hai tuần nữa.

- Sao lâu vậy, chú Varugian? - Mari hỏi.

- Chú chưa nói sao? Chú được chỉ định làm Phó Trưởng Ban Quản trị Viện Hàn lâm Khoa học của nước cộng hòa.

- Cháu chúc mừng chú, đó là một chức vụ cao đấy!

- Cũng giống thế. Cung cấp cho toàn bộ Viện Hàn lâm, mua sắm trang thiết bị mới, máy móc và vật liệu xây dựng - mọi thứ đều đặt lên vai chú. Đặc biệt phức tạp là việc thu xếp quan hệ với các cơ quan liên bang... Thôi, tạm biệt nhé, ghi lấy số điện thoại của chú này. À này, khách sạn nơi chú ở là nằm trong hệ thống của các chú, nên nếu có phát sinh vấn đề chỗ ở, các cháu có thể gọi chú. Đơn đặt phòng giữ chỗ trong khách sạn này từ nước cộng hòa chúng ta là do đơn vị của chú cấp, hay thực tế chính là chú.

- Cảm ơn chú Varugian. Hiện giờ chúng cháu đã thu xếp khá tốt. Nhà ở trung tâm, có nước nóng. Thật ra, đồ dùng cũ kỹ, giường chiếu cọt kẹt, mùi bốc khó chịu, nhưng chúng cháu đang quen dần... Chúc chú ngủ ngon nhé!

*

* *

Đi từ thang máy ra, dưới ánh sáng lờ mờ của bóng đèn lối vào, tôi nhìn thấy trên cửa căn hộ chúng tôi một băng giấy với dấu đóng gấn xi dính kèm.

- Cái này là cho chúng ta đây! Có lẽ, công an đã ở đây và, không tìm ra chúng ta, họ niêm phong căn phòng lại. Các em đừng sợ nhé, để anh suy nghĩ một chút. Nếu bây giờ chúng ta vào phòng và ở lại đây, bà láng giềng - phù thủy sẽ gọi đội tuần tra tới và lần này chắc chắn họ sẽ tóm chúng ta lên đồn. Bọn đáng ghê tởm, sao chúng mày đặt ra lệnh quy định ngu xuẩn thế: nào chế độ chứng minh thư, đăng ký lưu trú, tạm trú, - hết như luật lệ nông nô! Cái này không được làm, cái kia không được thực hiện, không thứ gì được phép cả! Đất nước của cấm đoán, một trại cải huấn lớn... Còn xét cho cùng thì bà hàng xóm cũng đã từng trải qua những năm tháng đàn áp, chiến tranh, đói rét, mọi thứ khổ cực, thế mà cũng không trở nên tốt bụng và nhân hậu hơn. Mà có

thế, chính vì thế bà ấy căm ghét thanh niên, những người được ban cho số phận khác, hạnh phúc hơn? Có thể tâm thần bà ấy bị rối loạn và bà ấy mong muốn điều ác cho mọi người, không thể nhìn được những bộ mặt hạnh phúc quanh mình? Tôi hình dung ra cảnh bà ấy thích thú như thế nào khi, vào thời của mình, đã tố giác và đưa những người vô tội vào tù, đi đày... Bố tôi đã đúng: chính những người như vậy đã tạo nên một chính quyền tàn nhẫn, bất nhân hiện nay. Tuy nhiên, đây là đặc thù của nước Nga - vì cũng khó có thể thiết lập và tồn tại một chính quyền như vậy ở một nước châu Âu theo cơ đốc giáo khác. Những điều như vậy không thể là ngẫu nhiên, bà ấy là một trong hàng triệu người. Sự tàn nhẫn và bất nhân ở đây là chuẩn mực, đặc biệt ở nước Nga - nơi mà người nông dân mu- gich chất phác hồ hởi giết hại trí thức, quý tộc và cố đạo của mình. Rất đáng tiếc là nền văn hóa Nga vĩ đại tỏ ra bất lực, và cuộc lưu huyết khủng khiếp đã lan tới khắp mọi nơi xa xôi, tuy ở dưới hình thức mềm dịu hơn nhiều...

- David, không phải lúc để phán xét đâu! - Mari ngắt tôi. - Bây giờ thu dọn đồ đạc ngay, đi ra sân bay và bay về nhà ngay luôn chuyển đầu tiên. Em không muốn ở cái thành phố xa lạ, bạc đãi và lạnh lẽo với đủ các khiếm khuyết, hạn chế và quê mùa này nữa... Ở thành phố của chúng ta tự do hơn.

- Đợi chút, ông chú Varugian nói là có thể sắp xếp cho chúng ta ở khách sạn. Có lẽ chú ấy đã về đến phòng của mình rồi... Vào nhà thôi, cần phải gọi điện thoại. Khuya thế này không thể nào tìm được đồng xu hai cô- pếch để gọi từ máy điện thoại tự động. Mặc kệ chuyện gì xảy ra! - tôi rút cái băng giấy dán và chúng tôi đi vào nhà.

- Không vội vàng, cứ bình tĩnh thu dọn đồ đạc trong lúc anh gọi cho ông chú Varugian. Quý tha, chú ấy đi đâu nhỉ? Chẳng nhẽ phải đi tới chỗ chú ấy hay sao?

Sau một lúc ông Varugian cầm ống nghe.

- Chuyện gì thế, David? Sao cháu gọi muộn vậy?

- Xin chú đặt phòng ngay cho chúng cháu! Cháu sẽ giải thích tại chỗ sau.

- Không thể để đến sáng mai à? Sao vội thế?

- Chú Varugian, cần ngay khẩn cấp chú à. Chúng cháu tới ngay đây.

Không đợi trả lời, tôi bỏ điện thoại và bắt đầu thu dọn đồ đạc của mình.

- David, - Tereda kêu từ nhà bếp, - làm gì với đồ ăn và hoa quả trong tủ lạnh đây?

- Hoa quả mang đi, còn đồ ăn cho vào túi rồi đặt trước cửa nhà mù phù thủy ấy. Mù ta sẽ cho là tẩm thuốc độc, đưa đi kiểm nghiệm, để cho mọi người tưởng mù ấy điên.

- Có anh điên thì phải, ở lúc này mà lại nghĩ ra những trò đùa quái quỷ!

Chúng tôi đi xuống dưới, bắt ta- xi.

- Tôi về bến, - tài xế lăm bằm, - nếu tiện đường tôi mới chờ.

- Anh bạn ơi, chúng tôi cần vào gấp khách sạn gần ngay đây, không xa đâu. Trả gấp đôi. Được chứ?

- Thôi được, vào xe đi.

- Giúp xếp đồ được không?

Tài xế miễn cưỡng bước ra, hai chúng tôi chuyển một loạt va-li và túi xách vào khoang chứa đồ. Xe đi được khoảng 30 mét, tôi nhìn thấy một chiếc xe công an lao tới lối vào nhà chúng tôi. “Không kịp rồi, đồ súc sinh, miếng mồi đã trượt khỏi tay các người. Và luôn như vậy: nếu là vụ giết người, ăn cướp hay đâm chém, các người sẽ tới chậm sao cho mọi sự đã kết thúc - chứ không thì có thể bị nguy hiểm. Còn vì một chuyện còn con con như vi phạm chế độ chứng minh thư, thì bốn chiến sỹ lao tới nhanh như gió, - tôi nghĩ ngợi với nỗi cay đắng và niềm hả hê. - Từ phương diện khác, những bạn trẻ nông dân ít học này không thấy ý nghĩa gì để phải phục vụ tận tụy. Họ có gia đình, con cái, sinh hoạt không ổn định, sống trong các nhà tập thể và ký túc xá công an, chen chúc trong một phòng, nhận phụ cấp ít ỏi không thể gọi là lương. Thế thì làm sao mà họ lại phải yêu thương người khác, phấn đấu vì sự an toàn của những người này? Không, mọi thứ ở đây được sắp đặt một cách méo mó và phi lý”.

Ông Varugian đợi chúng tôi ở sảnh của khách sạn, tại bàn đăng ký.

- Chuyện gì xảy ra thế? Một tiếng trước đây các cháu còn tỏ ra hài lòng với căn hộ của mình, rồi tự nhiên lại lao vút tới đây.

- Chú Varugian, nếu dùng hai từ thì chúng cháu chưa làm thủ tục đăng ký tạm trú. Chủ nhà không muốn đau đầu thêm - vì phải có giấy xác nhận chúng cháu đến Matxcơva lâu thế để làm gì. Cháu thì có giấy, còn các cô gái - không có, vì họ chỉ định đi chơi thủ đô hai, ba tuần thôi. Ngoài ra cháu và Mari với

Tereda chắc chắn không được phép ở chung một căn hộ, họ sẽ hỏi chúng cháu là thế nào với nhau. Chúng ta ở đất nước có đạo đức Cộng sản cao quý mà. Nói chung bọn cháu cần phòng, vòi hoa sen và giường. Còn lại cháu sẽ nói sau.

- Trực nhật nói là có một phòng một người và có thể để hai người ở đó. Tất nhiên là hai cô gái rồi.

- Đúng rồi. Không có vấn đề gì với cháu đâu, cháu để lại đồ đạc ở đây rồi đi ra ga sân bay, qua đêm ở đấy, sáng mai chúng ta sẽ nghĩ ra một cái gì đó. Mari, Tereda, anh đang cầm chứng minh thư của bọn em. Nếu biết số phòng thì lên đấy trước đi, còn anh sẽ hoàn tất thủ tục rồi mang va li lên.

- Em không đi đâu, em đi với anh cơ! - Mari phản đối.

- Mari, bây giờ không phải là lúc âu yếm nhau. Em đi nghỉ đi. Ngoài ga anh sẽ ổn thôi. Trong lúc làm thủ tục, rồi đi ra ga thì trời cũng sáng rồi.

- David, trong phòng của chú có một cái đi- văng nhỏ vừa người chú, - Varugian đề xuất. - Còn cháu dài người thì ngủ trên giường.

- Cảm ơn chú Varugian, chúng ta sẽ xem xem thế nào!

Sau 20 phút tôi đã thiêu thiêu ngủ trên đi- văng, bên tai vẫn nghe thấy ông Varugian lầu bàu rằng ở đất nước này mọi thứ đều không phải như đối với những người bình thường. Trong giấc ngủ tôi mơ thấy bà hàng xóm trong hình dáng quỷ hút máu đang đuổi theo Mari trên chiếc xe công an, chòang tỉnh dậy đầm đìa mồ hôi lạnh, nhưng nhận ra mình đang ở đâu, tôi lại chìm vào giấc ngủ trong tiếng ngáy đều đều của nhà hóa học.

“Không biết, - một ý nghĩ thoáng qua, - Mari và Tereda cười cái gì mà đây ý nghĩa lúc ban ngày? Chuyện gì đó làm họ vui vẻ và quyết định kêu gọi trí tò mò của tôi...”

Chương

14

Tôi tỉnh dậy trong một tâm trạng tuyệt vời.

- Chúc chú một buổi sáng tốt lành, Varugian! Cảm ơn chú đã thu xếp cho chúng cháu vào ở khách sạn, xin lỗi đã làm phiền chú! Việc đăng ký tạm trú rất vất vả và kéo dài - có thể mất cả tuần đứng xếp hàng, có khi còn lâu hơn mà vẫn không chắc kết quả.

- Chú đã nhiều lần nói, David, rằng đây là đất nước của những tấm gương cong, ở đây mọi sự được nghĩ ra để làm phức tạp cuộc sống của những người bình thường.

- Tiện thể, cháu thấy ở đây có hai phòng trong cùng một hành lang với toilet chung nằm giữa. Chú có thể sắp xếp cho chúng cháu ở khách sạn ba tuần được không? Cháu sẽ rất biết ơn chú. Sau một tuần Tereda sẽ bay về nhà, còn cháu và Mari sẽ ở thêm nửa tháng hoặc hơn một chút. Khi Mari cũng bay nốt, cháu sẽ chuyển về ký túc xá.

- Cháu nói là Tereda sẽ bay sau một tuần?

- Vâng, chỗ cô ấy đã bắt đầu học rồi.

- Thế tại sao Mari không về luôn với em mình! Như thế có tốt hơn không?

- Để làm gì? Cô ấy hoàn toàn có thể ở lại, năm cuối ít giờ học lắm, bên truyền hình cũng tìm được người thay thế tạm thời rồi.

- Vấn đề không phải ở chỗ đó, David à! Sự có mặt của Tereda tạo nên một vẻ đàng hoàng cho việc các cháu ở đây với Mari. Cháu chưa nghĩ đến chuyện đó phải không? Người quen bạn bè của cháu và của chúng ta sẽ nói gì? Azat - họ hàng của chú, ông ấy có quan điểm truyền thống đối với quan hệ nam nữ. Quả thật, chị Xilvia thì tự do hơn trong quan điểm. Tóm lại, cháu với Mari có định hợp thức hóa quan hệ của mình không?

- Varugian, chúng cháu còn đang sinh viên mà. Để mấy năm nữa - mọi việc sẽ được giải quyết một cách tự nhiên. Mari không nghi ngờ gì về tình cảm của

cháu đối với cô ấy, và thành thật mà nói, cháu cũng không nghĩ đến chuyện xã giao.

Điện thoại reo.- Chú Varugian, - tôi nghe thấy giọng Mari, - chú bảo David là anh ấy đi làm muộn rồi đấy.

- Cầm lấy ống nghe, David. Không biết cháu thế nào, nhưng chú khoảng 40 phút nữa phải ra khỏi nhà rồi!

- Mari, hôm nay là ngày thư viện của anh, có thể dạo chơi. Nửa tiếng nữa các em xuống tầng một nhé, ở đó có quán cà phê không tồi lắm, chúng ta, rốt cuộc, sẽ ăn một bữa sáng đúng nghĩa.

Lại có tiếng chuông reo. Có lẽ, Mari quên nói cái gì đó.

- Chú Varugian?

- Ông ấy đang trong buồng tắm. Có chuyển lời gì à? Ai nói đấy? - Tôi nhận ngay ra giọng nói của anh chàng lạnh lợi hôm qua. Tôi không ưa việc anh ta gọi cho Varugian. - Henrich, tớ nhận ra giọng của cậu, David đây.

- David, cậu làm gì ở đó vào lúc sớm sủa như thế này?

- Có vài việc ấy mà, - tôi trả lời một cách lảng tránh.

- Nghe này, thật đúng lúc tớ muốn nói chuyện với cậu. Có thể một tiếng nữa ra chỗ hôm qua được không?

- Henrich, không biết bỗng nhiên cái gì chui vào đầu cậu, nhưng tớ lúc này không tiện gặp cậu đâu. Cậu gọi lại lúc khác nhé, hoặc tớ sẽ gọi lại cho cậu.

- Đợi chút, David, đừng gác máy vội, tớ muốn nói chuyện nghiêm túc với cậu.

- Ôi, cậu làm tớ ngạc nhiên đấy. Làm sao lại có chuyện nghiêm túc giữa chúng ta đây?! Về việc gì cơ? Về đồ dùng ngoại hay áo ngực phụ nữ?

- Đừng nổi nóng, David, bạn bè đã kể hết với tớ rồi.

- Cụ thể ai và nói cái gì?

- Điều đó không quan trọng.

- Đối với tớ lại quan trọng.

- Bulô.

- Và chuyện gì quan trọng mà Bulô lại kể cho cậu thế?

- Khi gặp nhau tớ sẽ nói. Tớ không muốn làm cậu giận.

- Nghe này, Bit- tét, tớ không hiểu cậu lắm. Cậu nghĩ, cậu có thể làm mình giận được à? Cậu định khêu gợi trí tò mò của tớ thôi. Chúng ta gặp nhau lúc

12 giờ ở nhà bưu điện trung ương nhé. Được không?

- Được.

*

* *

Ở phía dưới trong quán cà phê tương đối ấm áp và sạch sẽ. Các cô gái đặt món trứng rán, xa-lat “Olive”, sữa chua đông - thực đơn giản dị của các quán cà phê xô viết. Có thể lấy thêm xúc-xích, lạp xưởng hoặc giò bác sỹ. Thực ra cũng không có các phương án khác, nhưng chúng tôi cũng đã quen với loại thực đơn này, nên nó hoàn toàn đáp ứng với chúng tôi.

- Hôm nay chúng ta làm gì nhỉ, hỡi các cô gái? Anh phải vào thư viện khoảng hai tiếng, sau đó ghé vào chỗ ông Aram mua vài thứ của chúng ta: hoa quả khô, bánh mỳ tròn, da- ua, rau xanh, pho-mat. Đồng ý chứ?

- Em ở nhà, làm “ngày vệ sinh”, chứ không toàn ở ngoài đường, - Mari nói.

- Em vừa mới hay là ở đây có dịch vụ giặt là quần áo nhanh. Tất cả chúng ta đều cần làm sạch đồ đạc nên em sẽ ra tay nội trợ và tắm rửa bản thân. Khi nào anh kết thúc, chúng ta sẽ xem làm gì tiếp.

Tôi không nói với Mari về chuyện sẽ gặp chàng buôn ngoại tệ Henrich. Không hiểu anh ta cần gì?

*

* *

- Chào David!

- Chào Bit- tet!

- Cậu mặc măng-tô len mà không lạnh à? Và các cô gái đi với cậu cũng ăn mặc mỏng manh quá.

- Thôi vào chuyện đi. Bulô nói cái gì và làm sao lại có quan hệ đến tớ hay cậu?

- Cũng không nói gì đặc biệt đâu. Nói chung là cậu đã cùng Mari lâu rồi, không cho ai đến gần cô ta và có lẽ, chưa quyết định cưới cô ta.

- Quan hệ của tớ với Mari thì việc gì đến cậu?

- David, tớ có một đề nghị thú vị. Ổn giờ, tớ không muốn làm cậu lẫn bạn gái của cậu giận. Tớ thấy cậu đang nóng lên, nhưng xin cậu đừng hung hăng quá, tớ cũng là võ sĩ quyền Anh, và ở Matxcơva tớ không sợ cậu. Những thứ ở Erevan - cảnh sát, đội bảo vệ, kết bạn với kẻ đâm thuê- trâu mòng - ở đây

không được đâu. Ở đây tớ với cậu ngang nhau. Đồng thời cậu hãy tính đến việc Artak ở bên phe tớ, ông ta quan tâm tới tớ.

“Có lẽ Quái vật đẩy tội phạm đường phố ra khỏi việc làm ăn của hẳn ta, nghĩa là một người nào đó khác của Henrich làm việc với công an. Vì nếu không thì anh ta không thể triển khai như thế”.

David, tớ rất thích cậu, - tay buôn ngoại tệ tiếp tục.

- Henrich, tớ không thể hiểu nổi, cậu đang hướng đi đâu. Cậu giờ có phải là pê-dê không?

- Hãy làm ơn cho tớ nói chuyện riêng với Mari 20 phút thôi. Tớ có một đề nghị nghiêm túc cho cô ấy. Nếu cậu đồng ý, tớ sẽ cho cậu và Mari áo khoác lông cừu Nam- tư theo nguyên giá, thậm chí Tây- ban- nha nữa. Đừng vội từ chối nhé!

- Không thể có chuyện đó đâu! - Tôi bùng lên. - Nhất là sau một tháng nữa chúng tớ sẽ bay về nhà, ở đó áo khoác lông cừu không cần lắm, ngay cả theo nguyên giá. Nhưng cậu làm tớ tò mò quá nên thậm chí tớ cũng không muốn... và khẳng định cậu là võ sĩ kém cỏi đến đâu. Cậu sẽ nói gì với Mari? Và tại sao lại nhân nhượng như vậy? Cậu là dân buôn, tính toán từng xu mà!

- Tớ muốn di cư! - Henrich thốt lên. - Tớ căm ghét đất nước này, căm ghét mọi thứ ở đây!

- Đợi chút. Cậu muốn di cư sang Pháp? - Hàm tôi suýt rơi. - Thế sao Mari lại liên quan đến chuyện này?

- Cậu biết đấy, mẹ tớ cùng làm việc trong viện nghiên cứu với ông Varugian. Vợ ông Varugian, bà Lida, quan hệ với mẹ tớ và mua các thứ đồ dùng khác nhau cho nghệ sỹ tương lai của mình. Vậy là mẹ biết rằng gia đình Mari đã nhận được từ em gái bà Xilvia giấy mời chính thức di cư sang Pháp. Nếu cậu không thích đi thì cho phép mình đề nghị Mari kết hôn giả, mình sẽ trả công hậu hĩ.

- Lại còn trò gì nữa đây, Bit- têt? Tại sao cậu không đề xuất chuyện này với ông Varugian?

- Tớ nói rồi, ông ấy từ chối và bảo, sẽ không thành nếu không có sự đồng ý của cậu. Mari chắc sẽ không nói chuyện với tớ. ngoài ra thế nào cũng kể lại cho cậu. Hơn nữa ông ấy cảnh báo rằng tớ sẽ gặp phải vấn đề với cậu. Mà tớ thì thành thật không muốn điều đó.

Những lời nói của gã buôn ngoại tệ làm tôi điên tiết.

- Nhưng mày đang nói láo, đồ cặn bã, mày định đánh lừa tao. Sao mày không đề nghị điều đó với Tereda? Mày dựng chuyện cổ tích gì vậy? Ngay bây giờ tao sẽ gọi thẳng về nhà, và con mẹ mày, đồ đầu cơ, sẽ bị công an tóm cổ. Cút đi, đồ chuột cống! Nếu mày còn xuất hiện thì hãy tự trách mình! Xéo!

- Tao không định lừa ai cả, tao hy vọng Mari có thể đồng ý! - Bit- tét hét lên. - Tao không vô cớ đưa ra phương án như vậy đâu. Làm được tiền mà lại không ít trước khi ra đi chẳng phiền cho ai cả!

- Xéo đi, xéo đi, đồ chó con, mẹ mày! Mày muốn cái gì cũng mua bán ở đời này à?

- Để cho mẹ tao yên! Mày biết gì về cuộc sống, thằng may mắn, đồ con trung ương? Cha tao hy sinh ngoài mặt trận. Mày có biết mẹ đã tốn bao công sức để nuôi tao không? Tao thành thằng buôn ngoại tệ không phải do đời tốt đẹp. Ai sẽ nuôi tao ở Matxcơva? Làm sao mẹ tao sống với 85 rúp ở Erevan? Tao phải liêu lăm ăn, còn mày? Không phải tất cả mọi người đều có thể trở thành đảng viên và công tố viên. Không sao cả, sẽ đến thời của chúng tao - lúc đó ta sẽ đổi chỗ cho nhau. Mày sẽ làm bảo vệ cho tao, tất nhiên, nếu tao muốn. Mẹ ơi, sao tao căm thù tất cả chúng mày đến thế!

- A, mày ca lên thế sao, đồ buôn bán! - Tôi nắm lấy cổ áo anh ta.

- Mày không dám đánh tao trước mặt đông người đâu! Công an sẽ bắt mày vào đồn, và chấm hết cho con đường công danh của mày - thằng công tố viên- ăn hối lộ hung hăng ngu ngốc!

- Thôi được, thằng buôn ngoại tệ, cứ tạm sống đi, tao không muốn dây bẩn tay. Một khi nào đó đường đời của chúng ta sẽ giao nhau. Hãy nhớ lấy.

“Thế đấy! Mari và gia đình bàn bạc các phương án di cư sau lưng tôi, không nói với tôi một lời! - Tôi suy nghĩ rất lung trên đường về khách sạn. Trong người tôi mọi thứ sôi hết lên. - Thôi, về gia đình không nói, nhưng Mari làm sao lại có thể đóng kịch như vậy! Nghệ sỹ giỏi thật! Và năm tôi như thằng ngốc... Không, không thể như vậy. Mari không thể đánh lừa tôi. Nàng trung thành, chân thật như vậy. Và tại sao tôi lại phải tin cái gã buôn ngoại tệ đó?”

*

* *

Hai chị em đang ở trong phòng của mình. Mari ra mở cửa cho tôi và bỗng lo âu khi nhìn thấy bộ mặt tối sầm của tôi.

- Chuyện gì xảy ra à, David? Tin xấu từ nhà à? Hay có việc gì ở đây? - nàng vừa mới sấy tóc xong, trông bộ dạng hạnh phúc... Cả người nàng tỏa ra sự bình yên, thanh bạch và khỏe khoắn. Không, một sinh thể vô cùng thân thương như vậy không thể nào lại lừa tôi, nói dối...

- Mari, em nói dối anh à? Và tất cả người thân của em cũng là kẻ lừa gạt à?

- Anh nói cái gì vớ vẩn thế, David? Ai mà lại nhanh chóng làm cho anh chống lại gia đình em thế?

- Bit-tê, tay buôn ngoại tệ, đã biết từ ông Varugian là gia đình em nhận được giấy tờ chính thức cho phép di cư và đang chuẩn bị mau chóng đi Pháp. Tay đó còn định đề nghị em làm đám cưới giả. Còn em thì không nói với anh một lời. Vậy em là ai, nếu như không phải là kẻ nói dối tinh ranh? Sao em lại cười? Anh nói nghiêm túc đấy!

- Sao anh lại cả tin vậy, hỡi chàng điều tra viên tương lai của em. Sao anh nhanh chóng nghi ngờ về sự trung thực của em thế, và hơn nữa về tình cảm của em đối với anh... Đã bốn năm rồi mình đi lại với nhau gần như hàng ngày, thế mà anh vẫn không tìm hiểu gì cả, chưa chi đã nói xấu gia đình em là diễn viên, là những kẻ lừa dối!

- Thế em nói cho anh biết, lúc nào gia đình em dự kiến ra đi, hay chính xác hơn là di cư?

- Anh nói chuyện gì đó? Di cư nào cơ? Đó mới chỉ là giấy mời vào Pháp thôi. Vâng, bố mẹ rất muốn quay trở về Pháp, nhưng việc di cư chính thức liên quan tới nhiều tình huống. Để thu xếp được mọi chuyện cần phải có thời gian, có khi hàng năm trời và lâu hơn.

- Còn em? Em sẽ làm gì?

- Em không tin là việc di cư sẽ mau chóng xúc tiến và thậm chí sẽ có hay không nữa. Ngoài ra em nói rồi đấy, rằng không có anh em sẽ không đi đâu cả.

Có tiếng gõ cửa. Ông Varugian bước vào.- Chúc các cháu một buổi tối tốt lành nhé! Chú đã sắp xếp được cho các cháu - hiện thời cho hai tuần tới, còn sau đó chú sẽ cố giữ chỗ thêm từ Erevan. Sẽ hơi đắt vì cháu với Mari không thể ở cùng phòng. Nên phải lấy hai phòng một người cạnh nhau. Thế nào, được chứ?

- Cảm ơn chú, Varugian, tất nhiên là được rồi! Cháu sẽ xuống làm thủ tục và thanh toán luôn. Các em ơi, đưa anh chứng minh thư!

- Tiện thể, David, cháu có tiền không? Nếu cần chú cho mượn, về nhà các cháu trả lại cho chú.

- Cảm ơn chú, mọi việc ổn mà, - tôi nói dối.

Chúng tôi hẹn gặp ông Varugian muộn hơn và sẽ cùng ăn tối. Nhà hóa học quay về phòng mình nghỉ ngơi, còn tôi lo chuyển đồ đạc vào phòng mới. Mari thích ở phòng cũ hơn - vì thế nào thì mấy hôm nữa Tereda cũng phải bay về nhà rồi.

*

* *

- David, em suy nghĩ mãi, không hiểu có nên nói cho anh biết không, - Mari nói nhỏ khi chúng tôi kết thúc việc sắp xếp đồ đạc.

- Anh không biết chuyện gì, nhưng nghe giọng em, anh đoán em định nói chuyện gì nghiêm túc phải không?

- Anh có nhớ, mấy hôm trước anh hỏi, tại sao em với Tereda cười không?

- Tất nhiên, anh nhớ chứ, chỉ có chưa lúc nào nói về chuyện ấy thôi. Thế tại sao? Chắc là do chuyện vợ vấn.

- Không hoàn toàn thế. Mấy ngày trước đây em gặp Henrich.

- Henrich nào thế? Bit- tét à? Gã buôn ngoại tệ?

- Bình tĩnh nào, để em nói đã. Henrich - cựu nghiên cứu sinh. Nhân tiện, anh ấy đã bảo vệ luận án và hiện giờ là phó tiến sỹ khoa học kinh tế.

- Tin rất vui. Em muốn anh chúc mừng, gửi hoa cho anh ta sao? Hay anh phải đích thân xác nhận sự ngưỡng mộ của mình? Không hiểu các người làm sao lại tìm được nhau? Đây là cuộc hò hẹn đầu tiên của em à? Hay các người bí mật gặp nhau vào những lúc tôi đi thực tập ở Viện công tố?

- Anh có thể nói mà không buộc tội và nghi ngờ vô căn cứ không? - Mari cao giọng. - Hay đang thử vai công tố viên đấy? Chuyện là thế này. Ở bưu điện, khi em hỏi có thư và giấy chuyển tiền không thì tình cờ tìm thấy bưu thiếp của Henrich, trong đó anh ấy bảo em gọi lại vì có việc gấp và quan trọng, và để lại số điện thoại. Em đắn đo mãi. Nhưng khi lần thứ hai nhận được bưu thiếp của anh ấy van xin em trả lời, em quyết định gọi. Lúc đi gặp anh ấy em mang theo cả Tereda để không ai dị nghị. Đừng giục em, em còn

những chuyện cần nói với anh. Chúng ta lần đầu tiên xa nhà, ở đất khách quê người, và em một lần nữa thấy rõ anh là người đáng tin cậy. Trời ơi, em đang nói cái gì nhỉ? Anh là người thân yêu nhất, duy nhất... Nói tóm lại Henrich đã bảo vệ xong...

- Em đã nói rồi. Thế nào, anh ta còn bảo vệ luận án tiến sỹ nữa hay sao?

- Để em nói hết đã. Anh ấy được đề nghị làm việc ở Đại diện thương mại Liên xô tại Bruken.

- Tất nhiên, vì bố của anh ta là giám đốc "Intourist" mà. Bạn bè, người quen đây.

- Ba tháng nữa anh ấy phải đi, hiện nay đang làm giấy tờ. Nhưng anh biết đấy, người ta sẽ không cho đi nếu như anh ấy không lấy vợ trước.

- Và em đề xuất ứng cử viên Tereda?

- Anh ấy muốn lấy em. Nhưng em từ chối. Anh ấy rất buồn.

- Thế bạn gái anh ta ở đâu, cô con gái vị tướng có nhà ở Matxcơva và biệt thự ở ngoại ô ấy? Hay anh ta đổi tất cả để lấy em? Tốt thôi, anh ta đã lớn lên trong mắt anh. Con người cao thượng biết bao, anh có thể nói là lãng mạn nữa. Thế em đã từ chối hẳn chưa? Nếu tiếc thì còn cơ hội đấy, chưa muộn đâu! Anh không là gì so với ông đại diện thương mại đâu.

- Nghe này, chàng hài hước, có thể, chúng ta cần lấy nhau, và tất cả nghi ngờ sẽ biến mất? Henrich lớn hơn anh năm tuổi. Khi bằng tuổi anh ấy, anh cũng sẽ đạt được không ít thành quả. Em không những hy vọng mà còn tin chắc vào điều đó.

- Mari, anh, tất nhiên, mới 22 tuổi, và anh có lẽ, đùa hơi quá, nhưng dường như em không hiểu hết hậu quả của việc chúng ta lấy nhau.

- Anh giải thích đi. Mở mang cho em đi, anh là luật sư cơ mà, đầu óc sáng sủa.

- Chúng ta sống không phải trong chân không, mà trong xã hội. Cả anh lẫn em đều có gia đình, họ hàng, người thân cận. Chúng ta cần phải tính đến lợi ích và mong muốn của họ nữa. Em đồng ý chứ?

- Tất cả đúng hết. Vậy thì làm sao?

- Trong gia đình em đang bàn bạc sôi nổi về khả năng di cư. Giả sử sau một thời gian nào đó gia đình em nhận được giấy phép và ra đi. Em, là người phụ nữ có chồng, không thể ra đi nếu không có sự đồng ý của người chồng. Nhưng

anh đã nói với em nhiều lần rồi là anh không đi dù bất kỳ trường hợp nào. Tổ quốc của anh ở đây, dù xấu hay tốt, nó là của anh. Và gia đình anh, người thân, bạn bè cũng ở đây. Quyết định của anh dứt khoát rồi. Hơn nữa anh không đồng ý cho em đi. Như vậy em chỉ còn mỗi cách là ly dị và chỉ sau đó mới ra đi được. Nhưng cũng có thể, dù sao em cũng xem xét cho bản thân khả năng ở lại đây, vì em nhiều lần nói là em sẽ không đi nếu không có anh? Lúc ấy mọi sự sẽ đúng như cần thiết, theo tình người và pháp luật.

- Vâng, em đã nói rồi và bây giờ em nói đây. Em hy vọng rằng khi thời gian đến anh sẽ suy nghĩ khác đi... Anh hãy nhìn xung quanh xem! Phải chăng những người này sẽ có thể thay đổi tận gốc sau 10, 20, 30 năm nữa? Những con người tàn nhẫn, bất nhân, sẵn sàng vì một chuyện con con có thể cắn hòng nhau, bỏ tù, làm hại, tố giác. Anh muốn cho con cái của mình cũng sống trong những điều kiện giống như anh?

- Mari, em quá nhạy cảm đối với tất cả những gì tiêu cực. Còn anh đầu sao cũng hy vọng vào một tương lai nào đó trên đất nước mà em căm ghét! Ai biết được sau 30 năm nữa hoạt động yêu thích của những người xây dựng chủ nghĩa Cộng sản sẽ là gì không? Anh là thanh niên, anh đang sống bằng ngày hôm nay và tất cả sự chú ý của anh tập trung vào những gì gần gũi nhất quanh mình - đó là anh và em, gia đình chúng mình, bạn bè. Bớt anh ra khỏi đây, biến anh thành người di cư khốn khổ, không có chuyên môn, không có tiền? Anh không đồng ý.

- Cảm ơn anh vì “người di cư khốn khổ”. Anh nghĩ về em như thế đấy!

- Đừng bám vào từng chữ! Gia đình em đã quay về quê hương xứ sở của mình, đó là sự lựa chọn của gia đình em! Về mặt vật chất gia đình em thậm chí còn sống tốt hơn phần lớn cư dân: xây dựng được ngôi nhà riêng đường hoàng mà nhiều người dân địa phương không dám mơ!

- Có thể như vậy, nhưng gia đình em đã đạt được nhờ lao động của mình. Nhưng đấy mới là khía cạnh vật chất của vấn đề. Thế còn về việc gia đình chúng em không có quyền hành gì cả, không được bảo vệ khỏi chính quyền bất công, ăn cắp lẫn quân tội phạm thì sao đây?

- Đợi chút, có ai đang gõ cửa. Vào đi, chú Varugian.

- Các bạn trẻ, các bạn đang tranh cãi cái gì mà to tiếng thế? Ngoài hành lang cũng nghe thấy đấy! Về việc gì vậy?

- Chúng cháu đang tranh luận, ở đâu sống tốt hơn sau 20 hoặc 30 năm nữa - ở đây hay ở Pháp.

- Câu trả lời cho vấn đề này đối với chú là rõ ràng và duy nhất, tuy chú là chuyên gia hóa học, nhưng sau rốt chú là nhà khoa học. Chú cũng là người hồi hương và nhớ tới đất nước nơi mình ra đi. Những khó khăn mà ta cũng như gia đình Mari đã trải qua ở đây, chú cũng không cầu cho kẻ thù phải gặp. Ôn Chúa, mọi chuyện đã ở phía sau. Nhưng đây mới là điều đáng sợ, David à! Hiện nay theo nghĩa vụ hàng tháng chú phải ở Matxcơva khoảng một nửa. Và tất cả trang bị kỹ thuật do Ủy ban Kế hoạch Nhà nước hoạch định cho Viện Hàn lâm Khoa học và các viện của nó chú phải chạy vạy chứ không thể khác được. Tuyệt đối không có ý nghĩa gì cả việc anh nhận được trang bị này một cách hợp pháp hay không. Bất cứ kẻ nào nhanh nhẹn, lanh lợi hơn, xác lão hơn, và cuối cùng là giàu hơn sẽ nhận được tất cả mọi thứ mong muốn. Việc hồi lộ ở Matxcơva, thực tế, là được hợp pháp hóa - bắt đầu từ người trực gác nói câu “ông/bà không có tên trong danh sách”, và kết thúc bởi nữ thư ký nhất quyết không cho bạn vào gặp thủ trưởng nếu như không có quà. Với thủ trưởng thì nặng hơn. Đôi lúc cũng giải quyết được công việc chỉ bằng hai, ba chai Cô- nhắc hoặc một cú gọi của lãnh đạo, Viện phó Viện Hàn lâm Khoa học, hoặc các quan chức Đảng cao cấp. Nhưng thông thường là phải trả tiền hoặc để lại cho họ một phần trang, thiết bị. Rồi cái cách chúng nó trịch thượng, khinh thường, chiếu cố giao tiếp với chúng ta, những đại diện của các nước cộng hòa và các dân tộc ít người, và lúc nào cũng chứng tỏ sự hùng mạnh và ưu thế của mình! Chú không muốn đi vào chi tiết. Đó, tay thủ trưởng mà cháu cần đang cùng với các đồng nghiệp của mình, giữa giờ hành chính, mở tiệc trong phòng của mình, cháu nghe những giọng nói đầy phấn khích của họ và chờ đợi một cách tủi nhục. Sau hai tiếng ngồi chờ, tay thư ký, không nhìn về hướng cháu, xì một câu: “Cuộc họp của họ sẽ còn kéo dài, mai đến nhé”. Cháu tức giận: ngày mai cháu phải bay, vé mua trước cả tháng, thời hạn công tác đã kết thúc, khách sạn đang đuổi ra, phải kéo dài lưu trú, mà tiền thì cạn rồi... Và cháu muốn vứt tất cả, bỏ đi. Nhưng cháu nhớ, rằng quê hương đã đợi trang bị đó hai năm rồi. Lúc đó cháu sẽ khóc trong tim và căm giận mọi thứ xung quanh...

Ông Varugian im lặng, vuốt hai thái dương, sau đó tiếp tục một cách mệt mỏi:

- Nước Nga vẫn chưa được cải cách, đó là một đất nước đặc biệt, con người đặc biệt. Một anh chàng bình thường, người quen hôm qua, nhận chức vụ - và sau một tuần đã trở thành quan chức nhần tâm hoàn toàn. Chính quyền không quý nhân dân, nhân dân sợ chính quyền, căm ghét nó và hàng xóm của mình, nhất là nếu thuộc dân tộc khác. Đó là một đất nước thù hận, xã hội sôi sục, luôn mở ra cho các cuộc đấu tranh bên trong và bất cứ lúc nào cũng sẵn sàng bùng lên thành nội chiến. Cháu hãy nhớ, David, về mặt địa chính trị nước Nga luôn chiếm vị trí thống trị trong quan hệ với Armenia - số phận đã sắp xếp như vậy khi cho chúng ta đất đai như vậy và người láng giềng như thế. Nhưng các láng giềng khác còn tồi tệ hơn. Nếu người Nga xúc phạm và sỉ nhục, thì người Hồi giáo muốn tiêu diệt chúng ta. Vì vậy chúng ta sẽ mãi mãi với nước Nga, và tất cả những gì có ở nước Nga, luôn sẽ có ở chúng ta - tuy dưới dạng thức nhẹ mềm hơn do đặc điểm di truyền của một dân tộc nhỏ. Chú cũng không giấu là nếu có cơ hội, chú cũng sẽ ra đi, vứt bỏ tất cả. Ở đây chú là tiến sỹ khoa học, ở bên kia chú là thợ lát đường, quét phố... nhưng chú không thể sống hơn nữa trong những điều kiện như thế này. Và cuối cùng, chú đã nhiều lần nghe họ hàng của chú anh chị Azat và Xilvia bàn bạc về quan hệ của cháu và Mari. Họ yêu quý cháu và đang dẫn vật bản thân cũng như Mari bằng những nghi ngại của mình. Họ sẽ đi, và sau họ là chú. Đừng để mất cơ hội của mình.

*

* *

Tôi chăm chú nghe ông Varugian và trong thâm tâm đồng ý với nhiều ý nghĩ của ông, ngoài một thứ - từ bỏ quê hương. Suốt cả thời gian câu chuyện tôi theo dõi nét mặt của Mari. Thấy rõ là nàng đang xúc động mạnh và hoàn toàn đồng ý với ông Varugian, hy vọng ông ấy sẽ thuyết phục được tôi, do nàng không làm được điều đó. Lần đầu tiên tôi cảm thấy được, rằng giữa chúng tôi có một rào cản văn hóa nào đó khó vượt qua được, rằng chúng tôi cảm nhận thế giới và các quan hệ nhân tính khác nhau, rằng cuối cùng chúng tôi không phải là một nguyên thể và sinh thể yêu quý như vậy trong ý nghĩ

cũng có thể mong mọi những điều hoàn toàn không chấp nhận được đối với tôi. Tôi rất khó tiếp tục câu chuyện, nhưng rồi vẫn quyết định nói.

- Mari, bây giờ là cuối tháng Hai, tháng Sáu chúng mình sẽ nhận bằng tốt nghiệp và chia tay với trường đại học. Bốn năm chúng ta đã cùng nhau... Anh đi ngủ và thức dậy bằng những ý nghĩ về em. Bây giờ, khi trong có một tuần em đã nhận được ba lời đề nghị cưới...

- Lấy đâu ra mà ba? Một lời đề nghị của một người nghiêm túc. Lời thứ hai là do chính em đề nghị anh. Còn chuyện anh kể về tay buôn ngoại tệ, - đó chỉ là trò chơi khăm thôi.

- Thôi được, cứ cho là, một chàng trai nghiêm túc đề nghị em đi một nước tốt đẹp, nơi sinh sống những người trung thực và nhân hậu, còn em, đến lượt mình, lại đề nghị anh đăng ký kết hôn. Điều đó hoàn toàn bình thường và tự nhiên đối với quan hệ của chúng ta. Nhưng anh lại nghĩ, phải đợi một- hai năm, có khi đến ba năm. Nếu qua một hay hai năm nữa gia đình em ra đi - mà điều đó, nếu xét mọi sự, nhất định sẽ xảy ra, - thì chúng ta sẽ làm gì? Em biết câu trả lời của anh rồi đấy, anh không nhắc lại khi chú Varugian ở đây. Em quyết định đi, còn thời gian mà.

Mari im lặng, đôi mắt tràn lệ. Ông Varugian rõ ràng cảm thấy khó xử.

- Thôi các cháu tự giải quyết chuyện của mình nhé! Chú hiện giờ vẫn đang ở đây và sẽ làm tất cả những việc cần làm. Chúc các cháu ngủ ngon nhé!

- Chú Varugian, xin chú lấy vé cho cháu, cháu muốn về nhà cùng với Tereda, - Mari nói nhỏ.

- Mari, không phải làm chú Varugian vất vả đâu, - tôi ngắt lời nàng. - Nếu như cần, anh sẽ tự lấy vé.

- Chúc chú ngủ ngon nhé!

- Thế cháu không về phòng nghỉ à? - nhà hóa học hỏi.

- Cháu xem tivi ở đây.

Tôi bật tivi, nhưng không thể tập trung. Mari, quay mặt vào tường, lặng lẽ khóc. Tôi nhìn vào thân hình quen thuộc, đôi vai đang rung lên, và trong tim tôi như có ai cào xé. Mấy lần tôi đã định đứng dậy và hét lên: “Đừng khóc nữa! Anh sẽ đi với em cho dù tới tận Nam cực hay Bắc cực”, - nhưng tôi đã ghìm mình lại. Khoảng một tiếng sau, tôi đứng dậy, mang khăn từ nhà tắm ra,

lau khuôn mặt đỏ bừng vì khóc của người yêu, đắp chăn cho nàng, vuốt ve mái tóc màu sáng của nàng rồi đi ra khỏi phòng không nói lời nào.

Tôi đi quanh khách sạn hồi lâu theo những con phố Matxcơva phủ đầy tuyết. Một gánh nặng khủng khiếp đè lên tâm hồn, cảm giác một cái gì đó không thể sửa lại được đeo đẳng tôi. Tiếng nói trong tim mách bảo, rằng lúc này đây quyết định số phận của tôi và số phận của Mari.

Chương

15

Mấy ngày sau hai chị em bay về nhà. Ông Varugian đi với họ nên tôi không ra sân bay tiễn. Cố gắng trả tiền vé máy bay của tôi bị Mari nhẹ nhàng nhưng cương quyết từ chối: “ Anh còn ở đây lâu, anh cần tiền hơn”. Một ngày đó chúng tôi giao tiếp với nhau, nói chuyện về những thứ vật vãnh, nhưng không quay lại chủ đề cũ. Tôi nghĩ, mỗi đứa chúng tôi lúc đó đều đã quyết cho mình rằng người kia cần phải nhường bước, phải đáp lại, rằng phải có một thỏa hiệp nào đó.

Trong tâm trí tôi tranh luận với Mari, coi quan điểm của nàng là bất công. Sao lại thế được? Tôi là đàn ông, thế mà nàng lại muốn quyết định không những cho bản thân mà còn cho cả tôi nữa, nàng không muốn sống xa gia đình, thế mà lại bắt tôi phải bỏ bố mẹ và ra đi vào nơi xa lạ. Nàng có nghĩ gì về những mối quan tâm và lòng tự trọng của tôi không? Nếu như ở một đất nước khác tôi không làm được trò trống gì, tôi sẽ biến mình thành một kẻ ăn bám đáng thương, bất lực, hoàn toàn phụ thuộc vào nàng và gia đình nàng. Và nàng sẽ không chỉ hết yêu tôi mà còn không tôn trọng nữa. Ai cần đến một kẻ thất nghiệp, không làm ra tiền, nói ngọng tiếng Pháp (đấy là trường hợp tốt nhất), van xin tiền của vợ để tiêu vật hoặc để dùng liên lạc điện thoại quốc tế với bố mẹ - những người mà anh ta đã từ bỏ vì “tình yêu vĩ đại”. Vâng, tôi yêu Mari, yêu, có thể, hơn cả cuộc sống của mình... Không, không phải thế. Cuộc sống cần cho tôi để yêu nàng, nếu khác đi nàng sẽ thuộc về người khác. Còn ngoài ra, tình yêu và bốn phận là hai tình cảm to lớn mà Tự nhiên ban tặng cho con người. Tình yêu tuyệt diệu nhưng sự ích kỷ và khát vọng khoái cảm trong nó lớn hơn trong tình cảm bốn phận. Tôi không cần phải yêu phụ nữ, ngay cả Mari, với cái giá như vậy, nhưng tôi phải yêu bố mẹ tôi - những đấng sinh thành ra tôi và nuôi dạy tôi, không tiếc công sức và thời gian. Nếu tôi không thực hiện bốn phận của mình đối với bố mẹ, thì tôi không thể cảm thấy mình là con người trọn vẹn, xứng đáng được tôn trọng và yêu quý. Và con

người như vậy thì Mari cũng không thể yêu được mà chỉ là thương hại. Trời ơi, sao số phận tôi lại phải chịu những đau đớn tâm hồn đến vậy! Nếu tôi sinh ra không phải là người Armenia, không ở Liên xô, thì tôi không phải gặp chuyện như thế này. Rất tiếc tôi là người Armenia, - nếu tôi là người Anh hay Pháp thì tôi không phải học những thứ tiếng đó... Những đất nước hạnh phúc, những con người hạnh phúc. Nhưng bố mẹ tôi chính là họ - là những đại diện của dân tộc này với số phận khốn khó. Tôi yêu họ, tôn kính họ. Có nghĩa là khi yêu họ, tôi yêu cả dân tộc mình, cả đất nước, nơi tôi sinh ra. Không, lời yêu cầu của Mari không thể thực hiện được. Nó không ăn nhập chút nào với ý thức bốn phận và đạo lý của tôi. Hãy thử tưởng tượng một kịch bản như sau: bỗng nhiên tôi ra nước ngoài và vỡ mộng. Tôi sẽ làm gì? Vào một ngày đẹp trời tôi sẽ nói “Thu dọn đồ đạc đi, ta quay về nhà thôi”? Và nàng trả lời: “Đấng nam nhi ơi, người có tiền để mua vé quay về hay không? Không à? Vậy khi nào người làm đủ tiền, lúc ấy ta sẽ bàn xem nên thế nào nhé”. Với những ý nghĩ như vậy tôi cảm thấy thương xót bản thân. Và sau đó - thậm chí nực cười, khi tôi hình dung mình đang cúi xin tiền mua vé máy bay. Chúng ta đã có bao nhiêu tình cảm yêu đương lãng mạn, thế mà bây giờ, đáng tiếc, cuộc sống đời thường đã lấn chiếm hết. Nhưng không gì có thể lay chuyển quyết định của tôi. Và nếu Mari hiểu ra rằng tôi kiên quyết với quyết định của mình, cuối cùng nàng cũng sẽ nhân nhượng. Nhưng nếu không thì sao?

*

* *

Sau sự ra đi của Mari và Tereda cuộc sống ở Matxcơva đối với tôi đã mất đi các màu sắc của mình, mờ nhạt, trở nên ảm đạm và tầm thường. Tôi chăm chỉ thực tập, sau hai tuần làm việc thật lực ở thư viện tôi đã hoàn thành luận văn. Hình như, kết quả cũng tốt. Arkadi Venedictovich không can thiệp nhiều vào công việc của chúng tôi, và trong thời gian thực tập tôi với Ivan và Mark chủ yếu là đọc tài liệu tội phạm, tán chuyện với Liuba và các bạn gái của cô ấy, đi ăn trưa ở nhà ăn tập thể. Vài lần làm khách ở nhà Mark, uống chè, nói chuyện này nọ. Bố mẹ Mark và em gái Faina tỏ ra là những người sống động, bốc đồng, với các mối quan tâm đa dạng. Aram tuy thế vẫn phải gắng chạy sao cho người ta thả cầu thủ bóng ném Archi ra khỏi phòng giam tạm thời. Theo

lời của Aram, chú ấy cùng với mấy người Grudia đã trả một khoản tiền lớn cho công tố viên và quan chức công an. Chú coi làm như thế lành hơn là liên hệ với thế giới tội phạm của hội buôn bán ma túy và ăn cắp.

“David, cháu biết không, - chú nhắc lại nhiều lần, - chú không sợ bọn chúng, nhưng những kẻ đều cáng đó biết chú làm việc ở đâu, sống ở chỗ nào, biết tất cả hành trình của chú, lịch sinh hoạt, và điều đó mang nhiều nghĩa. Thực tế chú trở nên dễ bị tổn thương. Không khó gì đối với chúng để tìm ra một kẻ nghiện ngập, điên loạn, sẵn sàng vì vài liều thuốc ngóay dao vào chú hay thậm chí giết chú. Ai sẽ bảo vệ chú? Công an quen biết? Họ sẽ động đậy nếu như cảm thấy có lợi ích vật chất hoặc nhận được lệnh từ cấp trên cao nhất. Lạy Trời, chú không nghèo, cũng làm ăn được, giải quyết ổn thỏa, hòa bình vẫn tốt hơn là sa vào vòng nguy hiểm và sống trong lo sợ. Nhưng chú không tiếc gì cả. Tay cầu thủ bóng ném đều cáng đó đã nhận được bài học xứng đáng, nó sẽ không quên cho đến hết đời”. Trước chuyến bay về nhà của các cô gái, ông Aram nhờ họ mang hộ một số đồ trang sức tinh xảo cho người quen ở Erevan. Mari sốt sắng nhận giúp ông Aram, vì chú ấy đã rất quan tâm đến chúng tôi. Làm sao chúng tôi biết được một chuyện tưởng chừng bình thường như vậy lại sẽ có hậu quả phức tạp sau này. Sau mấy ngày tôi gọi điện về nhà cho bố mẹ, và họ báo rằng Mari thỉnh thoảng gọi điện, và thậm chí còn ghé thăm nhà tôi. Tôi nhờ Rapha để ý đến nàng sao cho không ai làm phiền nàng. Với Mari chúng tôi trao đổi những câu vô nghĩa và tin tức thông thường. Tại nhà bưu điện trung tâm vài lần tôi nhìn thấy Quái vật với chiếc mũ nôi màu huyết dụ không thay đổi được vây quanh bởi “bộ sáu” thấp hơn anh ta một cái đầu. Mọi người tới gặp anh ta với những yêu cầu khác nhau: bảo vệ khỏi dân lưu manh- vô giới hạn, khỏi bọn làm tiền phi pháp, bắt ai đó trả nợ và tương tự như vậy. Artak ra lệnh cho một ai đó trong số những kẻ vây quanh anh ta thực hiện nhiệm vụ, ấn định trước một số tiền thưởng không lớn. Cần nói rằng trên bình diện này Artak không phải là kẻ tham lam, và không nhằm mục đích kiếm nhiều tiền, khác với nhiều đồng nghiệp của mình trong lò tội phạm. Nói chung, anh ta không quá máu me với của cải vật chất, và chỉ kiếm đủ tiền để thỏa mãn cách sống của anh ta thôi. Nhưng khi thua bài hoặc xúc-xắc, anh ta đánh mất cảm giác vừa phải. Nếu tay chân của anh ta không thực hiện được nhiệm vụ, anh ta sẽ tự mình giải quyết. Thực chất Quái vật đóng vai trò một

trọng tài tội phạm, quan tòa cấp cao của thế giới giang hồ. Với hội ăn cắp anh ta có hòa ước: hai bên cố gắng không xâm phạm lĩnh vực ảnh hưởng của nhau. Một lần nhìn thấy tôi, anh ta gọi lại bằng một giọng là lạ vô cảm:

- Chào David, có thể lại đây không?

- Chào Artak, cậu thế nào? Em cậu ra sao?

- Cảm ơn, mọi sự tốt lành. Các bạn trẻ ơi, - anh ta nói với những kẻ đứng xung quanh, - tôi muốn các bạn đứng cách xa tôi mười mét và nhìn về phía khác nhé! Người ta truyền cho tớ rằng, - anh ta tiếp tục, - bạn Rapha của cậu đã chuyển sang làm việc ở Cục điều tra hình sự của thành phố. Mình lúc nào cũng biết rằng cuối cùng tay ấy sẽ làm việc với bên công an và khi có cơ hội sẽ làm ăn riêng.

- Đúng đấy, tớ cũng biết người ta đưa cậu ấy về đó. Nhưng không biết là cậu ấy đã bắt đầu làm việc. Tớ nghĩ cậu ấy sẽ là một trinh sát tốt vì cậu ấy hiểu biết luật lệ đường phố và sinh hoạt của nó.

- Tay ấy đã kịp thể hiện bản thân rồi. Tám năm trước nó đã giết một chiến binh trung thực làm việc cho tớ. Nếu nó có khả năng như vậy, tại sao nó không thể hiện mình trong thể thao mà vẫn chỉ là tay đấm đá không kỹ thuật, không cấp hạng? Nó chỉ đạt mức vận động viên cấp 1. Còn tớ là nhà vô địch, nhiều lần vô địch, kiện tướng thể thao đẳng cấp quốc tế. Rapha không tôn trọng những người lớn tuổi, điều đó không hay. Hãy chuyển lời cho nó, đừng bước vào lãnh địa của tớ, tớ không muốn húc nhau với nó. Làm gãy sừng nhau. Tất cả chúng ta đều chết, tất cả đi dưới Trời.

- Artak, giọng điệu của cậu không có vẻ hòa nhã. Có thể, các cậu đang cố gắng tránh nhau à?

- Tớ không bao giờ tránh cái gì và tránh ai cả. Cái gì tới thì cứ tới. Tớ như thế nào thì vẫn như thế này, và cho đến bây giờ chưa ai có thể bắt tớ phải chuyển đường. Tớ nói với cậu vì cậu là bạn em tớ, có nghĩa cậu là bạn tớ. Tớ không động đến Rapha khi nó là sinh viên, còn bây giờ nó gấn lon vào người rồi - tớ thềm vào! Chúng ta giao nhau - có nghĩa là cần phải như vậy. Cậu đừng xía vào việc của bọn tớ, hãy lo chuyện cô gái Pháp của mình. Như thế sẽ tốt hơn cho cậu. Cậu là người có đầu óc, cuộc đời khác đang chờ cậu.

- Thế tại sao cậu nói hết những chuyện này với tớ. Tớ có quan hệ gì tới tất cả những cái này?

- Cậu có quan hệ, và thậm chí là quan hệ trực tiếp đấy. Ở đâu bạn cậu với một lũ đàn độn không chiếm ưu thế được thì lại gọi cậu với đội bảo vệ của mình, và các cậu lúc này như một thế lực nhà nước, dẹp tan những kẻ cạnh tranh với Rapha . Bằng cách đó nó đã làm sạch địa bàn các cửa hàng buôn ngoại tệ, và bây giờ người của nó đã chiếm ưu thế ở đó.

- Tớ không chắc như thế.

- Và có thể, cậu cũng được chia phần?

- Ngu ngốc! Sao tớ lại ở đây?

Tôi biết Rapha có quan tâm đến các cửa hàng này, nhưng giải thích chuyện đó bởi việc mấy cô gái làm việc ở đó nhờ Rapha xua đuổi bọn trẻ quấy phá trên phố. Nhưng tôi cũng bắt đầu nghi ngờ: có thể trong lời nói của Artak có một phần sự thật? Tôi biết về chuyện có một ả dễ thương của cửa hàng buôn ngoại tệ thỉnh thoảng xuất hiện cùng với Rapha lúc thì ở ký túc xá, lúc thì trong nhà hàng. Rapha thường mời chúng tôi vào nhà hàng, trả tiền đặt món ăn và không để tôi mở ví. Nó lấy tiền đâu ra nhỉ?...Không, chẳng nhẽ. À mà chú của Rapha là giám đốc chợ, và nó rất gần gũi với chú ấy.

- Còn chuyện này nữa, David, - Quái vật tiếp tục, - đừng động tới Bit- têt. Cậu ta làm việc cho tớ đấy.

- Ai, Bit- têt? Thế mà tớ nghĩ, anh ta chỉ buôn lậu lật vặt để nuôi sống bản thân và gia đình thôi. Không ngờ anh ta điều khiển cả một hợp tác xã.

- Cậu nghe thấy tớ rồi đấy. Hãy hãm bạn cậu lại, hãy ăn phần của mình thôi nhưng đừng động vào Bit- têt và người của cậu ta. Tớ hứa với họ rồi. Đó là vấn đề danh dự của tớ, tớ rất tôn trọng bản thân và giữ lời hứa của mình. Hình như, cậu cũng biết điều đó chứ?

*

* *

Trung tuần tháng Ba, hai tuần trước khi kết thúc thời hạn thực tập chính thức, tôi đã nhận được giấy xác nhận thực tập với kết quả tốt, và tôi, sung sướng, lao về nhà. Cuộc sống không có Mari bên cạnh, không có môi trường thân quen đã trở nên khó khăn, ngột ngạt không chịu nổi. Chúng tôi chia tay rất nồng ấm với Ivan và Mark, hứa với nhau giữ liên lạc và ghé thăm nhau khi có dịp. Và quả thực, sau này đường đời của chúng tôi đã gặp nhau không chỉ một lần.

Ông Aram lại nhờ mang về Erevan đồ trang sức tinh xảo, căn dặn tôi cẩn thận vì đó là đồ có giá trị lớn. Sau một ngày có người của ông ấy tới nhận đồ. Tiếng nói bên trong mách bảo tôi là có chuyện gì đó không hay đang xảy ra - chính hành vi và bộ dạng của người này đã làm cho tôi có ý nghĩ như vậy, nhưng tôi tự an ủi bản thân và xua tan mọi nghi ngờ. Sáu năm sau, khi tôi đã quên lâu mọi chuyện, thì giấy báo do người chuyển thư công an mang tới và yêu cầu tôi sau hai ngày phải lên Matxcơva, có mặt tại Tổng Cục Điều tra thuộc Viện Công tố Liên xô, đã đưa tôi quay về với những ngày này.

*

* *

Trên sân bay bạn bè đón tôi như đón người anh hùng quay trở về từ các chuyến đi phiêu lưu mạo hiểm. Rapha đi trên chiếc xe công vụ của bố. Xe thứ hai là của bạn tôi, Leon, vừa mới trở về sau khi học tập ở Matxcơva.

- Thế nào, - bạn bè hỏi, - cậu ở trên đó thú vị chứ? Hải lòng về chuyến đi chứ?

Câu chuyện của tôi về đợt thực tập và công trình luận văn gần xong không làm ai quan tâm.

Cậu kể chuyện khác đi: có làm quen được với các cô gái Matxcơva xinh đẹp không? - ánh mắt xanh của Gheorghi rực lên. - Có thể, hè này mời họ về đây chứ?

Các bạn ơi, làm sao thế, không nhớ là từ tháng Sáu đến tháng Tám chúng ta bắt đầu đi làm à? Lúc đó sẽ thấy. Còn gái mú nào nữa?

- Gheorghi, đừng hy vọng nó giới thiệu làm quen ai đâu! Luida nói là David đi cùng với Mari, làm sao có chuyện gái Matxcơva ở đó? Nhưng không hiểu sao Mari lại quay trở về sớm, - Rapha bổ sung.

Giữa tháng Ba ở Erevan thường ẩm áp và khô ráo. Sau những đợt giá rét Matxcơva, bầu trời xám xịt và tuyết tan bắn thiu, thành phố đối với tôi đã trở nên sáng sủa và sạch sẽ. Một tai tôi nghe các bạn tôi, tiếng cười đùa của họ, và nghĩ về Mari - nàng sẽ đón tôi như thế nào? Gọi điện hay đi tới nhà nàng? Nàng cũng biết tôi bay chuyến nào cơ mà. Có thể nàng đang đợi tôi ở nhà chúng tôi. Không, khó có chuyện ấy, nàng chắc đang ở nhà mình với gia đình. Nên thế nào thì đúng hơn - đầu tiên đi về nhà hay, ngược lại, tới chỗ Mari, sau đó mới về nhà?

Đang nóng ruột đợi sẵn tôi ở nhà, bố mẹ mời tất cả bạn bè tôi ngồi vào bàn. Những năm đó mọi người rất ít đi lại thậm chí tới Matxcơva (ra nước ngoài lại càng ít hơn) nên mỗi trường hợp như thế đều được đánh dấu như một sự kiện quan trọng.

- Ba mẹ à, - sau 20 phút gặp mặt tôi nói với họ, - con muốn đi một đoạn với bạn bè. Sau đó ghé chỗ Mari và nhanh về nhà thôi.

- Đừng chậm trễ nhé! Bố mẹ muốn nói chuyện với con.

Ra ngoài đường tôi chia tay với bạn bè, mua một bó hoa cẩm chướng to và lao tới nhà Mari. Từ xa, theo ánh đèn sáng trong nhà và ngoài sân, tôi hiểu mọi người đang đợi tôi.

Như thường lệ, madame Xilvia mở cổng hàng rào với điều thuốc trên tay. Bà ấy bỗng bật khóc và giữ tôi lâu trong vòng tay, còn Tereda ôm tôi từ phía bên. Với cách tiếp đón như vậy, tôi cảm thấy khó xử vô cùng. Chào hỏi với ông Azat xong tôi bước vào nhà. Mari, đứng dưới mái hiên, ôm tôi một cách do dự và dè dặt.

Sau bàn ăn mọi người nói đủ thứ chuyện - cơ bản là về Matxcơva và sinh hoạt ở đó. Tereda tuyên bố rằng sẽ không bao giờ đồng ý sống ở thủ đô. Khí hậu kinh khủng, lúc nào cũng lạnh lẽo, tuyết tan lỏng bồng, con người không niềm nở, tất cả đều vội vã đi về đâu đó. Nói chung là những chân lý mọi người đều đã biết, nhưng với sự diễn giải của em ấy. Tôi uể oải phản biện lại rằng Matxcơva - trung tâm văn hóa, kinh tế, chính trị của thế giới, ở đó tập trung tất cả bộ phận trí thức của xã hội chúng ta, và sống ở đó rất thú vị nếu như người nào có việc làm và cơ hội giao tiếp, chứ không phải chỉ chen chúc nhau ở ngoài đường. Trong suốt cuộc nói chuyện có một cảm giác đeo đẳng tôi, rằng những người dễ thương đã trở thành ruột thịt và gần gũi với tôi này, không nói hết chuyện gì đó và vì thế họ đang khó xử.

- David, mẹ không nói với anh cái gì à?

- Không, Mari, anh chưa kịp nói chuyện đâu vào đó với mẹ. Anh chạy ngay đến đây mà.

- Cảm ơn, anh đã quan tâm.

Sau mấy phút nữa tôi chuẩn bị về nhà. Madame Xilvia mỉm cười đưa tôi một gói bánh quy cho bố mẹ, tôi cảm ơn bà ấy, và cũng một cách lãnh đạm như vậy tôi chia tay Mari rồi đi ra.

*

* *

- Mari không nói gì à? - Mẹ tôi hỏi.

- Sao mọi người cứ vòng vo mãi thế? Cô ấy phải nói chuyện gì cơ? Con vừa mới ở chỗ họ không lâu, có lẽ, cô ấy không kịp nói gì cả. Có chuyện gì à?

- Chuyện là con đã lớn rồi, yêu đương lãng mạn hết rồi, đã đến lúc phải trưởng thành và xem xét sự vật một cách tỉnh táo.

- Mẹ có thể nói rõ hơn không?

- Rõ hơn à? Được thôi. Cô gái của con đã tới gặp bố mẹ mấy ngày sau khi trở về từ Matxcơva và gần như không mào đầu, xin luôn với bố mẹ. Con biết xin gì không?

- Con hoàn toàn không hiểu.

- Xin chúng ta, bố mẹ của con, thuyết phục con đồng ý ra đi với cô ấy - như cô ta nói, khoảng vài tháng thôi. Con nghe không? Đi Pháp vài tháng thôi và sau đó hãy có quyết định dứt khoát. Thế mà mẹ lại nghĩ Mari là cô gái biết điều. Xin mẹ những điều như vậy chỉ có thể là một người ích kỷ hoàn toàn, và nếu thành thật đến cùng mà nói - đó là người điên.

- Không, Lixia, ở chỗ này anh không đồng ý với em, - bố nhập chuyện. - Cần phải hiểu cô bé đã thất vọng như thế nào khi tới đây với lời đề nghị như vậy. Cha mẹ nào lại đi khuyên con mình rời bỏ mái ấm gia đình, nếu như không có gì đe dọa cuộc sống của nó? Ngoài ra điều đó còn có nghĩa là một ngày sau người ta sẽ cách chức bố một cách đáng xấu hổ. David lớn rồi và nhận thức rõ điều đó. Và cả nó, một đảng viên trẻ, cũng sẽ bị khai trừ ra khỏi đảng. Dĩ nhiên, đó là kết thúc đối với sự nghiệp công danh thuộc nhà nước mà sẽ không có đường quay trở lại và không thể có. Bố, thực ra, không có mặt trong cuộc nói chuyện đó, nhưng bố rất thương xót cho Mari. Cô bé, có lẽ trong tình trạng vô cùng tuyệt vọng, mới hành động không biết điều như vậy.

Tôi không còn đủ sức để giận Mari nữa. “Cô bé đáng thương, lầm lạc ời, em đã từng tự hào như vậy, làm sao bây giờ em lại cúi mình như thế? Ôi, anh với em sao mà khó thế, hỡi Mari. Mà anh nghĩ, sẽ còn khó hơn nữa. Phía trước còn bao nhiêu điều bất định...”

Chương

16

Suy nghĩ và sự quan tâm của tôi hoàn toàn bị cuốn hút vào cuộc sống hàng ngày, việc chuẩn bị cho các kỳ thi quốc gia và bảo vệ luận án tốt nghiệp, việc bổ nhiệm chức vụ sắp tới. Tôi với Mari vẫn gặp nhau, tôi thường xuyên đến nhà ba mẹ nàng, nhưng tôi cảm thấy sự giao tiếp của chúng tôi không còn chân thành như trước đây. Hay sự xuất hiện của tôi nói lên điều đó? Có một chuyện gì đó, theo tôi cảm nhận, mọi người trong nhà nàng không nói ra với tôi. Tôi hiểu chỉ còn ngày một ngày hai, việc cho phép chính thức ra nước ngoài cư trú sẽ thành sự thật. Người thân của Mari hẳn trở lại Pháp, hẳn họ đang dồn mọi cố gắng để có thể có chuyến trở về Pháp. Phải nói rằng, những trường hợp tái định cư ở nước ngoài vô cùng hiếm hoi đã diễn ra hoặc giả hết sức bí mật, hoặc giả với sự tuyên truyền âm ỉ về những con người không xứng đáng danh hiệu công dân Xô viết, gần như những kẻ phản bội

- David, ngày mai sẽ diễn ra lễ trao bằng tốt nghiệp. Nhân dịp này mẹ em đã chuẩn bị một bữa tiệc long trọng. Đã mời nhiều người, trong đó có mấy cô bạn của em. Theo em chừng độ ba chục người, không hơn. Nên chẳng, anh mời cả ba mẹ mình nữa? Bữa tiệc sẽ dọn ngoài vườn, em hy vọng, sẽ rất vui và lý thú. Sao anh im lặng? - Mari khuấy động tôi.

- Ồ, ồ, anh vẫn nghe đây. Cám ơn em có lời mời. Để anh xem, để anh xem ba mẹ anh thu xếp thời gian thế nào, tôi cảm thấy Mari không hài lòng câu trả lời của tôi. - Mari, có lẽ tự em mời mới phải, như thế lịch sự hơn, chứ không như ép buộc họ, phải không nào. Thì em cũng đã biết rõ ba mẹ anh thế nào rồi!

- Nhân tiện trong buổi liên hoan có mặt cả Giắc Đuvalyan.

Tôi đã biết anh chàng ca sĩ này, anh ta hồi hương cách đây mấy năm từ Pháp. Và nay nổi đình nổi đám trong thành phố chúng tôi.

- Ba mẹ anh ấy, - Mari nói tiếp, - quen thân với ba mẹ em. Lúc còn ở Pari, họ thường xuyên gặp gỡ ở nhà thờ Armenia bên ấy, không thì lại trong các

hoạt động khác nhau của cộng đồng Diaspora²⁸⁽¹⁾. Mặc dù công việc bận rộn của mình, nhưng Giắc đã ngay lập tức nhận lời mời. Anh lại làm sao im lặng thế?

- Ờ, ờ, anh ta khá lắm.

Tôi suy nghĩ, làm thế nào thuyết phục được ba mẹ mình đến dự buổi vui, bởi có thể họ làm Mari phật lòng- Tuy nhiên, ba tôi là cán bộ của đảng. Tiếng đồn về việc chuẩn bị ra đi của gia đình Mari đã lan truyền, việc có mặt của ba tôi có thể bị những kẻ rình mò xuyên tạc theo cách nhìn méo mó, mà tất nhiên là những kẻ như vậy không thiếu, thời buổi lúc này mà...

- Anh có biết, em sẽ trang điểm thế nào không? Không nói trước cho anh đâu, ngày mai anh sẽ thấy!

Đầu óc của cô nàng bận bịu chuyện gì gì kia chứ, cô bé tóc vàng của tôi? Thôi thì, biết làm thế nào khác được? Điều đó đối với một cô gái trẻ là tự nhiên.

- Ngày mai anh sẽ mang đến buổi bảo vệ của em một bó to hoa cẩm chướng trắng và đỏ - mà có thể là một bó hoa hồng.

- Không phải là buổi bảo vệ, thì em đã bảo với anh rồi, anh vẫn lại cứ nhảm lẫn! Lễ trao bằng tốt nghiệp!

- Chà, anh quên mất.

- Người bảo vệ luận án thì có vô thiên lủng, em xin anh là không mang bó hoa đến. Chỉ cần dăm bông cẩm chướng là đủ rồi.

*

* *

- Mẹ ơi, ngày mai Mari nhận bằng tốt nghiệp, mà con không còn tiền, - ngay từ xa tôi đã lên tiếng. - Có thể mẹ tạm ứng cho anh chàng chuyên gia trẻ túng thiếu ít nhiều chăng? Với lại gia đình Mari mời ba mẹ đến dự liên hoan dịp này. Mẹ ơi, mẹ đừng từ chối nhé, nếu không thật không tiện.

- Con bé sẽ mang cái bằng tốt nghiệp ấy về Pháp làm gì kia chứ?

- Nếu đặt vấn đề như thế, thì dù sao có bằng tốt nghiệp vẫn hơn là không có bằng. Vậy thì ba mẹ sẽ đến dự chứ ạ?

- David ạ, tất nhiên là ba con sẽ không đến rồi, ông ấy nào đã quen biết gì ba mẹ Mari. Ông ấy đối xử với cô bé rất niềm nở, nhưng với bà Xilvia và ông

Azat chưa có gì giàng buộc. Còn đối với mẹ, mẹ cũng không muốn quan hệ với những người đang rắp tâm cướp đi đứa trẻ của mình.

- Ở đây ai là đứa trẻ thế ạ? Họ đang âm mưu bắt cóc ai? Con không chờ đợi cách suy nghĩ phi lý như vậy ở mẹ đấy. Mẹ ạ, dù sao thế nào mẹ cũng phải đến đấy. Đối với con việc đó là rất cần. Ba con có thể không đến, con không thể bắt buộc ba con. Còn mẹ - lại là chuyện khác!

Người mẹ hiền hậu, trong sáng của tôi tất nhiên sẽ đến, một khi con trai mẹ khẩn cầu! Vì tôi bà sẵn sàng làm mọi việc hy sinh mình.

*

* *

Sớm mai tôi tỉnh dậy trong tâm trạng sáng khoái, bỏ ra một tiếng đồng hồ tập thể dục, tắm hương sen, thắp một trong những bộ comple sang nhất của mình do ông Azat may cho - đối tượng ghen tỵ của tất cả đám bạn bè, - mang theo một bó to hoa cẩm chướng trắng đi đến trường tổng hợp.

- Mọi người nhìn xem, ai đến này! - không hiểu từ đâu Rapha lên đến vỗ vào vai tôi - Trong tay ôm bó chổi mới gồm sao! Thì ra đây đích thị là vị hôn phu Pháp! Bonjour monsieur, comment ça va?29(1)

- Bình thường thôi! Tôi lại cứ chờ, phải là một mục bò cái rống tiếng Pháp, hơn là một sĩ quan công an Xô viết vinh quang.

- Bọn này không chỉ nói tiếng Pháp, mà còn ít nhiều biết kha- kha- kha, bằng tiếng Pháp kia

- Rapha, cậu vốn đã là một thằng ngốc, còn bây giờ cậu sẽ là một thằng ngốc ngoại giao hóa. Hơn thế nữa chẳng có ai mời cậu đến lễ trao bằng tốt nghiệp cho Mari. Chuyện này đâu có dành cho những kẻ thần kinh suy nhược đại diện toàn quyền nhạc kịch của điều tra hình sự. Lại còn bắt đầu khóc nức nở, như một gái nạ dòng ngực nở, tuổi tứ tuần nữa kia, cậu chỉ làm xấu hổ buổi tổ chức vẻ vang, tinh khiết, chân chính.

- Tớ đi đến để ngắm các cô gái. Thêm vào đó cô bạn gái già Luiz của tớ hôm nay cũng nhận bằng tốt nghiệp. Còn nước mắt cảm kích vì con búp bê chân dài của cậu thì cậu cứ giữ phần cho bản thân mình.

- Thôi được, chỉ có điều cậu tìm chỗ nào đó ở góc xa kín đáo, chứ không với cái bộ dạng công an - kẻ cướp của mình cậu lại làm hỏng mất sự hài hòa trí thức chung.

Ngay bên lối vào tôi nhìn thấy Yvetta vô cùng xúc động.

- David, tôi đợi cậu, tôi cần phải khẩn cấp trao đổi với cậu

- Chào Yv30(1), hình như cậu hôm nay cũng nhận bằng tốt nghiệp? Thế thì để sau buổi lễ hả? Hay là tốt hơn ngày mai chúng ta sẽ thảo luận, mà vấn đề của cậu là gì kia.

- Tôi không thể chờ được, rất khẩn cấp. Đôi lời thôi, tất cả chỉ đôi lời. Thì tôi vẫn rất yêu quý cậu mà! David, đây là vấn đề sống chết đấy!

- Thì nói nhanh lên. Không còn thì giờ đâu nữa.

- Cậu biết không, Martyn- là một thằng vô lại. Nó đánh cắp hết cả của tôi.

Martyn, một kiến trúc sư trẻ, khả ái, vốn là bạn trai của Yvetta. Người ta đồn rằng họ có thể sẽ lấy nhau.

- Đánh cắp là thế nào kia? - tôi ngạc nhiên - Thì anh ta gần như là vị hôn phu của cậu kia mà.

- David, buổi lễ đang bắt đầu, - Mari ngó trong cửa ra không cho chúng tôi trao đổi tiếp.

- Anh đừng nói gì cho cô ấy nhé! - Yvetta thì thào, nắm chặt tay tôi - Hứa đi, rằng hôm nay anh sẽ gặp anh ta và lấy lại của đánh cắp.

- Anh đến ngay, Mari, đến ngay bây giờ. Đi thôi, Yvetta.

- Tìm ra lúc để mà thổ lộ tình cảm thế đấy, - Mari nói đùa, cặp mày cau lại.

- Hay là tình cảm của các bạn đã chuyển thành tình yêu rồi thế?

- Thế đấy, em nhìn xa thấy rộng vậy hả! Hay là em ghen? Chỉ có điều đừng có mà giựt rách váy áo đẹp nhường này của mình.

*

* *

Lễ trao bằng tốt nghiệp đã diễn ra trong một giảng đường lớn bình thường - một cách đơn giản, bình thường đến buồn tẻ, như mọi hoạt động xô viết không mang tính chất chính trị. Một chiếc bàn không lớn phủ khăn vải đỏ không phải loại mới, đôi bình hoa, pho hiệu trường, trường khoa, ba thầy giảng viên ngồi trên đoàn chủ tịch - trong giảng đường là gần năm chục cô gái và sáu chàng trai, đồng nghiệp của họ, nóng lòng chờ đợi được trao bằng. Người thân, bạn bè - tổng cộng trên trăm người. Vài bài phát biểu của các thành viên đoàn chủ tịch, - những bài phát biểu không lý thú gì, khuôn sáo, buồn tẻ. Thế mà trong gian phòng cạnh tôi là thực thể cô gái tóc vàng thân yêu run rẩy vì hồi hộp,

chờ đợi một sự kiện trang trọng tươi sáng, một niềm vui, hân hoan âm nhạc. Người ta xướng tên họ, trao “những cái bì nhỏ”. Người ta cho vài sinh viên xuất sắc, tốt nghiệp trường đại học tổng hợp với văn bằng đỏ phát biểu. Tôi ghi nhớ được một câu trong phát biểu ngắn của Mari: “Xin cảm ơn cha mẹ của tôi và các thầy giáo của tôi. Hơn hết mọi cái tôi mong muốn sao trong cuộc sống tiếp theo, cuộc sống trưởng thành không để bị mất đi những người bạn, mà tôi đã có được ở đây”. Và đột nhiên, làm tất cả mọi người có mặt phải ngạc nhiên, Mari òa khóc, khóc nức nở đau xót. Gian phòng coi chuyện này là xúc động tự nhiên của cô sinh viên tốt nghiệp, nhưng tôi và những người thân, vốn biết rõ bản chất kiểm chế hiếm có của Mari, đã đoán ra những nguyên do thực của những giọt nước mắt của nàng.

“Cô bé đáng thương, nàng đang đau buồn quá đỗi về cuộc chia ly có thể sẽ xảy ra, về sự lựa chọn giữa những người thân thuộc và tôi! Không lẽ sự ra đi của họ đang trở thành hiện thực? Bởi mọi giấy tờ mới chỉ bắt đầu làm thủ tục, mà việc này thông thường phải mất đến cả năm trời, mà có khi còn hơn thế”, - tôi lại bắt đầu tự trấn an mình không quan tâm đến linh cảm, nói ra một điều hoàn toàn khác.

Mọi người ra khỏi phòng. Các sinh viên tốt nghiệp vui mừng chia tay nhau. Mari tư lự, không quan tâm đến mọi người chung quanh, đi giữa mẹ và em gái, đưa bước đi về bến xe ô tô điện. Tôi dừng một chiếc xe taxi, xếp chỗ cho mọi người vào xe, trả tiền cho người lái và hứa không lâu nữa sẽ xuất hiện, quay trở lại trường.

Bên cửa vào trường Yvetta và hai cô bạn của cô - Lilia, một cô gái bình thản, điềm tĩnh, hơn tôi một tuổi, học ở khoa lâm sàng đại học y, và nữ cầu thủ bóng rổ người Nga Olga Piskunova. Cả hai cô đều nhận bằng tốt nghiệp cùng với Mari. Với Olga chúng tôi luôn có dịp giao tiếp vào những năm sau này, và tôi kính trọng cô ấy vì sự quả quyết và tính cách kiên định, mặc dù cũng thường xuyên...- sự quan tâm chủ yếu của cô ấy là tìm cho được một chàng trai cao lớn phù hợp với chiều cao bóng rổ của bản thân cô ấy, điều mà đáng tiếc là ở địa phương chúng tôi không dễ làm được.

- Nghe này, Yvetta, có thể cậu với Martyn làm hòa với nhau chẳng? Anh ta vốn là một chàng trai bình thường kia mà, không phải phường trấn lột, côn đồ...

- David, - Lilia tham gia vào câu chuyện. Anh là bạn lâu năm của chúng tôi, thử hỏi chúng tôi biết nhờ cậy ai nào? Đi trình báo công an ư? Chúng tôi hẳn không muốn mọi chuyện ở đó sẽ đảo lộn cả lên, đồn thổi tóe loe, một đồn mười, rồi thì gọi đến thăm vấn, người ta sẽ trừng trị chàng trai. Chính vì thế mà chúng tôi tìm đến anh. Chúng tôi biết là anh ta kính trọng anh, thậm chí, có lẽ - còn nể sợ nữa. Cuối cùng, anh ta ngẫm hiểu, anh có thể dùng đến sức mạnh.

- Khoan đã nào, Lilia, hãy cho biết đầu cuối ra sao đã... Có một điều tôi không hiểu nổi, do đâu mà một thanh niên điềm đạm, tinh táo, một kiến trúc sư, bỗng dừng lại nầy nọ đi trấn lột bạn? Họa có là mất trí hay sao? Hay là có một lý do gì khác mà bạn im lặng?

- Thế đấy, bỗng dừng đi trấn lột đấy.. Tất cả trang sức của tôi, đôi khuyên kim cương, nhẫn... Mà những thứ ấy là quà mẹ tôi cho! Lại cả mấy thứ trang sức nhỏ bằng vàng, mà chính anh ta tặng...

- Yv, bạn còn chưa nói hết chuyện gì đó. Không lẽ lại có thể như vậy? Lý do là thế nào? Vì đâu một chàng trai đang bình thường lại bỗng dừng nổi điên nổi khùng?

- Câu chuyện dài lắm. Có điều sự thật là sự thật. David, anh giúp cho tôi, tôi xin đấy. Bỗng dừng không ngờ anh lại xoay ra thăm vấn thế này? Chỉ một hai tuần nữa mẹ tôi đến chơi, tôi biết ăn nói thế nào với bà? Đồ trang sức của con đâu?

- Các cô bạn thân mến, tôi tất nhiên sẽ nói chuyện với Martun, nhưng hôm nay là ngày không tiện. Hãy để đợi cho đến ngày mai. Yvetta, sao vậy, bạn khóc ư? Cô bạn đáng yêu của tôi, thì bạn đã vừa nhận được bằng tốt nghiệp, chỗ làm được phân công tốt, sẽ là cô phiên dịch ở “Công ty du lịch quốc tế”, bạn sẽ đi khắp thế giới, với hình dáng và bộ dạng của mình bạn sẽ làm cho điên đảo các chàng trai Anh, Pháp...Mà biết đâu đấy lại thắt chòng lọng được một chàng công tử thuộc dòng dõi Rothschild³¹⁽¹⁾ hay bá tước Malborô³²⁽²⁾?

- Đừng có mà nỡm! “Malborô” - đó là hãng thuốc lá...

- Thế nào, cô bạn quý mến, bắt đầu cười rồi hả? Mà nhân tiện phải nói, Malborô - là dòng họ quý tộc, mà Uynston Churchill từ đó mà ra.

Tôi không thể để mặc Yvetta mếu máo một mình với nỗi khổ của mình trong cái ngày như thế này. Tôi hiểu rằng, vấn đề có thể chỉ là vợ vắng, và tự nó sẽ được giải quyết chóng thoai, nhưng tôi không còn sự lựa chọn khác.

- Yv, thế nếu anh ta đưa ra các phương án khác? Tôi sẽ biết ăn nói thế nào?

- Ta cùng đi ngồi với nhau một lát, ở gần đây có quán cà phê - kem ngoài trời ngay góc phố, - Lilia đưa ra đề nghị.

- Thì đi, nhưng không lâu đâu nhé.

Chúng tôi vào quán cà phê - kem ấm áp ở góc phố Xayat - Nôva.

- Anh đã biết là tôi là dân đến từ Baku, - Yvetta mở đầu, - và ở đây tôi không có ai cả. Bố mẹ tôi quyết định là, sau khi học xong phổ thông, tốt hơn là tôi chuyển hẳn đến Matxcơva hoặc Erevan đây. Ở Baku Geidar Aliev lên nắm chính quyền và dưới khẩu hiệu: “Chỉ dựa vào cán bộ người địa phương!” và đã bắt đầu ép loại bỏ tất cả người Armenia và người Nga ra khỏi mọi chức vụ nhà nước và quản lý. Với cái họ Xarkixôva của tôi để thi được vào khoa Ngoại ngữ, ngành cạnh tranh ghê gớm, bấy giờ quả là khó khăn, nếu như không nói là không thể được. Ở Matxcơva cũng có những khó khăn của nó. Thủ đô ở xa, khí hậu khác biệt, đời sống phức tạp hơn nhiều, các quan hệ người với người chặt chẽ hơn, rồi hẳn là khó mà gặp gỡ luôn với bố mẹ. Chính đấy là lý do chủ yếu bắt tôi chuyển về Erevan đây.

- Bạn bắt đầu có quá là đông dài vậy? Nói cho cụ thể hơn, người ta đang đợi tôi mà.

- Ai đợi? - Yvetta nổi nóng - Cái cô người Pháp vô tình của anh, chẳng bao lâu nữa sẽ trở về cái đất nước sung sướng của mình ư? Thậm chí nếu như cô ta có trở thành cô bán bánh, cô ta vẫn sẽ cứ sung sướng gấp trăm lần kẻ sống giữa dân Hồi giáo khiếm nhã, bị họ căm ghét, bởi cô là cô gái Armenia và là người công giáo, mặc dù thông minh hơn và có học hơn họ nhiều. Và ở Erevan tôi cũng là người xa lạ. Dù sao đi nữa, tôi cũng không có những điều kiện, như những người gốc Armenia. Ở đây tôi không có người nhà, bà con thân thuộc.

- Nghe đây, Yv, ba mươi phút nữa ở chỗ cô gái người Pháp vô tình bắt đầu buổi vui gia đình, thật không tiện, thế nào tôi phải có mặt ở đây.

- Thế theo anh tôi không muốn tổ chức ngày hội của mình hay sao? Nhưng bên tôi chỉ có mấy cô bạn gái của mình, và không còn ai khác. Tôi vẫn đánh

giá cao hơn những phẩm chất con người của anh kia đấy.

- Yvetta, nói cho cụ thể hơn về mọi việc.

- Tóm lại, tôi đã quyết định chia tay với Martun, bởi vì thấy rõ là anh ta què mùa quá thể, loại thiên cận và cổ lỗ.

- Do đâu mà bạn đi đến một kết luận kinh thiên động địa như thế?

- Thứ nhất là, dù tôi có bắt buộc anh ta hàng ngày phải tắm rửa, dậy bảo anh ta sống sạch sẽ, mãi cũng không hiệu quả. Đôi khi anh ta bốc mùi hôi, như con ngựa sau chặng đường chạy dài. Nhưng điều đó cũng còn chịu được. Điều thứ hai, mồm anh ta phả ra mùi hôi không chịu nổi: Khi thì mùi hành sống, khi lại mùi dấm tỏi. Hẳn là, mẹ yêu quý của anh ta thích nấu nướng các món thơm tho như thế. Mà có thể, anh ta bị bệnh hôi miệng. Tôi đã nhẹ nhàng nhắc nhở anh ta là không nên ăn hành hay tỏi trước khi gặp bạn gái, rằng, có lẽ, nên chẳng đến khám thầy thuốc nha khoa. Nhưng vô hiệu quả. Thêm vào đó anh ta nhả khói thuốc như đầu tàu hỏa vậy. Không còn có thể nào giao tiếp với anh ta, hơn nữa lại còn hôn nhau nữa.

- Thế sao, khi hai người bắt đầu gặp gỡ, bạn không nhận ra mọi chuyện đó sao?

- Bây giờ, xét về mọi khoản, anh ta chú ý giữ gìn bản thân hơn. Không để buông tuồng bệnh hoạn. Thoạt đầu anh ta rất chu đáo, và nhũn nhặn, nhưng có lẽ anh ta đã quyết định, rằng mình hoàn toàn chiếm lĩnh được tôi, thế là càng ngày anh ta càng buông thả.

- Đẹp mọi chuyện, sẽ chữa khỏi bệnh thối miệng- cái đó không phải là nhiệm vụ phức tạp gì, chờ một hai cơ hội, tôi nghĩ, anh ta sẽ khắc phục được. Không ăn hành hay tỏi- cũng là vấn đề không to tát gì. Đơn giản chỉ cần làm cho anh ấy hiểu rõ, rằng bạn rất không thích điều này. Mà phải nói, anh có thể thích thú điều này? Hơn thế nữa. Yv, làm ơn nói cho biết lý do cơ bản là gì? Có thể cuối cùng giảng giải cho tôi biết thực chất sự thể là thế nào?

- David, anh đi mà tìm nơi thích nghi tốt hơn cho trò mĩa mai của mình. Khi tôi đến nhà Martun bà mẹ anh và hai cô em gái xấu xí của anh ta đối xử với tôi một cách khiếm nhã và không tế nhị quá thể, đến mức đây quyết định không bao giờ còn giao tiếp với những người ấy nữa.

- Nghe này, cô phiên dịch vừa nhận bằng tốt nghiệp, bạn không cảm thấy là mình nói chuyện vớ vẩn? Chuyện vườn tược không bằng. Chẳng lẽ, sau chuyện

đó anh ấy lấy tất cả đồ trang sức của bạn và cắt đứt với bạn?

- Anh lại xử sự, như viên dự thẩm, không cho tôi nói hết! Tôi chẳng đã nói rằng chính tôi cắt đứt với anh ta.

- Lý do cơ bản ở đâu, Yv? Các cô gái, có gì mà cười khẩy thế? Theo tôi, các cô biết rõ thực chất sự việc ở đâu, mà cứ chơi trò mèo vờn chuột vậy.

- David, Yvetta ngại không nói chuyện anh chàng châu Á đòi bạn ấy phải đến thầy thuốc chứng thực là bạn ấy còn trinh hay không, - Olga giải thích - Chỉ sau đó anh ta mới đồng ý đăng ký chính thức quan hệ hai người. Điều này xúc phạm bạn ấy quá đáng.

- Lại thế nữa. Hai người cặp đôi gắn bó hơn nửa năm, không lẽ giữa hai người không có chuyện gì nghiêm trọng?

- Không có gì hết. Martun quá là e dè, đến mức đôi khi tôi nghĩ - anh ta là kẻ liệt dương?

- Thế sau đó bạn đến bác sĩ à? Cho xem giấy chứng nhận nào.

- Đồ vô liêm sỉ.

- Một sự tò mò lành mạnh của gã đàn ông trẻ. Thì tôi cũng phải biết, tôi đánh bạn với ai - với cô gái đồng trinh hay mục đàn bà vượt sông Rubikôn³³⁽¹⁾.

- Sao, anh lại tìm ra đề tài hay để mà nhạo báng ư? - Yvetta lại nổi xung. - Cứ việc tự chế diễu bản thân mình ấy. Anh chẳng nhìn thấy ai khác trong đời ngoài cô gái Pháp của mình. Ở ngoài phố rồi người ta sẽ chỉ chỏ: “Mọi người nhìn. Ai đang đi kia kìa? Chính là cái anh chàng chỉ biết yêu một người”.

- Thôi được, cô bạn gái, tôi sẽ cân nhắc đề nghị của bạn. Như tôi hiểu, rằng bạn không muốn rằng tôi trở thành trò cười ngoài phố, và sẵn sàng có sự giúp đỡ của mình...

Lilia và Olga cùng tôi phá lên cười kha kha thật sảng khoái và chân thành đến mức thậm chí cả Yvetta không nhịn được cũng khi khí cười qua nước mắt, tiếp tục nhắc lại:

- Các người cười nổi bất hạnh của tôi ư? Thật không công bằng

- Thôi được, sau đó thì sao?

- Mình đuổi anh ta ra khỏi nhà. Anh ta tức giận với lấy cái tráp và cái túi nhỏ đựng trang sức mang theo đi ra khỏi phòng. Anh ta dọa, chỉ trả lại, nếu như đây bằng lòng nối lại các quan hệ của hai người.

- Được, mà nếu như tôi gặp chàng kiến trúc sư và lên tiếng đòi anh ta trả lại bạn những đồ vật vĩnh, liệu anh ta có nghĩ, là giữa chúng ta có cái gì đó hơn là tình bạn không?

- Chắc gì, anh ta biết rõ là cậu phát rồ đến mất trí vì cái cô gái Pháp... Mà này hẳn là anh ta không hỏi cô gái Pháp của cậu có phải là cô gái còn trinh hay không.

- Này có biết không, cô bạn gái, cô ấy cao hơn những ngò vức của bạn, không được phép phát ngôn vậ về cô ấy.

- Ôi, ôi, ôi, chú bé, người ta làm chú bé phải lòng phật ý. Cô gái người Pháp là thánh kia mà!

- Yv, tôi tha thứ cho cậu, bởi vì cậu đang xúc động. Nói tóm lại, nhiệm vụ của tôi là gì? Lấy lại đồ trang sức, đe nẹt nhẹ nhàng? Còn nặng tay hơn, chàng trai ấy không đáng chịu. Hay là cố gắng đưa cậu ta cùng cái tráp đồ trang sức trở lại? Chuyện đó thì hẳn cậu hiểu rõ, nhiệm vụ ấy thì phức tạp hơn đấy.

- Khi ấy thì tớ đề nghị Rapha, cậu ấy sẽ không khước từ thương lượng với Martur theo cách đàn ông. Người kia là quân xỏ lá, phải dậy bảo cho anh ta.

- Đừng có mà ngu ngốc, đối với Rapha đó là công việc làm. Cậu ta đòi thưởng công, nếu không phải vật chất, thì... tự bạn phải hiểu, là gì.

- Thì mặc, thậm chí việc đó tôi cũng đồng ý. Cứ để cốt sao cho tên quái thai này biết thế nào là lễ độ. Nằm bệnh viện cho cả tháng trời, bấy giờ tôi sẽ xem xem anh ta ra sao.

- Yvetta, cậu là con ngốc tuyệt vọng. Các cô bạn gái, thôi nhé, tôi đi. Các cậu đừng để cho Yv làm điều gì ngu ngốc. Còn cô bạn, nếu không phải hôm nay, thì ngày mai sẽ nhận lại đồ trang sức của mình. Tớ chỉ mang máng hình dung ra Martur ở đâu thôi. Tốt hơn là cho tớ địa chỉ và số phon của cậu ta.

Nhận được các thông tin cần thiết, tôi đi đến gặp Nina, cô phục vụ quầy căng tin quen biết.

- Đem cho các cô bạn một chai sâm banh, một thanh sôkôla và hoa quả. Tiền trước đây. Nếu các cô ấy có đề nghị gì nữa, đừng từ chối, ngày mai tôi sẽ trả bù. Đừng có nhận tiền của các cô ấy, hôm nay là ngày hội lớn của họ.

*

* *

Mua một bó hoa hồng bạch, tôi đi xe đến nhà Mari chậm gần cả nửa tiếng. Cửa vườn mở, khách khứa kéo ra chỗ rộng hút thuốc. Người đầu tiên tôi nhận ra là mẹ mình, đang ngồi giữa cô Xilvia và cô Aida và đang trò chuyện rôm rả với họ. Mari cùng Tereda và Cristina, và mấy cô gái khác nữa đứng đằng góc vườn xa. Khá đông những người lần đầu tiên tôi nhìn thấy. Tôi khá ngạc nhiên, nhận ra trong đám khách khứa có cả Bí Tết với một phụ nữ đứng tuổi, có lẽ là mẹ cậu ta. Mari làm ra vẻ không nhận ra việc tôi đến. Bộ váy áo mới màu hồng sáng trên người nàng thật lộng lẫy. Tôi đi đến chỗ nàng và trao bó hoa.

- Cám ơn là cuối cùng anh đã tìm ra thời giờ đến được.

Tôi để ý thấy một số khách khứa, đặc biệt là những người không quen biết đưa mắt nhìn nhau, chỉ chỗ tôi.

- Sự thể là thế, anh sẽ kể lại sau.

- Cái cô bé Baku kháu khỉnh ấy muốn gì thế?

- Cô ta có vấn đề với bạn trai và cô ấy nài nỉ anh giúp.

- Trong cái ngày hội lớn nhất trong đời em, anh biết không, không có anh sự kiện sẽ không hoàn hảo, cô ta lại dụ dỗ anh vào cuộc mạo hiểm gì thế không biết. Anh không cảm thấy là cô ta cố tình làm như vậy để phá hỏng ngày hội của em?

- Những nghi ngờ của em hoàn toàn không có cơ sở. Lát nữa một chút anh sẽ phân giải hết cho em. Em, làm ơn hãy bảo cho anh biết cái kẻ ám muội và tay buôn ngoại tệ làm gì ở đây thế? Ai mời hẳn đến?

- Có lẽ là, chú Varugian. Em thậm chí là không hay rằng Genrikh sẽ có mặt ở đây.

- Không lẽ chú Varugian với hẳn thân thiết đến mức chú ấy lôi cái loại thấp hèn ấy đến ngày hội long trọng của em, cho cả bàn dân thiên hạ chiêm ngưỡng? Anh không ngờ đấy.

- Quả thực, chính em cũng ngạc nhiên. Thôi anh đừng để ý làm gì nữa. Sau này em sẽ hỏi chú Varugian xem tại sao cái gã Bí Tết lại xuất hiện ở nhà ta vào ngày như thế này.

- Thế hẳn có đến gặp em không?

- Có, hẳn ta chúc mừng em nhận bằng tốt nghiệp. Và chỉ có vậy, không còn gì nữa.

- Phải nói với ba mẹ, rằng anh không muốn nhìn thấy hấn thêm nữa ở nhà em. Nhân tiện cũng không kém phần muốn biết được, điều gì gắn bó chú Varugian, một người khả kính lại giao du với loại hấn. Cùng công tác với mẹ hấn chẳng? Ít có khả năng, thì bà ấy là nhân vật mờ nhạt ở trường đại học, chẳng qua chỉ là nhân viên phòng thí nghiệm. Loại như vậy có hàng trăm, còn chú Varugian - lãnh đạo cả một phân viện lớn, tiến sĩ khoa học. Ở đây có điều gì đó...

Mọi người vào bàn tiệc. Trong vườn không đủ chỗ cho đám thanh niên, điều đó không làm ai phải băn khoăn - người ta bày bàn cho họ ngay trong gian bếp. Mari, được sự chú ý đặc biệt vây quanh, nàng rất xúc động và hồi hộp. Tôi ngồi cạnh trong bộ comple sẫm màu và áo cổ trắng. Mọi người nâng cốc chúc mừng Mari và bố mẹ nàng nhân dịp nàng kết thúc trường đại học Tổng hợp, mong nàng hạnh phúc, với nhiều ngụ ý, hay là tôi tưởng tượng ra như vậy - nhìn tôi. Hai chúng tôi im lặng ngồi, thỉnh thoảng nói những lời cảm ơn. Tôi có cảm giác, tôi với Mari, chúng tôi trông như chú rể và cô dâu, và mọi người ngồi trong tiệc cũng nghĩ như vậy. Tôi e ngại nhìn về phía mẹ tôi - may mắn, bà đang say sưa chuyện trò với cô Aida và madame Xilvia. Hay bà làm ra vẻ mọi chuyện diễn ra hoàn toàn là tự nhiên, không có chút gì là ẩn ý.

Như thường lệ, mỗi khi tụ hội đám đông người, thế nào cũng có con sâu làm rầu nồi canh, với hũ mật ngọt nảy nòi giọt nhựa đắng. Chú Varugian phát biểu, phê phán đủ mọi thứ trên đời: cả mặt trời và mặt trăng, cả gió lẫn thời tiết xấu. Chú ấy nghi ngờ rằng hiện tấm bằng tốt nghiệp Mari nhận được liệu rồi có ích lợi gì chẳng - không lẽ, nàng, một cô gái có tài năng, sẽ làm việc theo nghề nghiệp, một cô phiên dịch hay một cô giáo với đồng lương rẻ mạt. Còn công việc ở Đài truyền hình cho dù cũng được quý trọng đấy, nhưng về phương diện vật chất lẽ ra phải được khá hơn... Nói tóm lại, Mari chưa nhận được một sự phân công chính thức vào chức vụ nào được coi như là nàng đã có công ăn việc làm.

Tôi và Mari, chúng tôi ra ngoài khá muộn. Em trai tôi đi chiếc xe mượn của người bạn nào đó đến chở chúng tôi về nhà. Tôi thông báo với mẹ tôi rằng mình có cuộc hẹn quan trọng phải sau một giờ nữa mới trở về, và trên một chiếc xe khác phóng đến gặp kiến trúc sư Martun. Trên đường đi tôi hình dung ra, cô bé ngốc nghếch xinh đẹp Yvetta ngồi một mình trong căn phòng

tranh tối tranh sáng và chờ đợi khi tôi mang những thứ vật vãnh của cô ta về cho cô ta. Tất nhiên là, có thể làm mọi việc sang ngày mai, - nhưng một khi cô ta đã xúc động và hồi hộp như vậy, thì cứ để cho cô ta được yên lòng và mừng vui ngủ thiếp đi, ôm những thứ lặt vặt trên bộ ngực lộng lẫy của mình...

*

* *

Giờ giấc đã muộn lắm rồi, bắt đầu mười hai giờ đêm. Quấy quả người ta đang sửa soạn lên giường đi ngủ hoặc có người đã ngủ rồi kể ra không tiện lắm. Cái anh chàng kiến trúc sư, cái chàng trai điếm đăm lịch thiệp này, mới ngu ngốc làm sao!- nghĩ rằng chơi một trò chơi tình vớ vẩn, và thậm chí không hình dung ra đây lại là chuyện hình sự rõ ràng, bởi vì nếu Yvetta tuyệt vọng trình báo với công an, thì anh chàng sẽ rất và rất gay go. Hẳn là chính anh chàng sẽ không thoái thác cái việc mình đã làm, vậy là một tội phạm hiển nhiên - thế là cứ việc nằm sàn gỗ nhà đá.

Mở cửa là một cô gái trẻ ngây ngô với bộ dạng sinh viên trường trung cấp sư phạm.

- Martur có nhà chứ?- Xin lỗi cô vì làm phiền mọi người vào giờ giấc muộn như thế này, nhưng tôi có việc khẩn cấp cần anh ấy.

Cô ta đi gọi người anh và qua cửa vào nửa đóng nửa mở, tôi nghe thấy câu chuyện trao đổi của họ:

- Martur, có một người trẻ tuổi nào ấy hỏi anh. Người cao, ăn mặc chỉnh tề, dường như vừa đi dự biểu diễn âm nhạc về.

Martur xuất hiện. Tôi bước vào một hành lang nhỏ được chiếu sáng lù mù, tiện tay khép cửa lại sau lưng.

- Chào, xin lỗi vì đến muộn thế này

- Chào anh, David. Tôi đoán ngay ra anh đến về chuyện gì rồi. Cái cô gái ngốc bất lương nhờ anh đến lấy lại đồ lễ của mình phải không?

- Cậu tài đoán đấy

- Tôi tự trả cho cô ta những gì tôi đã lấy đi, nhưng nhân tiện tôi cũng nói cho anh biết tôi nghĩ gì về cô ta.

- Khi nào?

- Qua một thời gian sắp tới

- Ngay bây giờ đi. Cậu có hiểu rằng, nếu cô ta mà trình báo với công an thì người ta sẽ bắt cậu. Việc cậu đã làm theo luật hình sự gọi là trộm cướp. Không hơn và cũng không kém. Một điều luật nghiêm trọng.

- Martur, có thể, mời bạn mình vào phòng khách, có cần uống trà không? - cô em gái từ trong buồng gọi với ra.

- Thì cứ để người ta bắt giam tôi, và cứ để một tội lỗi nữa đè lên lương tâm cô ta, Martur hạ giọng - Nếu như, tất nhiên, là cô ta còn có lương tâm.

- Martur, là luật sư, chứ không phải cha cố, đi rửa tội. Về chuyện lương tâm chúng ta sẽ trao đổi vào lúc khác và ở một nơi khác. Cậu mang cái tráp đưa ra đây, còn các tặng vật của cậu, cậu có thể giữ lại. Mặc dù theo luật pháp thì chúng cũng thuộc Yvetta.

- Ta vào uống trà, chúng ta vẫn tôn trọng lẫn nhau mà. Anh cho tôi giải thích.

Tôi chợt nghĩ, thế là mẹ mình đang nóng ruột đây. Mari chính xác sẽ gọi điện, nàng đoán là tôi đi giải quyết việc của Yvetta hay đến với cô ta, rồi sẽ bắt đầu những trách móc, những phân trần không cần thiết...

- Martur, cho tôi xin lỗi, người ta chờ tôi.

- Ai chờ? - Yvetta?

- Yvetta cũng chờ, nhưng mà là ngày mai.

- Anh với cô ta có gì ư?

- Cô ấy là bạn tôi, chúng tôi cùng học chung một tòa nhà suốt năm năm trời và, cuối cùng cô ấy đang gặp tai họa. Yvetta sống ở thành phố chúng ta có một mình và tìm đến tôi nhờ giúp đỡ hoàn toàn vì tình con người tôi không thể từ chối cô ấy. Nếu như cậu có những nghi ngờ gì, thì những nghi ngờ đó đều là ngu xuẩn. Thì cậu cũng đã biết rằng tôi có cô gái yêu quý.

- Hóa ra, chỉ có tôi là không gặp may.

- Martur, anh bạn, tôi không muốn đi sâu vào các vấn đề của hai bạn, tự các bạn giải quyết lấy. Cậu đưa cái tráp đây, những đồ lặt vặt của cô ấy ở trong tráp, và tôi sẽ ra về.

- Anh có biết là cô ta đã phản bội tôi?

Đến đây thì tôi không thể kìm chế được sự tò mò.

- Với ai? Khi nào?

- Người Đức lắp đặt biển quảng cáo chạy đèn màu ở sân vận động của chúng ta. Yvetta đi thực tập ở “Intouris”, và người ta giao cho cô ta làm phiên dịch viên cho không biết là một kỹ sư hay một kỹ thuật viên, nói tóm lại cho một người Đức, làm việc với các chuyên gia của ta.

- Nhưng ngữ của cô ấy là tiếng Pháp, chứ đâu là Đức?

- Tiếng Đức của cô ta là ngoại ngữ thứ hai và cô ta liến láu được không tồi. Tôi không biết, có thể là, trong tay họ không có nữ phiên dịch khác.

- Và?-

- “Và” cái gì? Khi tôi gọi điện đến bất cứ giờ nào, cô ta cũng bận, khi thì ăn trưa với họ ở khách sạn, khi thì hướng dẫn giới thiệu các danh lam thắng cảnh... tôi tin chắc rằng, không chỉ của thành phố, mà của cả chính mình.

- Cái đó là phỏng đoán, nghi ngờ hay đã có gì cụ thể hơn?

- Chính tôi đã nhìn thấy họ đi ra từ một phòng khách sạn.

- Có ai trong những người quen của cậu nhìn thấy họ hôn nhau không? Thôi được, có nghĩa là tình yêu của cậu với cô ta đã bỏ ra đi, đã tan mây khói. Chuyện ấy thường xảy ra là chuyện thường.

- Với cậu nói thì dễ.

- Martyn, mỗi người đều có những vấn đề của mình, không tránh khỏi có những chuyện ấy. Hãy là bạn tôi, tôi cần phải đi.

- David, tôi sẽ tự giải quyết các vấn đề của mình.

- Tôi đồng ý, nhưng cậu ăn mặc vào, mang theo chiến lợi phẩm của cậu và đi ngay tới chỗ Yvetta.

- Được thôi, ta cùng đi.

- Khoan đã... Nhà có điện thoại chứ? Cho tôi gọi nhờ hai cú điện thoại rồi ta đi.

Tôi quay số của Mari

- Em yêu, em vừa gọi điện thoại hả? Anh về nhà ngay đây. Sao em im lặng?

- Anh đang ở chỗ Yvetta? Vào cái ngày tốt nghiệp trường Tổng hợp của em... cảm ơn!

- Cô bé yêu quý ngốc nghếch, hay ghen của anh, anh sẽ kể mọi chuyện cho em.

- Không, ngay bây giờ!

- Thôi được, vậy thì chỉ vài lời: em là người duy nhất, nhất, nhất. Anh đề nghị em gọi điện cho mẹ và nói với mẹ rằng anh vướng một chút.

Martun thay quần áo, mang theo cái tráp đựng đồ linh tinh và để vào túi.

- Tôi đã sẵn sàng.

- Cậu chải răng đi, miệng cậu phải ra không được dễ chịu. Có lẽ bệnh răng hôi miệng, tiêm vài mũi là mọi chuyện giải quyết. Bản thân tôi đã qua khoa y tế dự phòng.

- Có phải Yvetta nói với cậu chuyện ấy? Hay là chính cậu cảm thấy thế?

- Chính tôi.

- Không tốt, tôi đâu có biết. Tôi sẽ... ngay...

*

* *

Qua mười phút sau chúng tôi đã đứng trước nhà nơi Yvetta ở.

Ngôi nhà thuộc sở hữu bố mẹ Lilia, nằm trên con phố ngoằn ngoèo, nhiều cây xanh, mang tên nguyên soái Liên xô Bagramyan. Bố của Lilia là một giáo sư phụ khoa nổi tiếng và đã có một thực tế cá nhân đồ sộ. Qua bức tường đá hàng rào hai mét cao khó có thể nhìn thấy điều gì bên trong, nhưng từ trong nhà văng ra tiếng nhạc, những giọng nói trẻ trung vui vẻ. Nghe tiếng chuông, một phụ nữ sỗ sề, hảnh là, người giúp việc.

- Xin chào bác, Lilia, Yvetta mời chúng tôi đến dự bữa trà đêm.

Bà phụ nữ nhìn chúng tôi nghi hoặc, nhưng vẫn cho vào. Qua cửa sổ tầng một tôi nhìn thấy bộ mặt tươi cười, vui vẻ của Yvetta, Lilia và Olga cũng đang cười.

Chúng tôi vào căn buồng. Trên ghế đi văng có hai người đàn ông tuổi ba mươi hơn một chút, bộ dạng người châu Âu. Một trong hai người đang cố nói tiếng Nga, và phát âm của ông ta, khi cố gắng bật ra các từ, đã gây ra tiếng hô hố của các cô gái. Trên bàn có mấy chai rỗng không và mấy chai bia và sâm banh uống dở. Tôi có cảm giác, rằng mọi người đã ngà ngà bởi chất cồn và đang trong tâm trạng hưng phấn.

- Thì tôi đã nói với anh, rằng cô ta là con chó cái. - Martun sẽ sẽ cất lời.

Máu dồn lên mặt tôi.

- Xin chào, các con chim bồ câu. Các cô vừa hay thiếu một đàn ông, thì tôi mang anh ta đến! Hãy chú ý, Yvetta, anh ấy mang theo các đồ vật kim hoàn,

cái đó sẽ làm cho anh ta đặc biệt đáng mong mỏi đối với cô! Nhưng cô bạn thân mến, dù sao đi nữa hãy cố, ít ra là trong một thời gian nào đó, đừng có mà để tôi nhìn thấy lại. Xin chào! Martun, cô ấy không coi trọng cậu, nhưng điều đó không phải là tai họa, cậu sẽ tìm thấy cho mình một cô gái tốt hơn nhiều. Điều chủ yếu, cậu đừng quên trả lại mọi thứ lặt vặt.

Bay theo tôi giọng nói của Yvetta:

- David, khoan đã, mình sẽ giải thích... David!....

“Đồ ngốc”, - tôi buồn rầu thầm nghĩ, đi xuống các bậc cầu thang gác, - cô ta đã làm hỏng của tôi một ngày như thế này đây. Thật may mắn là Mari không phải hạng người như vậy! Có lẽ lúc này nàng đã ngủ, chắc rằng, một giấc ngủ lo lắng thấp thỏm, chắc thế.

Chương

17

Hai ngày sau tôi cũng nhận được bằng tốt nghiệp và toàn thể lớp chúng tôi cùng với mấy giảng viên, đã đi xe ra ngoại ô thành phố tổ chức ăn mừng. Suốt cả tuần lễ tên Công tước cùng với một nhóm bạn đã triển khai một hoạt động sôi nổi: thu tiền của mọi người, thuê hai xe buýt và một xe tải chở mọi vật dụng cần thiết đến nơi cắm trại - củi, một số lương thực để chế biến thịt nướng, que xiên thịt nướng, đồ uống. Chúng tôi đi xe tới một địa điểm đẹp nhất trong hạt Garnhi kế cận Erevan: nước chảy, khe sâu, núi non, rừng rú, những di tích cổ. Mọi người hào hứng chuyện trò về đủ mọi chuyện, tạo dựng những kế hoạch tương lai.

Bấy giờ là năm 1963. Nikita Khrushchov, một nhân vật thất thường, xung động, còn lãnh đạo đất nước. Đôi khi, nghe những lời diễn thuyết của ông ta, giao giảng một cách thô thiển toàn bộ tiến trình phát triển thế giới từ những quan điểm mác xít, tôi lại nghĩ: “Làm sao một con người, chiếu theo mọi kích thước tham chiếu không phù hợp với vai trò một lãnh tụ, lại đạt đến những đỉnh cao như vậy? Quả thực, “bằng trí óc không hiểu nổi nước Nga”. Một con người làm mưa làm gió ở Ukraina trong giai đoạn đại khủng bố, đòi trung ương mỗi lúc một tăng hạn ngạch những người, thuộc vào số phải đưa đi tù và đầy ải, con người mà nhúng tay ra lệnh bắn vào đám công nhân đình công ở Novotserkaxsk năm 1962³⁴(1), con người, mà theo lời của người ấy nổ ra vụ khủng hoảng Caribê và sự thất bại dẫn đến chiến tranh thế giới thứ ba, làm sao mà ông ta lại có thể trở thành nhà lãnh đạo một quốc gia rộng lớn ngàn ấy?

Sau đó, những con người, hoàn toàn không đáp ứng với chức vụ họ được giữ là những nhà lãnh đạo một đế chế khổng lồ, âm thầm và phi nhân đạo, nối theo nhau hết người này thay người khác lên nắm quyền rồi lại ra đi, tôi, đã học hỏi được kinh nghiệm cuộc đời, không còn ngạc nhiên nữa, và còn đâu cái cường quốc vĩ đại kia nữa! Không cần sự thúc ép nào từ bên ngoài, chỉ do

nguyên cái sự bất tài, hạn hẹp và sự bưng bít vì ý thức hệ của giới chóp bu tinh hoa, mà Liên xô cứ thế mà nhục nhã tự triệt tiêu, đổ sụp, không còn tồn tại. Cái nước Nga thu hẹp, mất hết bạn bè của mình, thế giới quay lưng lại với nó. Tiếp theo Liên xô - cũng sụp đổ nốt.

Khi tôi đã đứng đến gần chính quyền tối cao của đất nước và là người chứng kiến trực tiếp tất các sự kiện đánh dấu những năm cuối cùng của sự tồn tại của Liên xô, tôi thực sự sửng sốt bởi chiều sâu của sự suy thoái có hệ thống và mức độ suy thoái của giới thượng lưu Xô viết. Thật sự Gorbachốp làm ta sửng sốt, nhờ sự đồng đánh kỳ quặc của số phận đã được xếp đặt là người cải cách vĩ đại, hóa ra trên thực tế là kẻ bất lực, không đủ học vấn, chỉ là một cán bộ đảng tầm thường, toan tính cứu vớt tình thế với sự trợ giúp của những giáo điều tư tưởng già cỗi, mà không còn có thể thuyết phục được bất cứ ai. Vào tháng Hai năm 1988 khi những đám người điên loạn bởi sự mê hoặc tín ngưỡng và tư tưởng dân tộc của những người Aderbaigian, đã làm điều cuồng dại ở Sumgaita(1), tổ chức các cuộc thảm sát và tự tiện xét xử những phụ nữ và trẻ em Armenia vô tội, Gorbachốp chỉ hạn chế bằng một bài diễn thuyết triu tượng, rỗng tuếch về chủ nghĩa quốc tế vô sản Xô viết và chẳng hề có một bước đi cụ thể nào để trừng trị những kẻ theo đạo Islam tham gia vụ thảm sát. Đó là kết thúc của hệ tư tưởng nhớp nháp, giả dối, tuyên bố về sự tồn tại của cộng đồng các dân tộc nào đó - nhân dân Xô viết. Đó là mở đầu của sự thất bại chính trị và kinh tế toàn cầu của Liên xô, cụ thể là nước Nga, sự ra đi của tất cả các nước cộng hòa Xô viết, trừ Armenia nghèo nàn, bất hạnh, bị chia năm xẻ bảy, địa chính trị không tránh khỏi phải gắn bó với nước Nga.

Sau Sumgaita bắt đầu một quá trình khác của việc Islam hóa miền Nam và khu vực Uran, những sự tăng cường của kẻ thù truyền kiếp không chịu yên, không chỉ đơn giản về mặt kinh tế hay chính trị, mà cả về văn minh, không theo một tham biến nào phù hợp với các lợi ích của nước Nga, - đó là Thổ Nhĩ Kỳ, am hiểu một cách tuyệt đối tiếng nói của sức mạnh, mà giới chính trị chóp bu của Nga vẫn còn chưa nhận thức thật đầy đủ. Tất nhiên, những sinh viên tốt nghiệp khoa Pháp luật trường Đại học Tổng hợp Erevan vào năm 1963 không có thể nào tiên đoán được điều này. Chúng tôi không thể hình dung ra rằng thế hệ của chúng tôi chỉ sau ba mươi năm hóa ra đã ở trong những điều kiện chính trị và xã hội hoàn toàn khác hẳn, số phận của chúng tôi và

hiện thực xung quanh sẽ thay đổi cơ bản, nước Nga trở thành một nước ngoài, còn Armenia - một nước tự chủ, còn nước Nga dưới sự dẫn đường của “nhà chiến lược tài ba” Ensin vào tháng Sáu năm 1991 tuyên bố sự độc lập đối với Armenia, Grudia, các nước vùng Ban tích, Krưm, Đonbas... Với một người tinh táo trong đầu không thể nào nghĩ tới một sự biến đổi lỗ bịch của lịch sử - sự biến mất trong một khoảnh khắc toàn bộ cái quen thuộc, tưởng như trước đó là không lay chuyển được.

Vào những năm tháng xa xôi đó tôi cùng với cha mình chăm chú theo dõi các sự kiện chính trị và các quan hệ quốc tế. Tôi vẫn còn nhớ thể trạng tâm thức của mình. Tôi cũng như cả Mari, đã tốt nghiệp trường Đại học Tổng hợp. Gia đình này, rất có thể, thu xếp tái di cư ra nước ngoài. Đối với tôi đó là một cú giáng tinh thần nặng nề, thậm chí khó có thể tưởng tượng ra sẽ sống tiếp ra sao, làm thế nào tìm ra bản thân mình trong đất nước nơi mọi cái, bắt đầu từ chính trị đối ngoại, đối nội và kết thúc bởi các khái niệm hệ tư tưởng đấu tranh giai cấp và sự tồn tại hai phe - chủ nghĩa tư bản và chủ nghĩa xã hội, - đối lập với sự suy nghĩ của anh, quan niệm của anh về thế giới và sự phát triển tự nhiên của các quá trình toàn thế giới. Tôi sẽ không thể thậm chí đi thăm nom Mari- biên giới đóng cửa, thêm vào đó khả năng vật chất, thậm chí nghĩ về chuyện đó cũng không cho phép. Tôi tìm trong dòng chảy mù mờ của tuyên truyền Xô viết sự thật, cái sự thật của tôi cho phép tôi khả năng sống không phải giả dối, mà trong hiện thực thật sự. Khi tôi xem những thước phim tài liệu ghi lại cuộc gặp gỡ ở Viên năm 1961 giữa Nikita Khrushốp và Giôn Kenedi, tôi chộp được những suy nghĩ của mình: “Lạy Chúa, tôi thấy thật xấu hổ thay cho ông ta, thay cho lãnh tụ của đất nước vĩ đại của tôi, thay cho anh chàng mugich ăn mặc cầu thả, thất thường biểu tượng cho cái hiện thực quái thai của chúng ta! Còn Kenedi? Một con người trí thức, tươi cười, chỉnh tề và chải chuốt. Lại còn bà Giăklin, phu nhân của Kenedi khác hẳn cái bà Nina Petrovna, với dáng vẻ một bà nội trợ tỉnh lẻ. Không, dáng vẻ bên ngoài ít khi lừa dối người ta. Nó phản ánh thế giới nội tâm, văn hóa thường nhật và tri thức của con người ta.

Kể ra thì Khrushốp có mang một luồng không khí mới mẻ vào đời sống chính trị của đất nước, nhưng không giải quyết được một vấn đề nào của những quan hệ quốc tế. Mà cứ như thế thì không thể tiếp tục lâu dài. Tất cả

chúng ta đều đã hy vọng ông ta sẽ làm được ít nhất là một bước khả quan về mặt giải quyết công bằng những vấn đề dân tộc khủng khiếp của Liên bang Xô viết, nhưng niềm hy vọng không được đền đáp. Mà thật đáng tiếc- thực ra là ông ta đã có thể! Giới lãnh đạo Aderbaigian, theo tính cách phương Đông, nịnh nọt và khéo léo theo kiểu Hồi giáo, hẳn đã nhanh nhẩu là người đầu tiên lên tiếng chúc mừng ông ta về sự tinh thông, vì sự giải quyết công bằng vấn đề các dân tộc. Nhưng nhà thực nghiệm - “phổ biến ngô” của chúng ta không đủ dũng cảm.

*

* *

- Này, David, sao cứ nằm trên cỏ và mơ mộng về cô gái Pari của mình thế? Đến đây giúp một tay và chuẩn bị món thịt nướng, - Gheorghi gọi giật, cắt dòng suy nghĩ của tôi.

- Đi ngay đây

Thế những con người này là thế nào, những người mà suốt năm năm trời tôi đã học cùng với họ trong một khoa? Ngoài bốn - năm cậu, những người tôi giữ các quan hệ bạn bè, những người khác hoàn toàn xa lạ. Bây giờ sắp sửa chúng tôi chia tay mỗi người mỗi ngả, và nhiều người trong số họ tôi sẽ chẳng bao giờ còn gặp lại, bởi chúng tôi đủ mọi lứa tuổi, khác nhau về văn hóa, về các chí hướng. Bây giờ thì chúng tôi đối xử với nhau một cách lịch thiệp và tôn trọng nhau, còn khi ở năm thứ nhất và năm thứ hai có biết bao người trong bọn họ đã buộc phải bị vật lăn ra sàn, đánh vỡ mặt, để họ đối xử với tôi một cách tinh táo, theo phép con người? Giữa bọn họ với nhau họ cũng xử sự thật là không văn hóa và thô lỗ, nhưng vừa nhận được sự phản kháng liền trở nên biết mình, bắt đầu tự thay đổi. Thì biết làm sao cho được, bởi phần lớn bọn họ xuất thân từ tỉnh lẻ, nhiều người đã trải qua quân ngũ, đã làm lụng trong các nông trang và các nhà máy, nói chung là họ xuất thân từ những tầng lớp thấp nhất đi lên. Cám ơn Rapha vì cậu ta luôn luôn sát cánh bên tôi. Chứ không thì, liên kết với nhau, đám trai này đã có thể làm phức tạp nghiêm trọng cuộc đời tôi. Tất nhiên tôi vẫn thắng được bọn họ - trường hợp cùng cực, đành phải gọi giúp đỡ của các bạn bè - vận động viên thể thao của tôi.

Giữa đám thô lỗ, không hiền từ này, sống làm một người mềm mỏng và trí thức thật là phức tạp. Những tính cách này chỉ có thể cũng là những người trí

thức, mềm mỏng mới biết tôn trọng. Còn có thể đòi hỏi gì những chàng trai này, những người từng chỉ được thấy mọi vẻ đẹp của đời sống Xô viết ở chỗ: ăn không đủ no, những lều lán gỗ, những căn nhà cũ kỹ, không có nước và các tiện nghi, trong trường hợp khá hơn là những nhà tập thể kiểu “Khorusốp”³⁵⁽¹⁾? Một nửa lớp có cha hy sinh trong chiến tranh, các bạn sống khó khăn cho đến được hôm nay và kết quả là trở nên thành người ác nghiệt. Bây giờ họ đang mừng vui kia - họ đã xứng đáng có được cơ hội sống no đủ nhờ vào phần những người khác. Hoàn cảnh như vậy họ cảm thấy hoàn toàn bình thường. Kể ra thì họ hiểu rằng, phải sống cho thận trọng, nếu không thì chẳng chóng thì chày phải vào nhà tù, bởi vì cuộc sống ngọt ngào như vậy bằng đồng tiền công lương thiện đâu có làm nên được. Thế làm thế nào để xoay sở bằng cách khác? Như một trong những sinh viên thành đạt nhất, tôi được nhận một trong chỗ làm ở viện công tố, thêm vào đó ở ngay khu trung tâm thủ đô. Và tiền lương của tôi sẽ là bao nhiêu nhỉ? Tất cả chỉ gọn gọn một trăm tờ rúp. Với năm tháng mức lương ít nhiều có tăng lên, nhưng chẳng được là mấy.

Tại sao những bộ mặt của những người nước ngoài, văn hóa và sinh hoạt của họ tôi thấy gần gũi hơn, là mọi người đang quay quần xung quanh tôi. Tôi là tôi không có tin một lời nào của những vị lãnh đạo đất nước. Ruben, một chàng trai cùng lớp chúng tôi, vốn là một lính xe tăng, đã tham gia đàn áp cuộc nổi dậy ở Hungari. Anh ta đã kể cho tôi nghe nhiều chuyện, đã mở mắt cho tôi nhìn sự kiện mà chúng ta đâu có đoán ra được. Tất nhiên, tôi có những khái niệm của mình về những gì đang diễn ra trên thế giới. Tôi mơ hồ hiểu ra được rằng Liên xô ngày nay đối với thế giới là một điều ác hại. Như có thời nước Nga xưa là cường quốc cạnh sát với sức mạnh bảo thủ ở châu Âu, thì Liên xô tiếp tục con đường đi ấy, đứng ra chống lại lối sống phương Tây, âm nhạc phương Tây, kỹ thuật, văn hóa, bộ máy phương Tây - tất cả mọi thứ khơi gợi ở tôi sự sùng kính và khâm phục. Vì sao mà lại đi thích ứng, giả vờ là yêu cái này, mặc dù yêu thích điều khác? Mà kể ra thì cha mẹ tôi đâu có sống mãi: tuổi già, bệnh tật... Nếu như Mari lấy tôi và cha mẹ nàng sẽ ra đi, tôi sẽ bảo đảm cuộc sống cho nàng thế nào đây, ít ra là ở mức độ mà nàng đã quen, khi sống cùng cha mẹ nàng? Nhận hối lộ ư? Nguy hiểm và thấp hèn. Mà phải nói, nếu làm việc với bọn tội phạm kinh tế, thì sao lại không - bởi vì nền kinh tế

đất nước được tổ chức một cách hoàn toàn ngu xuẩn, ở đó có hàng triệu lỗ hổng, và người ta lợi dụng điều đó. Sa bẫy - thì, có nghĩa là, nộp ra. Nhưng như thế hóa ra tôi là con thú ăn thịt, còn họ là loài ăn cỏ? Tôi săn đuổi theo họ, vớ được con mồi và sống bằng cái đó? Thật không tốt, không đẹp. Không lẽ cuộc sống bắt buộc tôi trở thành con thú, con thú xã hội? Xin Chúa cứu vớt khỏi sự phát triển các sự việc như thế! Hẳn là tôi không muốn sống như vậy.

Khi ấy thì biết làm gì? Ra đi cùng Mari đến cái đất nước đẹp đẽ xa lạ ở đây ư? Thế còn ba, mẹ, em trai tôi? Những chàng trai này, những người tôi có thể yêu và không yêu, nhưng họ là bạn bè tôi, một phần cuộc sống của tôi. Và rồi tôi sẽ làm gì ở nước Pháp ấy? Tôi sẽ trở thành người ăn bám trong gia đình Mari? Tôi sẽ đi làm thầy giáo dạy ở trường Armenia bên đó chẳng? Hay buộc sẽ phải học thêm vài năm nữa để khẳng định bằng tốt nghiệp chuyên môn? Không hiện thực - ai sẽ nuôi dưỡng tôi trong thời gian đó? Và liệu tôi có tin rằng tôi sẽ có thể vượt qua những năm thiếu thốn, nhịn nhục? Không, điều đó phức tạp. Ở đó chẳng ai chờ đợi tôi hết. Còn tổ quốc - cái từ đó có nghĩa là gì? Như vậy là tôi bán rẻ không chỉ những người thân, mà cả tổ quốc.

Thứ nhất là, đây là thành phố, nơi tôi sinh ra, đất nước của tôi. Mặc dù - đáng ngờ. Biểu tượng của tổ quốc tôi, núi Ararat, mà tôi nhìn thấy ngày ngày. Khi nó không bị mây mù che phủ, đã hóa ra nằm trên lãnh thổ Thổ Nhĩ Kỳ. Đất đai vốn là của tổ tiên tôi, họ đã tước đoạt mất. Ngôn ngữ - thì, ở Pháp cộng đồng người Armeni thật to lớn, hàng chục các tổ chức, hàng trăm trường học và nhà thờ, nhưng tôi dù sao đi nữa cũng không bao giờ có thể nói được tiếng Pháp, như tôi nói bằng tiếng mẹ đẻ. Tiếng nói của tôi sẽ sơ đẳng, không có giọng điệu và biểu cảm, không có hồn. Tín ngưỡng? Tôi không theo tôn giáo, mặc dù tôi là người của văn hóa Ki tô giáo, cũng như người Pháp - kể ra, họ là những người Cơ đốc giáo. Đâu là sự khác biệt giữa nhà thờ tông đồ Armenia với Cơ đốc giáo hay Tin lành, chưa nói đến Chính giáo? Tôi không biết, mà kể ra thì cái đó cũng chẳng quan trọng gì. Một thượng đế, một kinh bốn, một nền văn hóa. Thử nghĩ mà xem, những sự khác biệt, mà các cha cố nghĩ ra, mới buồn cười làm sao. Riêng cá nhân tôi giữa những người Nga, hay giữa những người Pháp tôi đều không cảm thấy mình xa lạ. Nhưng dù sao tôi cũng không thể ra đi. Để lại tất cả ư? Cái phương án ấy không dành cho tôi.

Nhưng sống làm sao đây khi không có Mari? Bây giờ thì đã được nhận bằng tốt nghiệp rồi, đã là người lớn trưởng thành...

- Davit, cậu cứ mơ mộng hoài đến gì vậy? Cậu đã nằm ngửa suốt hai tiếng đồng hồ và nhìn trời. Chả nướng đã sẵn sàng, đến mà chén.

- A, Gheorghi, lại là cậu - Thế Rapha đâu?

- Anh ta đi trên chiếc xe “Volga” của ông bố đến, giờ đang nằm dưới gốc cây và nhắm nháp rượu. Cậu hãy đến cạnh, ngộ bỗng dưng anh ta bắt đầu nổi hung lên thì sao - anh ta chỉ nghe có cậu.

Đến tối, đã về đến sân trường, chúng tôi chia tay nhau. Nhiều người trong số các bạn cùng lớp thế là tôi không còn thấy lại lần nào và cũng chẳng nghe nói gì về họ. Các số phận của chúng tôi được sắp đặt hoàn toàn khác nhau. Trong số tất cả các bạn cùng khóa chỉ có năm người còn trong khung trời của tôi. Gheorghi và Denis trở thành thẩm phán của các khu vực lớn. Razmin Antonhian có biệt danh là, Kurd Đen, qua hai năm sau đã bị xử tử vì hai lần giết người một cặp vợ chồng - những người hồi hương đã bán tất cả tài sản của mình và chuẩn bị ra đi lần nữa về chốn cũ. Làm sao tôi đã có thể ngần ấy thời gian ngồi cùng trong một căn phòng với thằng cha gầy gò, da ngăm ngăm, cổ có cục hầu ấy, mà không đoán ra tên giết người trong con người hắn ta? Nhưng mà nói chung làm sao biết được điều gì trong tâm khảm con người? Thậm chí đến người con gái yêu quý của mình tôi cũng nào có biết đến tận cùng. Có thể, chúng ta được sắp đặt sẵn, để trong những điều kiện nghiệt ngã chúng ta sẽ biến đổi phụ thuộc vào cái gì được gen di truyền để lại trong ta và trong tâm lý chúng ta hoặc giả là con thú, là loài ăn cỏ, hay con người nắm phần chủ đạo...

Một số những người cùng lớp bị chết sớm: có người do lỗi của mình, có người hy sinh trong khi thi hành nhiệm vụ theo chức trách mà chênh mảng. Một số khác bắt đầu một cách thành đạt trên con đường thẳng tiến, nhưng sau đó lại bị mắc vướng vào tội ăn hối lộ, hay đánh mất sự tín nhiệm và bị sa thải khỏi công việc. Người nào đó đang bị truy nã, trốn chạy sang Nga và biến mất trong những khoảng rộng mênh mông ở đó. Liên quan đến Công tước và một đồng học khác, thì họ bị ra tòa vì tội vu khống và tội ăn hối lộ, tòa án bắt đầu xử. Hai người có thể nhận án thời hạn ngắn. Và một điều lý thú là: tôi đã bỏ ra nhiều cố gắng để họ không bị xử nặng, mà hai người họ lại làm hại cuộc đời

tôi trong nhiều năm trời. Cũng may nhờ thượng đế mà mọi chuyện đã qua đi. Những năm tháng sinh viên của tôi đã trôi đi mất.

*

* *

Qua một vài ngày sau, khi người ta trao bằng cho tôi, tôi bắt đầu đi làm. Quyết định bổ nhiệm tôi làm công tố viên quận trung tâm thành phố đã được ký. Viện công tố trưởng quận ở cách không xa khu nhà tôi, đi bộ chỉ mất mười lăm phút, bên cạnh công viên. Mari một tuần hai ba buổi đi taxi đến đài truyền hình và trực tiếp lên sóng. Khi ấy ghi băng do các lý do kỹ thuật, mà có thể, do không đủ số lượng băng dự trữ, ít khi được thực hiện. Cơ bản là mở máy trực tiếp và lên thẳng sóng. Sau khi nàng lên sóng tôi đến đón nàng và, nếu thời tiết tốt, thì chúng tôi đi bộ dạo chơi trên đường phố, ngồi trong các quán cà phê ngoài trời, giao tiếp với bạn bè, người quen. Đây là khu vực của tôi, nơi tôi được sinh ra, khôn lớn, tôi quen biết nhiều người và nhiều người cũng biết chúng tôi. Tôi luôn luôn say sưa kể cho Mari về các công việc thường nhật, về những kế hoạch tiếp theo. Tôi rất thương Mari, bởi vì tôi biết rằng hàng ngày nàng phải kiên định trước những lời đề nghị dai dẳng nhiều giờ đồng hồ, rồi thuyết phục, rồi cha mẹ khóc và nàng phải khó khăn lắm mới giữ được lập trường của mình.

Vào mùa thu, giữa tháng Mười, người đồng hương nổi tiếng của chúng ta, ca sĩ, nhạc sĩ Pháp Sarl Aznavur lần đầu tiên về Erevan với một buổi biểu diễn duy nhất. Nói chung những quan hệ văn hóa giữa Pháp và Armenia, nhờ cộng đồng kiều dân Armenia ở Pháp, được thiết lập ở đây sau chiến tranh thế giới lần thứ nhất, diễn ra khá là chặt chẽ. Trong những ngày này chuyến đi của Sarl Aznavur trở thành sự kiện chủ yếu ở nước cộng hòa. Mọi người đều muốn được đến tham dự biểu diễn, vì thế vé vào cửa được phân phối theo danh sách và không phải ai khác mà do đích danh vị bộ trưởng Bộ Văn hóa nước cộng hòa đứng ra điều hành, tất nhiên, với sự tham gia tích cực của các nhân viên an ninh chỗ nào cũng có mặt. Có mặt ở buổi biểu diễn của Sarl Aznavur có nghĩa không chỉ có cơ hội được nghe ca sĩ vĩ đại, mà còn tỏ rõ sự có chân của mình trong hàng ngũ thượng lưu của nước cộng hòa, thỏa mãn lòng kiêu hãnh của mình.

Đây là cuộc gặp gỡ đầu tiên của ca sĩ vĩ đại với quê hương. Sarl bắt đầu hát. Sau này tôi còn được nghe ông ở Niu ước, ở Pari, ở Monreal và ít nhất là ba lần nữa ở Matxcova. Ông luôn luôn ở trên đỉnh cao, nhưng không bao giờ tôi được nghe ông hát như ông đã hát khi ấy ở Erevan. Có thể vì khi đó tôi được nghe lần đầu tiên ông hát và điều này còn được chế định bởi sự tiếp thu của thời trẻ của tôi. Thính phòng được trang bị điện tử, người nghe vỗ tay cuồng nhiệt, nhiều người khóc. Trong thời gian biểu diễn tôi đã có thể quan sát biểu hiện gương mặt của Mari và cô Xilvia. Mari không còn nhìn thấy gì và nghe thấy gì khác ngoài Aznavur. Nàng mở to đôi mắt chăm chăm nhìn ca sĩ, không còn để ý gì chung quanh. Hai lần nàng quay sang phía tôi, nhưng tôi có cảm giác rằng nàng không nhìn thấy tôi. Cô Xilvia, ngược lại, nhìn xuống sàn và lặng lẽ khóc. Những giọt lệ giàn dụa trên mặt cô, cô để mặc, không lau. Aznavur hát, hát mãi. Thay vì buổi biểu diễn chỉ định một tiếng rưỡi, ông trình diễn đến ba tiếng rưỡi. Tôi như bị bỏ bùa theo dõi lời ca của ông, và hình dung ra một cách sinh động, hệt như trong phim ảnh, cảnh tượng Pari, những con phố nhỏ của nó, dải bờ sông Xen, những quán cà phê ngoài trời, tiếng ồn ào đường phố và âm nhạc.

Sau buổi này không một buổi biểu diễn nào còn gây cho tôi một ấn tượng như vậy nữa. Chúng tôi lầm lì đi ra phố bởi những xúc động ào đến. Suốt quãng đường về cả Mari lẫn cô Xilvia đều không ai nói một lời. Đến nhà hai mẹ con nàng nói lời cảm ơn tôi, nhưng không mời vào nhà uống trà, như thường lệ. Và đến đây tôi trở nên rõ ràng rằng mình đã phạm phải một sai lầm chết người, đã mời Mari đi tham dự buổi biểu diễn này. Giờ nàng đã có quyết định của mình rồi.

*

* *

Có chuông điện thoại. Hẳn là Mari.- David, tại sao anh không gọi cho em thế?- Thế tại sao em không gọi?- Thì, thường là anh vẫn gọi mà- Đến lúc cần thay đổi thói quen ngu ngốc ấy.

- Anh có vẻ như giận dữ thế. Có thể chúng mình đi ra ngoài dạo chơi một chút nhỉ? Sau đó em sẽ rẽ vào đài, em sẽ lên sóng khoảng bốn mươi phút, rồi sau đó lại tự do.

- Không, hôm nay anh muốn ở nhà.

- Thôi được, tạm biệt,- Mari dài giọng về phật ý rồi gác máy.

Một giờ sau, vào lúc tám rưỡi chiều, tôi vẫn thay quần áo và đi bộ đến đài. Mari mang theo cái xác thể thao to dùng đi ra, ra cùng nàng còn có một người đàn ông và một phụ nữ. Nàng chia tay với họ và đi đến chỗ tôi.

- Anh cầm hộ em xác, chúng ta đi bộ, khi trời còn chưa lạnh. David, có thể, ta cùng về nhà anh? Vẫn còn chưa muộn. Đã lâu em không gặp ba mẹ anh.

- Không sao, rồi cũng quen đi thôi. Chẳng bao lâu nữa thì nói chung em cũng chẳng còn có cơ hội gặp gỡ họ nữa.

Mari làm ra bộ không nghe tôi nói gì.

- Em tha cái xác thể thao này đến đài mà làm gì?

- Thì cần mà.

Đến nhà, ở phòng khách, Mari kể lại các ấn tượng của mình về đêm biểu diễn của Sarl Aznavur, sau đó chuyển sang các tin tức ở đài. Lần đầu tiên theo trí nhớ của tôi nàng mới nhiều lời như vậy.

- Chết, muộn quá rồi, đã mười hai giờ đêm! bác Liuxi có thể cháu ngủ lại nhà các bác được không ạ?

Trước đây chưa bao giờ Mari đưa ra đề nghị như thế này - bởi vì đi xe đến nhà nàng lâu nhất cũng chỉ mất mười lăm phút. Do đâu mà nàng quyết định ở lại nhà tôi?

- Tất nhiên rồi, cháu yêu! Thế cha mẹ cháu sẽ không lo lắng chứ?

- Anh David sẽ gọi điện báo cho cha mẹ cháu ngay bây giờ.

- Thế sao tự em không gọi kia chứ?- Tôi ngạc nhiên

- Tốt hơn là anh.Tereda nhắc ống nghe

- Chào em, Tereda. Nhờ em chuyển lời cho ba mẹ, để ba mẹ không phải lo lắng, Mari sẽ ngủ lại nhà anh.

Sau một quãng ngưng cô gái trả lời:

- Em biết, chúc ngủ ngon.

Trong buồng mẹ tôi sửa soạn chỗ ngủ cho Mari

- Đây là giường của David, nó sẽ ngủ ở chỗ thẳng em mình.

- Thế chú ấy?

- Cháu không phải lo, nhà bác có đủ chỗ. Trong văn phòng của ông ấy có chiếc ghế đi vắng to, vẫn để không. Bác sẽ mang ngay đến cho cháu áo ngủ

- Bác Liuxi, bác đừng bận tâm, cháu đã mang theo mọi thứ cần thiết.
- Này em, Mari, có thể, em giải thích cho anh, có chuyện gì xảy ra? - tôi hỏi nàng, khi mẹ tôi vừa ra khỏi phòng. - Do đâu mà em quyết định ngủ lại nhà anh, mà không về nhà? Thế nếu như anh không đến đài bấy giờ thì sao?
- Thì tự em sẽ đến đây.
- Có chuyện gì xảy ra thế? Chuyện như ảo thuật vậy?
- Em mệt rồi, em muốn ngủ.
- Thôi được, em ngủ đi. Cô nữ ảo thuật.

*

* *

Lúc bảy rưỡi sáng tôi đã đầu vào đây, đã xong bài thể dục thường nhật của mình, tắm hương sen và sẽ sàng vào phòng thay quần áo. Mari vẫn ngủ say, nằm sấp bụng, mái tóc dài gần như che phủ gương mặt xinh đẹp, ửng hồng về hơi ấm trong phòng. Hai cánh tay đẹp, khỏe mạnh và đôi gót chân nàng để ra ngoài. Tại nhà chúng tôi, nàng ngủ mới diễm nhiên và cả tin làm sao! Mọi cái đều thật tự nhiên, dường như không thể diễn ra khác thế được. Hẳn là, nàng lại mâu thuẫn với cha mẹ nàng, chả là nàng không đồng ý đi theo cùng bố mẹ, nàng muốn ở lại với tôi. Vậy mà, sau buổi biểu diễn của Sarl Aznavur tôi đã cho rằng, thế là mọi chuyện hồng cả. Nhưng việc Mari quyết định nghỉ qua đêm tại nhà chúng tôi lại nói lên hoàn toàn về chuyện khác.

Lát sau cả nhà tôi đều đi làm, còn Mari ở lại nhà. Tôi để lại chìa khóa nhà của mình cùng mẫu giấy: “Nếu em muốn ra ngoài, dùng chìa khóa của anh, còn đến trưa, vào giờ nghỉ giữa buổi, hoặc sau ngày làm chúng ta sẽ gặp nhau”. Ở hành lang tôi gặp mẹ tôi, bảo với mẹ, chìa khóa của tôi để lại cho Mari, vì vậy cha mẹ tôi có thể yên tâm khóa cửa đi làm. Mẹ tôi quyết định nán lại ở nhà thêm một tiếng nữa.

Khoảng vào nửa ngày Mari gọi điện cho tôi. Vào thời điểm này có mặt một cậu thực tập sinh trẻ, tôi đang thăm vấn một thằng bé vị thành niên móc túi, mặt còn non choẹt.

- Anh có tưởng tượng được không, em chỉ mới thức dậy cách đây một giờ. Bác Liuxi đã để phần cho em bữa ăn sáng, nhưng em không muốn ăn. Có thể, em sẽ đi bộ đến chỗ anh, đúng vào giờ nghỉ, chúng mình sẽ cùng ăn cái gì đó.

- Rất tốt, anh sẽ cố thu xếp đúng giờ, nhưng nếu như anh không có ở cửa, có nghĩa là anh phải nán lại. Bấy giờ em chịu khó lên gác hai, vào phòng số mười bốn.

Mari đến trước giờ. Trong văn phòng còn có mấy đồng nghiệp của tôi, và chúng tôi đang trao đổi về trận bóng đá sắp tới giữa hai đội đối thủ - đội “Ararat”³⁶⁽¹⁾ và đội “Nheftianika”³⁷⁽²⁾ của Baku. Mọi người ngạc nhiên nhìn Mari: Có người đã thấy nàng qua kênh truyền hình và biết rằng nàng là bạn gái của tôi. Nàng thật là một tương phản nghịch âm với đội đấu thể thao này giữa bối cảnh công sở nhà nước, với những ô cửa sổ bật trần song, thiết bị bàn ghế cũ kỹ, hư hỏng và mùi đặc trưng của công sở Xô viết! Mari trong một lát đã đưa mắt nhìn lần lượt mọi người rồi tự giới thiệu:

- Tôi là Mari, vợ chưa cưới của David.

- Chúng tôi đã biết chị, đã thấy qua màn ảnh truyền hình, nhưng ngoài đời chị đẹp hơn nhiều trên màn ảnh - cậu Gratsia, nổi tiếng trong giới thẩm phán như một nhà hùng biện và nói chung con người tuyệt vời, nhảy vào giao tiếp. - Mà này, David, cậu phải mau chóng trở thành ít nhất là thẩm phán thành phố để cân xứng với một cô gái như thế này.

- Tôi nghĩ rằng, sau cuộc viếng thăm viện công tố cô ấy sẽ nghĩ lại chẳng đi lấy tôi nữa, và mọi chuyện tự nó giải quyết lấy. Tạm thời, các đồng nghiệp, một- một giờ rưỡi nữa tôi sẽ quay trở lại.

- Tôi sẽ làm thay chức trách công tố viên và giải phóng cho anh hôm nay, ngày mai, cả tuần nếu cần thiết, không phải có mặt trong giờ làm, - Gratsia bật cười, và tôi cùng Mari ra khỏi văn phòng.

- Các bạn của anh tốt thật, hoàn toàn không giống những công tố viên ảm đạm. Tuy nhiên, David, dù sao đây cũng không phải chỗ của anh.

- Anh chẳng có gì tốt hơn họ. Em biết không, Gratsia là người đọc nhiều thế nào không, là một nhà hùng biện ra sao không? Còn người đàn ông tóc vàng nhạt trán hói, người chúc anh mau chóng trở thành công tố thành phố, - Levon Bagdasarop, là một điều tra viên giỏi, nguyên là quán quân vùng ngoại Kavkaz về nhảy cầu.

- Em không phủ nhận, có thể, tất cả đúng là như thế. Họ đều là người tốt, mà còn có người là tài năng, nhưng em không bao giờ lại muốn anh là một trong những người ấy. Con đường đi của anh khác hẳn.

*

* *

Gần đây có một quán cà phê - tiệm ăn mùa hè, nơi mọi người đã biết tôi hàng ngày chúng tôi cùng bạn bè - các công tố viên ra ăn trưa ở đây, vì thế họ phục vụ chúng tôi rất nhanh chóng và có chất lượng.

Thời buổi ấy trên thực tế còn chưa có khái niệm “thực đơn”. Phục vụ bàn cho biết hôm nay có những món này, món này, không hỏi khách hàng, mang đến các món ăn nhẹ: pho-mát, lavas38(1), cà chua, dưa chuột, dưa, chanh, tan, nước chanh nhãn hiệu “Tarkhun” và chỉ sau đó mới ghi nhận món... Dù cán bộ viện công tố có đặt món gì đi nữa, bao giờ giá tiền mỗi đầu người cũng không vượt hơn ba rúp. Chúng tôi làm ra vẻ như chúng tôi trả cho bữa ăn theo thực giá, nhưng biết rõ là cái đó hoàn toàn không phải thế. Còn các nhân viên phục vụ bàn và người quản lý, luôn luôn không rời xa chúng tôi, nhã nhặn cảm ơn chúng tôi vì chúng tôi chọn nhà hàng của họ, và còn nói rằng rất vui được đón tiếp chúng tôi cả ngày mai nữa.

Một lần vào thời gian bữa trưa tập thể của chúng tôi xuất hiện đại diện OBXCC (Đấu tranh chống biến thủ tài sản xã hội chủ nghĩa), trong nhiệm vụ chính có việc đấu tranh với những vi phạm trong lĩnh vực buôn bán và các phục vụ sinh hoạt. Trợ lý của công tố viên nhìn thấy anh ta, gọi lại: “Cậu làm gì ở đây vậy? Không biết là bọn tôi ăn trưa ở đây ư? Hãy chọn địa điểm khác. Đừng để lần nữa nhìn thấy cậu ở đây!” Nhà chức trách lập tức biến mất. Dễ hiểu là vì sao mà nhân viên cán bộ của quán ăn lại đánh giá cao hội của chúng tôi.

- Tại sao anh ta đòi tất cả có năm rúp? Còn các thứ trên bàn của chúng ta đáng giá phải đắt gấp đôi.- Mari, anh nhận được lương tháng là bao nhiêu, một điều tra viên vừa tốt nghiệp? Vén vén một trăm rúp. Có nghĩa là, nếu như anh chỉ trả ba rúp một bữa trưa - hôm nay không kể, em cùng ăn với anh - thì chỉ khoản này thôi lương tháng cũng đã hết, ấy vậy buổi sáng còn phải ăn sáng, và buổi chiều ăn tối, chưa nói đến tất cả các khoản tiền khác nữa. Phải làm thế nào? Có thể, em nói cho anh biết? Hay là có các phương án khác? Buổi sáng gói theo khúc bánh mì với pho-mát và ở văn phòng giấu bạn bè bỏ ra ăn?

- Thế anh định sống tiếp ra sao, nếu như chúng ta lấy nhau? Thì cứ thử cho là, em sẽ nhận hai trăm rúp. Nhưng như thế cũng không giải quyết được mọi

vấn đề của chúng ta. Còn cần có căn hộ, cần có áo quần. Cần thiết phải mua xe. Rồi con cái xuất hiện...

- Rõ rồi. Anh biết rõ mọi chuyện ấy, Mari, chúng ta nhiều lần đã trao đổi với nhau về chủ đề ấy. Thì cũng sẽ tìm ra được lối thoát.

- Và anh định sống ở đây một cách không lương thiện? Nhà nước đặt anh vào các điều kiện như thế để bắt anh buộc phải ăn hối lộ. Nhưng hối lộ người ta đâu cho không. Anh tha cho ai đó khỏi chịu hình phạt, còn hắt lại tiến bước và tiếp tục gây tội lỗi, để rồi, đến lượt mình, bảo đảm chu cấp cho gia đình và trong trường hợp khẩn thiết lại rút tiền để được nhà nước tha tội, mà một trong những đại diện những kẻ ấy chính là anh!

- Em đã trở nên người trưởng thành về mặt xã hội rồi, cô bé của anh! Chỉ một đôi giây của em mua của bọn đầu cơ cũng cao hơn cả lương hai tháng cộng lại của anh. Đó là Liên xô. Ở vào mọi thời buổi tại đất nước này người làm việc đều phải buộc ăn cắp. Đất nước chúng ta đứng vững chắc trên cái truyền thống châu Á như vậy; và chúng ta sống như vậy đó. Có thể ngày mai điều gì đó thay đổi, anh không biết. Em nhìn thấy đó, mọi người xung quanh hài lòng vì cuộc sống của mình, họ sống, như họ có thể sống, họ sống theo cách họ biết.

- Và anh muốn suốt đời ở lại đây, để sống trong giả dối, giết miếng bánh mỳ của kẻ yếu, sợ hãi kẻ mạnh, bởi vì thế anh vi phạm pháp luật? Em không muốn người mà em yêu ở lại đây. Hôm qua em đã tranh cãi gay gắt ở nhà anh. David, đất nước này không giành cho cuộc sống bình thường và hạnh phúc. Có thể anh nghĩ lại? Em xin anh!

- Em lại trở lại với cái đề tài ngu ngốc này rồi! Dù chúng ta cùng có nói về chuyện gì đi nữa, kết thúc quanh đi quẩn lại cũng chỉ có một. Anh không muốn trở thành một kẻ phục dịch.

- Anh đừng xúc phạm ba em, ba em là một người thiết kế mẫu tuyệt vời! Nhưng ở đất nước của anh không cần đến những chuyên gia như thế, thậm chí một - cũng chỉ có một, như đảng của anh, và được thiết lập ra từ một trung ương cho tất cả. Kiểu may nào riêng cho từng cá nhân làm gì có ở đây! Tất cả đều giống nhau, như quân phục. Chính vì thế mà ba em phải trở thành thợ may, và, như anh thấy, không ít người trong thành phố, trong số đó có cả anh, đi lại với bộ quần áo tươm tất, đúng của con người. Người thợ may là họa sĩ,

là nghệ sĩ, không phải là kẻ phục dịch: đến với ông là những người có tiền, những người đồng ý với các điều kiện mà ba em đưa ra. Họ đã làm ra chúng bằng cách nào - điều đó không phải vấn đề của ba em. Ba em ấn định giá cả cụ thể công việc của mình và không lấy hối lộ. Các người không muốn - đó là việc của các người, cứ đi mà phục vụ xưởng may của nhà nước.

- Với anh chưa một ai đưa hối lộ, để phải suy nghĩ - lấy hay không lấy.

- Anh không phải nghi ngờ, rồi người ta sẽ đưa. Và anh, cũng như mọi người, sẽ nhận, bởi như chính anh: nhà nước thân yêu, ruột thịt buộc anh phải xử sự như vậy.

- Mari, em đích thực đúng là tòa án nhân dân, quan tòa buộc tội không công bằng đi đôi giày quý giá đắt tiền! Nhưng vì sao mà em ném cơn giận dữ chính đáng vào một người gần gũi? Anh tạm thời đương còn sạch sẽ, có thể nói, một nam đồng trinh xã hội. Anh không phải nhà cách mạng và cũng không phải nhà truyền giáo, anh đang sống và sẽ sống như mọi người chung quanh anh. Đây là đất nước của chúng ta và hiện thực của chúng ta. Sẽ sống mãi mạnh mẽ nhất, sẽ phồn vinh trâng tráo, không cần đến những lời bình phẩm như vậy, như lương tai. Ô Mari, ô Mari,...

- Hát đủ cái bài hát ngốc nghếch ấy rồi!

- Còn với anh, anh rất thích. Nó như được người ta đặc biệt sáng tác cho anh, và trong sự trình diễn của anh đạt được tới mức độ hứng khởi có một không hai.

- Thôi ta đi, hỡi ca sĩ có một không hai.

- Xin cảm ơn. Em biết đấy, người tài năng - sự khiêm nhường bẩm sinh không cho phép anh nói về mình cái hình dung từ “thiên tài” - tài năng trong mọi cái? Em có muốn trả anh chìa khóa nhà không?

- Tạm thời không. Em còn phải đến, chải chuốt cho đầu vào đấy: tám rưỡi tối em lại phải lên sóng. Thêm vào đó lát nữa Tereda sẽ đến và mang đến cho em đôi thứ trang phục của em.

- Tốt thôi, em cứ xử sự sao em thấy tiện.

*

* *

Mari ở lại nhà chúng tôi gần hai tuần lễ. Hàng xóm láng giềng và người thân chúc mừng chúng tôi nhân việc lấy nhau. Điều đó làm tôi buồn cười, và

tôi trả lời đùa, rằng việc của chúng tôi mới là thời kỳ thử thách. Cha mẹ tôi lo lắng, cố tránh chuyện trò với hàng xóm láng giềng và bà con thân thuộc. Khi Mari vừa đi khỏi nhà, ba mẹ tôi quay ra khuyên bảo tôi: “Con làm cha mẹ xấu hổ, cả nó - cùng với con. Hai đứa đi mà đăng ký kết hôn như mọi người đi: chúng ta sẽ mời bè bạn gần gũi, họ hàng thân thích, và mọi cái sẽ đúng vị trí của chúng”.

Tuy nhiên linh cảm lại nói cho tôi rằng cho đến một quyết định cuối cùng thì còn xa. Ngày ngày tôi chuyện trò với cô Xilvia và ông Azat: Thường là bắt đầu thế này: “Cháu xin thông báo những tin tức cuối cùng về cuộc sống tươi đẹp của nữ phát thanh viên tài năng Mari Tonikian. Cháu hiểu rằng hai bác không phải nhớ nhung về cô ấy, bởi vì qua một ngày hai bác lại thấy gương mặt của cô trên màn ảnh nhỏ. Tâm trạng của cô ấy rất tốt, ăn uống ngon miệng, có điều cô ấy cố gắng ăn ít ..”

Tôi làm ra bộ không hiểu do đâu mà xảy ra chuyện mâu thuẫn. Mấy lần tôi đề nghị mẹ tôi nói chuyện với cô Xilvia, nhưng lần nào cũng một trả lời như nhau: “Gia đình họ thân thiết nhau, yêu thương nhau. Cứ để tự giải lấy các vấn đề của họ”. Cuối cùng một lần khi Mari không đi làm, cô Xilvia và con gái nhỏ Tereda đến nhà. Gia đình tôi đi vắng cả. Buổi chiều tan việc trở về thì Mari đã đợi tôi, khăn gói sẵn sàng. Tôi cảm thấy rõ, trong tâm trạng của nàng đã diễn ra một sự biến đổi, tuy nhiên trông nàng không có vẻ gì là người đang bị dồn nén.

- Anh David, xong, em đã thu xếp xong để trở về nhà. Em đã ngỏ lời xin lỗi ba mẹ anh, vì em đã gây những điều bất tiện thật lớn cho gia đình.

Mẹ tôi đi tới.

- Hai anh chị, một lần nữa tôi muốn hỏi, anh chị có định sống theo luật lệ con người ta hay không đây? Tôi nói với cả hai người đây. Cháu đừng phật lòng, Mari, nhưng đặc biệt là - với cháu. Nếu như cháu đã đến đây, thì hãy ở lại, đây là nhà của cháu và chúng ta yêu thương cháu. Cháu với David đều đã là những người lớn, tự lập và gần như những con người tự chủ. Anh chị đối xử thế nào đối với cuộc sống của mình, với dư luận mọi người chung quanh? Hôm nay ở đây, mai đăng ấy. Đã đến lúc phải khôn lớn lên chứ? Hay là các người cứ nhốt toẹt vào mọi chuyện này?

- Khoan đã, mẹ. Thì đã hơn bốn năm trời mọi người đều nhìn thấy chúng con ở bên nhau, biết rõ sự gần gũi của chúng con. Chẳng có ai quan tâm có con dấu trong hộ chiếu của chúng con hay không, Mari sống ở nhà chúng ta hay con - ở bên ấy.

- Mọi chuyện đối với hai người mới nhẹ nhàng làm sao chứ! Thế nếu đưa trẻ ra đời? Tôi ngạc nhiên là chuyện đó cho đến nay còn chưa xảy ra. Bây giờ thì hai người sẽ làm gì đây? Hai người sẽ phó mặc cho một trong hai người bà và lại sẽ vô tư bay nhảy?

- Bác Liuxi, tất nhiên là cháu cũng đã nghĩ về điều đó - Mari nói chen vào, - Nếu như đưa bé ra đời thì, thứ nhất, nó là con của người cháu yêu quý và, thứ hai là, cháu hy vọng, David không quay lưng lại nó. Tất nhiên là, khi đó không thể nào tiếp tục sống, như bây giờ.

- Mari,- mẹ vẫn chưa bình tâm,- nhưng đưa bé tất nhiên phải sống ở đâu đó với cha mẹ của nó, mà cha mẹ của nó phải có một lối sống bình thường chứ! Mà điều đó, đáng tiếc là, bác chưa nhìn thấy. Thì đây, cháu sẽ đi, ngày mai cháu sẽ ra về, và sao phải ngày mai cơ chứ, mà là ngay bây giờ! Lại sẽ bắt đầu các cuộc đi lại của David giữa hai nhà. Và rồi cái gì sẽ đến nữa!?

- Bác Liuxi, cháu kính trọng và yêu quý tất cả mọi người trong nhà ta, nhưng cháu cũng phải tính đến cả những điều đáng quan tâm của gia đình bên nhà cháu, - Mari cầu khẩn nói: - Cháu chỉ xin nói một điều: cháu không hình dung ra nổi cuộc sống của cháu tiếp theo thiếu vắng anh David. Cháu tin tưởng rằng lối thoát sẽ được tìm ra.

Chương

18

Mọi chuyện tiếp tục diễn ra như trước. Công việc của tôi diễn ra một cách khá lý thú, từ góc độ khám phá tâm hồn và hành vi của mọi người. Thông thường thì tôi được trao các vụ không phức tạp: côn đồ, đánh nhau, các vụ gây thương tích, ăn cắp vặt, ăn trộm - nhưng do việc đó xảy ra ở khu trung tâm thành phố, không hiếm những trường hợp cả những vụ việc đáng kể, đặc biệt khi nhân sự là những người có tên tuổi ở địa phương, con cái các vị có danh tiếng. Nếu như ban ngày tôi với Mari không gặp nhau, thì buổi tối bao giờ chúng tôi cũng ở bên nhau. Nhìn bên ngoài ở nhà họ mọi chuyện diễn ra vẫn như trước, tuy nhiên đã cảm thấy một sự căng thẳng bên trong. Tôi cảm thấy bố mẹ Mari đang giấu diếm một điều gì đó. Trông họ có vẻ suy tư, không còn tươi tỉnh như trước.

Chúng tôi đón chào Năm mới 1964 ở khách sạn cùng với các bạn bè cũ và mới. Rapha và Yuliya, mấy người bạn trường đại học cũ, mấy cộng sự cùng công tác đi với các cô vợ, bạn gái đã đến. Sau đó chúng tôi về nghỉ qua đêm ở nhà Mari, sáng mồng một cùng nhau về quây quần bên ba mẹ tôi.

- David, chúng ta đều đã hai mươi ba tuổi. Anh nghĩ sao, có thể, trong năm nay chúng ta hợp thức hóa quan hệ của ta nhỉ?

- Mari nói với tôi.

- Khoan, hãy chờ thêm ít thời gian nữa! Không có một người nào trong số bạn bè của anh tuổi này đã cưới vợ, họ sẽ cười cho. Chúng ta còn kịp.

- Nhưng đối với con gái hai mươi ba tuổi- là lứa tuổi chẳng chặc, đặc biệt tại thành phố cổ hủ, như thành phố chúng ta. Mà, nhân tiện, bà cô Klôsilda (người ta gọi tên bà chị cô Xilvia như thế) qua những người thân thích vừa gửi về cho mẹ em một ít thuốc mới, đề phòng cho việc có thai không mong muốn.

- Không lẽ có thứ thuốc như vậy sao?

- Phải, mẹ em cam đoan rằng, nó có tác dụng không sai sót.

- Ừ, cái gì đến sẽ đến thôi.

*

* *

Mùa xuân đến có gì nhanh và đột ngột khác thường, mới cuối tháng Ba mà cây cối đã nở hoa, ban ngày ngoài trời nhiệt độ đã lên hơn mười lăm độ C. Tôi đã chờ đợi việc phong trước thời hạn cho tôi danh hiệu luật sư hạng ba ngạch công tố. Lúc đó là nửa ngày, và tôi vội vã sửa soạn đi ăn trưa ở địa điểm thường nhật. Có thể Mari cũng sẽ đến. Nàng đã quen với một số món ăn ở cửa hàng và ăn với sự thích thú. Chuông điện thoại cắt ngang dòng suy nghĩ của tôi.

- David, hoan hô, hoan hô! Gia đình đã nhận được giấy mời. Chỉ còn chừng hai tháng nữa là đầu vào đấy, chúng ta sẽ lên đường ra đi!

Từ lâu tôi đã chuẩn bị đón cái tin này, nhưng nó vẫn làm tôi sửng sốt bởi sự đột ngột, bởi điều hiển thực có gì đó ác nghiệt. Có điều gì đó bất an, khó hiểu đột nhập vào cuộc sống của tôi.

- Chúng ta ra đi có nghĩa là thế nào? Theo anh thì hiểu là, ba mẹ em sẽ ra đi. Với em thì mọi chuyện đã rõ. Thế còn phần Tereda? Cô ấy đã gặp gỡ với một chàng trai tốt, con trai một kiến trúc sư nổi tiếng, qua hai năm nữa cô ấy sẽ tốt nghiệp đại học... Sao vậy, nói đi, sao em lại im lặng?

- Em với anh sẽ bàn bạc về chuyện này.

- Bàn bạc gì kia? Chúng ta chả đã trao đổi bàn bạc đi bàn bạc lại hàng trăm lần rồi sao!

Mari gác máy.

Tôi phần nộ thu xếp giấy tờ, đóng tủ sắt, báo cho văn phòng rằng phải đi thăm vấn một bị cáo ở nhà tù trung tâm, thế là phóng tới nhà Mari.

Nàng đang đợi tôi. Trong nhà nhốn nháo loạn cả lên. Cha mẹ Mari không giấu niềm mừng vui vô hạn của mình.

- David, con trai, con không hình dung nổi ở Pari sẽ tốt đẹp như thế nào!- Cô Xilvia tươi cười - Con đến đấy, chính mắt sẽ thấy, và khi đó sẽ có quyết định.

- Con từ lâu đã có quyết định rồi, khác biệt với một số người, con không thay đổi qua mỗi ngày. Mari, sao em im lặng?

- David, em đồng ý với ba mẹ, em với anh cần phải đến Pari ít nhất lấy hai tháng, rồi sau đó mọi chuyện mới giải quyết dứt khoát.

- Thế nào, em lại cất giọng hát có gì mới mẻ thì phải!

- Xin anh, đừng chuyện trò với em như thế. Anh hãy hiểu cho, làm sao em có thể vứt bỏ gia đình em? Mọi người thật sự cần sự giúp đỡ của em lắm lắm. Đặc biệt trong một vài tháng đầu.

- Thế anh có thể bỏ mặc gia đình, tổ quốc, công việc, bạn bè- tất cả tất cả? Chuyện đó với mọi người là dễ dàng. Không có cả quê hương tổ quốc, cả những ràng buộc, cả tình yêu chân thành đối với mọi thứ này. Ở đây tốt - tôi ở lại, ở đây tốt - tôi bỏ ra đi. Bọn người hay nhảy nhót!

- David - ông Azat xen vào câu chuyện- xin đừng xúc phạm chúng tôi, không có vậy số phận chúng tôi cũng đã nặng nề rồi. Chúng tôi ra đời ở miền tây Armenia. Cha mẹ tôi đã mất tổ quốc ngay từ năm 1915. Tôi bấy giờ mới là thằng bé lên hai tuổi, khi có mặt ở nước Pháp. Cha mẹ tôi và nhà thờ Armeni dạy cho tôi tình yêu đối với quê hương tổ quốc, chúng tôi đã tin và quay về. Nhưng chúng tôi đã thấy gì ở đây? Những con người nói tiếng Armenia, nhưng hồ như bằng một thổ ngữ khác. Tiếng nói của chúng tôi buồn cười đối với họ, sinh hoạt của chúng tôi, quần áo, những thói quen, tôn giáo đối với họ đều không hiểu và gây cười, trong trường hợp tốt hơn là sự ngỡ ngàng. Đến lượt mình, chúng tôi không hiểu sự thô lỗ của họ, sự không chính trực, tàn bạo, vô văn hóa. Tưởng như chúng ta là một dân tộc, cùng với một tín ngưỡng và một tiếng nói nhưng hóa ra những khác biệt về văn hóa quan trọng hơn nhiều. Có thể con cái chúng tôi cũng bắt đầu quen dần với mọi cái, nhưng tôi thì không muốn điều này, tôi không nhìn thấy có triển vọng cho chúng ở đây. Anh đã trở thành người nhà đối với chúng tôi, anh là một người lớn trưởng thành và, tôi biết, anh yêu Mari. Xin anh hãy có một sự lựa chọn đúng đắn. Anh nhớ cho là, tôi không thể mạo hiểm tương lai của các con tôi. Ta cùng đi! Anh sẽ yêu Pari cho mà coi.

- Tất nhiên nghe mọi chuyện như vậy thật là lạ, nhưng đặc biệt lạ là lại nghe điều này từ Mari. Không lẽ tất cả thời gian qua em đã lừa dối tôi?

- David, em khổ sở lắm, anh đừng nói thế. Em không hình dung được cuộc đời em không có anh. Em xin anh, ta cùng đi đến đây, chỉ gọn một thời hạn ngắn. Anh không thích - thì lại quay trở về.

- Tôi đi như thế nào? Tôi là ai đối với các người?

- Chúng ta sẽ chính thức trước pháp luật hôn nhân của chúng ta. Phải, phải, hôn nhân. Trước Thượng đế thì từ lâu chúng ta đã là vợ chồng, còn con dấu ở đây chẳng thêm thắt gì nhiều.

- Anh thấy là, người ta đã chuẩn bị cho em một cách kỹ càng. Thì em đã sống nhiều năm ở đất nước này, như vậy không lẽ em không hiểu là em nói ra những chuyện phi lý như thế nào ư? Nếu như anh lấy em và ra đi, bố anh sẽ bị khai trừ khỏi đảng và sa thải khỏi công việc trong vòng một tuần lễ, thậm chí còn nhanh hơn. Anh cũng bị khai trừ khỏi đảng và ném ra khỏi viện công tố. Em trai anh sẽ bắt di bất dịch và không được ra khỏi biên giới, thậm chí đi thi đấu. Và làm sao anh có thể quay trở về? Cứ cho rằng, ở đó anh không tìm thấy mình nữa và sẽ là như vậy thôi, làm sao rồi đây anh có thể nhìn thẳng vào mắt những người ruột thịt? Anh như vậy là làm cho mọi người bất hạnh, bởi vì, mọi người thấy không, anh có mối tình bi thảm! Anh không biết, nói với em thế nào... Tránh xa anh ra, nếu không anh mạnh tay đấy.

- Nếu như việc đó làm cho anh yên lòng, thì anh cứ việc, anh yêu, cứ việc, thì anh vốn thạo chuyện này?

- Tôi sẽ bỏ đi, tôi không muốn nhìn thấy gương mặt giả dối của cô. Con búp bê không hồn, để mặc tôi, đừng bám nữa! Tôi bảo mà, để tôi yên!

- David, cẩn thận một chút, nó đang mang thai đấy!- cô Xilvia kêu lên.

- Có mang? Có mang là thế nào vậy? Có mang với ai?

- Tất nhiên rồi, David, ở đây anh chẳng dính dáng gì, - Mari mỉm cười dịu dàng, - thụ thai trình bạch!

- Cả ở đây cô cũng lừa tôi bằng những thứ thuốc tuyệt diệu của mình ư? Nữ nghệ sĩ đạo đức giả!

Tôi giáng hết sức một quả đấm vào bên tường và lao vụt ra khỏi nhà.

- Đợi đã, David, anh đi đâu? - Mari nức nở khóc.- Anh không thể bỏ em? Thì em đã làm mọi chuyện để anh ở lại bên em! Anh đừng đi! Nếu như em ra đi và sinh ra đứa trẻ ở đó, thì đó chính là con anh! Hẳn là anh không thể chối bỏ nó! Anh không thể không ra đi! Anh không hiểu rằng cả chuyện này em cũng làm để cho anh!

- David, - cô Xilvia tái nhợt, với đôi môi run rẩy nhảy ra theo tôi, - đừng giết con bé! Chúng tôi yêu con, nó không thể thiếu con, con đã là của chúng ta, thân thuộc...

- Tôi không ngờ các người - tôi lắm bầm- Thôi đủ, các người cứ coi là không còn tôi nữa. Cứ làm mọi chuyện các người muốn, tôi bỏ đi hẳn từ đây.

*

* *

- David, có chuyện gì xảy ra vậy? - mẹ tôi nhìn chăm chăm vào mặt tôi dò xét.- Liệu có phải ở cơ quan có chuyện rắc rối sao?

- Mari sẽ ra đi.

- Sao lại ra đi? Con nhầm rồi, ba mẹ con bé ra đi chứ.

- Không, cô ta đánh lừa con. Cô ta ra đi cùng với ba mẹ cô ta.

Cha tôi từ trong văn phòng bước ra:

- Phải, những con người này đâu có sống yên ổn một chỗ. Con trai ạ, người tự do tùy thích. Có thể, ấy thế mà lại tốt hơn. Mỗi ngày bọn họ lại thay đổi quyết định của mình một khác, mãi cũng vẫn chẳng ổn định dứt khoát, bọn họ muốn gì, họ cũng chẳng tự biết.

- Ba nói gì thế, ba? Con yêu cô ấy mà, cô ấy đi đâu kia chứ?

- Hãy nghe tôi này, chàng công tố viên búng hơi sữa! Ai chứ ba là biết rõ đất nước, nơi chúng ta sống. Nếu như cha mẹ con bé ra đi, còn nó ở lại và anh chị lấy nhau thì - hãy từ giã con đường công danh nhà nước nghiêm túc. Chỉ còn có thể làm cái anh điều tra viên ở một viện công tố, lên đến được trợ lý công tố, không hơn. Cùng lắm là chưởng khế hay trạng sư mà thôi. Còn cao hơn, từ chức vụ công tố trưởng, bắt đầu nằm trong danh sách tuyển lựa sẵn từ trên. Con có biết, cái đó là thế nào không? Danh sách - đó là bảng liệt kê các chức vụ, mà được phê chuẩn của đảng ủy từng cấp đi theo, tất nhiên trên cơ sở tham vấn chứng nhận của KGB. Chức vụ công tố trưởng - đó là hàng vụ của các tổ chức chính quyền Trung ương Đảng cộng sản nước cộng hòa. KGB không bao giờ cho phép con. Có nghĩa là, trần của con - chỉ là trợ lý công tố trưởng. Con có thể đi làm khoa học, ở đó thoáng hơn, nhưng vẫn lại, người ta sẽ không cho con lên cao. Mà con là chàng trai hiếu danh. Con hãy hiểu, giữa con, Pari và cha mẹ, Mari đã chọn họ. Có thể, con bé đúng, nhưng ba có cảm giác là, ở đây có gì không hẳn. Con bé là cô gái quá là trung thực và trong trắng.

- Ba, mẹ ạ, lại còn một chi tiết... Mari đã có mang và cô ta đã giấu con...

- Trời ạ, David! Có thể, không phải là thực? Chẳng qua chỉ là họ muốn để con đi theo họ?

- Không, mẹ ơi, Mari... Cha mẹ Mari không có khả năng làm cái chuyện đổi trả như vậy.

- Thì đây đây, rất có khả năng là khác. Con bé đáng thương, nó dám làm mọi chuyện để giữ được con ...

Chuông điện thoại đổ...

- Mẹ, đừng nhắc máy, họ đó...

- Tôi nghe đây. Mà, Mari... Đừng khóc... Bác không hiểu gì cả... Cháu chuyển ống nghe cho mẹ cháu.

Madamee Xilvia giải thích rất lâu điều gì đó cho mẹ tôi. Mẹ tôi lặng lẽ nghe.

- David, con cầm lấy ống nghe này, - mẹ tôi quay nói với tôi. - Mari muốn được trao đổi với con.

- Con không muốn

- Cầm lấy ống nghe, - giọng của mẹ tôi trở nên lạnh lùng.

- A lô, Mari? Em cần gì nào?

- David, nếu như anh phản đối như thế, em sẽ ở lại.

- Em yêu quý, hãy nghe đây, không phải trò trẻ con. Nếu em muốn cứ ở lại. Em ở lại, em ra đi, em trở lại - anh đã rồi mù lên rồi.

- Anh yêu em?

- Không phải thời điểm hợp cho việc giải thích. Em hãy nói thật, em đã bịa ra chuyện có mang, để thuyết phục anh đi theo em?

- Không, đó là sự thật.

- Có nghĩa là em đánh lừa anh.

- Không lẽ đó là đánh lừa? Anh đến nhà em đi, đến đi, vẫn còn chưa muộn đâu, ngủ lại nhà em...

Tôi im lặng đặt ống nghe.

- Con bé nói gì vậy, David?

- Cô ấy bảo cô ấy ở lại, xin con lại đến chỗ cô ấy.

- Thì đi đi, - mẹ tôi cho phép. - Dù sao đi nữa thì cả con, cả con bé, hai người đều sẽ không ngủ nổi đâu, quá là xúc động. Mang theo đồ lót, áo sơ mi mới, sáng mai đi thẳng từ đó lên chỗ làm việc.

Cổng nhà được chị giúp việc Aikanus ra mở. Ông Azat, người nhợt nhạt, xúc động, không tham gia vào câu chuyện, chúc mọi người ngủ ngon và bỏ về phòng ngủ. Cô Xilvia bày bàn ăn tối nhẹ, rồi cũng theo ông chồng về buồng riêng. Chúng tôi còn lại ba người trong gian bếp. Tereda huyền thuyên chuyện gì đó. Mari với bộ mặt sừng húp, đỏ lự nhìn đăm đăm lên tường, thi thoảng ngược nhìn sang tôi. Làm sao nàng, người yêu quý, thân thiết của tôi lại suy nghĩ khác hẳn tôi? Chuyện đó sao lại có thể là thực? Mắt chúng tôi gặp nhau, nàng gượng gượng cười, nhưng không thành.

- Thôi được rồi, Tereda, em loách choách thế đủ rồi, đi ngủ đi.

- Em quả thực là có mang ư? - Tôi hỏi.

- Anh đưa ra những câu hỏi ngu ngốc. Những đề tài như thế em không đem ra đùa.

- Thế sao em giấu anh?

- Em nghĩ, như thế tốt hơn.

- Chúng ta sẽ làm gì đây?

- Muộn rồi, em không muốn bàn luận gì cả. Mai anh còn phải đi làm.

- Em còn nằm sắp được không?

- Tất nhiên rồi, tạm thời em chưa cảm thấy gì hết, đơn giản là chưa bao giờ cảm thấy buồn nôn.

*

* *

Sáng hôm sau, công tố trưởng quận, một cựu cán bộ đảng, một người đeo kính, không cười, tuổi chừng năm mươi, triệu tôi đến gặp.

- David, cậu dù thực tập ở chỗ chúng tôi, với tư cách điều tra viên cậu đã làm suýt soát được gần một năm trời. Theo yêu cầu chúng tôi đã đưa lên trên nhận xét tốt về cậu. Hôm nay từ bộ máy trung ương người ta hỏi, liệu chẳng cậu có muốn công tác tại ban thư ký viện công tố nước cộng hòa? Cậu nên biết, đây là một điều vinh dự, cậu sẽ được tiếp xúc với giới lãnh đạo viện công tố nước cộng hòa, và không chỉ viện công tố, trước mắt cậu mở ra những khả năng tốt để thăng tiến nhanh trên nấc thang danh vọng.

- Thừa đồng chí, kể ra thì tôi không muốn.

- Cậu nhanh nhẩu nhỉ, không nghĩ ngại gì, khước từ một đề nghị hấp dẫn đến như thế? Có thể giải thích xem, liên quan đến điều gì thế?

- Nếu như chân thực mà nói, tôi không định ở lại làm việc ở viện công tố. Hết ba năm thực tập, tôi xin làm nghiên cứu sinh chính qui, đấy là mơ ước từ lâu của tôi. Tôi cảm thấy là khoa học cuốn hút tôi.

- Tùy thôi, tùy cậu lựa chọn. Nhưng ở đây theo tôi, cậu sẽ có nhiều tương lai tốt hơn nhiều. Nghiên cứu sinh ở ta thì vô thiên lủng? Không có sức nặng xã hội, không có ảnh hưởng. Trong viện công tố cậu sẽ trở thành người có ảnh hưởng, có thể giải quyết được vô khối các vấn đề trong cuộc sống này. Còn một anh nghiên cứu sinh nghèo hay thậm chí một học giả, một cán bộ giảng dạy liệu có thể ảnh hưởng gì? Cho sinh viên hai điểm, qua cha mẹ của họ giải quyết những vấn đề lặt vặt? Trong hệ thống xã hội của chúng ta con người không có quyền lực, có nghĩa là không có tiền và ảnh hưởng, thì chẳng là ai - có chăng là anh ta tương đối tự do và có thể tích cực giúp đỡ vợ trong nhà bếp và công việc quán xuyến gia đình. Đồng nghiệp ời, thấy đấy, khoa học và dạy học ở đất nước chúng ta là số phận của những kẻ không may mắn và bị hắt hủi. Anh là con người năng nổ, quá là năng nổ háo hăng, với cảm xúc to phình về giá trị thân mình. Điều đó thấy ngay qua cái cách xử thế của anh, cách ăn mặc của anh, lại cả cái việc anh định lấy cái cô hoa khôi- nữ phát thanh trên vô tuyến truyền hình. David này, cậu nghe tôi nói- viên công tố trưởng lại chuyển sang “cậu tở”, - xã hội chúng ta là xã hội thứ bậc, nơi đây viên đại tá bao giờ cũng có vẻ đẹp hơn là thượng tá, còn nếu họ kết bạn với nhau thì viên thượng tá phục vụ đại tá, và vợ anh ta, cũng phải tương ứng. Cuộc đời của cậu sẽ diễn ra trong việc đi kiếm cái ăn, cái mặc. Tôi mến cậu, vì thế tôi không muốn cậu chịu cái số phận như thế. Nhưng cậu lại ranh mãnh, và một khi cậu kiên quyết đi vào con đường khoa học, tôi cho là, trong đầu cậu đã giấu một bước tính toán khôn ngoan gì đó như một nước đi trong cờ tướng. Cậu muốn trở lại cuộc sống sinh viên ư? Đừng quên: khoa học và giảng dạy ở đất nước chúng ta - là số phận của những ai mà người ta không lấy vào bộ máy nhà nước.- Xin cảm ơn lời đề nghị, nhưng tôi dù sao vẫn cứ khước từ. Với tất cả những điều ông nói tôi hoàn toàn nhất trí, ba tôi hầu như cũng nghĩ như thế. Nhưng ở giai đoạn này của cuộc đời tôi vẫn thiên về tự do và học tập, và có thể, khẳng định ở Matxcova, cái thành phố đồ sộ, phức tạp và khắc nghiệt này hợp với tôi. Cái cơ hội thứ hai khác sẽ không có. Ở đây chúng ta đều sáng tỏ cả- cả ở kế hoạch thăng tiến, cả ở kế hoạch những quan hệ con

người. Về chậm bữa tối- cũng đã là một sự kiện - trong một khía cạnh nào đó! Và tôi tránh chính là Năm mới 1964. tránh điều đó, tôi cần một môi trường mới, một khả năng phát lộ bản thân mình trong những điều kiện mới mẻ và biết thêm những con người mới.

- Thôi thì biết làm sao, David, thành công lớn và thất vọng lớn đang chờ chính những con người như cậu, những người ủng hộ phát triển cách mạng, không chấp nhận sự tiếm tiến yên bình. Tôi chúc cậu nhiều thành công!

*

* *

“Thật thú vị, chuyện này do ba cố gắng thu xếp chẳng? Khó phải vậy,- tôi ngẫm nghĩ, trở về bộ phận của mình - Không có sự đồng ý của mình ba chẳng bao giờ tự ý bày ra chuyện. Tôi thì không thể lại đi nói thẳng cho công tố trưởng rằng, ở đây tôi hoàn toàn tự do ngày lẫn đêm, thời gian của tôi phần lớn phụ thuộc ở tôi, khi nào tôi muốn, là khi ấy tôi có thể gặp gỡ với Mari. Còn đến đây? Rõ ràng là công tố nước cộng hòa suốt ngày dự các cuộc họp của Chính phủ, đến Trung ương, tham gia các hội nghị, các cuộc gặp gỡ, và chỉ đến cuối ngày làm việc khoảng vào năm giờ, mới trở về văn phòng. Công việc thực chất bắt đầu từ khi ông ấy đến và tiếp tục cho đến tối khuya. Không, cái đó không dành cho tôi. Lựa chọn của tôi có nhiều cái không rõ ràng nhưng hấp dẫn hơn nhiều!”

Mẹ tôi gọi điện đến:

- David, ông Aram gọi điện từ Matxcơva về, cái ông mà con đã kể không biết bao nhiêu chuyện, ông ta đề nghị con gọi điện lại cho ông ấy.

Lúc ấy vào đầu mười một giờ. Có thể ta gọi điện cho Mari? Nàng chiếm một vị trí mới to lớn làm sao trong cuộc đời tôi! Đây, trong vấn đề này tôi hẳn hoàn toàn chẳng muốn có những điều bất ngờ, nhưng trong khi đó tôi luôn cảm giác có cái gì đó không ổn định. Chuyện đã rõ, ba mẹ Mari sắp sửa ra đi khỏi đất nước. Có thể, kể cũng phải, trong khi họ còn ở đây, chúng tôi nên đến nơi đăng ký kết hôn, tổ chức một đám cưới đẹp, chứ không cha mẹ nàng sẽ không thể có mặt trong sự kiện long trọng như thế, và ai biết được, khi nào chúng tôi mới lại có thể gặp lại họ... Trời ạ, mọi chuyện như vậy sao lại bỗng dưng đổ sập xuống đầu tôi! Nàng thật là cô bé ngu ngốc, khi nàng quyết định đi cái bước đi như vậy - biến tôi thành ông bố ở tuổi hai mươi ba? Ba tôi quá

là đúng: “Vợ chưa cưới của con phải là cô bé còn đang học ở trường trung học, đâu đó mới ở lớp sáu lớp bảy. Phụ nữ cần phải trẻ hơn chồng năm - mười tuổi, bởi vì họ là - thứ thực phẩm chóng hỏng”. Bạn bè thay đổi nhiều bạn gái và chỉ sau đó mới lấy vợ. Còn tôi? Tôi chỉ biết có một người đàn bà. Yvetta thế mà đúng, gọi tôi là kẻ yêu một người.

Thật là những chuyện ngu ngốc! Đúng, chỉ có một người phụ nữ, nhưng đó lại là Mari! Tôi chưa từng nhìn thấy các cô gái nào xinh đẹp hơn và hấp dẫn hơn là nàng. Và nàng mới yêu tôi làm sao! Tôi tin tưởng rằng, trong trường hợp cần thiết nàng sẽ sẵn sàng bằng mọi giá bảo vệ tôi. Có thể, thuyết phục nàng phá thai chẳng? Thế ngộ nhờ có chuyện gì đó sẽ xảy ra với nàng? Hay về sau không sinh đẻ được nữa, bấy giờ thì sao? Chúng tôi sẽ là đôi vợ chồng không con cái? Hay tôi bỏ Mari? Không, không bao giờ. Tôi không cho phép tôi làm việc ấy! Mau xua đuổi cho xa mọi suy nghĩ thấp hèn ấy... Mà có gì khác nhau việc hôm nay nàng sinh nở hay ngày mai, dù sao đi nữa, nhiều lần chúng tôi đã nói với nhau, rằng chúng tôi muốn có được ba đứa trẻ, mà có thể là bốn đứa. Hai đứa lớn là con trai và hai cô em gái, để các anh trai bảo vệ em gái. Mà có thể, hai gái lớn, để chăm sóc cho hai cậu em trai cũng nên? Thôi thì được sao hay nó! Chứ cái đất nước mình không lẽ mãi hoang dã như thế này, còn chính quyền- mãi ngu ngốc và phi nhân như vậy sao. Cuối cùng thì khởi nguyên nhân bản tất sẽ giành phần thắng. Con người ta dần sẽ hiền dịu, thế là khắp cả nước cũng sớm hay muộn hình thành những chuẩn mực tinh tảo của cuộc sống và một mức lương trả xứng đáng cho lao động... Những suy nghĩ của tôi lại bị hồi chuông điện thoại quốc tế cắt ngang:

- David- tôi nghe thấy giọng nói của ông Aram, - chào! Cậu thế nào? Mari thế nào? Liệu thời gian sắp tới có thu xếp đến Matxcơva không?

- Chào chú Aram, thân mến! Chắc là mẹ cháu cho chú số điện thoại cơ quan của cháu? Thứ lỗi cho cháu vì không kịp gọi lại.

- Chẳng có gì đáng sợ cả. David, chú có một việc cần đến cháu. Việc quan trọng, nghe cho kỹ nhé. Có một người sẽ đến tìm cháu, người đó cháu có biết - cậu nhớ không, có lần gửi cậu mang hộ một vật dành cho người ấy? Qua điện thoại không tiện giải thích, người ấy ấy sẽ tự nói tất cả. Nhờ cháu giúp cho cậu ta. Cháu cứ cho là cháu làm việc này giúp cho chú.

- Tất nhiên rồi, cháu sẽ cố sao có ích.

- David, việc này cần lắm, rất cần, chú không để nợ nần cháu.

Tôi nhớ đến con người có cái nhìn và bộ dạng không gây thiện cảm. Bấy giờ anh ta đã để lại ấn tượng không tốt đẹp gì cho tôi. Thật lạ, anh ta cần gì nhỉ?

Thôi được, hôm nay tôi có nhiều việc, cần phải thăm vấn mấy nhân chứng và phải tiến hành một cuộc đối chứng trực tiếp. Tôi gọi điện cho Mari, chứ không rồi chẳng còn lúc nào.

- Chào bà mẹ trẻ, đã thức dậy rồi à?

- Chỉ vừa mới đấy. Em không thích thế đâu. Tại sao anh không đánh thức em?

- Đứa bé và bà mẹ trẻ cần giấc ngủ say dài dài.

- Sao mà anh cứ day nghiêng mãi một chuyện vậy?

- Anh nhắc nhở em rằng, đã đến lúc em phải chuẩn bị dần đồ tã lót sơ sinh là vừa.

- Về chuyện này thì mẹ em vừa mới nhắc, còn ba em thì chúc mừng em, - Mari nhấn mạnh không thiếu phần đặc chí.

- Đẳng ấy có những ai đang nói gì thế?

- Đấy có lẽ là những người đến muốn mua lại nhà của ba mẹ em. Họ thảo luận, trao đi đổi lại ý kiến.

- Đấy là những người thế nào? Trông họ thế nào? Từ đâu đến?

- Không phải đâu Erevan. Theo em thì đó là những người từ Tbilisi³⁹⁽¹⁾, hay là từ Baku⁴⁰⁽²⁾

*

* *

Người của Aram gọi điện tới. Hẹn chúng tôi sẽ gặp nhau sau ngày làm việc của tôi ở địa điểm gần viện công tố. Khi tôi ở cơ quan ra, anh ta đã đợi sẵn rồi. Lần này anh ta có vẻ ít đáng ghét hơn.

- Anh David, tôi biết anh là người bạn tốt của ông Aram. Ông ấy khen ngợi anh, gọi anh là một trai nam nhi đích thực.

- Xin cảm ơn. Tôi có thể giúp đỡ gì nào?

- Tôi biết rằng, anh gần gũi với Levon Bagdasarop, có nghĩa là, ông Prugun, - đấy là chính cái ông tóc hung, điều tra viên các vụ trọng tội, nguyên

là vận động viên, quán quân về nhảy từ trên cao. Tôi đoán ra ngay, người này muốn lái câu chuyện về đâu.

- Ở thì, chúng tôi là những người quen biết tốt, có tiếp xúc với nhau, đôi khi ăn trưa cùng nhau. Ông ấy là người đáng kính, hơn tôi chừng mười tuổi, vì thế có thể nói chúng tôi là chỗ bạn bè gần gũi. Những mối quan hệ tốt trong công tác cũng đã xác lập.

- Ông ta điều tra về một vụ án, mà chú em trai tôi liên can, và tôi cũng chút ít dính líu. Chú em đã bị bắt giam. Không loại trừ rằng, nay mai cả tôi cũng bị sờ đến. Mà mọi chuyện, anh hiểu không, chỉ vì một chuyện vớ vẩn không đáng kể. Thực chất là chuyện nhảm nhí, hồ đồ. Chú em là giám đốc trạm trung ương về chế biến gỗ, OBXCC41(1) phát hiện ra khoản tiền thiếu hụt gần bảy mươi nghìn rúp. Chỉ là những đồng xu nhỏ, vậy mà có cơ chú ấy bị “nốc ao”⁴²⁽²⁾. Chúng tôi không đòi hỏi nhiều. Chỉ là chuyển tội từ biển thủ số lượng lớn sang tội danh chèn ép thiếu trách nhiệm, mà tội đó cũng đã hơn năm năm tù rồi. Thêm vào đó cũng chỉ là lần đầu, chưa có tiền án, với các quan tòa cũng sẽ tìm ra tiếng nói chung, luật sư gần như đã thỏa thuận xong, như vậy chú em tôi có thể chỉ qua một năm hay hơn một chút là có thể được tự do. Với điều tra viên bạn anh - năm mươi, anh - mười. Hay là xe “Volga”, giá chợ đen cũng ngần ấy. Nhờ anh giúp, chú em có đến bốn đứa con, chú ấy là người tháo vát, một mugich thành thạo, không phải hạng nghèo. Chú ấy chưa từng bị ai động đến, nhưng thủ trưởng mới của OBXCC đến, thế là lập tức hối thúc đối chứng đến ba cuộc liền. Chú em muốn thương lượng, nhưng ông ta, đồ dê tiện, để ăn điểm với cấp trên, quyết định là phải tổng giam. Tất nhiên là ông ta phải mở đầu con đường công danh của mình bằng một vụ án tiếng tăm rồi! Nếu như kiểm tra, thì ở bất cứ ai đều có thể tìm ra những vi phạm, chỉ khác chỗ là hướng đi phía nào, và anh muốn gì.

- Anh nghe này, tôi chẳng cần gì cả, tôi không có những quan hệ như thế với ông Bagdasarop, nhưng tôi sẽ đề nghị ông ấy khách quan.

- David, anh nói gì vậy? Có sự thâm hụt. Vấn đề ở chỗ khác: liệu ông ta có thay đổi ý muốn chuyển tội biển thủ sang vô trách nhiệm hay không. Chính vì thế mà chúng tôi trả công! Anh biết rõ, một khi mở vụ án, người ta sẽ áp điều khoản nặng nhất.

- Thôi được, tôi sẽ đề nghị để ông ta nghe anh, và sẽ bảo rằng, một người bạn tốt đã giới thiệu anh với tôi.

- Ít ra như thế thôi cũng được, còn ở đó sẽ rõ ra...

*

* *

Phải, đáng thương cho con người ta. Luật pháp của chúng ta trong lĩnh vực hoạt động kinh tế mới hà khắc phi nhân tính làm sao! Nếu số tiền vượt quá hai nghìn rưỡi rúp- chỉ là những đồng trinh đồng xu, giá một chiếc áo lông trung bình, người ta sẽ lĩnh án mức xử bắn. Cái chính quyền “dân chủ nhất” của chúng ta giá cho cuộc sống của công dân mình rẻ rúng như vậy đó! Bốn đứa con, người vợ không công ăn việc làm. Ai đếm xỉa đến họ? Hóa ra, chính là cuộc sống con người không đáng giá gì hết. Mari đúng - Không, ông Varugian, nàng chỉ nhắc lại lời ông ấy, đây không phải là một đất nước, mà là một trại cải tạo lớn.

Thế ai sẽ cho tôi một đất nước tốt đẹp? Liệu một đời tôi có đủ để đợi đến cái kết cục hạnh phúc ấy chẳng? Và phải làm gì? Bỏ chạy một cách hèn nhát đến với những chiếc bánh krussan Pháp⁴³⁽¹⁾? Còn cha mẹ, những người ruột thịt thì sao? Hóa ra là, đất nước - là những con người gần gũi, ruột thịt, chứ không phải là thành phố, nơi tôi khôn lớn, và càng không phải cái chính quyền này. Có thể sống thoải mái hơn theo các luật lệ đang tồn tại? Thì việc này chỉ là một sự giúp đỡ lật vật- là cái người trung gian trong các công việc, dễ dàng không mất công sức có thể chuyển đổi tội danh, mà thực chất nó giống tội sao nhãng vô trách nhiệm hơn là tội biến thủ. Thực chất là người ta đề nghị cho tôi cách xử lý vấn đề một cách đúng đắn, nhận một khoản mười năm lương cộng lại. Còn với ông Bagdasarop - sẽ là bao nhiêu nhỉ? Phải, ông ta cả đời cũng không làm ra ngàn ấy tiền! Vậy mà ở đây không phải lao động mệt nhọc, thêm vào đó chẳng có gì mạo hiểm. Tất cả chỉ là việc hoán đổi tội danh. Đó không phải là tội lỗi, mà là quan điểm của người điều tra viên, đi đến kết luận sau khi nghiên cứu các tài liệu chứng cứ vụ án. Tất nhiên, công tố trưởng cũng chẳng phải thằng ngu, ông ta hiểu hết, rằng ông Bagdasarop tiến hành công việc đúng đắn, nhưng vẫn không phê chuẩn, chừng nào công việc nhận được phần của mình. Cũng sẽ như vậy, chắc hẳn, phải thỏa thuận cả với công tố giám sát, phó của thủ trưởng hay thủ trưởng bộ phận thẩm cứu, rồi tiếp nữa - với phó

của công tố trưởng nước cộng hòa, người lãnh đạo việc điều tra. Một phần lớn số tiền chi cho ông Bagdasarop, không ít hơn ba mươi nghìn sẽ chảy ngược lên cao. Nhưng, quý tha ma bắt, có được chiếc xe “Volga” đen mới tuyệt làm sao chứ! Cùng với cô gái tóc vàng của tôi, chúng tôi sẽ dạo khắp thành phố - bọn bạn bè cứ tha hồ mà thèm khát!

Thế nhưng tôi nói thế nào với ba mẹ tôi đây? Tôi lấy đâu ra tiền thế? Với lãnh đạo tôi biết trả lời ra sao? Nhưng những đồng nghiệp khác sau mấy năm công tác cũng có cả xe cộ, nhà nghỉ ngoại ô. Họ năm nào cũng đi nghỉ ở Xôchi và Kislovodsk, ngày nào cũng ăn chơi tại các khách sạn. Còn tôi với Mari thì vẫn hài lòng với những chiếc taxi bốc mùi hôi và những chiếc xe tư nhân chở thuê. Thêm vào đó tất cả các đồng nghiệp lớn tuổi hơn tôi đều đăng ký xe cộ và nhà cửa bằng tên của bất cứ ai, thậm chí tên của những người bà già nua, chỉ có điều không phải tên mình. Thì tôi cũng sẽ đăng ký tên ba tôi, ông là người có tên tuổi ở nước cộng hòa, không, ông sẽ tổng cổ tôi ra khỏi nhà! Hay đăng ký tên Mari và bảo rằng đó là xe ông Azat tặng cho? Nhất định ông ấy sẽ đồng ý, không từ chối tôi. Thì đối với ông ấy, việc ấy có đáng gì? Qua một hai tháng ông ấy sẽ ra đi, chỉ còn có việc bán gia sản và nhà cửa. Chỉ có điều không hiểu, ông ấy sẽ làm gì với những đồng rúp gỗ mọt của chúng ta ở Pari. Mặc dù vậy cũng còn có một lối thoát khác - mua đôla, phơrăng, đồng Mác, Funtơ44(1) của bọn buôn bán chợ đen ngoại tệ, bao nhiêu cũng có, chỉ có điều đó không còn là lĩnh vực của công an và của viện công tố nữa mà của cục giám sát ngoại tệ của KGB, mà ở đó những kẻ tham lam thật đặc biệt. Họ bắt được - giam giữ thật lâu hoặc lột trần như nhộng. Đáng thương là ông Azat là người tốt, một người lao động trung thực. Cứ cho là ông ấy mua được ngoại tệ - điều đó có thể được, nhiều người vẫn làm. Nhưng rồi gửi qua biên phòng thế nào cho lọt?

Như vậy hóa ra là: để mà sống cho khá giả ở đất nước này, cần phải trộm cắp, nhận hối lộ, lừa lọc. Chung quanh có biết bao công an mật vụ, những kẻ kín đáo giàu có! Hệ tư tưởng và các luật lệ- tách ra một bên, cuộc sống hiện thực - một bên khác biệt. Chúng ta sống trong giả dối. Chỉ có những kẻ ngu ngốc tham lam, không chịu chia phần cho người khác và những người không may là bị tóm.

Nhưng dù sao thật là muốn có được cỗ xe, Mari sẽ thán phục tôi. Rồi nữa sẽ có biết bao nhiêu cô gái muốn được thay thế địa vị nàng? Nhưng thôi thì mặc xác cỗ xe ấy, quý tha ma bắt nó đi.. suýt nữa thì tôi nhãng đi qua mất nhà mình!

*

* *

- Ba ơi, ba có biết không, ba mẹ Mari đang bán nhà cửa.

Nếu như họ mua cho con và Mari con xe thì có sao không? Bởi vì tiền rúp Xô viết ở bên ấy họ chẳng cần đến cho lắm.

- Đây là những phỏng đoán của con hay đã có đề nghị như vậy?

- Con cảm thấy rõ, có chuyện bóng gió như vậy trong trao đổi.

- Không tồi, nhưng tốt hơn là xây lấy một ngôi nhà ở đâu đó không xa lắm ngoài ngoại thành hay mua nhà xây sẵn, cứ cho là, ở Garnhi. Ở đó có suối, khe sâu, núi non, đất đai rất tốt, mọi thứ cây đều mọc tốt. Ba luôn luôn mơ ước được sống dưới mặt đất, có thửa vườn riêng. Có thể khi về hưu, chúng ta sẽ chuyển ra ngoại thành, còn căn hộ này chuyển cho các con. Ba hy vọng, thằng em trai con sẽ trở thành vận động viên nổi tiếng và cũng sẽ được nhận căn hộ.

- Con đã nghĩ- chắc là, dù sao đi nữa con cũng từ chối. thật thương cho những con người ấy. Họ sẽ có biết bao nhiêu vấn đề nảy sinh phía trước, thì ở bên đó lại cũng phải xây dựng cơ sở mới, mở công ăn việc làm, không lẽ sống suốt đời nương tựa vào những người thân ruột thịt. Thôi được, đã muộn rồi, con đến thăm Mari.

- Con ở lại bên đó, hay sẽ trở về?

- Để con xem xem. Số phận xoay chuyển như thế nào và tâm trạng con sẽ ra sao qua một hai giờ nữa.

- Xem ra tâm trạng của con không tồi. Thôi thì, cầu thượng đế luôn ban cho con thành công, con trai.

Chương

19

- Có chuyện gì mà ồn ào vậy, cãi cọ hay sao vậy? Có thể cháu đến không phải lúc thế này?

- Con cứ vào đi, David, nhà này chẳng có gì bí mật đối với con hết, - cô Xilvia đang xúc động mời tôi vào.

Ông Azat bồn chồn đi đi lại lại trong phòng khách. Trông ông kiệt quệ, mạch máu nổi bên thái dương bên trái giật giật. Tereda tấm tức khóc ngồi trên ghế pho tô bên cạnh Mari, với vẻ hững hờ nhìn sang bên cạnh.

- Chuyện gì xảy ra thế ạ? Tại sao mà mọi người căng thẳng thế này? Ai cãi cọ với ai, tôi không sao hiểu nổi? Ai đi, ai ở?

- David, gia đình này thật bất hạnh! Tôi thấy thật không tiện là con lại trở thành người tham gia tất cả mọi chuyện của nhà này! Con tưởng tượng xem, khi chúng tôi đã thực tế bán xong nhà cửa và thu xếp xong mọi đồ đạc, thì con bé ngu ngốc này nổi loạn! Chắc hẳn là tấm gương của chị gái nó đã lansang nó.

- Chả là thế này, David, - ông Azat xen vào câu chuyện, - hôm nay sau buổi học con bé non choẹt này về nhà và tuyên bố rằng nó sẽ không cùng đi với chúng tôi! Phải chi Mari thì còn có phần hiểu được - con bé có cậu, có công ăn việc làm, còn có khả năng xem xét lại các phương án cuộc sống tiếp theo, chứ Tereda chẳng có nguyên do nào hết để mà ở lại.

- Anh David, anh cũng như anh ruột em, - Tereda đưa cặp mắt cầu khẩn nhìn tôi, kêu gọi sự bảo vệ và ủng hộ, em còn hai năm nữa thì tốt nghiệp trường đại học, ở đây em thấy tốt, em yêu nghề nghiệp của mình, em có nhiều bạn bè, em không muốn ra đi! Mới mấy ngày trước em có cảm giác rằng, chuyển đi của nhà em còn xa mới thành hiện thực. Nhưng bây giờ, khi ba rao bán nhà cửa và đã tìm được những người mua, em bỗng hình dung rằng chỉ qua một tháng nữa em sẽ không còn ở đây và em bỗng thấy hoảng sợ. Em không đi đâu, em không phải chị Mari, người có thể ngã sang phía này hoặc

sang bên kia vì những lời dỗ dành, khóc lóc, dọa nạt quặn rũ. Con không đi! Ba, me, có nghe thấy không? Ba, me có cuộc sống của ba, me, con có cuộc sống của con. Con không muốn một quê hương khác. Nếu như chị Mari còn nhớ đến một cái gì đó, thì con chẳng có gì để nhớ đến, vì thế con không đi. Me, ba, nếu như me, ba bắt đầu lại thuyết phục con, quát tháo và năn nỉ con, ngay lập tức con sẽ thu xếp đồ đạc và bỏ đi!

- Đi đâu, Tereda, có thể cho biết được không đây? - cô Xilvia rầu rĩ.

- Đi đâu ư? Đến nhà chú Varugian, cô Aida, cô chú là họ hàng gần gũi nhà ta sao, còn Cristina - bạn gái của con. Trong ký túc xá chỗ các bạn gái sinh viên, mà, cuối cùng, đến nhà anh, anh David! Anh thực tế là chồng của chị gái em. Không lẽ anh và chị Mari từ chối em! Qua vài tháng nữa, nửa năm thôi, em biết, anh chị sẽ có cháu. Em sẽ giúp chị Mari trông nom nó, để ít ra giúp đỡ một chút gì cho công việc trong nhà!

Một sự im lặng nặng nề kéo dài. Chỉ còn nghe tiếng khóc của cô Xilvia, hai tay bưng mặt. Mari bằng một giọng sẽ sàng, bình tĩnh, dường như nói về một chuyện thường nhật, tham gia vào câu chuyện:

- Me, ba, hôm qua con với Tereda đã chuyện trò khá lâu, em nó đã quyết định không ra đi, và không nên làm hỏng cuộc đời của em nó. Em nó đã khôn lớn rồi, cứ để cho em nó tự mình quyết định. Chúng ta có những quan niệm của mình về hạnh phúc, các quan niệm riêng của chúng ta, và đó là chuyện bình thường. Nói cho cùng thì chúng ta với em nó là các thế hệ khác nhau. Con hiểu rằng, ở đây có rất nhiều điều không tốt đẹp và tiêu cực, nhưng ở đây có anh David và cuộc sống của con, đã ổn định và hoàn toàn hợp ý con. Người nào đó trong chúng ta buộc phải nhín nhường. Con hiểu, me ạ, rằng điều này làm me thật đau lòng. Trong người chúng con có dòng máu Armenia, nhưng mẹ không sao muốn hòa nhập vào cuộc sống của chúng con, thậm chí ngôn ngữ, tiếng nói me cũng không học được đến nơi đến chốn, hàng tháng trời me không ra khỏi nhà, nếu không kể ngày chủ nhật đi nhà thờ. Chúng con biết làm thế nào? Me, ba, con cầu xin me và ba hãy nhín nhường, đừng bán nhà. Hay, me, ba cứ bán đi, thế nào cũng được. Con dù sao cũng chuyển chỗ. Còn Tereda tất cả mới có hai mươi tuổi đời, và trong hai mươi năm ấy em nó đã sống mười sáu năm ở đây!

- Me sẽ ra đi dù chuyện gì đi nữa! - cô Xilvia giọng khàn khàn thốt lên - Thân phụ mẫu của me, em gái, em trai, quê hương của me - tất cả ở bên đó. Ông Azat sẽ cùng với me,- bà nói tiếp, - còn các con không hiểu rằng, ở đất nước này không thể tìm ra được hạnh phúc của mình, đặc biệt đối với me và ba!

- Tất nhiên là ba không để me Xilvia một mình rồi, - ông Azat phụ họa theo vợ.

- Hỡi những người thân yêu, cháu không muốn xen vào cuộc sống riêng của mọi người, nhưng trong chừng mực nào đó- cũng là gia đình của cháu, - tôi lên tiếng - Nếu như Tereda quyết định ở lại, thì cháu và Mari ở đâu, thì em nó ở đó. Cô Xilvia, bác Azat, hai cô bác đừng phật lòng, nhưng là cháu hẳn là cháu sẽ không mạo hiểm xây dựng hạnh phúc của mình trên bất hạnh của con mình. Mari, em đi về với anh, ngủ lại chỗ anh, tạm thời cho những xúc động lắng đi.

- Không cần thiết, em ở lại nhà. Tha thứ cho em, anh David, rằng nhà em đã làm cho anh phải lo lắng, nhưng biết làm thế nào, gia đình nhà em không có lối thoát khác.

*

* *

- Sao nhà họ lại cãi cộ ư?

- Vâng, mẹ ạ. Thật đáng thương - Bây giờ cả Tereda cũng lại quyết định không ra đi.

- Con trai ạ, giống như, chỉ theo một kiểu khác, con lặp lại số phận của ba, - ba tôi tư lự lên tiếng, - Khi ba làm quen với mẹ con, mẹ con đã lẫn trốn để không bị người ta bắt theo cha và các anh của bà. Con cứ tưởng tượng xem, suýt nữa thì người ta đang lệnh truy tìm! Bây giờ mẹ con đang sống ở một làng xa chỗ người quen, dạy học ở trường địa phương. May mắn là những năm 1937- 1938 khủng khiếp đã đi qua, và người ta quên mẹ con. Nhưng vào năm bốn mươi, khi ba tuyên bố rằng sẽ lấy mẹ con thì ba bị người ta gọi đến, tự con biết là chỗ nào, và với thái độ nghiêm túc người ta bắt đầu thuyết phục rằng, bằng bước đi sốc nổi này ba tự tước đi con đường thăng tiến tương lai. Ba không lưỡng lự trả lời ngay rằng ba không thể xây dựng được hạnh phúc của mình bằng con đường ấy. Ba sẽ không còn tôn trọng chính bản thân mình.

Sau chuyện đó, như con đã biết, con đường dẫn tới chức vụ, công danh đã sắp xếp đóng lại, về chuyện đó ba cũng chẳng tiếc nuối. Ba là nhà tư tưởng, lãnh đạo một tạp chí tư tưởng thuộc lãnh vực triết học và cảm thấy mình ở đúng vị trí của mình. Như thế đó con trai ạ, tất nhiên, không thể xây dựng con đường tiến thân của riêng mình bằng hy sinh cả tình yêu và hạnh phúc cá nhân. Cả ba, cả mẹ con từ lâu đã thấy rõ, rằng con yêu cô gái này. Đây là tình yêu đầu tiên nghiêm túc của con, và Mari xứng đáng với nó. Nếu như cho đến nay ba cố gắng thuyết phục con ngược lại, thì bây giờ ba đi đến kết luận, rằng con trai của ba - con là một người đàn ông và đi đến tận cùng. Hai con sẽ chung sống, gia đình - là cái quý giá nhất trong cuộc đời, tất cả mọi cái khác từ đó để ra. Không tìm được cho mình trong công chức nhà nước, thì tìm trong khoa học. Vấn đề là ở chỗ khác. Mari quá là xinh đẹp và quen cuộc sống đầy đủ, sang trọng. Liệu con có thể mang lại cho cô bé tất cả những điều đó hay chẳng? Nếu như không, sẽ nảy sinh sự không hiểu nhau trên cơ sở này, sau đó là những cuộc cãi cọ, rồi sau nữa thì cuộc chia tay không phải là xa bằng con đường ấy.

- Ba, đừng tô đậm màu thế. Thế tại sao con phải sống tồi? Thì đó ngay mới hôm qua có người đã đề nghị con nhận mười nghìn cho một vụ việc không phức tạp gì.

- Mười nghìn ư? Đó là một món khổng lồ kia mà. Tất cả mới chỉ chưa đầy nửa năm mà có người đề nghị đưa con mười nghìn rúp? Sao lại có những cung cách như vậy nhỉ? Vì cái gì- cứ như vậy cũng đã rõ - hối lộ và tội hình. Chuyện gì đang diễn ra trong hệ thống pháp luật? Có nghĩa là, chẳng bao lâu nữa con sẽ trở thành một tên ăn hối lộ cực kỳ xấu xa - nếu như, tất nhiên rồi, còn ngoài tự do, - có thể, thậm chí có thể trở thành một nhà triệu phú bí mật... Thế con không nghĩ rằng, nếu như bỗng nhiên con bị vào tù, thì Mari của con sẽ phải qua tay mọi đứa?

- Ba, ba nói gì vậy? Hối lộ thì mọi người đều nhận. Ba nói cho con xem có người nào nắm quyền lực thực sự lại không nhận của hối lộ! Ba là nhà báo đảng, vì thế, rõ là chẳng ai người ta đưa cho ba hối lộ. Thử hỏi xem, nếu như người ta gán cho ba mười nghìn rúp, xấp xỉ tiền lương của ba năm cộng lại của ba, và phải nói theo một phương án hoàn toàn không nguy hiểm gì cả, liệu ba không nhận sao?

- Trong cuộc sống của chúng ta có nhiều điều ngu ngốc, và đi hàng đầu - đó là kinh tế của chúng ta và hệ thống đồng lương lao động. Nhưng ngoài những tiêu chuẩn do nhà nước đặt ra, còn có các chuẩn mực của đạo đức và lương tâm. Dù các luật lệ của chúng ta có phi lô gích đến thế nào chăng nữa, nhưng vi phạm những luật lệ ấy cũng sẽ bị xã hội trừng phạt và lên án.

Ba ơi, ba hãy nhìn chung quanh xem! Nhà ta, ngoài căn hộ ít nhiều khả quan ra còn thì trang thiết bị có gì đáng giá nào, chẳng có gì hết. Không có xe, không có nhà nghỉ, thậm chí áo lông cho mẹ đến giờ vẫn không có. Tất cả các bà vợ quan chức đều mặc áo lông, các bà bán hàng và các cô phục vụ quầy ăn cũng mặc áo lông, thậm chí chị vợ của ông trợ lý điều hành của chúng ta cũng có áo lông, ấy vậy mà mẹ tôi - không có. Mẹ đi làm bằng phương tiện giao thông công cộng. Nếu ba có để mẹ đi xe cùng, thì bao giờ cũng nói thêm, rằng xe nhà nước có những mục đích của mình để sử dụng và thế này là vi phạm. Con hiểu - ba sống như vậy, là lựa chọn của ba. Con không định lấy của dút lót của kẻ cưỡng bức hay tên giết người! Ba biết con đối xử với hạng người ấy như thế nào rồi, nhưng đây trong quan hệ với những con người làm ăn thành thạo, những con người có khả năng làm ra nhiều tiền, những chuyện chảy máu nhỏ con không coi đáng chỉ trích. Điều đó thậm chí còn có lợi cho sức khỏe, mà, cuối cùng thì, cả đối với xã hội xét từ quan điểm phân chia lại lợi nhuận!

- Này, chàng trai, xem đây, Xibiri rộng lớn, rừng nhiều, mà không bao giờ đủ những tay đẵn gỗ. Đừng làm hỏng cuộc đời mình. Trong thế giới này nhiều cám dỗ lắm... Có điều, con đã là người lớn rồi, không còn là một đứa trẻ con, để cha phải trừng phạt con. Con cứ sống bằng cái đầu của mình và tự chịu trách nhiệm về những hành vi của mình.

*

* *

Sáng hôm sau tôi gọi anh Bagdasarop đến trao đổi.

- Chào buổi sáng tốt lành, Levon, tôi có câu chuyện hệ trọng muốn trao đổi với anh, anh còn nhớ, có lần tôi đã kể về ông bạn Aram ở Matxcơva của mình? Mới đây ông ấy vừa được cử giữ một chức vụ quan trọng trong “Ngoại thương”, một tay mugich làm ăn cực kỳ thành thạo, có văn hóa và, điều rất quan trọng là con người biết có trước có sau. Ông này làm ra khá nhiều tiền,

mà hầu như không hề vi phạm pháp luật. Nói tóm lại, giới lãnh đạo đánh giá cao, và vây quanh ông ta có không ít những con người nghiêm túc.

- Thế cái đồng chí làm ăn cực kỳ thành thạo ấy muốn gì?

- Có một người do ông ta gửi đến, đưa ra những phương án hấp dẫn, mà có thể nói, những phương án thậm chí là rất đích thực theo chiều hướng nhân đạo. Vụ việc anh theo dõi đấy, theo ông ta có thể đến mức là “phăng teo”

- Tôi biết, tất cả tôi chỉ năm có một vụ thôi mà. Người sẽ tới gặp là thế nào - nghiêm túc hay là quân gian xảo? Anh biết đấy, quan trọng phải biết, kênh nào bắt đầu hoạt động. Nếu chỉ là cái bẫy thì sao, vì thế tôi mới hỏi - nếu như những con người ấy anh không biết rõ, không tin cậy vào họ, tạm thời đừng có thương lượng gì hết. Chúng ta thiếu gì kẻ thù, đối thủ? Tôi đã cho vào tù biết bao nhiêu quân như thế!

- Tôi không nghĩ rằng đây là cái bẫy. Thứ nhất đó là của kẻ bị điều tra, tên anh ta là Mais, thứ hai là, anh ta được ông bạn Matxcơva của tôi giới thiệu.

- Phải, tôi có nghe nói điều gì đó về anh chàng Mais này, lại đã có giao tiếp ở đâu đó. Nói để anh biết, đây là một kẻ mưu lợi nổi tiếng, buôn bán vàng và đá quý, đôi khi cả đồ cổ và đồ kim hoàn. Một con người nham hiểm, với hẳn phải hết sức thận trọng. Ông bạn Matxcơva của anh có đáng tin cậy chứ?

- Tất nhiên rồi. Tôi hiểu rằng, không phải là thần thánh gì, nhưng thậm chí trong những công việc như thế này vẫn có những người lương thiện. Ông ấy nằm trong số người lương thiện.

- Như vậy cứ coi anh ta là người bảo lãnh, tạm thời cả anh, cả tôi, chúng ta đều không động đến số tiền thế chấp. Vụ việc như thế này một mình tôi không thể xoay sở nổi. Cần thiết phải đi đủ vòng, với mỗi người đều phải hứa hẹn, phải làm cho mọi người đều quan tâm. Nhưng làm sao để cuối cùng không phải chịu cảnh không quần. Giờ tôi chẳng hứa hẹn gì cả, và anh cũng đừng làm cho người ta hy vọng gì nhiều, cứ để độ hờ cho công việc tiếp theo. Trong những vụ việc như thế này khó mà chúng ta lại là những người đi đầu. Để rồi xem xem đã, còn ai bước vào, công việc điều tra dẫn dắt chúng ta đi đến đâu. Còn anh cố sao cho chừng chặc, phòng xa, chăm chú công việc của mình, đây mới là lễ rửa tội nghiêm túc đầu tiên của anh. Không một lời với ai hết, đặc biệt với các đồng nghiệp của chúng ta. Tôi cũng đã bước đầu xem vụ việc rồi, không khó hoán đổi tội danh sang sao nhãng thiếu trách nhiệm, bởi vì không

có chứng cứ về mưu kế có sẵn, mà như thế, thì tội danh vô trách nhiệm là hiển nhiên. Mà còn có thể hầu như cho tan biến đi, cái đó thì phức tạp, nhưng cái giá sẽ hoàn toàn phải khác. Khối lượng công việc khá lớn, phải mất đến hai ba tháng thực sự đổ mồ hôi sôi nước mắt. Cần thiết phải ấn định việc giám định kế toán và hàng hóa, hướng công việc của các giám định viên theo dòng chảy mong muốn, để họ đặt trọng âm vào đúng tội danh thiếu trách nhiệm, hiểu không?

- Phải, tất nhiên rồi.

- Mọi chuyện ấy phải tiến hành hết sức chu đáo, không được để sơ hở. Và, nếu như có thể, giúp gợi ý cho họ. Chính tôi biết, những vụ việc như thế này rất bấp bênh và ở một công đoạn nào đó có thể đổ vỡ một cách dễ dàng. Không ở cấp công tố, thì ở cấp tòa án, nếu không ở cấp tòa án, thì lại ở tòa án Tối cao. Hay cùng cực, thì lên đến Đoàn chủ tịch...

Con đường dễ dàng nhất - gửi vụ việc đến bộ phận tiền điều tra về tội không hoàn thành nhiệm vụ, - Levon bắt đầu chỉ dẫn cho tôi sáng tỏ sự tinh tế của công tác điều tra. - Ở đây trong vụ việc này việc điều tra thiếu hụt lớn số lượng gỗ, có nghĩa là, nhiệm vụ là ở chỗ làm rõ các điều kiện và thời hạn bảo quản. Nếu gỗ giữ một thời gian dài nơi khô ráo, thì trọng lượng của nó giảm mạnh, mà ở đây số lượng chung tính bằng trọng lượng. Có nghĩa là, đó là sự thất thoát tất nhiên. Gỗ bảo quản trong kho kín hay ở bên ngoài? Nếu như qua một mùa hè, cậu biết rằng nó nằm ngoài trời, vì thế khô đi và mất trọng lượng. Nếu như mùa đông - có nghĩa là nằm trong kho kín, nơi ẩm áp. Có gì xảy ra với gỗ? Đúng, lại vẫn là bị khô đi. Sự thất thoát hiển nhiên là rõ ràng, vậy thì tội vô trách nhiệm trong một lĩnh vực nhẹ nhàng. Ai cho tờ kiểm chứng ấy? Kiểm định viên. Và lại anh bóng gió cho anh ta biết còn anh ta nhìn vào miệng anh và chờ đợi chỉ thị, nên hành động ra sao - anh ta cũng có gia đình, có những đòi hỏi tự nhiên của con người, cũng có bà vợ muôn thuở không hài lòng.

Chúng ta biết tổng rằng bị cáo đâu phải bậc thần thánh. Ngoài chợ một mét khối gỗ giá cả là bao nhiêu? Mọi người đều đang xây dựng, ai cũng cần đến vật liệu. Hẳn ta đã kiểm soát được bao nhiêu ở số gỗ thiếu hụt ấy? Hóa ra một con số đáng kể. Tốt, nhưng, đồ khốn, mà phải chia sẻ với chúng tao, chúng tao không có gỗ, nhưng mà chúng tao lại quyết định vấn đề của cuộc đời mày.

Như vậy anh xử sự đúng lẽ, chúng ta xử lý một công đoạn của chủ nghĩa nhân đạo, không để lũ trẻ phải mồ côi, và vợ hãnh - thành góa bụa, đơn giản chỉ giữ mạng sống cho một mugich bình thường. Hãnh đâu có phải tên giết người. Chỉ có chính quyền ngu ngốc và phi nhân tính mới có thể vì tội lỗi kinh tế, một cái việc vớ vẩn ra cái án xử tội tử hình. Kết quả chúng ta là những người nhân đạo, tất cả chúng ta đều được tốt đẹp, người đồng sự, cậu hiểu chứ? - Leron bật cười hô hô. - Và nhân tiện, cậu cần hiểu rằng, mọi vụ việc, ở đây cho là không giải quyết được, lại được giải quyết ở Matxcơva một cách chẳng khó khăn gì. Đơn giản là đổ sập, như căn nhà bằng các tông. Thì Matxcơva - là cấp bậc cuối cùng mà. Họ cứ nhốt toẹt vào cái việc ai đó nghĩ gì ở Erevan xa xôi này! Đây là chúng ta phục tùng họ, chứ họ chẳng phục tùng ai. Họ nhận ở mọi cấp bậc, lại còn ít chuyện nữa là, còn đòi hỏi thêm, họ cho là, tại các địa phương chúng ta phát cuồng lên vì béo bở. Vì thế ở Matxcơva có một hạng người, cũng như thế chúng ta, hành động trên mức độ ban đầu và sau đó thản nhiên ngồi chờ. Những người đó đều nghiêm túc, giải quyết những vụ việc nghiêm túc. Thỏa mãn các thủ trưởng thủ đô với những đồng lương ít ỏi, nhưng lại với những nhu cầu khổng lồ, rất và rất khó khăn. Nếu như ở đây chúng ta không giải quyết vấn đề, ở Matxcơva giá cả sẽ tăng gấp ba, nhưng kết quả sẽ là một trăm phần trăm. Còn bây giờ ta hãy gác lại chuyện lý thuyết và suy nghĩ xem chúng ta sẽ tiếp cận với vụ việc của chúng ta ra sao. Và còn một việc nữa, David, không nói chuyện qua điện thoại với Aram, đặc biệt từ văn phòng của chúng ta. Nếu như ông bạn Matxcơva của cậu thật sự quan trọng và trong những con bài cờ xương cốt lớn, người ta có thể nghe trộm ông ta. Những ác thú thuộc đủ mọi dịch vụ khác nhau nhất thiết chặn dắt những chú bê con như vậy, có thể hút hết cái váng mỡ cùng với cả tự do của cậu và tôi, mà có thể còn loại trừ cả cuộc sống đi nữa.

*

* *

- Mari, hôm nay anh phải gặp gỡ với Rapha, đã hai tuần lễ rồi bọn anh không thấy nhau, chỉ có trao đổi qua điện thoại. Em có muốn đến cùng không?

- Đáng tiếc là em không thể? Ba mẹ em đang rối cả lên, không biết phải làm thế nào, Tereda càng ngày càng khẳng định cụ thể, con bé không muốn nghe nói gì hết về chuyện ra đi. Còn em, mặc dù nghe mọi lời thỉnh cầu của ba mẹ

em, em không thể làm được gì với con bé, bởi vì chính là tấm gương rõ nhất, thì với nó lời lẽ của em còn có là gì nữa. Và, cuối cùng, Tereda đã là cô gái trưởng thành rồi, thôi thì mặc cho cô bé tự giải quyết các vấn đề của mình. Những người mua nhà đã sẵn sàng trả tiền, nhưng với điều kiện phải lập tức lập ngay thủ tục ở trường khế, ra hạn không quá một tháng phải giao nhà. Họ là người từ Baku, chính họ đang bị ép di dời khỏi đây. Theo lời kể của họ, ở Aderbaigian mỗi ngày tâm lý dân tộc chủ nghĩa một dâng cao, tất cả dân không phải Hồi giáo bị đẩy ra khỏi Baku, đặc biệt những ai có công ăn việc làm tốt, kiếm ra được. Dân Armenia, dân Do thái, dân Nga buộc phải ra đi - có chăng là với loại dân sau cùng họ xử sự có cần trọng hơn. Nói chung là, cuộc đấu tranh cho quan điểm “dựa vào cán bộ địa phương” đã biến thành cuộc đấu tranh hiển nhiên cho các lợi ích kinh tế.

- Hiều rồi, có nghĩa là, sau giờ làm anh sẽ đến.

- Chỉ có điều anh đừng quên, - nhà không có ăn trưa đâu, Aikanush chỉ bận bịu vào mỗi một việc đóng đồ đạc, còn tự me thì không đủ sức nấu nướng. Xà lách, pho-mát và những thứ lặt vặt thì có. Tốt hơn là ăn trưa bên nhà rồi hãy đến.

- Hay có thể, mang cho em thứ gì đó từ nhà hàng? Thế em thích món gì?

- Ừ thì, nếu anh hào phóng như vậy và đang có sẵn tiền, thì xin anh đáp ứng cho lời thỉnh cầu khiêm tốn của em: em muốn món cá hồi, rau chiên, món lưulia- kebab thịt gà và lamadgiô⁴⁵

- Chà, em quả là Gargachina⁴⁶! Em ăn ngon miệng đến thế kia đấy! Em bắt đầu làm anh ngạc nhiên đấy!

- Tự em phải cố gắng hạn chế mình, nhưng mà lại cứ muốn ăn thế! Mà cũng phải chia sẻ ra với một người nữa đấy.

- Ở mà anh quên khuấy đi mất, rằng giờ em đã là hai nhân khẩu!

Buổi chiều tôi lấy từ nhà hàng mang về bữa tối cho năm người và, trả số tiền ba rúp không thay đổi theo xuất cho một người, qua hai mươi phút sau đã có mặt bên cạnh Mari.

- Cô Xilvia, bác Azat, cháu mang bữa tối lại! Cháu cũng đang đói, xin mời mọi người ngồi vào bàn. Thế cô kiến trúc sư trẻ của chúng ta đâu rồi?

- Đang thảo luận với cậu bạn trai của mình về cái viễn cảnh cuộc sống, có vẻ, hai cô cậu đang chín mùi một tình yêu lớn. Không chịu thua kém cô chị

của mình. Tắm gương xấu, như chúng ta đều biết, có sức lây lan, - ông Azat thở dài.

- Tiện thể, ăn uống lạng lẽ, tất nhiên là có lợi cho tiêu hóa, nhưng thôi ta kết hợp điều có lợi với sự thích thú, - cô Xilvia tuyên bố - Chẳng bao lâu nữa tình trạng của Mari sẽ hiện rõ, với hình vẽ như vậy không tiện đến chỗ đăng ký kết hôn hay xuất hiện ở nơi công cộng. Liệu có thể, ta tiến hành sớm mọi thủ tục? Ba mẹ đã trao đổi với luật sư, có kinh nghiệm trong công việc nhập cư. Ông ấy bảo, nếu như luật pháp hóa các quan hệ của hai người, thì cháu, David, buộc sẽ phải hoặc cùng ra đi, hoặc chia tay với Mari.

- Thì, chúng con đã nói về chuyện này rồi, nhưng Mari sẽ ở lại kia mà.

- Thế hiện phương án khác có tốt hơn không? - ông Azat ngắt lời tôi - Mari sẽ ra đi một thời gian với chúng tôi, hai người tạm thời không đăng ký vợ, sau một thời gian nó nhất định sẽ nhận được quyền ngoại kiều và thẻ cư trú, sẽ sinh con, đứa bé sau đó sẽ có quyền ưu đãi của công dân Pháp, rồi thì chỉ sau đó mới trở về đây. Bây giờ các người sẽ hợp pháp hóa quan hệ giữa hai người. Mari sẽ nhận được quyền thăm viếng chúng tôi vào bất cứ thời điểm nào, anh cũng thế, như một người chồng hợp pháp, anh được sử dụng quyền như thế. Đứa bé sẽ có những triển vọng lớn cho cuộc sống tiếp, thêm vào đó, nếu như có chuyện gì - mà ở đất nước này luôn luôn có thể “có chuyện gì”, - nó lập tức có thể đi sang Pháp.

- Chuyện này quả thật là một chuyển hướng thế nào đó. Lúc nào cả nhà cũng tìm ra các phương án khác. Hẳn là cháu muốn Mari bên cạnh mình, còn sau đó sẽ rõ.

- David, - cô Xilvia góp chuyện, - cháu thậm chí không hình dung ra, dịch vụ y tế bên đó ra sao, và Mari sẽ sinh đẻ ở trong bệnh viện như thế nào kia! Không có những so sánh nào với các điều kiện man rợ ở đây.

- Thế có gì có thể xảy ra với Mari? Cháu đã sinh ở đây, cũng như nhiều người khác, y tế hoàn toàn bình thường. Thêm vào đó sinh đẻ đứa trẻ - chuyện đâu có phải không phẫu thuật nổi, hay những việc chinh phục phức tạp gì của khoa học. Mari khỏe mạnh, em là vận động viên thể thao, hôm qua còn hăng hái nhảy và đập bóng ở sân bóng rổ!

- Đừng nói mạnh, cậu bé của tôi, thiếu gì chuyện có thể bất ngờ xoay chuyển! Đột nhiên trong lúc sinh nở lại phát hiện ra căn bệnh gì đó?

- Mari, sao em lại im lặng? - tôi thúc đẩy nàng. - Có thể, em có căn bệnh nào đó giấu kín mà em không muốn nói?

- Lại còn bệnh tật gì nữa?

- Thì, thử tạm nói, khó thở, trí tuệ trì trệ. Có thể em là con bệnh đao? Nay em bị bệnh lú lờ? Nhân tiện, qua mỗi buổi lên sóng truyền hình anh càng ngày càng thấy hiện tượng rõ thêm.

- Thật lạ lùng, là anh chỉ phát hiện ra điều ấy sau cả bốn năm tiếp xúc, có thể, đó là kết quả của những căn bệnh tật mỹ miều mà chính anh mắc phải?

- Thôi đủ rồi, đôi trẻ, anh chị đừng có mà làm trò ngu xuẩn nữa, chúng ta đang nói những chuyện nghiêm túc, - ông Azat cau mày.

- Anh David, có thể, cũng nên suy nghĩ, bởi ba mẹ em cầu khẩn đến thế kia mà?

- Cô cầu xin cháu, David, cô sẵn sàng quỳ gối xuống! - cô Xilvia nắm chặt hai bàn tay vào nhau - Đây là một cơ hội rất tốt đẹp đối với gia đình cô! Cô sẽ được biết rằng con gái cô và cháu ngoại lúc nào cũng có thể sang thăm cô... Mà có thể, cả Tereda cũng sẽ theo gương chị nó.

*

* *

- Levon, xin chào! Người ta bảo với tôi rằng, anh muốn gặp tôi. Tôi sẵn sàng vật núi đổ và chặn sông chảy. Cuối cùng, bay lên cung trăng hái lấy lá thép chín vàng! Tôi đợi các chỉ thị đây.

- Khá lắm, một tâm trạng kiên quyết. Thấy rõ là cô gái của cậu làm cậu tốn kém khá đắt, cậu đã phải đến cái nước phải cầm bút! Tôi muốn nói với cậu một điều là: trong cái thế giới đều giả này mỗi lúc có cái gì đó lại thay đổi. Lũ thú ác mạnh hơn chúng ta đã ngửi thấy mùi máu, muốn chiếm vụ việc đưa lên viện công tố thành phố. Con mồi hóa ra là quá lớn và nhẹ đối với tầm khu vực. Đó là điểm thứ nhất. Điều thứ hai, là các bạn của cậu đã có thể cố gắng quá sức và nạp đạn cả những nhà nhân đạo từ tâm ở trên thành phố hay cả trên viện công tố nước cộng hòa nữa. Để xem, công tố trưởng của chúng ta có giảng lại được không đây. Tôi đã phác họa những nét chính bối cảnh cho ông ấy. Ông ta là một tay mugich chu chỉnh, hiểu biết, rằng ông ta sẽ nhận được miếng phần ngon lành nhất của con mồi, còn cậu, anh bạn trẻ của tôi, đành thỏa mãn với lũ du côn và móc túi vậy thôi. Cuộc đi săn mồi lớn của cậu còn ở

phía trước. Tạm thời tôi với cậu chúng ta chưa phải những con cá mập - cùng lắm, thì họ cũng cho ta hiểu rằng chúng ta cũng chỉ mới lớn tới được hàng cá - hoa tiêu mà thôi. Cần phải lớn lên đã, khi đó mới có thể nhe răng, giương vuốt.

- Phải, Levon, anh làm tôi rầu lòng! Nhưng tôi không tính chuyện tự tử đâu! Mặc dù cũng phật ý đấy - tôi đã bắt đầu tưởng tượng cảnh mình cầm vô lăng chiếc xe đen, ngồi bên cạnh tôi là Mari, mở toang cửa xe, mở to nhạc...

- Không phải chỉ một mình cậu,- Levon cười khẩy,- tất cả các tay đàn đều khởi đầu đúng như vậy cả. Thay vì thu thập được cả một đồng tiền to, thời gian đầu hãy mặc áo vét thùng lỗ, rồi họ mới mua sắm xe mới, thông thường, màu đen, và đeo cho các bà vợ và các bạn gái đủ thứ vật vãnh, vàng bạc, như trang trí cây thông tết. Còn nói chung, nguyên tắc của tôi là thế này: điều gì phải xảy ra, sẽ xảy ra, còn nếu không, thì chẳng có gì phải tiếc rẻ.

*

* *

Thời gian tiến gần đến nửa ngày, tôi đã thấy đói bụng, mà cái ví đầy gây được tâm trạng lạc quan. Sáng ra tôi đã hỏi vay ba tôi ít tiền, và ba tôi, như mọi lần, ra lệnh viết lá đơn đùa vui - tôi với chú em trai vẫn viết những lá đơn như thế, nếu như tiền riêng của chúng tôi cạn sạch. Mẹ ghi quyết định duyệt của mình trên đó, còn ba chúng tôi chỉ cho một nửa số tiền được duyệt, bao giờ cũng nhắc lại: “Nhớ là, người thỉnh cầu chỉ được một nửa số đề xuất. Đó là quy luật của cuộc sống!” Tôi biết rằng ba tôi giữ những tờ giấy đó, để sau này có dịp sẽ đưa cho các cháu nội của mình xem, nếu như chúng tôi đột nhiên hóa ra không đủ hào phóng đối với chúng. Tôi gọi điện cho Mari và mời nàng đi ăn trưa cùng mình. Nàng đồng ý một cách vui vẻ.

- Em hãy đi taxi, chứ anh không tin tưởng các xe tư nhân nữa, - tôi bảo nàng lúc chia tay,- xe tư nhân chỉ tiện cho chúng ta khi anh đi cùng em.

Chương

20

-David, sao cậu có một mình thôi!- Gratsia gọi sang hỏi tôi - Lại đây với bọn mình!

Các bạn cùng làm việc của tôi đã kết thúc bữa ăn trưa của họ tại nhà hàng cafe

- Tôi đợi Mari, cô ấy sắp đến đây rồi. Không hiểu có chuyện gì chậm trễ

- Thôi được, vậy thì bọn mình đi đây.

Có thể, có chuyện gì đó xảy ra chẳng? Thường thì Mari rất chính xác, có thể chậm chừng mười lăm phút không hơn. Tôi đi đến chỗ giám đốc nhà hàng, gọi điện nhờ từ văn phòng của ông ta.

- Xin chào, cô Xilvia. Mari đã ra khỏi nhà lâu chưa ạ?

- Chừng một tiếng trước.

- Kỳ lạ thật, thường thì quãng đường chỉ mất mười lăm phút... Thì, phải đi bộ đến phố đại lộ, cho rằng, mất thêm mười phút nữa là cùng...

- Có thể, trên đường đi con bé rẽ vào đâu đó chẳng?

- Cháu không nghĩ vậy. Cô ấy đã biết rằng cháu đang đợi cô ấy ở nhà hàng và thời gian của cháu chỉ có hạn. - Trời, liệu có thể có gì xảy ra với con bé của tôi? Có thể con bé bị tai nạn? Chuyện gì xảy ra thế nhỉ?

- Xin cô bình tĩnh, có thể, quả thực cô ấy rẽ vào đâu đó.

Nhưng linh cảm không hay không buông tha tôi. Chặn được chiếc xe đầu tiên, tôi phóng đến nhà Mari. Ngoài đường vắng không, chẳng có một ai. Đi một vòng quanh ngôi nhà, trở lại cửa hàng.

- Giênhia- tên bà bán hàng,- cho tôi biết Gera sống ở đâu? Có thể, sai cậu con trai đi gọi hộ được không?

- David – dgran47(1), con trai tôi đi vắng, còn Gera sống cách đây hai nhà, trong căn nhà ba tầng cũ, chỗ Giôko trước ở.

- Mà cậu ta không đi làm thì phải? Ngồi nhà ư?

- Làm ăn gì? Nó là đồ ăn bảm! Ngồi trên cổ bà mẹ và ông anh.

Qua năm phút tôi đã mở rộng cửa vào căn buồng loang lổ của German, mà mấy bà cụ già ngồi dưới nhà đã chỉ dẫn cho

- Dậy đi, đồ ăn bám! Cả thế gian người ta lao động!

- Cả tôi, cả tôi cũng làm việc! David- dgran, có chuyện gì thế? Tôi chẳng làm điều gì xấu cả.- Đi tìm hiểu xem, một tiếng rười trước đây có chuyện gì không bình thường, khả nghi xảy ra không. Có thể, có ai đó nhìn thấy chiếc xe mà Mari lên đi? Dậy đi, hỏi đám bạn đường phố của cậu. Nếu có biết được tin tức gì, gọi ngay điện đến viện công tố cho tôi hoặc cho ba mẹ Mari, báo tin cho họ. Sự việc rất nghiêm trọng. Cụ thể tôi không nói được, nhưng, rất có thể, Mari gặp tai họa. Thu xếp nhanh nhanh lên, chúng ta là chỗ bạn bè kia mà! Nào, tôi đợi chuông của cậu...

*

* *

Tôi phóng về viện công tố, đề nghị viên thư ký cho tôi vào gặp công tố trưởng không phải xếp hàng, xin lỗi các đồng nghiệp, nói rằng có vụ việc rất khẩn cấp và quan trọng và tôi không làm mất nhiều thời gian.

Tôi kể vắn tắt trong vài lời về sự việc xảy ra cho ông công tố trưởng biết.

- Cậu tin chắc là cô ấy không ghé bạn gái uống cốc cà phê ư? Hay, có thể, xuất hiện một đúp lê của cậu chẳng, mà cậu không hay biết chuyện này? Cậu đừng phật lòng, nhưng tôi là công tố và đã thấy những tình huống không thể tin được, lạ lùng nhất.

- Mari là cô gái trong sạch nhất, cô ấy yêu tôi. Thêm vào đó cô ấy đang mang thai.

- Tất cả những ý chung nhân của chúng ta thoát đầu đều tỏ ra là những thiên thần trong sáng, đặc biệt trong những bộ váy áo cưới, sau đó nhanh chóng trở nên các madame đầy đà, luôn luôn không vừa lòng, cáu kỉnh. Tuy nhiên, Mari, tôi thấy là một cô gái biết suy nghĩ và kiêu hãnh. Kể ra thì tôi chỉ trông thấy cô ấy đôi lần, nhưng David, người đẹp như vậy giữ được là phức tạp đấy, chà, thật phức tạp... Tôi sẽ gọi điện ngay đến cảnh sát, báo động bước đầu cho đơn vị điều tra tội phạm của chúng ta, và nếu như không có kết quả, chúng ta sẽ tìm đến đơn vị điều tra nước cộng hòa.

*

* *

Tôi gọi điện cho ba tôi và, hết sức kìm nén xúc động, kể lại sự việc vừa xảy ra.

- David, con tin rằng, con không gây náo động về những chuyện không đâu chứ?

- Ba, con có linh cảm không hay. Có thể, Mari gặp tai họa.

- Để xem, có thể làm việc gì được. Ba cố gắng qua quan hệ nhà nước tìm ra ai đó trong lãnh đạo bộ nội vụ. Đã bao nhiêu thời gian qua đi từ thời điểm đó?

- Ba ạ, đã sang giờ thứ ba, kể từ khi cô ấy ra khỏi nhà. Giờ thứ ba! Mari không thể đơn giản biến mất, ở đây đi xe chỉ vền vện hai cây số, nhiều nhất là ba. Lịch trình rõ ràng - cô ấy lên xe ở điểm A, xuống xe ở điểm B, có thể thôi! Thêm vào đó cô ấy đã biết là con chờ cô ấy.

- Thôi được, cứ bình tĩnh. Xem ra có gì không ổn. Ba bắt đầu hành động đây.

*

* *

- Rapha, Mari đã bị bắt cóc.

- Do đâu mà cậu nói vậy? Hay là lại mơ thấy một giấc mơ xấu hả?

- Giúp mình với, nếu như có thể!

- Anh chàng người Pháp, cậu không đóng kịch với mình đấy chứ? Sao lại im lặng? Chuyện xảy ra bao giờ, cậu biết được những gì? Khoan đã, khoan đã, để mình suy nghĩ xem... Việc này không phải bàn tay của bọn trộm cắp hay những ông cốp. Bọn họ hẳn là những kẻ biết được tin tức ngay rồi, sự việc liên can đến ai nhỉ? Mari- một cô gái nổi tiếng trong thành phố, phát thanh viên truyền hình, lại cả cậu nữa, ít ra là dân Pháp và một nhà trí thức, không phải tay dân, điều tra viên viện công tố, đâu phải anh chàng vô danh tiểu tốt trong thành phố. Thêm vào đấy mọi người đều biết cậu ta là bạn mình, mà điều đó đối với bọn trẻ như vậy có ý nghĩa nhiều lắm. Có thể, chuyện này là bàn tay của một gã bạt mạng, lú lẫn đầu óc nữa, một thằng nghiện ma túy? Mình sẽ bắt tay vào điểm mặt bọn anh chị tội phạm, những kẻ mà cậu đang phải đấu tranh. Mỗi đứa trong bọn chúng kiểm soát khu vực của mình không tồi hơn, nếu như không tốt hơn chúng ta. Chúng ta sẽ trao đổi thông tin sau mỗi giờ, nếu như cậu ra khỏi phòng thì phải cử người nào đó trực điện thoại.

*

* *

Có chuông điện thoại:

- David, đây là Gera.

- Ai?

- Thì, Đầu đen đây! Có nghĩa là, nghe nhé. Cô Giênhia, cô bán hàng, cho biết rằng cô ấy có nhìn thấy, đến hai ba ngày nay liền, vào những giờ giấc khác nhau ở gần nhà Mari thường đỗ một chiếc xe Volga cũ thế hệ đầu tiên, màu xám. Trong xe khi thì một, khi lại hai mugich ngồi. Cô ấy bảo hình như sáng nay nhìn thấy Mari đi nhanh ra phía đỗ ô tô điện. Nhưng lúc đó xe ô tô không còn ở chỗ cũ.

- Cô ấy không nhìn rõ biển số, mặt mấy mugich ư?

- Cô ấy bảo, cũng không đặc biệt để ý, mấy mugich ấy cũng bình thường thôi, có vẻ là những người ăn làm chăm chỉ, không có vẻ bọn tội phạm, chứ không thì hẳn cô ấy đã nhớ mặt. Rõ ràng là họ chờ chờ ai đó, thì, thiếu gì chuyện nọ chuyện kia

- Cám ơn, Gera, tiếp tục công việc nhé, đến các nhà quanh phố, hỏi xem, có thể, trẻ em, các cụ bà già, người hàng xóm láng giềng có ai nhìn thấy điều gì khả nghi không ?

*

* *

Ngồi ở văn phòng của mình, tôi trả lời các chuông điện thoại của đồng nghiệp, bạn bè liên tiếp gọi đến. Thậm chí tôi ngạc nhiên là tôi lại có nhiều bạn bè, đồng nghiệp đông đến thế. Phần lớn những người gọi chỉ đơn giản hỏi thăm chuyện Mari bị bắt cóc có thực đến mức nào và liệu họ có thể giúp ích được gì không. Ngày làm việc đã kết thúc từ lâu, tôi, đỡ dẫn dụ người vì mệt mỏi, vì những hồi chuông bất tận, vì xúc động, vì mù mịt tin tức cụ thể, tôi ngồi và suy nghĩ, làm gì tiếp đây, Mari có thể ở đâu, có chuyện gì với nàng. Cảnh tượng này khủng khiếp hơn cảnh tượng khác, như trong phim thời sự, cứ hiện lên trước mắt tôi. Tôi xua đuổi chúng đi, cố gắng tập trung suy nghĩ. Tất cả các địa điểm nơi Mari có thể có mặt, đều đã được kiểm tra. Trong chương trình những tin tức thành phố đầu tiên buổi tối người ta giới thiệu ghi hình của Mari và đề nghị thông báo theo số điện thoại nêu ra mọi người đều biết được về vị trí hiện có mặt của cô. Chốc chốc em gái Tereda khóc lóc lại gọi đến, và

tôi lại phải một lần nữa, lần nữa thuyết phục em đừng gọi điện thêm: có tin tức mới nào, lập tức tôi sẽ thông báo lại ngay.

Có chuyện gì xảy ra đến với Mari? Đã được biết rõ, không hề có vụ tai nạn xe cộ nào xảy ra, vậy thì chuyện gì? Bắt cóc ư? Nhưng kẻ nào có thể là chủ mưu và kẻ nào là người thực hiện? Cứ cho là tên Quái vật- nhưng hẳn không thích hợp, vì hắn đã bị bắt ở Pribaltich và bị giam ở phòng biệt lập để điều tra. Mà cũng ít có thể xảy ra, là hắn lại đi làm một việc như vậy, đối với hắn thì bất cứ hành động nào hắn cũng thừa thãi đủ mọi hứng thú, còn ở đây hắn hình dung ra hẳn sẽ phải chịu các hậu quả thế nào rồi! Tôi sẽ đập vỡ quả trứng, tôi sẽ bắn chết hắn công khai trước mặt mọi người, người ta có bắt giữ tôi, như người bị tâm trạng kích động, cho vào ngồi tù một- hai năm thế là lại ra. Bấy giờ tôi sẽ đi Pari, xa cách hẳn những chỗ này, ở đây tôi chẳng có việc gì để làm.

Còn ai nữa? Nhiều kẻ cầm đầu, các ông cốp, sáu đứa nổi tiếng nhất, kiểm soát các chợ, các nhà hàng ngoại thị, những xưởng sản xuất, các trạm sửa chữa ô tô bí mật. Nhưng bọn chúng đứng tuổi cả rồi, tuổi độ bốn mươi cả, thậm chí còn cao hơn, cánh bay ý tưởng của chúng cũng chỉ không quá gái làm tiền, một số đứa còn cưới xin hợp pháp với những cô gái điếm. Thêm vào đó đây cũng là những người nghiêm túc, tôn trọng truyền thống, hiểu rằng Mari- không phải dành cho họ: cô gái gia giáo, không phải không có chủ. Những người ấy trước tiên nhất thiết phải tìm hiểu xem cô ta là ai, làm nghề gì, có chồng con hay chưa, lại nữa phần lớn họ trực tiếp biết tôi; còn những người khác - cũng đã gián tiếp biết. Không phải là công việc của họ. Họ giàu có, đầy đủ mọi thứ, suốt ngày vui thú tại các nhà hàng, khách sạn, thu tiền cống nạp, chơi bài chơi bạc. Thậm chí tiếp thợ sửa tóc, matxa ở đó. Đi đặt cược mọi thứ đó, có thể, cả cuộc sống nữa,- không đời nào, họ không dại gì mạo hiểm đi làm việc đó. Chưa nói nữa về chuyện mỗi đứa trong bọn họ lại được một ai đó trong số quan chức công an cao cấp bảo trợ- những thủ trưởng công an quận, thủ trưởng phòng điều tra tội phạm hay OBXCC (Obêxaec). Vì những hành động đùa bỡn như vậy họ sẽ vật tai kẻ phạm lỗi và đích thân ném hắn vào tù theo vụ việc bắt được đầu tiên, có khi nói chung còn cho tiêu - dư luận ầm ĩ mà dấy lên, nhiều chuyện sẽ tung tóe, mà cái đó thì không thuộc những lợi ích của họ. Các quan tâm của họ chỉ có một: làm sao cái gã dân anh chị uy quyền ấy chăm chỉ thu nhặt cống nạp, đem đến cho họ và làm sao hắn không quá

chênh mảng. Sự thể diễn ra là như vậy ở đất nước cộng hòa chúng ta, cả ở cái nước cộng hòa láng giềng, cả khắp mọi nơi trong cái đất nước rộng lớn này. Vẫn thủ trưởng công an hay công tố trưởng lại phải trả cho bí thư thứ nhất quận ủy và chủ tịch ủy ban Xô viết quận, các thủ trưởng các cơ quan điều hành công an và công tố thành phố. Còn những người này đến lượt mình, đưa lên các bộ trưởng, qua họ tài chính chuyển đến tay các lãnh đạo nước cộng hòa. Cuối cùng thì phải đi tới hàng liên bang. Trong trường hợp ngược lại ủy ban thứ nhất từ trung ương xóa sổ họ từ các chức vụ đang nắm giữ, như mưa rào rửa sạch rác rưởi khỏi mặt đường cái quan. Ra khỏi hệ thống- chẳng khác gì ngã từ sàn đầu toa xe xuống dưới con tàu đang chạy. Muốn là người trong sạch ư? Cứ việc hoặc đi làm thầy giáo, hoặc làm anh kỹ sư trong NII48(1)

Vậy thì ai khác? Giôko? Hẳn thì hàng tháng trời nằm dài trong bệnh viện, ra về là một kẻ nửa tàn tật, nằm thêm hai tháng nữa tại nhà rồi đi khỏi thành phố. Người ta bảo đã nhìn thấy hắn ở Gagrư, ở Sotsi, ở Rostov- na- donu- ăn cắp, móc túi, cờ gian bạc bịp ở các nhà ga. Hẳn không phải là loại người sôi máu thù hận. Kẻ mạnh đánh - có nghĩa là, mọi cái bình thường thôi, bởi vì hắn mạnh mẽ, đến lượt mình lại cần tìm ra kẻ yếu hơn mình.

Dù sao đi nữa cũng cần rà soát lại. Tôi cùng với một nhóm xung kích đi xe đến nhà Giôko. Gera và mấy cậu nữa, mặc dù trời lạnh, đứng ở chỗ quen thuộc bên cửa hàng, hút thuốc và chuyện trò rôm rả.

- Gera, cậu không nghĩ là việc này có thể do Giôko làm? Đúng lúc, hắn lại bật vô âm tín?

- Không mà, sếp dgian, Giôko đã biến mất, không biết có phải bị người ta giết, hay hắn bị người ta bắt rồi cũng nên - nói tóm lại, không hề có vân móng gì.

- Hẳn có ai ở nhà không? Mẹ, chị?

- Chỉ có bà mẹ với một người bà con già nữa. Chị gái hắn nằm ở bệnh viện cai nghiện, nghe nói, chị ta thế là hết đời, không còn ra khỏi đấy nữa.

- Ta đi, tôi muốn tự kiểm tra.

Năm phút sau anh chàng xung kích và Gera quay lại.

- Trống không, đồng chí điều tra viên, hai bà già lú lẫn, không còn ai khác nữa.

*

* *

Lúc đó đã gần nửa đêm. Tôi quyết định rẽ vào nhà Mari, một khi tôi đã ở gần đây - thì ít ra cũng làm cho những con người đáng thương yên lòng chút nào đó. Không, cô bé tóc vàng của tôi không đáng chịu một số phận như thế! Nàng mong điều tốt lành cho mọi người, nhìn thế gian bằng cặp mắt tin cậy mở to, thương cảm người nghèo và loài vật. Thượng đế, nếu như người tồn tại, xin người cứu vớt nàng, nàng là một tạo vật trinh bạch kia mà! Nàng chỉ muốn có một điều - yêu và được hạnh phúc...

Nghe tiếng chuông của tôi Tereda mừng rỡ nhảy ra:

- Anh không biết à, chuyện gì xảy ra? Đã tìm thấy Mari nửa tiếng trước, bây giờ chị ấy đang ở nhà anh. Chị ấy được thả ra trong công viên gần đài truyền hình, và chị ấy đi bộ đến nhà anh, bây giờ đang uống trà và chờ anh.

Tôi đứng lặng người hoàn toàn bối rối, không còn biết phải làm gì. Tôi đã tưởng tượng ra là Mari bị gông cùm trong ngục tối, tôi đến tìm ra và giải thoát cho nàng; ném những kẻ bắt cóc ra ngoài và phá tan nát mọi trở ngại, thế mà bỗng nhiên một chuyện bất ngờ như thế này đây! Nhưng thực chất chuyện gì đã xảy ra? Ngộ nhớ bọn chúng cưỡng hiếp nàng, nhục mạ nàng? Nếu như thế thật thì liệu quan hệ của tôi với Mari có thay đổi? Không thể thế. Nhưng như thế thì Mari cũng đã bị bôi bẩn! Thực ra thì ở đây nàng có lỗi gì đâu, có thể chúng cưỡng chế bắt buộc, đem cái chết ra hăm dọa, nhưng dù sao đi nữa nàng cũng đã là người khác, trải qua một người đàn ông khác... Trời ạ, tôi đến điên mất. Thậm chí nếu như nàng trong sạch- thì có còn ai trong thành phố tin vào điều đó, ba mẹ tôi, bạn bè, đồng nghiệp của tôi nghĩ gì? Nhưng tôi mới là đồ cặn bã làm sao! Không vui vì cô bé của tôi trinh bạch, trong trắng được giải thoát sau những chấn động khủng khiếp như thế vẫn lành lặn và nguyên vẹn, lại đi nghĩ ngợi chuyện người chung quanh tôi nghĩ gì.

- Thế nào, David, làm sao mà con đứng như trời trồng ở cửa thế! Vào nhà đi, mới vui mừng làm sao chứ!

- Không, mọi người cùng đi đến đằng ấy, có xe mà.

Người đội viên đội phản ứng nhanh đề nghị tự đi bộ về đơn vị, xếp chỗ cho ba mẹ Mari và Tereda ngồi ở hàng ghế sau, bản thân vào ngồi chỗ bên người lái. Trên đường đi tôi tiếp tục tự giày vò mình. Những kẻ ganh tị đều căng sẽ hoan hỉ độc địa, bôi nhọ tên tuổi chúng tôi. Những tin đồn thôi sẽ dấy lên,

rằng Mari tự bỏ trốn khỏi tôi, nhưng bị bắt và trả về trái với ý muốn của cô ta, rằng đứa bé không phải của tôi... Ba mẹ đáng thương của con, vì sao mà ba mẹ phải hứng chịu những thử thách như vậy? Có biết bao nhiêu thử thách như thế trong đời của ba mẹ, mà bây giờ con lại không để cho ba mẹ được sống cho ra con người, làm cho ba mẹ phải sống trong sợ hãi vì con có thể bất chợt bỏ ra đi cùng Mari. Lại còn những cuộc ẩu đả của con nữa? Cái anh chàng nghệ sĩ suýt nữa thì lên thiên đường trước thời hạn, vì thế mà ba mẹ phải mắc nợ nần chồng chất, để cứu con thoát những điều khó chịu. Sau những chuyện như thế con đâu còn là thằng con, đâu còn là người chồng tương lai! Trong mọi việc ngay hàng đầu con nhìn thấy rõ bản thân, thấy cái niềm kiêu hãnh hư ảo của mình. Con muốn mọi người tán phục con kia: ái chà chà chàng trai, ái chà chà David, quảng thông long tóm được một cô gái thế đấy!

Nhưng có thể, số phận lại phản đối mối liên kết của chúng con cùng Mari? Giá mà đi chọn lựa lấy một cô đeo kính khiếm tốn làm phòng thí nghiệm, giá mà trở thành nghiên cứu sinh, mà không phải một điều tra viên ngổ ngược, một kẻ ăn hối lộ tương lai, vợ chồng sống một cuộc đời yên bình, khiếm tốn, và không ai động đến ta làm gì..

Không, tôi không nhường Mari cho bất cứ ai! Tìm được bọn khốn- tôi sẽ giết bằng cái chết chậm chạp, đau đớn, tôi sẽ dùng răng cắn nát cổ họng chúng! Tôi sẽ gi..ê..ê..t!

- David, ta đến rồi, anh mãi nghĩ ngợi gì vậy? Đi thôi!

Tereda chạy lên trước, và còn ở dưới nhà đã nghe thấy tiếng của cô bé và mẹ tôi. Bước vào căn hộ, tôi nhìn thấy ngay Mari, ngượng ngập - hững hờ, Mari thân thiết của tôi! Nàng chậm chậm đi ra đón tôi, ngược nhìn với nỗi u buồn và lo lắng bằng cặp mắt xanh da trời của mình, ôm lấy tôi và òa khóc.

- Sao Mari? Động chạm em? Sao?.. Dọa nạt em, cưỡng bức em?

- Anh nói chuyện gì vậy? Ở đó, nơi chúng đưa em đến, chỉ có một người đàn bà trẻ với đứa con gái nhỏ chừng năm- sáu tuổi.

- Thế đứa nào bắt cóc em, chúng muốn gì và tại sao chúng lại thả em?

- Chiếc xe “Volga”, không còn mới, màu xám bẩn thỉu thế nào ấy. Người lái - một người tuổi trung bình, dịu dàng đề nghị chở em vào trung tâm. Xe đi được độ hai trăm mét, ông ta dừng xe, xin lỗi, nói rằng phải chở thêm một người bạn mình. Người này, trẻ hơn, vào ngồi bên cạnh em. Em đã muốn đề

ngợi anh ta ngồi lên trước, cạnh người lái, nhưng anh ta lấy ngay một chiếc tuốc nơ vít dài từ túi áo lao động ra và ra lệnh cho em nằm xuống ghế xe, sau đó trùm lên người em một cái áo khoác nào đó, sặc mùi dầu xe. Mấy lần em nhắc đi nhắc lại rằng, chồng tôi là điều tra viên viện công tố quận trung tâm thành phố, anh ấy và anh bạn Rapha của anh ấy thế nào cũng tìm ra bọn họ, khi đó thì họ sẽ phải rất hối tiếc. Người lớn tuổi thậm chí nói với người trẻ: “Ara, hình như, chúng ta đã tóm không phải con bé ấy”. Người kia trả lời, thôi thì, đến đây sẽ phân giải.

Im lặng đi chừng bốn chục phút, xe rẽ vào sân một ngôi nhà xấu xí ở ngoại vi thành phố. Chúng đưa em một căn buồng nhà hầm nửa chìm, thay vào cửa sổ là cửa sổ trên, trong góc buồng có chiếc bàn và mấy chiếc ghế. Một phụ nữ trẻ, người em đã nói tới, đi đến trên tay bế một đứa bé, chỉ cho em phòng vệ sinh ở bên cạnh căn buồng trong hành lang nhỏ. Trên bàn có bình nước, bánh mì, bơ, pho-mát, rau củ, khoai tây luộc. Sau đó em nghe thấy xe ô tô rời đi. Còn lại gã đàn ông trẻ. Họ với chủ nhà hai người to tiếng tranh cãi, nhưng em không nghe rõ. Người phụ nữ mấy lần vào phòng và hỏi han em xem em có cần thiết chuyện gì không. Em bảo với chị ta là em đang mang thai, rằng chồng tôi và bố chồng là những người có tên tuổi và việc này kết thúc không đơn giản đâu. Rằng em rất không muốn rằng chị ta, một bà mẹ trẻ lại rơi vào tù tội vì tham gia vào việc bắt cóc.

Tất cả mọi người, nín thở, nghe Mari kể lại. Chỉ có mẹ tôi mấy lần đi đến chỗ để máy điện thoại và trả lời những người gọi tới rằng Mari vẫn sống, và không bị xâm hại, đề nghị để muộn hơn gọi lại. Ba tôi đã kịp gọi điện cho thứ trưởng bộ nội vụ nước cộng hòa, cảm ơn và nói chấm dứt việc tìm kiếm, bởi vì Mari đã được tìm ra. Rapha gọi tới, mẹ tôi gọi tôi ra tiếp máy. Tôi kể lại chuyện xảy ra một cách ngắn gọn, cậu bạn chúc mừng tôi và nói thêm: “Nếu như tôi không quen biết trước Mari, thì hẳn khó có thể tin vào câu chuyện của cô ấy, cứ như điện ảnh Ấn Độ vậy. Chúng ta sẽ truy tìm bọn khốn nạn, làm cho rõ, chúng muốn gì và tại sao hành động như thế”.

- Lúc đã tối trời, - Mari kể tiếp - khoảng mười giờ tối, chị phụ nữ lại đến. Trước đó chị ta không trả lời những câu hỏi của em, lần này tự chị ta lại lên tiếng hỏi: “Cô làm việc ở đài truyền hình và quả thực là đang mang thai?”. Sau đó bỏ đi, khoảng mười phút sau quay trở lại, xin lỗi và đưa tôi ra sân. Lần

này ở đó có chiếc xe “Moskvich” màu đỏ. Ngồi cầm lái là tay làm ăn trẻ, lại ra lệnh phủ cái mền lên người ở ghế sau, và không nói không rằng chở đến đài truyền hình. Từ đó em tự đi bộ về nhà. David, em hết sức xin anh, nếu như có khi nào đó sự việc sáng tỏ, kẻ nào và vì sao lại gây ra sự việc này, thì đừng động đến chị phụ nữ. Em có cảm giác rằng chị ta đã khẳng khái đòi bọn chúng thả em ra.

- Không loại trừ, Mari, người phụ nữ đã đóng vai trò tích cực trong việc giải phóng em. Từ các câu hỏi của chị ta tiếp theo- việc đó khẳng định thời gian, khi chị ta bắt đầu ra câu hỏi, - rằng chị ta vừa xem các tin tức buổi tối, ở đó có mấy lần nhắc đi nhắc lại thông báo với lời đề nghị tất cả mọi người lên tiếng cho biết, ai đó có thể báo tin gì đó về nơi em đang có mặt. Chị ta đã tin là, vụ việc âm ỉ, nhiều người được báo động đi tìm bọn bắt cóc, nếu tìm ra bọn chúng thì khi ấy đứa con gái nhỏ của chị ta sẽ phải lớn lên trong trường học nhà tù hoặc trong nhà mồ côi.

- Anh David, anh nói những điều kinh khủng quá.

- Mari, em còn nhớ những chi tiết gì nữa? Cần phải làm sáng tỏ ít ra một điều gì đó.

- Khi xe đi đến ngôi nhà ấy, thì suốt thời gian xe đi lên cao, điều đó có thể rõ qua tiếng máy nổ và qua việc người lái tăng tốc độ. Còn trên đường quay về thì đường dần xuống thấp.

- Phải, câu chuyện lý thú đấy. Mọi người ở đây tin cháu, Mari, nhưng liệu những người khác có tin không? Vả lại, điều đó không quan trọng- ba tôi kết luận. - Điều chính là cháu nguyên vẹn và không bị xâm hại, nhưng buộc phải tìm ra điều bí ẩn, chứ không thì khó lòng mà sống cho yên ổn?

- Còn anh, David, anh tin em? Mari hỏi, hai mắt đầm đìa lệ.

- Còn có thể có những nghi ngờ gì ở đây kia chứ? Tất nhiên là, anh tin, em đâu có phải là con ngốc, để bắt bản thân mình và mọi người phải đau khổ, lo lắng, suýt nữa thì cả thành phố phải tuyên bố tình trạng khẩn cấp. Nhưng ba anh nói đúng - những người xa lạ liệu họ có tin? Vấn đề không phải là chủ yếu, nhưng dù sao cũng quan trọng.

- Các bạn, bây giờ đã quá nửa đêm lâu rồi, hai gia đình chúng ta chưa bao giờ đầy đủ mọi thành phần ngồi quanh bàn như thế này! - Mẹ tôi thốt lên, làm răn không khí căng thẳng. - Chỉ tiếc, thiếu mặt cậu con trai út nhà chúng tôi,

nó được triệu tập đi thi đấu. Tôi đề nghị uống trà, rồi sau đó một lát tôi sẽ gọi taxi.

Nhưng chúng tôi không ngồi chuyện trò yên ổn được- chuông điện thoại tiếp tục gọi. Tôi cầm máy cảm ơn, trả lời ngắn gọn, nhưng khẳng định rõ ràng. Một trong những người cuối cùng gọi là phó công tố ủy viên.

- David, tốt đấy, mọi chuyện kết thúc yên ổn. Bây giờ cần thiết phải đưa ra các bằng chứng cho điều tra viên, bởi vì theo lời của người bị hại, đây là một vụ bắt cóc. Cần xem xét xem, ai làm và vì lý do gì. Tôi chúc mừng, nghỉ ngơi đi, lấy lại sức lực, ngày mai anh hãy đến vào lúc mười hai giờ.

- Đáng tiếc, con trai ạ, anh với Mari trở thành nổi tiếng trong vụ bê bối, - ba tôi thở dài. - Nếu như đối với một phát thanh viên truyền hình việc này không có hại, thì đối với người đang ở cương vị người nhà nước, thậm chí là rất không đáng có. Sự việc này - một dấu trừ lớn trong cuộc đời con và một dấu cộng trong tài khoản của những kẻ không có thiện cảm với con, mà những kẻ như thế thì cấp số nhân lên thêm sau mỗi thành công đáng kể của con...

*

* *

- Chào em, Mari! Em ngủ mới say làm sao, anh không muốn đánh thức em. Ăn sáng trong bếp. Đừng xúc động nữa, mọi việc sẽ được sáng tỏ.

- Anh David, em bị bêu riếu và trở thành trò cười! Chỉ mới mười một giờ sáng, mà đã có bao nhiêu cuộc gọi! Thậm chí Yvetta của anh cũng gọi tới, làm ra bộ là cô ta lo lắng cho em. Còn trong bụng hẳn là hoan hỉ, đồ rắn độc: cuối cùng thì cái cô bé Mari cũng vướng mắc vào cái chuyện chẳng đẹp đẽ gì...

- Vậy thì em hãy đứng cao hơn những trò ngu xuẩn đó và đừng nhắc máy nữa. Còn chuyện dính dáng đến Yvetta, em đừng nghĩ quá thể về cô ta. Có thể cô ta dù quả thực không hoàn toàn là một cô gái nghiêm túc, nhưng cũng là con người có lòng tốt.

- Anh đã kịp tin cậy vào lòng tốt của cô ta rồi ư?

- Thôi đủ rồi, em lại nói những điều ngu ngốc! Cô ta chỉ là cô bạn gái và tất cả chỉ có vậy thôi. Em với cô ấy chẳng là bạn cùng lớp hay sao!

- David, cứ để yên cô bạn gái của mình đấy, và xin cô ta để yên cho em.

- Mari, em lúc này lại xúc động và nói những chuyện không đâu. Thôi được, ta chuyển sang công việc của chúng ta, lúc này không còn đâu hơi sức

đến Yvetta. Hôm nay em có đi làm không? Anh sẽ mang xe đến đưa em đi.

- Em còn chưa biết. Em sẽ gọi điện đến đài, nhưng không có anh em không bao giờ còn một mình ra khỏi nhà, anh biết cho nhé, em không đi đâu! Em sợ...

Cô bé thật tội nghiệp! Ba mẹ nàng thật tội nghiệp! Trong thời điểm quyết định này đối với nàng và đối với họ, khi mọi người có hàng nghìn việc, lại xuất hiện mối quan tâm mới, to lớn. Khi còn chưa sáng tỏ điều gì đã xảy ra và kẻ nào đứng đằng sau tất cả sự việc này, thì chúng tôi cùng Mari chưa thấy được cuộc sống yên ổn.

*

* *

Vừa đến bữa ăn trưa tiếp đến chuông điện thoại của Rapha.

- Xin chào các hiệp sĩ văn phòng, các võ sĩ tay kiếm trước gương soi! Đây là tôi- con người lao động nếu không phải của ruộng đồng, thì là của đường phố và các nhà ổ chuột, đường hầm và kẽ cống, kẽ rào. Từ sáng sớm tôi đã vật vờ khắp thành phố, và có điều đặc biệt làm cho rầu rĩ và tổn thương cái tâm hồn mềm mại của tôi - thậm chí bỏ qua cả những buổi trình diễn nhạc giao hưởng.

- Rapha, tôi thấy tâm trạng cậu đang hưng phấn! Điều này làm tớ vui, thấy rõ là cậu đã có manh mối gì đó. Không phải uống phí cậu suýt nữa thì òa khóc dàn dụa, những giọt nước mắt công an lương thiện.

- Vụ việc của cô gái Pháp của chúng ta được giao cho Asot Arshakian. Đây là một mugich nghiêm chỉnh, sâu sát và rất giàu kinh nghiệm. Cậu hẳn biết anh ta - cái cậu hơi lớn tuổi, xương xương, đeo kính, giống như ông thầy dạy họa đồ.

- Đây là tất cả mọi điều cậu muốn nói ư?

- Người ta vừa gọi điện đến và thông báo trả lời yêu cầu của chúng ta, rằng trong năm nay ở thành phố chúng ta đã biến mất- nghe cho kỹ nhé! Biến mất bốn cô gái, và điều đặc biệt tất cả đều là các cô gái khách vắng lai. Ba cô, chú ý nhé, là hai cô gái Nga, một cô người Estoni; tất cả đều trẻ. Thế nào, tay kiếm, cậu chàng người Pháp mặc quần lót viền đăng ten? Mọi vụ việc lại mới khởi động và liên kết vào một guồng, chuyển giao cho Arshakian. Vụ việc xảy ra với Mari, và sự bùng nổ âm ỉ lớn mà chúng đẩy lên, trở thành nguyên cớ để

truy tìm những trọng tội tương tự. Vậy là bốn trường hợp bị phát lộ, chưa một vụ việc nào được khám phá, chưa tìm ra một cô gái bị biến mất nào. Thấy rõ ngay là, mọi chuyện này không phải tình cờ, trong mọi chuyện lần ra một lô gích nào đó. Hẳn là, một kẻ hay đúng hơn, một nhóm, bắt cóc các cô gái trẻ xinh đẹp đi du lịch, bởi vì như vậy ít âm ỉ hơn nhiều, bao giờ cũng có điều ngờ vực rằng, có thể các cô gái ấy bỏ đến Tbilisi, đến Baku hay đến đâu đó và không cho ai biết. Mà thiếu gì chuyện, cuối cùng thì hóa ra họ đã tự vẫn, đã chết đuối, đã chết trong tai nạn xe... Giấy tờ không tìm ra, vì thế họ được chôn cất như những thi thể vô thừa nhận. Hiểu không nào? Hay là tớ phải nhắc lại mọi điều đó bằng tiếng Pháp?

- Cậu đang nói tiếng Pháp, như Konan Doil⁴⁹⁽¹⁾, hay hành động thực tế, như Serlok Holms. Mặc dù cậu thực ra chẳng biết, họ là những ai. Có lẽ cậu mới đọc cuốn sách cuối cùng là “Cô bé quàng khăn đỏ”⁵⁰⁽²⁾, mà thêm nữa, có thể là “Mumu”⁵¹⁽³⁾

- Chuyện tưởng tượng, cậu bạn của tôi, là lãnh vực công tố, còn chúng tôi là bọn trẻ hiện thực. Mà này, đây là điều cuối cùng, cậu vừa gọi là gì nhỉ- cái là những cuốn sách gối đầu giường của cậu? Thì xin cậu cho mượn ít ra lấy một cuốn, đọc xong là tớ lập tức hoàn trả.

- Được thôi, anh bạn hiện thực, còn có điều gì đáng kể thế?

- Một việc xác đáng nữa, có thể sẽ thông báo cho cậu bây giờ thì phải để đến chiều, nhân tiện chúng mình gặp nhau cả thế. Từ lâu chúng mình đã không thù tạc. Vả lại, tớ có thể đoán ra được là hai anh chị vẫn còn chưa kịp âu yếm ôm nhau, khóc cho đã, còn chưa thương cảm được bản thân mình. Vì thế mà tớ muốn đưa các người thoát khỏi tang tóc. Hết, gọi điện nhé, hôm nay vừa hay là ngày thích hợp của tớ, một buổi tối có khả năng nghỉ ngơi một chút. Bù khú với hai bạn, tất nhiên, không đúng lúc, nhưng biết làm thế nào khác vì cái tình hữu nghị! Đừng có quên mang theo những cuốn sách mà cậu hứa cho tớ mượn.

- Mình cũng muốn gặp gỡ cậu, Rapha. Cậu, cho dù đầu óc không mấy phát triển, nhưng cậu hiểu: vụ việc không chỉ là một đòn hoàn toàn về đạo đức, nó đã đẩy mình và Mari chệch ra khỏi đường ray đời sống thường nhật. Cả mình, cả Mari, cả những người ruột thịt của bọn mình đều không thể cảm thấy bình an và được an toàn. Cuối cùng thì, câu trả lời không chỉ cần thiết cho bọn

mình và những người chung quanh của bọn mình, mà cả cho ngành tư pháp. Điều tối quan trọng là phải tìm ra lũ súc sinh ấy, những kẻ bắt cóc và hãm hại tuyền những cô gái trẻ trung, ngây thơ. Nói vào vấn đề, cậu hụp lội trong cái chảo này, cậu có nhiều cơ hội có uy tín giữa đám trẻ đường phố- hãy động viên tất cả các chiến sĩ đứng lên, lưu ý đặc biệt họ vào cái việc, có hiện diện chẳng chiếc xe “Volga” cũ màu xám và chiếc xe “Moskvich” màu đỏ. Tách rời ra những chi tiết ấy không có ý nghĩa gì hết, nhưng trong mối liên kết có thể cho chúng ta manh mối nào đó. Còn điều thứ hai, cần lưu ý họ đến điều này, - địa điểm nghi vấn diễn ra vụ bắt cóc: khoảng bốn mươi lăm phút từ thủ đô với tốc độ trung bình về phía ngoại thành lên dốc, trở về - xuống dốc. Có những khu dân cư và làng mạc ở trong khoảng cách đó tính từ thành phố, ở trên vùng đất cao? Điều đó có thể thu hẹp chu vi tìm kiếm.

Còn nữa, Rapha, thâu tóm cả những dân anh chị địa phương. Hẳn khó có thể chúng cho phép đám nghiệp dư không phải dân địa phương hoạt động trên các lãnh thổ của chúng. Có thể bắt giữ đôi kẻ trong một hai ngày, điểm mặt chúng, khi đó, thì bọn đàn em sẽ chúi mũi xuống đào đất, có thể, sẽ xuất hiện kết quả. Sẽ là cái mấu tốt để bám lấy, nếu như ai đó đã trông thấy cô gái, cao ráo, tóc vàng, vẻ ngoài hoàn toàn như người địa phương, đi ra khỏi những chiếc xe ấy, hay ai đi trên hai chiếc xe đó, hay ai có chiếc xe “Volga” màu xám, mà chiếc xe “Moskvich” màu đỏ đi đến gặp, hay ngược lại, có chiếc xe “Volga” màu xám, đến gặp chiếc xe “Moskvich” màu đỏ... Hãy đặt ra tất cả các câu hỏi như thế trước đám đàn em của cậu.

- Đây công tố viên, cậu giao cho tớ những ủy thác như thế ư? Rapha cười gằn... - Nhưng cùng với tình cảm công bằng mà tớ được ban phải nhận xét rằng, cái đầu của một gã lạc quan của cậu hình như cũng làm việc đôi chút. Kể ra thì, về tất cả mọi điều đó bọn này cũng đã nghĩ tới. Rất tốt, là mọi chi tiết đó cậu đã hệ thống lại và khẳng định thêm các nghi ngờ của bọn này. Nói chung, có thể, những suy luận của cậu có thể giúp thêm cho Arshakian. Tất nhiên, tớ tin rằng, mọi chuyện này cậu ấy cũng đã áng chừng, nhưng cậu ấy cũng như cậu, là anh chàng soạn thảo các biên bản. Bọn bẻ gãy xương người và lũ chó săn - đó là bọn anh em khác, những người lảng mạn đích thực, những người am tường tinh tế những giọng người khóc lóc, thể hiện bề sâu của khẩu cung của chúng, mà có thể, chỉ là của nỗi hoảng sợ. Rồi đây khi

chúng ta tìm ra lũ súc sinh ấy, qua giọng nói tớ lập tức xác định được, người nói sự thật cho tớ và khóc chân thật, hay lại chế giễu tớ.

- Này dù sao cậu cũng thận trọng, không được tàn bạo, ngộ nhỡ con người chẳng tội tình gì.

- Cái đó, anh bạn của tôi, là phí nghiệp vụ của đám trẻ ấy, những kẻ được vinh danh là những uy tín hay nhà hành pháp học- kể ra, không phải thuộc toa đầu. Trong vụ việc cụ thể này, chúng có thể không có lỗi, nhưng lại thừa nhận tội ở việc khác. Tự cậu biết đấy, nếu như vụ việc không lớn, chúng trình ra cho chúng ta chính là vụ việc ấy. Bọn trai này thích thừa nhận các vụ việc lật vật- Khi đó cơ hội giấu giếm những trò tinh nghịch nghiêm trọng tăng lên nhiều hơn. Như vậy chúng ta phải thực hiện cho bọn chúng và thay máu có ích, để nhíp đập giảm bớt đi. Thôi được, cứ việc tiếp tục múa kiếm trước gương soi, còn tớ phải đi làm...

Chương

21

Tôi thuyết phục Mari khá lâu để nàng lại đi làm. Các đồng nghiệp của nàng niềm nở tiếp đón nàng, dường như sự việc vừa xảy ra chỉ là chuyện thường tình. Tôi buồn rầu nhìn ngôi nhà của ba mẹ Mari đã trở thành thân thuộc đối với tôi đang dần dà hoang vắng. Có biết bao nhiêu hồi ức gắn bó với ngôi nhà này, nơi thực tế tất cả những năm tháng sinh viên của tôi đã trải qua, nơi tôi với Mari chúng tôi có rất nhiều những ngày tháng hạnh phúc không thể nào quên! Thậm chí thửa vườn yêu quý của chúng tôi, luôn luôn được chăm sóc, vây quanh chúng tôi bởi những cây cối nở hoa, tươi tắn và ngát hương, nay có gì đó như trở nên ảm đạm, dường như nó cũng hiểu rằng, những con người trước đây đã yêu quý từng góc nhỏ của nó và săn sóc trông nom nó, sắp tới sẽ rời xa nó. Ở đó tôi thấy trở nên không còn ấm cúng, giống như bao giờ cũng thấy không ấm cúng ở nơi mà những người chủ sắp tới rời bỏ. Ba mẹ Mari cùng với chú Varugian, cô Aida và những người thân thuộc khác cố gắng bán đi tất cả mọi thứ có thể bán được. Dần dà chỉ còn lại những thứ cần thiết nhất - mấy cái giường, một cái bàn, bộ ghế, vật dụng nhà bếp, một số lượng ít ỏi đĩa tách. Tereda chuyển sang ở nhà bà cô Aida, còn mẹ tôi đã bắt đầu chuẩn bị trong buồng của tôi chỗ ở lâu dài cho Mari, thêm vào đó người ta chở đến một cái tủ lớn để quần áo của Mari. Chú em trai tôi được chuyển sang ở trong phòng làm việc của ba tôi. Tôi quấy rầy điều tra viên Arshakian với những câu hỏi đi hỏi lại hàng ngày của mình. Và cuối cùng, với niềm vui vô hạn chúng tôi được thông báo rằng đã tìm ra những kẻ bị tình nghi và định ngày hỏi cung bọn chúng.

Phương án của Rapha là làm việc với bọn đầu sỏ anh chị và đám lau nhau của chúng- đã nhanh chóng cho các kết quả. Đám trai mấy chục đứa và bọn loại choai- biết thông thạo tất cả và mọi chuyện trong các địa bàn dân cư của mình, không mấy khó khăn đã tìm ra hai chiếc xe và những người chủ của chúng theo các dấu hiệu đặc trưng. Đến nhận diện Mari không hề phân vân chỉ

ra ngay bọn chúng và nhận ra người phụ nữ chủ nhà. Người phụ nữ lập tức chân thành thú nhận, và thậm chí cô bé con còn nhận ra Mari.

Những kẻ tình nghi bị buộc tội, chúng thừa nhận còn nhúng tay vào hai vụ bắt cóc những phụ nữ du lịch trẻ khác nữa, cũng theo phương án tựa như đối với Mari. Một trong bọn chúng ngỏ ý nhận chở họ ra ga xe lửa hay tới sân bay, sau đó một gã đàn ông trẻ hơn ngồi vào xe, và chở những người phụ nữ bị chúng hăm dọa đến ngôi nhà ta đã biết. Qua một hai ngày những chiếc xe với biển số Tbilisi rẽ đến và đưa họ đi. Một thông tin đã đến tai chúng tôi là ở đó những nhà hàng kín đáo và các ngôi nhà ngoại vi thành phố sử dụng rộng rãi những dịch vụ của các nữ nô lệ tình dục. Một số phụ nữ, chủ yếu là mồ côi cha mẹ hay xuất thân từ những gia đình bất hảo, trở nên quen với cuộc sống như vậy, đến mức định cư ở đó, trở thành những nữ tiếp viên nhà hàng, vợ chính thức hay gái chung sống với những tay anh chị tội phạm, hay lại trở thành những thầy bà của đám con gái mới trở thành những kẻ bán dâm. Người phụ nữ bế đứa nhỏ hóa ra là tình nhân của tên tội phạm trẻ hơn, còn tên cầm lái là anh em họ của hắn. Chồng của người phụ nữ này năm năm trước đi khai hoang để kiếm tiền và rồi biến mất tăm mất tích - có lẽ là đã chết, chuyện như thế đã không hiếm xảy ra.

Vấn đề chủ yếu đối với tôi còn lại là vấn đề từ đâu có “đơn đặt hàng” nhằm vào Mari và ai đứng sau việc đó. Bởi vì Mari đâu có phải khách du lịch, mọi người đã biết nàng, biết cả tôi, mà như thế, có nghĩa là biết cả gia đình tôi và những người chung quanh tôi. Từ mọi giả thuyết về sự việc đã rõ ràng là, không có những biện pháp đáp trả rộng rãi chuyện đó không dừng lại. Khi đó vì sao lại cần mạo hiểm? Cần phải có một nguyên cớ: Nhưng gì đây?

* *

- Rapha, bọn này đặc biệt mời cậu đến để với tất cả sự thẳng thắn vô sản nói rằng: cậu - thật cừ khôi!

- Cám ơn, anh Rapha,- Mari mỉm cười,- em đã biết rằng anh có tấm lòng nhân hậu, anh là một người bạn tốt. Anh không thể hình dung ra được em đã trút được một gánh nặng như thế nào kia - đã được rửa sạch khỏi những ngờ vực tai tiếng.

- Đây hai bạn, không đáng phải khen ngợi đây quá như thế. Biết cậu bạn của tôi và tính cách khó chịu của cậu ta, tôi có thể nói, rằng cậu ta say sưa và

dần dà chuyển sang phê phán, gán cho tôi những tội lỗi chết người, đại loại như, không xịt nước hoa đàn ông. Đúng, điều đó đúng như vậy, nhưng đó là do các cô bạn gái của tôi yêu cầu, họ thuyết phục tôi rằng mùi mồ hôi đàn ông khỏe khoắn của tôi kích động họ một cách khủng khiếp, còn khi một gã đàn ông được xịt nước hoa, thì ấn tượng cứ như đôi bạn gái đồng tính hôn nhau. Đừng làm cái bộ dạng hùng hổ thế, anh bạn Pháp, có mặt Mari cậu không được cả gan đá móc lại còn dội những lời lẽ phi trí thức. Mà phải nói, tớ không phải người của đảng, nhưng tớ vẫn có thể là một người biết tự phê bình! Chẳng hạn tớ không mặc quần đùi lụa viền đảng ten, bởi vì đơn giản là ở các cửa hiệu không có bán.

- Thôi đủ rồi, gã bông phèng, cậu tưởng cậu là ai kia chứ? Frunzika Mkrttsiana? Cô gái lần đầu tiên gặp gỡ cậu, cô ta sẽ nghĩ gì về chúng ta chứ?

- Xin thứ lỗi cho tôi, tôi quên khuấy đi mất! Tôi muốn được giới thiệu hai bạn với bạn gái mới của tôi, Gayane, cô ấy là nhà sinh vật học, giám định viên tại phòng thí nghiệm hình sự của chúng tôi, đã có bé gái 4 tuổi, nhưng cô ấy vẫn là một người đàn bà tự do. Tôi không loại trừ là chúng tôi sẽ tạo dựng thành một gia đình công an kiểu mẫu - kể ra thì, không chính thức. Hãy hình dung ra xem một bức tranh, tối tối về, trước khi đi ngủ mỗi người chúng tôi cởi bỏ bao súng ngắn ra và đặt bên cạnh với những hàm răng giả. Sáng mai cậu ta tỉnh dậy, mở mắt ra liền thấy bà vợ đang chìa họng súng vào cái vị trí, hừm, vị trí rất quý báu của cậu và bằng một giọng khàn khàn mà rằng: “ Quân chó đẻ, thú nhận đi, chiều qua mi lang bạt những đâu mà không thấy đến dự buổi sinh hoạt chính trị?”.

- Quả thật là ở cơ quan người ta nói không sai, Rapha, rằng anh giỏi diễn hài kịch,- cô Gayane tham gia vào câu chuyện- Em thấy, bữa nay anh đang thành công đấy. Nhưng làm em mất mặt trước bạn bè thế là đủ rồi! Em làm gì có súng ngắn, vả lại em cũng chẳng có quyền mang nó. Vì thế để cho bức tranh giống như thật anh phải đi mà tìm lấy một cô công an có súng ngắn. Chào chị Mari, tôi đã thấy chị trên các buổi truyền hình và luôn thán phục vẻ đẹp của chị cũng như thái độ dẫn chương trình trên sóng.

- Xem kìa, em không để phí thời gian trong giờ làm đấy, kết hợp giữa công việc có ích với giải trí, - Rapha tiếp tục giễu cợt.

- Có tin tức gì mới về vụ việc của Mari? - tôi lên tiếng hỏi. - Kẻ nào đứng sau bọn cậu hả?

- Chúng tôi còn chưa biết. Tôi có cảm giác là, Arshkian cũng đã đánh hơi được điều gì đó, anh ta là con cáo và người tuân thủ pháp luật, dọa rằng sẽ tổng lũ súc sinh ấy vào xà lim với lũ chuột bỏ, hay dùng những tên đồng tính hung bạo, chứ không. Tôi đã đề nghị anh ta cho bọn chúng ném những liệu pháp nước, cho đầu óc chúng tỉnh táo ra, chừng nào chúng chưa chịu “tự nguyện” thành khẩn cung khai. Nhưng anh ta tạm thời khước từ - ngộ nhờ quân đầu giả ấy lại hoảng hốt mà đưa ra những tội chứng không đúng, khi đó thời gian để kiểm chứng lại mất toi. Mari, như em với trực giác của mình có cảm nhận được điều gì không? Em có nghi ngờ kẻ nào không?

- Tất nhiên rồi, trong mọi việc và bây giờ có lỗi vẫn là David, nhưng trong trường hợp này tôi loại trừ anh ta ra. Anh ta chẳng việc gì phải bắt cóc tôi, tự tôi sẵn sàng bằng lòng đi theo anh ta, đến nơi nào anh ta muốn. Ngoài ra tôi chẳng có kẻ thù nào khác và trước đây cũng không có, vì thế, tôi nghĩ, đây là một trường hợp ngẫu nhiên.

- Nhưng bọn chúng mấy ngày liền theo dõi em kia mà, cho đến lúc chộp được đúng cơ hội, - tôi bác lại. - Và có thể nào lại là ngẫu nhiên, nếu như chúng biết cả nơi em sống! Có nghĩa là, có kẻ nào đó phải chúng tới địa chỉ của em. Kẻ nào đó phải biết em cụ thể. Nhưng hẳn theo đuổi mục đích gì-điều đó tạm thời còn chưa rõ.

- Thôi đi, xin các bạn, - tôi khó khăn lắm mới chỉ bắt đầu ra khỏi được cơn ác mộng này,- Mari co rúm người lại.

- Giả thuyết của cậu, David? Và nói chung là cậu có giả thuyết chưa?

- Mình có nhiều giả thuyết, nhưng mọi cái đều có những khiếm khuyết, và không ăn khớp,- tôi nói tiếp - có thể, ta phải chờ thêm vài ngày nữa, mọi chuyện mới sáng tỏ được chẳng? Không nhẽ bọn cận bã này sẽ mãi mãi im lặng ư, chẳng bao lâu nữa hẳn sẽ lan ra đủ mọi lời lẽ chẳng đẹp đẽ gì: Ô Mari, ô Mari, xin tha thứ cho chúng tôi, ô Mari...

- Thấy không, anh chàng công tố chưa trưởng thành, từ những lời lẽ của cậu đã hình thành giả thuyết đầu tiên rồi! - Rapha xoa hai tay vào nhau.

- Nếu vậy thì xin làm cho chúng tôi được sáng tỏ, hơi đại diện trí tuệ của công an Xô viết không ai mua chuộc được!

- Có nghĩa là, như thế này, - anh bạn tôi nói tiếp, - kẻ đặt hàng không phải loại núp cao su bé nhỏ, mà là một dân anh chị ngớ ngẩn nổi máu điên, đùa với hăn không dễ. Có chuyện gì là phăng teo!

- Trong lời lẽ của cậu có nhiều từ cổ xưa, thật là đem vinh dự cho nhà luật sư thực sự này, nhưng tôi muốn nghe được ở cậu một cái gì thực chất có ý nghĩa hơn.

- Thì, thứ nhất, đó không phải là Giôko. Cái gã hâm hâm - tàn tật này, thêm vào đó cậu, người bảo vệ các cô gái hay hờn giận, cũng đã cho biết tay rồi, tớ có thể chứng thực là kẻ rõ ràng trung lập, - chẳng có ai sẽ phải sợ. Thứ hai, đây không phải dấu tích của con dân anh chị trộm cắp, tầm suy tưởng của bọn chúng không bay cao hơn đám nữ phục vụ bàn và các ả soát vé chợ và tàu điện. Tất nhiên, cũng không thể loại trừ cả bọn chúng, ngộ bồng nhiên! Gã nghiên cứu sinh, kẻ si tình cũ tư tưởng Mari, ta cũng loại trừ: hăn đã lấy cô con gái của thủ trưởng “Buôn bán rau củ”, con người ba lần không nghèo, nhân tiện nhiều trai trẻ sáng giá, trong đám đó đáng tiếc không có tớ, đã từng lướt qua. Còn lại là những kẻ bạt mạng, anh chị nhất trong số đó là - Quái vật. Mặt khác, em hăn- lại là một gã trai bình thường, bạn cậu. Kể ra, đối với Quái vật thì việc này ít có ý nghĩa, nhưng, điều chủ yếu là, hăn bị mắc cạn ở Riga và hình như đang ngồi ở nhà giam. Còn có Misa - Chiếc răng vàng, nhưng hăn đang làm ăn có liên hệ với giới công an, và vụ việc này không thuộc phạm vi của hăn. Bọn hăn có lãnh vực yêu thích của mình- lãnh vực kinh tế. Còn lại là những tên côn đồ và lũ chó rừng vớ vẩn hơn nữa. Tớ nghĩ những tên côn đồ lật vạt đó đã lập tức ra thú tội ngay rồi.

- Mà có thể kẻ chủ mưu là Bí Tết?

- Đột nhiên Mari thốt ra câu hỏi.

- Do đâu mà em bỗng nhớ tới tên trộm vặt này? Đến tôi cũng chẳng sợ hăn, hăn chỉ là tên đóng hàng, chứ đâu phải gã côn đồ. Nói tóm lại, dù đó có là kẻ nào đi nữa, chúng ta cũng sẽ tìm ra. Nếu như bọn trẻ của tôi tìm ra nó trước các đồng nghiệp danh giá của tôi, tôi hứa là, tôi sẽ hết sức thú vị cho chúng nó thưởng thức một liều thạch tín hay ném một nửa cân thuốc ngủ- cứ để cho nó tự lựa chọn, tôi không tham lam, - Rapha kết thúc câu đùa cợt ác độc của mình.

- Gayane, cô đừng sợ hãi, cậu ta đâu khát máu như cậu ta muốn tỏ vẻ như vậy, - tôi mỉm cười. - Cái gì đúng, cái đó đúng. Cậu ta không thương hại đối với bọn đều cáng. Nhưng là người bạn không ai vượt qua được, và tâm hồn cậu ấy đôn hậu. Chỉ phải cái lưỡi là sắc lẹm.

*

* *

- Xem kìa, Rapha sống mới thú vị làm sao chứ: không có tháng nào là không có bạn gái mới. Còn anh?

- Anh thì là người cổ hủ.

- Hình như không lấy gì thuyết phục cho lắm từ miệng anh, đặc biệt sau cái chuyện anh sốt sắng bắt tay vào giúp con bé Baku, - Mari bĩu môi cong cớn.

- Thế thì tự em đi mà tìm nguyên nhân.

- Anh muốn học được thông thạo tiếng Pháp và, chỉ vừa đạt được mục đích của mình, là bỏ em.

- Lần nào tôi cũng ngạc nhiên, từ đâu mà cô gái này lại có được một cách tư duy triết lý đặc biệt phi thường như vậy! - tôi làm điệu bộ sân khấu vung hai tay lên.- Tuy vậy... tiếng Pháp của anh còn xa mới hoàn thiện, cả cuộc đời của em chưa chắc đã đủ để đưa anh đến trình độ cần thiết. Đến phải, có lẽ, kèm cặp anh cho đến đầu bạc răng long mất. Có nghĩa là, em cần thiết cho anh!- Logich thật đích đáng! Anh quan tâm một chuyện khác: ba em thế nào rồi? Ông có vẻ đau ốm, cáu bẳn, lúc nào cũng không yên. Cứ nhìn xem, nước da mặt của ông ra sao, hai tay run rẩy... Anh rất thương ông cụ. Lại còn đáng để ý là, ba em trao đổi gì với ông chú Varugian một cách sôi nổi và xúc động thế, đôi khi với cả mẹ em. Thêm vào đó họ lại cố giấu giếm em và anh, không hé lộ chuyện gì.- Em cũng đã nhận thấy, và em không thích điều đó. Nhưng ba mẹ em không cho hay về công việc của mình.- Hẳn là, việc liên quan đến mua bán ngôi nhà gắn với chuyện ra đi, thiếu gì những điều hôm nay họ đang phải quan tâm. Khi bọn người mua nhà mang tiền đến, ba mẹ em sẽ không giữ trong nhà, mà mang chúng ra ngân hàng. Nhà em được phép hoán đổi, chẳng có gì đáng sợ, nhiều người đã biết việc gia đình em bán nhà cửa, bàn ghế và các thứ khác nhân chuyển ra đi. Anh nhắc lại là, gia đình em phải cẩn thận

*

* *

- David, bà Xilvia mời con cầm máy nghe
- Mẹ, có chuyện gì vậy? Nếu không khẩn cấp, con sẽ điện cho họ sau giờ làm.
- Bà Xilvia rất muốn nói chuyện với con trước khi con đi tới nhiệm sở
- Cô Xilvia. Có chuyện gì với Mari sao?
- Không, David, mọi chuyện vẫn ổn, đơn giản là cô muốn khẩn cấp nói chuyện riêng với anh. Cô rất mong, con có thể ghé đến nhà trước đã có được không?
- Cô Xilvia, cháu thấy có chuyện gì bất ổn? Xin cô gọi Mari đến cầm máy.
- Con đã biết rõ là vào giờ này con bé còn đang ngủ.
- Thôi được, cháu sẽ đến ngay.

Trên đường đi tôi rẽ vào viện công tố, báo cho thư ký viện vừa kịp tới làm, tôi sẽ đến chậm độ một tiếng, phóng nhanh đến nhà Mari. Ở phòng khách, gặp ngay ông Azat, cô Xilvia và ông chú Varugian đều đang trong trạng thái xúc động - mất trí.

- David, thứ lỗi cho là chúng tôi phải làm phiền đến anh, - chú Varugian lên tiếng, - nhưng chúng tôi không biết tìm đến ai. Thêm vào đó vấn đề lại rất tế nhị, và chỉ có anh có thể giúp đỡ chúng tôi.

- Mari đâu, có chuyện gì với cô ấy?
- Kể ra, chúng tôi không muốn cho Mari tham gia vào chuyện này.
- Vậy thì để cháu đến gặp cô ấy.
- Ấy, này con, cứ bình tĩnh. Cô sẽ đưa nó ra bây giờ - cô Xilvia nói mấy lời ấy, rồi vội ra khỏi phòng khách.

- David, - giọng run rẩy, ông chú Varugian lên tiếng, - họ đánh lừa chúng tôi, ăn cướp tất cả.

- Ai? Bao giờ, bằng cách nào? Bọn người mua nhà ư?
- Ấy không, cái tên cận bã Bí Tết kia!
- Khoan đã, chú Varugian. Anh ta dường như có quan hệ bình thường với chú kia mà. Cháu có cảm giác là anh ta kính trọng chú. Mẹ của anh ta làm việc dưới quyền chú, cô Aida vợ chú giao du với bà ấy.

- Ở thì mọi chuyện như thế đó, nhưng ai có thể nghĩ rằng hăn hóa ra lại là đồ vô lại như thế! Tất cả những điều cháu nói, có ý nghĩa với những người bình thường, còn đối với hăn các quan hệ con người - chẳng là cái gì hết...

Trong suốt thời gian này ông Azat ngồi mặt tái nhợt và không nói không rằng. Rõ ràng là ông rất khó ở? Cô Xilvia và Mari mặc áo lụa choàng trắng bước vào- với cặp mắt húp lên vì ngủ. Nàng ngồi ghé vào ghế pho tô bên cạnh ghế sát vào tôi.

- Thế nào, chú Varugian, bằng cách nào mà hân đánh lừa được chú?

- Tất cả số tiền bán nhà - sáu mươi nghìn rúp - chúng tôi giao cho hân để hân mua hộ ngoại tệ⁵²(1)

- Có người nào lại ngu muội đến mức có thể trao một số tiền lớn như vậy cho loại người nham hiểm, như tên Bí Tết!

- Thì tôi chính là kẻ ngu muội, tôi! - ông chú Varugian thốt lên. - Tôi sẽ giết chết hân, cho dù người ta bắt tù tôi, xử bắn tôi!

- Cháu hiểu không, David, - cô Xilvia òa khóc, - đây là tất cả tiền bạc của nhà này, mà chúng tôi đã làm lụng ở đây bằng lao động cực nhọc suốt mười lăm năm dài đằng dặc. Cứ nghĩ rằng đổi được sang ngoại tệ, qua người quen thân dần dà chuyển sang Pháp. Còn ở đó có thể vài năm sống yên ổn, cho đến lúc thu xếp được đâu vào đấy, sửa sang lại căn hộ của chúng tôi cho tươm tất, thu xếp công ăn việc làm đâu vào đấy... Ngay lập tức chúng tôi không thể ăn nhập vào cuộc sống, còn phải ổn định hòa vào cuộc sống, còn phải mở xưởng may, tìm được thợ học việc, cũng phải mất đến một hai năm.

Tôi biết đã có nhiều người khác hành động như vậy, bởi vì đổi ở nhà bằng một lượng tiền lớn như vậy chẳng ai người ta cho phép. Tiêu chuẩn chính thức đặt ra rất hạn hẹp, mỗi người ra đi chỉ được phép không hơn năm trăm đô la. Ngoại tệ ở đất nước Xô viết là vô giá, cả đồ kim hoàn chỉ được đưa ra với một số lượng rất hạn chế. Những người ra đi thực chất là trần trụi, bởi vì, theo chính kiến của giới cầm quyền nhân đạo, cần phải gây trở ngại cho họ trong khuynh hướng rời bỏ đất nước.

- Các người bắt đầu công việc này, thì nay các người kết thúc nó, - Mari ngừng lên nói. - Không nên kéo anh David vào đây! Mà liệu nhờ có chuyện gì đó lại xảy ra với anh ấy? Bởi vì tên Bí Tết không phải kẻ bình thường, anh ta có nhiều kẻ quen biết trong giới tội phạm, mà có khi còn có cả vũ khí.

- Con gái làm sao vậy, con muốn để ba mẹ ra đi là những kẻ ăn mày? Ngôi nhà này không còn của chúng ta, - ông Azat chậm rãi, khó khăn tìm lời lên tiếng, - chúng ta thậm chí không thể đến công an trình báo. Ba mẹ và chú

Varugian sẽ bị bắt vào tù vì những hành vi vi phạm pháp luật dính đến ngoại tệ. Thậm chí bây giờ ba sẵn sàng không ra đi nữa, ở lại, nhưng chúng ta sẽ ở vào đâu? Con đường, mà ba đã đi qua thời trẻ, không thể nào lặp lại.

Ông âm thầm bật khóc. Thấy rõ là ông xúc động hơn tất cả mọi người.

- Azat, tôi muốn giúp đỡ anh, nhưng hóa ra lại là tên ngốc cả tin! Tôi chuyển cho anh căn hộ, còn tôi thực sự sẽ giết chết tên cặn bã, bằng chính đôi tay này! - ông chú Varugian đưa tay vào vuốt mái tóc.

- Chú Varugian, xin chú bình tĩnh, - tôi lên tiếng.

- Khoan đã, David, - Mari lại xen vào chuyện, - mọi người không bàn bạc gì với anh, thậm chí với em cũng chẳng nói năng gì cả. Tự mọi người quyết định ra đi và nay lại muốn giải quyết vấn đề bằng đôi tay của anh. Mà ở đây thì mọi chuyện có thể xảy ra. Tên Bí Tết có thể làm hại anh, hay anh làm hại hắn, bấy giờ người ta sẽ trị tội anh.

- Mẹ không ngờ con gái mẹ lại như thế này, con ăn nói cứ như người dưng! Cô Xilvia lắc đầu. - Thêm vào đó, mẹ với ba ra đi một mình, bị con và em gái con bỏ mặc, vậy mà con lại còn không muốn giúp đỡ. Các cô là bọn ích kỷ, thu xếp lấy cho cuộc sống bản thân mình bằng lao động của cha mẹ! Ba mẹ đã từng không từ chối điều gì với các con, đã làm việc, như những kẻ đáng ghét, - và cô Xilvia lại nước mắt khóc. Thấy rõ là cả Mari cũng khó kìm được nước mắt.

- Chú Varugian, - Tôi hỏi, - làm sao lại có chuyện, chú trao lập tức cho anh ta một số tiền lớn như vậy?

- Hắn cam đoan với tôi rằng, số tiền càng lớn càng đổi được sang ngoại tệ theo giá hời hơn.

- Và tại sao tên Bí Tết lại không làm việc đó? Thì trong trường hợp nào hắn cũng được hưởng phần của mình kia mà? Hắn không chịu trả lại tiền hay sao?

- Thực chất là như vậy, đã hơn hai tháng rồi, kể từ khi hắn nhận tiền và trong suốt thời gian đó bằng mọi lý do khác nhau, hắn lần lượt thực hiện lời hứa của mình. Mới đây tôi tình cờ biết được rằng, hắn không ngủ ở nhà, ở đâu đó hắn có một căn hộ khác, một căn hộ bí mật. Hơn thế nữa, trong những ngày tới hắn lại sửa soạn bay đi Matxcơva. Rõ là ở đó thì không còn tìm ra hắn, thế là không thể nào lấy nổi lại tiền.

- Làm sao mà chú biết chuyện đó?

- Tình cờ. Trả lời câu hỏi của tôi, tại sao Ghenrikh không cầm điện thoại nghe, mẹ hẳn bảo, đã mấy ngày không thấy hẳn về nhà.

- Địa chỉ căn hộ mới có biết không?

- Ở đâu đó trong khu chợ có mái che, lô thứ nhất

- Cái đó chưa nói lên điều gì. Có biết cụ thể thêm gì nữa không?

- Tôi không biết gì nữa. Nói chung người ta bảo rằng hẳn có hai căn hộ ở các nơi khác nhau, nhưng có lẽ là - chính tòa nhà tôi đã nói với cậu.

- Cụ thể là - cửa nào, tầng bao nhiêu?

- Tôi không biết được! Thậm chí về tòa nhà tôi cũng nói theo lời mẹ hẳn và những người chúng tôi cùng quen biết. Có thể hỏi bà ta lần nữa?

- Khi đó chú sẽ đánh động họ, và tên Bí Tết sẽ bỏ chạy hẳn. Mà có thể, hôm nay đưa mẹ hẳn đến chỗ chú hay đến đâu đó chẳng? Có thể thậm chí trái với ý mẹ nó. Bây giờ cháu đi trao đổi ý kiến với Rapha. Ta giữ bà ta một hai ngày, cho đến khi bà ta khai địa chỉ của “ông con”.

- Không, với cái giá ấy tôi không tán thành,- ông Azat phản đối,- chúng tôi thà đành vô gia cư, còn hơn là làm chuyện như thế. Bà ta là một phụ nữ ốm đau, ngộ nhờ dùng một cái lăn ra chết? Chuyện ấy xảy ra thì chúng tôi càng khốn nạn hơn. David, mẹ Ghenrikh- người đàn bà yếu đuối, bất hạnh, không nên đối xử với bà ta như vậy.

- Thế thì cần cố gắng, để chẳng xảy ra chuyện gì. Có điều, bao giờ chẳng có chút mạo hiểm. Nhưng cháu lo sợ hơn hết không phải điều quan tâm của bác về người thân, mà là, bước đi này có thể đánh động tên rác rưởi và hẳn sẽ chuồn thẳng bắt vô âm tín. Đây không phải là loại người đặc biệt lo lắng đến mẹ nó. Thêm vào đấy hẳn biết tổng, rằng chúng ta chẳng làm gì đe dọa cuộc sống của mẹ hẳn. Mà cuối cùng điều mà cháu đặc biệt quan tâm lo lắng hơn cả là bà mẹ tên Bí Tết có thể đơn giản không biết gì đích xác địa chỉ của thằng con. Có lẽ đúng là vậy thật. Chú Varugian, còn có thể có những chi tiết gì nữa nhỉ? Có thể, mẹ hẳn nói hẳn ăn mặc ra sao - mặc áo bành tô, áo da? Vốn hẳn vẫn ăn mặc rất bảnh bao, khi đó, ai đó trong đám trẻ sân nhà gần các địa chỉ trên, nơi chúng ta sẽ đến tìm hẳn, có thể chú ý nhận diện.

- Phải rồi, tất nhiên là thế, lần cuối cùng, khi chúng tôi gặp nhau, khoảng năm ngày trước, hẳn mặc áo lông chó bành tô màu đen, trong lót lông và cổ lông rộng và mũ lông chồn, được gọi là “chiếc bánh rán”

- Vậy thì, mỗi người lo một việc. Mari, tối nay anh sẽ gọi điện cho, có thể, chúng ta không gặp nhau.

- Đừng có làm những chuyện ngu ngốc! Cái thằng đều cáng ấy, quý tha ma bắt nó đi, mà cả cái chuyện thuyên chuyển ngu ngốc tìm đến “thiên đường hạnh phúc”, mà ba mẹ bỗng nảy ra ý định, cũng vậy!- Mari kết thúc

*

* *

- Rapha, có câu chuyện.

- Mình chỉ rảnh vào tối nay.

- Tôi sẽ đến cửa cơ quan cậu, ra ngoài độ mười phút.

- Chà, võ sĩ đấu kiếm viện công tố, nói gần vào việc xem- tôi đã nghĩ thấy, như mùi hôm nay cậu phả ra. Lại có chuyện gì với Mari? Có nhiều nhận không đấy?

- Ấy không, mà kể ra, thì cũng gần gần thế. Đúng hơn là, mọi chuyện liên can đến gia đình cô ta.

Tôi kể ngắn gọn cho Rapha về sự việc xảy ra.

- Nghĩa là, cái mối móc duy nhất là - trang phục công tử bột của hần... Thế nếu như hần lại đóng chiếc áo bông trần hay mớ giẻ gì đấy, khi đó thì sao? Tạm thời chúng ta sẽ khởi động, nhân ảnh hần ra giao cho cánh thanh niên, - mà với họ cũng cần hứa hẹn gì đó, chứ không gã buôn lậu ngoại tệ mặc áo bành tô trẻ em của cậu lại chuồn tuột mất, lặn và chìm trong các dòng nước Matxcơva. Và như vậy trước tiên là phải tìm hần bên lăng mộ, mà hần, cậu hình dung xem, thì không thương nhớ vị lãnh tụ vĩ đại của vô sản đâu! Thậm chí, nói ra thật đáng sợ... hần đâu có kính trọng người ấy!

- Rapha, thì chính cậu cũng hiểu rằng, đi trình báo công an- chẳng khác gì đi tìm bàn tay cứu giúp của chúa trời. Cái chuyện sau còn có phần hy vọng thậm chí hơn hần. Nghe đến số tiền lớn như vậy, các sư phụ hần vội vàng không chỉ một lần đem tên đều cáng cùng mẹ của hần dầm vào nhựa đường, bấm nhỏ cho chuột ăn, hơn là đi trả lại tiền cho người bị hại.

- Cậu nghĩ xấu về các đồng nghiệp của tớ đến như thế đấy. Thì số tiền ấy kể ra thì bằng cả tổng số lương một năm của toàn thể một bộ phận cơ quan tố. Mà họ là những chàng trai bình thường, quả đáng tội, không như một số kẻ - hàng ngày không thay đồ lót và tắm rửa ít hơn, không đi nghe các buổi biểu

diễn nhạc giao hưởng hay nhạc kịch, đi ăn nhà hàng, không chỉ uống nước khoáng, lại còn nữa, họ có các bà vợ, những bạn gái tươi vui và, cuối cùng, những đứa trẻ háu ăn.

- Mà nghe này, chàng công tố viên, có thể gã có con bò cái thường xuyên? Tìm hiểu xem, mẹ là ai và qua mục ta tìm ra “anh bạn của gia đình” Mari - chúng ta hộ tổng đưa mục ta một cách trí thức đến địa điểm được chỉ định, ở đó ta sẽ tiến hành chuyện trò một cách tâm tình về tính không trung thực.

- Nhớ ra rồi! Ông chú Varugian còn nói, thời gian cuối cùng tên Bí Tết có một cô gái Nga nào đó thỉnh thoảng lui tới.

- Có vậy thôi ư?

- Theo tôi, đúng vậy.

- Không đậm cho lắm. Có thể, tất nhiên là, còn phải quan tâm đến hân đã mua sẵn vé máy bay hay chưa. Biết đâu đấy hân đã vù đi đến Tbilixi hay Baku rồi, hay cũng lại đã ra đi bằng tàu hỏa, hay ô tô, từ đó có thể đã phối tiếp... cậu hiểu chứ, có phải không?

- Tôi lấy làm ngạc nhiên, Rapha, tại sao khi học ở Tổng hợp cậu học dốt đến thế, mà bây giờ bỗng cứ như một triết gia đại tài vậy.

- Việc học là dành cho bọn đụt, những kẻ không có trí tuệ bẩm sinh, còn ở tớ vốn là tài năng. Có thể thì cậu giúp một tay, nếu như không, thì đừng có mà thò mũi vào. Cậu hân nhớ lời thề Hippokrat53(1)- “đừng làm hại người?” Tớ sẽ trang bị cho đám trẻ, còn cậu phải thanh toán.

- Tớ hứa là khi có mặt các cô bạn gái của cậu tớ sẽ không kể chuyện cậu đã học hành ra sao trong suốt năm năm trời. Cũng không nói ra chuyện ai đã viết hộ cậu các bài luận văn và bài kiểm tra mà sau đó cậu khó khăn mãi mới đọc thông.

- Vậy mà tớ đã nghĩ, thực ra cậu thật sự hứng thú với công việc đó! Chính bởi vậy tớ mới cố ưu tiên dành cho cậu cơ hội như vậy.

Chương

22

Đêm đã khá khuya rồi- Rapha gọi điện đến.

- Đã có địa chỉ, đi xe đến đón mình. Ai cầm lái?

- Rubô

- Được đấy, cậu ta khá. Vậy thì mình đợi vào hai giờ đêm

- David, con lại bày ra chuyện gì hả, nói chuyện với ai thế? - từ buồng mẹ tôi đi ra.

- Mẹ, mẹ cứ ngủ đi, công tố viên trực đề nghị con đến thay ca cho anh ấy. Nhà mình với nhà anh ấy ở gần nhau, không tiện từ chối người ta.

- Mặc ấm vào, ngoài trời lạnh đấy.

Chúng tôi lặng lẽ đánh xe tới địa điểm mà Rapha đã được mách bảo, xe cùng với người để lại cách xa chừng năm chục mét.

- Rapha, để mình đi trước. Cậu đã tìm ra địa chỉ thế nào?

- Đơn giản là người ta đã biết được vây cánh của hã, nhắm luôn tay đồng bọn thân cận nhất, Karo, cậu có thể cũng biết. Cái thằng cha để ria mép rất mảnh, tóc muôn thuở chải mượt, mặc quần ống hẹp và mang giày đế cao. Nhớ ra chưa?

- Hình như, đã, mình biết người như thế.

- Vậy là, bọn mình tóm hã, hã sấn ngay ra quần. Loại này đâu có phải đầu trộm đuôi cướp. Dân buôn bán ngoại tệ yếu đuối cả, phường châm họ theo đuổi là: đưa, lấy, nhận phần lợi lộc. Chẳng việc gì phải giấu? Nhưng tạm thời bọn mình giữ ở đơn vị để nhờ ra thằng cha này lại đi báo trước cho tên Bí Tết. Cậu đừng đi vội quá thế, cứ từ từ.

- Rapha, cậu có mang vũ khí không?

- Cậu cần biết để làm gì?

- Đưa đây, tôi kiểm tra.

- Đi thôi, đi thôi. Cần phải nhanh chóng kết thúc cuộc dạo chơi của cậu. Tớ hy vọng, một khi vào đó cậu sẽ đánh giá tình bạn của tớ. Cứ tưởng tượng xem:

vào hai giờ đêm mà phải bỏ lại Gayane ấm áp của tớ, đi theo cái tên Pháp bị đánh chết dờ ở trận Borodinô⁵⁴(1), mò mẫm khắp các ngõ phố lạnh lẽo như thế này.

- Tất nhiên, mình sẽ ghi nhận công lao. Sẽ giới thiệu cậu vào hàng ngũ Đảng Cộng sản Liên xô, tổ chức vĩ đại, trong sáng và nhân từ của đội ngũ tiên tiến những người Xô viết - cậu lập tức sẽ trở nên khá hơn.

- Xin cảm ơn nhiều. Còn có thể chờ đợi gì hơn ở cái gã công tố dấm da dấm dớ. Bao nhiêu tiền dốc ra mua sắm đồ lót với nước hoa, nước thơm. Nhân tiện chợt nhớ ra một câu chuyện tiểu lâm lý thú...

- Thôi đi, Rapha, - ta qua cổng vòm rồi, bây giờ đi bộ lên cầu thang gác.

- David, đi ủng bọc ra ngoài giày, để khỏi gây tiếng động. Gớm thật, quân đều giả, trốn mãi lên tận tầng bảy. Cậu sẽ lên tiếng nhớ, hẳn biết tông giọng của tớ. Tự giới thiệu là thợ trực sửa ống nước của ban quản trị nhà chung cư.

- Biết rồi, biết rồi, mình sẽ nói là nước chảy thấm hết xuống buồng của hàng xóm tầng dưới. Cứ như đã bàn định trước rồi - tớ dẫn đầu và không có vũ khí.

- Thế cậu không mang cái gì theo mình ư?

- Quả trùy không có cạnh sắc.

- Bất luận thế nào cũng phải đeo găng vào. Chứ không cậu sẽ xiên, máu sẽ ra nhiều, chúng ta sẽ bị vấy bẩn.

- Phải, tớ cũng đã đề phòng trước.

- Đừng đánh vào đầu, chứ không có thể cho đi toi hẳn. Lối đi hẹp, đứng nghiêng sườn bên trái để vung tay được thuận. Cậu nhớ rằng, thẳng nhất gan sẽ nổ súng ngay, chẳng báo trước gì đâu. Cái chuyện bảo hẳn có cả đại bác, thậm chí cũng chẳng phải nghi ngờ. Hẳn có thể mang theo đại bác ra mở cửa... Bằng đòn đầu tiên hạ gục ngay hẳn. Tớ cũng sẵn sàng nhả đạn, thiếu gì chuyện có thể xảy ra, - Rapha se sẽ chỉ đạo tôi.

- Không phải dạy cha đạo cầu kinh.

- Nghe này, cha đạo, điều bất ngờ nhất thường xảy ra chính vào cái lúc không chờ đợi chuyện gì xảy ra. Đi thôi, tắt đèn ở cổng vào...

- Cậu khá lắm, vậy mà thẳng cha nào lại bảo công an là lũ đàn độn.

*

* *

Chúng tôi đứng im lặng vài giây bên ngoài cửa căn hộ. Chung quanh mọi cái đều yên tĩnh. Cuối tháng hai, ngoài phố ẩm ướt, trời tối sớm, lạnh giá và u buồn, mọi người bình thường từ lâu đã đi ngủ cả. Tôi đưa tay gõ cửa- không động tĩnh gì. Sau nửa phút - tôi lại gõ cửa, lần này gõ mạnh hơn. Nghe có tiếng chân ra gần cửa.

- Ai đấy,- nghe giọng nói cáu kỉnh của tên Bí Tết, - có chuyện gì?

- Anh bạn, mở cửa, thợ sửa ống nước đây. Carlen ở phòng quản lý nhà ở. Nước chảy mạnh xuống hàng xóm tầng dưới, họ gọi chúng tôi sửa.

- Chảy là thế nào?- Nhà tôi khóa tất cả các chỗ rồi mà.

- Có thể chảy ngầm! Xin lỗi, mở cửa, tôi kiểm tra một phút rồi đi ngay.

Nghe có tiếng mở chốt cửa. Cánh cửa vừa hé mở, cả hai tôi và Rapha đều xô cửa xông vào. Bí Tết nhảy lùi lại, chúng tôi vào hành lang. Đề phòng bất chắc, tôi vung tay giáng quả trùy vào ngực hắn. Đúng lúc đó tên buôn bán tiền ngoại tệ cúi xuống, và cú giáng trượt vào cổ hắn. Bí Tết gục xuống sàn nhà và thở hồng hộc dữ dội vì nghẹt thở.

- David, Rapha, tôi đã đợi các anh tới, đừng giết tôi, tôi sẽ nói mọi chuyện, - hắn cố gắng se sẽ thốt ra mấy lời.

- Đem nước đến cho nó.

- Uống đi, đồ cặn bã, chúng tao không cần dòng máu đen của mày. Đem trả lại số tiền ăn chặn.

- David, tất nhiên là tôi sẽ trả lại, đem đi đâu được kia chứ! Chẳng qua là tôi đang đợi khi nào Quái vật trả lại chúng cho tôi...

- Thế kia đấy, đây đã biết tổng trước, rằng đồ chó đẻ này sẽ dờ cái trò ảo thuật nào đó ra mà! - bằng một cú đá mạnh vào ngực, Rapha hất tên Bí Tết đang ngồi nằm ngửa ra sàn, cúi xuống và lôi trong túi nó khẩu súng ngắn. - Nhìn xem? Vậy mà nói là nó không có vũ khí, một tên buôn bán ngoại tệ vô lại... Phải chi chậm một giây xem - hử hử đã bắn chúng ta chẳng cần suy nghĩ về những giá trị nhân đạo...

- Dậy đi, đồ vô lại, đừng có mà giả vờ chết! Thế nào, Rapha, bắt đầu, có lẽ, từ những ngón tay, thì hắn có phải nhạc công piano đâu mà. Hắn đâu cần đến chúng? Chỉ để đếm tiền hay sao?

- Không cần, những người anh em, tôi sẽ trả lại hết khi Quái vật trả tôi! Chỉ còn một ngàn hơn một chút, - Tên Bí Tết khó khăn lắm mới nói được mấy lời.

Thấy rõ là quả thực hấn bị đòn khá nặng.

- Mà nói bậy bạ gì thế, đồ trứng rận, Quái vật đã bốn tháng ngồi tù ở Riga, mà mày nhận tiền ở ông Varugian giỏi lắm mới bốn chục ngày trước đây. Tại sao mà dối trá? Mày đâu phải người cho vay, hiểu không, rằng chúng tao không dễ dàng buông tha mày đâu.

- Thăng Bulô thay mặt Quái vật đến bảo rằng cần tiền để lo giải thoát, nếu tôi không đưa, nó sẽ chọc tiết!

- Làm sao mà Bulô biết được mày có số tiền lớn như thế? Đây là điều thứ nhất, điều thứ hai là, đây có phải tiền của mày đâu. Và, cuối cùng tao sẽ ở lại đây với mày, còn Rapha sẽ đi dẫn thăng Bulô đến đây. Hiểu không, mày chỉ dối trá. Và tao sẽ bắt thăng Bulô bằng chính đôi tay của hấn dìm mày vào bể nước. Cho nửa phút suy nghĩ!

- David, cậu xem này, còn ai trong phòng nữa này! Không để thăng Bí một mình, kéo cả lại đây.

- Thăng Bulô ư?- Bulô nào kia chứ? Tên súc sinh, hấn chuẩn bị sẵn cho chúng ta một cuộc làm quen thật dễ chịu. Xem này, mụ đàn bà mới tươi trẻ làm sao! Trắng nõn nà, tinh khôi, lại còn vú vê để ngồn ngộn cả ra!

- Rapha, đừng giỡn nữa, chúng ta đến đây đâu phải vì chuyện ấy.

- Cậu cứ lo công việc của cậu, đừng dúng mũi vào việc tớ! Tớ với cô gái tiến hành trò nũng nịu quý phái đã, kể ra, thì cô ta đang còn mất hồn vì vui sướng, thấy một trang quân tử như tớ.

- Bí, tốt hơn là mày hãy trả lời đi. Mày đã biết, một khi chúng tao lôi thăng Bulô đến, thì chúng tao chẳng có lối thoát nào khác là ném mày từ tầng bảy này xuống. Không còn cơ hội nào khác đối với đồ cặn bã sống động như mày nữa. Hay cho chết sặc trong bồn tắm, hay lặng lẽ cho một phát đạn bằng khẩu súng lục của chính mày giết qua gối bông. Cũng như thế một cuộc tự sát. Nhưng như thế đành phải bắn cả cô gái, cả Bulô, mà như thế thì thật chẳng ai muốn. Đừng có mà kéo dài, đồ súc sinh, trả lời đi. Đừng có mà giả vờ ngất xỉu, hót lên, con chim nhỏ!

- David, thì anh biết rõ rằng, tôi kính trọng anh...

- Thì chứng tỏ đi, và tao cũng đáp lại tương tự.

- Tôi có...tôi có... sáu ngàn bảng Anh...

- Thế cất ở đâu?

- Anh không tìm ra đâu... đưa tôi vào phòng tắm, tôi không đi được, hai chân bại rồi.

- Đav, tớ đã nghe thấy hăn nói gì rồi, tớ sẽ đến ngay, - Rapha tươi tỉnh trở lại từ buồng ngủ, trong tay cầm mấy chiếc cà vạt của tên Bí Tết. - Xem này, những chiếc cà vạt mới keng chứ, chỉ tiếc, đành phải đem dùng vào công việc không đúng chức năng.

Bằng đôi tay vạm vỡ của mình, cậu ta vạt tên Bí Tết nằm sấp xuống và trói chặt hai tay hăn quặt ra sau.

- Ối, đau quá!

- Không sao, đồ rác rưởi, mày không phải chịu đựng lâu nữa.

Sau tấm gương soi, dưới mặt bìa các tông từng sấp tiền mỏng nằm chồng lên nhau.

- Khá lắm, kể ra thì thậm chí đôi khi mày cũng biết nói thật. Thế còn tiền nữa để đâu?

- Thì tôi đã nói, nhất định tôi sẽ trả, xin lấy danh dự thề! Thì, đã đưa cho Bulô năm nghìn, còn lại anh em cùng hội còn đem đổi lấy ngoại tệ, tiền trong tay họ.

Không nói không rằng, tôi bắt đầu mở nước đầy vào cái bồn tắm màu xám, trông không lấy gì làm sạch sẽ.

- Anh làm gì vậy?

- Mày là đồ súc sinh! Thấy không, hăn lấy danh dự ra thề thốt kia đấy! Định giuộc cọt đấy ư? Hãy chuẩn bị tiếp nhận liệu pháp nước. Chịu đựng được - thì sống, không - thì số mệnh của mày là vậy. Hãy chịu hiểu rõ, đồ ngốc ạ, nhà mày đầy của cải: tranh vẽ, đồ kim hoàn, vàng bạc. Chúng tao sẽ mang đi hết. Liệu có tốt hơn là đưa trả tiền cho chúng tao, chúng tao sẽ đi! Rapha, cậu đến đây làm gì? Đi ra, thử lục tìm xem, còn tôi tạm thời chuyện trò một cách nhẹ nhàng với con người này, hăn lấy danh dự ra thề, làm sao mà tôi không tin kia chứ!

- Nghe này, Đav, việc gì mà chúng ta phải nương nhẹ với hăn? Xem kìa, bao nhiêu là của cải của con rắn độc này, có thể sống một đời còn lại chẳng phải lo nghĩ gì. Cậu không thấy, chứ trong đó có hai tranh của Aivazovski, kể ra thì không lớn, tranh của Basindgiaghan, Korovin, Shiskin, Xarian55(1), còn đồ kim hoàn thì bao nhiêu nữa!...

Trong buồng ngủ tôi nhìn thấy một cô gái chừng hai mươi tuổi, ngồi trên giường, thân thể gần như hờ hang hết, hoảng sợ, tái xanh tái tím cả người.

- Vika, đứng dậy, - Tên Bí Tết rầu rĩ, - dưới đệm có lớp hộp đáy, tiền ở đấy. Chỉ có điều tiền thừa trả lại cho tôi.

- Đav, cậu nghe này, trước đây liệu cậu có thể tưởng tượng ra một con người mà yêu tiền hơn cả mạng sống không? Quân khốn kiếp! Mà làm cho chúng ta phải trải qua bao nhiêu hồi hộp kia chứ? Chúng tao là những con người trí thức, vậy mà vì tội lỗi của mà mà làm cái công việc không trí thức, trước mặt cô gái mà buộc phải nói năng những lời thô lỗ... Mà biết rằng việc đó đối với chúng tao nặng nề ra sao? Nhưng mà để xem xem trong đó có bao nhiêu... Vika, mặc vào đi, những người đàn ông xa lạ không cần thiết nhìn thấy lộ liễu như thế này, - Rapha nói với cô gái. - Chúng ta, cô với tôi cùng có trái tim như nhau và chỉ vừa mới tìm thấy nhau, nào, động chân động tay đi, mẹ mà! Bí, ở đây cả thấy có bao nhiêu?

- Hai mươi nghìn đô la, sáu nghìn bảng Anh các anh đã cầm rồi, còn mười nghìn phrăng và bảy nghìn mác Đức nữa.

- Nói gọn là, chúng tao không biết tỷ giá như thế nào.

Mày phải trả cho ông Azat ba mươi năm nghìn đô la.

- Không, ba mươi nghìn rưỡi, còn lại phần tôi công hoán đổi.

- Xem kìa, hăn lịch chích mới bõm chữa! Quân khốn, vừa nói đến tiền bạc một cái là tỉnh như sáo ngay tắp lự. Bí, tao thu lại hơn ba mươi lăm một chút, còn lại của mày. Thu nhận lấy, rồi mà chuồn, ngày mai đừng có mà để thấy mặt trong thành phố nữa. Còn chúng tao sẽ tịch thu súng và làm biên bản, và mày phải ký vào, cả cô gái nữa. Sau đó tao cần lấy một lời giải thích ngắn, rằng mày tự nguyện trả lại tiền. Tạm thời giữa chúng ta thế là xong, nhưng nếu như mày lại lên tiếng ca, thì các tài liệu và khẩu súng chúng tao sẽ đưa lên công tố. Rõ chưa? Rapha, máy ảnh đây, hãy chụp mình với thằng Bí Tết này tươi cười, cho thấy hăn vui mừng chấp nhận biên bản tự giác công dân và trao tiền cho mình... Còn bây giờ, Bí, chụp ảnh chung với Vika, mày hiểu chứ? Ngày mai phải biến đi, làm sao để tao không nhìn thấy nữa và đừng có mà lên tiếng hay tìm đến các công tố. Khi đó thì đôi tay tao tự do, và tao không chịu trách nhiệm gì về cuộc đời của mày.

- Xin phép được hỏi, đồng chí công tố viên, đồng chí triết tiêu ý kiến của tôi, hay là tôi còn có thể nói?

- Rapha, kết thúc màn hài kịch,ta đi thôi.

- Nhưng tôi lại thậm chí rất thích thú ở chỗ này, đơn giản là cái người đàn ông khóc mếu này làm hỏng bức tranh tươi vui chung! Tôi cũng thuộc về phe những người chiến thắng và như một quân tử tôi thích tạo vật khả ái thơ ngây này hơn là tiền. Ăn mặc đâu vào đấy đi, nàng Dulxineya của tôi, hộ chiếu của cô tạm thời tôi cầm, ngộ nhỡ cái con người không tốt này lại ăn cắp mất. Xin cô cho biết, người đẹp của tôi, cái con người thấp hèn này đã thanh toán cho cô những dịch vụ lãng mạn chưa?

- Vika, cái ông nghệ sĩ vĩ đại này hỏi, tay Bí Tết đã đưa trả cho cô số tiền phải trả chưa?

- Thì có, nhưng còn thôi.

- Cô đánh giá nó là bao nhiêu cái tình thân ái của cô với hắn?

- Vé máy bay về Matxcơva- ba mươi lăm rúp, thêm vào đó bốn mươi nữa, cho đến lúc tôi nhận được học bổng.

- Khoan nào, David, tâm hồn trong sáng này ngại nói tới những quan hệ vật chất thô thiển này. Tôi nghĩ, một nghìn rúp - tạm đủ, cho dù cũng còn khiếm tốn, bù cho những nỗ lực của cô ấy. Vậy là, đồ dơ dáy, tao thu nốt số tiền còn lại, ngày mai tao kiểm tra, xem mày đã bay đi chưa, còn lại nữa- cứ việc gộp vào khúc mộng tưởng của mình. David, tỷ giá ngoại tệ nhảy vọt, thu thêm hai bức tranh để phòng mọi sự đột biến. Thiếu gì những chuyện ấy trong cuộc sống của chúng ta! Khi thì các ngân hàng sụp đổ, không có lại ngoại tệ mất giá. Ra ngoài, này còn nữa, muốn một hai lời nói với cậu.

- Rapha, những bức tranh này ta cần làm quái gì! - Thu được tiền thế là xong.

- Ấy không, anh chàng người Pháp, chúng ta cần làm sáng tỏ một vấn đề vô tội, việc bức tranh được mua bán thông qua cửa hàng đồ cũ như thế nào. Đáng quan tâm xem tên dê tiện này ném đi như thế nào và kẻ nào lộ mặt bao che cho hắn. Và nói chung, hắn có biến đi hay không...

- Thôi được, một khi cậu cảm thấy có điều nguy hiểm nào đó, cứ việc đưa thêm các phương án phòng xa vào.

*

* *

Chúng tôi quay vào buồng ngủ.

- Bí, bán cho tao hai bức tranh này của Bashindgiaghian?

- Đav, anh lấy tranh Aivazovski hơn.

- Nghe này, hồi con người không chân thật và thành viên không xứng đáng của xã hội Xô viết, ngày mai vào lúc mười hai rưỡi trưa mày phải có mặt ở góc phố Amiral, mày đến gặp Minas Leninakakski, phụ trách thương phẩm của cửa hàng đồ cũ, và làm thủ tục bán hai bức tranh của Bashindgiaghian để bán theo giá vừa phải, sau đó sẽ nhận được hộ chiếu.

- Được chứ?

- Đav, ít nhất là trả lại cho tôi cuốn sổ ghi chép! Trong đó ghi các số điện thoại của những người quan trọng, trong công việc tôi cần đến họ.

- Ấy không, tôi còn phải nghiên cứu, trong đó có những số điện thoại nào, mày làm việc với ai. Có thể tao sẽ tìm ra nhiều điều lý thú cho mình.

- Làm ơn đi, nếu muốn, cứ việc lấy đi máy ghi âm Nhật, chỉ có điều trả lại cuốn sổ ghi chép!

- Tao sẽ trả lại, khi nghiên cứu xong. Tao tin là, tao sẽ tìm ra điều gì đó, cái điều thậm chí không đoán trước được. Và nói chung, đừng có mà làm phật long bọn này bằng những đề nghị như vậy, cứ như chúng tao là những tên cướp không bằng. Chúng ta chỉ lấy những gì mày ăn cắp.

Đột nhiên bằng một động tác mạnh mẽ tên Bí Tết toan giằng lại cuốn sổ ghi chép ở tay tôi. Nổ ra một vụ ẩu đả nhỏ, nhưng một cú giáng nhanh chóng vào đầu quật tên Bí Tết nằm lăn ra sàn.

- Quỷ thế, bây giờ đành phải nán lại, chờ cho hãn tỉnh.

- Không sao, bây giờ ta làm cho hãn hồi phục ngay thôi. Đav, nắm lấy chân hãn, kéo vào buồng tắm.

Sau vòi hoa sen nước lạnh tên Bí Tết tỉnh lại

- Thế nào, bình tĩnh lại rồi chứ? Mọi chuyện bình thường hả? Còn sống, nguyên lành? Ngoài cái của mày ăn trộm, chúng ta không lấy gì khác, còn quyển sổ ghi chép thì tao giữ đã. Tao muốn thế. Có thể, quả thực là tao sẽ tìm ra điều gì ở đây. Rapha, ta đi thôi.

- Khoan, cô gái phải đi với chúng ta. Cô ta - là chiến lợi phẩm của tớ.

- Thôi được, tớ đã nghĩ rằng cậu đùa! Cậu thật sự hay sao, thẳng dờ hơi?

- Với những tình cảm nghiêm túc thế này, như tình yêu từ cái nhìn đầu tiên tớ đâu có đùa.

- Vika, cô muốn đi với cậu ta hay không? Cô tự quyết định

- Thì, có. Anh ấy là một sĩ quan Xô viết kia mà, đã cho tôi xem chứng minh, hứa giúp tôi quay về nhà và lại cho tôi một số tiền lớn... Mà vả lại hộ chiếu của tôi anh ấy cũng cầm.

Đế tên Bí Tết nằm trên sàn trong buồng tắm, chúng tôi ra khỏi căn hộ.

Rạng sáng tôi đã có mặt ở nhà. Mari ra mở cửa, nàng mặc áo ngủ.

- Em làm gì ở đây thế này? - Tôi ngạc nhiên.

- Như anh thấy đấy, đợi anh. Em không thể ở lại nhà. Cầu Chúa, anh trở về rồi!

- Ta ngủ lấy vài giờ đồng hồ nữa, gần sáng mất rồi. Sau đó anh phải đi làm, cho dù có chậm trễ. Em không muốn hỏi xem, sứ mạng của anh đã kết thúc may mắn hay không ư?

- Em đoán được. Anh đã lấy lại được tiền rồi? Em hy vọng, không đổ máu chứ?

- Thế sao giọng lại không vui thế?

- Bởi vì như vậy có nghĩa là ba mẹ em bây giờ dứt khoát sẽ ra đi.- Nhưng đây là một số tiền khổng lồ! Giá trị cả ngôi nhà của bên em và tất cả gia sản bán được... - Đáng tiếc, đúng, mỗi người có một sự lựa chọn. Người nhà em không thuyết phục được nhau về lẽ phải của mình. Người khởi xướng chủ yếu là mẹ em, và điều đó dễ hiểu thôi, mọi cái ở đây đều xa lạ với bà. Ba em thì vật vờ giữa mẹ em và chúng em. Thôi được, ta đi ngủ thôi, cuộc sống sẽ sắp đặt mọi cái vào chỗ của nó. Thôi thì có thế nào hay thế đó

*

* *

Tôi đã thu xếp xong định ra khỏi nhà, thì có chuông điện thoại. Giọng của Rapha vui vẻ và sáng khoái.

- Cậu tưởng tượng xem, nói chung suốt đêm người ta không cho tớ ngủ, bảy giờ sáng đã có chuông gọi từ cơ quan. Cậu có biết vì sao không?

- Sao?

- “Sao” mới “giăng” gì, hời anh chàng công tố dần, những anh bạn bắt cóc của cậu, thì họ là bọn nông trang viên cả mà, mở miệng cả rồi! Cậu không thể

tưởng tượng nổi, nghe tiếng lách chích của chúng thú vị đến thế nào!

- Và sao, kẻ nào là tên đặt hàng?

- Tiếc thay, đây là điều bí mật của chiến dịch, cậu sẽ được biết, khi vụ việc chính thức được chuyển giao cho bên công tố. Tớ, với tư cách một cộng tác viên phục vụ pháp luật của ủy ban nước cộng hòa truy tìm tội phạm hình sự, không có quyền thông báo cho cậu chuyện này.

- Vậy thì vì sao lại gọi điện?

- Để cậu biết: công an Xô viết không nhắm mắt ngủ, đang đứng gác bảo vệ các quyền lợi của xã hội nhân đạo của chúng ta.

- Cậu có chuyện gì vậy, sáng ra đã hút thuốc ư? Vui do đâu vậy, Phải, đúng, cô gái... tên cô ấy... Viktoria, phải không nhỉ? Cô ấy ở với cậu à?

- Cô ấy, trinh bạch và hài lòng sau khi tắm hương sen nước nóng và hai ly cô nhắc, cô ấy nhìn thấy trong mơ những cánh rừng ngoại ô Matxcơva phủ tuyết.

- Khoan đã, nhưng cậu đã nói, rằng trước đó Gayane đã ở với cậu!

- Nhưng tớ đã chia tay với Gayane, khi đi gặp cậu. Vì thế bây giờ thay vào chỗ Gayane tớ có cô gái khác, trẻ và lãng mạn, tiếp nhận cuộc đời như nó có.

- Thôi được, mình không có thời gian chia sẻ những cảm xúc lãng mạn của cậu, mình đang vội đến cơ quan. Và, như cậu đã biết, vào mười hai giờ rưỡi mình còn phải gặp tên Bí Tết ở cửa hàng đồ cũ. Mình không hiểu, con người này sẽ bày trò gì, kẻ nào sẽ nổi lên mặt nước, bởi vì thế phải tiến hành chiến dịch đến cùng. Cậu hãy trực điện thoại và trả lời mình gọi nhé. Và dù sao đi nữa, người cộng sự phục vụ pháp luật, có thể, hé cho biết, ít ra là gió từ đâu thổi tới? Mình xin cậu đấy.

- Gió từ phương Bắc

- Làm ơn đi, đừng ồm ờ nữa.

- Cậu vẫn năn nỉ cô gái Pháp như thế, mỗi khi cô ta trái tính trái nết?

- Mình nghiêm túc đấy!

- Đav, trước khi nhận tranh và ra khỏi cửa hàng đồ cũ, gọi điện cho tớ. Nhất thiết làm việc đó. Tên đều cáng khôn ngoan cực kỳ đấy, mình có ít nhiều thông tin, kể ra, thì trước mắt chưa kiểm chứng.

- Hôm nay có gì mà cậu nói cứ úp úp mở mở thế? Mình không sao tập trung vào một điểm nào. Cậu có thích, mình cho cậu bất cứ lúc nào cũng có thể đeo

chiếc đồng hồ “Cartie” - quà tặng của ba Mari không? Chỉ có điều nói cho biết, kẻ nào là tên đặt hàng trong vụ bắt cóc?

- Đừng có tước đoạt thời gian quý báu của tớ bằng câu chuyện dông dài rỗng tuếch của cậu.

- Quân đàn độn

Trong ống nghe có tiếng tuýt dài.

Chương

23

- Anh David, viện trưởng mời anh lên gặp, - từ văn phòng của trợ lý viện trưởng có điện gọi đến. - Ngay bây giờ.

Tôi phóng vội lên văn phòng.

- Anh David, cán bộ phụ trách phối hợp với viện công tố gọi điện tới và thông báo cho biết vào mười sáu giờ cậu cần phải có mặt ở tổng cục KGB về đấu tranh chống chuyển đổi ngoại tệ phi pháp. Theo cậu nghĩ, chuyện đó có thể là thế nào?

- Chính tôi cũng ngạc nhiên. Có thể, người ta đề nghị giúp đỡ gì đó chăng?

- Thôi được, không muốn, thì không nói. Một lời khuyên chân tình: các cậu ở đấy đều quý quyết và không tử tế đoan chính gì hết. Mỗi lời nói phải cân nhắc và đừng vội vã trả lời. Nếu như thấy cần thì sau cuộc gặp gọi điện cho mình biết. Cậu phải hiểu, không được phổ biến nội dung cuộc trao đổi của cậu với họ, thậm chí cả với người lãnh đạo, nghĩa là với cả tôi đấy!? Vậy thì tốt. Thế nhé. Chúc may mắn.

“Không lẽ tên Bí Tết đánh động về tôi? Không có lý. Tất nhiên, chuyện mà tôi và Rapha vừa làm, cái đó vượt quá trách nhiệm công vụ, mà lại cả việc gây những thương tích thân thể, có lẽ, cũng khá nặng, cái đó đã hiển nhiên. Có thể, thậm chí có chấn thương sọ não. Hóa ra là, hai chúng tôi đã gây tội hình sự. Nhưng còn phải chứng minh điều đó. Thế tên Bí Tết sẽ chứng minh ra sao đây? Khi đó sẽ vỡ lở mảnh khoe gian lận và trò bịp bợm dính líu đến ngoại tệ, thêm vào đó, tôi và Rapha thì lại dứt khoát chối phắt không thừa nhận là mình có mặt ở đó.

Tôi khi đó ở bên cạnh Mari, còn cậu ta - bên cạnh Gayane. Ba mẹ tôi sẽ xác nhận, còn về phía Rapha sẽ có người nào đó. Cô gái chúng tôi giấu đi, và lại chính cô ta chẳng đời nào lại thừa nhận- thứ nhất là, cô ta sợ, thứ hai, cô ta đã nhận được số tiền khổng lồ. Tên Bí chẳng thể chứng minh điều gì hết, chúng tôi có những chứng cứ ngoại phạm chắc như đinh đóng cột. Không, tên Bí, gã

bịp bợm, đâu phải là kẻ ngốc. Như thế khác nào hăn tự chọc mắt mình. Chỗ này rõ ràng có điều gì khác đây. Nhưng đó là gì?

- Rapha, - tôi gọi điện cho cậu bạn, - “bọn hàng xóm” (chúng tôi gọi bọn nhân viên của KGB ủy ban đặc biệt như vậy) triệu mình đến. Cậu nghĩ thế nào, chuyện đó có thể ra sao? Nếu như gã bạn hôm qua quyết định đánh động, thì mình hôm qua tở ở bên nhà Mari, còn cậu như đã báo cho mình, bấy giờ đang tâm tình lý thú với Gayane. Cô bé kia cần phải gửi đến trại hè thiếu nhi, đi xa khỏi đây, nhưng không phải ngay lập tức, mà để đến khi mọi chuyện được ổn định. Ở đây cô bé dưới sự kiểm soát của chúng ta. Cậu hiểu chứ? Sao im lặng?

- Mình đã tính toán, chúng ta đang nắm những con bài nào. Không, các đức ông, bạn bè chúng ta không có điểm. Họ không nắm các chủ bài. Đav, cậu bắt tay vào việc đi. Và nhớ rằng, sắp mười hai giờ rồi đấy. Cậu sẽ tới chậm một chút, cứ vào khoảng mười hai giờ bốn năm phút. Thằng cha Bí chẳng bỏ đi đâu đâu, hăn thế nào cũng chờ. Mình vừa mới nghĩ ra câu thành ngữ thiên tài: “Mọi việc đều có thời khắc của mình”. Độc đáo không, thế nào?

*

* *

Ngay từ xa tôi đã nhận ra thằng cha Bí Tết đang đứng gần lối vào cửa hàng đồ cũ. Hăn nổi bật lên giữa đám công chúng nói chung bởi tấm áo bành tô da trẻ em cổ lông, trong tay nắm chiếc mũ đội đầu - “bánh rán” da rái cá nâu. “Quân chó đẻ! - tôi thầm nghĩ, - làm trò số một. Không hiểu, các bức tranh ở đâu và hăn định bày trò gì? Để rồi xem, kẻ nào sẽ xuất hiện theo tiếng gọi của hăn. Bọn chúng đã chuẩn bị sẵn cho tôi điều gì? Và kẻ nào, cuối cùng, đứng đằng sau hăn?”. Đến gần, gã buôn bán ngoại tệ trông thật bơ phờ, trên mặt hiện rõ những vết bầm máu. “Sống dai gớm chữa, đồ dê tiện, phải chi đưa khác cứ là nằm liệt tại nhà ít ra là hai tuần lễ”.

- Đến lâu chưa?

- Gần cả tiếng đồng hồ.

- Thế đấy, đây vướng chút việc. Mà sẽ không phải đề xuất gì với đảng ấy nữa chứ?

- Còn phải nói, tôi đã đẩy tranh, theo cái giá mà người định giá đưa ra. Có nghĩa là giá cả phải chăng, không ai có thể nảy ra trong đầu, là tôi dành cho

anh một sự hàm ơn nào đó.

- Thôi được, đi nào.

Trong cửa hàng rất ít khách - chỉ độ ba người, - người định giá không quen biết và một người đàn bà bán hàng lạ mặt, một phụ nữ trẻ xinh xắn, người mà chưa bao giờ tôi nhìn thấy ở đây. Đúng rồi, một cuộc chơi bắt đầu... một cái bầy hiển nhiên.

- Có hàng mới về không nhỉ?- Tôi hỏi người định giá.- Đồng chí này bảo rằng vừa giao mấy bức tranh, nhưng sao không thấy bày ra.

- Về những bức tranh nào nhỉ?

- Đồng chí ấy bảo vừa giao hai bức tranh, hình như, của Bashindgiaghian. Tôi quan tâm đến họa sĩ này và muốn xem đó là tranh gì và giá cả ra sao.

- Ông khách kính mến, ông biết cho, có một khách hàng của chúng tôi, một nhà sưu tầm, từ lâu đã đặt mua các tranh của Bashind-giaghian, vì thế chúng tôi không bày lên.

- Ông nói gì vậy? Nhưng ông có trách nhiệm phải bày lên kia mà.

- Nghiêm túc mà nói, tôi buộc phải tiến hành kiểm nghiệm các bức tranh, và chỉ sau đó mới có thể đem chúng ra bày. Qua mọi chi tiết, ông hẳn biết rõ việc ấy. Ông khách kính mến, vậy ông cần gì?

- Trong trường hợp thế này, cho phép tôi tự giới thiệu. Tôi là điều tra viên viện công tố quận trung tâm, chúng tôi có thông tin nghiệp vụ cho biết những bức tranh đó là của ăn cắp. Chúng ta cùng lập biên bản về việc thu hồi, sẽ kiểm tra. Nếu như người nào chứng minh được đó là tranh của anh ta, khi đó việc bán chác được tiến hành, tất nhiên, sau mọi sự tuân thủ tất cả các thủ tục cần thiết.

- Xin ông nghe cho, - tên Bí Tết nói với tôi, - chúng ta đã thỏa thuận với nhau rằng tôi sẽ mang tranh đến đây, còn mọi việc khác - không phải của tôi.

- Thế do đâu mà anh bảo chúng ta thỏa thuận? Hai ba tháng trước tôi tình cờ đề nghị: nếu bất chợt có tranh của Bashidgiaghian, thì cho tôi biết, tôi muốn mua. Tất cả chỉ có vậy! Còn vừa rồi một người nặc danh gọi đến chỗ làm của tôi và bảo, có ai đó đang mưu toan bán tranh ăn trộm qua cửa hàng đồ cũ. Vậy là ngài định giá đáng kính lại quyết định trong việc này cơ kia đấy.

- Đồng chí thân mến, lỗi của tôi ở chỗ nào kia?

- Đưa ra đây giấy tờ, để tôi xem xem việc nhận hàng làm thủ tục ra sao - Đây nhé, nhìn xem, các vị chỉ có ký nhận tranh, thêm vào đấy không theo thể thức quy định. Sau đó từ dưới sàn bán trao tay giá gấp ba và bỏ túi tiền chênh lệch? Đáng ra các vị phải làm thủ tục bảo quản, định ngày giám định, và chỉ sau đó mới mang tranh ra bày bán. Tôi buộc phải gọi đội đặc nhiệm làm biên bản mọi việc và, có thể, tạm giữ cả hai người. Nhân tiện, thế những chi tiết hộ chiếu của vị công dân này đâu?

- Ông ấy bảo, sẽ có người đến và mang hộ chiếu của ông ấy đến sau.

- Thế ư? Các vị, anh em ạ, những tay bông đùa cả sao! Tiếp nhận vào cơ quan nhà nước những vật giá trị không cần hộ chiếu! Nhân tiện, đôi khi tôi thường qua lại cửa hàng này, riêng ông, vị giám định giá kính mến, lần đầu tiên tôi thấy, cả bà phụ nữ này nữa. Các đồng chí, hãy giữ những người này lại, ta làm sáng tỏ họ là những ai. Muốn gì thì gì cần ghi tất cả mọi thông tin cần thiết, những chi tiết thông tin của ông, những chi tiết thông tin của vị công dân, người mang tranh tới đây, danh mục các tài liệu cần thiết. Ta bắt đầu thôi, anh em.

- Ông làm gì vậy, ông David?

- Tôi muốn quét dọn cho sạch xã hội khỏi bọn rác rưởi như mi, - tôi ngắt lời, hạ giọng chỉ đủ cho tên Bí Tết nghe rõ, nói thêm. - Đồ cặn bã, không có chuyện gì là mày có thể trung thực được! Định đặt bẫy hản? Mày quên là bọn tao đang nắm giữ thời sắt có dấu tay của mày cùng biên bản chính thức? Rút lưỡi lại, chứ không thì chẳng ai có thể cứu nổi mày đâu.

- Đừng làm như vậy, David, ông cũng sẽ tồi tệ hơn

- Anh em, - tôi nói với các chiến sĩ đặc nhiệm, - lệnh tạm giữ những người này, do phó công tố trưởng ký, tôi đã có trong tay. Cứ việc bắt giữ. Tóm bắt cả vị giám định giá này. Qua một tiếng nữa sẽ có lệnh bắt giữ cả ông ta. Còn nữ công dân kính mến, - tôi quay sang người phụ nữ, - tôi có thể xem giấy tờ của bà?

- Tôi không mang theo gì hết.

- Thế bà là người như thế nào? Bằng cách nào bà có mặt tại đây?

- Tôi không bắt buộc phải trả lời ông.

- Cho gọi giám đốc hoặc ai đó trong ban giám đốc cửa hàng. Người phụ nữ này cũng tạm giữ, cho đến lúc làm sáng tỏ, bà ta là ai và bằng cách nào có mặt ở đây. Người này đưa về công an, - tôi chỉ vào tên Bí Tết, - Còn mọi người khác chưa thả. Cửa hàng đóng cửa lại, cho đến lúc giám đốc hay ai đó trong ban lãnh đạo xuất hiện. Mà kể ra tôi có số của ông Garghen, người tiếp nhận hàng khác, có lẽ ông ấy làm ca cho đến chiều hôm qua. Bây giờ tôi sẽ gọi về nhà cho ông ta, hỏi cho rõ, vì sao ông ấy không có mặt, và những người này là ai.

Qua mười lăm phút sau tôi đã báo cáo với phó trưởng công tố về chiến dịch vừa tiến hành.

- Nay David, cậu nói cho biết, thực sự có điện thoại hay cậu bày trò gì vậy? Và tại sao đích thân cậu đi, mà không phải đội đặc nhiệm?

- Tôi có cảm giác rằng không có tôi chiến dịch có thể không thành. Ngoài ra tôi cũng thích thú. Mà điều chủ yếu là - chuông điện thoại đến trước mười lăm phút. Tôi không kịp xoay sở đủ mọi chuyện, vì thế ngay lập tức đến tìm đồng chí, xin lệnh về việc tạm giữ và cứ thế chạy đến đây. Chỗ ấy cũng cách đây không bao xa, chỉ chừng hai trăm mét - ba trăm mét. Còn ngay sau đó anh em đặc nhiệm kịp thời đến. Thêm vào đó đôi khi cũng muốn được ra ngoài không khí thoáng đãng, giữa công chúng.

- Thôi cũng được, công tố trưởng cho tôi biết là cậu ít giờ nữa phải đến KGB. Còn tôi sẽ làm ra bộ là tôi tin tất cả những điều cậu vừa vẽ ra với tôi.

- Xin cảm ơn bác, là nhắc cho tôi nhớ. Và nếu như ngộ nhớ tôi có nán lại một chút, xin bác báo cáo về việc đó cho công tố trưởng.

*

* *

- Tôi cần lên tầng bốn gặp thủ trưởng cục. Cho tôi biết họ tên, phụ danh của ông ấy được không?

- Thư ký bộ phận tiếp khách sẽ nói cho anh mọi điều.

Tôi đi lên phòng tiếp khách.

- Chào đồng chí, đại tá Eduard Sergheevich Avetixov đang chờ đồng chí.

Trong văn phòng lớn, ánh sáng mờ mờ, một người tuổi trung niên, phục phịch, bộ dạng khá là trí thức ngồi bên cạnh cây đèn bàn. Cây đèn chiếu khá sáng rõ người ngồi đối diện với chủ nhân văn phòng, trong trường hợp này -

chính là tôi, còn tôi chỉ có thể nhìn thấy những đường nét chung chung người đối diện. Tôi kịp nhìn rõ, trông ông ta khá trẻ, tuy nhiên trong khi đó đầu lại hầu như hói, tóc còn thưa thớt, được chải chuốt tươm tất, gương mặt tròn, với cái cằm bự mỡ. Ông ta hút những điếu thuốc “Kent” dài ngoẵng, bao thuốc cùng chiếc bật lửa mạ vàng đặt nằm bên cạnh. “Không hiểu, - tôi nghĩ bụng, - ông ta kiếm đâu ra? Tất nhiên từ cửa hàng bán bằng ngoại tệ. Hay là tên Bí Tết nỗ lực cung ứng? Và chỉ cách này hay cách khác, rõ ràng, điều đó có cơ sở hiện thực của chúng”.

- Anh mới ra công tác có mỗi một năm, nhưng hình như đã quá là tích cực nhỉ. Có vẻ, một chàng trai sành sỏi, không phải ngẫu nhiên mà người ta muốn mời anh chuyển đến cơ quan tôi làm việc.

- Xin cảm ơn. Quả thực, tôi không biết, tôi có gì... đáng, như tôi hiểu, được lời khen ngợi.

- Do đâu mà anh biết Gherikh Abgarian?

- Ai kia? Tôi không nhớ ra người như thế.

- Có biệt danh là Bí Tết

- A, bây giờ thì tôi hiểu. Khắp thành phố, có ai mà không biết anh ta?

- Vì sao mà hôm qua đang đêm anh xông vào nhà anh ta?

- Xin thứ lỗi, đây có phải là cuộc thẩm vấn? Nếu như, đúng, thì cấp trên của tôi có biết không?

- Đây mới là chuyện trò trao đổi

- Nhưng nếu là chuyện trò trao đổi, thì tất nhiên là, tôi có quyền tự do lý giải các câu hỏi của đồng chí, theo nhìn nhận cá nhân, bởi vì không buộc phải trình ra các chứng cứ sự thật mà pháp luật đã quy định. Được chứ ạ.

Ông ta im lặng một phút. Qua ánh mắt của ông ta thấy rõ là tôi đã gây cho ông ta một ác cảm mãnh liệt. Tôi cố gắng cân nhắc mọi câu hỏi của ông ta, kéo dài câu trả lời và cân nhắc từng lời một. Không hiểu, tên Bí Tết đã kể lại những gì cho ông ta, và ông ta biết được gì? Không lẽ biết cả về những đồng tiền? Không, khó là như vậy, điều đó không có lợi chính cho Bí Tết. Trong trường hợp như vậy thì hãn hành động như một tên gian lận rành rành, và hiểu rằng tội lỗi của hãn đã hiển nhiên. Khía cạnh ấy hãn chẳng để hé lộ ra. Thêm vào đó thì chúng tôi có lấy của hãn nhiều hơn một tý xiu, tính vào thưởng cho Vika và, như Rapha nói, xuất phát từ chỗ chênh lệch tiền ngoại tệ nhảy vọt. Và

tất cả chỉ có thể. Còn số tiền cho Vika - đó chỉ là vật vãnh, nhỏ nhặt. Về cục sắt tên bịp bợm cũng không dám nói tới. Cuối cùng, chúng tôi cũng có thể bác bỏ cái đó. Nhưng nếu như hãn mà tự khai ra, thì cùng với hãn cả hai ông Varugian và Azat cũng bị buộc tội trong vụ đầu cơ ngoại tệ, mà đó là điều khoản nặng. Để rồi xem, sự thế sẽ tiếp diễn ra sao.

- Suy nghĩ cho kỹ, điều gì tôi biết, còn điều gì tôi không biết? Hãy gác lại khía cạnh đạo đức của vấn đề. Chúng tôi, mà phải nói, cả các anh, buộc phải làm việc không chỉ với những con người trung thực. Các anh muốn gì ở thằng Ghenrikh? Tại sao các anh đến chỗ hãn?

- Đồng chí gọi các anh là ai vậy?

- Anh muốn biết, chúng tôi đã biết, ai đi cùng với anh ư? - Ông ta nhìn tôi dò hỏi.

- Ghenrikh có thể nói đủ thứ. Thì hãn vốn đích thị là tên bịp bợm nổi tiếng.

- Cùng với anh là trưởng đặc nhiệm nước cộng hòa về truy tìm hình sự, bạn đồng môn Rapha của anh.

- Ta cứ cho là như vậy. Thế cái tên Bí Tết được sự tin cậy lớn như vậy của đồng chí không nói tại sao bỗng nhiên chúng tôi lại có mặt ở chỗ hãn? Lý do là thế nào?

- Hãn thuật lại theo kiến giải của mình. Anh kể theo kiến giải của các anh xem sao?

- Tôi ở nhà cùng gia đình. Vợ chưa cưới Mari cũng ở bên tôi.

- Có nghĩa là, anh phủ nhận là anh đã đến chỗ anh ta? Thế anh không nắm được là, chúng tôi vừa trao đổi với cậu bạn anh, và cậu ta chẳng hề có gì cản dứt lương tâm, nói ngay: “Đúng, chúng tôi có ở chỗ Ghenrikh, chúng tôi muốn mua tranh?”

- Đồng chí thấy không, với tất cả sự kính trọng tôi không thể tin vào chuyện này. Vì sao mà Rapha phải vu khống cho tôi, mà như vậy là cả cho chính cậu ấy? Tranh ở cửa hàng đồ cũ hôm nay tôi muốn mua, tôi quan tâm đến chúng. Nhưng cố tình đến nhà Ghenrikh ư! Tôi thậm chí chẳng biết rằng anh ta làm nghề buôn bán cả tranh nữa. Phải, anh ta có thông tin rộng rãi, cả về tranh ảnh nữa, nhưng tôi xin nhắc lại, không ai lại nghĩ chuyện cố tình tìm đến anh ta, cả Rapha cũng có thể khẳng định điều này. Cuối cùng phải nói, là tôi biết anh ta

quá ít, để mà đến làm khách nhà anh ta. Không thể hiểu được, do đâu mà anh ta bịa ra câu chuyện ngụ ngôn như vậy và quyết định vu khống chúng tôi?

- Tôi đánh giá cao cảm xúc hài hước của anh. Nhưng điều mà anh nói, cái đó thậm chí chẳng có gì buồn cười, ngược lại nó giống như một sự xác xược. Có thể là những tình huống, liệu anh có biết không, thậm chí các ông bô cao cấp của các anh cũng không thể giúp gì các anh.

- Tôi không tin là có điều cần thiết nào đó cha mẹ chúng tôi lại phải can thiệp vào.

- Thế hôm nay anh làm gì ở cửa hàng đồ cũ?

- Hôm nay vào nửa buổi tôi nhận được thông báo nặc danh rằng sẽ có một mưu toan qua cửa hàng đồ cũ thực hiện việc mua bán những bức tranh của tác giả Bashindgiagian bị đánh cắp. Tôi báo cáo phó trưởng công tố, quyết định bắt giữ kẻ tình nghi và làm sáng tỏ mọi bối cảnh. Hóa ra là Gherikh Bí Tết mang tranh tới. Nhìn thấy các nhân viên mới của cửa hàng, hành động với những vi phạm thô bạo các quy định, tôi đã đi đến một quyết định rằng, ở đó quả thực là đang xảy ra một tội phạm nào đó. Đành phải bắt giữ bọn họ lại, hiện nay các nhân viên đội đặc nhiệm đang làm rõ những người đó là thế nào và chuyện gì đã xảy ra ở đây.

- Và chuông điện thoại nặc danh gọi đích danh anh?

- Đúng như thế.

- Anh không cảm thấy là mọi chuyện của các anh được khâu lộ chỉ trắng ư? Tôi nghĩ, ai đó đã cử các anh đến Ghenrikh có chủ đích, để tước đoạt của anh ta mấy bức tranh giá trị. Có phải thế không? Anh không vội phải trả lời.

- Xin đồng chí nghe đây, tôi đã nói về chủ đề này. Chúng ta thực tế là nói mãi một chuyện. Dễ hiểu là, đồng chí nghĩ rằng, nếu bỗng nhiên tôi trả lời khác đi, sẽ xuất hiện một mấu chốt từ một câu trả lời. Nhưng tôi không ở chỗ Ghenrikh. Tôi ở nhà. Nếu theo lôgic của đồng chí, thưa đồng chí đại tá đáng kính, thì khi đó câu hỏi sẽ lại xoay chuyển: tại sao chúng tôi không tước đoạt những bức tranh ấy, những bức tranh mà đồng chí cho rằng rất giá trị, và rằng, theo ý kiến của đồng chí, đã có ở đó? Hóa ra là chẳng lôgic.

- Thôi được, anh bạn trẻ, tôi thấy là anh đã bắt đầu đi vào nghề nghiệp của mình. Không tồi, không tồi. Nhưng trong những câu trả lời của anh tôi không nhìn thấy sự chân thành. Anh không tin cậy một cơ quan đáng kính trọng, mà

trong trường hợp này tôi là đại diện. Và đây là sự sai lầm của anh. Nếu như cần thiết, chúng tôi sẽ lại gọi anh, còn bây giờ chúng tôi phải kiểm tra những gì anh đã nói. Chúc anh may mắn. Mà này, trả lại hộ chiếu cho Ghenrikh. Xong, anh được tự do. Tôi hy vọng, anh hiểu rằng, câu chuyện của chúng ta không được phổ biến rộng.

*

* *

- Rapha, cậu vẫn còn ở cơ quan ư?

- Thế cậu gọi điện từ đâu tới? Không, mình đang ở hội khuyến nhạc, nghe biểu diễn giao hưởng, râu ria cạo nhẵn, xịt nước hoa và phòng xa đã thay đồ lót. Nào cần gì?

- Mình muốn thấy diện mạo trí thức của cậu. Tin được rằng, thực sự cậu tỏa mùi hương, như hoa hồng, hay sắc mùi phản nhà tù.

- Cậu làm hỏng buổi tối hôm qua của tớ, nhưng hôm nay tớ không cho phép cậu nữa đâu. Thôi được, một khi cậu ngỏ lời, sự mềm yếu của trái tim tớ không cho phép từ chối người bạn. Hãy có mặt sau hai mươi phút ở cà phê - bánh ngọt “Araks” nhé.

- Rapha, theo như mình hiểu, thì người ta không triệu cậu đến KGB chứ? Và phải cảm ơn cậu đã cảnh báo về việc cái bẫy.

- Thì đã bảo mà: cậu phải đến chậm đôi chút. Người của mình đã báo trước cho biết, nhân viên định giá Garghen và nữ nhân viên bán hàng, ngay sau buổi đóng cửa hàng trước đã bị bắt đưa đi. Bây giờ thì họ đã được trả tự do, người ta bảo đã có sự nhầm lẫn. Thay vào vị trí của hai nhân viên này, người ta đưa người của họ vào. Phải chi cậu không đến, hẳn họ đã cho rằng cậu được báo trước, điều đó hẳn làm họ cảnh giác. Mà cậu tỏ ra được là một anh chàng đút rỗng tuyếch ngờ nghệch. Thôi thì, trong cái chuyện mình với cậu bày ra ấy, cả bọn mình và họ, đều ai phạm nấy. Không có ai quá đáng với bọn mình, trừ cái ông Avetixov, muốn thăm dò tìm ra điều gì đó. Điều gì - tạm thời tớ chưa đoán được, hy vọng, cậu sẽ làm sáng tỏ. Rõ một điều là họ làm việc liên hệ với tên Bí Tết. Cả hai phía cần có nhau. Tên Bí Tết hẳn chẳng có thể tự do làm ăn, đi lại Matxcơva và các thành phố khác, làm cái việc buôn bán ngoại tệ gian xảo và vẫn cứ nhởn nhơ ngoài vòng pháp luật- chỉ trong trường hợp, nếu hẳn được KGB ô dù. Mà đi bảo trợ che chở cho kẻ nọ cũng không uổng phí, nếu như có

điều gì quan tâm đặc biệt, thì cái đưa chớ để kia bằng cách này hay cách khác sẽ cung cấp ngay. Đến lượt mình, điều quan tâm của Ghenrikh ở chỗ bằng bàn tay của những người kia triệt tiêu những kẻ cạnh tranh của mình. Trong trường hợp cần thiết họ làm việc đó cho hẳn, bởi vì nhân tiện cũng là một trong những điều kiện bắt buộc của sự hợp tác. Cậu bảo, những bức tranh có giá trị đặc biệt hấp dẫn họ ư? Mà cậu có nhớ ở đó có những tranh cổ điển nào nhỉ?

- Khoan đã, ta cũng thử suy nghĩ lại về đề tài này xem sao nào. Cậu biết không, nhiều lần trong các câu chuyện trò với ba mình, mình có nghe nói, người ta thường tặng những bức tranh của các họa sĩ nổi tiếng, đôi khi - của các danh họa kinh điển cho thê đội một của các nhà lãnh đạo nước cộng hòa vào những ngày sinh nhật hay những ngày kỷ niệm. Được đánh giá cao cả những danh họa kinh điển của Armenia, lấy thí dụ, Mariros Xariyan, Ghevork Bashindgiaghian và những người khác. Nhưng giá cao đặc biệt là tranh của Aivazovski, Siskhin, Korovin. Sau đó một phần những bức tranh đó và các báu vật khác - các nhân vật hàng đầu của nước cộng hòa, trong số đó có các nhà lãnh đạo KGB và MBĐ, đem “tặng” các thủ trưởng, các vị và thanh tra Matxcơva của mình. Nếu như ở Aiderbaigian người ta dâng biểu giới chớp bu Matxcơva kim cương, đồ mỹ nghệ bằng vàng - biết làm sao được, Phương Đông mà!- thì ở đây ưà hơn là quà tặng tri thức, dường như đâu có phải hồi lộ công khai.

Đi xa chủ đề một chút, tôi muốn lưu ý câu chuyện trong một chuyến đi thăm của Leonid Bregionep đến Aderbaigiang những năm 1970. Geidar Aliev tặng Tổng bí thư TW Đảng Cộng sản Liên xô chiếc vòng kim cương với viên đá lớn ở giữa, tượng trưng Bregionep được vây quanh bởi mười lăm viên nhỏ hơn, tượng trưng cho mười lăm nước cộng hòa tạo thành Liên Xô: giá trị tặng vật này khi đó là 226 nghìn rúp. Với tính toán tỷ giá khi đó giữa đồng rúp và đô la thì tổng số lên tới hơn ba trăm nghìn đô la. Theo sức mua hôm nay, phải bằng ba triệu đô la, không ít hơn. Ở cấp nhà nước với việc chia sẻ quyền lực bình thường, với sự kiểm tra của quốc hội, ngự trị của quyền lực Aliev và Bregionep, như những kẻ vi phạm một tội hình sự nặng nề, hẳn đã bị tổng vào tù suốt đời, bởi vì biến thủ tài sản xã hội chủ nghĩa chỉ hai nghìn rưởi rúp theo điều luật hình sự Liên bang Xô viết Nga và các nước cộng hòa liên bang khác

đã phải chịu án phạt mười lăm năm mất tự do hoặc xử bắn. Vậy thì ta cứ thử tính xem, với số lượng tiền như vậy thì phải bao nhiêu lần mười lăm nhân lên.

Tại Grudia đồ kim hoàn dưới dạng các hình đập nổi bằng vàng và bạc cũng được tính làm các quà tặng dạng nghệ thuật, kể các bức tranh của các nhà kinh điển dân tộc, loại như Pirosmaini⁵⁶⁽¹⁾. Nhưng do giới lãnh đạo Armenia vốn bao giờ cũng thận trọng hơn và có được những khả năng vật chất ít hơn so với các nhà lãnh đạo các nước cộng hòa lân cận, họ ưa thích hơn những giá trị nghệ thuật phải chăng với giá cả khó có thể xác định: bằng con đường đó họ cố gắng kéo dài tuổi thọ chính trị của họ. Tôi được biết một cách tin cậy trường hợp, khi thông qua con trai Martiros Xariyan Lazra Xariyan, hiệu trưởng nhạc viện Erevan, các nhân vật hàng đầu của nước cộng hòa đã mua một bức tranh của danh họa theo giá lúc đó là mười lăm nghìn rúp dành làm tặng phẩm biếu một trong những người họ hàng ruột thịt của Bregionep - ông Tsurbanop. Những số tiền không nhỏ đối với một tiểu thị dân bình thường - giá trị của hai căn hộ ba phòng nhà tập thể. Thời buổi ngày nay căn hộ này giá không ít hơn là một triệu đô la. Dần dần những sự thật này trở nên quen thuộc đối với một giới rộng rãi. Dưới thời Ensin và Lugiorkop những chuyện hối lộ và ăn cắp thực chất đã được thể chế hóa, biến thành hiện tượng bình thường, và khi đó những việc này càng ngày càng làm trí tưởng tượng của những công dân Xô viết ngờ nghệch và nghèo khổ phải kinh ngạc hơn.

- Đúng, mình cũng loáng thoáng nghe được chuyện về những nếp sống như vậy của giới thượng lưu xã hội của chúng ta. Nhưng tên Bí Tết thì đáng gờ chuyện này- một kẻ buôn lậu ngoại tệ - ngoại hối!

- Cậu hiểu không, con chuột cống này cần phải bảo đảm sự an toàn của mình từ phía các nhà cầm quyền cũng như cả từ phía hình pháp. Đối với những người hàng đầu hăn sục sạo khắp nơi khắp chốn và mua lại đủ mọi thứ: cả tranh ảnh, cả tiền ngoại tệ, thực hiện mọi việc được họ giao phó, bởi vì các phu nhân, các nhân tình nhân ngái và bầu đoàn thể tử yêu quý của các nhà lãnh đạo chúng ta thường xuyên đi nước ngoài. Ở đó họ mua sắm đủ mọi thứ mà họ thích thú: đồ kỹ thuật, thuốc, quần áo, lấy làm thỏa mãn trả ngoại tệ cho mọi thứ đó. Nguồn ngoại tệ cung cấp cho họ do những kẻ như tên Bí Tết bảo đảm. Thì, rõ ràng là, họ đâu có ra nước ngoài, giống như một dân du lịch Xô viết bình dân, với ba mươi - bốn mươi đô la trong túi, mơ tưởng đến một cốc

bia và một nải chuối! Giới công an cũng như an ninh không hoàn toàn để cho tên Ghenrikh tự do, lũ kẻ cướp được phần của mình, nhưng nếu như tên Bí Tết bị một ông cốp thể lực “ ra đòn trừng phạt”, thì chẳng có “ô dù” nào cứu được hắn. Vì thế hắn phải phục vụ cả hai chủ. Nói chung là, phải hiểu, đó là giới an ninh. Tiện thể, cậu có cảm thấy rằng, cái tên cận bã Bí Tết muốn đặt bẫy sỏ Mari và cha mẹ cô ấy?

- Ít có khả năng. Hắn đã nhận phần của mình, còn thì cứ việc đi tìm gió ngoài đồng, cha mẹ Mari chẳng dính dáng gì đến hắn!

- Đừng nói thế. Vào cái ngày chuyển giao một phần không lớn ngoại tệ, theo lời tổ giác của hắn, người ta có thể bắt giữ và tịch thu số tiền ấy. Một phần tiền mặt sẽ chuyển vào tay bọn an ninh, còn lại hắn là của tên Bí Tết hưởng. Ông bà Azat và Xilvia hắn được đưa vào tù trong nhiều năm, còn tên Bí Tết chẳng bị xử lý gì cả, lại có thêm ngoại tệ. Mọi chuyện đều thắng lợi, một vụ trọng án được khám phá, bọn an ninh kiểm bầm, đã tiến hành một chiến dịch ngoại tệ lớn, những kẻ xấu vào tù.

- Lý thuyết thì có thể, nhưng mình nghĩ, tên Bí Tết với bên an ninh đâu lại nở đi làm một trò hèn mạt đến vậy.

- Chẳng nhẽ cậu còn nghi ngờ ư? Thứ nhất là, tên Bí Tết có thể làm mọi điều hèn mạt. Còn liên can đến bọn an ninh, tớ lấy làm ngạc nhiên là, cậu còn có những phân vân gì về bọn họ nữa. Thì đấy chính là công việc chủ yếu nằm trong nghề nghiệp của họ!

- Hừm, mỗi tình hữu nghị với cô gái Pháp đã biến cậu thành một kẻ không còn yêu nước nữa. Thôi được, ta kết thúc ở đây.

- Thế cô gái Vika hiện ở đâu?

- Cô bé đang nóng lòng nóng ruột chờ đợi cuộc giao tiếp trí thức với mình. Tiện thể, David, các người phải đem cất giấu số ngoại tệ xa nhà Mari.

- Mình đã quan tâm rồi,

- Như thế nào hả?

- Mình đề nghị với ông già giữ trong két của cụ. Sau đó đưa dần từng phần cho cha mẹ Mari để chuyển theo các kênh qua biên phòng.

- Thế ông cụ không hỏi, đó là cái gì ư?

- Thì mình đã nói; “Ba, đây là số tiền của ba mẹ Mari, két của ba ở Trung ương, không ai được động đến. Trong một thời gian ngắn họ sẽ lấy đi hết”. Ba

mình im lặng đồng ý... Mà khoan! Ta đã chuyện trò về đủ mọi chuyện, trừ một điều quan trọng nhất. Có gì sáng tỏ liên quan đến kẻ đặt hàng trong vụ bắt cóc Mari?

- Thông tin có, nhưng chưa đầy đủ. Với bọn anh em, hiện đang ngồi ở các văn phòng khác nhau, từ ngày hôm qua cùng với thức ăn đưa thêm ít chất kích thích nhẹ, làm cho vui miệng nói ra, như vậy không mai thì ngày kia họ sẽ vỡ toang ra, và qua vài ngày chúng ta sẽ có được bức tranh đầy đủ, sáng rõ.

*

* *

- Mari? Kể cho anh nghe, khi nhận lại được tiền mà tên vô lại ấy ăn chặn, ba mẹ em có vui chứ!

- Chỉ có mẹ em là mừng rỡ, bà không nghi ngờ gì, rằng cuối cùng thì anh cũng sẽ cứu được gia đình em. Ba em thì không hiểu sao cứ dửng dưng thế nào ấy, lằm lằm, lì lì, tâm trạng của ông làm cho mọi người trong nhà thực sự lo lắng. Mà em quên khuấy đi mất - trong buổi lên sóng suýt nữa thì em lại bật nôn thốc ra đấy, ơn Chúa, mọi chuyện qua khỏi.

- Ta về nhà anh, ở đó cùng ngủ bù một chút.

- Tốt hơn em ở lại nhà. Ba mẹ em cáu bẳn cực độ. Giáo sư Dolobatsaian, cũng là một kiều dân hồi hương từ Pháp, ngờ rằng, ba em đang ở trạng thái tiền đột quỵ. Ông ấy cảnh báo: “Các vị phải cẩn thận, đừng làm ông ấy căng thẳng. Nếu không, không may, đột quỵ và những điều mỹ miều phù hợp đấy!”. Cả nhà rất lo lắng, ngộ nhỡ đột nhiên có chuyện gì xảy ra thì ba em sẽ trở thành tàn phế suốt đời hoặc có thể xảy ra điều gì đó tồi tệ hơn.

Chương

24

-David, con trai yêu quý, chẳng bao lâu nữa gia đình giải thoát cho con gánh nặng vì sự có mặt của mình. Nếu như từ đầu cô biết, chuyển ra đi của nhà mang lại biết bao nhiêu khó khăn, thì cô đã chẳng quyết định tiến hành các bước đi bất hạnh ấy đối với gia đình cô.

- Cô Xilvia, không sao đâu, mọi chuyện dần dần sẽ ổn định lại thôi.

- Con trai ạ, con hiểu không, cô đã sẽ đôi gia đình mình ra làm hai mảnh. Các con lớn lên ở đây, vì thế cái đất nước kinh khủng này đối với chúng trở nên quen thuộc, cuộc sống không còn xa lạ, và cuối cùng chúng đã tìm thấy duyên phận của bản thân. Còn vợ chồng cô? Ông Azat đáng thương, vì những biến động tình cảm đã rơi vào trạng thái vô cảm sâu sắc, hàng giờ liền ngồi và nhìn trân trân vào một điểm. Quay lại không còn được nữa, con có hiểu điều đó không? Nhà cửa và của nả bán cả rồi, gia đình cô không thể trở lại cuộc sống trước đây. Con hãy nghìn lần thứ lỗi cho, vì gia đình cô đã mang lại cho con biết bao nhiêu thử thách và những điều bất tiện. Nhưng rồi thời gian qua đi, mọi chuyện sẽ bị quên lãng, con người ta đã được sắp đặt trước cả như vậy. Cầu thượng đế đem cho các dự kiến của cô ít ra cũng được thực hiện một phần. Đôi khi cô đâm ra nghĩ ngợi, David, vì sao cô lại đi lấy ông Azat? Tất cả số phận bi thương của dân tộc bất hạnh của con kéo sang cả thân phận cô và các con cô. Phải mang gánh nặng này sống cho đến những ngày cuối đời mình thật quả là khủng khiếp. Phải chi cô biết được trước, việc lấy chồng của cô mang lại cho cô nỗi đau khổ bất tận, thì cô đã từ chối ông Azat ngay từ ngày đầu.

- Cô Xilvia, việc đã làm, đã làm rồi. Mà biết đâu lường được trước rằng số phận cô có thể lại diễn ra còn tồi tệ hơn? Sáng danh chúa, nó cũng không đến nỗi quá tồi tệ, như cô nghĩ. Bây giờ chỉ là một giai đoạn trong đời cô. Cháu tin rằng, mọi cái của cô rồi sẽ đâu vào đấy! Cô không phải lo nghĩ về Mari và

Tereda, cả hai em đã không còn phải đơn độc và là những cô gái hoàn toàn tự lập rồi.

Hai cô chú Varugian và Aida đến thăm.

- David, chú biết tin vui, cháu đã không chỉ cứu được gia đình này, mà cứu cả chú! Cái loại người ấy đã đặt chú và những người đáng thương này vào một tình huống như thế nào kia chứ? Xin cháu, ngày mai - ngày kia hãy mang về một phần số tiền, chúng tôi sẽ gửi qua những người tin cậy ra nước ngoài.

- Chú Varugian, chú tất nhiên là người gần gũi với gia đình này và cháu hoàn toàn tin tưởng ở chú, nhưng mọi vấn đề tiền bạc chúng ta sẽ giải quyết qua cô Xilvia. Sẽ làm sao thật nhanh chóng, chỉ trong vòng một, hai giờ là cháu sẽ đưa về số tiền cần thiết. Thế chú định sẽ gửi nó đi ra sao? Bởi vì tại biên giới người ta có thể tịch thu mất, chưa nói đến các hậu quả nữa. Đó chính là sự buồn lậu, vi phạm chế độ ngoại hối, có thể âm ỉ nghiêm trọng đấy.

- Ấy không, một đường giây đã được thiết lập ổn, sẽ có một người trở về, cứ cho là, một kiều dân Armenia ở Pháp, công dân một quốc gia khác và trong túi năm, sáu nghìn đô la hay thậm chí hơn nữa. Ông ta phân phát cho người thân, cho anh trai, em gái, rồi sau đó mang theo mình một chút ít hơn quay trở lại, như thế chẳng chi tiêu gì. Những người thân thích của ông ta qua bọn đầu cơ hay tự đem bán số ngoại tệ theo giá hời, nhiều lần cao hơn tỷ giá chính thức, hoặc bán cho những người đi theo phiếu du lịch ra nước ngoài và muốn mua thuốc ngoại hay thứ gì đó nữa. Với số tiền bán đổi những đồng tiền ngoại tệ ấy họ sẽ sống ở đây một cách đàng hoàng. Một số khác lại dùng ngoại tệ tậu ô tô, mà những người khác ở đây phải xếp hàng có tới mười mười năm - số người khác - mua sắm vật dụng nhập khẩu, chủ yếu là đồ kỹ thuật, các thứ hàng từ cửa hàng ngoại tệ và quần áo mốt, có nghĩa là thực tế họ sống bằng sự chênh lệch giữa ngoại tệ và đồng rúp. Để trả ơn những người thân thích của mình, phần mình họ cố gắng đáp lại: đưa những người kia đi thăm đất nước, liên tục dọn các bàn ăn phong phú, chuẩn bị món thịt xiên nướng chả dân tộc (saslık) và các món tương tự. Những tên bợm gian giáo cũng rất khát ngoại tệ. Thứ nhất, chúng mua ngoại tệ rồi giữ trong két bí mật. Thứ hai, những muốn hối lộ lớn cho các quan chức lớn chúng chuyển bằng ngoại tệ. Thứ ba, các bà vợ, các ả nhân tình và con cái những vị tai to mặt lớn cũng rất cần ngoại tệ ở tại đây cũng như khi ra nước ngoài. Đôi khi mua ngoại tệ là những

người cần đến thuốc chữa bệnh, mà trong nước không có. Như vậy là chợ ngoại tệ ở Liên Xô nở rộ, cùng với nó là những kẻ làm ăn bám quanh, những con thú từ các cơ quan khác nhau: nhân viên an ninh, công an, công tố, tòa án, một khi vụ việc, tất nhiên, lên tới những quan tòa thượng cấp. Thường thì các nhân viên an ninh bóp nghẹt vụ việc ở chặng đầu. Ngoại tệ luôn luôn có đòi hỏi lớn ở ta, trong các địa phương của đế quốc rộng lớn. Ở Matxcơva và Leningrat không ít các nhà ngoại giao, cán bộ “Ngoại thương” các quan chức cao cấp, các nghệ sĩ nổi tiếng, từ lâu đã quen dùng ngoại tệ “làm dịu” cuộc sống nghiệt ngã hàng ngày với sự thiếu thốn thường xuyên của nó. Hàng nghìn cô gái tạo thành một đẳng cấp đặc biệt được gọi bằng cái tên là những gái điếm ngoại tệ và chỉ bán những dịch vụ của mình bằng tiền của các quốc gia bên ngoài, trong số đó thậm chí có cả những nữ diễn viên balê, nữ nghệ sĩ nổi tiếng, các nữ đại diện giới phóng đảng thủ đô, các cô con các vị tướng và các nhân vật cao cấp đủ loại. Như vậy đó, anh bạn của tôi, đất nước thân yêu của anh đang phân hủy một cách thành công như vậy đó.

- Đúng, chú Varugian, chú không yêu nước đất nước này, nơi con người đi lại như chủ nhân, đúng như lời bài hát nổi tiếng vẫn hát.

- Vì cái gì mà tôi yêu mến cái đất nước, nơi con người không bình đẳng và luôn sợ hãi, đất nước không sản xuất ra cái gì có chất lượng, ngoài những tên đê tiện, những đứa ăn cắp, những kẻ ăn hối lộ, bọn an ninh và những quân mật báo? Đất nước dối trá và ác độc, với sự căm thù xã hội và mối đe dọa ngấm ngầm một cuộc nội chiến, đất nước, nơi từ những trang báo chí, radio và máy thu hình tuôn ra dòng thác ào ạt của lời dối trá xác xược và ngu xuẩn, không có gì có chung với cuộc sống thực sự. Tôi mong ước một lúc nào đó cũng đi khỏi nơi đây, sống giữa những người tươi tỉnh, tinh thần và thể xác đều trong sạch với hệ thần kinh bình thường. Nếu như bản thân tôi có khó khăn, thì ít ra con gái tôi, mà có thể, cả các cháu tôi hẳn sẽ gặp may mắn.

- Chú cẩn thận, không lại như cô Xilvia và ông Azat. Chú thấy không, các con gái của họ không muốn đi đến thiên đường của chú, mà muốn ở lại nơi đây.

- Tôi thương hại chúng, sau này suốt cuộc đời chúng sẽ hối tiếc về điều này. Thôi được, anh David, tôi đã qua một ngày căng thẳng, tôi về nhà đây. Chúng ta sẽ tiến hành công việc, như đã thỏa thuận. Anh cũng phải cẩn thận đấy.

- Chú cứ yên tâm, cháu ở đất nước của mình cảm thấy mình là người chủ. Mà cũng chẳng loại trừ, cháu cũng có thể nhầm lẫn, mỗi người theo mỗi cách.

- David, những người công dân ở Novotserkaxsk vào tháng Sáu năm 1962 cũng nghĩ rằng họ là những người của đất nước - quốc gia công - nông mà và họ muốn điều gì, những con người nghèo nàn, lầm lẫn ấy? Tất cả chỉ là chuyện nâng cao những điều kiện kinh tế, không hơn. Thế đảng cộng sản thân yêu đã đáp lại thế nào với nhân dân, với các chủ nhân đất nước? Theo lệnh của Khorusốp và bộ trưởng bộ Quốc phòng nguyên soái Manhilôpski họ đã bị xe tăng đè nát và bị bắn chết.

- Chú Varugian, chú nghe này, từ đâu mà chú biết mọi chuyện này.

- Khác với cháu, David, tôi nghe đài BBC và những tiếng nói khác từ bên ấy. Nhưng tôi xin nói tiếp. Người ta đã bắn chết hai mươi bảy người vô tội và bí mật chôn xác họ trong những ngôi mộ của người khác. Các tổ chức công đoàn của các người đâu, các phương tiện thông tin đại chúng, cả xã hội, tòa án, pháp luật ở đâu? Tình tảo nhìn cuộc sống, anh bạn của tôi, đất nước này - không dành cho con người, không dành cho cuộc sống bình thường. Chuyên chế hoang dã, đe dọa toàn thể thế giới! Nó đã khởi đầu cuộc sống của mình như thế nào, bắt đầu từ cuộc đổ máu năm 1917, từ cuộc nội chiến, thì đến khi nào đó nó cũng sẽ ra khỏi vũ đài lịch sử cùng với máu.

- Nhưng với cháu, chú Varugian, cháu không sợ. Mặt trời chiếu sáng, con người sống, yêu quý nhau, sinh con đẻ cái, mừng rỡ và vui vẻ. Đừng chỉ đi tìm mỗi mặt đen tối và tiêu cực, cái đó thì khắp nơi đều có. Cháu thích thú lao động, cháu có cha mẹ, bạn bè yêu thương, có Mari và nhìn cuộc sống bằng con mắt lạc quan.

- Phải, David, lên tiếng lúc này là chủ nghĩa lạc quan tuổi trẻ trong con người cháu. Sau này cháu sẽ tỉnh táo ra. Không, khi ấy có thể sẽ muộn mất rồi. Thôi thì chúc cháu may mắn.

*

* *

- Cậu biết không, mình không sao có thể tập trung vào điều gì. Hôm nay mình có những hai cuộc thăm vấn, tuy vậy mình vẫn tiện đường rẽ vào cậu một lát.

- Thôi được, về tình bạn cũ tớ sẽ dành cho cậu bốn phút rưỡi. Không nhất thiết phải mang theo hoa. Nói chung, này chàng rể Pháp, mình có hai tin mới. Một không hay ho gì, thứ hai - tự cậu đoán lấy. Vì sao mà nghiêng rằng nghiêng lợi thế? Thứ hai càng tồi tệ hơn. Lũ đàn độn, những đứa thi hành vụ bắt cóc, không hay biết gì cả, và thậm chí cả sau khi soi “vitamin” và các biện pháp nước lại chỉ ra rằng kẻ đặt hàng trực tiếp - chính là thằng Bulô. Điều đó chúng xác nhận lại cả ở buổi đối chất, chúng tớ đã cho bắt Bulô hai ngày trước. Nhưng hắn lại ca khúc ca ngu xuẩn, rằng hắn phải lòng Mari, và rằng vì hắn không có bất cứ hy vọng nào có được tình tương ái, và thêm vào đó lại đề phòng chồng chưa cưới của cô ta, nên quyết định tổ chức cuộc bắt cóc và buộc cô ta phải bằng lòng lấy hắn. Nói chung, mọi cái khép kín cả lại.

- Đường như, cậu lấy làm khoái chí được nghe những lời lẽ của tên vô lại đường phố hèn nhát? Bulô hoàn toàn không còn biết sợ hãi. Không sao, ta chịu kiên nhẫn, chờ đợi, để khi hắn ra khỏi tù, nếu như, hắn còn được ra khỏi đấy. Nếu như hắn làm chúng ta tức tối mạnh, ta sẽ tìm ra bọn người vì một ban thường không lớn sẽ biến cuộc sống của nó trong tù thành địa ngục.

- Khoan đã nào. Kết cục dưới tác động của “những viên vitamin” nào đó và các biện pháp chữa chạy khác Bulô thừa nhận rằng hắn nhận đơn đặt hàng từ tên Quái vật.

- Có thể, hắn lại muốn dẫn dắt chúng ta theo vết giả tạo? Quái vật thì đã ngồi tù mấy tháng rồi.

- Thoạt đầu chúng mình cũng đã nghĩ như vậy và đã vỗ nhẹ oan một chút hắn, nhưng hắn đã hầu như thuyết phục được. Ngoài đó ra, Bulô là kẻ hèn nhát đến mức chỉ dưới sự bảo trợ của Quái vật hắn mới cảm thấy mình là con người. Hắn không có khả năng có những hành động tự thân. Theo lời của hắn, thì còn trước cuộc ngồi tù lần cuối cùng, chừng độ ba tháng trước hay hơn một chút, Quái vật đã thua rất đậm trong một ván cờ xương với tên ăn trộm có hạng người Grudia có biệt danh là Hoàng tử⁵⁷⁽¹⁾, một ông cốp lớn. Cậu đã biết rằng trong giới này cần phải giữ lời hứa. Còn Quái vật sau hàng loạt lần thua bạc không tìm ra được có gì lý thú gán cho Hoàng tử, đột nhiên nghĩ ra và đề nghị đem cho Hoàng tử cô gái phát thanh viên xinh đẹp của đài truyền hình Erevan. Đề nghị của hắn làm tên Hoàng tử chú ý, hắn tuyên bố, các cô gái điểm đã làm hắn chán ngấy rồi, vì thế trong trường hợp thực hiện được lời

hứa hăn sẽ cắt giảm cho Quái vật một phần lớn nợ nần. Tên này đã kịp làm cho tên Bulô cuống quýt lên, từ trong tù gửi ra cho hăn thông điệp nhỏ, có thể, trước đó cũng nên - cũng không rõ. Dù cho thế nào đi nữa, Bulô, chuyển giao nhiệm vụ và đe dọa bọn tay chân đến khiếp vía - hăn dọa, hăn sẽ đợi ở nhà bọn này, sẽ giết chết con cái chúng. Nếu như không hoàn thành điều hứa hẹn chủ yếu của mình. Không trao tiền - là thứ nhất. Còn thứ hai là, người đàn bà ở nhà qua màn ảnh tivi, nhìn thấy thông báo, bèn gọi những tên thực hiện đầu óc mụ mẩn lại và dọa, nếu như chúng không thả cô gái, thì chính chị ta sẽ hành động như vậy.

- Thật là phát rồ. Cậu tin chắc là đây không phải câu chuyện phim Ấn Độ ư? Mặc dù ở bọn cận bã này mọi cái đều không theo con người ta, thần kinh của chúng không như của mọi người bình thường. Sau mấy ngày nữa người ta sẽ chuyển tên Bulô từ biệt giam điều tra sang nhà tù, ở đó có nhiều khả năng hăn sẽ bị xử lý không ít hơn, trong số đó có cả hỗ trợ của những kẻ cùng phòng giam, hăn vốn thuộc phái những kẻ bạt mạng, những kẻ như cậu biết, trong mọi khu vực người ta không mấy ưa. Nhưng còn một tin mới, ít nhiều giống sự thật. Còn thiếu sót nhiều, nhưng ít ra có sự sáng tỏ nào đấy. Thế tin mới thứ hai mà cậu quyết định làm cho mình vui là gì?

- Thứ hai ư? Thì thế này, cậu mừng vui đi, Quái vật trốn thoát. Khó có thể tin, nhưng hăn đã có thể tự giải thoát khỏi còng tay. Hăn đánh hai lính bảo vệ có vũ trang chở hăn từ biệt giam điều tra sang nhà tù, đánh như đánh học trò lớp một, để lại vũ khí, kẹp đạn, áo bông, còn lấy đi tiền bạc và giấy tờ. Ít có khả năng, hăn sẽ xuất hiện ở đây, nhưng mà ai biết được, rất có thể, hăn lại muốn thực hiện lời hứa của mình với tên Hoàng tử, đối với hăn đó là danh dự. Từ ngày hôm nay Mari không được đi một bước không có sự giám sát của cậu, còn cậu ngay cả đi vệ sinh cũng không được quên vũ khí. Cậu đã biết rõ những khả năng thể lực, cái tính điên khùng và tài biến báo của tên Quái vật rồi đấy. Chúng ta sẽ phải chờ đợi. Có điều đừng làm cô gái quá hoảng sợ.

- Tớ mới mơ ước làm sao có ngày nào đó sả thẳng vào thẳng cha Quái vật này cả băng đạn từ khẩu “Makarốp” của tớ.

- Những mơ ước của cậu mới đáng sợ nhỉ. Có thể cậu trở thành kẻ tâm thần hung bạo mất.

*

*

Suốt một ngày làm việc tôi tiến hành trong căn phòng, chiếu sáng tồi, nhập nhòa của bộ phận điều tra của nhà tù. Trước tiên cần điền đầy đủ đăng ký yêu cầu dẫn giải phạm nhân này lên thẩm tra. Thường thủ tục này chiếm cả tiếng đồng hồ, trong lúc chờ đợi tôi đọc những cuốn sách mang theo về các môn mà tôi sẽ phải trả bài thi tối thiểu ban nghiên cứu sinh lấy bằng phó tiến sĩ hoặc để chuẩn bị các bản thuyết trình phù hợp. Chương trình tối thiểu được thông qua có thể được coi có giá trị như các môn thi vào nghiên cứu sinh, ngoài chuyên môn ra. Bởi vì tôi quyết định đi khỏi nước cộng hòa về thi vào nghiên cứu sinh ở Matxcơva, chuyên môn tôi phải thi khi đã về đó. Đó là hình thức thuận tiện nhất cho những người đang công tác có nguyện vọng thi vào nghiên cứu sinh. Mặc dù lĩnh vực chuyên môn công tác của tôi là hình luật, tôi đã đi vào chuyên sâu về lý thuyết nhà nước và luật pháp và luật hiến pháp. Nhưng bộ môn tôi yêu thích nhất trước đây và còn yêu thích suốt đời là môn lịch sử phổ cập.

Đối với các phạm nhân tôi cảm thấy thương hại, đôi khi khinh ghét, đôi khi cảm tình, ít khi căm ghét. Trong túi, thường lệ tôi mang theo vào nhà tù sôcôla, thuốc lá, bởi vì người ta không hiếm khi bỗng lả đi và xin được giúp đỡ một chút ít. Sau một hai tháng bị biệt giam họ nóng lòng nóng ruột chờ đợi điều tra viên, người mà nếu như không mang lại cho họ cơ hội giải phóng, thì ít ra cũng cho họ được biết rõ ràng - cái gì sẽ chờ đợi tiếp theo. Là một điều tra viên trẻ tôi được người ta giao những vụ việc không phải quan trọng nhất, du đảng côn đồ, ăn cắp vặt, đầu cơ, gây thương tích cơ thể nhẹ và trung bình, hiếm khi, sự việc cưỡng hiếp hay hành vi toan cưỡng hiếp, vi phạm thể lệ buôn bán.

Khác với các điều tra viên có kinh nghiệm, những người theo đuổi một vụ việc lớn kéo dài mấy tháng trời, qua tay tôi cả mấy vụ việc trong một tuần lễ, vì thế tôi có dịp giao tiếp với nhiều con người. Tuy nhiên các vụ việc này cũng được tái định với hình thức trừng phạt một thời hạn nhất định tước quyền tự do, vì thế đòi hỏi một sự điều tra kỹ càng. Trong lòng tôi không yêu thích gì công việc của mình, đặc biệt nếu như việc điều tra phải đến nhà xác. Kể ra, thì với công việc ấy ít nhiều tôi đã quen dần trong những năm sau này, khi tôi được đi sâu chuyên về các tội nặng, như thể tội giết người và tội gây thương

tích trên cơ thể với kết cục là cái chết. Tôi không thích đến các bệnh viện, đặc biệt các chấn y viện hoa liễu và tâm thần. Có thể, từ “không thích” không hoàn toàn phù hợp, nhưng tôi chỉ đến đó trong những trường hợp hãn hữu, nếu như có thể nhận được những thông tin cần thiết qua các kênh khác nào đó, thì tôi ưa hơn. Tôi không thể khắc phục được sự kinh tởm và liên tục xoa tay và chùi mũi bằng odecôlôn, điều làm các đồng nghiệp cười hô hố. Nhưng, biết tính không kiềm chế được, nóng nảy của tôi, họ cố ghìm tránh cực điểm và không đưa tôi đến chỗ nổi nóng, chỉ hạn chế ở việc trêu chọc nhẹ nhàng.

Tôi suy nghĩ rất lâu về điều không nói trước của số phận, về lôgích của những điều ngẫu nhiên, về sự không may mắn, tưởng tượng ra bản thân mình ở vị trí thân phận của vụ án hình sự này hay khác, áng chừng tôi hẳn phải sử dụng sao trong một tình huống như thế. Nhưng câu trả lời tìm được đâu có dễ. Tôi đi đến kết luận, bất cứ người nào cũng có thể tránh né được nhiều tình huống phức tạp trong cuộc sống, nếu như xử sự một cách cẩn trọng; nhưng hoàn toàn loại bỏ chúng thì không thể được, chỗ này bắt đầu hoạt động các yếu tố hoàn toàn khác, những yếu tố mà con người thậm chí không ngờ phát sinh. Có hoàn cảnh đôi khi xảy ra bất ngờ đến mức không thể đoán trước được diễn biến phát triển của các sự kiện. Giá thử, Giôko bị chết do những cú đòn của chúng tôi. Hay, còn có chuyện tôi tệ hơn gã nghệ sĩ Leonid, một con người có tên tuổi. Mà nhân vật chủ chốt trong vụ đụng độ này hay rắc rối khác thực chất lại chính là tôi.

Nhớ lại cả những trường hợp khác, khi chúng tôi, cảm thấy sức mạnh và sự an toàn tương đối của mình, đã ra tay với bọn du côn đường phố, chẳng thèm quan tâm đến các hậu quả. Ấy mà một trong các trường hợp ấy có thể kết cục bằng một thảm kịch. Bấy giờ xô xát đường phố có thể đã trở thành một vụ giết người, và ai đó hẳn buộc phải trả lời cho sự việc đó. Khi đó hẳn là tôi bước ra phần trước của sân khấu. Điều gì đã có thể xảy ra với tôi? Bị đuổi khỏi trường Tổng hợp, ra tòa, dù có không nặng, nhưng cũng một thời gian tù tội. Khi đó hẳn đã có một điều tra viên khác sẽ ngồi trước mặt tôi và tra hỏi tôi. Những ý nghĩ tương tự đến trong đầu tôi mỗi lần, khi tôi có nhiệm vụ thẩm tra những con người cùng lứa tuổi tôi.

Tôi trực cảm những con người, qua những cảm giác xung động nào đó, thêm vào đó ấn tượng đầu tiên, như thường lệ, về sau hóa ra là đúng. Kể ra thì

sự cả tin quá đáng của tôi không phải một lần quay lại chống lại tôi, điều làm cho tôi công phần dữ dội, và tôi tìm cách trừng trị tức khắc và hà khắc kẻ vô ơn, đôi khi dùng đến bạo lực thể xác thô bạo. Sự thể như vậy cho nên khá nhiều người trải qua các vụ việc hình sự và sau đó phải nhận những thời hạn trừng phạt khác nhau sau này giữ quan hệ tốt với tôi và cố gắng tìm đến tôi xin sự giúp đỡ trong các vấn đề, ở đó tôi có thể là người có ích cho họ - chẳng hạn như tìm công ăn việc làm, viết các đơn khiếu nại, nhận xét tư cách, đã nói về cái việc, khuynh hướng của tôi nhìn thấy trong mỗi người một con người và cố gắng giữ sao trong chừng mực có thể, mình là một người có lòng tốt, hoàn toàn được biện minh. Tất nhiên, mọi cái đó không được ghi vào cái logic chứng cứ Xô Viết, luôn định kiến, nhìn nhận trong mọi con người là những kẻ có lỗi.

Đã có trường hợp, một người trước đó là một tên lưu manh trẻ, được ra khỏi nhà tù, đột nhiên lấy vợ, trở thành một công dân bình thường của đất nước bị tổn thất và bất ngờ đến thăm tôi, đôi khi cùng với cả vợ - đặc biệt trong những ngày lễ đầu năm, khi mọi cánh cửa đều mở rộng đối với tất cả mọi người. Việc đó diễn ra thậm chí cả khi tôi từ lâu đã không còn làm điều tra viên nữa. Nhiều người tôi nhớ mặt và cả tội lỗi đã gây ra, nhưng không nhớ tên và phụ danh. Tôi chúc mừng họ được tha, làm quen với các bà vợ, các bạn gái, cha mẹ, mà họ được đến cùng, khi cần thiết nhờ giúp đỡ. Tất nhiên, mọi người ngồi vào bàn, tôi thiết đãi các vị khách và cố gắng tìm hiểu thật sâu vào đời sống của họ, các vấn đề mắc mứu của họ. Những mối liên hệ đó hiếm có sự kéo dài, nhưng tôi hiểu rằng qua tôi họ không mất niềm tin vào con người ta, mà có thể, cả đối với chính quyền, bởi vì trong trường hợp cụ thể tôi là đại diện của chính quyền. Có nghĩa, tôi đang sống đúng đắn, tôi nghĩ, nhưng cần thoát ra khỏi tính cách cuồng nhiệt và hà khắc quá đáng, phải nhớ, nếu như anh vung tay đối xử với người khác, sau đó, dù anh có nhân từ thế nào đi nữa trong đối xử với người đó, người đó cũng không tha thứ cho anh. Trong thâm tâm tôi tự thú nhận với mình rằng trong nhiều cái ở đây cảm nhận rõ tác động của Mari và gia đình nàng, của lòng từ thiện tôn giáo sâu sắc của họ.

Nhưng cũng từng gặp cả loại người khác, những con người mà công tác điều tra đưa tôi đến với họ: những kẻ thất thường, dối trá và hung dữ, khôn ngoan xảo quyệt và vô ơn. Nhân lý do này bao giờ tôi cũng nhớ tới tác phẩm

truyện vừa tuyệt hay của nhà văn Grudia kiệt xuất thời Xô Viết Nodar Đubadze⁵⁸⁽¹⁾ “Trong đó kể lại câu chuyện một sĩ quan công an bất chấp nghĩa vụ công việc đã cứu một tên trộm khỏi bị trừng phạt, người tình cũ của người đàn bà yêu thương nồng thắm của mình. Còn kẻ kia, sau một thời gian bất thành lĩnh bắt gặp viên sĩ quan cũng không dự đoán trước một tình huống như vậy, đã chĩa mũi súng nhắm vào anh. Đáp lại tiếng thốt lên ngỡ ngàng: “Chính tôi đã cứu sống cậu kia mà!” - tên cướp trả lời: “Thì đằng ấy là thằng đàn” - và bắn chết anh. Điều đó có nghĩa là, đặt bản thân mình vào chỗ của kẻ tội phạm không phải bao giờ cũng đúng, bởi vì ở nhiều kẻ trong số đó hệ thần kinh đã bị hư hại, trắng trợn, không còn tính cách cao cả của bản chất tự nhiên con người ta, như lòng biết ơn, khuynh hướng lấy điều thiện đáp trả lại điều thiện mà người ta đã làm cho mình trước đây. Không phải ngẫu nhiên mà người ta nói, cứ căn cứ vào những tình cảm biết hàm ơn, có trước có sau mà đánh giá về sự chân thật của con người ta. Kẻ không biết hàm ơn không thể là một con người chân thật.

Những kẻ như vậy không thể mang lại cho mọi người chung quanh điều gì, ngoài điều bất hạnh. Ra khỏi nhà tù - thế là lần này sang lần khác chúng mang theo những lời nguyện rủa và tiếng khóc than của những con người bất hạnh gặp phải chúng trên đường đời, chúng lại quay lại nhà tù. Thường thì ở đó chúng cũng lại kết liễu cuộc đời rỗng tếch, xấu xa, không có niềm vui của chúng, chẳng đền ơn đáp nghĩa cho ai cả, ngay cả với cha mẹ đã sinh thành ra chúng. Dẫn đến với những suy nghĩ ấy là của Rapha, nói về tên Quái vật. Con người này được sinh ra đã là một kẻ tội phạm, hẳn là con thú có thói quen không bao giờ khước từ ăn thịt sống “Độc ác, nhanh trí, bình thản, như loài bò sát, cường tráng và giàu sức chịu đựng đến khó tin, Artak làm cho các đại diện của giới luật pháp, cũng như công an, nhân viên công tố và tòa án, những người quen biết, hàng xóm láng giềng phải khiếp sợ. Mỗi lần lại vào tù hay đi trại cải tạo, hẳn khéo tìm cách gây nổi khiếp đảm thậm chí cho bọn bạn tù, trong số đó kể cả những tên tội phạm thâm căn cố đế bất trị nhất. Sau những cuộc đụng độ hung bạo nhất với những kẻ anh chị có số đông hơn gấp nhiều lần nhờ bọn thuộc hạ của các ông cố quản trại nhiều lần hẳn lại hoàn toàn khuất phục được cả trại theo ý của mình.

Mỗi lần, khi tôi nhớ về hăn, trong lòng tôi lại dấy lên nỗi lo lắng cho bản thân và Mari. Cầu Chúa đừng để có khi nào đó hăn chạm trán với Mari đâu đó ở một nơi ít nhiều vắng vẻ. Tôi tưởng tượng ra ngay, hăn sẽ tấn công con mồi của mình ngay trên đường phố, không thèm để ý đến những người chung quanh, lôi ngay đến xe dưới cổng của một tòa nhà, xé toạc áo quần, hăm hiếp, dầy vò, giết hại. Các nhân viên công an, thậm chí nếu như có đứng ở gần ngay cạnh, chín mươi tám trong một trăm trường hợp cũng sẽ bỏ chạy xa nơi xảy ra sự việc. Người ta bỏ chạy như lũ chuột. Thậm chí có ai đó đứng ra bảo vệ - người đó chỉ là ngoại lệ. Chính quyền Xô Viết đã dạy chúng ta sợ hãi mọi cái, chỉ nghĩ về bản thân mình, về sự sống thoát của bản thân mình. Người mà đi thông báo về cái xác chết tìm được bay những ô cửa kính của cửa hàng bị đập vỡ, người đẩy chiếc xe để giúp cho người bị tai nạn giao thông, đối với công an là đối tượng nghi vấn đầu tiên. Mọi người đều biết điều đó, vì thế mọi người đều sợ hãi vì tính con người không dám ít nhiều giúp nỗi bất hạnh của người khác. Tất nhiên, đã có những trường hợp, người ta quên mỗi nguy hiểm đe dọa họ và những phẩm chất con người lẫn át, nhưng, tôi nhắc lại, những tình huống ấy hơn hết chỉ là những tình huống ngoại lệ.

Cùng với cái đó Quái vật còn sở hữu một thuật thôi miên đặc biệt thể nào đó, bản thân tôi đã cảm thấy, trong khi chuyện trò cố không nhìn vào mắt hăn. Là một con người không phải nhát gan và thậm chí còn đi tìm những chuyện phưu lưu, dưới cái nhìn không chớp mắt như cái nhìn của rắn hổ mang của hăn tôi cảm thấy một nỗi phập phồng không yên. Cứ muốn ngay tức khắc bỏ đi, không còn gặp lại hăn lần nữa. Vì thế những lời của Rapha gây ấn tượng sâu sắc cho tôi và tôi càng thêm hiểu. Có thể, chính Rapha người không biết sợ vô tình, thậm chí không để ý nghĩ như vậy len vào, muốn dẹp trong bản thân mình cảm giác lo ngại và sợ hãi bằng ý muốn triệt tiêu đối tượng, phát ra tín hiệu xâm lược và cảnh báo. Có thể là, mặc dù có sức mạnh khổng lồ của lòng cam đảm điên cuồng của mình, cậu ta cũng vẫn hiểu rằng trước mặt cậu ta là một con thú hung bạo đội lốt người. Những cảm giác gần như thể choán lấy cả tôi. Có nghĩa là, trong vấn đề này chúng tôi, tôi và Rapha nhất trí. Ác mộng gớm ghiếc của sự tồn tại con quái vật này theo đuổi cả hai chúng tôi, với mỗi người mỗi cách, bởi vì Quái vật trong tâm khảm không tha thứ cho

Rapha về bãi nước miếng nhỏ như vậy về phía hắn, như vụ giết chết một trong những thuộc hạ của hắn.

Trong khi thẩm vấn một “con sơn ca” bé nhỏ tiếp theo và đắm chiêu nhìn điệu bộ của tạo vật sơ đẳng này, tôi ngẫm nghĩ về mọi điều ấy. Phải, đường đời của chúng tôi đột nhiên giao cắt nhau thì sẽ ra sao đây! Bởi vì cho đến giờ tôi vẫn nghĩ, tên Quái vật đang tồn tại đâu đó mãi ở xa, song song với tôi, nhưng hóa ra, không, hắn ở ngay gần bên. Nhưng nếu như nghĩ ra được các phương án làm vô hại hắn đi? Chẳng hạn, nhử hắn lộ mặt ra, dùng Mari làm mồi nhử và, phục kích sẵn sàng tấn công, xả súng bắn hắn như bắn một con chó điên! Nhưng không, không đời nào tôi lại đi đem mạng sống của Mari ra mạo hiểm trong những việc như thế. Mà có thể, sử dụng một phương án khác? Thuyết phục thẳng bạn tôi, em của tên Artak, cùng cậu ấy ra bắt mối liên hệ - hắn bọn chúng phải có giây liên lạc nào đó chứ, bảo với hắn rằng chúng tôi cần chuyển cho hắn cái gì đó giúp cho sự an toàn của hắn. Hẹn gặp gỡ và ta lại nổ súng. Thế khi đó xử lý thế nào với em trai hắn? Hai anh em hắn khác hẳn nhau! Thật là một sự trở trêu của tạo hóa - một dòng máu ruột thịt, nhưng không có tí gì giống nhau, kể cả dung mạo bên ngoài! Không, mọi chuyện đó có gì thật dễ tiệp. Thế đấy nỗi sợ hãi có thể dẫn đến chuyện gì kia chứ. Mà không lẽ tôi thật sự sợ thẳng Quái vật đến thế ư? Ấy không, tôi không sợ ai hết. Cứ để hắn, đổ rác rưởi, phải sợ tôi. Nhưng liệu có đáng chơi trò với lửa chẳng? Ngộ nhờ đột nhiên mọi cái bị phát hiện, khi đó tôi lại tự mình chui vào rọ. Không lẽ mạng sống của tên súc sinh ấy đáng lấy cuộc đời tôi ra đánh đổi ư? Dầu sao đi nữa tôi còn có bao nhiêu điều lý thú phía trước kia mà. Tôi nhất định phải đạt tới những đỉnh cao chức vụ và công danh trong đời, tôi sẽ trở thành, rất có thể một trong những nhà lãnh đạo nước cộng hòa, rất có thể, thậm chí là đại sứ ở một trong những nước về mặt chính trị rất lý thú, chẳng hạn như ở Pháp. Bấy giờ Mari sẽ thật vui sướng! Nàng sẽ hạnh phúc chừng nào, sẽ tự hào về tôi chừng nào, và cả những người thân của nàng cũng vậy!

- Đồng chí điều tra viên, đồng chí đã kết thúc thẩm vấn chưa? Chứ không đã nửa tiếng đồng hồ chúng ta im lặng. Chẳng mấy chốc nữa người ta sẽ mang bữa tối đến, thế là tôi sẽ phải nhịn đói mất.

- Ờ, ờ, xin lỗi, tôi mãi nghĩ. Anh ký vào chỗ này và chỗ này. Thôi tạm biệt.

*

* *

- Em nghe anh không đẩy Mari, không có anh chớ đi ra ngoài nửa bước, tôi dõ dành người tôi yêu thương. Ba mẹ em sắp sửa ra đi. Chúng ta sẽ bố trí cho Tereda vào ở ký túc xá sinh viên hay thuê một căn hộ riêng cho em nó, tùy em nó thích thể nào hơn. Cho đến khi em nó hợp pháp hóa những quan hệ của mình với chàng kiến trúc sư ấy, còn em sẽ sống ở bên anh, vấn đề nhà ở như vậy đã được giải quyết. Đài truyền hình ở rất gần nhà, đối với anh chẳng thành vấn đề gì đưa em đến đó và đón em về.

- Thế có chuyện gì xảy ra vậy, tại sao lại phải tăng cường đề phòng như vậy.

- Tên Quái vật đã trốn tù. Một tin không thú vị gì.

- Thế thì sao nào? Một phụ nữ đang mang thai ai cần nữa? Và lại Quái vật thì có quan hệ gì đến em? Anh bị kích động về an toàn của em, chứ vấn đề của chúng ta hiện nay quan trọng hơn nhiều - sức khỏe của ba em mỗi ngày một trở nên xấu hơn, xấu hơn nữa.

- Hay có thể, một lần nữa mời giáo sư Dolbatsiyan? Nhà ta, hình thư, trả tiền cho ông ấy?

- Không, ông ấy từ chối không nhận tiền. Nhưng vấn đề không nằm ở đây. Giáo sư đồng ý đến nhà ta bất cứ lúc nào và thăm bệnh của ba, bao nhiêu lần cũng được, chỉ có điều, ông bảo, ba cần điều trị tĩnh tại, tất cả các biện pháp khác đã không còn tác dụng. Hẳn là có điều gì đó giáo sư không nói hết và hẳn là nghiêm trọng hơn nhiều là chúng ta tưởng.

- David, - cô Xilvia chạm vào bàn tay tôi, - cảm ơn việc cháu để cho Mari đi với cô và ông Azat trong một thời gian. Cháu cứ thử hình dung xem, một mình cô biết xoay sở thế nào với ông Azat hoàn toàn đau ốm trong một hoàn cảnh hoàn toàn mới mẻ! Tình trạng của ông ấy khá lên một chút là Mari tức khắc quay trở lại mà. Cô nghĩ, chuyện đó sẽ qua đi rất rất nhanh thôi.

- Cô Xilvia, chúng ta, cháu với cô đã nói về vấn đề này rồi. Bây giờ cháu không nói bằng lòng, cũng không nói không, nhưng như cô thấy, sự thể đã xoay chuyển như thế này, thì phương án khác hình như là không có. Mari, em đã có quyết định dứt khoát rồi ư?

- Anh David, anh cứ hình dung xem, nếu như có chuyện gì xảy ra với ba em thì sao? Bây giờ thì em không bao giờ còn có thể tha thứ cho bản thân mình.

- Em nói gì vậy, Mari, tất nhiên anh không thể là một con người bất nhân. Có nghĩa là, là cần phải như vậy. Anh rất hy vọng là bác Azat sẽ chóng bình phục và em sẽ quay về.

Hai cô chú Varugian và Aida, chiều nào cũng lại thăm những người bà của con mình, lại vừa đến.

- Nhân tiện, David này - cô Xilvia chợt nhớ ra - cháu trao tất cả số tiền còn lại cho chú Varugian, cứ để chú ấy chia nhỏ ra gửi những người đi nước ngoài mang theo hộ. Đã có sơ thảo đường đi nước bước cả. Trong thời gian tới sẽ có mấy người về. Tất cả những người này cô và ông Azat đều biết rõ, với mọi người đều có các quan hệ cụ thể, như vậy cháu không phải băn khoăn.

- Được ạ, đối với cháu như thế nhẹ hơn nhiều. Chứ không thật bất tiện mỗi lần lại phải đến ba cháu nói khó với ba cháu. Tất nhiên, ba cháu cũng chẳng hề hỏi han điều gì, nhưng cháu hiểu rằng ông có lo ngại. Ngay ngày mai tất cả số tiền còn lại sẽ trao đến tay cô và chú Varugian. Nhân tiện hỏi, chú có nghe ngóng điều gì về tên gian lận Bí Tết không ạ?

- Hôm qua mẹ nó tình cờ bảo rằng nó ngã và bị bầm dập. Đã bay đi Matxcơva, mặt mày thâm tím cả. Thêm vào đấy, sau khi ngã hẳn thấy xuất hiện đau đầu mạnh. David, không lẽ cái đó là do các cháu đã xử sự khắc nghiệt với nó?

- Không sao đâu chú Varugian, những giống ấy dẻo dai lắm. Tất nhiên là, không động chân động tay không xong, nếu không cháu đã không đạt được kết quả. Nhưng mà làm sao không có hộ chiếu mà hẳn bay đi được?

- Thế sao? Hộ chiếu của nó ở đâu?

- Là cứ nói vậy - không có ở chỗ hẳn.

- David, anh quá là ngây thơ. Chẳng nhẽ cháu không biết rằng, ở đất nước yêu quý của cháu mọi cái đều được đem bán và mọi cái đều có thể mua được: tự do, các chức vụ, các danh hiệu, các tước vị, chức hàm, bằng lái xe, hoàn toàn tất cả! khỏi nói gì về cái chuyện vật như hộ chiếu! Cứ việc viết tường trình gửi đến công an về việc mất giấy tờ với đề nghị cấp cho giấy tờ mới. Những nữ nhân viên lo việc hộ chiếu nhận vài đồng còm, đủ chi tiêu cho mấy ngày, như vậy là với đồng tiền thưởng nhỏ nhất trong ba - bốn ngày họ sẽ cấp cho anh bất cứ thứ hộ chiếu nào và bao nhiêu lần cũng được. Hộ chiếu - không thành vấn đề.

- Cháu không nghĩ, hẳn lại chọn con đường ấy.

- Khác với bọn tội phạm hình sự, nó là tên bịp bợm về phương diện kinh tế. Trả thù không phải nhiệm vụ hàng đầu của hắn. Tất nhiên, trong trường hợp thuận tiện hắn không từ bỏ việc trả thù, nếu như cảm thấy việc ấy không có gì nguy hại. Nhưng bao giờ hắn cũng chọn giải pháp hợp lý và có hiệu quả hơn - đó là tiền. Vị tất hắn còn muốn gặp lại cháu một lần nữa. Nếu như hắn cần vũ khí, nó sẽ mua được ở Matxcơva, ngoài chợ giời không khó khăn gì. Mà có thể thậm chí còn có sự giúp đỡ của công an - họ bán đủ mọi loại vũ khí, việc này cũng là một trong những mảnh thu nhập. Bây giờ, anh David, chú có những quan tâm khác. Chú phải thúc đẩy việc ra đi của ông Azat, tình trạng sức khỏe của ông ấy làm chú rất lo lắng. Cần thiết, làm sao cho ông ấy nhanh chóng được ở dưới sự theo dõi thường xuyên của các bác sĩ. Cầu mong sao, không xảy ra chuyện gì không cứu vãn được, nếu không thì gia đình này sẽ lâm vào hoàn cảnh khốn khổ - bởi vì thực tế đến hôm nay ông ấy là người duy nhất trong nhà có thể làm ra tiền. Vé đã được đặt trước cả rồi, bây giờ chú đặt bổ sung thêm vé cho Mari nữa thôi.

- Cám ơn chú, Varugian. Có lẽ, cháu sẽ bay cùng mọi người đến Matxcơva. Trái tim cháu mách bảo cháu sẽ đưa mọi người lên máy bay và quay lại. Phải đặt trước chỗ trong khách sạn, chứ không đến phải ở lại ngoài đường...

*

* *

Còn hai tuần nữa trải qua trong tình trạng nhốn nháo điên rồ. Tôi bị giằng xé giữa công việc ở cơ quan và việc chuẩn bị cho chuyến đi của Mari. Phần lớn quần áo, hành lý, sách vở, thậm chí cả những đồ chơi yêu quý và trang bị giường nằm của Mari được chở sang chỗ tôi. Chú em tôi được bố trí dứt khoát trong phòng làm việc của ba tôi, một phần phòng này dành làm chỗ tiếp khách. Chúng tôi thuê lại một phòng của cô giáo quen, đã có thời cùng làm việc với mẹ tôi, dành cho Tereda. Đồ đạc còn lại cô chú Varugian và Aida dọn về nhà mình.

Đêm cuối cùng Mari ngủ trên giường của mình tại nhà tôi, ông Azat và cô Xilvia ở nhà chú Varugian, còn Tereda ở chỗ ở mới của mình. Sáng ra Mari nước mắt đầm đìa chia tay dùng giăng hồi lâu và thăm thiết với ba mẹ tôi. Chúng tôi đưa xe ghé đón Tereda ra sân bay, ở đó gặp ông Azat, cô Xilvia với

hai cô chú Aida và Varugian, cả Cristina nữa. Tôi lấy làm ngạc nhiên, ngoài Rapha và Ghenrikh còn cả một nhóm bạn bè của tôi và các bạn gái của Mari, thậm chí cả Yvetta cùng Olga và Lilia cũng đến đây. Mọi người đều xúc động. Tại căng tin người ta dọn ra một bàn bày hoa quả và đồ ngọt, chốc chốc lại có tiếng nổ to của sâm banh được mở. Mọi người hứa hẹn với Mari là sẽ đến Pari, một khi biên giới chỉ vừa được khai thông - chứ không thể cứ thế này mãi sao.

- Các bạn của tôi, vì sao các bạn cứ khẳng định mãi về việc đến Pari? Mari cười - Các bạn chỉ chưa kịp chớp mắt, là tôi đã lại có mặt ở đây. Một tháng sẽ vèo qua không để ý thấy!

Bằng mọi sức lực tôi cố xua đuổi mỗi linh cảm lo lắng của cứ choán lấy tôi, rằng tôi đang chia tay vĩnh viễn với Mari. Phải điều đó đơn giản là không thể có! Trong tay nàng có vé trở về kia mà - kể ra thì vé mở với thời hạn ba tháng, nhưng nào có gì mà không có thể ngăn cản sự quay lại của nàng. Nàng sẽ thu xếp ổn định cho ba mẹ nàng, ba nàng sẽ bình phục, và chúng tôi lại bên nhau! Nhưng tôi không sao có thể tin vào những lời của chính mình. Trái tim mách bảo một điều khác.

Sang ngày hôm sau đã ở Matxcơva, tôi tiễn Mari và ba mẹ nàng lên máy bay. Tất cả chúng tôi đều buồn bã và cố gắng không nhìn vào mắt nhau. Trước khi ra máy bay Mari òa khóc nức nở. Không e ngại những người chung quanh, nàng ôm chặt lấy tôi, ghì sát vào ngực tôi.

- Tha lỗi cho em, anh yêu quý, em đã làm hỏng đời anh! Anh đã phải chịu đựng biết bao nhiêu lo lắng và hiểm nguy vì em... Sao lại có điều đáng nguyên rủa là vậy? Tại sao số phận luôn chia cắt chúng ta?

Tôi đưa mắt nhìn chỗ khác, cố đưa ra những câu bông đùa gì đó, nhưng không thành. Bộ mặt đầm nước mắt của Mari vĩnh viễn khắc vào tâm khảm tôi.

- David, con trai, cô không biết chuyện gì đã có thể xảy ra với gia đình cô, nếu như đã không có con - cô Xilvia lấy khăn tay lau đôi mắt đỏ hoe, đôi môi cô run rẩy. - Con không phải lo lắng về Mari. Nhà ổn định xong một cái, là em nó sẽ trở về với con.

- Cô Xilvia, cháu rất hy vọng, mọi việc nhà cô sẽ tốt đẹp...

Ông Azat đứng hờ hững siêu thoát. Có cảm giác, mọi chuyện diễn ra chung quanh chẳng liên quan mấy may gì đến ông.

Mái tóc sáng của Mari vừa mất hút không còn nhìn thấy, tôi mặc cho tình cảm bùng ra. Lấy cổ áo bành tô che đi, tôi nức nở khóc tức tưởi. Chú Varugian, bản thân nhợt nhạt và suy sụp, cố an ủi tôi.

- Thôi dẹp, David, có gì mà cháu lo lắng? Một tháng sẽ bay qua nhanh như một ngày thôi, cháu không kịp ngoảnh đi ngoảnh lại...

Ngay trong ngày hôm ấy, bằng chuyến bay tối tôi quay trở về nhà. Bắt đầu một giai đoạn mới trong cuộc đời: giai đoạn trưởng thành, khắc nghiệt. Từ hôm nay tôi phải sống không có Mari. Nhưng trong ý nghĩ của tôi, trong trái tim tôi, mỗi một phút và mỗi một giây nàng đều ở lại cùng tôi.

Chương

kết

Mari cứ ở vậy không lấy chồng. Nàng sống ở Pari trong một căn hộ rộng rãi hơn và sang trọng hơn - cùng với bà mẹ, cô Xilvia, và con trai, cũng như Mari, nó coi tôi là kẻ đã phản bội họ. Đến năm 1980, tôi và Anna lần đầu tiên xuất hiện ở Pari trong đoàn khách du lịch - trong túi hai chục đồng đôla cho hai tuần lễ 59 (1) - tôi cứ lưỡng lự mãi, có gọi điện cho Mari hay không. Sau đó quyết định rằng chuông điện thoại của tôi sẽ làm tổn hại cả hai chúng tôi, đặc biệt là cô vợ trẻ của tôi. Sau này cả tôi, cả Mari đều có nhiều cơ hội gặp lại nhau, nhưng chúng tôi đều cố ý thức tránh chuyện ấy. Tuy nhiên số phận thật sự chớ trêu, qua một thời gian các con đường của chúng tôi lại bất ngờ giao nhau.

Mari - chủ nhân một hãng quảng cáo khá thành đạt, nàng giữ một nếp sống khép kín. Về nàng và Sebaschian 60 (2) tôi được Tereda, mà chúng tôi vẫn giữ những quan hệ cực kỳ thân thiết, thường xuyên thông báo cho biết. Tereda cùng với chồng bộ đôi kiến trúc sư gắn kết, có ba con, một trong số đó họ đặt tên là David, tỏ lòng kính trọng tôi. Tereda cho tôi biết, cách đây ít lâu Mari đã sống cả một tuần lễ ở thành phố tuổi niên thiếu của mình, đã đặt hoa lên mộ của ba tôi và mộ Rapha, rồi buồn rầu bay trở về Pháp.

Trở thành người bạn gái gần gũi nhất của Mari... lại là Yvetta, đã định cư ở London và đôi khi đến sống ở Manacô 61 (1). Boris những năm 1990 đã tích lũy được một tài sản ketch sù, trở thành ông chủ một doanh nghiệp vững chắc, mà anh ta điều hành từ nước ngoài. Anh ta là con bạc khát nước, liều lĩnh, khách hàng danh dự của sòng bạc ở Manacô. Theo lời đồn, anh ta chơi ván bài lớn, đôi khi không phải không thành công.

Yvetta gác lại công việc phiên dịch của mình, mấy năm liền hoàn thiện nghệ thuật ca hát và trở thành một ca sĩ không tồi trong thể loại nhạc kinh điển phổ cập. Cô ta hát bằng nhiều thứ tiếng, mà cô ta biết, chủ yếu là tiếng Pháp, Đức và Anh, đi biểu diễn từ thiện khắp thế giới và phần lớn tiền kiếm được chuyển

về Nga và Armenia giúp đỡ các nhà trẻ mồ côi và các bệnh viện trẻ em. Cô ta có một con gái - cô bé đánh bạn một cách nghiêm túc với Sebaschian. Qua Tereda tôi được biết, Yvetta và Mari thường gặp gỡ nhau ở Pari, đôi khi ở Nilss, nơi đôi khi đến nghỉ. Rõ ràng là, họ luôn luôn có điều gì đó để chuyện trò hàn huyên, và không loại trừ rằng, đề tài về sự không chung thủy và phản bội của đàn ông không hiếm khi được họ nhắc đến.

Yulia cùng với con gái chuyển đến ở với mẹ Rapha, người mà sau đó vài năm đã lặng lẽ ra đi tại nhà mình, vẫn chưa thể yên lòng với sự mất mát người con trai và chồng mình. Yulia là phó giáo sư, dạy môn thể thao tại trường đại học. Theo sự góp ý của tôi con gái cô ấy lấy tên của cha - Raphala. Sau khi tốt nghiệp khoa ngữ văn đại học Tổng hợp cô bé lấy chồng và đặt tên cho con trai mình là Raphael. Với gia đình Yulia chúng tôi, mỗi khi có dịp về quê, thường gặp gỡ như những người họ hàng gần gũi.

Chú Varugian cùng vợ vào đầu năm 1990 cũng di cư sang Pháp. Ở đó ông chú đã tìm được cho mình một công việc khiêm tốn trong một phòng thí nghiệm hóa chất. Ông thích phê phán một cách dữ dội và công phần chính sách ngu ngốc, như lời của ông, của chính phủ Pháp, đặc biệt về các vấn đề nhập cư và truyền bá đạo Hồi.

Orlôpxki và Olga sau khi về hưu hiện sống ở ngoại ô Matxcơva không xa nơi tôi ở. Cậu con trai một của Olga - thủy thủ, giống cha như đúc, vui vẻ và vô tư lự bước đi trong công việc cũng như trong đời. Chúng tôi với gia đình họ giữ những mối quan hệ thân ái nhất.

Faina đã định cư ở Oasinhton. Lúc đầu làm trợ lý cho nghị viện mang tinh thần chống Xô Viết, sau đó chuyển tới đại học Tổng hợp Côlumbi, nơi được coi là một trong những chuyên gia hàng đầu về chính trị học. Lĩnh vực các mối quan tâm khoa học và các bài phát biểu công bố của cô ta là Liên bang Xô Viết trước đây, nước Nga, các nước châu Âu. Chồng của Faina là một người Mỹ nói tiếng Nga, cũng là chuyên gia về Nga và Đông Âu. Vợ chồng họ có hai con.

Mark là một luật sư nổi tiếng và có giá cao ở Newyork. Chia tay với Nina, cô không ưa cuộc sống ở Newyork, nên anh ta lấy cô trợ lý giúp việc của mình. Chúng tôi cũng giữ quan hệ với anh ta, nhưng rất hiếm khi gặp gỡ nhau.

Giáo sư Tumarkin và Margarita Abranopna đã qua đời cách đây mấy năm.

Ông Aram sau hạn chín năm tù được trả tự do. Theo đề nghị của tôi, Erik, người đã trở thành một trong những nhà sản xuất lớn rượu cồn ở ngoại ô Matxcơva, đã giúp ông ta mua lại nhà cầm đồ, nơi bây giờ ông ta đã tự do mua và bán vàng, đồ cổ, và đá quý. Từ lâu ông ta với Natasa đã chia tay nhau, con gái bỏ đi Mỹ, con trai trở thành một nghệ sĩ thổi kèn và thường đến thăm cha. Sau khi chia tay với ông Aram, Natasa nghiện rượu và ông Aram đã bố trí cho cô ta vào nhà chữa bệnh khép kín.

Genrikh có biệt danh là Bí Tết trở thành một doanh nhân thành đạt khác thường, mặc dù có tiếng tăm xấu. Hắn trở thành người chủ của mấy tòa nhà vốn trước là các cửa hàng ngoại tệ ở trung tâm thành phố, đem biến thành những tiệm quần áo đắt tiền. Có thời gian thậm chí hắn còn là đại biểu Đuma quốc gia của một đảng cánh hữu, đánh đổi bằng việc tài trợ hậu lĩnh cho các nhà lãnh đạo đảng này.

Tên Chỉ điểm, Công tước cũng là hắn, khi hắn bị cách khỏi mọi chức vụ, đã đánh bạn với một gã nặc danh cũng nổi tiếng ở nước cộng hòa mang biệt danh Shiz-Volod, cũng là một hạng người vô đạo đức như chính hắn vậy. Một thời gian chúng sử dụng món thư nặc danh và các trò khiêu khích khác dọa dẫm bọn quan chức và những tên mưu lợi giàu có, bằng cách đó kiếm chác được kha khá là tiền, nhưng sau đó Shiz-Volod, một tay nghiện rượu lôi thôi lệch thếch đã treo cổ tự vẫn - tự bắn hay hắn được những kẻ khác “giúp đỡ”, không ai biết rõ. Khi đó Chỉ điểm tìm được mấy họa sĩ có khả năng - nghiện rượu và hắn thu xếp việc sản xuất tranh phiên bản, đem bán trên mọi miền rộng lớn của Liên bang Xô Viết trước đây dưới dạng tranh thật. Một lần, đã ở thời kỳ hậu Xô Viết, những người được ủy thác của những vị lãnh đạo Nga đã bỏ ra một số tiền lớn mua mấy bức tranh loại này. Những kẻ trung gian bị bắt, nhưng bản thân Công tước kịp thời chạy sang Mỹ. Tôi không hết ngạc nhiên, cái thân thể suy nhược ọp ẹp chứa đầy chất độc hại, đầu độc mọi cái mà nó tiếp cận, lại có sức sống dai dẳng đến thế. Trong số bạn cùng lớp chúng tôi chỉ còn lại vài người, và trong số này, có cả tên Chỉ điểm ốm o, suy nhược. Có thể mỗi cảm hận đối với những người chung quanh, đặc biệt là đối với tôi cổ vũ hắn chăng.

*

* *

Mới đây tôi cùng Anna đã tổ chức kỷ niệm ba mươi năm chung sống của chúng tôi. Chúng tôi đã sống qua những năm tháng hạnh phúc, được vây bọc bởi tình yêu thương của những người gần gũi và sự quan tâm chú ý của bạn bè. Chỉ một điều duy nhất làm cho niềm vui của tôi ảm đạm - đó là nhận thức rằng cuộc đời của Mari không được trọn vẹn.

Cô bạn gái những ngày tươi trẻ của tôi đã ưa thích cuộc sống yên lành và đầy đủ tiện nghi nơi đất khách. Và nàng đã tìm được nó, nhưng tình yêu mới và sự yên ổn của tâm hồn, có lẽ là không tìm ra nổi?

Tôi suy nghĩ nhiều về cuộc đời, về những bước ngoặt lạ lùng, phức tạp từng lôgích nội tâm của nó, cái lôgích, dù có lạ lùng thế nào đi nữa, không hề loại trừ ảnh hưởng của những thời điểm tình cờ may mắn và không gặp may, trong toàn bộ tổng hòa đã tạo nên số phận. Không hiếm khi số phận tự dẫn dắt con người, nhưng, như qui luật, con người bao giờ cũng có khả năng lựa chọn...

Phần chủ yếu cuộc đời đã đi qua. Tuy nhiên, đi đến đích của nó, hình như tôi vẫn còn có thời gian.

Nhiều lần tôi cảm thấy mình hạnh phúc, nhưng chỉ có nhận thức ngấm ngầm về lỗi lầm trước người yêu thương xa xôi là làm tâm hồn tôi ảm đạm.

Tha thứ cho anh, cô bé mắt màu xanh nước biển của anh. Khi ấy em đã đúng: chúng ta không được số phận cho ở bên nhau...

Phụ Lục

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC

18 NGUYỄN TRƯỜNG TỘ, BA ĐÌNH, HÀ NỘI

Điện thoại: 04.37161518 - 04.37163409 * Fax: 04.38294781

Website: www.nxbvanhoc.com - www.nxbvanhoc.vn

Email: tonghopvanhoc@vnn.vn

* Chi nhánh tại Tp. Hồ Chí Minh

290/20 Nam Kỳ Khởi Nghĩa - Quận 3

Điện thoại: 08.38469858 * Fax: 08.38483481

* Văn phòng đại diện tại thành phố Đà Nẵng

344 đường Trưng Nữ Vương - thành phố Đà Nẵng

Điện thoại - Fax: 0511.3888333

Chịu trách nhiệm xuất bản:

NGUYỄN ANH VŨ

Chịu trách nhiệm nội dung:

TS. LA KIM LIÊN”

Hiệu đính:

LÊ THANH MINH

Biên tập: NGUYỄN ANH VŨ

Bìa: KIM DUẤN

Tạo Ebook: LÊ THANH MINH

Sửa bản in: THÚY TOÀN

Excerpt From: ROBERTENGHIBARIAN. “O, MARI.” iBooks

By matthoigian2001@.

O Mari - Robert Enghibarian

In 1.000 cuốn, khổ 16x24cm tại Xưởng in Nhà xuất bản Nông nghiệp,
số 6, ngõ 167, Phương Mai, Hà Nội

Số ĐKXB: 454 - 2016/CXBIPH/57-35/VH cấp ngày 23-2-2016

Số QĐXB: 981/QĐ - VH ngày 19-5-2016

Mã ISBN: 978 - 604 - 69 - 8048 - 3

In xong và nộp lưu chiểu năm 2016

Mục lục

[Tiểu sử](#)

[Lời giới thiệu](#)

[Chương 1](#)

[Chương 2](#)

[Chương 3](#)

[Chương 4](#)

[Chương 5](#)

[Chương 6](#)

[Chương 7](#)

[Chương 8](#)

[Chương 9](#)

[Chương 10](#)

[Chương 11](#)

[Chương 12](#)

[Chương 13](#)

[Chương 14](#)

[Chương 15](#)

[Chương 16](#)

[Chương 17](#)

[Chương 18](#)

[Chương 19](#)

[Chương 20](#)

[Chương 21](#)

[Chương 22](#)

[Chương 23](#)

[Chương 24](#)

[Chương kết](#)

[Phụ Lục](#)